

86/67

Arkivexemplar ⁵⁰⁰ 1967

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1967:35

Justitiedepartementet

FIRMSKYDD

BETÄNKANDE MED FÖRSLAG TILL FIRMALAG M. M.

AVGIVET AV FIRMAUTREDNINGEN

Stockholm 1967

STATENS

OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1967

Kronologisk förteckning

1. Kommunal bostadsförmedling. Hægström, I.
2. Allmänna arvsfonden. Esselte. Ju.
3. Utsökningsrätt VI. Esselte. Ju.
4. Ny domkretsindelning för underrätterna. Esselte. Ju.
5. Statlig publicering. Norstedt & Söner. Fi.
6. Finansiella långtidsperspektiv. Esselte. Fi.
7. Den framtida jordbrukspolitiken. Svenska Reproduktions AB. Jo.
8. Barnstugor. Barnavårdsmannaskap. Barnolycksfall. Kihlström. S.
9. Rikskonsorter. Esselte. E.
10. Linköpings högskola. Del I. Victor Pettersson. E.
11. Programbudgetering. Del I. Esselte. Fi.
12. Programbudgetering. Del II. — Studier och försök. Esselte. Fi.
13. Programbudgetering. Del III. — En sammanfattning. Esselte. Fi.
14. Skolans arbetstider. Esselte. E.
15. Tjänsteställning inom krigsmakten. Esselte. Fö.
16. 1958 års utredning kyrka—stat. VII. Folkbokföringen. Beckman. E.
17. 1958 års utredning kyrka—stat. VIII. De teologiska fakulteterna. Almqvist & Wiksell, Uppsala. E.
18. Invandringen. Esselte. I.
19. Statens stöd till ungdomsverksamhet. Esselte. E.
20. Den statliga länsförvaltningen. I. Norstedt & Söner K.
21. Den statliga länsförvaltningen. II. Bilagor. Norstedt & Söner. K.
22. Skatteförvaltningen. Norstedt & Söner K.
23. Länsindelningsutredningen. Victor Pettersson. K.
24. Lag om skatterätt. Hægström. Fi.
25. Narkotikaproblemet. Del I. Hægström. S.
26. Partiell författningsreform. Esselte. Ju.
27. Förtidsröstning och gemensamma tvådagarsval. Esselte. Ju.
28. Tryckfrihet och upphovsrätt. Berlingska boktryckeriet, Lund. Ju.
29. Transportkostnaderna i Gotlandstrafiken. Esselte. K.
30. Höga eller låga hus? Esselte. I.
31. Filmens inflytande på sin publik. Hægström. E.
32. Vänerns och Vätterns förbindelse med västerhavet. Esselte. K.
33. Vänerns och Vätterns förbindelse med västerhavet. Bilagor. Esselte. K.
34. Kompensation i vissa fall för bensinskatt som utgår vid användande av motorsåg och snöskoter. Berlingska boktryckeriet, Lund. Fi.
35. Firmaskydd. Esselte. Ju.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1967:35

Justitiedepartementet

FIRMSKYDD

BETÄNKANDE MED FÖRSLAG TILL FIRMALAG M. M.

AVGIVET AV FIRMAUTREDNINGEN

ESSELTE AB, STOCKHOLM 1967

Innehåll

Skrivelse till Statsrådet och Chefen för Kungl. Justitiedepartementet	9
<i>Lagförslag</i>	
Förslag till firmalag	13
Förslag till lag om handelsregister	21
Förslag till lag om prokura	28
Förslag till lag om upphävande av lagen den 13 juli 1887 angående handelsregister, firma och prokura.	29
Förslag till lag om skydd för ideell förenings och stiftelses namn	30
Förslag till lag om ändring i lagen den 29 maj 1931 med vissa bestämmelser mot illojal konkurrens	33
Förslag till lag angående ändring i lagen den 14 september 1944 om aktiebolag	35
Förslag till lag angående ändring i lagen den 1 juni 1951 om ekonomiska föreningar	46
Förslag till lag angående ändrad lydelse av 3 § lagen den 22 juni 1911 om järnvägsaktiebolag	52
Förslag till lag angående ändrad lydelse av 9 och 64 §§ lagen den 25 april 1930 om bostadsrättsföreningar	53
Förslag till lag angående ändring i lagen den 18 juni 1937 om aktiebolags pensions- och andra personalstiftelser.	54
Förslag till lag angående ändring i lagen den 24 mars 1938 om understödsföreningar	56
Förslag till lag angående ändring i lagen den 30 april 1948 om sambruksföreningar	60
Förslag till lag angående ändring i lagen den 17 juni 1948 om försäkringsrörelse	62
Förslag till lag angående ändring i lagen den 31 mars 1955 om bankrörelse. . .	74
Förslag till lag angående ändring i lagen den 3 juni 1955 om rätt för utländska bolag och föreningar att idka näring här i riket	81
Förslag till lag angående ändring i lagen den 3 juni 1955 om sparbanker . .	84
Förslag till lag angående ändring i lagen den 25 maj 1956 om jordbrukskasserörelsen	89
Förslag till lag angående ändrad lydelse av 18 kap. 3 § lagen den 25 maj 1962 om allmän försäkring	92
Förslag till lag angående ändring i lagen den 26 april 1963 om kreditaktiebolag	93
Förslag till lag om ändring i vattenlagen.	95
Förslag till lag angående ändring i lagen den 19 juni 1919 om flottning i allmän flottled	98
Förslag till lag angående ändrad lydelse av 41 och 42 §§ lagen den 2 juni 1933 om ägfred	99
Förslag till lag angående ändring i lagen den 3 september 1939 om enskilda vägar	101

Förslag till lag angående ändrad lydelse av 4 § lagen den 5 maj 1960 om fiskevårdsområden	103
Förslag till lag angående ändrad lydelse av 22 § lagen den 16 december 1966 om vissa gemensamhetsanläggningar	104
<i>Motiv</i>	
Inledande översikt	106
De sakkunnigas uppdrag	116
Firmas betydelse i det moderna samhället	118
Enkät angående önskemål inom näringslivet m. m.	121
Förslagets disposition	122
Firmaregister och registreringsmyndigheter	124
 Förslag till firmalag	
Allmänna bestämmelser	144
1 § Firmabegreppet	144
2 § Förvärv av firmarätt	155
3 § Släktnamn som firma	168
4 § Rättens innehåll.	173
5 § Förväxlingsbarhet	184
6 § Tidsprioritet	192
7 § Passivitet	195
Om registrering av firma	200
8 § Firmaregister	202
9 § Särskiljningsförmåga	203
10 § Vilseledande firma	213
11 § Speciella registreringshinder	219
Registreringsmyndigheternas granskningskyldighet enligt 9—11 §§	235
12 § Översättning av firma	237
13 § Tidpunkten för registreringskyddets inträde	241
Om överlåtelse	243
14 § Frivillig överlåtelse av firma	243
15 § Utmätning och konkurs	253
Om åtgärder mot användning av vilseledande firma	254
16 § Förbud	255
17 § Säkerhetsåtgärder	258
Om registrerings upphörande	261
18 § Ogiltighetsgrunder	261
19 § Talerätt	267
20 § Avförande ur registret	269
Ansvar och ersättningsskyldighet vid firmaintrång	271
21 § Straff och åtal	273
22 § Skadestånd	276
23 § Intrång under ansökningstiden	280
24 § Preskription av skadestånd	282
25 § Säkerhetsåtgärder vid firmaintrång	285
26 § Bortfall av intrångspåföljd.	287
27 § Fastställelsetalan	290
28 § Yttrande av registreringsmyndighet och översändande av dom	292
Särskilda bestämmelser	293
29 § Vissa inrättningar och samfälligheter	293

30 § Firmateckning	297
31 § Samlingsregister	299
Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	300
32 § Ikraftträdande	301
33 § Upphävande av äldre lag	301
34 § Tillämplighet på äldre registrering och anhängiga registreringsärenden	301
35 § Ibruktage före ikraftträdandet	303
36 § Hävande eller ändring av registrering	304
37 § Firmaintrång	305
Förslag till lag om handelsregister	306
1—3 §§ Registreringsmyndighet och föremålet för registrering	307
4 § Vem som skall göra ansökan om registrering	316
5—8 §§ Firma och prokura	317
9 § Var ansökan skall göras	319
10—15 §§ Ansökans innehåll	320
16 och 17 §§ Behandlingen av ansökan och uppgifter som skola intagas i registret	325
18 och 19 §§ Anmälan om ändring i registrerat förhållande	328
20—23 §§ Vissa registreringsåtgärder och kungörande	330
24 § Registrerings rättsverkan mot tredje man	334
25 och 26 §§ Talan mot beslut i registreringsärende och hävande av registrering	334
27 och 28 §§ Tillämpningsföreskrifter och straffbestämmelser	335
29 § Undantag från lagens tillämpningsområde	336
Förslag till lag om prokura	337
Förslag till lag om upphävande av lagen angående handelsregister, firma och prokura	340
Förslag till lag om skydd för ideell förenings och stiftelses namn	
Gällande svensk rätt	341
Tidigare lagförslag	342
Gällande rätt i övriga nordiska länder	343
Utredningens uppdrag	344
Skäl för lagstiftning	344
Lagens utformning	346
1 § Förvärv av skydd	346
2 § Innebörden av skyddet	351
3 § Registreringsmyndighet	355
4 § Speciella hinder mot registrering	356
5 § Förfarandet vid ansökan om registrering	361
6 § Vissa registreringsåtgärder	362
7 § Skyddstidens längd	363
8 § Ansökan om förnyelse	364
9 § Hävande av registrering	365
10 § Tillämpningsföreskrifter	366
Följdändringar	
Förslag till lag om ändring i lagen med vissa bestämmelser mot illojal konkurrens	367
Förslag till lag angående ändring i lagen om aktiebolag	367
Förslag till lag angående ändring i lagen om ekonomiska föreningar	379

Förslag till lag angående ändrad lydelse av 3 § lagen om järnvägsaktiebolag . . .	385
Förslag till lag angående ändrad lydelse av 9 och 64 §§ lagen om bostadsrättsföreningar	385
Förslag till lag angående ändring i lagen om aktiebolags pensions- och andra personalstiftelser	386
Förslag till lag angående ändring i lagen om understödsföreningar	386
Förslag till lag angående ändring i lagen om sambruksföreningar	389
Förslag till lag angående ändring i lagen om försäkringsrörelse	392
Förslag till lag angående ändring i lagen om bankrörelse	401
Förslag till lag angående ändring i lagen om rätt för utländska bolag och föreningar att idka näring här i riket	406
Förslag till lag angående ändring i lagen om sparbanker	408
Förslag till lag angående ändring i lagen om jordbrukskasserörelsen	412
Förslag till lag angående ändrad lydelse av 18 kap. 3 § lagen om allmän försäkring	415
Förslag till lag angående ändring i lagen om kreditaktiebolag.	415
Förslag till lag om ändring i vattenlagen.	416
Förslag till lag angående ändring i lagen om flottning i allmän flottled	416
Förslag till lag angående ändrad lydelse av 41 och 42 §§ lagen om ägofred	417
Förslag till lag angående ändring i lagen om enskilda vägar	417
Förslag till lag angående ändrad lydelse av 4 § lagen om fiskevårdsområden	417
Förslag till lag angående ändrad lydelse av 22 § lagen om vissa gemensamhetsanläggningar	417
Sammanfattning av utredningens förslag	419
<i>Bilagor</i>	
1. Parallella nordiska texter till firmalag	426
2. PM angående handels- och föreningsregister	462
3. PM angående aktiebolagsregistret m. m.	472
4. Förteckning över citerade rättsfall	477

Förkortningar

FmL	Lag den 13 juli 1887 angående handelsregister, firma och prokura
IKL	Lag den 29 maj 1931 med vissa bestämmelser mot illojal konkurrens
NIR	NIR Nordiskt Immateriellt Rättsskydd (tidigare NIR Nordiskt Industriellt Rättsskydd)
NJA	Nytt Juridiskt Arkiv. Avd. I
NJA II	Nytt Juridiskt Arkiv. Avd. II
NL	Namnlag den 11 oktober 1963
NU	Nordisk utredningsserie (nordiska rådets publikation)
Prop.	Kungl. Maj:ts proposition
RÅ	Regeringsrättens årsbok
SFS	Svensk författningssamling
SOU	Statens offentliga utredningar
SvJT	Svensk Juristtidning
Vmbet.	Förslag till varumärkeslag, betänkande av varumärkes- och firmautredningen 1958 (SOU 1958: 10)
VmL	Varumärkeslag den 2 december 1960
1884 års betänkande	Förslag till lag angående handelsregister, firma och prokura, Stockholm 1884
<i>Eberstein,</i> Namn och firma	Gösta Eberstein, Bidrag till läran om namn och firma enligt svensk rätt, Uppsala 1909
<i>Eberstein,</i> Imma- teriellt rättsskydd	Gösta Eberstein, Immateriellt rättsskydd. Några aktuella spörsmål. Stockholm 1927.
<i>Eberstein,</i> Indi- vidualiteten	Gösta Eberstein, Om skydd för individualiteten, Stockholm 1940.
<i>Eberstein,</i> Firma och varumärke	Gösta Eberstein, Om förhållandet mellan firma och varumärke, NIR 1952.
<i>Eberstein,</i> Firma, varumärke och borgerligt namn	Gösta Eberstein, Firma, varumärke och borgerligt namn, Rättsvetenskapliga studier ägnade minnet av Phillips Hult, Uppsala 1960.
<i>Nial</i>	Håkan Nial, Om handelsbolag och enkla bolag, Stockholm 1955.

Till

Herr Statsrådet och Chefen för Kungl. Justitiedepartementet

Enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 10 juni 1949 tillkallades sakkunniga för revision av varumärkes- och firmalagstiftningen samt vad därmed ägde samband. De sakkunniga, som antogo namnet varumärkes- och firmautredningen, avlämnade i början av 1958 betänkande med förslag till varumärkeslag (SOU 1958: 10). Sedan utredningens återstående uppdrag utvidgats till att även omfatta en allmän revision av lagstiftningen mot illojal konkurrens beslöt chefen för justitiedepartementet den 31 mars 1960 att utredningen i fortsättningen skulle arbeta såsom två särskilda kommittéer, den ena för revision av firmalagstiftningen och den andra för revision av lagstiftningen mot illojal konkurrens. Den förstnämnda kommittén antog namnet *firmautredningen*.

Efter det att förslaget till varumärkeslag avlämnats utgjordes de sakkunniga i varumärkes- och firmautredningen av professor emeritus Gösta Eberstein, tillika ordförande, överingenjören vid Aktiebolaget Electrolux Gösta Dahl, numera justitierådet Erik Hedfeldt, verkställande direktören hos Skånes handelskammare, numera ledamoten av riksdagens första kammare Gösta Jacobsson, advokaten Nils Köhler och numera generaldirektören Åke v. Zweigbergk. Sekreterare var numera patenträttsrådet Claës Ugglå. Ugglå entledigades den 15 april 1958 från uppdraget såsom sekreterare och förordnades samma dag att vara sakkunnig i utredningen.

På framställning därom entledigades Dahl den 11 november 1961 från sitt sakkunniguppdrag i firmautredningen. Samma dag förordnades ombudsmannen vid Aktiebolaget Svenska Kullagerfabriken Gunnar Glimstedt till ny sakkunnig i utredningen. Efter gjord framställning entledigades Hedfeldt från sakkunniguppdraget den 7 november 1962.

Till experter inom utredningen vid revisionen av firmalagstiftningen för-

ordnades den 25 juni 1958 byråchefen Erik Sandegren och kanslidirektören Sten Waller. Waller avled 1962. Såsom experter förordnades ytterligare den 21 februari 1962 byråassistenten Kiddi Markman och den 5 december 1963 numera landssekreteraren Bengt Svanström.

Sekreterare i varumärkes- och firmautredningen under tiden den 1 maj 1958—den 31 mars 1960 samt därefter i firmautredningen har varit numera hovrättsrådet Bengt-Erik Ahberg.

Utredningsarbetet om firmalagstiftningen har bedrivits i nordisk samverkan. Den *danska* kommittén som tillsattes i december 1959 fick följande sammansättning: afdelingschef Peter Villadsen, ordförande, højesterets-sagfører E. Groth-Andersen, kontorchef H. Søgaaard Knudsen, professor Jan Kobbarnagel, direktør Ejnar Kryger, kontorchef Julie Olsen och grosserer Victor B. Strand. Sekreterare har varit ekspeditionssekretær Leif Ravnebjerg. Sedan Villadsen avlidit under 1962 utsågs afdelingschef Knud Agbo till ordförande. Den *finska* kommittén som tillsattes den 24 mars 1960 hade följande sammansättning: professor Kalle Kauppi, ordförande, regeringsrådet Aarne Sarkio, jurislicentiaten Bror Wahlroos, jurislicentiaten Lauri Drockila och vicehäradshövdingen Keijo Heinonen. Efter Wahlroos, som 1960 av sagt sig, utsågs till medlem direktören Sten Finne. Sedan Kauppi avlidit under 1961 utsågs numera hovrättspresidenten Lars-Henrik Lilius till ordförande. 1963 blev avdelningschefen Sakari Kuuskoski medlem av kommittén. Som sekreterare tjänstgjorde till en början Drockila och därefter juris doktorn Edward Andersson. Sedan Andersson 1963 befriats från sekreterareuppgiften har vicehäradshövdingen Klaus Helminen varit sekreterare. Den *norska* kommittén som tillsattes den 12 februari 1960 hade följande sammansättning: høyesterettsadvokat Øystein Thommessen, ordförande, sorenskriver Mentz Darre Lødrup, administrerende direktør Herman Scheel, underdirektør Arne Christiansen och konsulent Anton Rye. Sedan Thommessen av sagt sig uppgiften under 1961 utsågs till ordförande høyesterettsdommer Karsten Gaarder. Samma år blev avdelingssjef Chr. Bergwitz-Larsen medlem av kommittén. Sekreterare har varit byråsjef Arne Løvold.

Överläggningar mellan delegerade från de fyra nordiska kommittéerna ha hållits i Stockholm den 26—den 28 september 1960, i Köpenhamn den 4—den 6 maj 1961, i Helsingfors den 25—den 27 april 1962 och i Oslo den 12—den 14 mars 1963. Ordförandena i kommittéerna ha jämte sekreterarna sammanträtt i Stockholm den 27 och den 28 november 1961. Vid delegerademötena ha ledamöter och experter i värdlandets kommitté beretts tillfälle att deltaga. Sekreterarna i kommittéerna ha mötts i Stockholm den 8 och den 9 november 1962.

Mellan mötena ha kommittéerna fortlöpande upprätthållit kontakt genom sekreterarna. De svenska motiven ha sålunda efter hand som de blivit fär-

diga tillställts de andra kommittéerna och även i övrigt har den svenska sekreteraren tjänstgjort som förbindelseled.

De övriga nordiska kommittéerna ha ännu ej slutfört sitt arbete och ha ej heller kunnat uppge när deras betänkanden beräknas bli färdiga. De texter till ny firmalag som dessa kommittéer utarbetat i samarbete med den svenska kommittén kunna därför icke anses till alla delar slutgiltiga. Texterna bifogas betänkandet som parallelltexter. Av dessa framgår att de nordiska lagförslagen i sina mest väsentliga delar överensstämmer. Angående den vunnna enighetens omfattning och betydelse kan i huvudsak hänvisas till vad som yttrades vid överlämnandet av förslaget till varumärkeslag.

Ett flertal skrivelser och framställningar ha överlämnats till utredningen vilka tagits under övervägande i samband med fullgörandet av utredningsuppdraget. Några av skrivelserna ha aktualiserat frågor om namnskydd som falla utanför den egentliga firmalagstiftningen. Sveriges köpmannaförbund, Sveriges Barnens Dagsledares förening och Sveriges riksiddrottsförbund ha sålunda begärt ökat skydd åt namn på ideella föreningar och åt särskilda kännetecken för sådana föreningar. Folketshusföreningarnas Riksorganisation har även gjort framställningar som beröra detta ämne. Utredningen har därför ansett sig ha uppdrag att även framlägga förslag till lagstiftning om skydd för kännetecken som användas i ideell verksamhet. I vissa frågor rörande denna lagstiftning har utredningen samrått med professor Henrik Hessler.

Utredningen har avgett ett flertal remissutlåtanden.

Efter det utredningsarbetet i huvudsak avslutats har genom statsrådsberedningens försorg utgetts en promemoria om språket i lagar och andra författningar. De ändringar av språket som förordats i promemorian ha endast kunnat beaktas i begränsad utsträckning.

Sedan uppdraget nu slutförts överlämnas härmed betänkande med förslag till firmalag m. m. Förslagen biträdas av experterna.

Stockholm den 25 maj 1967.

Gösta Eberstein

Gunnar Glimstedt

Gösta Jacobsson

Nils Köhler

Claës Uggla

Åke v. Zweigbergk

Bengt-Erik Ahberg

LAGFÖRSLAG

Förslag till

Firmalag

Härigenom förordnas som följer.

Allmänna bestämmelser

1 §.

Med firma förstås i denna lag det namn varunder näringsidkare driver sin verksamhet och som han vid därvid förekommande underskrifter tecknar.

Vad som sägs om firma skall även gälla särskilt namn under vilket aktieföretag eller ekonomisk förening driver del av verksamheten (*bifirma*).

2 §.

Ensamrätt till firma vinnes genom att firman registreras enligt vad där-om i denna lag föreskrives och eljest för olika slag av firma särskilt stadgas.

Har firma blivit inarbetad äger innehavaren ensamrätt även utan registrering.

Genom inarbetning förvärfvas ensamrätt jämväl till annat för näringsverksamhet använt kännetecken. Vad i denna lag sägs om inarbetad firma skall äga motsvarande tillämpning på kännetecken som nu sagts.

Firma anses inarbetad, om den här i riket är allmänt känd bland dem till vilka verksamheten riktar sig.

3 §.

Envar må i näringsverksamhet använda sitt släktnamn som firma, där det ej är ägnat att framkalla förväxling med annans skyddade kännetecken.

Näringsidkare har ock skydd enligt denna lag mot att hans släktnamn, även om han icke använder det som firma, av annan obehörigen användes som sådant kännetecken.

4 §.

Rätt till kännetecken enligt 1—3 §§ innebär, att annan än innehavaren icke må använda ett därmed förväxlingsbart kännetecken såsom firma.

Rätt till registrerad firma gäller inom område för vilket firman registrerats, med mindre det visas att innehavaren icke kan lida skada eller åsamkas olä-

genhet genom att annan inom området använder förväxlingsbart kännetecken.

På grund av inarbetning gäller rätt till firma inom område där inarbetningen består.

5 §.

Kännetecken anses förväxlingsbara enligt denna lag endast om de avse verksamhet av samma eller liknande slag.

Dock må även eljest förväxlingsbarhet kunna åberopas:

a) till förmån för kännetecken, som är synnerligen starkt inarbetat och känt inom vida kretsar av allmänheten här i riket, såframt med hänsyn härtill användningen av ett annat liknande kännetecken skulle innebära ett otillbörligt utnyttjande av det förras goodwill; eller

b) till förmån för kännetecken, som är inarbetat, där med hänsyn till den särskilda arten av den verksamhet, om vilken är fråga, användningen av ett annat liknande kännetecken uppenbarligen skulle förringa det förras goodwill.

6 §.

Vid avgörande av tvist om rätt till kännetecken, vilka äro förväxlingsbara, skall företräde givas den som kan åberopa tidigaste rättsgrund, där ej annat följer av vad nedan i 7 § sägs.

7 §.

Har firma inarbetats, må rätt därtill bestå vid sidan av äldre rätt till förväxlingsbart kännetecken, såframt innehavaren av den äldre rätten icke inom rimlig tid inskridit mot användningen av firman.

I fall som avses i första stycket må efter vad som finnes skäligt föreskrivas, att något av kännetecknen eller båda må användas endast på särskilt sätt, såsom med tillfogande av en ortsangivelse eller med annat förtydligande.

Om registrering av firma

8 §.

Om register där olika slag av firma registreras är särskilt stadgat.

För registrering av firma skall, utom vad sålunda är för olika fall föreskrivet, gälla vad nedan i 9—13 §§ sägs.

9 §.

Firma som registreras skall vara ägnad att uppfattas som beteckning för en bestämd verksamhet. Detta villkor skall icke i och för sig anses vara

uppfyllt om firma enbart består av allmän benämning på verksamhetens art eller däri utbjuden vara eller tjänst eller enbart utgöres av ortnamn som brukas i den allmänna samfärdseln eller förvaltningen eller annat dylikt namn.

Vid bedömande av om firma uppfyller villkoret i första stycket skall hänsyn tagas till alla föreliggande omständigheter och särskilt till den tid och omfattning firman varit i bruk. Vid bedömningen skall bortses från beståndsdel som utgöres av sådan beteckning som aktiebolag, handelsbolag och ekonomisk förening eller förkortning därav.

Firma som enbart består av bokstäver eller siffror må registreras endast om firman blivit inarbetad.

10 §.

Firma må ej registreras om den är ägnad att vilseleda allmänheten.

11 §.

Firma må ej registreras:

1. om i firman utan tillstånd intagits sådan statlig eller internationell beteckning, som enligt lag eller författning icke må obehörigen brukas som firma, eller ock något som lätt kan förväxlas därmed;

2. om firman eljest strider mot lag eller författning eller allmän ordning eller är ägnad att väcka förargelse;

3. om firman innehåller eller består av något, som är ägnat att uppfattas såsom annans släktnamn, konstnärsnamn eller likartat namn, där namnet uppenbarligen icke åsyftar någon sedan länge avliden, eller ock såsom beteckning för stiftelse, ideell förening eller därmed jämförlig sammanslutning;

4. om firman innehåller något, som är ägnat att uppfattas såsom titel på annans skyddade litterära eller konstnärliga verk, där titeln är egenartad, eller ock såsom särskilt skapat namn i sådant verk, där namnet är allmänt känt;

5. om firman är förväxlingsbar med annan näringsidkares namn, med annans firma eller varumärke, som registrerats efter tidigare ansökan, eller med annans firma eller varukännetecken, som eljest åtnjuter skydd då ansökan om registrering göres; eller

6. om firman i annat fall än som avses i punkt 5 ovan är förväxlingsbar med firma, varukännetecken eller i 2 § tredje stycket avsett kännetecken, som vid tiden för ansökningen användes av annan, samt ansökningen gjorts med vetskap härom och sökanden ej använt sin firma innan det andra kännetecknet togs i bruk.

I fall som avses under 3, 4, 5 och 6 må registrering ske, om den vars rätt är i fråga medger det och hinder enligt första stycket eller enligt 10 § eljest ej möter.

12 §.

Firma må registreras i översättning. Vad som stadgas om firma skall äga tillämpning även på översättningen.

13 §.

Registrering gäller från dagen för ansökningens ingivande.

Om överlåtelse

14 §.

Firma må överlätas i samband med överlåtelse av näringsverksamhet. Överlåtelse av verksamheten innefattar rätt till firman, där ej annat avtalats. Innehåller firman överlåtarens eller, vid överlåtelse av handelsbolags verksamhet, delägares släktnamn skall vad nu sagts icke äga tillämpning.

Avträdes dödsbo, vari ingår rätt till firma som innehåller den avlidnes släktnamn, till förvaltning av boutredningsman må denne icke överlåta firman utan samtycke av dödsbodelägarna.

15 §.

Rätt till firma må ej tagas i mät.

Avträdes firmainnehavarens egendom till konkurs, ingår dock rätten till firman i konkursboet. Innehåller firman gäldenärens eller, vid handelsbolags konkurs, delägares släktnamn skall vad nu sagts icke äga tillämpning; dock må konkursboet använda firman under den tid verksamheten fortsättes för konkursboets räkning.

Om förbud mot användning av vilseledande firma

16 §.

Om firma efter överlåtelse är vilseledande i den nye innehavarens verksamhet, äger domstol i den omfattning som finnes påkallat vid vite förbjuda honom att använda firman.

Sådant förbud må ock eljest meddelas, där firma är vilseledande eller innehavare av firma eller annan med hans medgivande använder kännetecknet på sådant sätt, att allmänheten vilseledes.

Talan enligt denna paragraf må föras av myndighet som Konungen bestämmer, så ock av envar som lider förfång av firmans användning ävensom av sammanslutning av berörda näringsidkare.

17 §.

I samband med utdömande av vite äger rätten efter vad som finnes skäligen förordna, att firma som i strid mot förbud enligt 16 § anbragts på skylt,

vara, förpackning, reklamtryck, affärshandling eller dylikt skall utplånas eller så ändras, att den icke längre är vilseledande. Kan sådan åtgärd ej ske annorledes, må förordnas, att egendom varå firman anbragts skall förstöras eller på visst sätt ändras.

Egendom som avses i första stycket må i avbidan på förordnande som där sägs tagas i beslag; därvid skall vad om beslag i brottmål i allmänhet är stadgat äga motsvarande tillämpning.

Om registrerings upphörande m. m.

18 §.

Om firma registrerats i strid mot denna lag och skälet mot registrering alltjämt föreligger, må i den ordning nedan stadgas registreringen hävas eller ändring av registreringen föreskrivas, där ej enligt 7 § rätt till firman likväl må bestå.

Registrering må ock hävas eller ändring därav föreskrivas, om innehavaren ej längre är näringsidkare eller om firman förlorat sin särskiljningsförmåga eller blivit vilseledande, stridande mot allmän ordning eller ägnad att väcka förargelse, så ock om firman icke varit i bruk under de två senaste åren.

19 §.

Om hävande och om ändring av registrering må envar som lider förfång av registreringen föra talan vid domstol mot firmainnehavaren. Talan, som grundas på stadgande i 9 eller 10 §, 11 § 1 och 2 eller 18 § andra stycket, må ock föras av myndighet som Konungen bestämmer ävensom av sammanläggning av berörda näringsidkare.

20 §.

Sedan dom om registrerings hävande vunnit laga kraft skall firman avföras ur registret. Domstolen må dock i samband med registrerings hävande förordna att med firmans avförande ur registret skall anstå under tid som kan åtgå för antagande och registrering av ny firma.

Sedan dom om ändring av registrering vunnit laga kraft skall den nya eller ändrade firman införas i registret.

Ansvar och ersättningskyldighet m. m.

21 §.

Gör någon intrång i rätt till kännetecken enligt 4—7 §§ (*firmaintrång*), och sker det uppsåtligen, straffes med böter eller fängelse i högst sex månader.

Brottet må åtalas av allmän åklagare endast om målsägande angiver det till åtal och åtal av särskilda skäl finnes påkallat ur allmän synpunkt.

22 §.

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet gör sig skyldig till firmaintrång skall ersätta av intrånget föranledd skada. Föreligger endast ringa oaktsamhet, må ersättningen därefter jämkas.

23 §.

Grundas talan om firmaintrång på registrering, skall såvitt angår tid före registreringsdagen 21 § icke äga tillämpning. För tid som nu sagts skall icke heller 22 § äga tillämpning, där ej intrånget skett uppsåtligen.

24 §.

Talan om ersättning enligt 22 § må endast avse skada under de fem senaste åren innan talan väcktes. För skada, varom talan ej förts inom tid som nu sagts, skall rätten till ersättning vara förlorad.

Utän hinder av vad i första stycket sägs må, där anspråk grundas på registrering, talan föras om intrång som skett före registreringsdagen, om talan väckes inom ett år från nämnda dag.

25 §.

På yrkande av den som lidit firmaintrång äger rätten efter vad som finnes skäligt förordna, att firma som obehörigen anbragts på skylt, vara, förpackning, reklamtryck, affärshandling eller dylikt skall utplånas eller så ändras, att missbruk därav ej kan ske. Kan sådan åtgärd ej ske annorledes, må förordnas, att egendom varå firman anbragts skall förstöras eller på visst sätt ändras. I sådant fall äger rätten ock, på yrkande, förordna, att egendomen skall mot lösen utlämnas till den som lidit intrånget.

Här avsedd egendom må, där brott som avses i 21 § skäligen kan antagas föreligga, tagas i beslag; därvid skall vad om beslag i brottmål i allmänhet är stadgat äga motsvarande tillämpning.

26 §.

Har registrering av firma hävts eller ändrats genom dom som vunnit laga kraft, må ej enligt 21—25 §§ dömas till straff, ersättning eller säkerhetsåtgärd.

Föres talan om intrång i rätten till registrerad firma och gör den mot vilken talan föres gällande att registreringen är ogiltig, skall rätten på hans yrkande förklara målet vilande i avbidan på att frågan om hävande eller ändring av registreringen slutligen avgöres. Är talan härom icke väckt, skall

rätten i samband med vilandeförklaringen förelägga honom viss tid inom vilken sådan talan skall väckas.

27 §.

Talan om fastställelse, huruvida rätt till firma består eller icke består eller om visst förfarande utgör intrång i sådan rätt eller ej, må av domstol upptagas till prövning, där ovisshet råder om förhållandet och denna länder käranden till förfång.

28 §.

Innan beslut om ändring av registrering enligt 7 eller 18 § meddelas, skall domstolen inhämta yttrande av registreringsmyndigheten huruvida hinder möter mot registrering av den nya eller ändrade firman.

Dom i mål om firmaintrång eller i mål, som avses i 16, 19 eller 27 §, skall genom domstolens försorg i avskrift sändas till patent- och registreringsverket. Angår målet firma som registrerats av annan myndighet än patent- och registreringsverket skall avskrift av domen jämväl översändas till sådan myndighet.

Särskilda bestämmelser

29 §.

Sveriges riksbank, Postbanken, Svenska skeppshypotekskassan, Sveriges allmänna hypoteksbank, Konungariket Sveriges stadshypotekskassa, Svenska bostadskreditkassan samt rikets landshypoteksföreningar, stadshypoteksföreningar och bostadskreditföreningar ävensom annan inrättning eller sammanslutning för vilken Konungen fastställt firma äger ensamrätt till denna som om firman blivit registrerad enligt denna lag.

Samfällighet eller annan sammanslutning som enligt vad därom är särskilt stadgat gjort anmälan om styrelseval eller erhållit fastställelse på reglemente eller stadgar äger jämväl ensamrätt till sin firma efter vad i första stycket sägs.

30 §.

Vid underskrift med firma skall firmatecknare underskriva sitt namn. Då bifirma användes såsom underskrift, bör aktiebolagets eller den ekonomiska föreningens firma tillfogas. Firma bör utskrivas i sin helhet och anbringas med stämpel, skrivmaskin eller på liknande sätt.

Under likvidation eller konkurs skall firma tecknas med tillägg, som angiver det ändrade förhållandet.

Om firmateckning gäller i övrigt vad därom är särskilt stadgat.

31 §.

Konungen äger förordna att en förteckning för hela riket över registrerade firmor skall upprättas av myndighet som Konungen bestämmer. Närmare föreskrifter om denna förteckning och dess utgivande och översändande till vissa myndigheter meddelas jämväl av Konungen.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

32 §.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1969; dock må dessförinnan bestämmelser meddelas av Konungen enligt vad i 31 § är stadgat.

33 §.

Genom denna lag upphäves 52 § varumärkeslagen den 2 december 1960 (nr 644).

34 §.

Den nya lagen skall i den mån ej annat följer av vad nedan stadgas äga tillämpning jämväl på firma som registrerats före lagens ikraftträdande.

Har ansökan om registrering gjorts före nya lagens ikraftträdande men icke dessförinnan avgjorts genom laga kraft ägande beslut, skall ansökningen behandlas och avgöras enligt den nya lagen.

35 §.

Ensamrätt på grund av ibruktagande före nya lagens ikraftträdande upphör, om firma icke registrerats eller blivit inarbetad inom två år därefter. Vad nu sagts äger icke tillämpning på firma som består av innehavarens släktnamn eller firma för försäkringsbolag som avses i 349 § d) lagen den 17 juni 1948 om försäkringsrörelse.

36 §.

Registrering som meddelats enligt äldre lag må hävas eller ändras enligt 18 § första stycket nya lagen endast såframt jämväl förbud jämlikt äldre lag kunnat utfärdas mot firmans användande.

37 §.

Beträffande ersättning för firmaintrång som ägt rum innan lagen trätt i kraft skall gälla, utom vad som finnes stadgat om tioårig preskription, att talan är förlorad om den ej väckes senast år 1973.

Vad i 26 § föreskrives skall äga motsvarande tillämpning med avseende på intrång som nu sagts.

Förslag till
Lag om handelsregister

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Handelsregister föres hos länsstyrelsen.

Konungen äger förordna, att handelsregister skall föras gemensamt för två eller flera län.

Vad i denna lag sägs om län äger motsvarande tillämpning i fråga om område för vilket föres gemensamt handelsregister.

2 §.

I handelsregister införas enskild näringsidkare och handelsbolag samt stiftelse och ideell förening som idka näring.

Handelsbolag skall söka registrering innan bolaget börjar sin verksamhet.

Enkelt bolag må införas i handelsregister i den ordning som stadgas för handelsbolag och är sedan att anse som handelsbolag.

3 §.

Har prokura meddelats av näringsidkare som blivit registrerad enligt denna lag må prokuran införas i handelsregister vari huvudmannen intagits.

4 §.

Ansökan om registrering av handelsbolag skall göras av samtliga bolagsmän.

Ansökan om registrering av stiftelse och ideell förening skall göras av styrelsen.

Prokura registreras på ansökan av huvudmannen. Är huvudmannen handelsbolag skall ansökan göras av samtliga bolagsmän.

5 §.

Näringsidkare intages i handelsregister under den firma varunder han ämnar driva sin verksamhet. För registrering av firman skall, utom vad därom i firmalagen är stadgat, gälla vad nedan i 6 och 7 §§ sägs.

6 §.

Handelsbolags firma skall utvisa, att delägarna äro flera. Finnes kommanditdelägare, skall firman innehålla ordet kommanditbolag.

7 §.

Firma skall skilja sig från annan i samma register förut införd firma även om firmorna icke avse verksamhet av samma eller liknande slag.

8 §.

Prokura som skall intagas i handelsregister må icke innehålla annan begränsning eller annat förbehåll än som medgivits i 1 eller 2 § lagen om prokura.

9 §.

Ansökan om registrering av enskild näringsidkare och handelsbolag skall göras hos länsstyrelsen i det län, där verksamheten skall drivas eller, om verksamheten skall drivas inom flera län, hos länsstyrelsen i det län, där huvudkontor skall inrättas.

Ansökan om registrering av stiftelse och ideell förening skall göras hos länsstyrelsen i det län, där stiftelsens eller föreningens styrelse enligt stadgarna har sitt säte.

Utan hinder av vad i första och andra styckena sägs må näringsidkaren söka registrering även i handelsregister för annat län, där verksamheten är avsedd att drivas.

10 §.

Enskild näringsidkares ansökan skall innehålla uppgift om

- 1) näringsidkarens firma,
- 2) näringsidkarens fullständiga namn och hemvist,
- 3) näringsverksamhetens art och geografiska omfattning, samt
- 4) den ort, där huvudkontor skall inrättas, ävensom kontorets postadress.

11 §.

Handelsbolags ansökan skall innehålla uppgift om

- 1) bolagets firma,
- 2) näringsverksamhetens art och geografiska omfattning,
- 3) den ort, där huvudkontor skall inrättas och kontorets postadress,
- 4) bolagsmännens fullständiga namn och hemvist, samt
- 5) av vem och huru bolagets firma skall tecknas, där ej denna befogenhet skall utövas av varje bolagsman för sig.

Ansökan av kommanditbolag skall dessutom innehålla uppgift om vilken eller vilka av bolagsmännen som äro kommanditdelägare och beloppet av varje sådan bolagsmans utfästa insats.

12 §.

Stiftelses ansökan skall innehålla uppgift om

- 1) den firma under vilken stiftelsen skall idka näring,

- 2) stiftelsens eget namn, om det ej sammanfaller med firman,
- 3) näringsverksamhetens art och geografiska omfattning,
- 4) den ort, där stiftelsens styrelse har sitt säte,
- 5) stiftelsens postadress samt styrelseledamöternas och, där suppleanter utsetts, deras fullständiga namn och hemvist, ävensom
- 6) av vem och huru stiftelsens eget namn tecknas, där ej denna befogenhet tillkommer styrelsen ensam.

13 §.

Ideell förenings ansökan skall innehålla uppgift om

- 1) den firma under vilken föreningen skall idka näring,
- 2) föreningens eget namn, om det ej sammanfaller med firman,
- 3) näringsverksamhetens art och geografiska omfattning,
- 4) den ort, där föreningens styrelse har sitt säte,
- 5) föreningens postadress samt styrelseledamöternas och, där suppleanter utsetts, deras fullständiga namn och hemvist, ävensom
- 6) av vem och huru föreningens eget namn tecknas, där ej denna befogenhet tillkommer styrelsen ensam.

14 §.

Ansökan om registrering av prokura skall innehålla uppgift om den firma för vilken prokuran skall gälla och om prokuristens fullständiga namn och hemvist.

15 §.

Har ej firmatecknare på ansökan om registrering skrivit sin av vittnen styrkta namnteckning, skall vid ansökningen fogas särskild bilaga, därå namnteckningen finnes och blivit styrkt av vittnen. Sådan bilaga fordras ej om firmatecknaren på annat sätt hos registreringsmyndigheten styrker sin namnteckning.

16 §.

Har sökanden icke iakttagit vad som är föreskrivet om ansökan eller finner registreringsmyndigheten annat hinder föreligga för bifall till ansökningen, skall sökanden föreläggas att inom viss tid avgiva yttrande eller vidtaga rättelse.

Underlåter sökanden att inom förelagd tid inkomma med yttrande eller vidtaga åtgärd för att avhjälpa anmärkt brist skall ansökningen avskrivas. Underrättelse därom skall intagas i föreläggnadet.

Föreligger även efter det yttrande avgivits hinder för bifall till ansökningen och har sökanden haft tillfälle att yttra sig över hindret, skall ansökningen avslås, om anledning ej förekommer att giva sökanden nytt föreläggande.

17 §.

Har ansökan om näringsidkares registrering bifallits, skola firman och övriga i 10—13 §§ föreskrivna uppgifter införas i registret.

Bifalles ansökan om registrering av prokura, skola prokuran och de i 14 § angivna uppgifterna om prokuristen införas i registret under den firma för vilken prokuran skall gälla.

18 §.

Upphör näringsidkaren med sin verksamhet eller överlåtes verksamheten eller sättes den under likvidation eller sker eljest ändring i förhållande som registrerats, skall anmälan härom ofördröjligen göras. Har rätten utsett likvidator i handelsbolag, skall dennes namn och hemvist anmälas.

Anmäles bemyndigande att teckna näringsidkarens firma skall vad i 15 § finnes föreskrivet äga motsvarande tillämpning.

19 §.

Anmälan enligt 18 § skall, i den mån ej annat följer av vad nedan i denna paragraf är stadgat, göras i den ordning som föreskrives för ansökan om registrering.

Har enskild näringsidkare avlidit åligger anmälningsskyldigheten för dödsfallet den som har vård om boet.

Om bolagsman avlidit, åligger anmälningsskyldigheten övriga bolagsmän. Har rätten utsett likvidator i bolaget, åligger skyldigheten honom. Bolagsman som avgått ur bolaget har rätt att göra anmälan om avgången. Återkallelse av prokura må anmälas av varje bolagsman, som ej är utsluten från rätten att företräda bolaget.

Sker beträffande stiftelse eller ideell förening ändring i styrelsens sammansättning eller i fråga om rätten att teckna stiftelsens eller föreningens eget namn eller ändras styrelseledamöters eller styrelsesuppleanterns hemvist eller stiftelsens eller föreningens postadress skall styrelsens ordförande göra anmälan därom. I fall som nu sagts har den som beröres av anmälningen rätt att göra anmälan.

Överlåtes näringsverksamhet skall anmälan därom göras av den nye innehavaren. Vid anmälningen skall dennes rätt till firman styrkas.

20 §.

Göres efter det näringsidkare registrerats anmälan för registrering enligt denna lag, skall där registrering beviljas vad sålunda anmäls anmärkas i registret.

Inträder någon som delägare i enskild näringsidkarens verksamhet eller utträder delägare ur handelsbolag eller har enskild näringsidkare avlidit och fortsättes verksamheten av hans dödsbodelägare, må anmälan härom,

utan hinder av vad i 6 § är stadgat, införas under den i registret för verksamheten registrerade firman. Skall bolagsman i fall som nu sagts vara kommanditdelägare, gäller dock vad i 6 § är föreskrivet om kommanditbolags firma.

21 §.

Om avförande av firma ur registret och om ändring av registrering, sedan dom om hävande eller ändring av firmaregistrering vunnit laga kraft, är stadgat i firmalagen.

Har i annat fall än som avses i första stycket genom lagakraftgående dom förklarats, att en i registret gjord inskrivning ej bort ske eller att beslut som registrerats är ogiltigt eller att eljest visst förhållande varom inskrivning skett ej föreligger, skall i registret antecknas, att på nämnda grund den tidigare anteckningen avföres ur registret. Om bolagsman genom dom skilts från rätten att teckna bolagets firma skall anteckning ske ändå att domen ej vunnit laga kraft. Dom i fall som här avses skall i avskrift tillställas registreringsmyndigheten genom domstolens försorg.

Rörande beslut om avträdande av näringsidkarens egendom till konkurs eller om inledande för näringsidkaren av ackordsförhandling utan konkurs skall meddelande samtidigt med kungörelsen om beslutet genom konkursdomarens försorg översändas för registrering. Då konkurs avslutats åligger det konkursdomaren att för registrering ofördröjligen översända meddelande därom.

Har, sedan i registret gjorts anteckning om beslut som avses i tredje stycket första punkten, av överrätt förklarats att beslutet ej bort meddelas, skall på anmälan av konkursdomaren i registret göras anteckning enligt vad i andra stycket stadgas. Har ackordsförhandlingen upphört gäller även vad nu är sagt, om den ej förfallit på grund av att konkurs inträffat.

22 §.

Har i handelsregister införd näringsidkare icke under de tio sista åren inkommit med någon anmälan till registret och föreligger anledning till antagande att han upphört med sin näringsverksamhet, skall registreringsmyndigheten genom skrivelse till denne eller på annat lämpligt sätt förhåra sig, huruvida verksamheten fortfarande utövas. Vinnes ej upplysning att verksamheten fortgår, skall myndigheten genom kungörelse i allmänna tidningarna och tidning med allmän spridning inom den ort, där huvudkontor skall finnas eller, om näringsidkaren är stiftelse eller ideell förening, där styrelsen skall hava sitt säte, anmana näringsidkaren att inom viss tid låta sig avhöra. Om ej före fristens utlopp upplysning erhålles att verksamheten alltjämt utövas, skall den anses som upphörd och näringsidkaren avföras ur registret.

Föreligga tillförlitliga upplysningar därom att näringsidkaren upphört

med sin näringsverksamhet och icke ämnar återupptaga denna, må registreringsmyndigheten utan att iakttaga föreskrifterna i första stycket andra punkten genast förklara att verksamheten skall anses upphörd och avföra näringsidkaren ur registret.

23 §.

Vad i registret införes, med undantag av meddelande om konkurs eller ackordsförhandling utan konkurs varom förmåles i 21 § tredje stycket, skall genom registreringsmyndighetens försorg ofördröjligen kungöras i allmänna tidningarna och i tidning med allmän spridning inom den ort där näringsverksamheten utövas eller är avsedd att utövas.

Där i annat fall än i 21 § fjärde stycket sägs i registret antecknas, att tidigare anteckning avföres därur, skall kungörelse därom äga rum efter vad ovan stadgas.

24 §.

Det som i enlighet med denna lag blivit infört eller antecknat i handelsregister och kungjort i ortstidning skall anses hava kommit till tredje mans kännedom, där ej av omständigheterna framgår, att han varken ägde eller bort äga vetskap därom.

Innan sådant kungörande skett, kan det förhållande, som blivit eller bort bliva infört eller antecknat i registret, icke med laga verkan åberopas mot annan än den som visas hava ägt vetskap därom.

25 §.

Talan mot slutligt beslut av registreringsmyndigheten enligt denna lag må föras av sökanden om det gått honom emot. Talan föres genom besvär hos Konungen inom två månader från beslutets dag.

26 §.

Om talan om hävande eller ändring av firmaregistrering är stadgat i firmalagen.

Menar någon i annat fall än som avses i första stycket, att en i handelsregister verkställd registrering länder honom till förfång, må talan om registreringens hävande samt om skadestånd föras vid domstol.

27 §.

Närmare bestämmelser rörande ansökan om registrering, om kungörande i registreringsärende samt om handelsregister och dess förande ävensom övriga föreskrifter, som må finnas erforderliga för lagens tillämpning, meddelas av Konungen.

Ansökan och anmälan skall vara åtföljd av avgift till belopp, som Konungen föreskriver.

28 §.

Den som försummar föreskriven ansökan eller anmälan eller, där sådan ansökan eller anmälan avskrivits eller avslagits eller föreskriven registrering av firma hävts, försummar att göra ny ansökan eller anmälan, dömes till böter.

Till böter dömes även den som uppsåtligen eller av grov vårdslöshet meddelar oriktig eller vilseledande uppgift i ansökan eller anmälan till registreringsmyndigheten eller i handling, som fogas därvid.

29 §.

Vad i denna lag är föreskrivet skall ej äga tillämpning på:

1. stiftelser, vilka enligt vad därom är särskilt stadgat skola intagas i aktiebolagsregistret, försäkringsregistret eller bankregistret; samt
2. föreningar, vilka äga bestå såsom registrerade föreningar enligt 4 § 1 mom. lagen den 1 juni 1951 (nr 309) angående införande av nya lagen om ekonomiska föreningar.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1969.

Firma som registrerats enligt lagen den 13 juli 1887 (nr 42) angående handelsregister, firma och prokura må utan hinder av vad i 7 § nya lagen sägs bibehållas oförändrad. Om näringsidkare kunna förblandas vid registrets handhavande äger registreringsmyndigheten dock att i registret inom parentes tillägga en särskiljande Ortsbestämning.

**Förslag till
Lag om prokura**

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Har näringsidkare som blivit införd i handelsregister åt annan givit fullmakt, som uttryckligen förklarats vara prokura, eller har han på annat sätt angivit någon såsom sin prokurist, äger denne att i allt vad som hör till huvudmannens näringsverksamhet handla på hans vägnar och teckna hans firma; dock må prokuristen ej utan särskilt bemyndigande överlåta eller inteckna huvudmannens fasta egendom.

Skriftlig prokura medför behörighet för prokuristen att företräda huvudmannen inför domstolar och andra myndigheter.

Om registrering av prokuran är stadgat i lagen om handelsregister.

2 §.

Prokura må meddelas flera personer på sådant sätt att den endast kan begagnas av dem gemensamt (kollektivprokura).

3 §.

Den befogenhet som enligt denna lag tillkommer prokurist kan icke med laga verkan mot tredje man som är i god tro inskränkas till viss tid eller på annat sätt begränsas.

4 §.

Prokurist bör teckna firman med ett tillägg som anger prokurauppdraget (per prokura, p.p. eller annan förkortning av dessa ord). Om hur firmateckningen i övrigt skall ske är stadgat i firmalagen.

5 §.

Prokurist må icke överlåta prokuran på annan person.

6 §.

Prokura kan när som helst återkallas. Huvudmannens död medför ej att prokuran upphör att gälla.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1969.

Förslag till
Lag om upphävande av lagen den 13 juli 1887 (nr 42) angående
handelsregister, firma och prokura

Härigenom förordnas, att lagen den 13 juli 1887 angående handelsregister, firma och prokura skall upphöra att gälla med utgången av 1968.

Förekommer i lag eller författning hänvisning till sådant stadgande i lagen som ersatts genom bestämmelse i den denna dag utfärdade firmalagen eller de denna dag utfärdade lagarna om handelsregister eller om prokura, skall hänvisningen i stället anses gälla motsvarande stadgande i de nya lagarna.

Förslag till
Lag om skydd för ideell förenings och stiftelses namn

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Ideell förening eller stiftelse kan enligt denna lag registrera sitt namn och förvärvar genom registreringen skydd för namnet.

Har ideell förenings eller stiftelses namn blivit allmänt känt, äger föreningen eller stiftelsen skydd för namnet även utan registrering.

Föreningen eller stiftelsen har skydd även för emblem eller annat särskilt kännetecken för sin verksamhet, när kännetecknet registrerats eller utan registrering blivit allmänt känt. Bestämmelserna i denna lag om ideell förenings eller stiftelses namn äga motsvarande tillämpning i fråga om sådant kännetecken.

2 §.

Skydd enligt denna lag för ideell förenings eller stiftelses namn innebär, att annan ej obehörigen, till förfång för föreningen eller stiftelsen, får använda kännetecken som lätt kan förväxlas med namnet.

Om skydd för ideell förenings eller stiftelses namn gälla i övrigt i tillämpliga delar bestämmelserna rörande särskilt skydd för egenartat släktnamn i 20—22 §§ namnlagen.

3 §.

Registrering enligt denna lag sker i särskilt register, som föres för hela riket av patent- och registreringsverket.

4 §.

Ideell förenings eller stiftelses namn får ej registreras:

1. om i namnet utan tillstånd intagits sådan internationell beteckning, som enligt lag ej obehörigen får offentligen brukas såsom benämning, eller ock något som lätt kan förväxlas därmed;

2. om namnet är ägnat att vilseleda allmänheten;

3. om namnet innehåller något, som är ägnat att uppfattas såsom annans släktnamn, konstnärsnamn eller likartat namn;

4. om namnet lätt kan förväxlas med annan ideell förenings eller stiftelses skyddade namn eller annans här i riket skyddade firma eller varumärke

eller ock annat kännetecken, som i näringsverksamhet här i riket inarbetats för annan.

Kännetecken som avses i 1 § tredje stycket får ej heller registreras om i kännetecknet utan tillstånd intagits sådan internationell beteckning, som enligt lag ej obehörigen får offentlig brukas såsom märke, eller statsvapen eller något som lätt kan förväxlas därmed eller om kännetecknet innehåller annans porträtt eller något, som kränker annans upphovsrätt till konstnärligt verk eller annans rätt till fotografisk bild eller mönster.

I fall som avses i första stycket 3 och 4 och andra stycket får registrering ske om den vars rätt är i fråga medgiver det och hinder enligt första och andra styckena eljest ej möter. Innehåller namnet eller kännetecknet namn eller porträtt som åsyftar avliden får registrering ske om särskilda skäl föreligga.

5 §.

Om förfarandet vid ansökan om registrering av ideell förenings eller stiftelses namn gälla i tillämpliga delar bestämmelserna i 30, 31, 34 och 35 §§ namnlagen.

6 §.

Bifalles ansökan om registrering skola föreningens eller stiftelses namn och ändamål samt dess postadress införas i registret. Om registreringen skall kungörelse utfärdas.

På sökandens begäran kunna i registret införas uppgifter även om föreningens eller stiftelses styrelse och om vad som skall gälla i fråga om rätten att teckna föreningens eller stiftelses namn.

7 §.

Registrering av ideell förenings eller stiftelses namn gäller från dagen för ansökningens ingivande till dess tio år förflutit från registreringsdagen.

Registrering förnyas varje gång för tio år från utgången av föregående registreringsperiod.

8 §.

Ansökan om förnyelse får göras hos registreringsmyndigheten tidigast ett år före och senast sex månader efter registreringsperiodens utgång.

I fråga om förfarandet vid ansökan om förnyelse äga bestämmelserna i 5 § motsvarande tillämpning.

9 §.

Har ideell förenings eller stiftelses namn registrerats i strid mot denna lag och lider annan förfång av registreringen, skall rätten på talan av denne häva registreringen, där ej enligt 2 § andra stycket rätt till namnet likväl får bestå.

Talan, som grundas på föreskrift i 4 § första stycket 1 eller 2 eller på föreskrift i 4 § andra stycket om offentlig beteckning, får även föras av myndighet som Konungen bestämmer.

10 §.

Närmare bestämmelser för tillämpningen av denna lag meddelas av Konungen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1969.

Förslag till

Lag om ändring i lagen den 29 maj 1931 (nr 152) med vissa bestämmelser mot illojal konkurrens

Härigenom förordnas, *dels* att 9 § lagen den 29 maj 1931 med vissa bestämmelser mot illojal konkurrens¹ skall upphöra att gälla samt att den rubrik som hör till denna paragraf skall utgå, *dels ock* att 11 § sagda lag skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

Illojal användning av kännetecken.

9 §.

Använder någon i utövning av näringsverksamhet namn, firma, varumärke, utstyrsel eller annat kännetecken, som lätt kan förväxlas med förut här i riket inarbetat kännetecken för annans näringsverksamhet eller däri utbudna varor eller prestationer, och sker det med uppsåt att framkalla sådan förväxling, straffes med dagsböter eller, där omständigheterna äro synnerligen försvärande, med fängelse i högst ett år, såframt ej gärningen enligt annat lagrum är belagd med strängare straff; ersätte ock uppkommen skada.

Vad i första stycket stadgas skall icke äga tillämpning, där det kännetecken, med vilket förväxling kan äga rum, är skyddat enligt varumärkes- eller kollektivmärkeslagen.

11 §.

Berättigad att — — — — — lag är:

- 1) i de — — — — — inför domstol;
- 2) i de — — — — — eller röjts;

¹ Senaste lydelse av 9 och 11 §§ se SFS 1960: 731.

(Nuvarande lydelse)

3) i de uti 6 och 7 §§ omförmälda fall varje näringsidkare, som frambringar, tillverkar eller håller till salu varor eller utför arbete av samma eller liknande art som de varor eller det arbete, som skolat inköpas eller utföras, eller meddelar försäkring av samma slag som den försäkring, vilken skolat tagas, ävensom den anställdes arbetsgivare, där ej gärningen skett med dennes begivande, så ock, utom vad angår skadestånd, varje sammanslutning för främjande av yrkesintressen, beträffande vilken motsvarande förutsättningar som de under 1) angivna äro för handen; samt

4) i de uti 9 § avsedda fall den, vilkens inarbetade kännetecken kan bliva föremål för förväxling.

Allmän åklagare må ock väcka påstående om straff för brott, varom i denna lag förmäles, i de uti 3, 5 och 9 §§ nämnda fall dock endast efter angivelse av den, som, enligt vad under 2) eller 4) sägs, äger anställa talan i anledning av sådant brott.

(Föreslagen lydelse)

3) i de uti 6 och 7 §§ omförmälda fall varje näringsidkare, som frambringar, tillverkar eller håller till salu varor eller utför arbete av samma eller liknande art som de varor eller det arbete, som skolat inköpas eller utföras, eller meddelar försäkring av samma slag som den försäkring, vilken skolat tagas, ävensom den anställdes arbetsgivare, där ej gärningen skett med dennes begivande, så ock, utom vad angår skadestånd, varje sammanslutning för främjande av yrkesintressen, beträffande vilken motsvarande förutsättningar som de under 1) angivna äro för handen.

Allmän åklagare må ock väcka påstående om straff för brott, varom i denna lag förmäles, i de uti 3 och 5 §§ nämnda fall dock endast efter angivelse av den, som, enligt vad under 2) sägs, äger anställa talan i anledning av sådant brott.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1969.

Förslag till

Lag angående ändring i lagen den 14 september 1944 (nr 705) om aktiebolag

Härigenom förordnas, dels att 6, 8, 11, 19, 29, 94 och 159 §§, 190 § 1 och 2 mom., 191 §, 192 § 1 och 2 mom. samt 193, 194, 200—203, 205 och 206 §§ lagen den 14 september 1944 om aktiebolag¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges dels ock att i nämnda lag skall införas en ny paragraf, betecknad 32 a §, av nedan angiven lydelse.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

6 §

Stiftelseurkunden skall — — — — — sin art.

Aktiebolags firma skall innehålla ordet aktiebolag. Firman skall tydligt skilja sig från andra förut i aktiebolagsregistret eller filialregistret införda, ännu bestående firmor, så ock från oregistrerad firma, vilken upptagits i stiftelseurkund som blivit av registreringsmyndigheten godkänd efter vad i 190 § 1 mom. sägs, där ej godkännandet förfallit enligt 191 § eller bolaget registrerats under annan firma än den i stiftelseurkunden upptagna.

Aktiebolags firma skall innehålla ordet aktiebolag. Firman skall, även om den icke avser verksamhet av samma eller liknande slag, skilja sig från annan förut i aktiebolagsregistret införd firma, så ock från oregistrerad firma, vilken upptagits i stiftelseurkund som blivit av registreringsmyndigheten godkänd efter vad i 190 § 1 mom. sägs, där ej godkännandet förfallit enligt 191 § eller bolaget registrerats under annan firma än den i stiftelseurkunden upptagna. För registrering av aktiebolags firma skall i övrigt gälla vad därom stadgas i firmalagen.

Sedan bolaget bildats äger bolagets styrelse antaga bifirma. För registrering av bifirma gäller vad i andra stycket är föreskrivet om aktiebolags firma utom att aktiebolag icke får intagas i bifirma.

¹ Senaste lydelse av 6 och 200 §§, se SFS 1955: 384.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

8 §.

Bolagsordningen skall angiva:
 1. bolagets firma;
 2. föremålet för bolagets verksamhet;
 3. aktiekapitalet eller — — — — —

Bolagsordningen skall angiva:
 1. bolagets firma;
 2. föremålet för bolagets verksamhet och verksamhetens geografiska omfattning;

3. aktiekapitalet eller — — — — — vara vidtagna.

Skall bolagets firma registreras i översättning skall översättningen angivas i bolagsordningen.

Antalet styrelseledamöter — — — — — antalet anges.

11 §.

Stiftelsekungörelsen skall innehålla de bestämmelser, som äro intagna i stiftelseurkunden enligt 6 och 7 §§, i förslaget till bolagsordning enligt 8 § första stycket 3 och 4 samt 9 § 1 mom. och i teckningslistan enligt 10 § första stycket 1—4. Ur kungörelsen må dock uteslutas vad stiftelseurkunden innehåller om andra villkor beträffande tillskott eller övertagande än antalet aktier eller annat vederlag, som skall lämnas, och om grunden till gottgörelse eller till särskild förmån eller rättighet.

Stiftelsekungörelsen skall innehålla de bestämmelser, som äro intagna i stiftelseurkunden enligt 6 och 7 §§, i förslaget till bolagsordning enligt 8 § första stycket 2—4 och andra stycket samt 9 § 1 mom. och i teckningslistan enligt 10 § första stycket 1—4. Ur kungörelsen må dock uteslutas vad stiftelseurkunden innehåller om andra villkor beträffande tillskott eller övertagande än antalet aktier eller annat vederlag, som skall lämnas, och om grunden till gottgörelse eller till särskild förmån eller rättighet.

Stiftelsekungörelsen skall — — — — — uppgift därom.

19 §.

Har ej — — — — — vidare bindande.

Samma lag vare, där genom lagakraftätagande beslut frågan om bolagets registrering enligt 191 § förklarats förfallen eller ansökan om bolagets registrering blivit avslagen.

Samma lag vare, där genom lagakraftätagande beslut frågan om bolagets registrering enligt 191 § förklarats förfallen eller ansökan om bolagets registrering blivit avskriven eller avslagen.

29 §.

Har styrelsen — — — — — tillkomma honom.

Den, med vilken avtalet slöts äge frånträda avtalet, innan det kommit

Den, med vilken avtalet slöts äge frånträda avtalet, innan det kom-

(Nuvarande lydelse)

eller enligt vad i 204 § sägs skall anses hava kommit till hans kännedom, att bolaget registrerats. Visste han att bolaget var oregistrerat, må han dock ej, med mindre förbehåll träffats, frånträda avtalet i annat fall än då ansökan om registrering icke gjorts inom den i 32 § stadgade tiden eller då ansökan, som gjorts inom denna tid, av registreringsmyndigheten avslagits.

Frånträde skall — — — — — var oregistrerat.

(Föreslagen lydelse)

mit eller enligt vad i 204 § sägs skall anses hava kommit till hans kännedom, att bolaget registrerats. Visste han att bolaget var oregistrerat, må han dock ej, med mindre förbehåll träffats, frånträda avtalet i annat fall än då ansökan om registrering icke gjorts inom den i 32 § stadgade tiden eller då ansökan, som gjorts inom denna tid, av registreringsmyndigheten avskrivits eller avslagits.

32 a §.

Beslut om antagande av bifirma må anmälas för registrering av styrelsen eller verkställande direktören. Har bifirma antagits innan ansökan om bolagets registrering gjorts må anmälan upptagas i ansökningen. Vid anmälan skall i två exemplar fogas avskrift av protokoll som bestyrker anmälningen.

94 §.

Skriftlig handling, som utfärdas för aktiebolag, bör undertecknas med bolagets firma, och skola de, som teckna firman, därvid underskriva sina namn.

Har styrelsen — — — — — mot undertecknarna.

Skriftlig handling, som utfärdas för aktiebolag, bör undertecknas med bolagets firma. Om hur firmateckning skall verkställas är stadgat i firmalagen.

159 §.

Under likvidation skall bolagets firma tecknas med tillägg av orden »i likvidation». I övrigt skall vad i 94 § första stycket finnes föreskrivet i fråga om undertecknande av handling, som utfärdas för bolaget, äga motsvarande tillämpning under bolagets likvidation.

Har av — — — — — mot undertecknarna.

Vad i 94 § första stycket finnes föreskrivet i fråga om undertecknande av handling, som utfärdas för bolaget, skall äga motsvarande tillämpning under bolagets likvidation.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

190 §.

1 mom. Har vid upprättandet av någon av stiftelsehandlingarna icke iakttagits vad i denna lag är stadgat, eller finnes någon av dessa handlingar eljest innehålla något, som strider mot denna lag eller annan lag eller författning, eller vara till sin avfattning i något viktigare hänseende otydlig eller vilseledande, eller hava föreskrifterna i 14 § icke iakttagits eller har stadgad avgift ej erlagts, *varde godkännande av nämnda handlingar för registrering av bolaget vägrat.* Vägras godkännande, skall beslutet därom med angivande av skälen ofördröjligen med posten tillställas stiftarombudet.

1 mom. Har vid upprättandet av någon av stiftelsehandlingarna icke iakttagits vad i denna lag är stadgat, eller finnes någon av dessa handlingar eljest innehålla något, som strider mot denna lag eller annan lag eller författning, eller vara till sin avfattning i något viktigare hänseende otydlig eller vilseledande, eller hava föreskrifterna i 14 § icke iakttagits eller har stadgad avgift ej erlagts, *skola stiftarna föreläggas att inom viss tid avgiva yttrande eller vidtaga rättelse.* Föreläggandet skall tillställas stiftarombudet.

Underlåta stiftarna att inom förelagd tid inkomma med yttrande eller vidtaga åtgärd för att avhjälpa anmärkt brist skall ansökningen om stiftelsehandlingarnas godkännande avskrivas. Underrättelse därom skall intagas i föreläggandet.

Föreligger även efter det yttrande avgivits hinder för bifall till ansökningen och hava stiftarna haft tillfälle att yttra sig över hindret, skall godkännande av stiftelsehandlingarna vägras, om anledning ej förekommer att giva stiftarna nytt föreläggande.

Vägras godkännande, skall beslutet därom med angivande av skälen ofördröjligen med posten tillställas stiftarombudet.

Meddelas godkännande — — — — — förmäles i 7 §.

2 mom. Godkännande av — — — — — ökningsbeslutet registrerats.

Har registrering av ökningsbeslutet vägrats eller har vid upprättandet av teckningslistan eller kungörelsen icke iakttagits vad i 52 § och 182 § 1 mom. sägs eller möter eljest

Har registrering av ökningsbeslutet vägrats eller har vid upprättandet av teckningslistan eller kungörelsen icke iakttagits vad i 52 § och 182 § 1 mom. sägs eller möter eljest

(Nuvarande lydelse)

hinder mot godkännande eller har stadgad avgift ej erlagts, *skall godkännande av nämnda handlingar vägras*. Vägras godkännande, skall beslutet därom med angivande av skälen ofördröjligen med posten tillställas bolaget.

Meddelas godkännande — — — — till bolaget.

(Föreslagen lydelse)

hinder mot godkännande eller har stadgad avgift ej erlagts, *skall ansökan om godkännande av nämnda handlingar av registreringsmyndigheten behandlas enligt föreskrifterna i 1 mom. första, andra och tredje styckena*. Vägras godkännande, skall beslutet därom med angivande av skälen ofördröjligen med posten tillställas bolaget.

191 §.

Göres ej — — — — till stiftarombudet.

Har frågan om bolagets registrering förklarats förfallen eller ansökan om registrering avslagits, vare, sedan beslutet därom vunnit laga kraft, godkännande, som meddelats enligt 190 § 1 mom., förfallet.

Har frågan om bolagets registrering förklarats förfallen eller ansökan om registrering *avskrivits eller* avslagits, vare, sedan beslutet därom vunnit laga kraft, godkännande, som meddelats enligt 190 § 1 mom., förfallet.

192 §.

1 mom. Hava vid ansökan om registrering av aktiebolag eller i fråga om upprättande av handling, som skall fogas vid sådan ansökan, icke iakttagits de föreskrifter, som finnas för varje särskilt fall stadgade, eller prövas beslut om antagande av bolagsordning eller om bildande av aktiebolag icke hava tillkommit i föreskriven ordning eller hinder mot registrering av bolaget eljest möta på grund av föreskrifterna i denna lag eller annan lag eller författning, *skall registrering vägras*. Vad de vid ansökningen fogade handlingarna innehålla må dock ej, såvitt dessa handlingar godkänts av registreringsmyndigheten, föranleda vägran av registrering, *därest icke i fråga*

1 mom. Hava vid ansökan om registrering av aktiebolag eller i fråga om upprättande av handling, som skall fogas vid sådan ansökan, icke iakttagits de föreskrifter, som finnas för varje särskilt fall stadgade, eller prövas beslut om antagande av bolagsordning eller om bildande av aktiebolag icke hava tillkommit i föreskriven ordning eller hinder mot registrering av bolaget eljest möta på grund av föreskrifterna i denna lag eller annan lag eller författning, *skall sökanden föreläggas att inom viss tid avgiva yttrande eller vidtaga rättelse*.

Underlåter sökanden att inom förelagd tid inkomma med yttrande eller vidtaga åtgärd för att avhjälpa

(Nuvarande lydelse)

ga om bestämmelse som avses i 7 §, med hänsyn till upplysningar vilka ej framgått av de handlingar som förut prövats av myndigheten, väsentlig felaktighet finnes föreligga.

2 mom. Hava vid anmälan för registrering eller i fråga om upprättande av handling, som skall fogas vid sådan anmälan, icke iakttagits de föreskrifter, som finnas för varje särskilt fall stadgade, eller prövas beslut, som anmäles för registrering, icke hava tillkommit i föreskriven ordning eller ej stå i överensstämmelse med föreskrifterna i denna lag eller eljest strida mot lag eller författning eller mot bolagsordningen eller vara till sin avfattning i något viktigare hänseende otydligt eller vilseledande, *skall registrering vägras*. Är annan grund till sådan klandertalan mot bolagsstämmobeslut, som avses i 138 § 1 mom. andra stycket, än att vid beslutet i denna lag eller bolagsordningen upptagna föreskrifter om särskild röstplurali-

(Föreslagen lydelse)

anmärkt brist skall ansökningen avskrivras. Underrättelse därom skall intagas i föreläggandet.

Föreligger även efter det yttrande avgivits hinder för bifall till ansökningen och har sökanden haft tillfälle att yttra sig över hindret, skall registrering vägras, om anledning ej föreligger att giva sökanden nytt föreläggande.

Vad de vid ansökningen fogade handlingarna innehålla må dock ej, såvitt dessa handlingar godkänts av registreringsmyndigheten, föranleda vägran av registrering om icke är fråga om bolagets firma eller myndigheten när det gäller bestämmelse som avses i 7 § med hänsyn till upplysningar som ej framgått av de förut prövade handlingarna finner väsentlig felaktighet föreligga.

2 mom. Hava vid anmälan för registrering eller i fråga om upprättande av handling, som skall fogas vid sådan anmälan, icke iakttagits de föreskrifter, som finnas för varje särskilt fall stadgade, eller prövas beslut, som anmäles för registrering, icke hava tillkommit i föreskriven ordning eller ej stå i överensstämmelse med föreskrifterna i denna lag eller eljest strida mot lag eller författning eller mot bolagsordningen eller vara till sin avfattning i något viktigare hänseende otydligt eller vilseledande, *skall vad i 1 mom. första, andra och tredje styckena finnes föreskrivet om registreringsmyndighetens behandling av ansökan äga motsvarande tillämpning vid behandlingen av anmälan*. Är annan grund till sådan klandertalan

(Nuvarande lydelse)

tet icke rätteligen iakttagits, vare det dock ej hinder mot registrering, sedan tid för anställande av klandertalan utgått utan att talan instämts.

(Föreslagen lydelse)

mot bolagsstämmobeslut, som avses i 138 § 1 mom. andra stycket, än att vid beslutet i denna lag eller bolagsordningen upptagna föreskrifter om särskild röstpluralitet icke rätteligen iakttagits, vare det ej hinder mot registrering, sedan tid för anställande av klandertalan utgått utan att talan instämts.

Har styrelsen — — — — — av ökningsbeslutet.

193 §.

Beviljas aktiebolags registrering, låte registreringsmyndigheten i registret införa:

1. dagen för beslutet om bolagets bildande;

2. bolagets firma;

3. föremålet för bolagets verksamhet, så ock, i den mån med bolagets verksamhet ej åsyftas beredande av vinst åt aktieägarna, verksamhetens syfte samt bestämmelserna om användandet av vinst å verksamheten och av bolagets behållna tillgångar vid dess upplösning;

4. det belopp — — — — — hans fullständiga namn och hemvist.

Beviljas aktiebolags registrering, låte registreringsmyndigheten i registret införa:

1. dagen för beslutet om bolagets bildande;

2. bolagets firma och översättning därav som angivits i bolagsordningen;

3. föremålet för bolagets verksamhet och verksamhetens geografiska omfattning, så ock, i den mån med bolagets verksamhet ej åsyftas beredande av vinst åt aktieägarna, verksamhetens syfte samt bestämmelserna om användandet av vinst å verksamheten och av bolagets behållna tillgångar vid dess upplösning;

Upptager ansökningen anmälan om antagande av bifirma skall även detta namn införas i registret och den rörelsegren angivas för vilken namnet skall användas. Den ena av de jämlikt 32 a § ingivna avskrifterna av protokoll rörande anmälingen skall fördes med bevis om registreringen och återställas till bolaget.

Innehåller bolagsordningen — — — — — lämnade uppgiften.

Har i — — — — — i registret.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

Det ena — — — — — till bolaget.

Där å — — — — — bolagets registrering.

194 §.

Göres, efter det aktiebolag registrerats, anmälan om förhållande, som enligt denna lag skall anmälas för registrering, skall, där registrering beviljas, vad sålunda anmäls anmärkas i registret. Avser anmälan ändring av aktiebolags firma, skall ny, fullständig inskrivning rörande bolaget göras i registret.

Sker registrering — — — — — i ärendet.

Har handling — — — — — ägt rum, återställas.

200 §.

Företer aktiebolags registrerade firma likhet med en i handelsregistret, föreningsregister, aktiebolagsregistret, filialregistret, försäkringsregistret, bankregistret eller sparbanksregister tidigare införd firma, och lider därigenom innehavaren av sistnämnda firma förfång, äge han hos domstol föra talan om förbud för aktiebolaget att efter viss tid använda förstnämnda firma samt om skadestånd. Rätt till sådan talan mot aktiebolag äge ock annat aktiebolag vars firma senare registrerats, där tidigare godkännande av firman då var gällande enligt 6 §.

Menar någon eljest, att en i aktiebolagsregistret verkställd inskrivning länder honom till förfång, må talan om registreringens upphävande samt om skadestånd föras vid domstol.

Göres, efter det aktiebolag registrerats, anmälan för registrering enligt denna lag, skall där registrering beviljas vad sålunda anmäls anmärkas i registret.

Om talan om hävande eller ändring av firmaregistrering är stadgat i firmalagen.

Menar någon i annat fall än som avses i första stycket, att en i aktiebolagsregistret verkställd inskrivning länder honom till förfång, må talan om registreringens hävande samt om skadestånd föras vid domstol.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

201 §.

Om avförande av firma ur registret och om ändring av registrering, sedan dom om hävande eller ändring av firmaregistrering vunnit laga kraft, är stadgat i firmalagen.

Har genom lagakraftägande dom förklarats, att en i registret gjord inskrivning ej bort ske eller att beslut, som registrerats, är ogiltigt, eller att eljest visst förhållande, varom inskrivning skett, ej föreligger, skall på *anmälan av part* i registret antecknas, att på nämnda grund den tidigare anteckningen avföres ur registret.

Har i annat fall än som avses i första stycket genom lagakraftägande dom förklarats, att en i registret gjord inskrivning ej bort ske eller att beslut, som registrerats, är ogiltigt, eller att eljest visst förhållande, varom inskrivning skett, ej föreligger, skall i registret antecknas, att på nämnda grund den tidigare anteckningen avföres ur registret. *Dom som nu sagts skall i avskrift tillställas registreringsmyndigheten genom domstolens försorg.*

Varder, sedan i registret gjorts anteckning rörande beslut om avträdande av aktiebolags egendom till konkurs eller om inledande för aktiebolag av ackordsförhandling utan konkurs, av överrätt förklarad, att beslutet ej bort meddelas, *skall på anmälan därom i registret göras anteckning enligt vad i första stycket stadgas.* Har ackordsförhandlingen upphört, gälle ock vad nu är sagt, där den ej förfallit på grund av att konkurs inträffat.

Varder, sedan i registret gjorts anteckning rörande beslut om avträdande av aktiebolags egendom till konkurs eller om inledande för aktiebolag av ackordsförhandling utan konkurs, av överrätt förklarad, att beslutet ej bort meddelas, *skall på anmälan av konkursdomaren i registret göras anteckning enligt vad i andra stycket stadgas.* Har ackordsförhandlingen upphört, gälle ock vad nu är sagt, där den ej förfallit på grund av att konkurs inträffat.

Vid anmälan enligt första stycket eller andra stycket första punkten skall fogas avskrift av domen eller utslaget, så ock i fall, som i första stycket sägs, lagakraftbevis. I fall, som avses i andra stycket andra punkten, skall vid anmälningen fogas avskrift av protokoll eller annan handling, som visar att ackordsförhandlingen upphört efter vad där sägs.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

202 §.

Vad i — — — — — allmänna tidningarna.

Där i annat fall än i 201 § *andra stycket* avses i registret antecknas, att tidigare anteckning avföres därur, skall kungörelse därom äga rum efter vad ovan sägs.

En samling för hela riket av vad sålunda kungjorts skall genom det allmännas försorg efter hand befordras till trycket samt förses med register. I den mån nyssnämnda samling tryckes skall den översändas till varje domstol, länsstyrelse och överexekutor.

Anmälningar och — — — — — till aktiebolagsregistret.

203 §.

Närmare föreskrifter om aktiebolagsregistrets förande, de i 202 § stadgade kungörelserna, avgifterna för ansökan om godkännande samt för registreringen och dess kungörande så ock om tid och sätt för utgivande av den i nämnda paragraf omförmälda samlingen och dess översändande till vissa myndigheter meddelas av Konungen.

Där i annat fall än i 201 § *tredje stycket* avses i registret antecknas, att tidigare anteckning avföres därur, skall kungörelse därom äga rum efter vad ovan sägs.

Närmare föreskrifter om aktiebolagsregistrets förande, de i 202 § stadgade kungörelserna, avgifterna för ansökan om godkännande samt för registreringen och dess kungörande meddelas av Konungen.

205 §.

Företer den, som inför domstol, länsstyrelse eller överexekutor företräder aktiebolag, bevis utvisande, att han den dag beviset utfärdades enligt aktiebolagsregistret var behörig att företräda bolaget, och är beviset ej äldre än ett år, åligger det myndigheten att ur den i 202 § omförmälda tryckta samlingen inhämta upplysning, huruvida förändring beträffande behörigheten ägt rum. Vad i sådant avseende nyssnämnda

Finnes enligt Konungens förordnande tryckt samling av anmälningar till aktiebolagsregistret, skall i fråga om behörighet att inför domstol, länsstyrelse eller överexekutor företräda bolaget vad samlingen, i den mån den kommit myndigheten till handa, innehåller äga vitsord för myndigheten, där ej annat förhållande visas vara för handen.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

samling, i den mån den kommit myndigheten till handa, utvisar skall för myndigheten äga vitsord, där ej annat förhållande visas vara för handen.

206 §.

Äro stiftarna missnöjda med beslut, varigenom *godkännande för registrering vägrats* enligt 190 § 1 mom., eller är bolaget missnöjt med beslut varigenom *sådant godkännande vägrats* enligt nämnda paragraf 2 eller 3 mom., må, vid talans förlust, sist inom två månader från beslutets dag besvär däröver anföras hos *Konungen*. Rätt till sådan talan tillkomme ock sökande, som är missnöjd med beslut, varigenom *registrering vägrats* enligt 192 §.

Över beslut om sådan förklaring, som avses i 191 §, 195 § 2 och 4 mom., 196 §, 197 § och 199 §, så ock över beslut om jämkning av bolagsordning enligt 198 § 1 mom. må jämväl besvär anföras i den ordning, varom i *första stycket* stadgas.

Äro stiftarna missnöjda med beslut, varigenom *ansökan om godkännande för registrering avskrivits eller sådant godkännande vägrats* enligt 190 § 1 mom., eller är bolaget missnöjt med *beslut om avskrivning eller beslut varigenom godkännande vägrats* enligt nämnda paragraf 2 eller 3 mom., må, vid talans förlust, sist inom två månader från beslutets dag besvär däröver anföras hos *patent- och registreringsverkets besvärsavdelning*. Rätt till sådan talan tillkomme ock sökande, som är missnöjd med beslut, varigenom *ansökan eller anmälan avskrivits eller registrering vägrats* enligt 192 §.

Mot beslut på besvärsavdelningen må talan föras genom besvär hos Konungen inom två månader från beslutets dag.

Över beslut om sådan förklaring, som avses i 191 §, 195 § 2 och 4 mom., 196 §, 197 § och 199 §, så ock över beslut om jämkning av bolagsordning enligt 198 § 1 mom. må jämväl besvär anföras i den ordning, varom i *första och andra styckena* stadgas.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1969.

Förslag till

Lag angående ändring i lagen den 1 juni 1951 (nr 308) om ekonomiska föreningar

Härigenom förordnas, dels att 4, 6, 7, 35, 85 och 100 §§, 101 § 1 mom., 102 §, 103 § 1 mom. samt 104 och 110 §§ lagen den 1 juni 1951 om ekonomiska föreningar¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges dels ock att i sagda lag skall införas en ny paragraf, betecknad 9 a §, av nedan angiven lydelse.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

4 §.

Ekonomisk förening ————— sitt säte.

Hos varje ————— är föreskrivet.

Konungen äger förordna, att föreningsregister skall föras gemensamt för två eller flera län. Vad i denna lag sägs om län äger motsvarande tillämpning i fråga om område för vilket föres gemensamt föreningsregister.

6 §.

Förenings stadgar skola angiva:

1. föreningens firma;
2. ändamålet med föreningens verksamhet och verksamhetens art;

3. den ort —————

Förenings stadgar skola angiva:

1. föreningens firma;
  2. ändamålet med föreningens verksamhet samt verksamhetens art och geografiska omfattning;
- behållna tillgångar.

Skall föreningens firma registreras i översättning skall översättningen angivas i stadgarna.

7 §.

Föreningens firma ————— »ek. för.».

I firman må ej ordet »bolag» eller eljest något, som betecknar ett bolagsförhållande, intagas på sådant

¹ Senaste lydelse av 102 §, se SFS 1955: 385.

(Nuvarande lydelse)

sätt att därav kan föranledas det misstaget att firman innehaves av ett bolag.

Firman skall tydligt skilja sig från andra hos länsstyrelsen förut registrerade ännu bestående föreningsfirmor.

Ej må någon annan än ekonomisk förening i sin firma använda uttrycket ekonomisk förening eller förkortning därav.

(Föreslagen lydelse)

Firman skall skilja sig från annan i samma register förut införd firma även om firmorna icke avse verksamhet av samma eller liknande slag. För registrering av föreningsfirma gäller i övrigt vad därom stadgas i firmalagen.

Föreningens styrelse äger antaga bifirma. För registrering av bifirma gäller vad i andra stycket är föreskrivet om föreningsfirma.

9 a §.

Beslut om antagande av bifirma må anmälas för registrering av styrelsen eller dess ordförande. Har bifirma antagits innan ansökan om föreningens registrering gjorts må anmälan upptagas i ansöknings. Vid anmälan skall i två exemplar fogas avskrift av protokoll som bestyrker anmälan.

35 §.

Skriftlig handling, som utfärdas för förening, bör undertecknas med föreningens firma, och skola de som teckna firman därvid underskriva sina namn.

Har styrelsen — — — — — mot undertecknarna.

Skriftlig handling, som utfärdas för förening, bör undertecknas med föreningens firma. Om hur firmateckning skall verkställas är stadgat i firmalagen.

85 §.

Under likvidation skall föreningens firma tecknas med tillägg av orden »i likvidation», och skola de som teckna firman därvid underskriva sina namn.

Har av — — — — — mot undertecknarna.

Vad i 35 § första stycket är föreskrivet om undertecknande av handling, som utfärdas för föreningen, skall äga motsvarande tillämpning under föreningens likvidation.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

100 §.

Hava vid ansökan om eller anmälan för registrering eller i fråga om upprättande av handling, som skall fogas vid sådan ansökan eller anmälan, icke iakttagits de föreskrifter, som finnas för varje särskilt fall meddelade, eller prövas föreningens stadgar eller beslut, som anmäles för registrering, icke hava tillkommit i föreskriven ordning eller ej stå i överensstämmelse med föreskrifterna i denna lag eller eljest strida mot lag eller författning eller i något viktigare hänseende hava otydlig eller vilseledande avfattning, *skall registrering vägras*. Är annan grund till sådan klandertalan mot föreningsstämmobeslut, som avses i 69 § 1 mom. andra stycket, än att vid beslutet i denna lag eller stadgarna upptagna föreskrifter om särskild röstpluralitet icke rätteligen iakttagits, vare det *dock* ej hinder mot registrering sedan tid för väckande av klandertalan utgått utan att talan anstälts.

1 mom. Hava vid ansökan om eller anmälan för registrering eller i fråga om upprättande av handling, som skall fogas vid sådan ansökan eller anmälan, icke iakttagits de föreskrifter, som finnas för varje särskilt fall meddelade, eller prövas föreningens stadgar eller beslut, som anmäles för registrering, icke hava tillkommit i föreskriven ordning eller ej stå i överensstämmelse med föreskrifterna i denna lag eller eljest strida mot lag eller författning eller i något viktigare hänseende hava otydlig eller vilseledande avfattning, *skall sökanden föreläggas att inom viss tid avgiva yttrande eller vidtaga rättelse*.

Underlåter sökanden att inom förelagd tid inkomma med yttrande eller vidtaga åtgärd för att avhjälpa anmärkt brist skall ansökningen eller anmälningen avskrivras. Under rättelse därom skall intagas i föreläggandet.

Föreligger även efter det yttrande avgivits hinder för registrering och har sökanden haft tillfälle att yttra sig över hindret, skall registrering vägras, om anledning ej föreligger att giva sökanden nytt föreläggande.

2 mom. Är annan grund till sådan klandertalan mot föreningsstämmobeslut, som avses i 69 § 1 mom. andra stycket, än att vid beslutet i denna lag eller stadgarna upptagna föreskrifter om särskild röstpluralitet icke rätteligen iakttagits, vare det ej hinder mot registrering sedan tid för väckande av klandertalan utgått utan att talan anstälts.

(Nuvarande lydelse)

Registrering skall *ock* vägras, där för registrering anmäles beslut om sådan ändring av stadgarna, att styrelsens säte skall flyttas från ett län till ett annat, och länsstyrelsen i det senare länet på förfrågan meddelar, att föreningens firma jämlikt *stadgandet i 7 § tredje stycket* utgör hinder för föreningens upptagande i detta läns föreningsregister.

Vägras registrering, skall länsstyrelsen ofördröjligen till sökanden med posten översända underrättelse om beslutet med angivande av skälen därför. Är sökanden missnöjd med *beslutet*, må han hos Konungen föra talan genom besvär, vilka vid äventyr av talans förlust skola inkomma inom två månader från beslutets dag.

(Föreslagen lydelse)

3 mom. Registrering skall vägras, där för registrering anmäles beslut om sådan ändring av stadgarna, att styrelsens säte skall flyttas från ett län till ett annat, och länsstyrelsen i det senare länet på förfrågan meddelar, att föreningens firma jämlikt *stadgandet i 7 § andra stycket* utgör hinder för föreningens upptagande i detta läns föreningsregister.

4 mom. Vägras registrering, skall länsstyrelsen ofördröjligen till sökanden med posten översända underrättelse om beslutet med angivande av skälen därför.

Är sökanden missnöjd med *beslut varigenom ansökan eller anmälan avskrivits eller registrering vägrats*, må han hos Konungen föra talan genom besvär, vilka vid äventyr av talans förlust skola inkomma inom två månader från beslutets dag.

101 §.

1 mom. Beviljas förenings registrering, låte länsstyrelsen i registret införa:

1. föreningens firma;
2. ändamålet med föreningens verksamhet och verksamhetens art;

3. den ort — — — — — av styrelsen.

1 mom. Beviljas förenings registrering, låte länsstyrelsen i registret införa:

1. föreningens firma *och översättning därav som angivits i stadgarna*;
2. ändamålet med föreningens verksamhet samt verksamhetens art *och geografiska omfattning*;

Upptager ansökningen anmälan om antagande av bifirma skall även detta namn införas i registret och den rörelsegren angivas för vilken namnet skall användas.

102 §.

Företer förenings registrerade firma likhet med en i handelsregister, föreningsregister, aktiebolagsregist-

Om talan om hävande eller ändring av firmaregistrering är stadgat i firmalagen.

(Nuvarande lydelse)

ret, filialregistret, försäkringsregistret, sjukkasseregister, understödsföreningsregister, sambrukföreningsregistret, bankregistret eller sparbanksregister tidigare införd firma, och lider därigenom innehavaren av sistnämnda firma förfång, äge han hos domstol föra talan om förbud för föreningen att efter viss tid använda förstnämnda firma samt om skadestånd.

Menar någon *eljest*, att en i registret verkställd inskrivning länder honom till förfång, må talan om registreringens upphävande samt om skadestånd föras vid domstol.

(Föreslagen lydelse)

Menar någon *i annat fall än som avses i första stycket*, att en i registret verkställd inskrivning länder honom till förfång, må talan om registreringens hävande samt om skadestånd föras vid domstol.

103 §.

1 mom. Om avförande av firma ur registret och om ändring av registrering, sedan dom om hävande eller ändring av firmaregistrering vunnit laga kraft, är stadgat i firmalagen.

1 mom. Har genom lagakraftägan- de dom förklarats, att en i registret gjord inskrivning ej bort ske eller att beslut, som registrerats, är ogiltigt eller att eljest visst förhållande, varom inskrivning skett, ej föreligger, skall på anmälan av part i registret antecknas, att på nämnda grund den tidigare anteckningen avföres ur registret.

Har *i annat fall än som avses i första stycket* genom lagakraftägan- de dom förklarats, att en i registret gjord inskrivning ej bort ske eller att beslut, som registrerats, är ogiltigt eller att eljest visst förhållande, varom inskrivning skett, ej föreligger, skall i registret antecknas, att på nämnda grund den tidigare anteckningen avföres ur registret. *Dom som nu sagts skall i avskrift tillställas registreringsmyndigheten genom domstolens försorg.*

Varder, sedan i registret gjorts anteckning rörande beslut om avträdande av förenings egendom till konkurs eller om inledande för för-

Varder sedan i registret gjorts anteckning rörande beslut om avträdande av förenings egendom till konkurs eller om inledande för förening

(Nuvarande lydelse)

ening av ackordsförhandling utan konkurs, av överrätt förklarar, att beslutet ej bort meddelas, skall på anmälan därom i registret göras anteckning enligt vad i *första stycket* stadgas. Har ackordsförhandlingen upphört, gälle ock vad nu är sagt, där den ej förfallit på grund av att konkurs inträffat.

Vid anmälan enligt första stycket eller andra stycket första punkten skall fogas avskrift av rättens avgörande, så ock i fall, som i första stycket sägs, lagakraftbevis. I fall, som avses i andra stycket andra punkten, skall vid anmälningen fogas avskrift av protokoll eller annan handling, som visar att ackordsförhandlingen upphört efter vad där sägs.

(Föreslagen lydelse)

av ackordsförhandling utan konkurs, av överrätt förklarar, att beslutet ej bort meddelas, skall på anmälan av *konkursdomaren* i registret göras anteckning enligt vad i *andra stycket* stadgas. Har ackordsförhandlingen upphört, gälle ock vad nu är sagt, där den ej förfallit på grund av att konkurs inträffat.

104 §.

Vad i — — — — — vanligen meddelas.

Där i annat fall än i 103 § 1 mom. *andra stycket* sägs i registret antecknas, att tidigare anteckning avföres därur, skall kungörelse därom äga rum efter vad ovan stadgas.

Där i annat fall än i 103 § 1 mom. *tredje stycket* sägs i registret antecknas, att tidigare anteckning avföres därur, skall kungörelse därom äga rum efter vad ovan stadgas.

110 §.

Med dagsböter — — — — — hans uppdrag.

7. den som bryter mot vad i 7 § *sista stycket* är stadgat.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1969.

Förslag till

Lag angående ändrad lydelse av 3 § lagen den 22 juni 1911 (nr 53 s. 1)
om järnvägsaktiebolag

Härigenom förordnas, att 3 § lagen den 22 juni 1911 om järnvägsaktiebolag¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

3 §.

Göres för registrering av järnvägsaktiebolag ansökan om godkännande av stiftelsehandlingar efter vad i lagen om aktiebolag är stadgat, och finner registreringsmyndigheten hinder icke möta mot godkännande av handlingarna, skall den med eget yttrande underställa Konungen förslaget till bolagsordning. Konungen prövar bolagsordningens överensstämmelse med lag och författning så ock om eljest från det allmännas sida hinder icke föreligger mot meddelande av godkännande.

I bolagsordning, som godkänts av Konungen, må ändring ej vidtagas utan att Konungens godkännande erhållits.

Göres för registrering av järnvägsaktiebolag ansökan om godkännande av stiftelsehandlingar efter vad i lagen om aktiebolag är stadgat, och finner registreringsmyndigheten hinder icke möta mot godkännande av handlingarna, skall den med eget yttrande underställa Konungen förslaget till bolagsordning. Konungen prövar bolagsordningens överensstämmelse med lag och författning så ock om eljest från det allmännas sida hinder icke föreligger mot meddelande av godkännande. *Frågan om bolagets firma bildats i överensstämmelse med lag skall dock icke prövas av Konungen.*

I bolagsordning, som godkänts av Konungen, må *annan ändring än sådan som avser bolagets firma* ej vidtagas utan att Konungens godkännande erhållits.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1969.

¹ Senaste lydelse se SFS 1947: 649.

Förslag till

Lag angående ändrad lydelse av 9 och 64 §§ lagen den 25 april 1930 (nr 115) om bostadsrättsföreningar

Härigenom förordnas, att 9 och 64 §§ lagen den 25 april 1930 om bostadsrättsföreningar¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

9 §.

Bostadsrättsförenings firma — — — — — ordet ekonomisk.
Ej må annan än bostadsrättsförening i sin firma eller eljest vid beteckning av rörelsen använda ordet »bostadsrätt».

64 §.

Bryter någon mot vad i 9 § 2 mom. sägs, dömes till dagsböter.

Asidosättes föreskrift — — — — — 1 mom. sägs.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1969.

¹ Senaste lydelse av 9 § se SFS 1951: 310 och av 64 § se SFS 1964: 190.

Förslag till

Lag angående ändring i lagen den 18 juni 1937 (nr 521) om aktiebolags pensions- och andra personalstiftelser

Härigenom förordnas, att 2 och 32 §§ lagen den 18 juni 1937 om aktiebolags pensions- och andra personalstiftelser skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges samt att i 11, 15, 16, 24 och 25 §§ sagda lag ordet »benämning» eller böjningsform av detta ord skall ersättas med ordet »firma» eller motsvarande form härav.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

2 §.

Om bildande — — — — — fatta beslut.

Bolagsstämman skall vid bildande av pensionsstiftelse *besluta benämning* å stiftelsen, som skall innehålla ordet pensionsstiftelse och beträffande särskild pensionsstiftelse tillika ett kortfattat angivande av dess särskilda ändamål. I bolagsstämmas beslut om bildande av särskild pensionsstiftelse skola tydligt angivas de befattningar eller slag av befattningar hos bolaget som avses med stiftelsen.

Bolagsstämman skall vid bildande av pensionsstiftelse *antaga firma* för stiftelsen, som skall innehålla ordet pensionsstiftelse och beträffande särskild pensionsstiftelse tillika ett kortfattat angivande av dess särskilda ändamål. *För registrering av pensionsstiftelses firma skall, utom vad i denna lag är föreskrivet, gälla vad därom stadgas i firmalagen.*

I bolagsstämmas beslut om bildande av särskild pensionsstiftelse skola tydligt angivas de befattningar eller slag av befattningar hos bolaget som avses med stiftelsen.

Överföring av — — — — — fenhundra kronor.

Beslutar bolagsstämman — — — — — denna lag.

Försättes bolaget — — — — — i konkurslagen.

32 §.

Försummar styrelseledamot i aktiebolag att fullgöra vad honom i avseende å anmälan för registrering

Försummar styrelseledamot i aktiebolag att fullgöra vad honom i avseende å anmälan för registrering en-

(Nuvarande lydelse)

enligt 2 § fjärde stycket, 3 § sista stycket, 11 § andra stycket första punkten, 12 § andra stycket första punkten, 13 §, 15 § sista stycket första punkten, 16 § första stycket sista punkten, 16 § andra stycket eller 23 § åligger,

eller försummar — — — — — med dagsböter.

Samma lag — — — — — sista punkten.

(Föreslagen lydelse)

ligt 2 § femte stycket, 3 § sista stycket, 11 § andra stycket första punkten, 12 § andra stycket första punkten, 13 §, 15 § sista stycket första punkten, 16 § första stycket sista punkten, 16 § andra stycket eller 23 § åligger,

eller försummar — — — — — med dagsböter.

Samma lag — — — — — sista punkten.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1969.

Förslag till

Lag angående ändring i lagen den 24 mars 1938 (nr 96) om understödsföreningar

Härigenom förordnas, att 8, 9, 25, 57, 69, 71, 72, 74 och 75 §§ lagen den 24 mars 1938 om understödsföreningar skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

8 §.

Understödsförenings stadgar skola angiva:

- 1) föreningens firma;
- 2) föremålet för föreningens verksamhet;
- 3) den ort — — — — —

Understödsförenings stadgar skola angiva:

- 1) föreningens firma;
- 2) föremålet för föreningens verksamhet och verksamhetens geografiska omfattning;
- 3) den ort — — — — — skall förfaras.

9 §.

Understödsförenings firma — — — — — ordet »arbetslöshetskassa».

I understödsförenings firma må ej ordet »bolag» eller eljest något, som betecknar ett bolagsförhållande, och ej ordet »bank» intagas på sådant sätt, att därav kan föranledas det misstag, att firman innehaves av ett bolag eller av en bank. Ej heller må firman innehålla såväl ordet »ömse- sidig» som ordet »försäkring». Annan förening än den, vilken i enlighet med vad därom finnes särskilt stadgat är antagen till erkänd sjuk- kassa eller till erkänd arbetslöshets- kassa, må icke i firman hava ordet »erkänd.»

Firman skall tydligt skilja sig från annan registrerad, ännu bestående understödsförenings firma.

För registrering av understödsförenings firma gäller i övrigt vad därom stadgas i firmalagen.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

25 §.

Skriftlig handling, som utfärdas för understödsförening, bör undertecknas med föreningens firma. Vid firmateckning skola de, som teckna firman, även underskriva sina namn.

Har handlingen — — — — — egen skuld.

Skriftlig handling, som utfärdas för understödsförening, bör undertecknas med föreningens firma. Om hur firmateckning skall verkställas är stadgat i firmalagen.

57 §.

Skriftlig handling, som utfärdas för understödsförening i likvidation, bör undertecknas med föreningens firma med tillägg av orden »i likvidation». Har tillsynsmyndigheten förordnat god man, skall firman tecknas av denne i förening med den eller dem, som eljest äro berättigade att teckna firman. Vid firmateckning skola de, som teckna firman, även underskriva sina namn.

Har under — — — — — egen skuld.

Vad i 25 § första stycket är föreskrivet om undertecknande av handling, som utfärdas för understödsförening, skall äga motsvarande tillämpning under föreningens likvidation. Har tillsynsmyndigheten förordnat god man, skall firman tecknas av denne i förening med den eller dem, som eljest äro berättigade att teckna firman.

69 §.

Anmälan till — — — — — av vittnen.

Då understödsförenings — — — — — teckna firman.

Har sökanden ej iakttagit vad som är föreskrivet om anmälan eller föreligger annat hinder för registrering som i 70 § sägs, skall sökanden föreläggas att inom viss tid avgiva yttrande eller vidtaga rättelse.

Underlåter sökanden att inom förelagd tid inkomma med yttrande eller vidtaga åtgärd för att avhjälpa anmärkt brist, skall anmälningen avskrivas. Underrättelse därom skall intagas i föreläggandet.

Föreligger även efter det yttrande avgivits hinder i något av de hänseenden som angivas i 70 § och har sökanden haft tillfälle att yttra sig över hindret, skall registrering vägras, om

(Nuvarande lydelse)

Beviljas understödsförenings registrering, låte tillsynsmyndigheten i registret införa:

- 1) dagen för stadgarnas antagande;
- 2) föreningens firma;
- 3) föremålet för föreningens verksamhet;
- 4) den ort — — — — — till sökanden.

(Föreslagen lydelse)

anledning ej föreligger att giva sökanden nytt föreläggande.

71 §.

Beviljas understödsförenings registrering, låte tillsynsmyndigheten i registret införa:

- 1) dagen för stadgarnas antagande;
- 2) föreningens firma;
- 3) föremålet för föreningens verksamhet *och verksamhetens geografiska omfattning*;

72 §.

Anmäles ändring — — — — — i registret.

Registreras ändring — — — — — om registreringen.

Sker ändring i förenings firma, skall ny fullständig inskrivning i registret göras.

74 §.

Företer understödsförenings registrerade firma likhet med en i föreningsregister, understödsföreningsregister eller försäkringsregister tidigare införd firma, och lider därigenom innehavaren av sistnämnda firma förfång, äge domstol på talan av denne förbjuda föreningen att efter viss tid använda förstnämnda firma ävensom ålägga föreningen det skadestånd, som provas skäligt.

Menar någon *eljest*, att en i understödsföreningsregistret verkställd inskrivning länder honom till förfång, må talan om registreringens upphävande samt om skadestånd föras vid domstol.

Om talan om hävande eller ändring av firmaregistrering är stadgat i firmalagen.

Menar någon *i annat fall än som avses i första stycket*, att en i understödsföreningsregistret verkställd inskrivning länder honom till förfång, må talan om registreringens hävande samt om skadestånd föras vid domstol.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

75 §.

Om avförande av firma ur understödsföreningsregistret och om ändring av registrering, sedan dom om hävande eller ändring av firmaregistrering vunnit laga kraft, är stadgat i firmalagen.

Har genom laga kraft ägande dom blivit förklarad, att en i understödsföreningsregistret gjord inskrivning ej bort ske, eller att beslut, som registrerats, är ogiltigt, eller att eljest visst förhållande, varom inskrivning skett, ej föreligger, skall *på begäran av någondera parten* anteckning därom göras i registret.

Har i annat fall än som avses i första stycket genom laga kraft ägande dom blivit förklarad, att en i understödsföreningsregistret gjord inskrivning ej bort ske, eller att beslut, som registrerats, är ogiltigt, eller att eljest visst förhållande, varom inskrivning skett, ej föreligger, skall anteckning därom göras i registret. Dom som nu sagts skall i avskrift tillställas tillsynsmyndigheten genom domstolens försorg.

Varder, sedan i registret gjorts anteckning om förenings konkurs, beslutet om egendomsavträde upphävt av överrätt, skall anteckningen *på därom gjord ansökning* avföras ur registret.

Varder, sedan i registret gjorts anteckning om förenings konkurs, beslutet om egendomsavträde upphävt av överrätt, skall anteckningen *på anmälan av konkursdomaren* avföras ur registret.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1969.

Förslag till

Lag angående ändring i lagen den 30 april 1948 (nr 218) om sambruksföreningar

Härigenom förordnas, att 5, 6, 30, 55 och 56 §§ lagen den 30 april 1948 om sambruksföreningar skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

5 §.

Föreningens stadgar skola angiva:
 1. *det namn, under vilket förening-
 en skall driva sin verksamhet (före-
 ningens firma);*
 2. *föremålet för föreningens verk-
 samhet;*
 3. *den ort — — — — —*

Föreningens stadgar skola angiva:
 1. *föreningens firma;*
 2. *föremålet för föreningens verk-
 samhet och den kommun eller de
 kommuner, där verksamheten skall
 drivas;*
 3. *den ort — — — — — föreningens verksamhet.*

6 §.

Sambruksförenings firma — — — — — ordet »sambruksförening».
*I firman må ej ordet »bolag» eller
 eljest något, som betecknar ett bo-
 lagsförhållande, intagas. Firman
 skall tydligt skilja sig från andra,
 förut registrerade, ännu bestående
 sambruksföreningars firmor.*

*För registrering av föreningens
 firma gäller i övrigt vad därom stad-
 gas i firmalagen.*

*Ej må annan än sambruksförening
 i sin firma eller eljest vid beteck-
 ning av rörelsen använda ordet
 »sambruksförening» eller »förenings-
 jordbruk».*

30 §.

Skriftlig handling, som utfärdas
 för sambruksförening, bör under-
 tecknas med föreningens firma, och
 skola de, som teckna firman, därvid
 underskriva sina namn.

Skriftlig handling, som utfärdas
 för sambruksförening, bör under-
 tecknas med föreningens firma. Om
 hur firmateckning skall verkställas
 är stadgat i firmalagen.

Har styrelsen — — — — — mot undertecknarna.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

55 §.

Beviljas registrering av sambruksförening, låte lantbruksstyrelsen i det register, varom förmåles i 3 § andra stycket, införa:

1. dagen för stadgarnas och för den ekonomiska planens antagande;
2. föreningens firma;
3. föremålet för föreningens verksamhet;

4. den ort — — — — — av styrelsen.

Beviljas registrering av sambruksförening, låte lantbruksstyrelsen i det register, varom förmåles i 3 § andra stycket, införa:

1. dagen för stadgarnas och för den ekonomiska planens antagande;
2. föreningens firma;
3. föremålet för föreningens verksamhet *och den kommun eller de kommuner, där verksamheten skall drivas;*

av styrelsen.

56 §.

Företer sambruksförenings i registret införda firma likhet med en i handelsregister, föreningsregister eller aktiebolagsregistret tidigare införd firma, och lider därigenom innehavaren av sistnämnda firma förfång, äge han hos domstol föra talan om förbud för föreningen att efter viss tid använda förstnämnda firma samt om skadestånd.

Menar någon *eljest*, att en i registret verkställd inskrivning länder honom till förfång, må talan om registreringens upphävande samt om skadestånd föras vid domstol.

Om talan om hävande eller ändring av firmaregistrering är stadgat i firmalagen.

Menar någon *i annat fall än som avses i första stycket*, att en i registret verkställd inskrivning länder honom till förfång, må talan om registreringens hävande samt om skadestånd föras vid domstol.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1969.

Förslag till

Lag angående ändring i lagen den 17 juni 1948 (nr 433) om försäkringsrörelse

Härigenom förordnas, att 4 § 1 och 2 mom., 6, 7, 16, 26 och 87 §§, 100 § 1 mom., 151 §, 166 § 1 och 2 mom., 170, 171, 178, 188 och 246 §§, 288 § 4 mom., 304 § 1 och 2 mom., 305—307 §§, 308 § 2 mom. samt 312—315, 317 och 318 §§ lagen den 17 juni 1948 om försäkringsrörelse¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

4 §.

1 mom. De som — — — — — — — — — — bevittnade namnunderskrifter.

Konungen prövar bolagsordningens och grundernas överensstämmelse med denna lag samt lag och författning i övrigt, så ock om och i vad mån därutöver, med hänsyn till omfattningen och beskaffenheten av bolagets rörelse, särskilda bestämmelser må erfordras.

Konungen prövar bolagsordningens och grundernas överensstämmelse med denna lag samt lag och författning i övrigt, så ock om och i vad mån därutöver, med hänsyn till omfattningen och beskaffenheten av bolagets rörelse, särskilda bestämmelser må erfordras.

Frågan huruvida bolagets firma överensstämmer med lag skall dock icke prövas i ärendet om stadfästelse av bolagsordningen.

Finnes den — — — — — — — — — — löpande räkenskapsår.

2 mom. Å beslut om ändring av stadfäst bolagsordning eller stadfästa grunder skall ock sökas Konungens stadfästelse. I Konungens ställe äger försäkringsinspektionen besluta i sådant ärende, därest det icke är av principiell betydelse eller eljest av synnerlig vikt.

2 mom. Å beslut om sådan ändring av stadfäst bolagsordning, som icke avser bolagets firma, eller om ändring av stadfästa grunder skall ock sökas Konungens stadfästelse. I Konungens ställe äger försäkringsinspektionen besluta i sådant ärende, därest det icke är av principiell betydelse eller eljest av synnerlig vikt.

Avser ändringen — — — — — — — — — — motsvarande tillämpning.

¹ Senaste lydelse av 4 § 2 mom., 6 §, 100 § [1 mom., 166 § 2 mom., 170 §, 304 § 2 mom., 305, 306 och 315 §§ se SFS 1961: 610 och av 312 § se SFS 1955: 421.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

6 §.

Bolagsordning för försäkringsaktiebolag skall angiva:

1. bolagets firma;
2. föremålet för bolagets verksamhet med särskilt angivande, huruvida verksamheten skall avse såväl direkt försäkring som återförsäkring;

3. *beträffande direkt försäkring här i riket området för sådan verksamhet;*

4. aktiekapitalet eller — — — — — teckna återförsäkring.

Antalet styrelseledamöter — — — — — antalet anges.

7 §.

Försäkringsaktiebolags firma — — — ordet försäkringsaktiebolag.

Ny firma skall tydligt skilja sig från annat, förut i laga ordning registrerat, ännu bestående försäkringsbolags firma, så ock från benämning å utländsk försäkringsanstalt, som är allmänt känd här i riket.

För registrering av försäkringsaktiebolags firma skall i övrigt gälla vad därom stadgas i firmalagen.

16 §.

Har ej — — — — — vidare bindande.

Samma lag vare, där genom lagakraftägande beslut frågan om bolagets registrering förklarats förfallen eller ansökan om bolagets registrering blivit avslagen.

Samma lag vare, där genom lagakraftägande beslut frågan om bolagets registrering förklarats förfallen eller ansökan om bolagets registrering blivit *avskriven eller* avslagen.

26 §.

Har styrelsen — — — — — tillkomma honom.

Den med vilken avtalet slöts äge frånträda avtalet, innan det kommit eller enligt vad i 316 § sägs skall anses hava kommit till hans känne-

Den med vilken avtalet slöts äge frånträda avtalet, innan det kommit eller enligt vad i 316 § sägs skall anses hava kommit till hans känne-

(Nuvarande lydelse)

dom, att bolaget registrerats. Visste han att bolaget var oregistrerat, må han dock ej, med mindre förbehåll träffats, frånträda avtalet i annat fall än då ansökan om registrering icke gjorts inom den i 29 § stadgade tiden eller då ansökan, som gjorts inom denna tid, av försäkringsinspektionen avslagits.

Frånträde skall — — — — — var oregistrerat.

87 §.

Skriftlig handling, som utfärdas för försäkringsaktiebolag, bör undertecknas med bolagets firma, och skola de, som teckna firman, därvid underskriva sina namn.

Har styrelsen — — — — — mot undertecknarna.

100 §.

1 mom. Revisor skall — — — — — för uppdraget.

Omfattar bolagets verksamhetsområde hela riket eller är verksamheten eljest av stor omfattning, skall minst en av revisorerna vara auktoriserad revisor eller godkänd granskningsman.

Till revisor — — — — — andres syskon.

151 §.

Under likvidation skall bolagets firma tecknas med tillägg av orden »i likvidation». I övrigt skall vad i 87 § första stycket finnes föreskrivet i fråga om undertecknande av handling, som utfärdas för bolaget, äga motsvarande tillämpning under bolagets likvidation.

Har av — — — — — mot undertecknarna.

166 §.

1 mom. De som — — — — — bevittnade nannunderskrifter. Konungen prövar bolagsordningens och grundernas överensstämmelse och grundernas överensstämmelse.

(Föreslagen lydelse)

dom, att bolaget registrerats. Visste han att bolaget var oregistrerat, må han dock ej, med mindre förbehåll träffats, frånträda avtalet i annat fall än då ansökan om registrering icke gjorts inom den i 29 § stadgade tiden eller då ansökan, som gjorts inom denna tid, av försäkringsinspektionen avskrivits eller avslagits.

Skriftlig handling, som utfärdas för försäkringsaktiebolag, bör undertecknas med bolagets firma. Om hur firmateckning skall verkställas är stadgat i firmalagen.

Omfattar bolagets koncessionsområde hela riket eller är verksamheten eljest av stor omfattning, skall minst en av revisorerna vara auktoriserad revisor eller godkänd granskningsman.

Vad i 87 § första stycket finnes föreskrivet i fråga om undertecknande av handling, som utfärdas för bolaget, skall äga motsvarande tillämpning under bolagets likvidation.

Konungen prövar bolagsordningens och grundernas överensstämmelse.

(Nuvarande lydelse)

melse med denna lag samt lag och författning i övrigt, så ock om och i vad mån därutöver, med hänsyn till omfattningen och beskaffenheten av bolagets rörelse, särskilda bestämmelser må erfordras.

Finnes den — — — — —

2 mom. Å beslut om ändring av stadfäst bolagsordning eller stadfästa grunder skall ock sökas Konungens stadfästelse. I Konungens ställe äger försäkringsinspektionen besluta i sådant ärende, därest det icke är av principiell betydelse eller eljest av synnerlig vikt.

Avser ändringen — — — — —

(Föreslagen lydelse)

se med denna lag samt lag och författning i övrigt, så ock om och i vad mån därutöver, med hänsyn till omfattningen och beskaffenheten av bolagets rörelse, särskilda bestämmelser må erfordras. *Frågan huruvida bolagets firma överensstämmer med lag skall dock icke prövas i ärendet om stadfästelse av bolagsordningen.*

— löpande räkenskapsår.

2 mom. Å beslut om *sådan* ändring i stadfäst bolagsordning, *som icke avser bolagets firma, eller om ändring av stadfästa grunder* skall ock sökas Konungens stadfästelse. I Konungens ställe äger försäkringsinspektionen besluta i sådant ärende, därest det icke är av principiell betydelse eller eljest av synnerlig vikt.

— — — motsvarande tillämpning.

170 §.

Bolagsordning för ömsesidigt försäkringsbolag skall angiva:

1. bolagets firma;
2. föremålet för bolagets verksamhet med särskilt angivande, huruvida verksamheten skall avse såväl direkt försäkring som återförsäkring;
3. *beträffande direkt försäkring här i riket området för sådan verksamhet;*

4. den ort — — — — —

Bolagsordning för ömsesidigt försäkringsbolag skall angiva:

1. bolagets firma;
2. föremålet för bolagets verksamhet med särskilt angivande, huruvida verksamheten skall avse såväl direkt försäkring som återförsäkring;

3. *verksamhetens geografiska omfattning och i fråga om direkt försäkring koncessionsområdet för sådan försäkring;*

skall återbetalas.

Skall bolagets firma registreras i översättning skall översättningen angivas i bolagsordningen.

Antalet styrelseledamöter — — — — — antalet anges.

Bolagsordningen skall — — — — — enligt 183 §.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

171 §.

Ömsesidigt försäkringsbolags — — — — — ömsesidig utelämnas.

Ny firma skall tydligt skilja sig från annat, förut i laga ordning registrerat, ännu bestående försäkringsbolags firma, så ock från benämning å utländsk försäkringsanstalt, som är allmänt känd här i riket.

För registrering av försäkringsbolags firma skall i övrigt gälla vad därom stadgas i firmalagen.

178 §.

Har ej — — — — — vidare bindande.

Samma lag vare, där genom laga-kraftägande beslut frågan om bolagets registrering förklarats förfallen eller ansökan om bolagets registrering blivit avslagen.

Samma lag vare, där genom laga-kraftägande beslut frågan om bolagets registrering förklarats förfallen eller ansökan om bolagets registrering blivit *avskriven* eller avslagen.

188 §.

Har styrelsen — — — — — tillkomma honom.

Den med vilken avtalet slöts äge frånträda avtalet, innan det kommit eller enligt vad i 316 § sägs skall anses hava kommit till hans kännedom, att bolaget registrerats. Visste han att bolaget var oregistrerat, må han dock ej, med mindre förbehåll träffats, frånträda avtalet i annat fall än då ansökan om registrering icke gjorts inom den i 191 § stadgade tiden eller då ansökan, som gjorts inom denna tid, av försäkringsinspektionen avslagits.

Den med vilken avtalet slöts äge frånträda avtalet, innan det kommit eller enligt vad i 316 § sägs skall anses hava kommit till hans kännedom, att bolaget registrerats. Visste han att bolaget var oregistrerat, må han dock ej, med mindre förbehåll träffats, frånträda avtalet i annat fall än då ansökan om registrering icke gjorts inom den i 191 § stadgade tiden eller då ansökan, som gjorts inom denna tid, av försäkringsinspektionen *avskrivits* eller avslagits.

Frånträde skall — — — — — var oregistrerat.

246 §.

Under likvidation skall bolagets firma tecknas med tillägg av orden »i likvidation». I övrigt skall vad i 204 §, jämförd med 87 § första styc-

Vad i 204 §, jämförd med 87 § första stycket, finnes föreskrivet i fråga om undertecknande av handling, som utfärdas för bolaget, skall

(Nuvarande lydelse)

ket, finnes föreskrivet i fråga om undertecknande av handling, som utfärdas för bolaget, äga motsvarande tillämpning under bolagets likvidation.

Har av — — — — — mot undertecknarna.

(Föreslagen lydelse)

äga motsvarande tillämpning under bolagets likvidation.

288 §.

4 mom. Har, sedan koncession för försäkringsbolag beviljats, icke inom föreskriven tid hållits konstituerande stämma, ankomme på Konungen att efter anmälan av försäkringsinspektionen förklara koncessionen förverkad. Lag samma vare, om genom lagakraftägande beslut frågan om bolagets registrering förklarats förfallen eller ansökan om bolagets registrering blivit avslagen, så ock där bolaget icke börjat sin verksamhet inom tre månader från det bolaget registrerades.

4 mom. Har, sedan koncession för försäkringsbolag beviljats, icke inom föreskriven tid hållits konstituerande stämma, ankomme på Konungen att efter anmälan av försäkringsinspektionen förklara koncessionen förverkad. Lag samma vare, om genom lagakraftägande beslut frågan om bolagets registrering förklarats förfallen eller ansökan om bolagets registrering blivit avskrivnen eller avslagen, så ock där bolaget icke börjat sin verksamhet inom tre månader från det bolaget registrerades.

304 §.

1 mom. Hava vid ansökan om registrering av försäkringsbolag eller i fråga om upprättande av handling, som skall fogas vid sådan ansökan, icke iakttagits de föreskrifter, som finnas för varje särskilt fall stadgade, eller prövas beslut om bildande av försäkringsbolag icke hava tillkommit i föreskriven ordning eller hinder mot registrering av bolaget eljest möta på grund av föreskrifterna i denna lag eller annan lag eller författning, skall registrering vägras.

1 mom. Hava vid ansökan om registrering av försäkringsbolag eller i fråga om upprättande av handling, som skall fogas vid sådan ansökan, icke iakttagits de föreskrifter, som finnas för varje särskilt fall stadgade, eller prövas beslut om bildande av försäkringsbolag icke hava tillkommit i föreskriven ordning eller hinder mot registrering av bolaget eljest möta på grund av föreskrifterna i denna lag eller annan lag eller författning, skall sökanden föreläggas att inom viss tid avgiva yttrande eller vidtaga rättelse.

Underlåter sökanden att inom förelagd tid inkomma med yttrande eller vidtaga åtgärd för att avhjälpa

(Nuvarande lydelse)

2 mom. Hava vid anmälan för registrering eller i fråga om upprättande av handling, som skall fogas vid sådan anmälan, icke iakttagits de föreskrifter, som finnas för varje särskilt fall stadgade, eller prövas beslut, som anmäles för registrering och för vars giltighet stadfästelse ej erfordras, icke hava tillkommit i föreskriven ordning eller ej stå i överensstämmelse med föreskrifterna i denna lag eller eljest strida mot lag eller författning eller mot bolagsordningen eller grunderna eller vara till sin avfattning i något viktigare hänseende otydligt eller vilseledande, *skall registrering vägras*. Är annan grund till sådan klandertalan mot bolagsstämmobeslut, som avses i 131 § 1 mom. andra stycket eller 229 § 1 mom. andra stycket, än att vid beslutet i denna lag eller bolagsordningen upptagna föreskrifter om särskild röstpluralitet icke rätteligen iakttagits, vare det *dock* ej hinder mot registrering, sedan tid för väckande av klandertalan utgått utan att talan väckts.

(Föreslagen lydelse)

anmärkt brist skall ansökningen avskrivast. Underrättelse därom skall intagas i föreläggandet.

Föreligger även efter det yttrande avgivits hinder för bifall till ansökningen och har sökanden haft tillfälle att yttra sig över hindret, skall registrering vägras, om anledning ej föreligger att giva sökanden nytt föreläggande.

2 mom. Hava vid anmälan för registrering eller i fråga om upprättande av handling, som skall fogas vid sådan anmälan, icke iakttagits de föreskrifter, som finnas för varje särskilt fall stadgade, eller prövas beslut, som anmäles för registrering och för vars giltighet stadfästelse ej erfordras, icke hava tillkommit i föreskriven ordning eller ej stå i överensstämmelse med föreskrifterna i denna lag eller eljest strida mot lag eller författning eller mot bolagsordningen eller grunderna eller vara till sin avfattning i något viktigare hänseende otydligt eller vilseledande, *skall vad i 1 mom. första, andra och tredje styckena finnes föreskrivet om försäkringsinspektionens behandling av ansökan äga motsvarande tillämpning vid behandlingen av anmälan.*

Är annan grund till sådan klandertalan mot bolagsstämmobeslut, som avses i 131 § 1 mom. andra stycket eller 229 § 1 mom. andra stycket, än att vid beslutet i denna lag eller bolagsordningen upptagna föreskrifter om särskild röstpluralitet icke rätteligen iakttagits, vare det ej hinder mot registrering, sedan tid för väckande av klandertalan utgått utan att talan väckts.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

305 §.

Beviljas försäkringsaktiebolags registrering, låte försäkringsinspektionen i registret införa:

1. dagen för koncessionens beviljande och dagen för beslutet om bolagets bildande;

2. bolagets firma;

3. föremålet för bolagets verksamhet med särskilt angivande, huruvida verksamheten avser såväl direkt försäkring som återförsäkring;

4. *beträffande direkt försäkring här i riket området för sådan verksamhet;*

5. det belopp — — — — — hans fullständiga namn och hemvist.

Innehåller bolagsordningen — — — — — kunna utgivas.

Bolaget skall — — — — — till bolaget.

306 §.

Beviljas ömsesidigt försäkringsbolags registrering, låte försäkringsinspektionen i registret införa:

1. dagen för koncessionens beviljande och dagen för beslutet om bolagets bildande;

2. bolagets firma;

3. föremålet för bolagets verksamhet med särskilt angivande, huruvida verksamheten avser såväl direkt försäkring som återförsäkring;

4. *beträffande direkt försäkring här i riket området för sådan verksamhet;*

5. beloppet av — — — — — hans fullständiga namn och hemvist.

Innehåller bolagsordningen — — — — — i registret.

Bolaget skall — — — — — till bolaget.

Beviljas försäkringsaktiebolags registrering, låte försäkringsinspektionen i registret införa:

1. dagen för koncessionens beviljande och dagen för beslutet om bolagets bildande;

2. bolagets firma *och översättning därav som angivits i bolagsordningen;*

3. föremålet för bolagets verksamhet med särskilt angivande, huruvida verksamheten avser såväl direkt försäkring som återförsäkring;

4. *verksamhetens geografiska omfattning och i fråga om direkt försäkring koncessionsområdet för sådan försäkring;*

5. det belopp — — — — — hans fullständiga namn och hemvist.

Innehåller bolagsordningen — — — — — kunna utgivas.

Bolaget skall — — — — — till bolaget.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

307 §.

Göres, efter det försäkringsbolag registrerats, anmälan om förhållande, som enligt denna lag skall anmälas för registrering, skall, där registrering beviljas, vad sålunda anmälts anmärkas i registret. *Avser anmälan ändring av försäkringsbolags firma, skall ny, fullständig inskrivning rörande bolaget göras i registret.*

Sker registrering — — — — — till bolaget.

Har handling — — — — — rum återställas.

308 §.

2 mom. Har i fall, då beslut om ökning av aktiekapitalet innehåller bestämmelse om minimateckning, registreringsanmälan enligt 56 § icke gjorts inom föreskriven tid, skall försäkringsinspektionen till bolaget avlåta skrivelse med anmaning att inom en månad därefter inkomma med sådan anmälan. Efterkommes ej anmaningen eller har genom laga-kraftägande beslut registrering vägrats, skall inspektionen förklara ökningsbeslutet förfallet samt därom ofördröjligen med posten översända underrättelse till bolaget. Sedan beslutet om förklaringen vunnit laga kraft, skall i registret antecknas, att på grund av förklaringen den tidigare anteckningen om ökningsbeslutets registrering avföres ur registret.

2 mom. Har i fall, då beslut om ökning av aktiekapitalet innehåller bestämmelse om minimateckning, registreringsanmälan enligt 56 § icke gjorts inom föreskriven tid, skall försäkringsinspektionen till bolaget avlåta skrivelse med anmaning att inom en månad därefter inkomma med sådan anmälan. Efterkommes ej anmaningen eller har genom laga-kraftägande beslut *anmälan avskrivits* eller registrering vägrats, skall inspektionen förklara ökningsbeslutet förfallet samt därom ofördröjligen med posten översända underrättelse till bolaget. Sedan beslutet om förklaringen vunnit laga kraft, skall i registret antecknas, att på grund av förklaringen den tidigare anteckningen om ökningsbeslutets registrering avföres ur registret.

312 §.

Företer försäkringsbolags registrerade firma likhet med en i handelsregister, föreningsregister, aktiebolagsregistret, bankregistret, sparbanksregister eller försäkringsregist-

Om talan om hävande eller ändring av firmaregistrering är stadgat i firmalagen.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

ret tidigare införd firma, och lider därigenom innehavaren av sistnämnda firma förfång, äge han hos domstol föra talan om förbud för bolaget att efter viss tid använda förstnämnda firma samt om skadestånd.

Menar någon eljest, att en i försäkringsregistret verkställd inskrivning länder honom till förfång, må talan om registreringens upphävande samt om skadestånd föras vid domstol.

Menar någon i annat fall än som avses i första stycket, att en i försäkringsregistret verkställd inskrivning länder honom till förfång, må talan om registreringens hävande samt om skadestånd föras vid domstol.

313 §.

Om avförande av firma ur registret och om ändring av registrering, sedan dom om hävande eller ändring av firmaregistrering vunnit laga kraft, är stadgat i firmalagen.

Har genom lagakraftäggande dom förklarats, att en i registret gjord inskrivning ej bort ske eller att beslut, som registrerats, är ogiltigt, eller att eljest visst förhållande, varom inskrivning skett, ej föreligger, skall på anmälan av part i registret antecknas, att på nämnda grund den tidigare anteckningen avföres ur registret.

Har i annat fall än som avses i första stycket genom lagakraftäggande dom förklarats, att en i registret gjord inskrivning ej bort ske eller att beslut, som registrerats, är ogiltigt, eller att eljest visst förhållande, varom inskrivning skett, ej föreligger, skall i registret antecknas, att på nämnda grund den tidigare anteckningen avföres ur registret. Dom som nu sagts skall i avskrift tillställas försäkringsinspektionen genom domstolens försorg.

Varder, sedan i registret gjorts anteckning rörande beslut om avträdande av försäkringsbolags egendom till konkurs, av överrätt förklarar, att beslutet ej bort meddelas, skall på anmälan därom i registret göras anteckning enligt vad i första stycket stadgas.

Varder, sedan i registret gjorts anteckning rörande beslut om avträdande av försäkringsbolags egendom till konkurs, av överrätt förklarar, att beslutet ej bort meddelas, skall på anmälan av konkursdomaren i registret göras anteckning enligt vad i andra stycket stadgas.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

Vid anmälan, som ovan sägs, skall fogas avskrift av rättens avgörande, så ock i fall, som i första stycket sägs, lagakraftbevis.

314 §.

Vad i — — — — — allmänna tidningarna.

Där i annat fall än i 313 § andra stycket avses i registret antecknas, att tidigare anteckning avföres därur, skall kungörelse därom äga rum efter vad ovan sägs.

En samling för hela riket av vad sålunda kungjorts skall genom det allmännas försorg efter hand befordras till trycket samt förses med register. I den mån nyssnämnda samling tryckes skall den översändas till varje domstol, länsstyrelse och överexekutor.

Anmälningar och — — — — — till försäkringsregistret.

Där i annat fall än i 313 § tredje stycket avses i registret antecknas, att tidigare anteckning avföres därur, skall kungörelse därom äga rum efter vad ovan sägs.

315 §.

Närmare föreskrifter om försäkringsregistrets förande och de i 314 § stadgade kungörelserna samt om tid och sätt för utgivande av den i nämnda paragraf omförmälda samlingen och dess översändande till vissa myndigheter meddelas av Konungen.

Närmare föreskrifter om försäkringsregistrets förande och de i 314 § stadgade kungörelserna meddelas av Konungen.

317 §.

Företer den, som inför domstol, länsstyrelse eller överexekutor företräder försäkringsbolag, bevis utvisande, att han den dag beviset utfärdades enligt försäkringsregistret var behörig att företräda bolaget, och är beviset ej äldre än ett år, åligger det myndigheten att ur den i 314 § omförmälda tryckta samlingen inhämta upplysning, huruvida förändring be-

finnes enligt Konungens förordnande tryckt samling av anmälningar till försäkringsregistret, skall i fråga om behörighet att inför domstol, länsstyrelse eller överexekutor företräda bolaget vad samlingen, i den mån den kommit myndigheten till handa, innehåller äga vitsord för myndigheten, där ej annat förhållande visas vara för handen.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

träffande behörigheten ägt rum. Vad i sådant avseende nyssnämnda samling, i den mån den kommit myndigheten till handa, utvisar skall för myndigheten äga vitsord, där ej annat förhållande visas vara för handen.

318 §.

Över beslut — — — — — är stadgad.

Den, som icke åtnöjes med försäkringsinspektionens beslut, varigenom registrering vägrats, må sist inom två månader från beslutets dag däröver anföra besvär hos Konungen.

Den, som icke åtnöjes med försäkringsinspektionens beslut, varigenom *ansökan om eller anmälan för registrering avskrivits eller registrering vägrats*, må sist inom två månader från beslutets dag däröver anföra besvär hos Konungen.

Över beslut — — — — — stycket stadgas.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1969.

Förslag till

Lag angående ändring i lagen den 31 mars 1955 (nr 183) om bankrörelse

Härigenom förordnas, *dels* att 2 § lagen den 31 mars 1955 om bankrörelse¹ skall upphöra att gälla *dels ock* att 4 § 1 och 2 mom., 5, 6, 13, 86, 135 och 155 §§, 164 § 1 och 2 mom., 165, 170—172, 175 och 182 §§ sagda lag skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

2 §.

Ej må annan än riksbanken, bankaktiebolag, postbanken, sparbank och Sveriges allmänna hypoteksbank i sin firma eller eljest vid beteckning av affärsrörelsen använda ordet bank. Beträffande användningen av ordet bank i registrerad understödsförenings firma är särskilt stadgat.

4 §.

1 mom. De som — — — — — — — — — — Konungens stadfästelse.

Stiftarna skola — — — — — — — — — — minst tio.

Den som — — — — — — — — — — vara stiftare.

Konungen prövar bolagsordningens överensstämmelse med denna lag samt lag och författning i övrigt, så ock om och i vad mån därutöver, med hänsyn till omfattningen och beskaffenheten av bolagets rörelse, särskilda bestämmelser må erfordras.

Konungen prövar bolagsordningens överensstämmelse med denna lag samt lag och författning i övrigt, så ock om och i vad mån därutöver, med hänsyn till omfattningen och beskaffenheten av bolagets rörelse, särskilda bestämmelser må erfordras. *Frågan huruvida bolagets firma överensstämmer med lag skall dock icke prövas i ärendet om stadfästelse av bolagsordningen.*

Finnes den — — — — — — — — — — löpande räkenskapsår.

2 mom. Å beslut om ändring av stadfäst bolagsordning skall ock

Å beslut om *sådan* ändring av stadfäst bolagsordning *som icke av-*

¹ Senaste lydelse av 2 § se SFS 1960: 269.

(Nuvarande lydelse)

sökas Konungens stadfästelse. Konungen må uppdraga åt tillsynsmyndigheten att i Konungens ställe meddela stadfästelse å ändringsbeslut.

(Föreslagen lydelse)

ser bolagets firma skall ock sökas Konungens stadfästelse. Konungen må uppdraga åt tillsynsmyndigheten att i Konungens ställe meddela stadfästelse å ändringsbeslut.

5 §.

Bolagsordning för bankaktiebolag skall angiva:

1. bolagets firma;
2. de rörelsegrenar bolaget må utöva;

3. aktiekapitalet eller ————— vara vidtagna.

Bolagsordning för bankaktiebolag skall angiva:

1. bolagets firma;
2. de rörelsegrenar bolaget må utöva *och verksamhetens geografiska omfattning*;

Skall bolagets firma registreras i översättning skall översättningen angivas i bolagsordningen.

Antalet styrelseledamöter ————— antalet anges.

6 §.

Bankaktiebolags firma ————— ordet bank.

Ny firma skall tydligt skilja sig från annan, förut i laga ordning registrerad, ännu bestående banks firma, så ock från benämning å utländsk bankinrättning, som är allmänt känd här i riket.

För registrering av bankaktiebolags firma skall i övrigt gälla vad därom stadgas i firmalagen.

13 §.

Har ej ————— vidare bindande.

Detsamma skall gälla, där ansökan om bolagets registrering icke gjorts inom ett år efter det oktroj beviljats eller genom lagakraftägnade beslut ansökan om bolagets registrering blivit avslagen.

Detsamma skall gälla, där ansökan om bolagets registrering icke gjorts inom ett år efter det oktroj beviljats eller genom lagakraftägnade beslut ansökan om bolagets registrering blivit *avskriven* eller avslagen.

86 §.

Skriftlig handling, som utfärdas för bankaktiebolag, bör undertecknas med bolagets firma, *och skola*

Skriftlig handling, som utfärdas för bankaktiebolag, bör undertecknas med bolagets firma. *Om hur*

(Nuvarande lydelse)

de, som teckna firman, därvid underskriva sina namn.

Har styrelsen — — — — — mot undertecknarna.

(Föreslagen lydelse)

firmateckning skall verkställas är stadgat i firmalagen.

135 §.

Under likvidation skall bankaktiebolagets firma tecknas med tillägg av orden »i likvidation». I övrigt skall vad i 86 § första stycket finnes föreskrivet i fråga om undertecknande av handling, som utfärdas för bolaget, äga motsvarande tillämpning under bolagets likvidation.

Vad i 86 § första stycket finnes föreskrivet i fråga om undertecknande av handling, som utfärdas för bankaktiebolaget, skall äga motsvarande tillämpning under bolagets likvidation.

Har av — — — — — mot undertecknarna.

155 §.

Har, sedan oktroj beviljats för bankaktiebolag, icke inom föreskriven tid hållits konstituerande stämma, ankommer det på Konungen att efter anmälan av tillsynsmyndigheten förklara oktrojen förverkad. Detsamma gäller, där ansökan om bolags registrering icke göres inom ett år efter det oktroj beviljats eller genom lagakraftägande beslut ansökan om bolags registrering blivit avslagen.

Har, sedan oktroj beviljats för bankaktiebolag, icke inom föreskriven tid hållits konstituerande stämma, ankommer det på Konungen att efter anmälan av tillsynsmyndigheten förklara oktrojen förverkad. Detsamma gäller, där ansökan om bolags registrering icke göres inom ett år efter det oktroj beviljats eller genom lagakraftägande beslut ansökan om bolags registrering blivit avslagen eller avslagen.

164 §.

1 mom. Hava vid ansökan om registrering av bankaktiebolag eller i fråga om upprättande av handling, som skall fogas vid sådan ansökan, icke iakttagits de föreskrifter, som finnas för varje särskilt fall stadgade, eller prövas beslut om bildande av bankbolag icke hava tillkommit i föreskriven ordning eller hinder mot registrering av bolaget eljest möta på grund av föreskrifterna i

1 mom. Hava vid ansökan om registrering av bankaktiebolag eller i fråga om upprättande av handling, som skall fogas vid sådan ansökan, icke iakttagits de föreskrifter, som finnas för varje särskilt fall stadgade, eller prövas beslut om bildande av bankbolag icke hava tillkommit i föreskriven ordning eller hinder mot registrering av bolaget eljest möta på grund av föreskrifterna i

(Nuvarande lydelse)

denna lag eller annan lag eller författning, *skall registrering vägras.*

2 mom. Hava vid anmälan för registrering eller i fråga om upprättande av handling, som skall fogas vid sådan anmälan, icke iakttagits de föreskrifter, som finnas för varje särskilt fall stadgade, eller prövas beslut, som anmäles för registrering och för vars giltighet Konungens stadfästelse ej erfordras, icke hava tillkommit i föreskriven ordning eller ej stå i överensstämmelse med föreskrifterna i denna lag eller eljest strida mot lag eller författning eller mot bolagsordningen eller vara till sin avfattning i något viktigare hänseende otydligt eller vilseledande, skall *registrering vägras*. Är annan grund till sådan klandertalan mot bolagsstämmobeslut, som avses i 115 § 1 mom. andra stycket, än att vid beslutet i denna lag eller bolagsordningen upptagna föreskrifter om särskild röstpluralitet icke rätteligen iakttagits, är det *dock* ej hinder mot registrering, sedan tid för väc-

(Föreslagen lydelse)

denna lag eller annan lag eller författning, *skall sökanden föreläggas att inom viss tid avgiva yttrande eller vidtagna rättelse.*

Underlåter sökanden att inom förelagd tid inkomma med yttrande eller vidtagna åtgärd för att avhjälpa anmärkt brist skall ansökningsavskrivningen avskrivas. Underrättelse därom skall intagas i föreläggningsprotokollet.

Föreligger även efter det yttrande avgivits hinder för bifall till ansökningsavskrivningen och har sökanden haft tillfälle att yttra sig över hindret, skall registrering vägras, om anledning ej föreligger att giva sökanden nytt föreläggande.

2 mom. Hava vid anmälan för registrering eller i fråga om upprättande av handling, som skall fogas vid sådan anmälan, icke iakttagits de föreskrifter, som finnas för varje särskilt fall stadgade, eller prövas beslut, som anmäles för registrering och för vars giltighet Konungens stadfästelse ej erfordras, icke hava tillkommit i föreskriven ordning eller ej stå i överensstämmelse med föreskrifterna i denna lag eller eljest strida mot lag eller författning eller mot bolagsordningen eller vara till sin avfattning i något viktigare hänseende otydligt eller vilseledande, skall *vad i 1 mom. första, andra och tredje styckena finnes föreskrivet om registreringsmyndighetens behandling av ansökan äga motsvarande tillämpning vid behandlingen av anmälan.*

Är annan grund till sådan klandertalan mot bolagsstämmobeslut, som avses i 115 § 1 mom. andra styc-

(Nuvarande lydelse)

kande av klandertalan utgått utan att talan väckts.

(Föreslagen lydelse)

ket, än att vid beslutet i denna lag eller bolagsordningen upptagna föreskrifter om särskild röstpluralitet icke rätteligen iakttagits, är det ej hinder mot registrering, sedan tid för väckande av klandertalan utgått utan att talan väckts.

165 §.

Beviljas bankaktiebolag registrering, skall registreringsmyndigheten låta i registret införa:

1. dagen för oktrojbeslutet och för beslutet om bolagets bildande;

2. bolagets firma;

3. de rörelsegrenar bolaget må utöva;

4. det belopp — — — — — av styrelsen.

Innehåller bolagsordningen — — — — — kunna utgivas.

Beviljas bankaktiebolag registrering, skall registreringsmyndigheten låta i registret införa:

1. dagen för oktrojbeslutet och för beslutet om bolagets bildande;

2. bolagets firma och översättning därav som angivits i bolagsordningen;

3. de rörelsegrenar bolaget må utöva och verksamhetens geografiska omfattning;

170 §.

Företer bankaktiebolags registrerade firma likhet med en i handelsregister, föreningsregister, aktiebolagsregistret, försäkringsregistret eller bankregistret tidigare införd firma, och lider därigenom innehavaren av sistnämnda firma förfång, äger han hos domstol föra talan om förbud för bolaget att efter viss tid använda förstnämnda firma samt om skadestånd.

Menar någon eljest, att en i bankregistret verkställd inskrivning län-der honom till förfång, må talan om registreringens upphävande samt om skadestånd föras vid domstol.

Om talan om hävande eller ändring av firmaregistrering är stadgat i firmalagen.

Menar någon i annat fall än som avses i första stycket, att en i bankregistret verkställd inskrivning län-der honom till förfång, må talan om registreringens hävande samt om skadestånd föras vid domstol.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

171 §.

Har genom lagakraftägande dom förklarats, att en i registret gjord inskrivning ej bort ske eller att beslut, som registrerats, är ogiltigt, eller att eljest visst förhållande, varom inskrivning skett, ej föreligger, skall på anmälan av part i registret antecknas, att på nämnda grund den tidigare anteckningen avföres ur registret.

Har, sedan i registret gjorts anteckning rörande beslut om avträdande av bankaktiebolags egendom till konkurs, öVERRÄTT förklarats, att beslutet ej bort meddelas, skall på anmälan därom i registret göras anteckning enligt vad som stadgas i första stycket.

Vid anmälan, som ovan sägs, skall fogas avskrift av rättens avgörande, så ock i fall, som i första stycket sägs, lagakraftbevis.

Om avförande av firma ur registret och om ändring av registrering, sedan dom om hävande eller ändring av firmaregistrering vunnit laga kraft, är stadgat i firmalagen.

Har i annat fall än som avses i första stycket genom lagakraftägande dom förklarats, att en i registret gjord inskrivning ej bort ske eller att beslut, som registrerats, är ogiltigt, eller att eljest visst förhållande, varom inskrivning skett, ej föreligger, skall i registret antecknas, att på nämnda grund den tidigare anteckningen avföres ur registret. Dom som nu sagts skall i avskrift tillställas registreringsmyndigheten genom domstolens försorg.

Har, sedan i registret gjorts anteckning rörande beslut om avträdande av bankaktiebolags egendom till konkurs, öVERRÄTT förklarats, att beslutet ej bort meddelas, skall på anmälan av konkursdomaren i registret göras anteckning enligt vad som stadgas i andra stycket.

172 §.

Vad i — — — — — allmänna tidningarna.

Där i annat fall än som avses i 171 § andra stycket i registret antecknas, att tidigare anteckning avföres därur, skall kungörelse därom äga rum efter vad ovan sägs.

Där i annat fall än som avses i 171 § tredje stycket i registret antecknas, att tidigare anteckning avföres därur, skall kungörelse därom äga rum efter vad ovan sägs.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

175 §.

Över beslut — — — — — — — — — — annorlunda förordnar.

Den som icke åtnöjes med registreringsmyndighetens beslut, varigenom registrering vägrats, må sist inom två månader från beslutets dag däröver anföra besvär hos Konungen.

Den som icke åtnöjes med registreringsmyndighetens beslut, varigenom *ansökan om eller anmälan för registrering avskrivits eller registrering vägrats*, må sist inom två månader från beslutets dag däröver anföra besvär hos Konungen.

Över beslut — — — — — — — — — — stycket stadgas.

182 §.

Driver någon — — — — — — — — — — eller fängelse.

Den som bryter mot bestämmelsen i 2 § straffes med dagsböter.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1969.

Förslag till

Lag angående ändring i lagen den 3 juni 1955 (nr 383) om rätt för utländska bolag och föreningar att idka näring här i riket

Härigenom förordnas, att 8—10, 14, 15 och 17 §§ lagen den 3 juni 1955 om rätt för utländska bolag och föreningar att idka näring här i riket skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

8 §.

Det utländska företagens verksamhet genom filial här i riket skall bedrivas under firma, som upptager företagets namn med tillägg av ordet filial och med tydligt angivande av företagets nationalitet. Firman skall *tydligt skilja sig från andra förut i aktiebolagsregistret eller register som avses i 15 § införda, ännu bestående firmor.*

Det utländska företagens verksamhet genom filial här i riket skall bedrivas under firma, som upptager företagets namn med tillägg av ordet filial och med tydligt angivande av företagets nationalitet. Firman skall *skilja sig från annan förut i filialregistret införd firma även om firmorna icke avse verksamhet av samma eller liknande slag. För registrering av firma för filial skall i övrigt gälla vad därom stadgas i firmalagen.*

Firman skall — — — — — med annan.

9 §.

Innan filialen börjar sin verksamhet, skall den anmälas för registrering hos registreringsmyndighet som i 15 § sägs. Bestämmelser om vad anmälan skall innehålla och om handlingar, som skola fogas vid anmälningen, meddelas av Konungen. Sker ändring i förhållande, som tidigare anmälts för registrering, skall anmälan härom ofördröjligen göras.

Innan filialen börjar sin verksamhet, skall den anmälas för registrering hos registreringsmyndighet som i *tredje stycket* sägs. Bestämmelser om vad anmälan skall innehålla och om handlingar, som skola fogas vid anmälningen, meddelas av Konungen. Sker ändring i förhållande, som tidigare anmälts för registrering, skall anmälan härom ofördröjligen göras.

Det åligger — — — — — första stycket sägs.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

Registreringsmyndighet för filialer skall vara patent- och registreringsverket.

10 §.

Hava vid anmälan för registrering eller i fråga om handling, som skall fogas vid anmälningen, icke iakttagits stadgade föreskrifter eller prövas eljest hinder mot registrering möta på grund av föreskrift i denna lag eller annan lag eller författning, skall registrering vägras.

Hava vid anmälan för registrering eller i fråga om handling, som skall fogas vid anmälningen, icke iakttagits stadgade föreskrifter eller prövas eljest hinder mot registrering möta på grund av föreskrift i denna lag eller annan lag eller författning, skall sökanden föreläggas att inom viss tid avgiva yttrande eller vidtaga rättelse.

Underlåter sökanden att inom förelagd tid inkomma med yttrande eller vidtaga åtgärd för att avhjälpa anmärkt brist skall anmälningen avskrivras. Underrättelse därom skall intagas i föreläggandet.

Föreligger även efter det yttrande avgivits hinder för registrering och har sökanden haft tillfälle att yttra sig över hindret, skall registrering vägras, om anledning ej föreligger att giva sökanden nytt föreläggande.

Vägras registrering, skall registreringsmyndigheten ofördröjligen till det utländska företaget med posten översända underrättelse om beslutet med angivande av skälen därför. Är företaget missnöjt med beslutet, må företaget hos Konungen föra talan genom besvär, vilka vid äventyr av talans förlust skola inkomma inom två månader från beslutets dag.

Vägras registrering, skall registreringsmyndigheten ofördröjligen till det utländska företaget med posten översända underrättelse om beslutet med angivande av skälen därför.

Är företaget missnöjt med beslut varigenom anmälan för registrering avskrivits eller registrering vägrats, må företaget föra talan genom besvär hos patent- och registreringsverkets besvärsavdelning inom två månader från beslutets dag. Mot beslut på besvärsavdelningen må talan föras genom besvär hos Konungen inom tid som nyss sagts.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

14 §.

Avföres filialen — — — — — i riket.

I fråga om beslut att avföra filial ur registret samt beslut om anstånd med avförandet skall vad i 10 § *andra stycket* stadgas äga motsvarande tillämpning.

I fråga om beslut att avföra filial ur registret samt beslut om anstånd med avförandet skall vad i 10 § *fjärde stycket* stadgas äga motsvarande tillämpning.

15 §.

Registreringsmyndighet för filialer skall vara patent- och registreringsverket eller annan myndighet, som Konungen förordnar. Hos myndigheten skall föras filialregister för inskrivning av de uppgifter, vilka enligt denna lag skola för registrering anmälas eller vilkas intagande i registret eljest är föreskrivet.

Hos registreringsmyndigheten skall föras filialregister för inskrivning av de uppgifter, vilka enligt denna lag skola för registrering anmälas eller vilkas intagande i registret eljest är föreskrivet.

Vad i — — — — — allmänna tidningarna.

Närmare bestämmelser — — — — — av Konungen.

17 §.

Företer den för filial registrerade firman likhet med en i handelsregister, föreningsregister, aktiebolagsregistret eller filialregistret tidigare införd firma, och lider därigenom innehavaren av sistnämnda firma förfång, äge han hos domstol föra talan om förbud för det utländska företaget att efter viss tid använda förnämnda firma samt om skadestånd.

Menar någon *eljest*, att en i filialregistret verkställd inskrivning län-der honom till förfång, må talan om registreringens upphävande samt om skadestånd föras vid domstol.

Om talan om hävande eller ändring av firmaregistrering är stadgat i firmalagen.

Menar någon *i annat fall än som avses i första stycket*, att en i filialregistret verkställd inskrivning län-der honom till förfång, må talan om registreringens hävande samt om skadestånd föras vid domstol.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1969.

Förslag till

Lag angående ändring i lagen den 3 juni 1955 (nr 416) om sparbanker

Härigenom förordnas, att 2, 5, 7 och 10 §§, 86 § 1 och 2 mom. samt 87—89 och 91 §§ lagen den 3 juni 1955 om sparbanker¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

2 §.

Ej må annan penninginrättning än sådan, som sägs i 1 §, samt postsparbanken i sin firma eller eljest vid beteckning av verksamheten använda ordet sparbank, ej heller som beteckning å inlåningsräkning begagna ordet sparbanksräkning.

Ej må annan penninginrättning än sådan, som sägs i 1 §, samt postsparbanken som beteckning å inlåningsräkning begagna ordet sparbanksräkning.

5 §.

Sparbanks firma skall innehålla ordet sparbank. För utmärkande av rörelsens beskaffenhet må ej annan beteckning än sparbank användas.

Ny firma skall tydligt skilja sig från annan, förut i laga ordning registrerad, ännu bestående sparbanks firma.

Sparbanks firma skall innehålla ordet sparbank.

För registrering av sparbanks firma skall i övrigt gälla vad därom stadgas i fimalagen.

7 §.

Stadfästelse må ej meddelas, där ej sparbanken prövas vara nyttig för det allmänna samt reglementet finnes överensstämma med denna lag ävensom med lag och författning i övrigt. Stadfästelse skall likaså vägras, där reglementsbestämmelse utan att strida mot lag eller annan författning framstår som uppenbart olämplig.

Stadfästelse må ej meddelas, där ej sparbanken prövas vara nyttig för det allmänna samt reglementet finnes överensstämma med denna lag ävensom med lag och författning i övrigt. Stadfästelse skall likaså vägras, där reglementsbestämmelse utan att strida mot lag eller annan författning framstår som uppenbart olämplig. Stadfästelse å reglementet innebär icke godkännande av sparbankens firma.

¹ Senaste lydelse av 87—89 och 91 §§ se SFS 1962: 234.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

10 §.

Har styrelsen — — — — — tillkomma honom.

Den med vilken avtalet slöts äger frånträda avtalet, innan det kommit eller enligt vad i 89 § sägs skall anses hava kommit till hans kännedom, att sparbanken registrerats. Visste han, att sparbanken var oregistrerad, må han dock ej, med mindre förbehåll träffats, frånträda avtalet i annat fall än då ansökan om registrering icke gjorts inom föreskriven tid eller då ansökan, som gjorts inom denna tid, avslagits av registreringsmyndigheten.

Den med vilken avtalet slöts äger frånträda avtalet, innan det kommit eller enligt vad i 89 § sägs skall anses hava kommit till hans kännedom, att sparbanken registrerats. Visste han, att sparbanken var oregistrerad, må han dock ej, med mindre förbehåll träffats, frånträda avtalet i annat fall än då ansökan om registrering icke gjorts inom föreskriven tid eller då ansökan, som gjorts inom denna tid, *avskrivits eller* avslagits av registreringsmyndigheten.

Frånträde skall — — — — — var oregistrerad.

Blir enligt — — — — — från registreringen.

86 §.

1 mom. Hava vid ansökan om registrering av sparbank eller i fråga om upprättande av handling, som skall fogas vid sådan ansökan, icke iakttagits de föreskrifter, som finnas stadgade för varje särskilt fall, eller möter eljest hinder mot registrering av sparbanken på grund av föreskrifterna i denna lag eller annan lag eller författning, *skall registrering vägras.*

1 mom. Hava vid ansökan om registrering av sparbank eller i fråga om upprättande av handling, som skall fogas vid sådan ansökan, icke iakttagits de föreskrifter, som finnas stadgade för varje särskilt fall, eller möter eljest hinder mot registrering av sparbanken på grund av föreskrifterna i denna lag eller annan lag eller författning, *skall sökanden föreläggas att inom viss tid avgiva yttrande eller vidtaga rättelse.*

Underlåter sökanden att inom förelagd tid inkomma med yttrande eller vidtaga åtgärd för att avhjälpa anmärkt brist skall ansökningen avskrivras. Underrättelse därom skall intagas i föreläggandet.

Föreligger även efter det yttrande avgivits hinder för bifall till ansökningen och har sökanden haft till-

(Nuvarande lydelse)

2 mom. Hava vid anmälan för registrering eller i fråga om upprättande av handling, som skall fogas vid sådan anmälan, icke iakttagits de föreskrifter, som finnas stadgade för varje särskilt fall, eller prövas beslut, som anmäles för registrering, icke hava tillkommit i föreskriven ordning eller ej stå i överensstämmelse med föreskrifterna i denna lag eller eljest strida mot lag eller författning eller mot reglementet eller vara till sin avfattning i något viktigare hänseende otydligt eller vilseledande, *skall registrering vägras*. Är annan grund till sådan klandertalan mot beslut av huvudmännen, vilken avses i 62 § 1 mom. andra stycket, än att vid beslutet ej rätteligen iakttagits i denna lag eller reglementet upptagna föreskrifter om särskild röstpluralitet, skall det *dock* icke utgöra hinder mot registrering, sedan tid för väckande av klandertalan utgått utan att talan väckts.

(Föreslagen lydelse)

fälle att yttra sig över hindret, skall registrering vägras, om anledning ej föreligger att giva sökanden nytt föreläggande.

2 mom. Hava vid anmälan för registrering eller i fråga om upprättande av handling, som skall fogas vid sådan anmälan, icke iakttagits de föreskrifter, som finnas stadgade för varje särskilt fall, eller prövas beslut, som anmäles för registrering, icke hava tillkommit i föreskriven ordning eller ej stå i överensstämmelse med föreskrifterna i denna lag eller eljest strida mot lag eller författning eller mot reglementet eller vara till sin avfattning i något viktigare hänseende otydligt eller vilseledande, *skall vad i 1 mom. första, andra och tredje styckena finnes föreskrivet om registreringsmyndighetens behandling av ansökan äga motsvarande tillämpning vid behandlingen av anmälan.*

Är annan grund till sådan klandertalan mot beslut av huvudmännen, vilken avses i 62 § 1 mom. andra stycket, än att vid beslutet ej rätteligen iakttagits i denna lag eller reglementet upptagna föreskrifter om särskild röstpluralitet, skall det icke utgöra hinder mot registrering, sedan tid för väckande av klandertalan utgått utan att talan väckts.

87 §.

Företer sparbanks registrerade firma likhet med en i sparbanksregistret eller i handelsregister, föreningsregister, aktiebolagsregistret, försäkringsregistret eller bankregist-

Om talan om hävande eller ändring av firmaregistrering är stadgat i firmalagen.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

ret tidigare införd firma och lider därigenom innehavaren av sistnämnda firma förfång, äger han hos domstol föra talan om förbud för sparbanken att efter viss tid använda förstnämnda firma samt om skadestånd.

Menar någon eljest, att en i sparbanksregistret verkställd inskrivning länder honom till förfång, må talan om registreringens upphävande samt om skadestånd föras vid domstol.

Menar någon i annat fall än som avses i första stycket, att en i sparbanksregistret verkställd inskrivning länder honom till förfång, må talan om registreringens hävande samt om skadestånd föras vid domstol.

88 §.

Om avförande av firma ur sparbanksregistret och om ändring av registrering, sedan dom om hävande eller ändring av firmaregistrering vunnit laga kraft, är stadgat i firmalagen.

Har genom lagakraftäggande dom förklarats, att en i sparbanksregistret gjord inskrivning ej bort ske eller att beslut, som registrerats, är ogiltigt, eller att eljest visst förhållande, varom inskrivning skett, ej föreligger, skall på anmälan av part antecknas i registret, att på nämnda grund den tidigare anteckningen avföres ur registret.

Har i annat fall än som avses i första stycket genom lagakraftäggande dom förklarats, att en i sparbanksregistret gjord inskrivning ej bort ske eller att beslut, som registrerats, är ogiltigt, eller att eljest visst förhållande, varom inskrivning skett, ej föreligger, skall antecknas i registret, att på nämnda grund den tidigare anteckningen avföres ur registret. Dom som nu sagts skall i avskrift tillställas registreringsmyndigheten genom domstolens försorg.

Har, sedan i sparbanksregistret gjorts anteckning rörande beslut om avträdande av sparbanks egendom till konkurs, överrätt förklarats, att beslutet ej bort meddelas, skall på anmälan därom i registret göras anteckning enligt vad som stadgas i första stycket.

Har, sedan i sparbanksregistret gjorts anteckning rörande beslut om avträdande av sparbanks egendom till konkurs, överrätt förklarats, att beslutet ej bort meddelas, skall på anmälan av konkursdomaren i registret göras anteckning enligt vad som stadgas i andra stycket.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

89 §.

Vad i sparbanksregistret införes, med undantag av meddelande om konkurs, skall genom registreringsmyndighetens försorg ofördröjligen kungöras såväl i allmänna tidningarna som ock i tidning, som är allmänt spridd inom den berörda sparbankens verksamhetsområde. Där i annat fall än som avses i 88 § *andra stycket* antecknas i registret, att tidigare anteckning avföres ur detsamma, skall kungörelse därom ske efter vad nyss sagts.

Det som — — — — — äga vetskap därom.

Innan sådant — — — — — ägt vetskap därom.

Finnes enligt — — — — — för handen.

91 §.

Över beslut — — — — — förordnar annorlunda.

Den som icke åtnöjes med registreringsmyndighets beslut, varigenom registrering vägrats, må sist inom två månader från beslutets dag anföra besvär däröver hos Konungen.

Den som icke åtnöjes med registreringsmyndighetens beslut, varigenom *ansökan om eller anmälan för registrering avskrivits eller registrering vägrats*, må sist inom två månader från beslutets dag anföra besvär däröver hos Konungen.

Över beslut — — — — — andra stycket.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1969.

Förslag till

Lag angående ändring i lagen den 25 maj 1956 (nr 216) om jordbrukskasserörelsen

Härigenom förordnas, att 4, 7, 8, 18, 28 och 85 §§ lagen den 25 maj 1956 om jordbrukskasserörelsen skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

4 §.

Jordbrukskassas firma — — — — —
Ej må annan än förening som avses i denna lag i sin firma eller eljest vid beteckning av rörelsen använda ordet jordbrukskassa eller uttrycket centralkassa för jordbrukskredit eller ordet jordbrukskreditkassa.

— — — — — förkortningen »ek. för.»
Vad som är stadgat om bifirma för ekonomisk förening skall icke gälla förening som avses i denna lag.

7 §.

Sedan beslut — — — — —
Finner länsstyrelsen att stadgarna överensstämma med denna lag samt lag och författning i övrigt ävensom att stadgarna innehålla föreskrifter som göra kassan ägnad att fullgöra sina uppgifter, skall länsstyrelsen stadfästa stadgarna och godkänna kassan. Stadfästelse skall ock sökas på beslut om ändring i jordbrukskassas stadgar.

— — — — — avgiva yttrande.
Finner länsstyrelsen att stadgarna överensstämma med denna lag samt lag och författning i övrigt ävensom att stadgarna innehålla föreskrifter som göra kassan ägnad att fullgöra sina uppgifter, skall länsstyrelsen stadfästa stadgarna och godkänna kassan. Stadfästelse på stadgarna innebär icke godkännande av kassans firma.

Stadfästelse skall ock sökas på beslut om sådan ändring i jordbrukskassas stadgar som icke avser kassans firma.

8 §.

Registrering av jordbrukskassa såsom ekonomisk förening må ej ske

Registrering av jordbrukskassa såsom ekonomisk förening må ej ske

(Nuvarande lydelse)

med mindre kassan godkänts och stadfästelse meddelats på dess stadgar. Ej heller må registrering ske av *ändring i stadgarna* med mindre stadfästelse meddelats på ändringsbeslutet.

(Föreslagen lydelse)

med mindre kassan godkänts och stadfästelse meddelats på dess stadgar. Ej heller må registrering ske av *annan ändring i stadgarna än sådan som avser kassans firma* med mindre stadfästelse meddelats på ändringsbeslutet.

18 §.

Sedan beslut att bilda centralkassa fattats och stadgar för kassan antagits, skall stadfästelse på dessa sökas hos Konungen. Konungen prövar stadgarnas överensstämmelse med denna lag samt lag och författning i övrigt så ock om stadgarna innehålla föreskrifter som göra kassan ägnad att fullgöra sina uppgifter. Finnes den tillämnade rörelsen vara nyttig för det allmänna, stadfäster Konungen stadgarna och godkänner kassan.

Sedan beslut att bilda centralkassa fattats och stadgar för kassan antagits, skall stadfästelse på dessa sökas hos Konungen. Konungen prövar stadgarnas överensstämmelse med denna lag samt lag och författning i övrigt så ock om stadgarna innehålla föreskrifter som göra kassan ägnad att fullgöra sina uppgifter. *Frågan om kassans firma överensstämmer med lag skall dock icke prövas av Konungen.* Finnes den tillämnade rörelsen vara nyttig för det allmänna, stadfäster Konungen stadgarna och godkänner kassan.

På *beslut om ändring* i centralkassas stadgar skall ock sökas Konungens stadfästelse. Konungen må uppdraga åt tillsynsmyndigheten att i Konungens ställe meddela stadfästelse på ändringsbeslut.

På *beslut om sådan ändring* i centralkassas stadgar *som icke avser kassans firma* skall ock sökas Konungens stadfästelse. Konungen må uppdraga åt tillsynsmyndigheten att i Konungens ställe meddela stadfästelse på ändringsbeslut.

Registrering av centralkassa såsom ekonomisk förening må ej ske med mindre kassan godkänts och stadfästelse meddelats på dess stadgar. Ej heller må registrering ske av *ändring i stadgarna* med mindre stadfästelse meddelats på ändringsbeslutet.

Registrering av centralkassa såsom ekonomisk förening må ej ske med mindre kassan godkänts och stadfästelse meddelats på dess stadgar. Ej heller må registrering ske av *annan ändring i stadgarna än sådan som avser kassans firma* med mindre stadfästelse meddelats på ändringsbeslutet.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

28 §.

Jordbrukskasserörelsens riksorganisation — — — medlem i riksorganisationen.

I riksorganisationens — — — — — på riksorganisationen.

Registrering av riksorganisationen såsom ekonomisk förening må ej ske med mindre Konungen meddelat stadfästelse på dess stadgar. *Ej heller må registrering ske av ändring i stadgarna med mindre stadfästelse meddelats på ändringsbeslutet.*

Registrering av riksorganisationen såsom ekonomisk förening må ej ske med mindre Konungen meddelat stadfästelse på dess stadgar. *För prövningen av stadgarna skall i tillämpliga delar gälla vad som stadgas i 18 §.*

Registrering må ej heller ske av annan ändring i stadgarna än sådan som avser riksorganisationens firma med mindre stadfästelse meddelats på ändringsbeslutet.

85 §.

Med dagsböter straffes

Med dagsböter straffes

1. den som bryter mot vad i 4 §
andra stycket stadgas;

2. styrelseledamot, vilken — — — — — hans uppdrag.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1969.

Förslag till

Lag angående ändrad lydelse av 18 kap. 3 § lagen den 25 maj 1962
(nr 381) om allmän försäkring

Härigenom förordnas, att 18 kap. 3 § lagen den 25 maj 1962 om allmän försäkring skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

18 kap.

3 §.

För allmän — — — — — Konungen firma.

Ej må annan än allmän försäkringskassa i sin firma eller eljest vid beteckning av rörelsen använda ordet »försäkringskassa» tillsammans med ordet »allmän» eller eljest i firman intaga något, varigenom kan givas sken av att firman innehaves av allmän försäkringskassa.

Om firman gäller i övrigt vad som stadgas i firmalagen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1969.

Förslag till

Lag angående ändring i lagen den 26 april 1963 (nr 76) om kreditaktiebolag

Härigenom förordnas, *dels* att i lagen den 26 april 1963 om kreditaktiebolag skall införas en ny paragraf, betecknad 1 a §, av nedan angiven lydelse *dels* ock att 2 § sagda lag skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

1 a §.

Vad i lagen om aktiebolag är stadgat om bifirma skall icke gälla kreditaktiebolag.

2 §.

Göres för registrering av kreditaktiebolag ansökan om godkännande av stiftelsehandlingar efter vad i lagen om aktiebolag är stadgat och finner registreringsmyndigheten hinder icke möta mot godkännande av handlingarna, skall den med eget yttrande underställa Konungen förslaget till bolagsordning. Konungen prövar, om förslaget överensstämmer med lag och författning så ock om och i vad mån med hänsyn till omfattningen och beskaffenheten av bolagets rörelse särskilda föreskrifter i bolagsordningen må erfordras. Vid godkännande av förslag till bolagsordning äger Konungen föreskriva, att bolaget ej utan särskilt medgivande av Konungen må driva verksamheten längre än viss tid.

Göres för registrering av kreditaktiebolag ansökan om godkännande av stiftelsehandlingar efter vad i lagen om aktiebolag är stadgat och finner registreringsmyndigheten hinder icke möta mot godkännande av handlingarna, skall den med eget yttrande underställa Konungen förslaget till bolagsordning. Konungen prövar, om förslaget överensstämmer med lag och författning så ock om och i vad mån med hänsyn till omfattningen och beskaffenheten av bolagets rörelse särskilda föreskrifter i bolagsordningen må erfordras. *Frågan om bolagets firma överensstämmer med lag skall dock icke prövas av Konungen.* Vid godkännande av förslag till bolagsordning äger Konungen föreskriva, att bolaget ej utan särskilt medgivande av Konungen må driva verksamheten längre än viss tid.

Vad i — — — — — som kreditaktiebolag.

(Nuvarande lydelse)

Bolagsordning för kreditaktiebolag må ej ändras utan Konungens godkännande.

(Föreslagen lydelse)

Bolagsordning för kreditaktiebolag må ej *utom såvitt angår bolagets firma* ändras utan Konungens godkännande.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1969.

**Förslag till
Lag om ändring i vattenlagen**

Härigenom förordnas, att 3 kap. 12 och 13 §§, 7 kap. 61 och 62 §§ samt 8 kap. 48 och 49 §§ vattenlagen den 28 juni 1918 (nr 523)¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

3 kap.

12 §.

Har till — — — — — företaget utses.

Vid antagande — — — — — finnes föreskrivet.

När stadgar antagas skola deltagarna i regleringsföretaget bestämma den firma under vilken verksamheten skall bedrivas. Firman skall uttrycka företagets ändamål. Om firman skall i övrigt gälla vad som är stadgat i firmalagen.

13 §.

Stadgar rörande vattenregleringsföretag skola angiva:

företagets *benämning* och ändamål under hänvisning till de beträffande företagets utförande och delaktigheten däri meddelade beslut;

den ort — — — — — finnas nödigt.

Styrelsen skall — — — — — till företaget.

Ej må — — — — — lags föreskrifter.

Stadgarna skola — — — — — att inträda.

Beslutad ändring — — — — — ordning fastställd.

Stadgar rörande vattenregleringsföretag skola angiva:

företagets *firma* och ändamål under hänvisning till de beträffande företagets utförande och delaktigheten däri meddelade beslut;

7 kap.

61 §.

Har till — — — — — flera ledamöter.

När styrelse utses första gången skola deltagarna i torrlägningsföre-

¹ Senaste lydelse, se beträffande 3 kap. 13 § och 7 kap. 61 § SFS 1920: 459, 7 kap. 62 § och 8 kap. 49 § SFS 1952: 235 och 8 kap. 48 § SFS 1941: 614.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

taget bestämma den firma under vilken verksamheten skall bedrivas. Firman skall uttrycka företagens ändamål. Om firman skall i övrigt gälla vad som är stadgat i firmalagen.

Vilja deltagarna — — — — — äga tillämpning.

62 §.

Innan anmälan om styrelseval gjorts hos Konungens befallningshavande, må ej i fall, som i 61 § avses, arbete å annans mark verkställas eller åtgärd eljest till förfång för annan vidtagas. Vad nu sagts gälla dock ej arbete, vartill tillstånd givits med stöd av 11 kap. 66 § 1 mom.

Sker ändring i styrelsens sammansättning, skall styrelsen ofördröjligen göra anmälan därom hos Konungens befallningshavande.

Då anmälan — — — — — i länskungörelserna.

8 kap.

48 §.

Är företag — — — — — flera ledamöter.

När styrelse utses första gången skola deltagarna i företaget bestämma den firma under vilken verksamheten skall bedrivas. Firman skall uttrycka företagens ändamål. Om firman skall i övrigt gälla vad som är stadgat i firmalagen.

Vilja deltagarna — — — — — äga tillämpning.

49 §.

Innan anmälan om styrelseval gjorts hos Konungens befallningshavande, må ej i fall, som i 48 § avses, arbete å annans mark verkställas

Innan anmälan om firma och styrelseval gjorts hos Konungens befallningshavande, må ej i fall, som i 48 § avses, arbete å annans mark verk-

(Nubarande lydelse)

las eller åtgärd eljest till förfång för annan vidtagas. Vad nu sagts gälla dock ej arbete, vartill tillstånd givits med stöd av 11 kap. 66 § 1 mom., och ej heller för det fall, att syssloman enligt vad nedan i 53 § sägs förordnats för handhavande av företagens angelägenheter.

Sker ändring i styrelsens sammansättning, skall styrelsen ofördröjligen göra anmälan därom hos Konungens befallningshavande.

(Föreslagen lydelse)

ställas eller åtgärd eljest till förfång för annan vidtagas. Vad nu sagts gälla dock ej arbete, vartill tillstånd givits med stöd av 11 kap. 66 § 1 mom., och ej heller för det fall, att syssloman enligt vad nedan i 53 § sägs förordnats för handhavande av företagens angelägenheter.

Sker ändring i *firman* eller styrelsens sammansättning, skall styrelsen ofördröjligen göra anmälan därom hos Konungens befallningshavande.

Då anmälan — — — — — i länskungörelserna.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1969.

Förslag till

Lag angående ändring i lagen den 19 juni 1919 (nr 426)
om flottning i allmän flottled

Härigenom förordnas, *dels* att 34 § lagen den 19 juni 1919 om flottning i allmän flottled och rubriken närmast före denna paragraf skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges *dels ock* att i sagda lag skall införas en ny paragraf, betecknad 34 a §, av nedan angiven lydelse.

(Nuvarande lydelse)

Om reglemente

(Föreslagen lydelse)

Om reglemente och firma

34 §.

För flottningsförening — — — — — förslag fastställer.

Flottningsförenings reglemente Flottningsförenings reglemente

skall angiva:

skall angiva:

1. föreningens *benämning*;1. föreningens *firma*;

2. den eller — — — — — vara förlorad.

Ej må — — — — — lags föreskrifter.

34 a §.

Firma för flottningsförening skall uttrycka ändamålet med föreningens verksamhet. Om firman skall i övrigt gälla vad som är stadgat i firmalagen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1969.

Förslag till

Lag angående ändrad lydelse av 41 och 42 §§ lagen den 2 juni 1933 (nr 269) om ägofred

Härigenom förordnas, att 41 och 42 §§ lagen den 2 juni 1933 om ägofred skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

41 §.

Har i — — — — — flera ledamöter.

När styrelse utses första gången skola sakägarna bestämma den firma under vilken verksamheten skall bedrivas. Firman skall uttrycka samfällighetens ändamål. Om firman skall i övrigt gälla vad som är stadgat i firmalagen.

Vilja sakägarna — — — — — av länsstyrelsen.

42 §.

Anmälan om val av styrelse skall göras hos länsstyrelsen inom tid, som i laga ordning bestämts. Försummas *det*, äge länsstyrelsen på yrkande av någon, vars rätt kan vara beroende *därav*, att styrelse finnes, förordna syssloman att, intill dess efter inkomsten anmälan om verkställt val förordnandet återkallas, handhava samfällighetens angelägenheter och företräda sakägarna på sätt om styrelse är stadgat. Syssloman åtnjute av sakägarna arvode, som bestämmes av länsstyrelsen.

Anmälan *om firma och* om val av styrelse skall göras hos länsstyrelsen inom tid, som i laga ordning bestämts. Försummas *anmälan*, äger länsstyrelsen på yrkande av någon, vars rätt kan vara beroende *av* att styrelse finnes, förordna syssloman att, intill dess efter inkomsten anmälan om verkställt val förordnandet återkallas, handhava samfällighetens angelägenheter och företräda sakägarna på sätt om styrelse är stadgat. Syssloman åtnjute av sakägarna arvode, som bestämmes av länsstyrelsen.

Sker ändring i styrelsens sammansättning, skall styrelsen oför-

sker ändring *i firman eller* styrelsens sammansättning, skall styrel-

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

dröjligen göra anmälan därom till
länsstyrelsen.

sen ofördröjligen göra anmälan där-
om till länsstyrelsen.

Om anmälan — — — — — i länskungörelserna.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1969.

Förslag till

Lag angående ändring i lagen den 3 september 1939 (nr 608) om enskilda vägar

Härigenom förordnas, *dels* att 51 och 88 §§ lagen den 3 september 1939 om enskilda vägar¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges *dels ock* att i sagda lag skall införas en ny paragraf, betecknad 51 a §, av nedan angiven lydelse.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

51 §.

Stadgar för vägsamfällighet skola
angiva:

samfällighetens *benämning*, som
skall innehålla ordet *vägsamfällig-*
het och däri ordet *förening* ej må
ingå;

samfällighetens ändamål — — — — — finnas nödigt.

Ej må — — — — — kan inträda.

Stadgarna skola — — — — — länsstyrelsen fastställd.

Stadgar för vägsamfällighet skola
angiva:

samfällighetens *firma*;

51 a §.

*Firma för vägsamfällighet skall
innehålla ordet vägsamfällighet. Om
firman skall i övrigt gälla vad som
är stadgat i firmalagen.*

88 §.

För vägförening — — — — — å sammanträde.

Stadgarna skola angiva förening-
ens *benämning*, som skall innehålla
ordet *vägförening*, föreningens än-
damål under hänvisning till de be-
träffande föreningen meddelade be-
slut, den ort, där styrelsen skall hava
sitt säte, huru styrelsen skall sam-
mansättas och grunderna för dess
beslutförhet, huru revision av sty-

Stadgarna skola angiva förening-
ens *firma*, föreningens ändamål un-
der hänvisning till de beträffande
föreningen meddelade beslut, den
ort, där styrelsen skall hava sitt säte,
huru styrelsen skall sammansättas
och grunderna för dess beslutför-
het, huru revision av styrelsens för-
valtning skall ske, tiden för räken-

¹ Senaste lydelse av 88 § se SFS 1954: 197.

(Nuvarande lydelse)

relsens förvaltning skall ske, tiden för räkenskapsavslutning, huru ofta ordinarie föreningssammanträde skall hållas, sätt och tid för kallelse till sammanträde och sättet för andra meddelandens överbringande till delägarna ävensom vad i övrigt kan finnas nödigt.

Ej må — — — — — kan inträda.

Stadgarna och — — — — — av länsstyrelsen.

Föreningens firma skall innehålla ordet vägförening. Om firman skall i övrigt gälla vad som är stadgat i firmalagen.

Föreningens styrelse — — — — — av föreningen.

Där vid — — — — — i styrelsen.

Å föreningssammanträde — — — — — i väghållningsskyldigheten.

Beträffande styrelse — — — — — sitt uppdrag.

Menar medlem — — — — — mot föreningen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1969.

Förslag till

**Lag angående ändrad lydelse av 4 § lagen den 5 maj 1960 (nr 130)
om fiskevårdsområden**

Härigenom förordnas, att 4 § lagen den 5 maj 1960 om fiskevårdsområden skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

4 §.

Beslut om — — — — — för området.

Stadgarna skola ange det fiske och det vattenområde som avses samt grunderna för fiskets utövande och fiskevårdsområdets förvaltning. Ej må föreskrivas att fiske skall nyttjas av delägarna i bolag.

Stadgarna skola ange *den firma under vilken verksamheten skall bedrivas*, det fiske och det vattenområde som avses samt grunderna för fiskets utövande och fiskevårdsområdets förvaltning. Ej må föreskrivas att fiske skall nyttjas av delägarna i bolag.

Firman skall innehålla ordet fiskevårdsområde. Om firman skall i övrigt gälla vad som är stadgat i firmalagen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1969.

Förslag till

Lag angående ändrad lydelse av 22 § lagen den 16 december 1966 (nr 700)
om vissa gemensamhetsanläggningar

Härigenom förordnas, att 22 § lagen den 16 december 1966 om vissa gemensamhetsanläggningar skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

22 §.

Samfällighet förvaltas — — — — — gemensamt bestämma.

När fastighetsägare begär det, skola fastighetsägarna genom beslut på sådan samfällighetsstämma som anges nedan utse styrelse för handhavande av samfällighetens angelägenheter samt antaga firma, under vilken verksamheten skall bedrivas, ävensom bestämma den ort där styrelsen skall ha sitt säte. Styrelsen skall bestå av en eller flera ledamöter. Firman skall uttrycka samfällighetens ändamål och vara lämplig i övrigt samt tydligt skilja sig från andra förut anmälda eller registrerade firmor. Styrelsens säte skall förläggas till ort inom det län där fastigheterna eller huvuddelen av dem är belägen. Beslutet skall anmälas till länsstyrelsen i det län där samfällighetens styrelse skall ha sitt säte. Vid anmälan skall fogas styrkt avskrift av det stämmoprotokoll som upptager beslutet samt av anläggningsbeslutet jämte bevis, att detta vunnit laga kraft eller ändå skall lända till efterrättelse. När anmälan behörigen skett, kan samfälligheten

När fastighetsägare begär det, skola fastighetsägarna genom beslut på sådan samfällighetsstämma som anges nedan utse styrelse för handhavande av samfällighetens angelägenheter samt antaga firma, under vilken verksamheten skall bedrivas, ävensom bestämma den ort där styrelsen skall ha sitt säte. Styrelsen skall bestå av en eller flera ledamöter. Firman skall uttrycka samfällighetens ändamål. Om firman gäller i övrigt vad som är stadgat i firmalagen. Styrelsens säte skall förläggas till ort inom det län där fastigheterna eller huvuddelen av dem är belägen. Beslutet skall anmälas till länsstyrelsen i det län där samfällighetens styrelse skall ha sitt säte. Vid anmälan skall fogas styrkt avskrift av det stämmoprotokoll som upptager beslutet samt av anläggningsbeslutet jämte bevis, att detta vunnit laga kraft eller ändå skall lända till efterrättelse. När anmälan behörigen skett, kan samfälligheten förvärva rättigheter och ikläda sig skyl-

(Nuvarande lydelse)

förvärva rättigheter och ikläda sig skyldigheter. Endast styrelsen äger därefter företräda samfälligheten i förhållande till tredje man. Beträffande samfälligheten gälla i övrigt bestämmelserna i 23—34 §§.

(Föreslagen lydelse)

digheter. Endast styrelsen äger därefter företräda samfälligheten i förhållande till tredje man. Beträffande samfälligheten gälla i övrigt bestämmelserna i 23—34 §§.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1969.

MOTIV

Inledande översikt

Bruket av firma har ursprungligen, både hos oss och i andra länder, vuxit fram såsom en handelsrättslig sedvänja, till vilken lagstiftningen först senare knutit an men efter hand mer och mer reglerat.

Man är ense om¹ att firma i egenskap av särskilt handelsrättsligt namn — i likhet med så många andra handelsrättsliga skapelser — tidigast vunnit insteg i Italien i de under sen-medeltiden uppblomstrande norditalienska handelsstäderna. Firmas uppkomst är därigenom av långt senare datum än varumärkets,² signum mercatorum, och dess första framträdande helt fristående i förhållande till detta kännetecken. I de norditalienska städerna utvecklade sig tidigt ett särskilt köpmannastånd, status mercatorum, och därinom en speciell handelsrättslig sammanslutning, ett i förhållande till det romerska societas civilis självständigt handelsbolag, societas mercatorum, som i motsats till det förra även hade en sida som vette utåt, gentemot tredjeman. Bolaget innefattade sålunda icke blott ett inre obligatoriskt förhållande mellan deltagarna, utan jämsides härmed även en fullmakt för en eller flera av dessa att på allas vägnar avtala med utanförstående. Om en socius kontraherade i denna sin egenskap blev sålunda även övriga bolagsmän omedelbart berättigade och förpliktade. Ej minst för tredje man blev det då av vikt att kunna veta, huruvida en bolagsman uppträdde i den ena eller andra egenskapen. Klarhet härom sökte man vinna genom att skapa ett särskilt namn för handelsbolaget, en titulus societatis. Detta fick sin största betydelse, då skriftliga avtal träffades. I stället för att tidigare samtliga bolagsmän måst underteckna (firmare) avtalet, kunde därigenom en av dem göra detta å allas vägnar med användande av företagets eget namn (firma, ratio, ragione sociale).

Firma var sålunda ursprungligen handelsbolagets särskilda namn och ända in på 1800-talet ansågs firma vara något för handelsbolaget speciellt. För den enskilde köpmannen fanns då ännu icke något behov att framträda på annat sätt än under sitt personliga namn, d. v. s. släktnamnet, med eller utan tillägg av förnamn. Först med den under 1800-talet så småningom hård-

¹ Se med avseende på det följande särskilt *Haab*, Beitrag zur Geschichte und Dogmatik der Handelsfirma (1888), s. 6 ff.; *Erlanger*, Über Ursprung und Wesen der Firma (1892), s. 1 ff.; 1884 års betänkande s. 3 ff.; NJA II 1887, nr 3 samt *Eberstein*, Namn och firma, s. 65 ff.

² Se härom *Vmbet*, s. 29 ff.

nande konkurrensen inträdde i detta avseende en ändring med ökade fordringar på särskilt namn och effektivare namnskydd för den enskilde näringsidkaren. Jämsides härmed inträdde ett behov av firma även för vissa sammanslutningar som framträdde i annan form än som handelsbolag.

Sedvänja och lagstiftning i vårt land återspegla hos oss samma allmänna utvecklingsgång, som nu skildrats. Våra första bestämmelser om firma gavs genom förordningen den 28 juni 1798 angående vad bolag iakttaga böra, som under så kallad firma, eller särskild antagen handteckning, vilja handels- och fabriksrörelse idka. Sådana bolag innefattade enligt 15 kap. 1 § handelsbalken dem »som driva handel samman» — varunder praktiskt sett inbegreps all i större skala driven näringsverksamhet — och delägarna hade enligt 15 kap. 2 § att svara en för alla och alla för en för den handel som för bolaget slutits. I 1798 års förordning konstateras till en början »huruledes det bruk, vilket i andra länder från äldre tider varit övligt att vid handels idkande i bolag nyttja dels redan avlidna personers namn, och dels en så kallad firma eller antagen särskild handteckning, som icke egentligen utmärker de personer, vilka i bolaget taga del, även i vårt rike börjat mer och mer efterföljas och vidtagas». Kungl. Maj:t fann betänkligt »ett sådant allmänt handelsbruk för våra trogna undersåtar upphäva eller förbjuda», men då bestämmelser i ämnet saknades, kunde osäkerhet och oreda uppstå därigenom att de rätta personerna i bolaget icke vore kända. Fördenskull förordnades, »att vart och ett enskilt bolag, det vare sig i handels- eller fabriksrörelse, som antingen består av flera eller andra i livet varande personer, än de, vilka i bolagets antagna firma, eller handteckning, tydligen namngivna äro, eller vill nyttja redan avlidna personers namn och handteckning» skulle — vid äventyr av bötesansvar — inom viss tid göra anmälan härom hos magistraten i staden och häradsrätten på landet, och denna anmälan skulle intagas i rättens inteckningsprotokoll. Någon ytterligare registrering av de anmälda firmorna utöver nu angivna publicering föreskrevs icke, de egentliga handelsregistren tillkommo först under 1800-talets senare hälft.

Enligt 1798 års förordning utgjorde sålunda ännu icke varje namn på handelsbolaget firma — exempelvis icke det fall, att handelsbolagets namn upptog samtliga bolagsmän — utan detta steg togs först under 1800-talet, liksom det först var då som även vissa andra juridiska personers namn började kallas firma. Terminologien var dock länge vacklande. Så talar vår första förordning om aktiebolag den 6 oktober 1848 — liksom lagen angående bankaktiebolag den 19 november 1886 — i 2 § blott om »den benämning» varunder bolaget driver sin rörelse. I lagstiftningen kom en utvidgning av firmabegreppet till uttryck först genom den författning som avlöste 1798 års förordning, den nuvarande lagen angående handelsregister, firma och procura den 13 juli 1887 (FmL).

Ursprungligen voro firmasubjekten enligt FmL enskild näringsidkare, han-

delsbolag, aktiebolag och »annat med särskild styrelse försett bolag» (8 §). Sistnämnda uttryck förutsattes innefatta alla bolagsformer utom handelsbolag och aktiebolag, men var på grund av bolagslagstiftningens outvecklade läge oklart. Från skyldighet att anmäla firma, för vars försummande bötespåföljd var stadgad — fast den aldrig synes ha tillämpats — gjordes undantag för fartygsredare och rederier, som ej äro aktiebolag, och enskilda banker med rätt att utgiva egna sedlar. Dessa betraktades i princip som firma-subjekt men omfattades icke av den nya registreringskyldigheten på den grund att tillräcklig publicitet redan ansågs vunnen och borde ges i annan ordning. Övriga firmasubjekt skulle registreras i handelsregister, som föreskrevs skola föras för Stockholm hos överståthållarämbetet, för annan stad hos magistraten eller, där sådan ej fanns, hos vederbörande stadsstyrelse, och för landsbygden hos länsstyrelsen (1 §). Vad i registret införts skulle vederbörligen kungöras (4 §).

Genom 1895 års bolags- och föreningslagstiftning vidtogs med avseende på registreringen den viktiga ändringen att aktiebolagen överflyttades till ett hela riket omfattande centralregister, fört av patentverket, och att de registrerade föreningarna för ekonomisk verksamhet, som nu för första gången blevo föremål för ingående rättslig reglering, uttryckligen gjordes till firmasubjekt och skulle under sin firma intagas i särskilda hos länsstyrelserna förda föreningsregister. I handelsregistren skulle enskilda näringsidkare och handelsbolag kvarstå och samtidigt öppnades för de övriga sammanslutningar, som ej reglerades genom speciallagstiftning och vilka erhöilo benämningen »enkla bolag», möjlighet att under särskild firma intagas i handelsregistret. För både det egentliga handelsbolaget och det i handelsregistret införda enkla bolaget var — liksom för aktiebolag och ekonomisk förening — firma förutsättning för rättssubjektivitet, då »namnlösa bolag» icke ansågos kunna tolereras. 1895 års lagstiftning överflyttade de regler som enbart berörde aktiebolags och ekonomisk förenings firma till aktiebolags- och föreningslagarna, men några allmänna bestämmelser om firma, såsom i FmL, exempelvis de som äro uttryck för den viktiga principen om sanning i firma, gåvos icke där. Detta förhållande har medfört en viss tvekan i registreringspraxis, i vilken omfattning FmL:s allmänna stadganden äro analogt tillämpliga även på dessa firmor.

Redan FmL tog det betydelsefulla steget att, jämsides med den primära uppgiften att ge namnskydd, i princip göra firma till köpmannens namn. Detta skedde genom att man anknöt till den för det svenska köpmansbegreppet grundläggande förordningen om bokföringsplikt, dåvarande 1855 års förordning angående handelsböcker och handelsräkningar, som nu är ersatt av 1929 års bokföringslag.³ Pliktig att anmäla firma blev sålunda envar som ville idka näring med vars utövande följde skyldighet att föra handelsböcker. Utom i fråga om firma gälla strängare regler för köpman med hänsyn till

³ Denna lag är föremål för översyn, se 1963 års riksdagsberättelse I Ju 56.

hans försättande i konkurs (3 och 193 §§ konkurslagen) och ansvar i konkursen (11 kap. 4 och 5 §§ brottsbalken) samt i fråga om handelsköp (4 § köplagen och därtill anslutna regler) och handelskommission (2 och 4 §§ kommissionslagen och därtill anknutna bestämmelser).

I FmL gjordes ett avsteg från principen om firmapliktens anslutning till bokföringsskyldigheten genom att varje aktiebolag blev firmasubjekt oberoende av om det drev bokföringspliktig rörelse. Men denna motsättning försvann genom 1895 års bolags- och föreningslagstiftning, som utvidgade bokföringsskyldigheten till att gälla alla aktiebolag. Däremot medförde 1895 års lagstiftning en ny liknande diskrepans i fråga om de registrerade föreningarna för ekonomisk verksamhet, som alla skulle ha firma men vilkas bokföringsplikt blev beroende av rörelsens art. Här uppnåddes likformighet först genom 1951 års föreningslagstiftning, som föreskrev bokföringsplikt för varje förening, som blivit hos länsstyrelse införd i föreningsregister.

I fråga om andra näringsdrivande juridiska personer var terminologien alltjämt växlande. En förmedlande övergångsform möter i fråga om uttryckssättet i 5 § första punkten 1948 års lag om sambruksföreningar, som föreskriver, att sådan förenings stadgar skola ange »det namn, under vilket föreningen skall driva sin verksamhet (föreningens firma)». Förening av detta slag skall registreras i ett särskilt hos lantbruksstyrelsen fört register, och föreningen är alltid bokföringsskyldig. 1948 års lag om försäkringsrörelse gjorde varje där avsett försäkringsföretag till innehavare av firma, som skall intagas i det hos försäkringsinspektionen förda försäkringsregistret. Med hänsyn till banklagstiftningen dröjde det till 1955 års lag om sparbanker, innan sparbanks »benämning» omdöptes till firma. Liksom bankaktiebolagen registreras sparbankerna numera, efter 1962 års lagändring (90 §), centralt hos bankinspektionen.

Huruvida stiftelse och ideell förening, om den driver bokföringspliktig näring, är skyldig anmäla sig till handelsregistret och antaga firma, torde få betraktas som en öppen fråga.⁴

I princip anses firmaplikt och firmarätt täcka varandra. Liksom det blott är den bokföringsskyldige näringsidkaren, på vilken firmaplikt lagts, är det blott han som äger rätt att få firma registrerad. Avsteg från denna regel möter man dock ofta i praxis genom att i handelsregistren intagits även andra enskilda näringsidkare än de bokföringspliktiga.

FmL har tillkommit efter tyskt mönster och är samtidigt en produkt av skandinaviskt samarbete, den tredje lagen i ordningen av denna natur, föregången av de gemensamma växellagarna av 1880 och de i stort likalydande varumärkeslagarna, den svenska och norska av 1884 och den danska av 1890. Härtill anslöt sig nära den finska förordningen om skydd för varumärke av 1889, som innebar ett nytt steg mot vinnande av nordisk enhet.

Initiativet till FmL togs av Stockholms handels- och sjöfartsnämnd, som

⁴ Jfr *Hessler*, Om Stiftelser (1952), s. 520 not 2 och prop. 1951: 34, s. 282.

1877 till regeringen ingav ett av motiv åtföljt förslag till förordning angående handelsregister, firma och prokura, vilket i huvudsak följdes i den nya lagstiftningen. Omedelbart till grund för denna låg det gemensamma, av dansk-norsk-svenska kommitterade utarbetade förslaget till lag om handelsregister, firma och prokura (1884), med i det väsentliga överensstämmande regler för de tre länderna. Den redan 1887 antagna svenska lagen följdes av en dansk lag den 1 mars 1889 och en norsk den 17 maj 1890. En viktig olikhet mellan den danska lagen och de norska och svenska lagarna var, att enskild näringsidkare, som använde sitt eget namn som firma, icke som i de andra lagarna gjordes anmälningsskyldig enligt den danska lagen. I huvudsaklig anslutning till FmL utfärdades den finska förordningen angående handelsregister samt om firma och prokura den 2 maj 1895.

Redan vid tillkomsten av de skandinaviska firmalagarna framhölls att, trots överensstämmelsen dem emellan, där bakom lågo olikheter i privaträttsligt avseende, som kunde föranleda skilda tolkningar i de olika länderna,⁵ varvid frånvaron av en gemensam högsta instans utgjorde en fara för den uppnådda rättsenhetens fortsatta bevarande. Även den senare lagstiftningen har medfört, att firmarätten i de resp. länderna kommit att få ett delvis olika innehåll. Särskilt må framhållas de alltjämt gällande bestämmelserna om »utilbörlig bruk av företagsnamn» i 1910 års norska varumärkeslag (§ 26) och skiljaktigheterna i lagstiftningen mot illojal konkurrens. I det senare hänseendet ha Norge, Finland och Danmark i nära anslutning till 1909 års tyska lag mot illojal konkurrens infört en allmän bestämmelse, s. k. generalklausul, mot illojal konkurrens. Denna ger möjlighet att förbjuda varje konkurrenshandling som enligt god affärssed är »utilbörlig» (norska lagen § 1) eller strider mot »god sed» (tyska och finska lagarna § 1) eller mot »redelig Forretningsskikk» (danska lagen § 15). Detta steg har Sverige ännu icke tagit. Men vi ha sedan 1942 en allmän regel — 9 § i 1931 års lag med vissa bestämmelser mot illojal konkurrens (IKL) — som kan sägas för känneteckensrättens del, och alltså inom det område som firma tillhör, utgöra ett slags generalklausul mot uppsåtligt framkallande av förväxling med annans inarbetade kännetecken. Med hänsyn till bestämmelsens begränsning till kännetecken har den blivit kallad lilla generalklausulen.

Nästan samtidigt med det skandinaviska samarbetet inom varumärkes- och firmarätten togs ett betydelsefullt steg i ett vidsträcktare internationellt sammanhang genom Sveriges anslutning till 1883 års Pariskonvention för skydd av den industriella äganderätten: främst patent, mönster och modeller, varumärke och firma. Från den 1 juli 1885 är vårt land medlem av den s. k. Parisunionen och samma år anslöt sig Norge, under det Danmark kom

⁵ Även olikheter de nordiska språken emellan kunna leda till skiljaktighet. Jfr *Herlitz, Rechte und Sprachen*, i *Festschrift till Frede Castberg* (1963).

med 1894 och Finland 1921. Pariskonventionen har flera gånger ändrats⁶ men dess enda direkt firmarättsliga stadgande (artikel 8) kvarstår praktiskt taget lika lydande som i den ursprungliga texten: »Firma skall, vare sig den ingår i fabriks- eller handelsmärke eller icke, utan villkor av anmälan eller registrering åtnjuta skydd i samtliga unionsländer» (orden »eller registrering» tillades vid konferensen i Haag 1925 men medföra ingen ändring i sak). Detta stadgande har blivit olika tillämpat i skilda konventionsländer och även inom de nordiska länderna. Ett fårskt skydd för utländsk firma har hos oss givits genom lagen den 3 juni 1955 om rätt för utländska bolag och föreningar att idka näring här i riket. Då sådana företag fått tillstånd att öppna filial i Sverige, skall firmaanmälan göras till ett av patentverket fört filialregister.

Av ingripande betydelse för firmarättens utveckling har varit dess relation till *varumärkesrätten*. Det samband mellan firma och varumärke, som 1884 års varumärkeslag gav upphov till, kom att medföra ett avsevärt förstärkt och efterhand alltmera utvidgat firmaskydd. Ursprungligen, och särskilt före sekelskiftet, då det bara fanns figurmärken — ordmärkesskyddet kom först 1897 — var firma och varumärke relativt skilda kännetecken. Summariskt kan man säga, att firma då var namnet på köpmannen själv och varumärket ett kännetecken för hans vara. Men ett inre samband dem emellan fanns redan från början. Genom att firma i sin totalitet är det namn, varunder köpmannen bedriver sin verksamhet, individualiserar den icke bara honom själv utan varje yttring av hans person, som har samband med hans näringsverksamhet. Firmas begagnande som varumärke är därigenom en av firmas olika funktioner. Detta var lagstiftaren fullt på det klara med. Enligt 1884 års varumärkeslag betraktades firma såsom ett »naturligt» varukännetecken, och i överensstämmelse härmed föreskrevs i 1 §, att köpmannen må »jämte det han äger rätt att som varumärke begagna» sin firma, förvärva rätt till särskilt varumärke enligt varumärkeslagen.

Det var sålunda bara i ett avseende, där firma *användes såsom varumärke*, som den genom varumärkeslagen fick ett förstärkt materiellt skydd. Firma fick då dela varumärkets villkor. Ursprungligen gällde detta blott firmas användande på varan eller dess emballage. Men jämsides med att begreppet varumärkesanvändning väsentligt utvidgades, kom firma automatiskt i åtnjutande av motsvarande skydd. Genom ändring 1930 i 1884 års lag utsträcktes detta till firmas användande »å anslag, skylt eller därmed jämförlig anordning eller i annons, cirkulär, prospekt, priskurant, bruksanvisning eller annan affärshandling» (12 §). Den nya varumärkeslagen den 2 decem-

⁶ En redogörelse för huvuddragen av konventionens innehåll med de ändringar som skett i anslutning till revisionskonferenserna i Washington 1911, i Haag 1925, i London 1934 och i Lissabon 1958, har givits i *Vmbet.* s. 38 ff. Den då blott förberedda konferensen i Lissabon har sedan dess ägt rum; se härom *NIR* 1958, s. 155 ff. nästa konferens är avsedd att hållas i Stockholm den 11 juni — den 14 juli 1967.

ber 1960 (VmL)⁷ byggde här vidare och tog bland annat det viktiga steget att utsträcka varumärkesskyddet — och samtidigt det varumärkesrättsliga skyddet för firma — till att avse icke blott kännetecken för varor utan även kännetecken för tjänster, s. k. servicemärken. Därmed kan man säga att begreppen firmaanvändning och varumärkesanvändning i stor utsträckning kommit att täcka varandra.

Emellertid är det påfallande och icke så lätt att förklara, hur styvmoderligt lagstiftaren har behandlat *firma i övrigt*. Medan 1884 års varumärkeslag förlänade varumärkesinnehavaren ensamrätt till märket och gav betryggande sanktioner mot obehörig varumärkesanvändning, fanns ingen motsvarande regel i FmL. Dess primära syfte var vida mer begränsat, nämligen att söka förhindra *registrering* av förväxlingsbara firmor, alltså att i första hand ge den yttre ordning, inom vilken den av lagstiftaren i stort sett oreglerade *materiella* firmarätten hade att utveckla sig.

Även detta begränsade syfte kunde blott ofullkomligt realiserats eftersom — i olikhet mot vid varumärke — firmaregistreringen var uppdelad på en mängd lokala organ och de olika registreringsmyndigheterna vid prövningen av anmälda firmors förväxlingsbarhet dels hade att hålla sig allenast till det egna registret och dels skulle taga hänsyn blott till det särskilda område som den administrativa ensamrätten hänförde sig till. Detta område var ursprungligen överlag kommunen, men genom 1895 års lagstiftning utvidgades det till att för ekonomisk förening avse länet och för aktiebolag hela riket.

Ur materiell firmasynpunkt ännu mer betänkligt var att, om någon obehörigen *begagnade* annans firma, FmL icke gav den berättigade något direkt rättsmedel att ingripa. Det blev doktrinen och praxis' uppgift att fylla denna senare lucka. Härvid är anmärkningsvärt att det kom att dröja över 40 år efter FmL:s ikraftträdande, innan en privaträtt till firma — stödd på förbudstalan — på 1930-talet blev uttryckligen erkänd i praxis. Att behovet av ett egentligt firmaskydd icke tidigare gjort sig gällande med större styrka får i någon mån sin förklaring genom det förut berörda skydd som tillkom firma enligt varumärkeslagen.

Det är av intresse, att den ensamrätt som praxis gav firmainnehavaren icke kunde bli lika vidsträckt som lagstiftaren ursprungligen torde ha avsett. Orsaken härtill var att för bifall till förbudstalan krävdes, att käranden genom svarandens firmaanvändning led förfång, och för detta fordrade man att i det konkreta fallet förelåg åtminstone fara för förväxling firmorna emellan. Detta medförde att begagnande av annans firma kunde förhindras endast där de båda firmorna hänförde sig till samma eller liknande bransch⁸ och helt eller delvis användes inom samma geografiska område. En annan

⁷ Motsvarande danska, norska och finska lagar äro av 1959, 1961 och 1964.

⁸ Jfr varumärkesrättens krav på varuslagslikhet som kommer till uttryck i 6 § VmL (Vmbet. s. 251 ff.).

följd av detta betraktelsesätt blev att ensamrätten till firma i viss omfattning frigjordes från registreringsområdet, i det fara för förväxling å ena sidan kunde för enskild näringsidkare med omfattande rörelse föreligga även utanför registreringskommunen och å andra sidan var för aktiebolag med lokalt begränsad verksamhet utesluten i fråga om de delar av riket, dit denna verksamhet icke sträckte sig.

En vid FmL:s tillkomst särskilt aktuell fråga rörde möjligheten att överlåta firma på ny innehavare. Här är synsättet olika i germansk och romansk rätt. Enligt tysk rätt får den som övertager en bestående affärsrörelse, om företrädaren medger det, även fortsätta firman, med eller utan tillägg, utvisande att överlåtelse ägt rum.⁹ Enligt fransk rätt däremot får handelsbolags firma icke innehålla andra namn än bolagsmännens,¹⁰ och icke heller enskild näringsidkares firma får överlåtas. Den senare ståndpunkten bärs upp av principen om sanning i firma: denna skall ge uttryck åt det verkliga förhållandet och får därför icke innehålla annat namn än den faktiske innehavarens. I tysk rätt har man låtit sanningsprincipen vika av hänsyn till det ekonomiska värde, den goodwill, som en firma kan äga och som man icke velat ödelägga.

Båda ståndpunkterna ha haft förespråkare i vårt land. 1798 års förordning betecknade, såsom förut nämnts, firmaöverlåtelse såsom ett handelsbruk, som man fann betänkligt att upphäva samt fördenskull inskränkte sig till att närmare reglera. I stark motsättning häremot står den uppfattning som i början och mitten av 1800-talet kom till uttryck i de förslag till handelsbalk, som avgåvos av lagkommittén 1815 och lagberedningen 1850. Man framhöll här, att allmänheten ofta blivit bedragen genom firmaöverlåtelser och att om man tog hänsyn till den allmänna nyttan och säkerheten ett sådant handelsbruk icke kunde anses gagneligt. Efter franskt mönster upptogo dessa förslag ett direkt förbud mot att i firma — som vid denna tid utgjorde namn enbart på handelsbolaget — intaga andra namn än bolagsmännens. Vid utarbetandet av Stockholms handels- och sjöfartsnämnds förslag av 1877 bröto sig de motsatta meningarna mot varandra och det slutliga resultatet blev att FmL kom att ge uttryck åt en kompromiss mellan dem båda.

FmL:s huvudregel är sålunda att enskild näringsidkares och handelsbolags firma får överlåtas i samband med rörelsen men måste förses med ett tillägg som visar att överlåtelse ägt rum (12 §). Undantagsvis kan även överlåtelse av oförändrad firma få ske, nämligen dels när det föreligger ett nära personligt förhållande mellan företagets förutvarande och nye innehavare (11 § första stycket avseende makar och arvingar) och dels då de personer som fortsätta rörelsen till en del äro desamma som förut (11 § andra stycket: vid inträde i enskild näringsidkares företag eller vid inträde i eller utträde ur handelsbolag).

⁹ Handelsgesetzbuch § 22.

¹⁰ Code de commerce § 21.

Förutsättning för firmaöverlåtelse är alltid att den under firman drivna rörelsen samtidigt övergår (11 och 12 §§). Över huvud är en rörelse, påbörjad eller färdigbildad, ett nödvändigt villkor för uppkomsten och fortbeståndet av firmarätt.

Den reglering av firmaöverlåtelse som FmL sökt genomföra har icke kunnat upprätthållas. Överlåtelsereglerna ha kringgåts och övergång av oförändrad firma har i stor utsträckning kunnat uppnås i praktiken.

För den enskilde näringsidkarens del anknöt FmL, såsom naturligt var, hans firmarätt i första hand till det personliga namnet, släktnamnet. Firman skall innehålla näringsidkarens »tillnamn med eller utan förnamn» (9 §). Ensamrätt till släktnamnet har vuxit fram i nära analogi med läget vid firma. Man inskränkte sig på samma sätt här till att i första hand söka på administrativ väg skapa en ordning, med hjälp av vilken en materiell namnrätt efterhand skulle kunna utbilda sig. Mot FmL svarade 1901 års namnförordning, som till en början föredde en med FmL jämförlig splittring på ett flertal myndigheter, länsstyrelserna. I olikhet mot vid firmarätten kunde emellertid i namnrättsligt avseende den betydelsefulla reformen genomföras att namnarendena centraliserades. Detta skedde till en början hos Kungl. Maj:t — först partiellt från och med 1920 och sedan totalt från 1932 — samt därefter från 1947 hos statistiska centralbyrån och slutligen 1962 hos patentverket. Därigenom kunde redan på ett ganska tidigt stadium grunden läggas till en viss enhetlig praxis i namnarendena. Samtidigt möjliggjorde det 1920 upprättade, praktiskt taget fullständiga, registret över Sveriges samtliga i bruk varande familjenamn,¹¹ att hänsyn kunde tagas till tidigare vunnna namnrätt.

En pionjär på det namnrättsliga området blev den ensamrätt, som tillerkändes de adliga namnen redan genom två rättsfall av 1929.¹² Samma skäl, som ytterst föranledde erkännande av ensamrätt till adligt namn, gjorde sig så småningom för det allmänna föreställningssättet med lika styrka gällande i fråga om varje egenartat namn, och en motsvarande privaträttslig ensamrätt till icke adligt egenartat släktnamn antogs enligt den i doktrinen härskande uppfattningen vara för handen.¹³ Uttryckligt erkännande i lag fick rätten till släktnamn först genom namnlagen den 11 oktober 1963 (NL).

Med hänsyn till firmaskyddets uppkomst har en naturlig följd av firmas sedvanerättsliga framväxande varit, att rättigheten ursprungligen ansågs uppkomma i och med att firman *togs i bruk*. Där firmaskyddet såsom i Frankrike och England baserats på skadeståndsrättsliga bestämmelser, har det varit naturligt att denna regel kommit att kvarstå såsom den grundläggande, låt vara att i England krav ställas på ett visst utsträckt begagnande.

¹¹ Numera föreligger den inom patentverket utarbetade förteckningen »Sveriges släktnamn 1965» (SOU 1965: 36).

¹² NJA 1929 s. 283 och 297 avseende namnen Lindencrona och Bildt.

¹³ Jfr Vmbet. s. 226, som räknar med en sådan rätt, och Förslag till namnlag (SOU 1960: 5) s. 65 f., som uttalar, att meningarna härom varit delade.

Grundsatsen om ibruktagandet såsom rättsgrundande möter redan i vår första firmaförfattning av år 1798, och läget ändrades icke, då registrering av firma infördes 1887. Trots skyldigheten att införa firman i handelsregister och fastän registreringen administrativt sett gav företrädesrätt inom registreringsområdet ansågs ibruktagandet — liksom i Danmark och Norge och även i Tyskland, medan Finland anknöt rätten till registreringen — alltjämt vara grundläggande för rättighetens uppkomst.

Vid sidan härav gavs emellertid efterhand ett självständigt skydd även åt *inarbetade* kännetecken. För att ett kännetecken skulle anses inarbetat fordrades att det var allmänt känt och använt som någons särskilda kännetecken. Första gången ett inarbetandeskydd vann insteg i vår lagstiftning var på varumärkesrättens område. 1934 infördes i 1884 års varumärkeslag en bestämmelse enligt vilken varumärke ej fick registreras om det var förväxlingsbart med annans redan inarbetade varukännetecken (4 § 6 mom.). Ett knappt decennium senare togs ett nytt och betydelsefullt steg vidare på samma väg, vilket inbegrep även firma. Så skedde då IKL 1942 erhöi sin redan nämnda 9 § med dess allmänna regel om straff och skadestånd för den som i uppsåt att framkalla förväxling använder annans *inarbetade kännetecken*. Detta var av betydelse även såtillvida som skydd gavs icke blott åt de tidigare av lagstiftaren uppmärksammade individualiseringsmedlen, varumärke och firma, utan för *varje* kännetecken, som här i riket inarbetats för någons näringsverksamhet eller däri utbudna varor eller prestationer.

Under det att såväl varumärke som firma vid sitt första framträdande och därefter under en lång följd av år hade ett vida mer begränsat syfte — att vara ett namnskydd i egentlig mening — blev känneteckensrätten, såvitt den rörde näringslivet, genom 1942 års lagändring insatt i det vidsträcktare sammanhang där den numera måste anses höra hemma, nämligen såsom ett led i den allmänna konkurrensrätten.

Firmarättens anknytning till lagstiftningen mot illojal konkurrens ger upphov till ett för firmalagen betydelsefullt spörsmål om gränsen mellan firmarätt och allmän konkurrensrätt. För varumärkesrättens del har motsvarande fråga redan lösts genom VmL. Principen är här, att ensamrätten till ett kännetecken så långt möjligt bestämmas inom känneteckensrätten själv. I VmL har detta kommit till uttryck på så sätt, att denna visserligen — med hänsyn till namn och firma — icke upphäver lilla generalklausulen, men gör den otillämplig, där kännetecknet faller inom området för VmL. I så fall är VmL ensam tillämplig. Motsvarande spörsmål blir aktuellt för den nya firmalagen.

En översikt av gällande svensk rätt i fråga om skyddet för kännetecken som användes i ideell verksamhet ges i motiven till förslaget till lag om skydd för ideell förenings och stiftelses namn.

De sakkunnigas uppdrag

Som framgår av den skrivelse till justitieministern varmed utredningen överlämnat sitt betänkande utfärdades direktiven ursprungligen för varumärkes- och firmautredningen, vilken i samverkan med representanter för övriga nordiska länder hade att utreda frågan om en ny lagstiftning rörande varumärke och firma samt vad därmed ägde samband. Såvitt rör den för firmautredningen kvarstående delen av utredningsuppdraget yttrade justitieministern till statsrådsprotokollet den 10 juni 1949 i huvudsak följande.

Enligt min mening bör arbetet på en allmän revision av lagstiftningen rörande industriellt rättsskydd nu återupptagas. Grunden till gällande lagstiftning har lagts för ganska lång tid sedan. Med den snabba utvecklingen på det industriella området ha de nuvarande lagreglerna, även med beaktande av de tid efter annan vidtagna partiella reformerna, i stor utsträckning kommit att framstå såsom föråldrade och i behov av komplettering. Angelägenheten av en ny lagstiftning torde emellertid vara olika framträdande inom skilda delar av detta vidsträckta rättsområde. Starkast synes reformbehovet vara beträffande varumärkes- och firmalagstiftningen samt angränsande delar av lagstiftningen mot illojal konkurrens. De många framställningar om revision av rättsreglerna härom, som gjorts under senare år, visa att man inom näringslivet har ett starkt intryck av det otillfredsställande i den nuvarande rättsliga regleringen på detta område. I fråga om patentlagstiftningen ha däremot de mest påfallande bristerna avhjälpits genom de år 1944 genomförda ändringarna i patentförordningen. Med hänsyn härtill finner jag det ändamålsenligt att bedriva arbetet på en revision av lagstiftningen rörande industriellt rättsskydd i etapper och att därvid början göres med bestämmelserna om varumärken och firma samt andra kännetecken.

Den av mig sålunda förordade utredningen om en ny lagstiftning rörande varumärke och firma m. m. synes böra bedrivas förutsättningslöst. Några punkter, där ändring i lagstiftningen särskilt ifrågasatts, må emellertid här nämnas.

Varumärkeslagen bereder visst skydd mot att någons firma användes som varumärke av annan samt mot registrering av varumärke, som kolliderar med annans firma. Vid sidan av reglerna härom finns den på ett flertal lagar uppdelade speciella firmalagstiftningen. I fråga om denna har man särskilt påtalat den starka splittringen på olika register. Aktiebolag registreras, liksom varumärken, centralt hos patentverket. Ekonomiska föreningar registreras länsvis, medan enskilda bolags firmor registreras i de särskilt för varje kommun förda handelsregistren. Det har även kritiserats, att vid registrering av firma hänsyn ej toges till om liknande firma tidigare intagits i annat firmaregister, liksom att firmaregistrering ej heller anses kunna vägras därför att liknande varumärke tidigare registrerats. Sådana konflikter hänvisas alltså för närvarande helt till behandling i efterhand vid domstol.

Det har ansetts anmärkningsvärt, att gällande firmalagstiftning icke reglerar den materiella firmarätten. Visserligen har praxis i vissa fall skyddat firma oberoende av registrering, men såsom en praktisk olägenhet har framhållits den rådande ovissheten om hur långt detta skydd kan anses sträcka sig.

I utredningens skrivelse till justitieministern har redan berörts den utvidgning av det i 1949 års direktiv givna utredningsuppdraget, som avser kännetecken vilka användas i ideell verksamhet. I fråga om utredningsuppdragets omfattning i denna del hänvisas till motiven till förslaget till lag om skydd för ideell förenings och stiftelses namn.

För gången av det nordiska samarbetet har redogjorts i utredningens ovannämnda skrivelse till justitieministern.

Firmas betydelse i det moderna samhället

Firmas funktion inom näringslivet skiljer sig blott i ringa grad från varumärkets. På samma sätt som tidigare skildrats i fråga om varumärket (Vmbet. s. 46 ff.) har också firmas betydelse stegrats i takt med den ekonomiska och industriella utvecklingen. Vid FmL:s tillkomst levde ännu mycket kvar av ett äldre samhälles ekonomiska ordning och metoder såväl inom produktion som handel. Produkter tillverkades övervägande hantverksmässigt och i liten skala. Livsmedel och andra förnödenheter såldes huvudsakligen i lös vikt och i förpackningar utan uppgift om innehåll eller kommersiellt ursprung. Reklam riktad till en större allmänhet i syfte att främja försäljningen av varor eller tjänster förekom endast i blygsam skala. En köpare som hade att välja mellan olika företags varor eller tjänster måste som regel lita till det personliga renommé som rörelsens innehavare förvärvat genom skicklighet och pålitlighet som företagare. Affärsförbindelser byggde över huvud i stor utsträckning på personliga relationer eller rekommendationer. Under sådana förhållanden hade firma begränsad betydelse i konkurrensen mellan företagen. Firmas viktigaste uppgift i detta sammanhang blev att för allmänheten utpeka näringsidkaren själv som rörelsens innehavare och på så sätt framhäva hans yrkesskicklighet och vederhäftighet i förhållande till konkurrenterna.

De sedan slutet av 1800-talet fortgående revolutionära förändringarna i fråga om produktion och varudistribution ha medfört en motsvarande stegring av de kommersiella kännetecknens betydelse, firmans såväl som varumärkets. Denna utveckling har på senare tid påskyndats genom inrättandet av snabbköpsbutiker och ökad försäljning genom varuhus och butikskedjor. Firman och varumärket ha blivit ett oundgängligt hjälpmedel vid den industriella massproduktionen som erövrat allt större områden. S. k. märkesvaror¹ vilka tillverkas och salubjudas i enheter eller förpackningar avsedda för den slutliga avnämnaren ha kommit att spela en allt större roll. Betydande delar av industrien äro numera sysselsatta med att uteslutande eller huvudsakligen producera märkesvaror.

Äv de kommersiella kännetecknen är det framför allt varumärket som haft och har betydelse för utvecklingen av märkesvarusystemet (se härom Vmbet. s. 47 f.) under det att den traditionella firman, sammansatt av flera beskrivande ord, har varit mindre användbar i den reklam som är ett nödvändigt inslag i detta system. Men den skärpta konkurrensen har fram-

¹ Om den närmare innebörden härav se Vmbet. s. 46.

tvungat en ökad användning av kortfattade firmor där ofta ett fantasiord dominerar. Sådana firmor ha i allt större utsträckning kommit att användas vid sidan av varumärkena som hjälpmedel i reklamen även om deras betydelse inom handeln med märkesvaror ännu så länge är relativt begränsad.

Firma användes främst utanför märkesvaruhandeln för att individualisera olika företag och deras produkter. För den reklam som dagens konkurrens framtingar² är det nödvändigt att företag och produkter kunna effektivt individualiseras, särskiljas från andra företag inom branschen och deras produkter. Detta sker såväl genom firman som varumärket. För flertalet mindre och medelstora företag är firma det enda individualiseringsmedlet. Firmorna komma sålunda att liksom varumärkena utgöra ett nödvändigt led i den moderna ekonomiens produktion och distribution.

För allmänheten, konsumenterna, ge firmorna ledning vid valet mellan olika konkurrerande företag och deras produkter. Köparen kan med hjälp av firman nå det speciella företag som han har anledning tro bäst kan tillgodose hans särskilda behov. I firman finner han ett slags garanti för att varan eller tjänsten har de egenskaper eller den kvalitet han förbinder med ett visst företags tillverkning eller erbjudande. Genom att firman på detta sätt kan vägleda köparen till det inköp han ur olika synpunkter anser mest förmånligt har firman förmåga att stimulera en verksam konkurrens mellan olika näringsidkare. Firman är härigenom vid sidan av varumärket en betydelsefull faktor till främjande av konkurrensen mellan de enskilda företagarna.

Ett lämpligt avpassat firmaskydd blir enligt det anförda av stor ekonomisk och social betydelse: för näringsidkaren därigenom att det bevarar den goodwill som näringsidkaren upparbetat för sitt företag och för allmänheten genom att den kan utgå ifrån att under firman verkligen tillhandahålles det avsedda företagets varor eller tjänster. Firmaskyddet uppbäres sålunda liksom varumärkesskyddet både av enskilda och allmänna intressen.

Utredningen har övervägt huruvida firmarätten eller någon yttring av denna i speciella fall kunde tänkas komma i konflikt med gällande regler till motverkande av icke önskvärda konkurrensbegränsningar. Utredningen har dock funnit det mindre sannolikt att så skulle bli fallet. I den mån firma sammanfaller med varumärke är emellertid sådan konflikt tänkbar i motsvarande utsträckning som gäller beträffande varumärke. Härvid torde också de grundsatser som för sådant fall få anses gälla bli att tillämpa även med avseende på firma.³

² De totala reklamkostnaderna i Sverige uppskattades till 981 miljoner kronor 1961 och kostnaderna för märkesreklamen beräknades 1962 till 385 miljoner kronor, se *Albinson, Tengelin, Wärneryd, Reklamens ekonomiska roll* (1964), s. 10 och 15.

³ Jfr prop. 1956: 148 s. 16 och 1960: 167 s. 37 samt *Grönfors, Lagstiftningen mot konkurrensbegränsning* (1962), s. 24 ff., och *Bernitz, Industriellt rättsskydd och konkurrensbegränsning*, NIR 1965, s. 42 ff. särsk. s. 57 ff., ävensom såvitt avser patenträtten, betänkandet angående nordisk patentlagstiftning (NU 1963: 6), s. 91.

Såsom individualiseringsmedel har firma en viktig uppgift även på det offentligrättsliga planet, något som varumärket på jämförligt sätt icke äger. Firma fyller där samma funktion som det personliga namnet genom att den identifierar sin bärare i olika offentligrättsliga sammanhang inom rättskipningen och förvaltningen. Sin största betydelse får detta förhållande för juridisk person, som i princip icke har något annat namn än sin firma. Som part i rättegång, som skattebetalare o. s. v. identifieras sålunda den juridiska personen genom firman. Motsvarande gäller emellertid även den enskilde näringsidkaren, som firma identifierar i hans näringsutövning, jämsides med att han som medborgare framträder under sitt personliga namn. Detta får särskilt betydelse där näringsidkaren utövar verksamhet som är föremål för någon form av offentlig kontroll.

Enkät angående önskemål inom näringslivet m.m.

I maj 1952 gav utredningen¹ ett antal av näringslivets organisationer och intresseföreningar samt vissa offentliga organ² tillfälle att framlägga synpunkter och önskemål i fråga om den nya firmalagstiftningen. Till ledning härvid tillställde utredningen vederbörande organisationer och myndigheter en promemoria i vilken olika aktuella frågor inom firmarätten behandlades samtidigt som vissa tänkbara lösningar av de olika spörsmålen antyddes.

Följande organisationer ha uttalat sig, nämligen rikets handelskammare — utom Skånes, Västergötlands och norra Hallands samt handelskammaren i Karlstad — Sveriges allmänna exportförening, Sveriges grossistförbund, Sveriges köpmannaförbund, Sveriges lantbruksförbund,³ Svenska bankföreningen, Apotekaresocieteten,⁴ Svenska försäljnings- och reklamförbundet, Svenska försäkringsbolags riksförbund, Sveriges advokatsamfund och Svenska patentombudsföreningen. Av de tillfrågade myndigheterna ha 11 länsstyrelser, 6 magistrater och 20 kommunalborgmästare avgett utlåtanden. Dessutom ha ett betydande antal enskilda företag inkommit med uttalanden.

I några av de svar som överlämnats till utredningen har framhållits att dessa icke få uppfattas som slutgiltiga ställningstaganden. Utredningen har även när reservationer av detta slag icke gjorts utgått ifrån att de synpunkter och önskemål som framkommit i svaren äro preliminära och icke bindande vid blivande remissutlåtande.

I åtskilliga av de frågor som upptagits i enkäten kan av svaren utläsas en övervägande opinion bland de tillfrågade till förmån för en bestämd lösning. Där en sådan opinion kommit till uttryck har utredningen som regel låtit sig vägledas av denna. Men även i de fall där icke av svaren kunnat utläsas någon bestämd allmän uppfattning har enkäten varit till nytta för utredningen genom den belysning som de olika problemen därigenom erhållit.

Någon sammanfattning av de avgivna svaren lämnas icke i detta sammanhang. Utredningen kommer i stället att redovisa resultatet av enkäten i samband med de olika frågor till vilka svaren hänföra sig.

¹ Enkäten har utsänts av varumärkes- och firmautredningen.

² Enkäten utsändes bl.a. till magistrater och kommunalborgmästare. Handelsregister fördes nämligen i stad till den 1 januari 1965 hos magistraten eller, där sådan ej fanns, av vederbörande kommunalborgmästare. Sedan dessa institutioner nämnda dag avvecklats föres handelsregistret i stället hos länsstyrelsen eller av särskilt förordnad registerförare (1 § FmL).

³ Lantbruksförbundet har samrått med Svenska mejeriernas riksförening, Sveriges slakteriförbund, Svenska lantmännens riksförbund, Svenska ägghandelsförbundet och Sveriges skogsägareföreningars riksförbund.

⁴ Svaret här avgett med instämmande av Centralstyrelsen för Sveriges apotekareförbund.

Förslagets disposition

FmL inrymde som förut nämnts ursprungligen samtliga regler om firma. I lagen upptogs främst föreskrifter om obligatoriska beståndsdelar i olika slag av firma men även vissa bestämmelser av allmän natur (10 § första stycket). Genom 1895 års bolags- och föreningslagstiftning överflyttades de specialregler som blott rörde aktiebolags och ekonomisk förenings firma till aktiebolags- och föreningslagarna men några allmänna regler om firma infördes icke i dessa lagar. Då föreskrifter om firmas innehåll i fortsättningen skulle meddelas för nytillkomna subjekt förfor man på motsvarande sätt och upptog allenast de för dem avsedda speciella föreskrifterna i de resp. lagarna.

Enligt utredningens förslag sammanföras de regler som skola gälla alla firmor i en enda lag, som således blir en *allmän firmalag* med uppgift att reglera firmaskyddet för alla slag av näringsidkare. Övriga bestämmelser om firma, d. v. s. huvudsakligen formella registreringsföreskrifter, upptagas i de olika lagar som innehålla regler om näringsidkarnas registrering.

Firmalagens karaktär av allmän firmalag har i princip accepterats av de andra nordiska kommittéerna. Dessa ha emellertid icke ansett sig i stånd att konsekvent upprätthålla firmalagens allmänna natur. I de övriga nordiska lagförslagen ha sålunda upptagits vissa specialbestämmelser om firmas innehåll.

Såsom framgår av den inledande översikten ha firmas och varumärkes funktioner i stor utsträckning kommit att sammanfalla. Rättsskyddet bör därför i princip vara detsamma och förslaget till firmalag har sålunda utarbetats i nära anslutning till VmL.

Frågan om en reformering av det nuvarande registreringssystemet behandlas i ett särskilt avsnitt som föregår motiveringen till de olika lagförslagen.

Såsom rubrik för den nya lagen om firma föreslås *Firmalag*. Lagförslagets första avdelning upptager allmänna bestämmelser om firmabegreppet, sättet för firmarättens uppkomst och rättens innehåll. Därefter följer ett kapitel med allmänna regler om registrering av firma. De följande avsnitten handla om överlåtelse av firma, förbud mot användning av vilseledande firma, firmaregistrerings upphörande samt ansvar och ersättningsskyldighet m. m. vid firmaintrång. Det näst sista kapitlet innehåller vissa specialbestämmelser

varefter lagförslaget avslutas med ett kapitel innehållande övergångsbestämmelser.

Den nya lagens *rubrik* anger visserligen icke uttömmande lagförslagets innehåll. Detta omfattar icke blott firma i egentlig mening utan även vissa andra för näringsverksamhet använda kännetecken, såsom firmaförkortning, firmadominant m. m. Om lagens räckvidd skulle fullständigt anges redan i rubriken, skulle denna emellertid bli lång och ohanterlig. Den gällande lagen, »Lag om handelsregister, firma och prokura», har dessutom allmänt blivit kallad »firmalagen». Då förslaget upptager denna senare benämning anknyter det även till det sedan gammalt kända begreppet firma. Att lagen också behandlar andra kännetecken än firmor framgår av de inledande paragraferna.

I fråga om registrering av enskilda näringsidkare, handelsbolag m. fl. upptager förslaget en *Lag om handelsregister* som behandlas närmast efter firmalagen. De regler som återstå i FmL sedan även registreringsföreskrifterna utbrutits föreslås bli överförda till en *Lag om prokura* som följer i anslutning till lagen om handelsregister. Vissa ändringar föreslås dessutom i de kvarstående registreringslagarna, aktiebolagslagen, lagen om ekonomiska föreningar o. s. v.

Efter de lagar som avses skola ersätta FmL upptages ett särskilt förslag till *Lag om skydd för ideell förenings och stiftelses namn*.

Firmaregister och registreringsmyndigheter

Såsom framgår av den inledande översikten skall enligt gällande rätt varje näringsidkare som är subjekt för firmarätt i princip vara intagen i ett offentligt register. I registret införes icke bara näringsidkarens firma utan även vissa andra uppgifter om honom som ansetts vara av den vikt att de böra komma till allmän kännedom. Registreringen fullföljer härigenom ett offentlighetsligt syfte men den har samtidigt ett privaträttsligt ändamål.¹ För flertalet juridiska personer, t. ex. aktiebolag och ekonomiska föreningar, är det först registreringen som ger dem rättspersonlighet och därmed samtidigt firmarätt.² För enskilda bokföringspliktiga näringsidkare och för handelsbolag är registrering visserligen i princip icke erforderlig för uppkomsten av firmarätt men registreringsskyldigheten i förening med intresset att registrera firma gör att registrering i praktiken som regel blir underlaget även för deras firmarätt.

Den nuvarande registreringen av olika slag av firmasubjekt är av flera skäl i och för sig en naturlig utgångspunkt för den nya firmalagstiftningen. Som rättsgrund för firmaskydd erbjuder registrering påtagliga fördelar framför ibruktagande (se härom närmare motiven till 2 § första stycket förslaget till firmalag). Anknytes firmarätt generellt till registrering uppnår man dessutom en i och för sig önskvärd samordning med varumärkesrätten där skyddet i första hand bygger på registrering (1 § VmL; jfr Vmbet. s. 63 ff. och prop. 1960: 167 s. 48). Registreringssystemet skall emellertid som förut antytts även tillgodose andra ändamål än att bereda firmaskydd. Systemets framtida utformning bör därför klarläggas innan de för firmalagstiftningen grundläggande reglerna beröras.

¹ Att registreringens syfte både är av offentlighetsligt och privaträttsligt natur underströks redan vid FmL:s tillkomst, se NJA II 1887 nr 3 s. 2, 20 och 33; jfr *Eberstein*, Firma och varumärke, s. 17 f.

² För vissa juridiska personer ersättes registrering som konstitutivt moment för förvärv av rättspersonlighet av anmälan till offentlig myndighet. Detta gäller vissa samfälligheter som i stället förvärva rättskapacitet efter anmälan av styrelseval till länsstyrelsen eller sedan denna dessutom fastställt stadgar för samfälligheten (jfr lagberedningens förslag till jordabalk m. m. del II, SOU 1960: 25 s. 480). Dessa juridiska personers namn falla icke in under det nuvarande firmabegreppet men behandlas enligt förslaget som firma, se motiven till 1 och 29 §§ förslaget till firmalag.

Registreringssystemet enligt gällande svensk rätt

Utmärkande för det nuvarande registreringssystemet är den starka splittningen på olika register. Nio centralt förda register äro fördelade på sex myndigheter medan återstående register föras lokalt hos sammanlagt 76 olika myndigheter.

Centralregister. Dessa register omfatta hela riket och föras hos myndigheter inom den centrala statsförvaltningen.

1. *Aktiebolagsregistret.* Registret föres hos patentverket och omfattar aktiebolag som bildats enligt bestämmelserna i den allmänna aktiebolagslagen (se 1, 188 och 288 §§ lagen den 14 september 1944 om aktiebolag).³ 4

Vid 1966 års utgång var hela antalet i aktiebolagsregistret införda bolag över 107 000 och över 71 000 bestodo alltjämt.

2. *Filialregistret.* Detta register föres även hos patentverket och här registreras filialer för utländska bolag och föreningar som erhållit tillstånd att idka näring här genom självständigt avdelningskontor (se 1, 8, 9 och 15 §§ lagen den 3 juni 1955 om rätt för utländska bolag och föreningar att idka näring här i riket).

Vid utgången av 1966 voro 33 filialer införda i registret och av dessa ägde 27 bestånd.

3. *Försäkringsregistret.* Registret föres hos försäkringsinspektionen och omfattar försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag (se 1 och 3 §§ lagen den 17 juni 1948 om försäkringsrörelse).⁵

Vid 1964 års utgång voro de i registret införda bestående bolagen 374, varav 90 riksbolag, 115 läns- och häradsbolag samt 169 sockenbolag.⁶ 7 Försäkringsinspektionen räknar icke med någon ökning av antalet registrerade försäkringsbolag.

4. *Bankregistret.* Registret föres hos bankinspektionen och omfattar bankaktiebolag (se 1, 3 och 174 §§ lagen den 31 mars 1955 om bankrörelse).⁸

³ Järnvägsaktiebolag och kreditaktiebolag registreras även i aktiebolagsregistret. Rörande dessa slags bolag gälla emellertid i vissa hänseenden särskilda bestämmelser, se 228 § första stycket aktiebolagslagen samt lagen den 22 juni 1911 om järnvägsaktiebolag och lagen den 26 april 1963 om kreditaktiebolag.

⁴ I aktiebolagsregistret intagas också aktiebolags personalstiftelser, se 2, 16 och 22 §§ lagen den 18 juni 1937 om aktiebolags pensions- och andra personalstiftelser. Införing sker å upplägget för det aktiebolag till vilket stiftelsen hör. Vissa personalstiftelser föreslås bli avskaffade, se pensionsstiftelseutredningens betänkande »Pensionsstiftelser II» (SOU 1965: 41), s. 9 I.

⁵ I försäkringsregistret intagas på motsvarande sätt som i aktiebolagsregistret även försäkringsaktiebolags personalstiftelser, se 36 § lagen om aktiebolags pensions- och andra personalstiftelser. Jfr not 4 ovan.

⁶ Elva riksbolag och ett länsbolag hade överlåtit sitt försäkringsbestånd årsskiftet 1964/65.

⁷ Sockenbolag som enbart meddela husdjursförsäkring skola icke införas i registret men dessa bolag, som vid utgången av 1964 uppgingo till 608, äro anmälningsskyldiga till försäkringsinspektionen och skola vid anfordran lämna inspektionen vissa uppgifter om sin verksamhet, se 349 § d) lagen om försäkringsrörelse samt kungörelsen den 17 december 1948 med bestämmelser om skyldighet för vissa försäkringsbolag att göra anmälan och lämna uppgifter om sin verksamhet.

⁸ I bankregistret intagas på motsvarande sätt som i aktiebolags- och försäkringsregistren även bankaktiebolags personalstiftelser, se 36 § lagen om aktiebolags pensions- och andra personalstiftelser. Jfr not 4 ovan.

Vid utgången av 1964 funnos 16 bankaktiebolag.

5. *Sparbanksregistret*. Även detta register föres hos bankinspektionen och omfattar sparbanker (se 1, 3 och 90 §§ lagen den 3 juni 1955 om sparbanker).

Antalet sparbanker uppgick till 398 vid utgången av 1964. För närvarande föreligger en tendens att genom fusion sammanslå sparbanker. Under 1957—1965 har antalet sådana banker på grund av fusion nedgått med närmare ett sextiotal.

6. *Understödsföreningsregistret hos arbetsmarknadsstyrelsen*. I detta register införs understödsföreningar som uteslutande avse att bereda understöd vid arbetslöshet (se 67 och 68 §§ lagen den 24 mars 1938 om understödsföreningar samt 1 § kungörelsen den 24 maj 1957 om ändrad lydelse av 1 och 2 §§ kungörelsen den 8 november 1912 angående tillsyn å understödsföreningar).

Antalet bestående föreningar av detta slag (arbetslöshetskassor) var 45 vid utgången av 1964. Bildandet av någon ny arbetslöshetskassa är enligt arbetsmarknadsstyrelsen icke aktuellt för närvarande.

7. *Understödsföreningsregistret hos försäkringsinspektionen*. Registret omfattar andra understödsföreningar än sådana som uteslutande avse att bereda understöd vid arbetslöshet (se de under punkt 6 ovan anmärkta författningsrummen).

Vid utgången av 1964 voro 558 bestående föreningar intagna i registret. Någon nybildning förväntas icke men en del föreningar torde komma att upphöra.⁹

8. *Registret över sambruksföreningar*. Detta register föres hos lantbruksstyrelsen och häri intagas föreningar som ha till ändamål att bedriva föreringsjordbruk (se 1 och 3 §§ lagen den 30 april 1948 om sambruksföreningar).

Antalet sambruksföreningar var den 1 juli 1965 endast två. Inom lantbruksstyrelsen räknar man icke med någon mera omfattande nybildning av sådana föreningar.

9. *Registret över de allmänna försäkringskassorna*. Registret föres hos riksförsäkringsverket och avser de kassor som jämte verket handha den allmänna försäkringen (se 1 kap. 2 § samt 18 kap. 1 och 2 §§ lagen den 25 maj 1962 om allmän försäkring).

De allmänna försäkringskassorna äro 28 till antalet.

Lokalregister. Dessa register föras hos lokal förvaltningsmyndighet.

1. *Handelsregistren*. Registren föras kommunvis av länsstyrelserna där Kungl. Maj:t icke för viss stad förordnat särskild registerförare (1 § FmL).¹⁰

⁹ Fyra föreningar ha likviderat under första halvåret 1965.

¹⁰ Hos länsstyrelse och särskild registerförare föres även en förteckning över näringsidkare som gjort anmälan om idkande av näringsyrke enligt 9 § 1 mom. förordningen den 18 juni 1864 angående utvidgad näringsfrihet, se 10 § i denna förordning. Förteckningen, som brukar kallas näringsregistret, saknar numera praktisk betydelse och torde inom en snar framtid komma att avskaffas, jfr SOU 1962: 15 s. 67 ff.

Förordnande har meddelats för 51 städer. Antalet myndigheter som föra handelsregister uppgår härigenom till sammanlagt 76. I handelsregister skola införas enskilda bokföringspliktiga näringsidkare¹¹ samt handelsbolag (8 § FmL).^{12, 13} Icke bokföringsskyldig enskild näringsidkare får i princip icke registreras (se härom motiven till 1 § förslaget till firmalag). Enkelt bolag kan efter ansökan införas i handelsregister och behandlas därefter som handelsbolag (8 § fjärde stycket FmL).

Det är svårt att uppskatta antalet bestående handelsregisterfirmor. Enligt en av utredningen på grundval av uppgifter från registreringsmyndigheterna gjord beräkning var antalet vid 1951 års utgång något över 400 000.¹⁴ Sedan dess har emellertid ett stort antal firmor tillkommit. Å andra sidan har efter 1951 skett avregistrering av åtskilliga firmor och ett betydande antal företag med registrerade firmor ha upphört med sin verksamhet.

2. *Föreningsregistren.* Dessa register föras hos länsstyrelserna och här registreras ekonomiska föreningar (se 1, 4, 113 och 118 §§ lagen den 1 juni 1951 om ekonomiska föreningar).¹⁵

Enligt en av utredningen gjord beräkning var antalet bestående ekonomiska föreningar vid utgången av 1951 nära 40 000.¹⁶ Därefter ha visserligen tillkommit nya föreningar men föreningar som ej längre äga bestånd ha sedan 1953 kunnat avföras ur registren (se 74 § lagen om ekonomiska föreningar).

Hos länsstyrelserna föres även en särskild *förteckning över stiftelser* som anmälts enligt lagen den 24 maj 1929 om tillsyn över stiftelser (se 1, 2 och 21 §§ nämnda lag). Denna förteckning fyller emellertid endast praktiska kontrolländamål och saknar betydelse när det gäller stiftelses förvärv av rättspersonlighet och firmaskydd. Rörande förslagets bestämmelser om registrering av stiftelser hänvisas till motiven till 2 § förslaget till lag om handelsregister; jfr förslaget till lag om skydd för ideell förenings och stiftelses namn.

Registrering sker under firma. I registret intages näringsidkaren under den firma varunder han avser att driva sin verksamhet (se t. ex. 8 § FmL och 193 § aktiebolagslagen jfrd med 1 § andra stycket kungörelsen den 19

¹¹ Om bokföringsskyldighetens omfattning se 1 och 2 §§ bokföringslagen den 31 maj 1929. Denna lag är föremål för översyn, se 1963 års riksdagsberättelse I Ju 56.

¹² Fartygsredare och rederier införas icke i handelsregister utan uppgifter om ägare och delägare intagas i stället i fartygsregistret, se 8 § tredje stycket FmL och 3 § 6 förordningen den 18 oktober 1901 angående registrering av svenska fartyg; jfr NJA II 1887 nr 3 s. 26.

¹³ Stiftelse och ideell förening som driver bokföringspliktig näring har hittills icke registrerats i handelsregister. Frågan om registrering är emellertid omstridd, se motiven till 2 § förslaget till lag om handelsregister.

¹⁴ Uppgifterna äro insamlade av varumärkes- och firmautredningen.

¹⁵ Bostadsrättsföreningar samt de i jordbrukskasserörelsen ingående kreditkassorna och deras riksorganisation registreras även i detta föreningsregister, bostadsrättsföreningarna i en särskild avdelning därav, men följa i vissa hänseenden särskilda regler, se 118 § andra stycket lagen om ekonomiska föreningar samt 2 och 10 §§ lagen den 25 april 1930 om bostadsrättsföreningar och 1 § lagen den 25 maj 1956 om jordbrukskasserörelsen.

¹⁶ Uppgifterna äro insamlade av varumärkes- och firmautredningen.

december 1947 om aktiebolagsregistrets förande). Förutom firman införs som regel i registret uppgifter om verksamhetens art eller allmänna beskaffenhet och företagets postadress. Härutöver registreras för enskild näringsidkare uppgifter om namn och hemvist och för handelsbolag motsvarande uppgifter om delägarna samt i vissa fall även uppgifter om rätten att teckna bolagets firma (se 17 och 18 §§ FmL). För övriga näringsdrivande juridiska personer föreligger en mera omfattande registreringskyldighet i fråga om uppgifter till resp. register. För t. ex. aktiebolag registreras förutom de för alla firmasubjekt obligatoriska uppgifterna bl. a. även uppgifter om aktiekapitalet, akties nominella belopp, styrelsens säte och sammansättning, tiden för ordinarie bolagsstämma samt rätten att teckna bolagets firma (se 193 § aktiebolagslagen). Det egentliga informationsmaterialet, d. v. s. bolagsordningar, föreningsstadgar och andra handlingar som skola inges till registreringsmyndigheten, sammanföres i akter i anslutning till registret. Rörande förfarandet i samband med registrering av firma i handelsregister, föreningsregister och aktiebolagsregistret — de ur firmarättslig synpunkt ojämförligt viktigaste registren — hänvisas till redogörelser som upprättats av två av utredningens experter och som fogats vid betänkandet såsom bil. 2 och 3. I dessa redogörelser beskrives också närmare hur registren äro upplagda och hur de föras.

Ändamålet med registreringen. Som förut antytts har registreringen flera uppgifter. Den skall ge näringsidkaren ett visst firmaskydd och samtidigt bereda publicitet åt vissa för allmänheten särskilt viktiga förhållanden rörande hans företag. I fråga om näringsdrivande sammanslutningar för vilka registrering är en förutsättning för förvärv av rättspersonlighet skall registreringen dessutom ge möjlighet till kontroll över sammanslutningarnas bildande och fortsatta verksamhet.

Registreringens uppgift att ge firmaskydd kommer bl. a. till uttryck genom föreskrifter att firma som registreras tydligt skall skilja sig från andra, förut i samma register intagna firmor (se t. ex. 10 § andra stycket FmL och 7 § tredje stycket lagen om ekonomiska föreningar; jfr NJA II 1887 nr 3 s. 33). Om betydelsen av den ensamrätt i registreringsavseende som härigenom ges se vad som anförts i motiven till 4 § förslaget till firmalag.

Registreringen skall ge publicitet åt sådana förhållanden som kunna inverka på bedömningen av ett företags soliditet och ansvarighet för ingångna förbindelser (jfr NJA II 1887 nr 3 s. 2 f. och s. 20). För dem som tråda i beröring med ett handelsbolag är det t. ex. av betydelse att få en vederhäftig upplysning om vilka som äro delägare i bolaget och för dem som avse att köpa aktier kan det exempelvis vara av vikt att känna till att det aktuella aktiebolaget bildats med tillskott av annan egendom än pengar (apportegendom). Uppgifter i dessa hänseenden skola därför införs i vederbörande register (se 18 § FmL och 193 § tredje stycket aktiebolagslagen). Vid ingående

av avtal eller annan rättshandling med bolag bör tredje man veta vem som är behörig att företräda bolaget och uppgifter om rätten att teckna bolagets firma skola fördenskull finnas i registret (se t. ex. 193 § 13 aktiebolagslagen). Publiceringen av de uppgifter som näringsidkaren är skyldig att låta registrera sker genom införandet i registret och kungörande av dettas innehåll (4 § FmL).

Registreringen är icke bara en anordning för den som vill söka upplysningar om en näringsidkare utan har även särskild rättsverkan. För att de förhållanden som avses med registreringen skola få giltighet mot tredje man måste de sålunda som regel publiceras på det sätt som ovan angetts. I privaträttsligt hänseende har införing i register och kungörande därav den betydelsen att det som kungjorts skall anses ha kommit till tredje mans kännedom där ej av omständigheterna framgår att han varken haft eller bort ha kännedom därom (se t. ex. 7 § FmL och 204 § aktiebolagslagen; jfr NJA II 1887 nr 3 s. 18 ff.). Ingen kan som regel åberopa okunnighet om ett i registret publicerat förhållande såvida han icke visar att han varit ur stånd att få kännedom därom.¹⁷

Kravet på registrering som förutsättning för rättspersonlighet har uppfällts därför att först den prövning som skall föregå registreringen anses medge fullständig kontroll över att sammanslutning bildats och organiserats i överensstämmelse med de i lag angivna normerna. Dessa normer utgöra ett system varigenom man vill förebygga de risker som föreningsväsendet och framför allt aktiebolagsväsendet erfarenhetsmässigt kan medföra för allmänheten (jfr prop. 1944: 5 s. 124 ff.). Registreringen utgör följaktligen den nödvändiga grunden för tillämpningen av de associationsrättsliga bestämmelserna. Det förut berörda kravet på offentlighet gör sig med särskild styrka gällande i fråga om sammanslutningar som driva ekonomisk verksamhet utan personlig ansvarighet för delägarna. Genom registrering av beslut om sammanslutnings bildande och av olika handlingar som skola upprättas i anslutning därtill skapas publicitet om föremålet för sammanslutnings verksamhet, dess ekonomiska förutsättningar, dess organ m. m. Insyn i den fortsatta verksamheten möjliggöres genom viss registreringskyldighet beträffande uppgifter om vidtagna åtgärder eller eljest inträffade förhållanden.

För vissa sammanslutningar nöjer man sig med att konstatera huruvida de för sammanslutningens bildande m. m. uppställda normerna följts, det s. k. *normativsystemet*. Systemet innebär att rätt föreligger att erhålla registrering av beslut om bolags eller förenings bildande, ändring av bolagsordning eller föreningsstadgar m. m., där beslutets innehåll och ordningen för dess tillkomst överensstämmer med lagens föreskrifter samt därjämte de handlingar företes som fordras till styrkande härav. Även eljest då något

¹⁷ Om publiceringens rättsverkan se även motiven till 21—23 §§ förslaget till firmalag.

förhållande anmäles för registrering äro förutsättningarna för meddelande av registrering noggrant angivna i lagen.

I fråga om andra sammanslutningar har man icke stannat enbart vid en prövning som innefattar undersökning att de i lag uppställda normerna iakttagits utan kräver stadfästelse av sammanslutningarnas uppkomst och underkastar deras verksamhet en uppsikt i vilken även registreringen utgör ett viktigt led. Här avsedda sammanslutningar registreras enligt motsvarande eller liknande regler som de som gälla för förutnämnda bolag och föreningar men innan registreringsförfarandet inledes eller i samband med detta förfarande skall bolagsordning eller föreningsstadgar stadfästas eller förutsättningarna för sammanslutningens uppkomst på annat sätt sakligt prövas, det s. k. *sanktionssystemet*. De som vilja stifta t. ex. försäkringsaktiebolag eller bankaktiebolag skola upprätta bolagsordning och söka Kungl. Maj:ts stadfästelse därå (4 § 1 mom. lagen om försäkringsrörelse och 4 § 1 mom. lagen om bankrörelse). Före registrering av exempelvis understödsförening eller sambruksförening skall registreringsmyndigheten sakligt pröva förutsättningarna för verksamhetens genomförande (70 § lagen om understödsföreningar och 7 § lagen om sambruksföreningar). Till föreskrifterna om stadfästelse m. m. anknytas som regel tillsynsbestämmelser enligt vilka sammanslutningarnas verksamhet underkastas s. k. *materiell statsuppsikt* (se t. ex. 3 § samt 147—162 §§ lagen om bankrörelse). Denna uppsikt, som bl. a. har till syfte att säkerställa att allmänhetens intressen vederbörligen tillvaratagas, karaktäriseras av att ett statligt organ, tillsynsmyndigheten, övervakar lagligheten av sammanslutningarnas verksamhet och i övrigt följer denna såvitt angår förhållanden som kunna inverka på sammanslutningarnas ekonomiska ställning eller eljest äro av betydelse för en sund utveckling av deras verksamhet (se t. ex. 147 § lagen om bankrörelse).¹⁸ Även för statsuppsiktens genomförande är sammanslutningarnas registrering nödvändig. Och för tillsynens utövande behöva tillsynsmyndigheterna ha tillgång till de handlingar för vilka sammanslutningarna på grund av publicitetskravet äro registreringsskyldiga (jfr t. ex. 147 § lagen om bankrörelse). Registreringen av de under tillsyn ställda sammanslutningarna är därför också som regel anförtrodd vederbörande tillsynsmyndighet.¹⁹

Samling av anmälningar till firmaregistren. Enligt 4 § andra stycket FmL skall en samling för hela riket av de i allmänna tidningarna (Post- och Inrikes Tidningar) kungjorda anmälningarna till handelsregistren genom det allmännas försorg efter hand befordras till trycket och förses med register. En motsvarande bestämmelse finnes i övriga lagar där i likhet med FmL

¹⁸ För sambruksföreningar är tillsynen betingad av särskilda skäl och av begränsad omfattning, se prop. 1948: 58 s. 48.

¹⁹ Jordbrukets kreditkassor registreras hos länsstyrelserna men stå under tillsyn av bankinspektionen, se 1 och 5 §§ lagen om jordbruksskasserörelsen.

kungörelse är föreskriven (se t. ex. 202 § tredje stycket aktiebolagslagen).²⁰ De samlingar som tryckas enligt här avsedda bestämmelser innehålla uppgifter som införts, förutom i handelsregister, i aktiebolagsregistret, föreningsregister, försäkringsregistret, bankregistret, sparbanksregistret, filialregistret och registret för sambruksföreningar. Samlingarna av anmälningar till dessa register utges i ett sammanhang häftesvis en gång i månaden som bilaga till Post- och Inrikes Tidningar. I varje häfte intages, särskilt för varje samling, de sedan nästföregående häfte i tidningarna införda kungörelserna. Varje häfte innehåller register som upptager de firmor om vilka uppgifter införts i häftet. Något årsregister sammanställs ej längre.²¹ Utgivningen av samlingarna ombesörjes genom patentverket (se kungörelsen den 21 oktober 1955 angående ändrad lydelse av kungörelsen den 21 november 1924 om införande i allmänna tidningarna av uppgifter ur aktiebolagsregistret m. fl. register samt om utgivande av samlingar omfattande dessa uppgifter).

Samlingen av anmälningar har i första hand tillkommit för att sammanföra de registrerade anmälningarna och sålunda åstadkomma en uppslagsbok för allmänheten. Syftet har även varit att underlätta processlegitimationen, alltså att göra det lättare för ställföreträdare för bolag eller förening att inför olika myndigheter styrka behörighet att företräda bolaget eller föreningen (se t. ex. 205 § aktiebolagslagen och 105 § tredje stycket lagen om ekonomiska föreningar; jfr härtill NJA II 1910 nr 14 s. 153 ff.). Enligt KSKr den 21 december 1917²² åligger det patentverket att ofördröjligen översända varje häfte av samlingen av anmälningar till varje domstol, länsstyrelse och överexekutor.

Tidigare förslag till reformering av registreringsystemet m. m. Splittningen av registreringen på ett stort antal myndigheter har tidigare uppmärksammats i olika sammanhang. De förslag till reformer som framförts ha främst rört registreringen i handels- och föreningsregistren, d. v. s. den lokala registreringen. Man har bl. a. föreslagit att dessa register skulle sammanföras till ett centralt ämbetsverk, lämpligen patentverket, eftersom detta verk redan hade hand om registreringen av aktiebolagen. I andra förslag har förordats att handelsregistren helt skulle överflyttas till länsstyrelserna så att all lokal registrering blev koncentrerad till denna myndighet. Här antydda förslag och tidigare kritik av systemet redovisas i en 1942 avgiven *promemoria med förslag angående registreringen av landets företagare* (SOU

²⁰ Beträffande vissa lagar återfinnes föreskriften i tillämpningskungörelse till lagen, se t. ex. 7 § andra stycket kungörelsen den 30 juni 1952 om förande av register för ekonomiska föreningar m. m.

²¹ Ursprungligen försågos samlingarna årligen med ett firmaregister och ett personregister, upptagande de i det avsedda årets samlingar förekommande firmorna resp. personerna. Personregistret avskaffades 1923 och firmaregistret 1925.

²² I de vanliga lageditionerna införd under 205 § aktiebolagslagen.

1942: 23 s. 10 ff.).²³ I promemorian avvisas tanken på en central registrering av näringsidkare som skola intagas i handels- och föreningsregister. Det säges att en central registrering skulle i stort sett omöjliggöra den personliga kontakten mellan företaget och registreringsmyndigheten och sålunda icke kunna anses vara ett önskemål från företagarnas sida. Central registrering ansågs även innebära vissa nackdelar för den allmänhet som är i behov av upplysningar ur registren. Däremot framhölls att en centralisering såvitt rörde föreningar kunde medföra fördelar för de föreningar som voro anslutna till centrala organisationer. Flertalet föreningar voro emellertid icke centralt anslutna och som regel hade föreningarna dessutom ett rent ortsligt begränsat arbetsfält.

Promemorian avsåg ej någon ändring i det gällande systemet för föreningarnas registrering. Däremot föreslogs att registreringen av näringsidkare som äro skyldiga att anmäla firma till handelsregister helt skulle förläggas till länsstyrelserna varigenom antalet registreringsmyndigheter för dylika ärenden kunde nedbringas till 25.²⁴

I yttranden över 1942 års promemoria tillstyrkte samtliga länsstyrelser utom tre förslaget eller lämnade det utan erinran. Förslaget biträdades även av flertalet av de centrala ämbetsverk och de organisationer som yttrade sig över promemorian. Förslaget ledde emellertid icke till några lagstiftningsåtgärder.

Frågan huruvida en central registrering av föreningar borde införas diskuterades även av *den utredning vars förslag låg till grund för 1951 års lag om ekonomiska föreningar* (SOU 1949: 17 s. 90 f.).²⁵ I betänkandet uttalades att den omständigheten att firmaskyddet skulle bli mera effektivt med en central registrering uppenbarligen ej i och för sig vore tillräckligt skäl för en sådan registrering. Det framhölls vidare att de olägenheter som kunde anses förbundna med att registreringsärendena ej handlades av central myndighet mer än väl uppvägdes av de påtagliga fördelar som det gällande registreringssystemet innebar, främst möjligheten till nära kontakt mellan registreringsmyndigheten å ena samt föreningarna och allmänheten å andra sidan. Till förmån för bibehållandet av gällande system åberopades även kostnadsskäl.

Vid remiss till lagrådet den 29 september 1950 av förslag till lag om ekonomiska föreningar uttalade *departementschefen* att tillräcklig anledning ej förelåg, att då genomföra en ändring beträffande den myndighet som borde handha registreringen av de ekonomiska föreningarna. Departementschefen anförde vidare, att därest framdeles ur firmarättslig synpunkt nya lagbestämmelser kunde visa sig önskvärda i fråga om registreringen av närings-

²³ Utredningsman var landssekreteraren N. Rosenius.

²⁴ Som förut nämnts fördes handelsregister i stad före den 1 januari 1965 av magistrat eller, där sådan ej fanns, av vederbörande stadsstyrelse. Innan magistrats- och kommunalborgmästareinstitutionerna avvecklades voro handelsregistren fördelade på 157 registreringsmyndigheter.

²⁵ Utredningsman var justitierådet Erik Hagbergh.

idkares och vissa företags firmor samt med hänsyn härtill en central registrering skulle visa sig påkallad, detta spörsmål torde komma att upptagas till omprövning (prop. 1951: 34 s. 85).

Första lagutskottet framhöll i sitt utlåtande över förslaget att ehuru vissa fördelar utan tvivel vore förknippade med en central registrering, på sätt gällde för aktiebolagen, det syntes utskottet uppenbart att i förevarande sammanhang tillräcklig anledning saknades att ifrågasätta någon omläggning beträffande registreringen av ekonomiska föreningar (utlåtande 1951: 25 s. 26 f.).

Även för att bereda möjlighet till en allsidig statistisk information rörande företagen har i olika sammanhang framförts önskemål om en omläggning av registreringen av landets företagare. Inom statistiska centralbyrån pågår numera arbete med uppläggningsen av ett centralt företagsregister som skall utnyttjas för den statliga statistikproduktionen. Till detta register återkommer utredningen nedan.

Huvuddragen av registreringssystemet i övriga nordiska länder

I Danmark finnas två centralregister, aktieselskapsregisteret och försikringsregistret, för registrering av aktiebolag²⁶ resp. försäkringsbolag.²⁷ Lokala register äro handelsregistren²⁸ som utanför Köpenhamn föras kommunvis hos polismästarna. Handelsregistret för Köpenhamn föres hos magistraten. I handelsregister intagas enskilda näringsidkare och näringsdrivande juridiska personer, vilka icke kunna införas i annat officiellt register, där de idka handel, hantverk eller fabriksverksamhet. Registrering är icke obligatorisk för enskilda näringsidkare.

I Danmark införas alla uppgifter som intagits i handelsregister och kungjorts i den officiella tidningen (*Statstidende*) i publikationen »Samling af Anmeldelser til Handelsregistrene». Denna samling omfattar uppgifter angående enskilda näringsidkare och handelsbolag samt vissa föreningar och kassor. Samlingen utkommer i tolv häften om året och i anslutning till varje årgång utges en särskild firmaförteckning. I denna förteckning upptagas alla bestående handelsregisterfirmor med angivande av företagens lokalisering och med hänvisning till den årgång²⁹ och sida i samlingen där uppgift om firman varit införd. Om firma avregistrerats under det år förteckningen avser utmärkes detta särskilt och firman medtages ej i senare årgång av förteckningen. Samlingen av anmälningar liksom firmaförteckningen utges genom handelsministeriets försorg.

Uppgifter som intagits i det danska aktiebolagsregistret offentliggöras i

²⁶ Lov af 15. april 1930 om aktieselskaber.

²⁷ Lov af 13. maj 1959 om forsikringsvirksomhed.

²⁸ Lov af 1. marts 1889 om handelsregister, firma og prokura.

²⁹ Första årgången av samlingen av anmälningar utgavs 1889.

en särskild registreringstidning som är försedd med årsregister. Tidningens utgivning ombesörjes av den myndighet som för registret.

I *Finland* föres ett för hela landet gemensamt centralregister, handelsregistret,³⁰ hos patent- och registerstyrelsen. I stad hos magistrat och på landet hos häradsskrivare finnes dessutom en med handelsregistret likalydande förteckning över inskrivna anmälningar, avseende staden resp. häradet. Till handelsregistret skall anmälas firma av envar som vill idka handels-, fabriks-, hantverks- eller annan rörelse som avser ernående av omedelbar ekonomisk nytta eller försäkringsrörelse. Aktiebolag och ekonomiska föreningar skola intagas i registret vare sig de driva näring eller icke. Från registreringskyldighet undantagas näringsidkare inom jordbruket samt vissa smärre företagare.

I *Finland* utges icke någon samling av anmälningar till centralregistret.

I *Norge* föres för alla slag av näringsidkare gemensamt handelsregister³¹ särskilt för varje kommun. Handelsregister föres i stad hos magistraten och på landet av sorenskriveren. I handelsregistret intagas näringsidkare som driva köpmanshandel, förlagsverksamhet, försäkringsverksamhet eller expedition eller som driva fabrik eller bergverk. Registreringsskyldiga äro i övrigt bl. a. också sparbanker och olika slag av mäklare. Aktiebolag och kommanditbolag skola alltid intagas i handelsregistret.

I *Norge* tryckas och utges varje år genom det allmännas försorg samlingar av anmälningar till firmaregistren som ha ungefär samma omfattning som motsvarande svenska. Liksom hos oss saknas i *Norge* en årlig firmaförteckning av det slag som förekommer i *Danmark*.

Förelaget

Som framgår av redogörelsen för gällande rätt är firmaregistreringen nu fördelad mellan 82 olika myndigheter varav huvuddelen eller 76 äro lokala förvaltningsmyndigheter och återstoden centrala sådana myndigheter. Hela antalet registrerade, bestående firmor torde överstiga 500 000 och av dessa är den större delen, antagligen betydligt över 400 000, intagen i de lokala registren.

Den på så många myndigheter uppdelade firmaregistreringen har sålunda om man ser till antalet registreringar sin tyngdpunkt förlagd till de talrika lokala registren. Ur firmarättslig synpunkt innebär denna splittring olägenheter i olika hänseenden. Den omöjliggör en direkt förhandsprövning av nya ansökningar i förhållande till *alla* tidigare registrerade firmor. Principiellt är en prövning av denna omfattning ett viktigt önskemål vid genomförande av ett system, där registreringen skall vara rättsgrundande. Genom att registreringerna sker i så många olika register blir det firmaskydd registre-

³⁰ Förordning den 2 maj 1895 angående handelsregister samt om firma och prokura.

³¹ Lov av 17. mai 1890 om handelsregistre, firma og prokura.

ringen nu ger i somliga fall begränsat till viss kommun eller visst län men omfattar i andra fall hela landet. Splittringen leder på så sätt till att firmaskyddet i territoriellt hänseende icke i önskvärd omfattning blir avpassat efter det faktiska behovet. Uppdelningen på en mångfald olika myndigheter är även ägnad att motverka en enhetlig tillämpning av registreringsbestämmelserna.

De olägenheter den splittrade registreringen medför i firmarättsligt avseende skulle enklast avhjälpas om all registrering kunde sammanföras till en myndighet. En central registrering av alla landets företagare är som förut nämnts redan på väg att genomföras inom statistiska centralbyrån. Ett *centralt företagsregister* har i provisorisk form färdigställts inom centralbyrån under 1965. Det primära syftet med det centrala företagsregistret är emellertid att förbättra den statliga statistikens kvalitet och registrets uppläggning och omfattning bestämmas i huvudsak av detta syfte.³² Registret får icke som firmaregistren karaktären av ett offentligt register för publicering av olika för allmänheten betydelsefulla förhållanden rörande företagen. Registrets innehåll, som delvis är sekretessbelagt, blir icke uttömmande och av begränsad aktualitet,³³ vilket gör att de där tillgängliga uppgifterna väsentligen endast kunna utnyttjas för statistisk bearbetning för statens räkning.³⁴ I anslutning till registret saknas också ett organ som kan övertaga de nuvarande registreringsmyndigheternas granskningsverksamhet i samband med registreringen. Inrättandet av ett dylikt organ är icke förenligt med registrets aktuella uppläggning. För det fall registret blir tillgängligt för allmänheten är det icke heller tänkbart att dit överflytta *enbart* den rent registrerande verksamheten. Registret självt skulle endast kunna ge en begränsad information eftersom huvuddelen av det egentliga informationsmaterialet, exempelvis bolagsordningar, föreningsstadgar o. dyl., såsom hittills måste finnas tillgängligt hos den granskande myndigheten. I sin aktuella form utgör det centrala företagsregistret sålunda icke någon grund för en framtida reform av den företagsregistrering som nu sker i handelsregister, föreningsregister, aktiebolagsregistret och övriga firmaregister. En särskild fråga är huruvida registreringsmyndigheterna skulle kunna använda det centrala företagsregistret som hjälp vid sin firmagranskning. Till denna fråga återkommer utredningen nedan.

När det gäller att tillgodose önskemålet, att vid varje firmaansökan kunna taga hänsyn till samtliga tidigare registrerade firmor, ligger det närmast att förlägga en sådan prövning till patentverket som är den mest betydelsefulla

³² Se *Johannesson*, Centralt företagsregister och partiella företagsräkningar, Statistisk Tidskrift 1963, s. 297 ff.

³³ Registret skall årligen aktualiseras endast för nya och upphörda företag. Dessutom skall en fullständig förnyelse av registret ske åtminstone vart tredje år. Se *Johannesson* a. a. s. 303.

³⁴ Möjligheten för intressenter utanför statistiska centralbyrån att använda registret blir i viss utsträckning beroende av om gällande sekretessbestämmelser komma att ändras, se *Johannesson* a. a. s. 299.

av de centrala firmaregistrerande myndigheterna. Patentverket är redan registreringsmyndighet för varumärken och är därjämte den myndighet som har att handlägga ärenden om godkännande av släktnamn, varigenom verket vid sin firmagranskning även kan beakta skyddade varumärken och andras släktnamn.

Den första frågan blir om all firmaregistrering kan sammanföras till patentverket. Om detta icke är möjligt eller lämpligt bör undersökas hur patentverket — och även övriga registreringsmyndigheter — skola kunna taga hänsyn till den firmaregistrering som sker utanför myndigheten.

En fullständig centralisering hos patentverket skulle visserligen möta betydande praktiska svårigheter genom att registret komme att omfatta mer än 500 000 företagare men en registrering av denna omfattning torde i och för sig icke vara någon omöjlighet. Emellertid bero de ändringar som kunna vidtagas i registreringsystemet för att göra registreringen bättre ägnad som underlag för firmaskydd i hög grad även av de syften som registreringen skall tillgodose vid sidan av ändamålet att bereda firmaskydd. I fråga om vissa firmasubjekt fordras för genomförande av dessa syften att registreringen handhas av viss central myndighet medan de beträffande andra subjekt kunna fullföljas genom lokal registrering.

Den registrering som sammanhänger med de särskilda rättssubjektens bildande är med undantag för den som sker enligt 8 § fjärde stycket FmL (enkla bolag)³⁵ och enligt lagen om ekonomiska föreningar redan förlagd till central myndighet. När registrering uppställs som villkor för att sammanlutning skall erhålla rättspersonlighet är det uppenbarligen av vikt att registreringen anordnas på sådant sätt att en enhetlig lagtillämpning sker och att fördenskull central registrering anordnas. När registreringen av aktiebolag överfördes från de lokala registreringsmyndigheterna till patentverket återopades också betydelsen av en enhetlig registreringspraxis som ett avgörande skäl (se NJA II 1895 nr 3 s. 107 f.). För centralregistrering talar också att den publicitet som åsyftas med registreringen bäst vinnes genom att handlingar angående sammanslutningarna finnas tillgängliga hos en enda myndighet. Särskilt då publiciteten, såsom för aktiebolag, även avser redovisningshandlingar torde det vara nödvändigt att handlingarna samlas centralt för hela landet. I fråga om firmasubjekt som ställts under materiell statsuppsikt — försäkringsbolag, bankaktiebolag, sparbanker m. fl. — tillkomma ytterligare skäl för en central registrering. Övervakningen av dessa subjekt sker centralt³⁶ och för tillsynsverksamhetens utövande krävs tillgång till de handlingar för vilka subjekten böra vara registreringskyldiga enligt publicitetsprincipen. För en rationell anordning av det administrativa för-

³⁵ Enkelt bolag blir rättssubjekt först genom registreringen i handelsregister, se 45 § andra stycket lagen den 28 juni 1895 om handelsbolag och enkla bolag; jfr *Nial* s. 60 f. och s. 71 not 2.

³⁶ Övervakning genom central tillsynsmyndighet anses bli effektivare och medge större enhetlighet och kontinuitet i tillsynsverksamheten, se t. ex. prop. 1948: 50 s. 160 ff. angående försäkringsbolag samt prop. 1962: 134 s. 154 rörande sparbanker.

farandet fordras därför att även registreringen anförtros tillsynsmyndigheten (se t. ex. prop. 1955: 3 s. 149 f. och prop. 1962: 134 s. 56 rörande bankaktiebolag resp. sparbanker).

Som framgår av det anförda är det ur olika synpunkter angeläget att bibehålla central registrering hos den myndighet där den nu är förlagd. Även om vissa fördelar skulle uppnås om registreringen sammanfördes till patentverket äro de av mindre betydelse i jämförelse med den rationalisering som vunnits genom att registreringen av de under uppsikt ställda subjekten anförtrots resp. tillsynsmyndigheter.

Att den centrala registreringen även ombesörjs av andra myndigheter än patentverket medför i firmarättsligt avseende olägenheter huvudsakligen i fråga om försäkringsbolag och bankaktiebolag. De firmor som registreras i understödsföreningsregistren, sparbanksregistret, sambruksföreningsregistret och registret över allmänna försäkringskassor äro så uppbyggda att förväxling mellan dem och i andra register intagna firmor praktiskt taget är utesluten (jfr t. ex. 9 § lagen om understödsföreningar och 5 § lagen om sparbanker). Myndighet som skall registrera sådan firma behöver därför icke ha tillgång till uppgifter om andra firmor än de som äro intagna i det egna registret. Annan firmaregistrerande myndighet har å andra sidan icke behov av särskilda uppgifter om dessa firmor då konkreta förväxlingsrisker saknas. Vad myndigheten bör tillse är att firma som registreras icke innehåller sådana beståndsdelar att allmänheten förledes att uppfatta innehavaren som understödsförening, sparbank, sambruksförening eller allmän försäkringskassa. En sådan förprovning i samband med registreringen bör åligga myndigheten redan på grund av en allmän regel om förbud mot registrering av vilseledande firma (se härom närmare motiven till 10 § förslaget till firmalag). Genom en dylik regel få dessa rättssubjekt även sitt firmaskydd tillräckligt tillgodosett. Från dessa firmor torde man sålunda kunna bortse i förevarande sammanhang.

Läget är i viss mån ett annat när det gäller firmor som registreras i försäkringsregistret eller bankregistret, d. v. s. firma för försäkringsbolag och bankaktiebolag. I sådana firmor ingå ibland beståndsdelar, särskilt fantasiord, som kunna förekomma i andra slags firmor. Till skydd för dessa bolags firmor borde övriga registreringsmyndigheter därför ha kännedom om bestående försäkringsbolag och bankaktiebolag. På det centrala planet kan detta åstadkommas utan någon omorganisation om patentverket får tillgång till förteckningar över de bolag som intagits i försäkrings- och bankregistren. Dylika förteckningar kunna upprättas och hållas aktuella utan större svårighet eftersom det sammanlagt endast rör sig om cirka 400 bolag. Vid registrering i aktiebolags- och filialregistren kan patentverket sedan granska ny firma även mot firma som införts i de två andra registren. I de enstaka fall då registrering sökes av ny firma för försäkringsbolag eller bank kan försäkringsinspektionen resp. bankspektionen utan större om-

gång erhålla uppgift om förväxlingsbara firmor av patentverket. Samordnas den centrala registreringen på sätt här angetts kunna sålunda de olika myndigheterna vid registrering av firma fungera som en enhet. De föreskrifter som erfordras för samordningens genomförande kunna lämpligen intagas i de för resp. register utfärdade tillämpningskungörelserna.

Vad därefter beträffar de lokala firmaregistrens överförande till patentverket har särskilt den nuvarande föreningsregistreringens ändamålsenlighet ifrågasatts. De ekonomiska föreningarna förvärva i likhet med aktiebolagen rättspersonlighet först genom registrering och till stöd för en central registrering kan liksom beträffande aktiebolag åberopas att den medför större enhetlighet i lagtillämpningen. Även den förut omnämnda publicitetsprincipen kan anföras som skäl ehuru ej med samma styrka som för aktiebolag eftersom de ekonomiska föreningarna icke generellt ålagts skyldighet att insända redovisningshandlingar till registreringsmyndighet (jfr 44 § lagen om ekonomiska föreningar). För en central registrering talar också ur firmarättslig synpunkt, förutom behovet av ett säkrare underlag för firmaregistreringen, det förhållandet att ett betydande antal stora föreningar i sin verksamhet sträcka sig över mer än ett län.

De här återgivna argumenten för att centralisera föreningsregistreringen framfördes i huvudsak redan vid tillkomsten av 1951 års lag om ekonomiska föreningar. De ansågos då icke ha sådan tyngd att de kunde föranleda en ändring av det gällande registreringssystemet. Möjligheten till nära kontakt mellan länsstyrelserna, å ena, samt föreningarna och allmänheten, å andra sidan, bedömdes som så betydelsefull att den uppvägte de nackdelar som kunde anses förbundna med att registreringsärendena ej handlades av central myndighet. Erfarenheten har också visat att de ekonomiska föreningarna i stor utsträckning icke iakttaga de formföreskrifter som stadgas för erhållande av registrering. Felaktigheter i de för registrering ingivna handlingarna äro sålunda vanliga och bruka som regel rättas efter personlig kontakt mellan vederbörande tjänsteman vid länsstyrelsen och föreningsrepresentanten. Sådana kontakter leda till en förenkling av hela registreringsproceduren, en fördel, som icke utan tvingande skäl ansågs böra uppges (se första lagutskottets utlåtande 1951: 25 s. 26 f.).

Att registreringen av de ekonomiska föreningarna bör bibehållas hos länsstyrelserna har även med stor majoritet förordats i svaren på firmaenkäten. I flera av svaren understrykes värdet av kontaktmöjligheten mellan länsstyrelserna och föreningarna. Det framhålles dessutom att föreningarnas verksamhet i stor utsträckning är av lokal natur och att nuvarande system därför får anses väl avvägt också med hänsyn till firmaskyddets territoriella utsträckning.

Som skäl för en centralisering av föreningsregistreringen kan icke anföras att föreningsfirma i allmänhet bör åtnjuta skydd inom vidsträckt område än län. Antalet företagare med riksomfattande verksamhet är relativt begränsat

inom denna grupp. Och i de fall där det föreligger behov av firmaskydd inom angränsande län kan sådant skydd åstadkommas utan någon genomgripande ändring av registreringssystemet (se härom 1 och 9 §§ förslaget till lag om handelsregister). Man torde också kunna ge registreringsmyndigheten tillgång till ett tillräckligt granskningsmaterial vid firmaregistringen utan att vidtaga en så radikal åtgärd som att centralisera registringen.

Även andra synpunkter än firmarättsliga tala för att nuvarande system för registrering av ekonomiska föreningar icke ändras. De viktigare grupperna av föreningar ha visserligen sammanslutit sig till riksorganisationer som sköta de lokala föreningarnas stadgeangelägenheter. Men de mindre föreningarna, som icke äro anslutna till riksorganisationer och som torde utgöra flertalet, böra bibehållas vid den ofta utnyttjade möjligheten till kontakt med myndigheterna på det personliga planet.

Då en centralisering av föreningsregistringen icke synes vara ett intresse vare sig för företagarna eller för allmänheten förutsättes i förslaget att nuvarande registreringssystem blir oförändrat på denna punkt.

I fråga om återstående lokala firmaregister, d. v. s. handelsregistren, framstår en centralisering än mindre påkallad än beträffande föreningsregistren. Handelsregistren ha som förut nämnts undergått en viss rationalisering i samband med att magistrats- och kommunalborgmästareinstitutionerna avvecklades den 1 januari 1965. Men registringen är alltjämt starkt splittrad eftersom vid sidan av länsstyrelserna särskilda registerförare förordnats i 51 städer.³⁷ För en fortsatt rationalisering av registringen i handelsregister genom dess överförande till patentverket skulle väl även kunna åberopas kravet på en enhetlig registreringspraxis men detta argument har icke samma styrka som i fråga om de ekonomiska föreningarna då registreringsåtgärderna som regel äro av enklare natur. Och de övriga skäl som ansetts kunna anföras till stöd för en central registrering av föreningarna ha icke någon nämnvärd betydelse i detta sammanhang.

I de svar som avgetts i samband med firmaenkäten har tanken att centralisera handelsregistren nästan enhälligt avvisats medan en stor och representativ majoritet av de tillfrågade förordat handelsregistrens sammanförande till länsstyrelserna.³⁸ Det framhålles att en centralisering för näringslivet skulle medföra stora praktiska svårigheter och en betydande omgång. Ett fortsatt sammanförande av registren till länsstyrelserna skulle däremot innebära en för det allmänna fördelaktig rationalisering och underlätta för näringslivet att skaffa sig kännedom om tidigare registrerade företag.

Härtill kan utredningen ansluta sig. Centraliseringen är obekvämt för de registreringsskyldiga som, när det gäller praktiska åtgärder, t. ex. ingivande

³⁷ Om skälen härför se prop. 1964: 163 s. 84.

³⁸ Det bör påpekas att handelsregistren vid tiden för enkäten även handhades av magistrater och kommunalborgmästare.

av registreringsansökningar, äro mest betjänta av en lokal myndighet. Handelsregistren utnyttjas dessutom i stor utsträckning av näringslivet som upplysningskälla och denna viktiga uppgift kan knappast fullföljas utan omgång om de lokala registren ersättas av ett centralt. För ett fullständigt sammanförande av handelsregistren till länsstyrelserna tala däremot flera skäl. Den gällande ordningen motsvarar med hänsyn till nuvarande kommunikationsmöjligheter icke längre något praktiskt behov. Genom uppdelningen försvåras i stället möjligheterna för näringslivet att skaffa sig kännedom om tidigare registrerade företag. Överflyttningen behöver icke nämnvärt försvåra kontaktmöjligheterna mellan myndigheter och allmänhet och väcker ej heller betänkligheter ur kostnadssynpunkt. På längre sikt torde man i stället kunna räkna med en kostnadsminskning eftersom omläggningen medför en rationalisering för det allmänna. Länsstyrelserna handha redan nu huvuddelen av registreringen i handelsregister, de äro dessutom registreringsmyndigheter för ekonomiska föreningar och besitta en betydande erfarenhet i hithörande frågor. Det lokala organ till vilket registreringen på så sätt koncentreras utgör i utomordentlig grad den regionala myndighet till vilken allmänheten i olika ärenden har att vända sig. Registren bli mera överskådliga och enhetlighet i registreringspraxis främjas.

Överflyttningens ur firmasynpunkt mest betydelsefulla verkan är emellertid att den skapar ett bättre underlag för firmaskyddet. Den sätter registreringsmyndigheten i stånd att granska varje nyanmäld firma i förhållande till alla hos myndigheten tidigare godkända firmor, vare sig de registrerats för enskilda näringsidkare, handelsbolag eller ekonomiska föreningar. Därigenom kan firmaskyddet i territoriellt avseende utsträckas till hela länet. Detta är en angelägen reform som betingas av att kommunen numera är ett alltför begränsat skyddsområde även för åtskilliga mindre företagens firmor,³⁹ något som i sin tur sammanhänger med de nya reklam- och distributionsmedlen (se härom närmare motiven till 4 § andra stycket förslaget till firmalag). Att länet göres till registreringsområde innebär emellertid icke något ställningstagande till frågan huru omfattande skyddsområdet bör vara för varje särskild firma. Firmaskyddet behöver i och för sig icke utsträckas till hela registreringsenheten. Spörsmålet om skyddsområdets omfattning kommer att behandlas i motiven till 4 § andra stycket förslaget till firmalag.

I förslaget förutsättes sålunda att registreringen i handelsregister helt sammanföres till länsstyrelserna och att *ett* handelsregister anordnas för varje län. Det föreslagna registreringsystemet ger därigenom som resultat två registreringsenheter: hela riket för centralt registrerad firma och länet för lokalt registrerad.⁴⁰

³⁹ Bland dessa företagare har framträtt en tendens att inrikta verksamheten på det kommunblock till vilket hemkommunen hör.

⁴⁰ Länsindelningen är föremål för utredning, se 1964 års riksdagsberättelse I Ju: 24.

Omläggningen till länsvis förda handelsregister ökar säkerligen arbetsbördan för länsstyrelserna. Frågan i vad mån länsstyrelsernas personal bör förstärkas är emellertid beroende på de lokala förhållandena och synes därför böra utredas inom varje länsstyrelse särskilt. Det är uppenbarligen av vikt att personalbehovet överses i god tid innan förslaget genomföres.

Om det sålunda blir nödvändigt att vid sidan av patentverket bibehålla länsstyrelserna såsom lokala registreringsenheter blir nästa fråga hur man med denna utgångspunkt skall kunna fullfölja den tidigare linjen att patentverket — och i andra hand övriga registreringsmyndigheter — vid sin nyhetsgranskning erhåller tillgång även till hos annan myndighet registrerade firmor.

Utredningen återkommer här till den tidigare uppskjutna frågan huruvida det centrala företagsregistret på denna punkt kan tjäna som hjälpregister. För detta krävs att det upptager alla registrerade näringsidkare, vilkas firmor böra komma i åtnjutande av skydd. Det centrala företagsregistret upplägges visserligen i princip som ett komplett register⁴¹ men grundmaterialets karaktär gör att viss osäkerhet måste råda om registrets fullständighet.⁴² Som ett allmänt krav för registrets användbarhet vid firmagranskning måste även uppställas att firmorna återges så som de registrerats och att uppgifterna ständigt äro aktuella. I fråga om firmorna bygger grundmaterialet på innehavarnas egna uppgifter och man måste därför räkna med att åtskilliga firmor blivit felaktigt eller ofullständigt återgivna. Med hänsyn till uppgifternas aktualitet har förut framhållits att registret icke kan anses fylla de anspråk som måste uppställas för de firmagranskande myndigheternas del. Ur deras synpunkt är registret dessutom otillräckligt i ytterligare två väsentliga hänseenden. Det innehåller icke någon särskild förteckning över firmornas huvudord, domanter, varför granskning icke kan verkställas mot dominant som ej är firmas första ord. Vidare redovisas företagens branschtillhörighet huvudsakligen med tillhjälp av den internationella standardklassificeringen ISIC⁴³ varigenom verksamhetens art ofta blir så allmänt angiven att omfattningen av företagens firmaskydd icke kan bedömas (jfr 5 § förslaget till firmalag).

Det material i det centrala företagsregistret som enligt det sagda kan bli aktuellt vid registreringsmyndigheternas firmagranskning kommer därigenom att innehålla sådana luckor att registret i sin nuvarande uppläggning uppenbarligen blir otjänligt som hjälpregister. Huruvida registret i en framtid kan bli användbart vid firmagranskning är för närvarande svårt att

⁴¹ Undantag har gjorts för företagare inom jordbruket, se *Johannesson* a. a. s. 297 och 299.

⁴² Såsom grundmaterial för företagsregistret användes beträffande företag med anställda uppgifter från riksförsäkringsverket baserade på underlag för beräkning av ATP-avgift m. m. och i fråga om företag utan anställda uppgifter från skattemyndigheterna grundade på företagens självdeklarationer och rörelsebilagor. Alla aktiebolag skola upptagas i registret. Se *Johannesson* a. a. s. 300.

⁴³ Se *Johannesson* a. a. s. 300 ff.

överblicka. En fullständig komplettering av registret i ovan berörda hänseenden sammanfaller icke med registrets tilltänkta syfte och torde dessutom bli kostnadskrävande och vara förenad med betydande praktiska svårigheter. Härtill kommer det svårlösta problemet hur registreringsmyndigheterna utan alltför stor omgång skall kunna få tillgång till de för dem relevanta uppgifterna i registret. Utredningen har av anförda skäl icke ansett sig kunna räkna med att det centrala företagsregistret inom överskådlig tid kan bli användbart vid firmagranskning.

Tidigare har talats om den svenska samlingen av anmälningar till firmaregistren som sedan 1925 saknar årsregister. Det torde emellertid numera vara uteslutet att förse samlingen med en årlig förteckning över bestående firmor av det slag som förekommer i Danmark. Publikationen är genom bristen på årsregister svårtillgänglig och redan genomgången av en årgång är ett tidsödande företag. Samlingen får knappast längre någon användning för sitt egentliga ändamål och såsom hjälpmedel vid firmagranskning är den icke användbar.

Spörsmålet blir då huruvida behovet att vid firmagranskningen kunna taga hänsyn till samtliga registrerade firmor motiverar inrättandet av ett särskilt samlings- eller hjälpregister i samband med den nya firmalagens ikraftträdande. Svaret på denna fråga blir beroende av om kostnaderna för ett sådant register kunna antagas stå i rimlig proportion till det resultat som skulle kunna uppnås. Härvid måste till en början beaktas att den nuvarande begränsade firmagranskningen rätt väl förmått fylla uppgiften att redan på det administrativa planet förebygga framtida konflikter. Mål om firmaintrång ha sålunda varit relativt fåtaliga. Därtill kommer som framgår av det tidigare anförda att granskningsmaterialet enligt det föreslagna systemet får betydelse i väsentligt större omfattning än för närvarande. På så sätt kan firmaregistreringen bygga på ett säkrare underlag än den nu gör. Och man kan fördenskill räkna med att vinsten av ett hjälpregister på grund av kostnaderna för dess upprättande och begagnande skulle bli oviss. Vad som i detta läge på ett avgörande sätt talar emot att för närvarande inrätta ett dylikt register är framstegen på det registreringstekniska området. Med den utveckling som de tekniska hjälpmedlen för registers förande och utnyttjande på senare år genomgått och ytterligare kan komma att genomgå, är det troligt att man i en snar framtid kan förse de firmagranskande myndigheterna med hjälpförteckningar över firmor för väsentligt mindre kostnader än som skulle krävas i nuläget. Det är särskilt möjligheten att använda automatisk databehandling som kan medföra denna kostnadsänkning. Hela firmagranskningen kan dessutom tänkas inom en överskådlig framtid bli överflyttad till automatisk databehandling. Under sådana förhållanden syns icke finnas anledning att nu låta upprätta ett särskilt hjälpregister. Man bör avvakta erfarenheterna av lagens tillämpning och tills utvecklingen framtvingar en mera omfattande firmagranskning nöja sig

med åtgärder som kunna förbereda ett hjälpregister. Rörande dettas innehåll och uppläggning hänvisas till motiven till 31 § förslaget till firmalag. Den granskningsskyldighet som åligger registreringsmyndigheterna enligt förslaget behandlas närmare i ett särskilt avsnitt i anslutning till förslagens 11 §.

Enligt det danska förslaget slopas handelsregistrens anknytning till kommunerna och uppläggas i stället enhetliga handelsregister för varje polisdistrikt. I de finska och norska förslagen föreslås icke någon ändring av nuvarande registreringssystem. Ett samlingsregister över registrerade firmor har endast varit erforderligt för Norges del och bestämmelse härom har upptagits i § 25 norska förslaget till registreringslag.

Förslag till firmalag

Allmänna bestämmelser, 1—7 §§

Detta avsnitt innehåller vissa begreppsbestämningar samt regler om firmarättens uppkomst och innehåll. I 1 § bestämmes firmabegreppet. De följande två paragraferna ange olika sätt för uppkomst av firmarätt. Enligt 2 § förvärfvas sådan rätt genom registrering och inarbetning. 3 § behandlar den firmarätt som är förenad med rätt till släktnamn. I 2 § återfinns dessutom en legaldefinition av begreppet inarbetning. 4 och 5 §§ ange firmarättens innehåll. De allmänna reglerna härom finnas i 4 § medan 5 § anger när firmor skola anses förväxlingsbara. De två sista paragraferna, 6 och 7 §§, upptaga regler som skola tillämpas vid tvist om rätt till firmor vilka kollidera. 6 § innehåller huvudregeln om tidsprioriteten som avgörande för företrädesrätten och 7 § ger en bestämmelse om verkan av passivitet vid kollision.

1 §.

Firmabegreppet

I första stycket av denna paragraf bestämmes firmabegreppet. Andra stycket innehåller en regel om särskilt namn som i viss utsträckning kan träda i stället för firma.

Gällande svensk rätt

Enligt FmL är firma det *namn*, varunder bokföringspliktig näringsidkare (köpman) driver sin rörelse och som han vid därvid förekommande underskrifter tecknar (8 §). Samma innebörd har i princip även firma som registreras enligt andra lagar än FmL, alltså firma för aktiebolag, ekonomisk förening etc. I gängse språkbruk begagnas ej sällan firma såsom synonymt med näringsföretaget självt, men denna användning av ordet saknar rättslig betydelse.

Firma är i första hand namn på den *person*, som driver rörelsen. Enskild näringsidkares firma skall enligt 9 § första stycket FmL innehålla hans tillnamn (släktnamn) med eller utan förnamn (om släktnamn, tillnamn och förnamn se prop. 1963: 37 s. 20 f.). För den enskilde näringsidkaren blir firma en fristående benämning först om den skiljer sig från det personliga

namnet. Även i sådant fall är firman till sin natur blott ett namn vid sidan av detta, personens namn i hans egenskap av näringsidkare. För juridisk person, som uppnår rättspersonlighet först genom att den bl. a. erhåller ett namn, som individualiserar personen, finnes icke utrymme för mer än ett namn, som betecknar rättssubjektet i dess totalitet. För juridisk person som har firma är firman följaktligen dess enda personnamn.

Firmas egenskap att vara det namn, varunder näringsidkare, fysisk eller juridisk person, driver sin rörelse innefattar principen om *firmas enhet*.¹ Firma för en viss bestämd rörelse kan icke vara mer än *en*. Principen om firmas enhet medför att individualiseringsmedel som användas vid sidan av firma äro att betrakta som kännetecken av annan art än denna. Det rör sig här om kännetecken som näringsidkaren begagnar som beteckning på själva företaget eller någon gren därav (jfr Vmbet. s. 220). Namn av detta slag äro t. ex. fristående beteckningar på självbetjänings- och andra butiker, hotell, restauranger, teatrar och biografer. I den mån ett sådant namn åtnjuter skydd, sker detta följaktligen i annan egenskap än som firma (se härom under 2 §).

Man kan tala om *personfirma*, då firma innehåller personnamn. Firma, som icke innehåller personnamn utan enbart en sak- eller fantasibeteckning, kan man kalla *realfirma*. Enligt FmL gäller på grundval av sanningsprincipen tvång att använda personfirma för enskild näringsidkare och handelsbolag: firma skall visa verkliga förhållandet och i första hand återge detta sådant det återspeglas i näringsidkarens personnamn.² Firma som registreras för enskild näringsidkare måste sålunda innehålla hans släktnamn med eller utan förnamn, under det att firma som registreras för handelsbolag skall upptaga alla bolagsmännens namn eller innehålla namnet på en av dem med tillägg som antyder att flera bolagsmän finnas (9 §).

För att firma i egentlig mening skall föreligga fordras, att en verksamhet utövas eller att åtminstone arbete pågår för skapande av förutsättningarna för bedrivande av en bestämd näringsverksamhet (jfr 8 § första stycket FmL). Sambandet mellan firma och rörelse innebär, som ovan antytts, icke att verksamheten blir bärare av firman. Om en enskild näringsidkare driver rörelse under särskild firma kan rörelsen således aldrig betraktas som ett särskilt bildat rättssubjekt eller som en självständig förmögenhetsmassa.

Såsom redan berörts begränsar FmL skyldigheten att registrera firma till bokföringsskyldig näringsidkare, vilket sammanhänger med det offentlig-rättsliga inslaget i lagen. Jämte beredande av firmaskydd har ett viktigt syfte med det enligt lagen inrättade handelsregistret varit att allmänheten genom registret skall erhålla kännedom om vissa förhållanden som kunna inverka på bedömandet av ett företags soliditet och ansvarighet för ingångna förbindelser (se NJA II 1887 nr 3 s. 2 och 20). Offentlighet i dessa stycken har

¹ Jfr *Eberstein*, Firma, varumärke och borgerligt namn, s. 93 f.

² Jfr *Eberstein* a. a. s. 85.

ansetts nödvändig huvudsakligen när verksamheten nått viss storlek och utnyttjar kredit i större omfattning (se 1884 års betänkande s. 16 och 39). Obligatorisk anmälan av firma och övriga för publicering avsedda uppgifter, som för den enskilde näringsidkaren också bedömts innebära en viss börda, har fördenskull begränsats till bokföringsskyldiga näringsidkare. Och vid sidan av denna obligatoriska anmälan ger FmL icke möjlighet till fakultativ registrering av firma för icke bokföringspliktig näringsidkare.³ Från FmL:s namnskydd ha därigenom uteslutits bl. a. sådana enskilda företagare, som äro verksamma inom jordbruket och dess binärningar och huvuddelen av företagarna inom de s. k. fria yrkena.

Emellertid har utvecklingen inom det praktiska rättslivet fört med sig, att icke bokföringsskyldiga enskilda näringsidkare i stor utsträckning begära registrering av firma i handelsregistren för att få namnet på sin verksamhet skyddat. Hos de flesta registreringsmyndigheter sker icke vid firmaanmälan någon prövning huruvida den uppgivna näringsutövningen är av sådan art eller bedrivs i sådan omfattning att bokföringsplikt föreligger.⁴ Åtskilliga näringsidkare erhålla därför firmaregistrering utan att fylla lagens förutsättningar härför.

Näringsdrivande juridiska personer som icke äro handelsbolag undantagas från anmälningsskyldighet enligt FmL men bli subjekt för firmarätt genom att de skola driva sin verksamhet under firma enligt särskilda regler i den associationsrättsliga lagstiftningen. Huruvida de av lagstiftningen oreglerade ideella föreningarna och stiftelserna äro skyldiga att antaga firma när de främja sitt syfte genom att driva bokföringspliktig näring är, som nämnts i den inledande översikten, en öppen fråga.

Nordisk rätt i övrigt

Som framgår av den inledande översikten ha de svenska, danska och norska lagarna om handelsregister, firma och prokura tillkommit som en produkt av skandinaviskt samarbete. Dessa lagar åtföljdes efter några år av en motsvarande finsk förordning, nära ansluten till den svenska lagen. I samtliga lagar äro föreskrifterna om firma i huvudsak överensstämmande.

Definitionen av firma i de andra ländernas lagstiftning svarar ganska väl mot definitionen i FmL. Och firmabegreppet torde ha ungefär samma innehåll i de nordiska länderna. Dansk praxis ger dock uttryck för ett avsteg från principen om firmas enhet. Aktiebolag tillåtes sålunda att vid sidan av firman anmäla särskilt binamn, som har samma karaktär som firma. I

³ Jfr NJA II 1887 nr 3 s. 16 och *Eberstein*, Namn och firma, s. 71 not 3 samt NJA 1933 s. 558 — NIR 1933 s. 142 Savoy.

⁴ Se Promemoria med förslag angående registreringen av landets företagare m. m. (SOU 1942: 23) s. 27 f. och näringsrättsutredningens stencilerade betänkande den 15 januari 1957 med förslag till ny näringslagstiftning, del II s. 6.

ett 1964 avgivet förslag till lag om aktiebolag (§ 2 Stk. 4) föreslås denna praxis bli lagfäst.⁵

I fråga om de personer som kunna vara subjekt för firmarätt föreligga vissa avvikelser mellan de nordiska lagarna. Särskilt är att märka att firmarätt och firmaplikt i de andra länderna icke äro beroende av bokföringskyldigheten. I Danmark och Norge sammanfalla ej heller firmarätt och firmaplikt. Såsom redan i den inledande översikten framhållits intager Danmark en särställning såtillvida som firmaplikt icke åligger enskild näringsidkare utan allenast juridisk person som driver handel, hantverk eller fabriksverksamhet. Kretsen av enskilda näringsidkare som kunna vara subjekt för firmarätt är å andra sidan i Danmark betydligt vidsträcktare än i Sverige.

Förslaget

Första stycket

I detta stycke bestämmes firmabegreppet och därmed också firmarättens primära objekt och dess subjekt.

Med firma skall enligt förslaget förstås »det namn varunder näringsidkare driver sin verksamhet och som han vid därvid förekommande underskrifter tecknar». Legaldefinitionen anknyter till 8 § första stycket FmL. Firma är sålunda även enligt förslaget sådant särskilt namn som användes i utövning av näringsverksamhet. Men i förhållande till FmL har firmabegreppet utvidgats därhän att icke blott den registreringspliktige utan varje näringsidkare har firma. Att firmaskyddet på detta sätt gjorts oberoende av registreringsskyldigheten är på sin plats även ur den synpunkten att omfattningen av denna skyldighet, som i första hand uppbäres av ett offentligt intresse, bör bestämmas på andra grunder än firmarättsliga hänsyn (se motiven till 2 § förslaget till lag om handelsregister). Den föreslagna firmalagen har genom utvidgningen av kretsen av firmasubjekt fått karaktären av en allmän firmalag med uppgift att reglera firmaskyddet för alla slag av näringsidkare och rättsregler av firmarättsligt innehåll ha i så stor utsträckning som möjligt överförts till firmalagen (jfr för varumärkesrättens del Vmbet. s. 59 f.).

När firma karaktäriseras som *namn* ligger däri att firma är ett individualiseringsmedel, ett kännetecken. Firma avser att både utpeka bäraren av namnet och vara ett uttryck för innehavarens person, som vid användning i tal eller skrift framkallar bilden av honom som näringsidkare och närmare karaktäriserar och framhäver honom i denna hans egenskap.⁶ Den i legaldefinitionen, i anslutning till FmL angivna användningen av firma vid undertecknande — som ursprungligen givit firma dess namn — är sålunda blott en av firmas särskilda funktioner. Genom tillägget om firmas begag-

⁵ Betänkning om revision af aktieselskabslovgivningen, augusti 1964, s. 63.

⁶ Eberstein, Firma, varumärke och borgerligt namn, s. 84.

nande vid undertecknande vinnes emellertid att firma i legaldefinitionen avgränsas från både varumärket och andra vid sidan av firman använda kännetecken (se härom motiven till 2 §). Begagnande vid underskrift har nämligen icke någon motsvarighet i fråga om dessa senare. Endast firma *tecknas* vid underskrift i näringsverksamhet.

När firmas egenskap av näringsidkarens namn, hans speciella kännetecken, framhäves genom definitionen, anges samtidigt även en grundläggande förutsättning för firmarätt. Som redan antytts ligger i ordet kännetecken att det skall vara fråga om något som äger förmåga att individualisera, att särskilja. Redan vid bestämmandet av lagens föremål — firma och de vid sidan av firma använda kännetecknen (se 2 § tredje stycket) — har sålunda uppställts ett allmänt krav på *särskiljningsförmåga* som villkor för firmarätt. Vad detta krav i praktiken kommer att innebära behandlas under 9 § i förslaget.

Fysisk person kännetecknas i det dagliga livet av sitt personliga namn, släktnamn och förnamn. Denna namnets allmänna funktion regleras genom NL. Men det personliga namnet användes icke enbart som kännetecken för personen som individ utan även såsom firma. När släktnamnet begagnas i sistnämnda funktion rör det sig om en namnanvändning som faller inom firmarättens område. Förslaget tager också hänsyn till *släktnamnet* i dess egenskap av firma. Släktnamnet som föremål för firmarätt blir reglerat genom särskilda bestämmelser som upptagas i 3 §.

En betydelsefull nyhet i förslaget är, att detta icke föreskriver någon skyldighet för vare sig enskild näringsidkare eller delägare i handelsbolag att intaga släktnamn i firma.

Redan nu kombineras släktnamnet i betydande omfattning med en sakbeteckning, angivande verksamhetens art eller orten där den bedrivs, eller en fantasibeteckning. I stor utsträckning bildas firma på detta sätt för att näringsidkaren skall få ett bättre individualiseringsmedel än det som erbjödes genom användning av släktnamnet ensamt. Och det har i praktiken blivit ytterst vanligt att enskilda näringsidkare, när beteckning av nämnda slag ingår i deras firma, begagna firman med uteslutande av personnamnet. Firma framträder på så sätt i användningen såsom realfirma. Man möter firma för enskilda näringsidkare i utformning sådan som Restaurang Röda Kvarn, Modesalongen Cherie, Java-Butiken, Malva Blomsterhandel o. s. v.

Tidigare har det såsom nämnts tillmätts väsentlig betydelse att firma angav vem som utövade verksamheten. Utvecklingen har emellertid fört med sig att detta syfte endast ofullständigt uppnås. Personnamnet i firma, som för övrigt endast behöver bestå av släktnamnet, ger icke någon visshet om vem innehavaren är. Firman kan ha övergått på andra personer och sedan FmL:s överlåtelse regler genombrutits i praxis, kan personnamnet i firma ej längre uppfattas som en aktuell upplysning om innehavaren utan kunskap härom måste sökas i handelsregistret. Att personnamn icke ingår i firma kan

ej heller ge anledning till missuppfattningen att det är fråga om ett aktiebolag eller en förening, då i firma för dessa subjekt skall ingå ordet aktiebolag resp. förening. Sanningsgrundsatsen utgör därför icke heller i detta avseende något skäl för bibehållande av tvånget att intaga släktnamn i firma. Även praktiska skäl tala häremot. Personfirma av traditionell typ är ofta alltför otymplig för reklamändamål. Ett stort antal släktnamn ha dessutom i och för sig så ringa särskiljningsförmåga att de ensamt eller såsom firmas huvudord blott ge ett firmaskydd av begränsad räckvidd. På den i enkäten gjorda frågan huruvida kravet på personnamn i handelsregisterfirma bör efterges äro också flertalet svar jakande. Godtagandet av realfirma för alla firmasubjekt medför å andra sidan icke att innehavarens släktnamn faller bort vid varje firmaanvändning. Vid firmateckning skall firmainnehavare enligt utredningens förslag även underskriva sitt namn (se 30 §). Utredningen har av anförda skäl stannat vid att bruket av realfirma för enskilda näringsidkare och handelsbolag accepteras.

Förslaget att tillåta realfirma för enskilda näringsidkare och handelsbolag har biträtts av övriga nordiska länder.

De särskilda föreskrifter förslaget uppställer rörande innehållet i firma för handelsbolag återfinnas i 6 § förslaget till lag om handelsregister.

Namn på stiftelse och ideell förening faller enligt firmadefinitionen utanför området för den föreslagna firmalagen där namnet icke användes i utövning av näringsverksamhet. Namn på dessa juridiska personer har det blivit vanligt att kalla firma. Utredningen har övervägt att utvidga firmabegreppet till att omfatta namn på juridisk person över huvud. Vägande skäl kunna emellertid anföras mot att inordna namn på icke näringsdrivande stiftelser och ideella föreningar under firmalagens regelsystem. Lagens bestämmelser skulle då ej kunna göras enhetliga och samtidigt måste de avsevärt kompliceras, vilket i sin tur skulle ha försvårat en samordning av firmalagen med VmL. Ej heller övriga nordiska länder ha velat gå denna väg. Skyddet för namn som användes i utövning av ideell verksamhet bör i stället behandlas i en särskild lag.

Enligt förslaget liksom i gällande rätt är firma i första hand namn på person. Denna person, firmarättens subjekt, benämnes i förslaget *näringsidkare*. Det är här fråga om näringsidkare i vidsträckt mening. Först och främst göres såsom nämnts icke som i FmL skillnad mellan bokföringsskyldig och annan näringsidkare.

Avgörande för rätten till firma bör i stället för bokföringsskyldigheten vara det verkliga behovet av firmaskydd och utvecklingen i det praktiska livet tyder på att ett sådant behov är utbrett inom alla kategorier näringsidkare. Det torde sålunda kunna förutsättas att de näringsidkare, som anmäla sig för registrering i handelsregister utan att vara skyldiga därtill, i allmänhet ha ett reellt intresse av att få sitt namn publicerat och skyddat. I de yttranden som inkommit i anledning av enkäten, har också i regel för-

ordats att möjligheten till registrering av firma vidgas så att även andra än bokföringsskyldiga näringsidkare tillåtas att registrera firma. Huvuddelen av de svarande har ansett, att sådan möjlighet bör ges alla näringsidkare. Det behöver sålunda icke råda något tvivel om att den föreslagna utvidgningen av kretsen av firmasubjekt är motiverad av ett praktiskt behov.

Till den för begreppet *köpman* grundläggande bokföringsplikten ha som förut omtalats knutits viktiga rättsverkningar även inom andra rättsområden. För köpman gälla strängare regler med hänsyn till hans försättande i konkurs och ansvar i konkursen samt i fråga om handelsköp och handelskommission. Förslaget innebär att överensstämmelsen mellan begreppen köpman och firmasubjekt upphäves. Denna överensstämmelse har vid tillkomsten av nuvarande bokföringslag ansetts vara ett värde som icke utan tungt vägande skäl borde givas till spillo (jfr NJA II 1929 nr 3 s. 113). Av värde har väl främst antagits vara att man vid tillämpningen av de strängare reglerna för köpmän kunde räkna med att den i handelsregistret intagne näringsidkaren var att anse som köpman. När nu utvecklingen fört med sig att även icke bokföringspliktiga näringsidkare i stor utsträckning faktiskt kommit att intagas i handelsregistren och sambandet mellan firmasubjekt och köpman därigenom redan gått förlorat, synes icke heller ur denna synpunkt vara något hinder att tillmötesgå näringslivets krav att en tidsenlig firmalag skall ge behörighet att vara firmasubjekt åt alla slag av näringsidkare.⁷

Begreppet näringsidkare bör få samma vidsträckta innebörd inom firmarätten som det redan genom VmL erhållit inom varumärkesrätten. Med näringsidkare skall sålunda enligt förslaget förstås envar som yrkesmässigt driver verksamhet av ekonomisk art. I motsats till gällande rätt äga följaktligen personer som yrkesmässigt utöva ekonomisk verksamhet möjlighet att förvärva firmarätt oavsett arten av deras verksamhet. I kravet på yrkesmässighet inlägges ej någon fordran på vinstsyfte. Den omständigheten att den ekonomiska verksamheten avser att främja ett ideellt eller välgörande syfte eller att tillgodose en utomståendes, exempelvis annan företagares ekonomiska intresse, utgör icke något hinder för att betrakta vederbörande som näringsidkare enligt förslaget. I förhållande till gällande rätt innebär utvidgningen av näringsidkarebegreppet att till näringsidkare bl. a. komma att räknas lantbrukare, trädgårdsmästare, kreatursuppfödare, fiskare samt utövare av de s. k. fria yrkena, konstnärer, författare, läkare m. fl. (jfr Vmbet. s. 213). Behörigheten att vara firmasubjekt förutsätter icke någon viss omfattning i fråga om den verksamhet vederbörande idkar, ej heller att näringsutövningen är av mera stadigvarande art. Även när den avser en följd av affärshändelser under kortare tid föreligger näringsverksamhet i

⁷ Bokföringslagen är som nämnts föremål för översyn av en särskild utredning. En omarbetning av lagen enligt de givna direktiven kan även innebära att nuvarande samband mellan bokföringspliktigt och köpman försvinner, se 1963 års riksdagsberättelse I Ju: 56.

förslagets mening, t. ex. i fråga om en restaurang under en utställning.⁸

Näringsidkare i förslagets mening äro även stiftelser och ideella föreningar, i den mån som de främja sitt syfte genom näringsverksamhet. Aktiebolag kunna bildas som ha till syfte att vinsten, helt eller delvis, skall tillkomma annan än aktieägarna t. ex. användas till befrämjande av viss ideell verksamhet. Men det kan också vara fråga om bolag som skall driva sin verksamhet till främjande av annat företags intressen utan att vinst på den egna verksamheten åsyftas (jfr NJA II 1945 s. 444 not 1). Även dessa bolag komma — oavsett att de i sin egenskap av aktiebolag alltid äro firmasubjekt — på grund av sitt ekonomiska underlag i betraktande som näringsidkare. De förvalta och förkovra förmögenhetsobjekt och bedriva därmed verksamhet av ekonomisk art.

Också statliga inrättningar och därmed jämställda institutioner eller sammanslutningar som idka näring hänföras under den föreslagna firmalagen. Dessa firmasubjekt behandlas närmare i anslutning till 29 § i förslaget.

Enligt legaldefinitionen är firma det namn, varunder näringsidkare driver sin verksamhet. Liksom gällande rätt förutsätter förslaget att firma har ett faktiskt underlag, även om ett sådant under någon kortare tid kan saknas (18 § andra stycket). Härutinnan har icke avsetts att göra någon ändring, då förslaget använder ordet verksamhet i stället för det i FmL begagnade uttrycket »rörelse». Detta senare ord torde, såsom åsyftande en affärsrörelse, ha en något mera begränsad innebörd än »verksamhet», som därigenom bättre harmonierar med det vidsträckta näringsidkarebegreppet i VmL och förslaget till firmalag. Genom ordet verksamhet nås även större överensstämmelse med danskt och norskt språkbruk, där ordet rörelse saknas.

Den redan tidigare utvecklade principen om *firmas enhet* kommer till direkt uttryck i den föreslagna firmadefinitionen enligt vilken med firma förstås »det namn» varunder näringsidkare driver sin verksamhet. Enligt förslaget kan näringsidkare vid bedrivande av en och samma rörelse icke ha mer än en firma. Förhållandena te sig emellertid olika för enskild näringsidkare och juridisk person. I motsats till exempelvis aktiebolag som i princip har endast ett namn, omfattande hela den verksamhet bolaget bedriver, kan enskild näringsidkare ha flera företag och äga särskild firma för varje sådan enhet. Att närmare ange vad som är det karaktäristiska för en dylik enhet låter sig knappast göra. När denna fråga uppmärksammats i samband med

⁸ Begreppet näringsidkare är i gällande rätt ingalunda enhetligt. I förhållande till 1864 års näringsfrihetsförordning med dess trånga näringsbegrepp betecknar 10 § IKL en väsentlig utvidgning, då dit hänföres varje huvudsakligen på ekonomisk vinst för dess utövare riktad yrkesmässig verksamhet. I VmL har även kravet på vinstsyfte bortfallit (se Vmbet. s. 212 f.). I ett år 1962 avgivet betänkande med förslag rörande den allmänna näringslagstiftningen, vari näringsfrihetsförordningen föreslås upphävd, anges den föreslagna lagstiftningen skola omfatta alla de verksamhetsgrenar, som enligt allmänt språkbruk innefattas i uttrycket näring (se SOU 1962: 15 s. 99 ff.). Detta förslag anknyter i fråga om näringsbegreppet i många avseenden till VmL men ger icke begreppet fullt samma vidsträckta innehåll som där. Firmautredningen har i yttrande över betänkandet ifrågasatt att förslagets näringsbegrepp helt anslutes till motsvarande begrepp i VmL.

registrering — såsom i överståthållarämbetet — har enheten i fråga ansetts liktydig med enhet i bokföringshänseende. Ett sådant enhetskriterium kan förslaget icke upptaga redan på den grund att enligt detta firmarätt också skall tillkomma icke bokföringspliktig näringsidkare.

Om något enhetskriterium icke kan anges för sådan verksamhet (rörelse) som är avsedd att bilda underlag för firma, återstår icke annat än att överlämna åt näringsidkaren själv att avgöra, om han önskar organisera sin näringsutövning i ett eller flera företag med en eller flera firmor. Detta synes ej heller väcka större betänkligheter. Förslaget förutsätter alltså såsom underlag för firma endast en efter fritt skön organiserad näringsverksamhet.

Ett särskilt spörsmål uppkommer emellertid i fråga om juridisk person därigenom att en sådan i olikhet med enskild näringsidkare icke kan äga mer än en firma. Det har nämligen visat sig att vissa juridiska personer ha behov av särskilt namn för del av verksamheten. Denna fråga behandlas under andra stycket.

Firmadefinitionen är att betrakta som likalydande i de olika nordiska förslagen. Den något avvikande formuleringen i det norska förslaget är betingad av språkliga skäl och avser icke att avvika från de andra ländernas förslag. Om den motivering som lämnas i anslutning till firmabegreppet råder i stort sett enighet mellan de nordiska kommittéerna. Såsom redan framhållits gör dock det danska förslaget ett direkt avsteg från principen om firmas enhet, vilket avser det spörsmål som behandlas i andra stycket av förevarande paragraf.

Andra stycket

Detta stycke innehåller en bestämmelse om visst särskilt namn vid sidan av firma.

I sitt betänkande med förslag till aktiebolagslag framhöll lagberedningen, att vid en kommande revision av firmalagstiftningen borde upptagas till övertvägande frågan om rätt för näringsidkare att jämte huvudfirma använda *bifirma*. För denna fråga förelåg enligt beredningens mening intresse i såväl vårt land som de övriga nordiska länderna (se NJA II 1945 s. 218). Att spörsmålet om bifirma aktualiserades i samband med aktiebolagslagstiftningen beror på det ovan påpekade förhållandet att juridisk person icke kan äga mer än *en* firma. En juridisk person kan visserligen vara delägare i handelsbolag eller medlem av ekonomisk förening eller innehavare av samtliga aktier i ett aktiebolag men detta betyder icke att mera än en firma användes för samma rättssubjekt. En juridisk person driver emellertid ofta liksom enskild näringsidkare en i olika enheter organiserad verksamhet. Särskilt i sitt förhållande till kundkrets och vissa leverantörer kan den juridiska personen då ha behov av olika namn för skilda enheter. Det särskilda namn juridisk person kan behöva för sådan gren av sin verksamhet har man

kallat bifirma. Detta uttryck har tidigare begagnats i en mera vidsträckt bemärkelse såsom avseende varje vid sidan av den egentliga firman använt namn på en affärsrörelse eller gren av sådan rörelse (jfr Vmbet. s. 220). I förslaget användes ordet bifirma endast i betydelsen av särskilt namn för del av den juridiska personens verksamhet.

Från alla de nordiska ländernas sida har behov av bifirma vitsordats vid fusioner och jämförliga sammanslagningar av företag. Såsom exempel härpå kan tagas det fall att ett aktiebolag förvärvar samtliga aktier i ett annat sådant bolag och låter dess verksamhet uppgå i sin egen men önskar fortfarande behålla dess firma såsom ett hos en speciell kundkrets inarbetat kännetecken, vilket det därför införlivar med sin organisation såsom benämning på viss del av verksamheten. Det är sålunda den vid firman knutna kundkretsen som gör att aktiebolaget har intresse av att behålla det förvärvade bolagets firma, och detta legitima behov synes böra tillgodoses. En väg att söka skydda firman har varit att registrera denna för ett s. k. namnskyddsbolag d. v. s. ett bolag utan egen verksamhet men med uppgift att bevara firman åt moderbolaget. Fastän en dylik metod redan praktiserats hos oss i ej ringa utsträckning, har man varit tveksam om någon egentlig firmarätt kunde erkännas i ett sådant fall. Ett dylikt förfarande blir överflödigt när det övertagna bolagets firma kan skyddas såsom bifirma.

Även i andra fall kan behov av bifirma framträda. Ett närliggande exempel är, då aktiebolag förvärvar enskild näringsidkares verksamhet med tillhörande firma, som bolaget på grund av dess renommé önskar ha kvar. För att bibehålla firmarätten har förvärvet stundom skett genom ett nybildat dotterbolag, som övertagit den gamla firman och i fortsättningen tjänat som namnskyddsbolag. Man kan här fråga sig om bevarandet av firmarätten bör anordnas på så sätt att aktiebolaget införes i handelsregistret såsom ny innehavare av firman och verksamheten. Övervägande skäl synas emellertid tala däremot. Av aktiebolagets verksamhet utgör det förvärvade företaget endast en knappast avgränsbar del för vilken en registrering i annat register synes onaturlig, liksom den ger sken av ett självständigt och avgränsat företag. Även i detta fall framstår såsom den lämpligaste utvägen att aktiebolaget får övertaga sådan firma såsom bifirma.

Bifirma kan även eljest få betydelse inom storföretagen, när vid koncernbildning behov föreligger att driva särskilda verksamhetsgrenar under skilda beteckningar. Här har man — i första hand av skatteskal — velat göra hela koncernen till en enhet. För detta ändamål begagnar man sig av avtal mellan moderföretag och dotterbolag, vilka äro av två huvudtyper: den ena har formen av arrendeavtal och den andra av kommissionsavtal. I förra fallet »arrenderar» moderföretaget, efter att i större eller mindre omfattning ha övertagit dotterbolagets tillgångar, detta bolags »rörelse» för att av moderföretaget bedrivas i dotterbolagets namn. Också vid ett kommissionsavtal övertager moderföretaget till större eller mindre del dotterbolagets tillgångar

och skulder, men i detta fall lämnas åt dotterbolaget att driva rörelsen i eget namn för moderföretagets räkning. Dylika arrende- och kommissionsavtal skulle enligt utredningens förslag icke behövas för att säkerställa moderföretagets rätt till dotterbolagens firmor, vilka i stället kunna bli skyddade såsom bifirmor inom moderföretaget.

Förutom för aktiebolag finns ett påtagligt behov av bifirma även för ekonomisk förening, d. v. s. inom den kooperativa verksamheten. De stora konsumtionsföreningarna driva numera en mångskiftande verksamhet. Som exempel härpå kan nämnas att Konsumtionsföreningen Stockholm med omnejd driver verksamhet som avser livsmedels-, beklädnads-, möbel-, färghan- dels- och bokhandelsbranscherna och att föreningen dessutom innehar tvät- terier, restauranger, hotell och pensionat. När en sådan förening startar ett varuhus eller en butikskedja sker det ej sällan under särskilda namn som »Domus» och »Kvickly». För andra grenar av verksamheten användes namn som »Skokonsum», »Bokkonsum» o. s. v. Det är tydligt att dylika föreningar ha behov av reklamdugliga namn för de olika företagsenheterna med samma skydd som den egentliga firman.

Vid en koncernbildning äro förhållandena i stort sett analoga, vare sig kärnan i koncernen är ett aktiebolag eller en ekonomisk förening.

Om aktiebolag övertager ekonomisk förenings firma eller förening övertager aktiebolags firma måste i förra fallet orden ekonomisk förening och i det senare ordet aktiebolag utgå ur bifirman såsom vilseledande (se 10 § förslaget till firmalag). Då det emellertid är den övriga delen av firma som är bärare både av goodwill och firmarätt, nås även i detta fall trots uteläm- nande av de nämnda beteckningarna för företagsform ett ur firmasynpunkt tillfredsställande resultat (se om beteckning för företagsform även under 14 §).

Det behov av ökat firmaskydd för gren av verksamheten, som föreligger för aktiebolag och ekonomisk förening, tillgodoses genom 1 § andra stycket i förslaget: »Vad som sägs om firma skall även gälla särskilt namn under vilket aktiebolag eller ekonomisk förening driver del av verksamheten (bi- firma).» Formuleringen ansluter sig nära till definitionen i första stycket för att framhäva att det rör sig om ett namn som inom sitt område fyller motsva- rande ändamål som den egentliga firman och därför beredes samma skydd som denna. Utgångspunkten för den föreslagna bestämmelsen har varit, att principen om firmas enhet är av så central betydelse, att avsteg därifrån icke böra gå längre än ett påvisbart behov kräver. I överensstämmelse härmed har rätt till bifirma tillerkänts allenast de två firmasubjekten aktiebolag och ekonomisk förening. Det danska förslaget går längre och ger i anslutning till det förut berörda förslaget till ny aktiebolagslag (§ 2 Stk. 4) sådan rätt även åt vissa andra juridiska personer som äro firmabärare.

Aktiebolag och ekonomisk förening erhålla rättspersonlighet och firma- rätt först genom registrering. Då användande av bifirma, liksom begagnande

av varumärke, är en frivillig sak, bör skyldigheten att registrera firma principiellt inskränkas till det egentliga namnet, huvudfirman. Någon skyldighet att registrera bifirma stipuleras sålunda icke. Förvärv av firmarätt till bifirma genom registrering behandlas i 2 §.

Genom att bifirma enligt utredningens förslag blott avser sådan beteckning, som hänför sig till *del* av verksamheten, blir den begreppsligt skild från den egentliga firman, som avser företaget i dess *helhet*. På denna viktiga punkt gör det danska förslaget ett avsteg då det, i anslutning till det tidigare nämnda förslaget till aktiebolagslag, under bifirma inbegriper även två beteckningar som avse verksamheten i dess helhet, nämligen översättning och förkortning av huvudfirman. Såsom närmare utvecklas i motiven till 12 § är enligt den svenska utredningens uppfattning översättning av firma till sin natur huvudfirma (parallellfirma) och dess hänförande under bifirma står i strid med den grundläggande principen om firmas enhet. Även firmaförkortning är nära ansluten till huvudfirman och dess skyddande som bifirma synes dessutom obehövt, såsom närmare utvecklas i motiven till 2 §.

Såsom fallet är med varumärke bör det icke vara något hinder att även bifirma i reklam användes utan att sambandet med huvudfirman behöver anges. Enligt det danska förslaget skall huvudfirman tillfogas bifirman inom parentes. Erfarenheten visar, att en sådan föreskrift icke kan upprätthållas i praktiken utan att huvudfirman faller bort när bifirma användes utåt i förhållande till kundkretsen. Låter man då bifirman hänföra sig till verksamheten i dess helhet, kommer den att i det praktiska livet framträda såsom huvudfirma och företaget erhåller två firmor av denna senare natur, vilket synes ägnat att framkalla förvirring.

I ett fall synes likväl en hänvisning till huvudfirman böra ske och vara möjlig att genomföra, nämligen vid *firmateckning*, och i första hand då bolaget eller föreningen ikläder sig skriftliga förbindelser. Vanligast blir väl att man begagnar sig av huvudfirman enbart. Men kommer bifirma till användning vid underskrift bör den kombineras med huvudfirman. Vid firmateckning skall fysisk person enligt förslaget jämte firman teckna sitt eget namn. I analogi härmed bör juridisk persons bifirma tecknas så, att jämte bifirman tecknas huvudfirman samt firmatecknarens eget namn. Reglerna om firmateckning ha upptagits i 30 §.

2 §.

Förvärv av firmarätt

Denna paragraf behandlar i första och andra styckena olika sätt för förvärv av firmarätt. I tredje stycket stadgas om ensamrätt till annat för näringsverksamhet använt kännetecken än firma och bifirma, s. k. sekundärt kännetecken. Fjärde stycket innehåller en legaldefinition av begreppet inarbetning.

Gällande svensk rätt

Såsom redan berörts i den inledande översikten har en naturlig följd av firmas sedvanerättsliga framväxande varit, att rättigheten ursprungligen ansågs uppkomma i och med att firma *tagits i bruk*, och detta läge ändrades icke då registrering av firma infördes genom FmL. Trots skyldigheten att införa firma i handelsregister och trots att registreringen administrativt sett gav företrädesrätt inom registreringsområdet — genom att firma som registrerades skulle skilja sig från andra förut i registret intagna firmor (10 § andra stycket) — ansågs ibruktagandet alltjämt vara grundläggande för rättighetens uppkomst.¹ Enligt gällande rätt uppstår firmarätt sålunda i princip genom firmas antagande och användande, och registrering i handelsregister är icke erforderlig för uppkomsten av firmarätt.² För flertalet juridiska personer är dock registrering förutsättning för firmarätt på den grund att de erhålla rättspersonlighet och bli självständiga bärare av firma först genom registrering. Detta är fallet med t. ex. aktiebolag och ekonomisk förening. Handelsbolag däremot, som blir juridisk person redan genom bolagsavtalet, har firmaskydd så snart firman tagits i bruk.

Såsom jämväl inledningsvis berörts kan vid sidan av ibruktagande även *inarbetande* ge upphov till firmarätt. Inarbetandeskyddet är framför allt av betydelse för kännetecken vilka framträda som ersättare för den egentliga firman och icke omfattas av det egentliga firmaskyddet. Det rör sig här främst om firmor som i reklam och liknande sammanhang mest användas i förkortad eller eljest förändrad form men skydd har även getts för kännetecken som bildats helt fristående i förhållande till firman. Inarbetandeskyddet stöddes ursprungligen icke av direkta lagbestämmelser utan har uppnåtts i rättspraxis.³ Av samma natur som KF (Kooperativa förbundet) äro t. ex. Sara för Stockholmsdistriktets Allmänna Restaurangaktiebolag, NK för Aktiebolaget Nordiska Kompaniet, Esselte eller SLT för Aktiebolaget Sveriges Litografiska Tryckerier och Sydkraft för Sydsvenska Kraftaktiebolaget. En dominerande beståndsdel av firma, s. k. firmadominant, vilken användes såsom ersättare för den egentliga firman, är att betrakta på motsvarande sätt som firmaförkortning, där dominanten icke redan åtnjuter skydd som firma på grund av det förväxlingsskydd som tillkommer firman i dess helhet.⁴

En betydelsefull förstärkning av rätten till inarbetat kännetecken som

¹ Se *Eberstein*, Namn och firma, s. 62 ff.; jfr 1884 års betänkande s. 12.

² Jfr NJA 1931 s. 82 Tattersall, NJA 1933 s. 558 = NIR 1933 s. 142 Savoy, NJA 1936 s. 311 = NIR 1936 s. 180 Fläkta Örn, SvJT 1938 ref. s. 88 Göteborgs fastighetsägareförening samt i fråga om registreringens betydelse särskilt NJA 1950 C 643 = NIR 1950 s. 208 Tällgårdens Turisthotell, NJA 1956 s. 664 = NIR 1957 s. 242 A-Bilskolan och NJA 1959 s. 497 = NIR 1960 s. 121 Lättbetonghus.

³ Se NJA 1941 s. 672 = NIR 1942 s. 91 KF (Kooperativa förbundet, förening u. p. a.) då grunderna för 6 § första stycket FmL återopades och NJA 1964 s. 259 = NJR 1966 s. 64. Ljungs Armaturfabrik där domstolarna hänförde sig till grunderna för 200 § aktiebolagslagen; jfr *Eberstein*, Individualiteten, s. 19 ff.

⁴ Jfr *Eberstein* a. a. s. 23 f.

även kom firma tillgodo genomfördes såsom förut nämnts 1942 i IKL (9 § första stycket). Stadgandet gav ett allmänt skydd för varje kännetecken som inarbetats för någons näringsverksamhet eller däri utbudna varor eller presentationer (prop. 1942: 257 s. 16 ff. och justitiedepartementets i prop. intagna promemoria 1942: 1 s. 21). Genom stadgandet i fråga blev intrångshandling även belagd med straff. Men den rätt som vinnes har icke samma omfattning som egentlig firmarätt. Stadgandets tillämpning är begränsad till de mera svårartade fall, där intrångshandlingen begåtts med uppsåt att framkalla förväxling. Å andra sidan utsträckte 1942 års lagstiftning skyddet till kännetecken som tidigare icke beaktats i lagstiftning eller rättspraxis. I fråga om firma märkes särskilt att skyddet utvidgades till att omfatta även namn som icke bokföringspliktig enskild näringsidkare inarbetat i sin verksamhet. Här har praxis sedan byggt vidare och »jämlikt grunderna» för 9 § första stycket IKL förlänat icke bokföringsskyldig enskild näringsidkare en med firmarätt likvärdig rätt till sådant namn.⁵ Och såsom nämnts är skyddet så vidsträckt att det innefattar alla slag av kännetecken som brukas i näringsverksamhet, även t. ex. namn på hotell, restauranger, teatrar, biografier och andra nöjesetablissemang.

För att ett kännetecken skall anses inarbetat fordras att det är allmänt känt såsom beteckning för viss näringsverksamhet.⁶ Det krävs vidare att kännetecknet är inarbetat här i riket. Sistnämnda krav innebär icke, att inarbetande behöver ha skett över hela landet. Det avgörande är om kännetecknets användande gjort det allmänt känt inom den krets för vilken det närmast är avsett. Har ett kännetecken inarbetats endast i viss del av riket synes ingripande icke kunna ske mot den som använder liknande kännetecken i annan del av landet (prop. 1942: 257 s. 18).

Som framgår av den inledande översikten faller firma in under VmL så snart den användes såsom varukännetecken (3 § VmL). Förvärvet av ensamrätt till firma regleras emellertid enbart inom firmarätten (Vmbet. s. 226).

I fråga om *utländsk firma* har Pariskonventionens enda firmarättsliga stadgande, artikel 8, redan berörts i den inledande översikten.⁷ Enligt denna artikel skall firma, »vare sig den ingår i fabriks- eller handelsmärke eller icke, utan villkor av anmälan eller registrering åtnjuta skydd i samtliga unionsländer».

Särskilda bestämmelser om firmaskydd i överensstämmelse med konventionen ha icke utfärdats i Sverige. I praxis har utländskt företags firma

⁵ Se NJA 1956 s. 664 = NIR 1957 s. 242 A-Bilskolan.

⁶ Jfr NJA 1941 s. 672 = NIR 1942 s. 91 KF.

⁷ Jfr *Eberstein*, Immateriellt rättsskydd, s. 113 f.; se även *Olsen*, Pariskonventionens artikel 8, NIR 1953 s. 104 ff., och diskussionen härom vid åttonde nordiska mötet för industriellt rättsskydd i Helsingfors 1953, NIR 1954 s. 15 ff., särsk. inlägg av *Eberstein*, s. 23 ff., och *v. Zweigbergk*, s. 34 f., även som *Eberstein*, Pariskonventionens artikel 8, NIR 1957 s. 80 ff.

⁸ NJA 1925 s. 338 och 340 Borsalino och Salamander, NJA 1939 s. 389 = NIR 1939 s. 117 Ex-Lax, RÅ 1940 s. 33 = NIR 1940 s. 83 Liberty samt NIR 1961 s. 220 Hüchel; jfr *Eberstein*, Immateriellt rättsskydd, s. 120 ff. och 145 ff.

emellertid oberoende av registrering skyddats, när det utländska företaget utsträckt sin verksamhet eller vidtagit åtgärder för att utsträcka sin verksamhet hit.⁸

Genom inarbetning förvärvar även utländskt företag rätt enligt 9 § första stycket IKL. Det är nämligen utan betydelse för stadgandets tillämpning om den som inarbetat kännetecken driver verksamhet här i landet eller utomlands. Avgörande är endast att inarbetning föreligger här i riket.

Utländska bolag och föreningar som erhållit tillstånd att genom filial idka näring här i riket skola, såsom förut nämnts, anmäla firma till ett särskilt hos patentverket fört filialregister. Genom registreringen erhåller firman för den här i riket etablerade filialen motsvarande skydd som firma för svenskt aktiebolag. Endast ett mindre antal utländska företag har utnyttjat denna möjlighet. I stället bilda de i regel svenska dotterbolag.⁹

Vid registrering av firmor tages i allmänhet icke hänsyn till utländskt kännetecken. Undantag utgöra lagen om försäkringsrörelse (7 § andra stycket och 171 § andra stycket) och lagen om bankrörelse (6 § andra stycket) som stadga registreringshinder för firma, som icke tydligt skiljer sig från här i riket allmänt känd benämning på utländsk försäkringsanstalt resp. utländsk bankinrättning. Dessa föreskrifter ge ett visst firmaskydd grundat på inarbetning men ha till främsta syfte att i det allmännas intresse förebygga registrering av firmor, som äro ägnade att vilseleda allmänheten.

Nordisk rätt i övrigt

I den inledande översikten har redogjorts för den inom lagstiftningen mot illojal konkurrens viktiga olikhet de nordiska länderna emellan, som består i att Sverige saknar men de övriga länderna äga en s. k. generalklausul mot illojal konkurrens, vilken förbjuder varje konkurrenshandling som strider mot god affärssed. En jämförelse mellan Sveriges och övriga länders firmaregler blir missvisande, om man icke tager hänsyn till att denna klausul innebär en viss komplettering av de andra ländernas firmaregler.¹⁰

Även i de andra nordiska länderna gäller, såsom tidigare i olika sammanhang berörts, i viss utsträckning skyldighet att registrera firma i handelsregister. Danmark skiljer sig i detta avseende från de övriga länderna genom att enskild näringsidkare som använder sitt eget namn som firma, icke är anmälningsskyldig.

Med hänsyn till firmarättens uppkomst intager Finland en särställning såtillvida som rättsskyddet för firma där är knutet till registrering och inarbetandeskydd inom firmarätten är okänt, liksom även särskilt skydd för

⁸ Om utländska rättssubjekts rätt till näringsutövning här i riket och om ändringsförslag beträffande lagstiftningen rörande sådan rätt för utländska rättssubjekt, se SOU 1962: 15 s. 77 ff.

¹⁰ Jfr *Andreasen*, Varemärkeretten i konkurrenseretlig belysning (1948), s. 178 ff., *Hakulinen*, Förslag till revision av varumärkeslagstiftningen (Kommittébetänkande 1945: 2), s. 33, *Thommessen*, Den norske generalklausul i praksis, NIR 1948 s. 17 f. samt *Knoph*, Åndsretten (1936), s. 543 ff.

sekundära kännetecken. I sistnämnda båda avseenden kan dock general-klausulen mot illojal konkurrens tänkas ersätta bristen på uttryckliga regler.

I Danmark och Norge uppkommer firmarätt liksom i Sverige genom ibruktagande oberoende av registrering. Liksom hos oss blir registrering dock rättsgrundande för sådan juridisk person, som får rättspersonlighet och därmed firma först genom att registreras.

På samma sätt som i Sverige skyddas firma och sekundära kännetecken i Danmark genom särskilda bestämmelser i lagstiftningen mot illojal konkurrens. I denna lagstiftning stadgas bl. a. förbud mot att i förvärvssyfte använda namn, firma, affärskännetecken eller liknande på sådant sätt, att det är ägnat att medföra förväxling med annans behörigen använda kännetecken. På grund av detta stadgas har förväxlingsskydd i praxis tillerkänts icke blott inarbetade kännetecken utan även kännetecken som endast tagits i bruk. Under 1 § har nämnts att förkortning och översättning av aktiebolags firma i Danmark kan registreras som bifirma (binavn) för bolaget.

I Norge åtnjuta firma och firmaliknande namn utanför firmalagstiftningen intrångsskydd enligt en alltjämt gällande bestämmelse om »utilbörlig bruk av forretningsnavn» i 1910 års varumärkeslag (§ 26). I bestämmelsen, som kvarstår även efter nya varumärkeslagens ikraftträdande, stadgas förbud mot att ge verksamhet eller företag namn, som är ägnat att framkalla förväxling med annans tidigare behörigen använda namn för verksamhet eller företag av samma eller liknande slag. Detta förväxlingsskydd föreligger oberoende av inarbetande.

Förslaget

Första stycket

Ensamrätt till firma förvärvas enligt första stycket genom registrering.

Teoretiskt sett innebär det en betydelsefull nyhet, att firmarätt icke längre vinnes genom ibruktagande utan först genom registrering. Från praktisk synpunkt är dock ändringen icke så omfattande.

Till en början är att märka att den nya regeln får väsentligt olika betydelse för olika grupper av firmasubjekt. För flertalet juridiska personer, däribland aktiebolag och ekonomiska föreningar, för vilka rättssubjektivitet och firmarätt är knuten vid registreringen, medför den nya ordningen ingen ändring. En annan grupp av firmasubjekt utgöres av de genom förslaget nytillkomna, alltså de icke bokföringspliktiga näringsidkarna. Dessa näringsidkare, som tidigare endast kunnat förvärva firmarätt genom inarbetande, komma genom att kunna registrera firma i ett gynnsammare läge än förut. Inarbetning förlämnar nämligen, såsom närmare utvecklas under andra stycket, en praktiskt sett svagare rätt än den som uppkommer genom registrering.

Den grupp av näringsidkare i fråga om vilka förslaget i realiteten överflyttar firmaförvärvet från ibruktagandet till registreringen, inskränker sig därigenom till bokföringspliktiga enskilda näringsidkare och till handelsbolag. För dem kan ändringen ses som en naturlig utveckling av den nuvarande ordningen. De äro enligt denna registreringspliktiga och registrering är avsedd att föregå firmas ibruktagande (8 § första stycket FmL). I praktiken blir registrering därigenom redan nu som regel underlaget för deras firmarätt.

Ännu en viktig synpunkt talar för att firmarättens uppkomst knytes till registreringen i stället för till ibruktagandet, nämligen hänsyn till rättssäkerheten. När firmarätt uppstår redan på grund av ibruktagande blir firmarätten ofta okänd utanför en snäv krets av näringsidkare. Och det är en källa till otrygghet över hela firmaområdet att senare tillkommen men välrenommerad firma riskerar att få vika för en annan mer eller mindre obekant firma som tagits i bruk tidigare. Registrering är dessutom i jämförelse med ibruktagande ett bättre medel för förvärv av rättsskydd genom de praktiska fördelar som registreringen ger. Dessa ha tidigare utförligt prövats vid övertägandet av systemet med registrering av varumärke (Vmbet. s. 60 f.). Utredningen vill särskilt understryka att den offentliga registreringsakten, föregången av registreringsmyndighetens prövning, ger näringsidkaren en rätt som är preciserad till föremål, omfattning och tidpunkt för ensamrättens uppkomst. Vid en konflikt kan ensamrätten på ett enkelt sätt styrkas genom förebringande av ett av myndigheten utfärdat registreringsbevis, medan varje annan bevisning om tillvaron av ensamrätten blir överflödig. Registreringen ger på detta sätt förvärvet en annan grad av säkerhet än ibruktagandet som ofta nog är svårare att påvisa. Det bör emellertid framhållas att det icke varit möjligt att förläna registreringen den betydelse som helst bör tillkomma den i ett system, där en sådan åtgärd skall vara i första hand rättsgrundande, och som den äger inom varumärkesrätten. För detta krävs nämligen centralregistrering, som man, i motsats till vid varumärke, för närvarande av praktiska och ekonomiska skäl icke velat föreslå i fråga om firma. Därigenom kan en registrering av förväxlingsbara firmor i olika register icke helt förekommas (jfr avsnittet om registreringsmyndigheternas granskningsskyldighet, infört efter motiven till förslaget 11 §).

Genom att registreringen blir rättsgrundande torde handelsregistren bättre än hittills kunna fylla sin viktiga uppgift som upplysningskälla för myndigheter och näringsliv. Intresset för registrering av firma lär nämligen komma att öka. Och på så sätt kunna registren i större omfattning än nu redovisa uppgifter om vem som står bakom företag, om hur företagens ansvarighetsförhållanden äro ordnade o. s. v.

Förslaget att registrering skall grunda firmarätt skall också ses såsom ett led i en samordning av reglerna inom firmarätten och varumärkesrätten. Med VmL ha användningsområdena för firma och varumärke i stor utsträck-

ning kommit att täcka varandra.¹¹ En samordning av de olika regelsystemen ter sig därför nödvändig. Eljest kunna konflikter på grund av kollisioner mellan kännetecknen icke lösas på ett tillfredsställande sätt.¹²

Det är också en internationell tendens att överge förstebrukareprincipen till förmån för registreringsprincipen.

I den mån registreringens ökade betydelse kan tänkas stegra antalet s. k. döda firmor resp. spärregistreringar, torde man komma till rätta därmed dels genom det utrensningförfarande, som — efter förebild från aktiebolags- och föreningslagstiftningen — föreslås i 22 § förslaget till lag om handelsregister, och dels genom reglerna om användningstvång och ogiltighetstalan i 18 § förslaget till firmalag.

Enligt 1 § är firmas funktion att känneteckna fysisk och juridisk person i deras verksamhet som näringsidkare. Endast det som är eller visat sig ägnat som kännetecken för näringsverksamhet är föremål för skydd på grund av registrering. Bestämmelser om kravet på individualiseringsförmåga eller särskiljningsförmåga som villkor för registreringsskydd ges i 9 §.

Registrerbar är förutom firma även bifirma. Detta framgår av 1 § andra stycket enligt vilket bifirma följer reglerna om egentlig firma. Övriga för näringsverksamhet använda kännetecken kunna icke registreras. De bli föremål för behandling i denna paragrafs tredje stycke. Firmarätt som sammanhänger med rätt till släktnamn behandlas i 3 §.

Detaljbestämmelser om registrering ges i 9—13 §§ och i särskild lagstiftning om registrering av olika slag av firma.

Mellan de nordiska länderna har uppnåtts enighet om att registrering skall vara grundläggande för uppkomsten av firmarätt. Det danska förslaget låter vid sidan härav, till skillnad från övriga länder, även ibruktagande medföra firmarätt.

Andra stycket

Detta stycke behandlar förvärv av ensamrätt till firma genom inarbetning.

Som framgår av redogörelsen för gällande rätt åtnjuter firma — och däri innefattas även namn på icke bokföringsskyldig näringsidkare — enligt 9 § första stycket IKL eller grunderna för detta stadgande skydd på grund av inarbetning. Då firmalagen är avsedd att så långt möjligt omfatta alla regler om skydd för firma och därmed jämställda kännetecken, som hänföra sig till näringsidkarens verksamhet, har förslaget från IKL till firmalagen överfört hithörande inarbetandeskydd och samtidigt utvidgat detta på motsvarande sätt som redan genomförts i VmL (se 2 § VmL samt Vmbet. s. 61 ff. och s. 225).

Skyddet för inarbetat kännetecken uppbäres av att dess innehavare måste

¹¹ Jfr *Eberstein*, Firma och varumärke, s. 16 ff.

¹² Jfr NJA 1961 s. 590 = NIR 1961 s. 217 Adam och Eva, särskilt patentverkets yttrande.

sägas ha ett naturligt anspråk på rättsskydd. Inarbetningen innebär, att kännetecknet använts i sådan omfattning — och därigenom blir inarbetandet lättare att styrka för rättsinnehavaren och lättare att konstatera för tredje man än ett blott ibruktagande — att det efter hand erhållit ett ekonomiskt värde, en goodwill, som det framstår som en viktig rättslig uppgift att skydda mot intrång. Det är detta ekonomiska värde intrånget avser vare sig det hänför sig till en inarbetad eller en registrerad firma. Påföljden bör fördenskull i båda fallen vara densamma. I överensstämmelse härmed har utredningen, i analogi med motsvarande regler i VmL, uppställt registrering och inarbetning såsom i princip likvärdiga grunder för förvärv av firmarätt och genomfört ett enhetligt sanktionssystem vid firmaintrång. Straff och skadeståndsskyldighet inträda vid sådant intrång, vare sig firman är registrerad eller inarbetad. Andra stycket i förevarande paragraf har utformats så, att »har firma blivit inarbetad äger innehavaren ensamrätt även utan registrering». Om denna bestämmelse har enighet nåtts mellan de finska, norska och svenska kommittéerna. Däremot gör det danska förslaget, i anslutning till den danska varumärkeslagen, redan ett ibruktagande till en med registrering likvärdig grund för förvärv av firmarätt.

I vad mån ett inarbetandeskydd är ägnat att försvaga intresset för registrering har tidigare uppmärksamrats vid utarbetandet av VmL (Vmbet. s. 62). För firmarättens del motverkas ett sådant resultat i fråga om en stor del av firmasubjekten även av det legala tvånget att registrera firma. Juridiska personer måste i allmänhet registrera firma för att uppnå rättspersonlighet. Och handelsbolag vilka som förut nämnts få rättspersonlighet utan registrering bli enligt förslaget alltid skyldiga att registrera firma (2 § förslaget till lag om handelsregister). En viktig drivfjäder för intresset att söka registrering blir dessutom behovet av att från början av en verksamhets bedrivande äga tillgång till en skyddad firma. Brukaren av en oregistrerad firma löper risken att bli utesluten från fortsatt begagnande av firman genom att annan registrerar eller hinner inarbeta samma eller liknande firma. Det finns sålunda knappast någon anledning att befara en minskning av antalet firmaregistreringar om inarbetandeskydd ges ökad betydelse för oregistrerade kännetecken. Ett påtagligt intresse för firmaregistrering kan också, som förut nämnts, redan nu konstateras bland näringsidkare som icke äro skyldiga att anmäla firma. Och det kan antagas att intresset för registrering avsevärt stiger när handelsregistren öppnas för alla enskilda näringsidkare och insikten om registreringens fördelar i skyddshänseende vunnit insteg inom näringslivet.

Att registrering i praktiken bereder en förmånligare ställning än inarbetning är påtagligt. Om konflikt uppstår behöver innehavare av registrerad firma icke föra särskild bevisning om firmarättens tillvaro och föremål. På grund av regeln i förslagens 4 § andra stycket behöver han i allmänhet ej heller framlägga bevisning om skyddsområdets omfattning. Den som åbe-

ropar inarbetning måste däremot visa att firmans begagnande lett till inarbetning och i regel också styrka tidpunkten härför samt omfattningen av det geografiska område, där inarbetningen består.

Ensamrätt på grund av inarbetning är vidare enligt sakens natur för sitt bestånd beroende av att firman genom olika åtgärder förblir så allmänt känd att den kan anses inarbetad. För vidmakthållande av firmarätt genom registrering erfordras visserligen på grund av reglerna om användningstvång (18 § andra stycket) viss användning av firman. Här räcker det emellertid med användning i betydligt mindre omfattning än som förutsättes för att uppnå och vidmakthålla inarbetning.

En annan fördel som är förbunden med registreringen är den att registreringsmyndigheten i viss utsträckning kan förhindra att annan näringsidkare inkräktar på firmainnehavarens rätt. Detta blir möjligt genom den likhetsgranskning i förhållande till förut registrerade firmor som myndigheten skall företaga vid ansökan om registrering av ny firma. Enligt förslaget åligger det visserligen myndigheten att även beakta tidigare genom inarbetning uppkommen ensamrätt till förväxlingsbara kännetecken. Men denna föreskrift får huvudsakligen betydelse, om dessa redan äro kända för registreringsmyndigheten eller genom invändning komma till myndighetens kännedom. Likhetsgranskningens omfattning behandlas närmare i anslutning till 11 §.

I FmL (7 §) och ett flertal andra lagar med firmarättsligt innehåll finns en presumtionsregel enligt vilken det som införts i firmaregister skall anses ha kommit till tredje mans kännedom, såvitt icke av omständigheterna framgår, att han varken ägde eller bort äga vetskap därom. Beträffande inbörden av denna presumtionsregel och dess betydelse med avseende på firmarätten hänvisas till motiven till 21 och 22 §§.

I vissa fall kan inarbetning förstärka eller komplettera det skydd som erhållits genom registrering, t. ex. när den registrerade firman i sig själv har låg särskiljningsförmåga, när det gäller skyddets utsträckning utanför den bransch till vilken firmaskydd enligt huvudregeln är begränsad (5 § första och andra styckena), vid kollision med äldre firmarätt vars innehavare visat passivitet emot den yngre rätten (7 § första stycket) samt vid intrång under tiden mellan en registreringsansökan och dess beviljande (23 §).

I motsats till firma och bifirma, som kunna få skydd genom såväl registrering som inarbetning, kunna övriga kännetecken, vilka behandlas i tredje stycket, vinna skydd endast genom inarbetning.

Fastän ett ibruktagande icke enligt förslaget är i stånd att ge upphov till firmarätt finns icke något hinder att av billighetsskäl förläna ibruktagen firma ett visst rättsskydd. Detta har utformats i analogi med skyddet för ibruktaget kännetecken i VmL (Vmbet. s. 66 ff.). Förslaget söker sålunda förhindra den, som har vetskap om att firma redan tagits i bruk av annan, att få firman registrerad för egen räkning och där registrering likväl skett

ges innehavaren av den ibruktagna firman rätt att föra talan om registreringens hävande (11 § punkt 6 och 18 §).

Tredje stycket

I detta stycke stadgas om ensamrätt till sekundära kännetecken.

I motiven till 1 § har utredningen understrukit betydelsen av att principen om firmas enhet upprätthålles. Som en viktig konsekvens av denna princip har också framhållits att vid sidan av firma använda, skyddsvärdiga kännetecken måste skyddas i annan egenskap än som firma. Det rör sig här om kännetecken med en i förhållande till firma begränsad uppgift. Dessa kännetecken benämnas i förslaget sekundära kännetecken, eftersom deras uppgift blott är att inträda i en del — ehuru ibland i en ganska stor del — av firmas funktioner som kännetecken för ett företag i dess helhet. Sekundärt är kännetecken som vid sidan av firman begagnas såsom beteckning på själva företaget eller någon gren därav. Huruvida kännetecken är sekundärt får avgöras med utgångspunkt från de faktiska förhållandena. Till ledning blir närmast kännetecknets utformning och hur det användes i praktiken. Strängt taget har även bifirma naturen av sekundärt kännetecken men står firma så nära att bifirma regleras för sig (1 § andra stycket). När utredningen talar om sekundära kännetecken inbegripes fördenskull icke bifirma.

Närmast firma bland de sekundära kännetecknen stå de olika typer av firmaförkortningar, som berörts i redogörelsen för gällande rätt, samt firmadominanter, t. ex. Gripen för Fastighetsaktiebolaget Gripen i Norrköping och Mea för Militär Ekiperings Aktiebolaget (M.E.A.).

Men sekundärt kännetecken framträder även i stor utsträckning som helt fristående i förhållande till firma. I likhet med firma utgöras dessa beteckningar ofta av ord, t. ex. Aktiebolaget Svensk Filmindustris biografnamn i Slockholm Röda Kvarn, Skandia o. s. v. och de genom initiativ från allmänhetens eller de anställdas sida bildade namnen Tuppen (ursprungligen varumärke) för Norrköpings Bomullsväfveri Aktiebolag och Kulan för Aktiebolaget Svenska Kullagerfabriken. Som fristående beteckning för ett företag uppträder ibland också en telegramadress såsom Choklad-Thule för Aktiebolaget Förenade Chokladfabrikerna (numera Choklad-Thule Aktiebolaget Förenade Chokladfabrikerna). De sekundära beteckningarna framträda även såsom kännetecken av utstyrselliknande slag eller av akustisk art samt i form av slagord. Exempel tillhörande den förra gruppen äro utstyrsel av affärshandlingar och affärsvagnar samt särskild klädsel på personal på hotell och restauranger i den mån de kunna anses utgöra kännetecken för viss näringsverksamhet. I fråga om akustiska kännetecken kan nämnas att t. ex. djurläten utomlands ha kommit i åtnjutande av rättsskydd.

De sekundära kännetecknen förete i fråga om utformning, uppkomst och fortsatt utveckling en mångfald variationer. De anförda exemplen visa att ett

sekundärt kännetecken kan utgöras ej blott av ord eller bokstavs kombinationer utan även av andra slags beteckningar och att kännetecknet ibland växer fram oberoende av firmainnehavarens egna handlingar genom åtgöranden från utomståendes sida. I den fortsatta användningen ges exempel på såväl att namnet begagnas i så betydande utsträckning att det i reklamavseende träder i stället för den egentliga firman, som att det blott begagnas jämsides med denna. Med hänsyn till den växlande mångfalden av sekundära kännetecken böra dessa icke kunna registreras utan inarbetandeskydd bör såsom hittills vara tillräckligt. I enlighet härmed har i tredje stycket upptagits stadgande att »genom inarbetning förvärvas ensamrätt jämväl till annat för näringsverksamhet använt kännetecken» — än firma — samt att vad om inarbetad firma sägs »skall äga motsvarande tillämpning på kännetecken som nu sagts».

Ett än effektivare skydd än enligt förevarande paragraf kunna vissa sekundära kännetecken, exempelvis flertalet firmadominanter och firmaförkortningar, erhålla genom registrering som ordmärken enligt VmL. På samma sätt som enligt gällande rätt kan dessutom firmadominant komma att skyddas redan på grund av det förväxlingsskydd som tillkommer firman i dess helhet, t. ex. den förut nämnda dominanten »Gripen» i Fastighetsaktiebolaget Gripen i Norrköping, vilket ord i sin egenskap av firmans mest framträdande beståndsdel är förväxlingsbart med firman i dess helhet.

Rörande inarbetning av sekundärt kännetecken hänvisas i övrigt till framställningen under andra stycket.

Utländska kännetecken för näringsverksamhet behandlas under fjärde stycket.

Nordisk enighet har icke kunnat vinnas i fråga om vilka kännetecken som skola skyddas enligt förevarande stycke. Den svenska ståndpunkten är att, på samma sätt som allt skydd för användande av kännetecken såsom varubeteckning sammanförts i VmL, bör allt skydd för användande av kännetecken såsom firma samlas i firmalagen. I övriga nordiska länder falla kännetecken av utstyrselliknande slag och av akustisk art utanför firmaskyddet; i stället torde i sådana fall generalklausulen mot illojal konkurrens kunna bli tillämplig. Det danska förslaget intager, såsom förut nämnts, en särställning genom att i vissa fall betrakta firmaförkortning som bifirma.

Fjärde stycket

I detta stycke har upptagits en legaldefinition av begreppet inarbetning.

Enligt definitionen anses firma inarbetad, »om den här i riket är allmänt känd bland dem till vilka verksamheten riktar sig». Stadgandet torde i sak återge vad som är gällande rätt (jfr 2 § VmL och prop. 1942: 257 s. 18).

Inarbetandebegreppet har utförligt diskuterats i samband med VmL:s till-

komst (se Vmbet. s. 221 ff.). Några huvudsynpunkter skola här antydas. Självständig betydelse får inarbetning liksom nu endast när den föreligger i Sverige. Kravet att firma skall vara allmänt känd innebär ej att inarbetande fordras över hela landet. Kännedom om firma inom del av riket kan därför också utgöra inarbetning. Stadgandet utesluter sålunda icke att samma firma kan inarbetas för två skilda företag i olika delar av landet. Vid en eventuell kollision får företrädet emellan firmorna avgöras enligt reglerna i 6 och 7 §§. Något ovillkorligt krav på att den verksamhet firman avser skall drivas i Sverige uppställas ej. En firma kan följaktligen inarbetas här genom att den användes i reklam för att exempelvis förbereda upptagandet av verksamhet i Sverige. Även om firman icke begagnas på detta sätt kan den undantagsvis bli inarbetad här i landet. En inarbetning är tänkbar som resultat av annonser i utländska, här spridda tidskrifter eller av att firman omnämnes i facktidskrifter av olika slag. Kännetecknet skall vara allmänt känt bland dem till vilka verksamheten riktar sig. Denna krets, omsättningskretsen, består av den allmänhet som normalt kan beräknas tillgodogöra sig företagets verksamhet samt av de olika företrädarna för den bransch inom vilken företaget är verksamt. I den mån verksamheten endast är inriktad på en del av denna krets, exempelvis ett distributionsled, kan det räcka med att firman är allmänt känd där. Begreppet allmänt känd innebär ej att firman skall vara känd av alla inom omsättningskretsen och låter sig ej heller preciseras så att firman skall vara känd av ett visst antal av dem som tillhöra denna krets. Det måste emellertid alltid fordras att en så avsevärd del av kretsen känner till firman, att denna redan till följd härav fått ett påtagligt goodwillvärde (jfr prop. 1960: 167 s. 57 f.).

Varje firma måste anses inarbetningsbar. Utredningen räknar sålunda med inarbetandeskydd icke blott för mera originellt utformade firmor, vari ofta ett fantasiord ingår, utan även för de alldagliga, traditionellt sammansatta firmorna. Exempel på inarbetade firmor av det senare slaget äro Perssons Garn (Försäljningsaktiebolaget Perssons Garnbodar) och Norrmalms Livs (Norrmalms Livsmedels Aktiebolag).

För skydd enligt 2 § andra och tredje styckena krävs att inarbetningen fullbordats. De olika åtgärder varigenom näringsidkaren söker inarbeta firman medföra sålunda icke i och för sig skydd för denna, utan först sedan det åsyftade resultatet uppnåtts inträder inarbetandeskydd. Detta har kommit till särskilt uttryck i andra stycket, då det där sägs, att firmainnehavaren äger ensamrätt om firman *har blivit* inarbetad.

Utländsk firma åtnjuter såsom framgår av redogörelsen för gällande rätt enligt praxis utan registrering ett vidsträckt skydd i Sverige. Det krävs för skydd här i landet icke mera än att det utländska företaget utsträckt sin verksamhet eller vidtagit åtgärder för att utsträcka sin verksamhet hit.

De skäl som utredningen tidigare anfört för upphävande av regeln om inbruktagande såsom grundläggande för firmarättens uppkomst äga endast

delvis tillämplighet på utländsk firma, eftersom en sådan — om man frånser filialfirma — icke kan erhålla registrering i Sverige. Utländsk firma kommer därigenom i ett något sämre läge, om firmarättens uppkomst anknytes till inarbetande i stället för ibruktagande. Ett tidigare åberopat viktigt argument för den nya regeln nämligen hänsyn till rättssäkerheten äger dock lika giltighet med hänsyn till utländsk firma. Då utländsk firma icke heller bör erhålla bättre skydd än svensk firma, har utredningen stannat vid att skyddet för utländsk firma göres beroende av inarbetning. Och förslagets legaldefinition räknar endast med sådan inarbetning som gjort firman känd i Sverige. Åtgärder i syfte att utsträcka en verksamhet hit komma sålunda i och för sig icke att grunda skydd så länge de ej fått till resultat att firman blivit inarbetad här. Den inarbetanderätt förslaget ger torde motsvara de åtaganden som Sverige har på grund av art. 8 i Pariskonventionen (jfr art. 2 i konventionen).

Förslaget medför å andra sidan i förhållande till gällande rätt i vissa fall en utvidgning av utländsk firmarätt. Som ovan utvecklats kan firma undantagsvis anses såsom inarbetad i Sverige även om den utländske innehavaren icke inträtt på den svenska marknaden eller eljest använt sin firma här. Den firmarätt som kan förvärvas på detta sätt får i synnerhet betydelse för utomlands särskilt välkända firmor genom att det skydd som förslaget lagfäster för s. k. Kodakfirmor i 5 § även kommer utländsk firma till godo.¹³

Ett utvidgat skydd för utländsk firma medför också det under andra stycket behandlade rättsskyddet mot ondtröende, som enligt förslaget skall följa med firmas första ibruktagande (jfr 11 § punkt 6 och 18 §). De regler som här gälla bli tillämpliga även för firma som endast tagits i bruk utomlands. Härigenom torde de mest stötande angreppen mot utomlands välkända firmor kunna förebyggas.

En ytterligare utvidgning av sin firmarätt får utländsk näringsidkare genom att firmaskyddet enligt förslaget omfattar alla slags kännetecken för näringsverksamhet.¹⁴ Skyddade bli sålunda även näringsidkarens vid sidan av firma använda kännetecken, d. v. s. bifirma och de i tredje stycket avsedda, sekundära kännetecknen.

I fråga om omfånget av det firmaskydd som tillkommer utländsk firma-innehavare gälla i princip samma förutsättningar som för svensk firma, exempelvis blir skyddet i allmänhet beroende av branschlighet (se härom under 5 §).

Av övriga nordiska länder ha Finland och Norge anslutit sig till den svenska ståndpunkten medan Danmark bibehållit regeln att rätt till utländsk firma — liksom till inländsk — uppkommer redan genom ibruktagande.

¹³ Jfr NJA 1939 s. 389 = NIR 1939 s. 117 Ex-Lax samt diskussionen om Pariskonventionens art. 8 vid åttonde nordiska mötet för industriellt rättsskydd i Helsingfors 1953, NIR 1954 s. 15 ff.

¹⁴ Jfr den förut anmärkta, i NIR 1954 s. 15 ff. återgivna diskussionen.

3 §.

Släktnamn som firma

Denna paragraf behandlar den firmarätt som är förenad med näringsidkares släktnamn.

Gällande svensk rätt

För den enskilde är det personliga namnet, släktnamnet i förening med förnamn — även kallat det borgerliga namnet — hans individualiseringsmedel framför andra. Han kan icke ha mer än ett sådant namn. Personnamnets allmänna funktion regleras genom NL, där bestämmelser om släktnamn och förnamn äro sammanförda. En av det personliga namnets särskilda funktioner är dess användande såsom firma, som regleras av FmL.

Enligt NL förvärvas släktnamn i regel genom ett familjerättsligt fång. Men förvärv av släktnamn kan även ske genom anmälan eller ansökan. I det senare fallet konstitueras namnförvärvet genom namnmyndighetens lagkraftvunna beslut (se SOU 1960: 5 s. 87). Den ensamrätt till det personliga namnet, som NL ger, innefattar skydd för namnbäraren mot intrång i form av obehörigt förvärv och obehörigt användande av namnet. Skyddet realiseras i administrativ ordning genom att namnmyndigheten icke äger godkänna nytt namn, om detta lätt kan förväxlas med annan tillkommande släktnamn (10 §). Materiellt skydd erhåller bärare av egenartat släktnamn, genom att annan icke äger förvärva eller bruka hans namn såsom släktnamn eller annat kännetecken (19 §).

Enskild näringsidkare är skyldig att intaga släktnamnet i sin firma (9 § första stycket FmL). Hans firma kan bestå enbart av ett släktnamn. Men vanligtvis tillfogas förnamnet antingen fullständigt eller i form av förkortning, t. ex. med en eller flera initialer. Utöver släktnamnet innehåller firma ofta också en beteckning som anger verksamhetens art eller orten där den bedrivs, t. ex. Axel Anderssons bokhandel och Stockholms Babykonfektion L. Möller, eller en fantasibeteckning, t. ex. Erra Plåtslageri R. Andersson. Firma för handelsbolag, som ej upptager alla bolagsmännens släktnamn, skall innehålla namnet på minst en av dem med tillägg som antyder att flera bolagsmän finnas, t. ex. & Co, & Son och Bröderna N. N. (9 § andra stycket FmL). Både enskild näringsidkare och handelsbolag äro sålunda enligt nuvarande rätt i princip skyldiga att ha personfirma.

Enskild näringsidkares befogenhet att använda sitt släktnamn som firma är begränsad av hänsyn till andra bärare av samma namn. I förhållande till äldre firmainnehavare blir en person som är bärare av samma släktnamn men med yngre firmarätt skyldig att förebygga förväxling genom tillägg av förnamn eller genom tillfogande av t. ex. verksamhetsord eller ortsangivelse (10 § andra stycket FmL). Underlåtes detta kan den yngre firmainnehavaren förbjudas att använda sin firma. Men enskild näringsidkare kan ald-

rig förvägras att medtaga släktnamnet i firman, där denna försetts med tillräckligt särskiljande tillägg.¹

I fråga om handelsbolag är läget ett annat på grund av delägarnas förut berörda möjlighet att välja emellan om den ene eller andre delägarens namn skall ingå i bolagets firma. Delägares rätt att intaga sitt släktnamn i firman blir därigenom — liksom i fråga om aktiebolag² — beroende av att annans rättmätiga intresse icke trädes för nära.³

Den allmänna regeln att firmarätt i princip uppstår genom firmas antagande och användande gäller även firmarätt till släktnamn. Innan näringsidkare tagit sitt släktnamn i bruk som firma kan han sålunda icke åberopa någon företrädesrätt i firmarättsligt avseende. En annan sak är att han redan dessförinnan med stöd av sin allmänna namnrätt enligt NL kan ingripa mot den som obehörigen använder hans släktnamn som firma (19 §). FmL läser kunna åberopas för ett motsvarande skydd. I dess 10 § stadgas att i firma icke får obehörigen intagas annans namn och om så sker torde förbud kunna meddelas.

Det firmarättsliga skyddet för släktnamn håller sig även i övrigt inom gränserna för det egentliga firmaskyddet. Medan namnrätten i princip sträcker sig över hela landet är sålunda firmarätten till släktnamn begränsad till namnets användningsområde som firma. Och den firmarättsliga grundsatsen att skyddet är inskränkt till den bransch inom vilken firman användes gäller även för släktnamnet som firma.

Nordisk rätt i övrigt

Enskild näringsidkare är i de övriga nordiska länderna berättigad att använda släktnamnet i sin firma under motsvarande villkor som gälla i Sverige. Han är sålunda skyldig att göra sådana tillägg till namnet att förväxling icke uppkommer. Liksom i Sverige är han också i princip pliktig att framträda under det egna namnet. Om innehållet i firma för handelsbolag eller dess motsvarighet gälla regler som likna de svenska. I praktiken bildas firma för enskild näringsidkare och handelsbolag efter samma mönster som firmor för motsvarande svenska subjekt. Rådande grundsatser för ensamrätten till firma äro liksom här bestämmande för omfattningen av det skydd som tillkommer släktnamn såsom firma.

Förslaget

Första stycket

I detta stycke stadgas att »envar må i näringsverksamhet använda sitt släktnamn som firma, där det ej är ägnat att framkalla förväxling med annans skyddade kännetecken».

¹ NJA 1935 s. 467 = NIR 1935 s. 183 Adamssons sjukvårdsaffär.

² Jfr NJA 1937 s. 504 = NIR 1938 s. 81 Bolinder.

³ Jfr *Eberstein*, Individualiteten, s. 145 ff. samt NJA 1936 s. 518 = NIR 1936 s. 180 Almqvist & Co.

I fråga om rätten att begagna släktnamn som varukännetecken har en regel av motsvarande innehåll som den nyss nämnda upptagits i 3 § VmL.

Genom förbehållet i första stycket bibehålles den av hänsyn till andra bärare av samma namn rådande begränsningen i rätten att använda eget släktnamn som firma.

Förbehållet har emellertid vidsträcktare betydelse än i FmL genom att förslaget, av skäl som utvecklats under 1 § första stycket, upphäver skyldigheten för enskild näringsidkare och handelsbolag att intaga släktnamn i firma och gör även dessa rättssubjekt behöriga att ha realfirma. Vid kollision mellan två firmor med samma släktnamn som huvudord finns därigenom alltid möjlighet att förbjuda innehavaren av den yngre firman att använda släktnamnet. Behov av sådant förbud kan inträda när firmorna på grund av släktnamnets egenart eller starka inarbetning förbli förväxlingsbara trots tillägg. I fråga om inskränkningen i rätten att använda släktnamn som firma blir läget sålunda enligt förslaget detsamma för enskild näringsidkare som för övriga firmasubjekt.

Förbehållet i första stycket tager hänsyn till annans »skyddade kännetecken» och går därigenom delvis utanför ramen för firmalagen. Härmed avses nämligen även varukännetecken till vilket annan har företrädesrätt enligt de varumärkesrättsliga reglerna. Förbehållet innehåller på så sätt en hänvisning till 4 § VmL. Detta sammanhänger med att släktnamn och firma ha karaktär av naturliga varubeteckningar (se Vmbet. s. 227).

Rätten att använda släktnamn som firma förutsätter att rätt till namnet består enligt reglerna i NL. Går den bakomliggande namnrätten förlorad, upphör även rätten att använda namnet som firma där icke namnets egenkap av firma blivit primär och släktnamnskaraktären trätt i bakgrunden (jfr prop. 1960: 167 s. 61).

Andra stycket

I detta stycke stadgas: »Näringsidkare har ock skydd enligt denna lag mot att hans släktnamn, även om han icke använder det som firma, av annan obehörigen användes som sådant kännetecken.»

Skyddet är liksom i 1 och 2 §§ begränsat till *näringsidkare*, eftersom endast en sådan är subjekt för firmarätt. Även om ett släktnamns bärare icke är näringsidkare kan han emellertid ha ett intresse av — och större intresse ju mer egenartat hans namn är — att annan icke använder det som firma. Men det är icke någon firmarätt det här gäller utan rätten till släktnamnet som sådant. Och obehörigt ingrepp i den egentliga namnrätten regleras numera i första hand genom NL (se 19 §). Det är blott vid registrering av firma som hänsyn enligt förslaget skall tagas till släktnamnsrätten (se 11 § punkt 3).

Regeln i andra stycket gäller icke endast för det fall att näringsidkare

med stöd av bestämmelsen i första stycket tager sitt släktnamn i anspråk som firma. Namnbärare som är näringsidkare har skydd enligt 3 § även om han faktiskt icke begagnar släktnamnet på sådant sätt. Vid motiveringen av motsvarande regel i 3 § VmL framhålles, att så snart bärare av släktnamn är näringsidkare ter sig hans namn såsom potentiellt varukännetecken för vilket han bör vara berättigad till varumärkesskydd. I ett sådant fall kan nämligen annans obehöriga användning av kännetecknet väl leda till förväxling (Vmbet. s. 229). Vad som anförts till stöd för släktnamnets skyddande som potentiellt varukännetecken kan överföras på firmaområdet och där återopas med än större fog än inom varumärkesrätten. Även efter namntvångets upphävande kan firma i vilken personnamn ingår förväntas vara en grundtyp av firma. Stora grupper av näringsidkare begagna ej heller särskilt varumärke utan lita i stället till firma som kännetecken för olika yttringar av sin verksamhet. Det är sålunda i stor utsträckning via firma som släktnamn utnyttjas såsom varukännetecken. Den i förslaget upptagna regeln har, genom tillägget »även om han icke använder det som firma», något förtydligats i förhållande till motsvarande regel i VmL.

Regeln om släktnamn som potentiell firma har icke upptagits i de andra nordiska förslagen. Skälet är att dessa senare gå längre än den svenska ståndpunkten medger och under skyddet inbegripa släktnamn över huvud, näringsidkares såväl som icke näringsidkares.

Det under 1 § omnämnda kravet på särskiljningsförmåga som villkor för skydd gäller varje namn, således också släktnamn som firma. Kravet är i jämförelse med motsvarande krav i VmL icke särskilt strängt (se närmare härom under 9 §). Eftersom olika släktnamns särprägel är skiftande måste emellertid skyddet vid släktnamns användning som firma bli av varierande räckvidd. En firma med något av våra vanligaste sonnamn som huvudord kan ha ringa skydd i ett större geografiskt sammanhang men kan, använd på mindre ort, fungera som ett tillfredsställande individualiseringsmedel. Släktnamnets användbarhet som firma sammanhänger också i stor utsträckning med det förhållandet att åtskilliga enskilda näringsidkare med verksamhet som är begränsad till kommun, stadsdel eller kvarter knappast ha behov av annat individualiseringsmedel än det som erbjudes genom den traditionella personfirman.

Släktnamnets individualiseringsförmåga avhänger, som antytts, i hög grad av dess frekvens. Och detta förhållande gäller både sonnamn och icke-sonnamn. Undersökningar av vissa släktnamns frekvens, som utförts av namnrättskommittén, visa nämligen att de inom riket som helhet mest förekommande släktnamnen icke blott utgöras av våra vanliga sonnamn utan även av namn såsom Lindberg, Lindström, Lindkvist, Lindgren, Lundberg och Bergström (SOU 1960: 5 s. 75 ff.). Även en firma med något av dessa släktnamn som huvudord kan sålunda sakna eller ha endast obetydligt skydd. Å andra sidan kunna namn som i egenskap av sonnamn hittills icke

ansetts egenartade, såsom Ödmansson, Olandersson, Thyresson och Ulveson, ha god särskiljningsförmåga såsom firma. En annan sak är att släktnamn utan egenart, som redan framhållits vid 2 § fjärde stycket, kan få särskiljningsförmåga genom inarbetande. Rörande omfattningen av det firmarättsliga skyddet för släktnamn hänvisas i övrigt till 4 och 5 §§.

Släktnamn framträda ibland i första hand som förnamn, t. ex. Sten och Martin. I dessa fall är även den som icke är bärare av släktnamnet i princip berättigad att använda det som firma (jfr Vmbet. s. 277 och NIR 1966 s. 162 Hektor).

Det har ifrågasatts och ingående diskuterats inom utredningen huruvida i 3 § borde införas en bestämmelse, som gav ett visst firmaskydd för varumärke, analogt med det som tillerkänts släktnamn. Om ordmärke obehörigen utnyttjas av annan *enbart* såsom namn på hans företag d. v. s. utan att samtidigt komma till användning som varumärke saknas skydd i VmL, vilken blott tillgodoser varukännetecken (jfr Vmbet. s. 230 och 234).

Det diskuterade stadgandet skulle skydda ordmärke på liknande sätt som släktnamn. Näringsidkare skulle sålunda erhålla befogenhet att använda sitt ordmärke som firma och, även om han icke begagnade märket på sådant sätt, likväl få skydd för detsamma som potentiell firma. Om märkesinnehavaren sålunda icke själv begagnade ordet annat än som varumärke, skulle det anses som intrång i hans potentiella firmarätt att annan använde ett förväxlingsbart ord som firma.

Den, såsom tidigare understrukits, för svensk känneteckensrätt grundläggande principen, att allt intrång i sådan rätt skall regleras inom känneteckensrätten själv och icke förläggas till IKL, skulle konsekvent utförd leda till att ordmärkes användande enbart som firma inbegreps under firmalagen.

Man har emellertid icke kunnat påvisa något praktiskt exempel då ett ordmärke begagnas som firma utan att samtidigt komma till något slags användning som varukännetecken. Detta beror på att varumärkes- och firmaanvändning — om man frånser firmateckning — i stor utsträckning kommit att täcka varandra. Är ordmärket mera allmänt känt läser ordet även ha färgats därav i sådan grad att det för allmänheten framstår jämväl som varumärke, även när det användes som firma. Konflikten sträcker sig alltså praktiskt sett alltid utöver det renodlade firmaplanet, och i så fall får varumärkets innehavare möjlighet att ingripa mot firmainnehavaren med stöd av VmL. Härtill kommer att märket i allmänhet göres till dominerande beståndsdel i firman så snart det är särskilt angeläget för ett företag att skydda ett varumärke även som firma. Aktiebolaget Sveriges Förenade Konservfabriker marknadsförde exempelvis länge konserver under varumärket Fyrtornet. Sedan detta ord alltmera kommit att användas som namn även för företaget ändrades bolagets firma 1960 till Aktiebolaget Fyrtornet (efter fusion numera Aktiebolaget Abba-Fyrtornet). Motsvarande gäller när varumärket inarbetats som kännetecken också för verksamheten

som sådan; exempel härpå är Norrköpings Bomullsväfveri Aktiebolags varumärke Tuppen.

Då det med hänsyn till det anförda icke finns något praktiskt behov av den ifrågasatta bestämmelsen, har utredningen stannat vid att icke upptaga den i firmalagen. Till samma resultat har man även kommit i de övriga nordiska kommittéerna.

4 §.

Rättens innehåll

I denna paragraf behandlas firmarättens innehåll.

Gällande svensk rätt

Såsom framgår av den inledande översikten är FmL:s primära syfte att söka förhindra *registrering* av alltför lika firmor. Genom FmL har således i första hand tillskapats den yttre ordning, inom vilken den av lagstiftaren i stort sett oreglerade materiella firmarätten haft att utveckla sig (jfr 1884 års betänkande s. 12).

Fastän FmL icke ger några positiva regler angående firmarättens innehåll, var man vid dess tillblivelse ingalunda främmande för tillvaron av en *materiell firmarätt*.¹ Motiven till FmL vittna också om att den ensamrätt i registreringsavseende som gavs — genom föreskriften att firma som registreras skall skilja sig från andra, förut i handelsregister för samma kommun intagna firmor (10 § andra stycket) — var avsedd att utgöra ett steg mot vinnande av materiell firmarätt (se NJA II 1887 nr 3 s. 33 och 55 f.). Tanken var, att firma skulle tagas i bruk först sedan den registrerats, vilket skulle åstadkommas genom att registreringsplikten försågs med straffsanktion.

När aktiebolagen 1895 utbrötos ur FmL och infördes i centralregister med hela riket som registreringsområde gävos för dem, liksom senare för övriga nytillkomna firmasubjekt, motsvarande bestämmelser som i 10 § andra stycket FmL (se 6 § andra stycket aktiebolagslagen och t. ex. 7 § tredje stycket lagen om ekonomiska föreningar). Straffsanktion för att framtvunga registrering blev här överflödig, eftersom registrering krävdes redan för vinnande av rättssubjektivitet.

Den på administrativ väg åstadkomna ensamrätten är emellertid, såsom i den inledande översikten framhålles, avsevärt begränsad genom att kommunikation mellan de olika registreringsmyndigheterna icke finns anordnad och myndigheterna därför endast ha att tillse att ny firma skiljer sig från förut i samma register intagna firmor. Det administrativa förfarandet kan sålunda leda till att för samma geografiska område i olika register införas firmor som sinsemellan äro alltför lika. Ett visst försvagande av den administrativa ensamrätten sker även därigenom att den straffsanktio-

¹ Jfr *Eberstein*, Namn och firma, s. 40 f.

nerade registreringsplikten icke upprätthålles i praktiken utan oregistrerade firmor tolereras.

Vid erkännandet av materiell firmarätt ha domstolarna byggt på de bestämmelser om förbudstalan vid firmaintrång, som influtit i FmL och övriga lagar med firmarättsligt innehåll. Dessa bestämmelser, firmarättens s. k. förfångsstadganden, ge firmainnehavare med äldre rätt befogenhet att föra förbudstalan, om han lider förfång genom registrering av en yngre firma.²

Rätten till förbudstalan var ursprungligen endast ett korrektiv mot registreringsbeslut som innebar att likalydande firmor, till förfång för innehavare av äldre firma, införts i *samma* register. Talerätten utvidgades sedermera, 1910 och 1911, så att firmainnehavare fick befogenhet att ingripa även mot obehörig användning av förväxlingsbar firma, som införts i annat register än det där hans egen firma intagits (se NJA II 1910 nr 14 s. 28 f. och NJA II 1911 s. 368 f.). I dylika fall äger således domstol pröva giltigheten av ett formellt riktigt registreringsbeslut. Och lagstiftaren erkänner på detta sätt för första gången uttryckligen existensen av en materiell firmarätt.

Den i förfångsstadgandena medgivna förbudstalan avser efter bokstaven blott förbud mot användning av registrerad firma och icke det fall att annan använder förväxlingsbar firma utan att göra anspråk på registrering. Det slutliga steget till vinnande av materiell firmarätt togs då domstolarna även förbjödo användning av oregistrerat kännetecken när detta innebar ett otillåtet utnyttjande av annans skyddade firma.³

Denna på förbudstalan grundade firmarätt medför icke den vidsträckt befogenhet lagstiftaren ursprungligen avsett att ge innehavare av registrerad firma. Någon generell rätt till firma föreligger sålunda icke inom det område till vilket registret hänför sig. En begränsning har skett i två avseenden på den grund att förfång i regel anses uppkomma först om i det särskilda fallet risk för förväxling föreligger. Sådan risk har ansetts utesluten då företagens verksamhet icke hänför sig till samma eller liknande bransch.⁴ Och även om liknande firmor använts inom samma bransch har utrymme för förväxling icke ansetts föreligga, där firmorna begagnats inom skilda geografiska områden.⁵

Såsom i den inledande översikten angetts och under 2 § närmare utvecklats (se där gjorda hänvisningar till rättsfall och litteratur) har en rätt av motsvarande innehåll som uppkommer genom firmas ibruktagande ge-

² Jfr beträffande den materiella firmarätten *Eberstein*, Namn och firma, s. 36 ff., Immateriellt rättsskydd, s. 112 ff. samt Individualiteten, s. 54 ff. och 126 ff.

³ NJA 1933 s. 558 = NIR 1933 s. 142 Savoy; jfr NJA 1931 s. 82 Tattersall.

⁴ Se t. ex. NJA 1944 s. 298 = NIR 1943—44 s. 204 Törsleffco.

⁵ Se t. ex. NJA 1945 s. 269 = NIR 1945 s. 76 Frukcentralen; jfr NJA 1946 s. 646 = NIR 1947 s. 130 Frukcentrum, NJA 1956 s. 664 = NIR 1957 s. 242 A-Bilskolan och NJA II 1910 nr 14 s. 28, *Eberstein*, Individualiteten, s. 54 ff. samt *Ljungman*, Om förfång, särskilt inom immaterialrätten, Festskrift tillägnad Gösta Eberstein (1950), s. 139 ff. och där anmärkta rättsfall.

nom rättspraxis och med stöd av 9 § första stycket IKL även kommit inarbetad firma till del inom det område där inarbetningen består.

Rörande den rätt som tillkommer firmainnehavare enligt VmL må hänvisas till vad som anföres i den nyssnämnda översikten.

Nordisk rätt i övrigt

I övriga nordiska länder bygger den materiella firmarätten i större utsträckning än i Sverige på lagreglerna om registrering av firma. Det har i dessa länder varit naturligare än i Sverige att helt eller delvis utveckla den materiella rätten i anslutning till dessa regler. För Finlands del har detta särskilt berott på den där genomförda centralregistreringen.

Såsom framgår av den inledande översikten registreras i Danmark alla firmasubjekt utom aktiebolag och försäkringsbolag i de kommunvis förda handelsregistren. Firma för aktiebolag och försäkringsbolag registreras centralt i särskilda register. Rätt till registrerad firma gäller i princip inom hela registreringsområdet, kommunen resp. hela riket. Skydd för handelsregisterfirma åtnjutes sålunda principiellt inom den kommun för vilken registret föres. Faktiskt erhåller emellertid sådan firma ett vidsträcktare skydd. Registerförare äro — utom i Köpenhamn — polismästarna och dessa granska varje nyanmäld firma mot de firmor som tidigare registrerats i alla kommuner inom deras distrikt. Härtill kommer, att vid den centrala registreringen av aktiebolags och försäkringsbolags firma hänsyn även tages till tidigare i handelsregistren införda firmor. Registreringsmyndigheten utgår därvid från den årligen utgivna förteckningen över de i handelsregistren intagna firmorna. Även skyddet för aktiebolags och försäkringsbolags firma får större effektivitet än hos oss genom att man vid registrering i handelsregister också beaktar de tidigare i centralt register intagna firmorna. Firma som användes utan att vara registrerad skyddas i Danmark inom det område där den användes. Skydd enligt de under 2 § omtalade bestämmelserna mot illojal konkurrens åtnjutes också inom firmas användningsområde. En i handelsregister införd firma kan på detta sätt få skydd även utanför registreringsområdet. Liksom i Sverige äger firmainnehavare i Danmark i allmänhet inskrida mot annans användning av förväxlingsbar firma endast om användningen skett i utövning av samma eller liknande verksamhet.

Firmarätt uppkommer i Finland, som framhållits under 2 §, uteslutande genom registrering i det för hela landet gemensamma handelsregistret. Den rätt som härigenom vinnes är så vidsträckt att den omfattar varje användning inom landet av samma eller förväxlingsbar firma oberoende av branschlighet och utan hänsyn till om användningsområdena sammanfalla eller icke.

I Norge föres som förut nämnts för alla slag av firmasubjekt gemensamt handelsregister särskilt för varje kommun. Inom kommunen är rätten till registrerad firma generell i den meningen att varje användning

av annan av samma eller förväxlingsbar firma innebär firmaintrång. Den rätt som oberoende av registrering tillkommer firmainnehavare enligt den alltjämt gällande § 26 i 1910 års varumärkeslag (se ovan under 2 §) är vidsträcktare i geografiskt hänseende. Rätten kan sträcka sig över hela landet så snart man kan räkna med faktisk förväxling där. Å andra sidan är den avhängig av branschlighet. Firmainnehavare kan endast ingripa mot obehörig användning som skett i utövning av samma eller liknande verksamhet.

Förslaget

En viktig uppgift för den nya firmalagen blir att närmare bestämma den huvudsakligen genom praxis utbildade materiella firmarättens innehåll.

Första stycket

Detta stycke anger jämte andra och tredje styckena firmarättens materiella innehåll: »Rätt till kännetecken enligt 1—3 §§ innebär, att annan än innehavaren icke må använda ett därmed förväxlingsbart kännetecken såsom firma.»

Stadgandet innefattar icke blott egentlig firma (1 § första stycket) utan även bifirma (1 § andra stycket) och de i 2 § tredje stycket angivna sekundära kännetecknen samt näringsidkares släktnamn (3 §). För att framhäva den vida omfattning stadgandet har talas i lagtexten om rätt till *kännetecken*, icke om rätt till firma.

Genom ordet kännetecken understrykes även här att firmarättens föremål måste äga viss särskiljande förmåga (jfr prop. 1942: 257 s. 17). Skydd erhålles emellertid för allt det som i det särskilda fallet visar sig ägnat som kännetecken. Det som saknar ursprunglig särprägel kan sålunda komma att åtnjuta skydd sedan det blivit inarbetat som kännetecken för viss näringsverksamhet. Exempel härpå äro firmor som bildats av rent beskrivande eller generiska ord eller vilka enbart bestå av bokstäver eller siffror. Kravet på särskiljningsförmåga behandlas närmare under 9 §.

Liksom enligt FmL gäller också enligt förslaget, att en formellt riktig registrering av firma icke ger innehavaren befogenhet att under alla förhållanden använda firman. Redan under 3 § har framhållits, att näringsidkares rätt att använda sitt släktnamn som firma icke är ovillkorlig. Förslagets föreskrifter om prövningen vid firmaregistrering skola visserligen så långt möjligt tillgodose också registreringssökandens intresse av att erhålla en rätt som icke kan angripas på den grund att den inkräktar på allmänna intressen eller andras privaträtter. Men den bevakning av olika intressen som skall utföras i registreringsärendet måste, som närmare utvecklas i ett särskilt avsnitt i anslutning till 11 §, i praktiken många gånger bli ofullständig. Därigenom kan även användning av registrerad firma utgöra intrång i annans rätt och medföra ansvar för firmainnehavaren. Och begagnande av re-

gistrerad firma som är vilseledande kan träffas av förbud enligt reglerna härom.

Den användning som enligt stadgandet i första stycket förbehålles firmainnehavaren med ensamrätt är kännetecknets användande *såsom firma*. Eftersom firma är näringsidkarens namn faller härunder varje användning av firman i hans näringsverksamhet, vare sig det gäller att individualisera honom själv, verksamheten såsom sådan eller någon yttring därav.

Av särskilt intresse med hänsyn till firmalagens tillämplighetsområde är det inbördes förhållandet mellan de båda begreppen *firmaanvändning* och *varumärkesanvändning*.⁶ Den för förslaget ledande principen i fråga om firma- och varumärkeslagarnas tillämplighet är, såsom förut utvecklats, att ett känneteckens användande enbart såsom firma eller varumärke helt faller under endera av de båda lagarna. Om kännetecknets begagnande kan sägas samtidigt innebära ett användande av både ena och andra slaget, kunna emellertid båda lagarna bli tillämpliga.

I viss utsträckning kan man urskilja en firmaanvändning som icke inbegriper användning som varukännetecken. Av sådan natur är till en början firmas begagnande såsom underskrift. Här rör det sig dock enbart om en identifiering av firmainnehavaren och icke om något utnyttjande av firmas goodwill i reklamsyfte.⁷ Men även då firma begagnas i reklam — skriftligen eller muntligen — såsom namn på företaget eller på brevpapper och prospekt, i annonser och kataloger, på skyltar och vid adressangivelser föreligger icke sällan firmaanvändning i nyssnämnda, inskränkta bemärkelse.

Ett användande av firma enbart såsom varumärke är däremot icke så vanligt. Firman individualiserar den helhet som ett företag och dess produkter utgör. Därunder inbegripes icke blott produktionsapparaten med dess byggnader, maskiner och organisation utan även produkterna. Och firma kännetecknar samtidigt såväl företaget som sådant som yttringar av dess verksamhet i form av varor eller tjänster. Det är denna generella känneteckensfunktion som är det för firma särskilt utmärkande i förhållande till allmänheten. När exempelvis Aktiebolaget Gustafsbergs Fabriker använder firmadominanten Gustafsberg i en annons med bilder av olika slags sanitetsporslin begagnar bolaget kännetecknet även som firma. Den förmedlar till allmänheten associationer både till den kända varan under märket Gustafsberg och till det bakomliggande företaget vars namn borgar för kvaliteten på grund av företagets tekniska resurser och erfarenheter i branschen. Genom att firma på detta sätt har förmåga att på en gång känneteckna företaget och dess produkter blir ofta både firmalagen och VmL samtidigt tillämpliga. Se härom närmare inledningen till avsnittet om ansvar och ersättningskyldighet (21—28 §§).

Firmarätt kan enligt förslaget endast göras gällande mot den som an-

⁶ Jfr *Eberstein*, Namn och firma, s. 52 ff.

⁷ Jfr *Eberstein*, Firma och varumärke, s. 27.

vänder ett *förväxlingsbart kännetecken* såsom firma. Enligt 5 § skola kännetecken anses förväxlingsbara endast om de avse verksamhet av samma eller liknande slag. Liksom enligt gällande rätt är det emellertid icke heller enligt förslaget tillräckligt för att göra firmarätt gällande mot annan, att denne använder en liknande firma inom samma eller liknande bransch — alltså begagnar en i förslagets mening förväxlingsbar firma — utan härför måste tillkomma att firman användes inom sådant område som avses i 4 § andra och tredje styckena, sålunda inom område, för vilket registrering gäller eller där inarbetning består. Endast där även denna förutsättning är uppfylld har den som obehörigen använt annans firma gjort sig skyldig till firmaintrång enligt 21 §.

Den innebörd förslaget sålunda tillägger begreppet förväxlingsbar firma medför ingen ändring i sak utan nyheten är enbart av terminologisk natur och har tillkommit för att uppnå överensstämmelse med VmL. Enligt den nu i teori och praxis begagnade terminologien sammanfalla begreppen obehörigt användande av förväxlingsbar firma och firmaintrång. Motsvarande innebörd har ordet förväxling i 9 § IKL, vilket lagrum emellertid ersättes av bestämmelser i den föreslagna firmalagen.

Firma får givetvis åberopas av annan, då det sker för att identifiera firmainnehavaren själv, t. ex. då firman användes i en handelskalender eller då hänvisningar till firmainnehavare göras i kommersiella meddelanden.⁸ Motsvarande gäller då annan person har anledning att jämföra någon sin prestation med firmainnehavarens och verkställer denna jämförelse genom att på ett fullt lojalt sätt använda hans firma (jfr Vmbet. s. 237 och prop. 1960: 167 s. 70).

På grund av medgivande av firmainnehavaren kan annan person få använda en liknande firma. Men en sådan användning står icke i överensstämmelse med firmalagen, om den till följd av firmornas förväxlingsbarhet kan föranleda att allmänheten vilseledes. I så fall kan enligt förslaget förbud mot firmans användande utfärdas (16 § andra stycket). Vid firmans registrering skall också prövas om sådan förväxlingsbarhet föreligger att fara är att allmänheten vilseledes (11 § andra stycket).

Första stycket har i de nordiska förslagen formulerats något olika. Förslagen överensstämmer emellertid i sak.

Andra stycket

I detta stycke bestämmas omfattningen i geografiskt avseende av ensamrätten till registrerad firma.

Utredningen har i avsnittet om firmaregister och registreringsmyndigheter redogjort för nuvarande registreringssystem och undersökt vilka möjligheter som finnas att omforma detta system för att tillgodose firmarätts-

⁸ Jfr Eberstein, *Namn och firma*, s. 24 och 29.

liga synpunkter. Undersökningen utmynnar i att registreringen av de centralt registrerade firmasubjekten bibehålles hos samma myndigheter som för närvarande. I fråga om den lokala registreringen genomföres den ändringen att handelsregister för stad i alla städer överföres till länsstyrelsen och att ett enhetligt handelsregister upplägges länsvis. En sådan ändring är ägnad att medföra ett bättre firmaskydd och kan ske utan eftersättande av de ändamål vid sidan av beredande av firmaskydd som registreringen fullföljer. Frågan om skyddsområdenas omfattning har utredningen tidigare lämnat öppen för att besvaras under förevarande stycke.⁹

Rätten till registrerad firma skall enligt bestämmelsen i andra stycket i första hand gälla »inom område för vilket firman registrerats». Denna bestämmelse kompletteras med ett tillägg varigenom firmainnehavarens rätt för visst fall blir begränsad till del av registreringsområdet. Till innebörden av detta tillägg återkommer utredningen nedan.

Det område för vilket firma registreras bör såvitt möjligt avpassas efter de olika firmasubjektens skyddsbehov. För att området skall få bestämda gränser måste det emellertid sammanfalla med kommun, län eller annat administrativt område.

Skyddsbehovet för firma har i allmänhet icke någon bestämd geografisk omfattning vid viss företagsform eller vid viss slags verksamhet. När man tidigare förlagt registreringen av exempelvis enskilda näringsidkare, handelsbolag, aktiebolag och ekonomiska föreningar till vissa myndigheter, eller i olika sammanhang föreslagit överflyttning av registrering av dessa subjekt till någon annan myndighet, har man emellertid utgått ifrån vissa verksamhetsområden för firmasubjekten. Man har menat att viss överensstämmelse skulle råda mellan verksamhetsområde och registreringsområde. Någon exakthet har man rimligtvis icke kunnat eftersträva utan man har begagnat en schematisk gruppering av firmasubjekten i vilken dessa inordnats efter ett antaget, genomsnittligt skyddsbehov. Utvecklingen inom näringslivet har gjort denna stela metod mindre användbar. Det som framför allt bidragit härtill är den utbredning aktiebolaget som företagsform vunnit och den betydelse reklamen erhållit i det moderna samhället.

Verksamhet som bedrivs av enskild näringsidkare och handelsbolag sträcker sig i allmänhet icke utanför den ort där näringsidkaren är bosatt eller domicilierad.¹⁰ Det rör sig här i stor utsträckning om mindre företagare och

⁹ För allmänna försäkringskassor, jordbrukskassor och sparbanker äro skyddsområdena bestämda i särskild ordning. Den reglering dessa subjekt och sådana firmasubjekt som försäkringsbolag och affärsbanker äro underkastade medför att förslaget materiella regler för dem över huvud bli av begränsad betydelse. För t. ex. sambruksföreningar, vägföreningar och bostadsrättsföreningar som driva en snävt inriktad verksamhet bli reglerna också utan större praktisk betydelse. Se angående de här nämnda firmasubjekten avsnittet om firmaregister och registreringsmyndigheter.

¹⁰ Ekonomiska föreningar torde i regel vara verksamma inom en ort eller en kommun. Föreningar med mera omfattande verksamhetsområden ha huvudsakligen registrerats hos överståthållarämbetet, jfr SOU 1942: 23 s. 30 f.

för flertalet av dessa torde firmaskydd inom den egna kommunen vara tillräckligt. Men även sådana företagare kunna begagna firma inom ett relativt omfattande område. Annonsering i en större lokaltidning medför exempelvis att firman föres ut över en stor del av landet. Skyddsbehovet för en firma får visserligen icke utan vidare anses sträcka sig till de yttersta gränserna för spridningsområdet för det tidningsorgan i vilket firmainnehavaren annonserar. Men exemplet visar att också gränserna för ett mindre företags firmaanvändning ofta äro svåra att ange. Detta sammanhänger även med att firma icke bara riktar sig framåt, d. v. s. mot kundkretsen utan även bakåt d. v. s. mot leverantörer, kreditgivare, personalorganisationer och myndigheter. Moderna reklam- och distributionsmedel och kringföringshandel begagnas dessutom av företag av olika storlek och utvecklingen går mot större distributionsenheter.

Det anförda ger vid handen att, samtidigt som man i fråga om lokalt registrerade näringsidkare icke gärna kan till skyddsområde välja ett mindre administrativt område än kommunen, denna å andra sidan i åtskilliga fall kommer att utgöra ett alltför begränsat område. Enligt förslaget förutsättes fördenskull länet bli skyddsområde för denna kategori näringsidkare.

I de fall där lokalt verksamma näringsidkare utöva sin verksamhet utanför länsgräns och ha behov av skydd inom två eller flera län ger förslaget möjlighet till registrering hos alla berörda länsstyrelser (se 9 § tredje stycket förslaget till lag om handelsregister). Inom områden där det kan väntas relativt stort antal registreringar över länsgränserna skola dessutom två eller flera län kunna föras samman till en registreringsenhet och kompetensen att registrera firma uppdragas åt en av de ifrågavarande länsstyrelserna (se 1 § förslaget till lag om handelsregister).

Att firmaskydd för aktiebolag kunde uppnås inom ett mera vidsträckt område genom inskrivning i ett för hela riket gemensamt register anfördes i motiven till 1895 års aktiebolagslag såsom ett viktigt skäl för införande av centralt aktiebolagsregister (NJA II 1895 nr 3 s. 107). Man har också länge antagit att företag som drivas i aktiebolagsform i regel äro av den storlek att de idka verksamhet inom hela eller en stor del av landet (se t. ex. SOU 1942: 23 s. 29 ff.). Efter hand ha emellertid företag med rent lokal verksamhet i allt större utsträckning börjat drivas såsom aktiebolag. Denna utveckling har befrämjats genom att 1951 års lag om ekonomiska föreningar ytterligare begränsat möjligheterna att under annan associationsform driva ekonomisk verksamhet utan personlig ansvarighet för delägarna. Ett stort antal aktiebolag äro sålunda numera lokalt verksamma.

Inom den grupp av aktiebolag vars verksamhet blott avser del av riket återfinner man verksamhetsområden av mycket varierande storlek. Företag med verksamhet utanför länsgränsen torde i denna grupp förekomma i helt annan utsträckning än inom andra grupper näringsidkare med lokal verksamhet. Med hänsyn till det betydande antal handels- och industriföretag,

vilka såsom aktiebolag kunna beräknas utöva verksamhet i hela eller större delen av landet, synes mest ändamålsenligt att låta hela landet vara skyddsområde för aktiebolag.

Det föreslagna systemet ger sålunda som resultat att två registreringsenheter primärt komma att bilda underlag för firmaskyddet: hela riket för centralt registrerad firma och länet för lokalt registrerad. Dessa områden kunna emellertid bli alltför vidsträckta som skyddsområde för vissa kategorier firmainnehavare. Huvudregeln om firmarättens giltighet inom registreringsområdet skulle därigenom, om den fick gälla utan undantag, gå utöver behovet och bör därför kompletteras med en regel, som där så erfordras anpassar skyddsområdet för registrerad firma efter ett ringare skyddsbehov.

En lösning vore att låta firmainnehavaren vid registreringen bestämma sitt skyddsområde efter det individuella behovet, så att t. ex. en enskild näringsidkare inskränkte detta till viss kommun och ett aktiebolag till ett visst län. En sådan regel skulle emellertid knappast fylla sitt syfte, då flertalet näringsidkare med all sannolikhet skulle, oavsett skyddsbehovet, välja största möjliga område d. v. s. hela registreringsområdet. Dessutom skulle man genom denna metod icke nå det åsyftade målet i de fall, då lokalt verksam näringsidkare bedriver sin verksamhet inom ett mindre område än kommunen. Registrering för del av kommun kan nämligen ej komma i fråga, då registreringsområdet i så fall skulle komma att sakna bestämda gränser.

En annan lösning som diskuterats är att rätt till registrerad firma endast skulle gälla inom den del av registreringsområdet, där firman användes. En sådan regel skulle stå i god överensstämmelse med principen att rättsskydd genom registrering förutsätter, att firman kommer till användning (jfr nedan under 18 §). Sker detta ej — inom viss tidsfrist — inom hela området skulle registreringen blott medföra skydd inom den del av området där firman användes. En sådan regel torde emellertid vara svår att tillämpa. Icke vilken användning som helst kan nämligen läggas till grund vid bestämning av användningsområdets omfattning. Sådant område kan till exempel icke utan vidare anses sammanfalla med spridningsområdet för den tidning i vilken firmainnehavaren annonserar. Endast den del av spridningsområdet från vilken firmainnehavaren drar till sig kunder genom annonseringen synes som regel kunna komma i betraktande. Ty blott här är annans användning av förväxlingsbart kännetecken i allmänhet ägnad att leda till förväxling av kännetecknen och därmed till ekonomisk olägenhet för innehavaren av den registrerade firman.

Det är till sådan inverkan man har att taga hänsyn när undantaget från huvudregeln bestämmes. Inom registreringsområdet bör firmainnehavaren vara skyddad mot användning av förväxlingsbart kännetecken så långt som dylik användning är ägnad att tillfoga honom ekonomisk olägenhet. Inom del av registreringsområdet, där detta icke är fallet, har firmainnehavaren

icke något intresse som är värt att skydda (jfr NJA II 1910 nr 14 s. 28). I överensstämmelse härmed har den kompletterande regeln formulerats så att »rätt till registrerad firma gäller inom område för vilket firman registrerats, med mindre det visas att innehavaren icke kan lida skada eller åsamkas olägenhet genom att annan inom området använder förväxlingsbart kännetecken».

Bevisskyldighet för att skada eller olägenhet icke uppkommer har härigenom lagts på firmainnehavarens motpart. Utredningen har stannat vid denna utformning — som numera icke är så vanlig hos oss — särskilt för att nå överensstämmelse med de finska och norska förslagen. Enligt det danska förslaget avser rätten till registrerad firma under alla förhållanden hela registreringsområdet, vilken ståndpunkt utredningen på förut anförda skäl icke kunnat godtaga.

Det i nuvarande firmalagstiftning begagnade uttrycket »förfång» — som icke äger motsvarighet i danskt och norskt språkbruk — har i förslaget ersatts av de i de finska och norska lagtexterna använda orden »skada eller olägenhet». Med förfång avsågs ursprungligen i svensk firmarätt att firmainnehavaren lidit intrång i sin rätt genom en handling företagen i strid mot lagens regler. Men begreppet utvidgades efterhand till ett kriterium på rättskydd även i andra fall än de i lagen direkt angivna.¹¹ Enligt förslaget är uttrycket »förfång», i stället för att vara ett skyddskriterium, avsett att fylla samma uppgift som i varumärkesrätten, där det tjänar att bestämma kretsen av taleberättigade i vissa mål (se 26 och 35 §§ VmL).

I förslaget har man sökt tillförsäkra innehavaren av registrerad firma tillräcklig rörelsefrihet inom registreringsområdet på så sätt att den som begagnar förväxlingsbart kännetecken inom området icke kan fria sig genom att påvisa att s. k. slutlig skada ej uppkommit genom användningen. Han måste också visa att innehavaren av den registrerade firman ej åsamkats någon form av ekonomisk »olägenhet» genom användningen.

När part ålägges att bevisa något negativt blir bevisbördan enligt sakens natur många gånger tung. På grund av bevisbörderegeln kommer registrering å andra sidan att medföra att firmaskyddet i allmänhet kan beräknas vara säkerställt inom hela registreringsområdet för den som vid registreringen får antagas ha behov av skydd där. Och i förhållande till innehavare av företag med typiskt lokal verksamhet — bedriven inom kommun, del av kommun eller mindre ort — inom registreringsområdet, bör bevisbördan i regel icke bli alltför betungande. Från vilket område dessa lokala företagare hämta sina kunder är nämligen ofta lätt att fastställa på grund av verksamhetens natur och omfattning.

I andra stycket talas endast om registrerad firma och bestämmelsen anger sålunda icke till vilket geografiskt område det firmarättsliga skyddet för släktnamn hänförs sig. Man har här att skilja mellan det potentiella

¹¹ Se *Ljungman* a. a. s. 153 ff.

skyddet och det skydd som föreligger på grund av användning oberoende av registrering eller inarbetande. I det förra fallet får släktnamn samma skyddsområde som den firma eller de firmor namnbäraren faktiskt utnyttjar. Om den begagnade firman är registrerad blir på så sätt föreliggande stycke indirekt tillämpligt, och om den är inarbetad tredje stycket. Användes åter släktnamnet självt såsom firma utan att vara registrerat eller inarbetat, hänför sig skyddet till det område, där verksamhet under namnet utövas.

Bevisbörderegeln i andra stycket medför att innehavare av registrerad firma vid konflikt i regel icke behöver framlägga bevisning om skyddsområdets omfattning. Skyddsområdet antages sammanfalla med registreringsområdet. Annorlunda ställer det sig för den som utan registrering använder sitt släktnamn som firma. Denne måste visa omfattningen av det geografiska område inom vilket firman användes. Här uppkommer, som förut berörts, svårigheten att avgöra vad slags användning som bör komma i betraktande. Såsom antytts bör firmainnehavaren i dylika fall visa, att han använt firman i sådan omfattning, att den skaffat honom en kundkrets: att han inom området avsätter produkter, distribuerar varor eller över huvud har affärsförbindelser.

Tredje stycket

I detta stycke har upptagits en regel om ensamrättens omfattning vid inarbetning: »På grund av inarbetning gäller rätt till firma inom område där inarbetningen består.» En motsvarande regel tillämpas redan i praxis.

Inarbetandeskydd kan komma i fråga både för oregistrerad och registrerad firma. När innehavare av en registrerad firma utsträcker sin verksamhet utanför registreringsområdet kan han sålunda erhålla skydd där genom inarbetning.

Har firma inarbetats endast i viss del av riket kan annan näringsidkare utan hinder därav använda en liknande firma inom annan del av landet. Firmorna kunna i fortsättningen bestå vid sidan av varandra utan att kollision uppkommer så länge de förbli lokaliserade inom olika områden. Kollision inträffar först om någon av firmainnehavarna utsträcker sin verksamhet till den andres område eller om båda utvidga sin verksamhet till ett område där ingen av dem förut varit verksam. I dessa situationer skall konflikten lösas enligt de i 6 och 7 §§ föreslagna kollisionsreglerna.

Även på administrativ väg söker man enligt förslaget att förekomma registrering i centralregister av firma, som kolliderar med tidigare lokalt inarbetad firma (se härom 11 § punkt 5).

I fråga om skyddet för oregistrerad firma och registrerad firma utanför registreringsområdet ligga de danska, finska och svenska förslagen i princip på samma linje. Firman måste ha tagits i bruk respektive inarbetats inom det aktuella området för att skydd skall åtnjutas där. Det norska förslaget avviker på denna punkt. Enligt detta förslag gäller såsom allmän regel att

skyddet för oregistrerad, inarbetad firma, liksom för registrerad firma, sträcker sig över hela det område där innehavaren kan antagas lida skada eller åsamkas olägenhet genom att annan begagnar en förväxlingsbar firma.

5 §.

Förväxlingsbarhet

I denna paragraf anges, när firmor skola anses förväxlingsbara.

Gällande svensk rätt

I den redogörelse för gällande rätt, som lämnats under 4 §, har omtalats hur vår materiella firmarätt byggts upp i praxis med utgångspunkt från de s. k. förfångsstadgandena (6 § första stycket FmL, 200 § första stycket aktiebolagslagen, 102 § första stycket lagen om ekonomiska föreningar m. fl.). Förfång för innehavare av äldre firmarätt har i princip ansetts inträda endast när alltför lika firmor avsett samma eller liknande bransch och hänfört sig till verksamhet inom helt eller delvis sammanfallande geografiska områden.¹ Enbart firmalikheter har således icke ansetts medföra förfång.

I andra länder har rättspraxis ibland gett särskilt välrenommerade kännetecken ett skydd som sträckt sig utöver den begränsning som anges genom kravet på branschlikhet eller, i fråga om varukännetecken, varuslagslikhet. Denna utvidgning av känneteckensskyddet, som ger uttryck för den s. k. Kodak-doktrinen (VmL s. 133 ff.), har även hos oss kommit till direkt uttryck i 6 § andra stycket a) VmL. Ett motsvarande skydd för särskilt starkt inarbetade kännetecken torde erkännas även inom firmarätten, men hur långt Kodak-doktrinen här sträcker sig är icke fullt klart.²

Nordisk rätt i övrigt

Som framgår av redogörelsen för gällande rätt under 4 § är rätt till firma i Danmark i princip begränsad till att avse samma eller liknande verksamhet. I finsk firmarätt däremot finns icke någon motsvarande begränsning av firmaskyddet. För Norges del uppställs branschlikhet som villkor för skydd enligt den ännu gällande § 26 i 1910 års varumärkeslag medan skyddet för registrerad firma inom registreringsområdet icke är avhängigt av sådan likhet.

Kodak-doktrinen har kommit till uttryck i de andra ländernas varumärkeslag genom stadganden av motsvarande innehåll som i VmL (6 § andra stycket a) i danska och finska lagarna samt 6 § andra stycket b) i norska

¹ Se t. ex. NJA 1946 s. 646 = NIR 1947 s. 130 Frukcentrum, NJA 1956 s. 664 = NIR 1957 s. 242 A-Bilskolan, NJA 1959 s. 497 = NIR 1960 s. 121 Lättbetonghus och NJA 1961 s. 590 = NIR 1961 s. 217 Adam och Eva.

² Jfr NIR 1941 s. 85 Fyffes samt Eberstein, Individualiteten, s. 77 f. och Ljungman i NIR 1952 s. 42 ff.

lagen). Inom firmarätten kan man i Danmark och Norge finna avgöranden som ge uttryck för grundsatsen om utvidgat skydd för särskilt starkt inarbetade firmor.³

Förslaget

Första stycket

Såsom redan berörts under 4 § är det för närvarande icke tillräckligt för att göra firmarätt gällande mot annan, att denne använder liknande firma inom samma bransch utan härför måste tillkomma att firman avser verksamhet inom helt eller delvis sammanfallande verksamhetsområde. Endast där även denna förutsättning föreligger har den som obehörigen använt annans firma gjort sig skyldig till firmaintrång enligt de ovannämnda förfångsstadgandena. Härutinnan göres som förut nämnts icke någon ändring genom förslaget. Detta behandlar redan i 4 § andra och tredje styckena firmarättens geografiska utsträckning. Frågorna om fimalikhet och branschlikhet upptagas i förevarande stycke. Efter förebild av motsvarande bestämmelse i 6 § första stycket VmL stadgas här, vilket även förutsättes i föregående paragrafs första stycke, att förväxlingsbarhet är en produkt av dessa två faktorer. Sålunda föreskrives, att »kännetecken anses förväxlingsbara enligt denna lag endast om de avse verksamhet av samma eller liknande slag». Ordet kännetecken utmärker, att regeln även avser skyddet för släktnamn och varumärke (3 och 11 §§).

Enligt nuvarande registreringsföreskrifter är som nämnts branschtillhörighet i princip utan betydelse vid registrering av firma (se t. ex. 10 § andra stycket FmL). I praktiken ställes emellertid i regel lägre krav på olikhet mellan firmor när de avse skilda branscher. Enligt förslaget skall regeln att firmor kunna anses förväxlingsbara endast om de avse verksamhet av samma eller liknande slag även tillämpas vid registrering av firma (11 § punkterna 5 och 6). Vid registrering av firmor i samma register kan dock denna regel icke helt upprätthållas (se t. ex. 7 § förslaget till lag om handelsregister). I samma register böra nämligen identiska firmor icke intagas, även om de avse olika slag av verksamhet, eftersom detta kan medföra att företagen blandas samman vid handhavandet av registret. Enligt den särskilda registreringsföreskriften skall ny firma oberoende av innehavarens bransch skilja sig från andra förut i samma register införda firmor. Denna ordningsföreskrift innebär små krav på olikhet mellan firmorna.

Till ledning för prövningen av likhet mellan firmor kunna icke i lagen eller dess motiv anges några mekaniskt verkande schablonregler (jfr 10 § andra stycket FmL). Vid likhetsbedömning som sker hos registreringsmyndighet och avser de traditionellt utformade, flerordiga firmorna torde dock sådana regler i viss utsträckning kunna utbildas och användas utan olägen-

³ Jfr danska rättsfall angivna av *Hude och Olsen* i Haandbog i varemærkeret (Köpenhamn 1946), s. 136 f.

het. Som allmän princip bör gälla att alla föreliggande omständigheter vilka kunna påverka frågan om likhet skola beaktas vid prövningen.

Såsom i och för sig förväxlingsbara få givetvis först och främst anses firmor som äro helt identiska. Som alltför lika skola också anses firmor, som, trots olikheter i vissa delar, använda i sin helhet äro svåra att skilja från varandra.⁴ När ett framträdande ord i en firma (firmadominant) efterbildas i en annan, kunna firmorna vara svårskiljbara oaktat de i övrigt äro olika. Firmor äro nämligen såsom nämnts ofta flerordiga och i praktisk användning ha vissa beståndsdelar en tendens att falla bort eller träda i bakgrunden. Detta är särskilt vanligt när firman, utöver de för firma som sådan karaktäristiska, beskrivande elementen, består av en fantasibeteckning eller ett ovanligt släktnamn som är användbart såsom dominant. Exempelvis har vid sidan av Esseli Svenska Livsmedelsindustrier Aktiebolag ej godtagits firma med enbart ordet Esseli (avgörande i patentverket 1947). Ej heller firma som varit sammansatt av ordet Esseli och annan gängse verksamhetsbeteckning inom livsmedelsindustrin skulle ha godtagits med hänsyn till den genomslagskraft ordet Esseli äger. Firmor som Aktiebolaget Asea Svetsmaskiner, Hissaktiebolaget Asea-Graham, Aktiebolaget Aseas Polensektion och Grosshandelsaktiebolaget Asea-Elektroskandia, som tillhöra samma koncern, ha utgjort hinder för godkännande av firman Aktiebolaget El-Asea (avgörande i patentverket 1963). Sedan J. & C. G. Bolinders mekaniska verkstads aktiebolag registrerats har det egenartade släktnamnet Bolinder ej godkänts som firmadominant i annan aktiebolagsfirma inom samma bransch.⁵ Och Hjalmar E. Adamsson, Sjukvårdsaffär, har ej tillåtits vid sidan av Aktiebolaget Nils Adamssons Sjukvårdsaffär.⁶ I praktiken framträdde båda dessa firmor i utformningen Adamssons sjukvårdsaffär. Firmorna Skofabriksaktiebolaget Gripen och Skoindustriaktiebolaget Gripen, K. J. Ohlin skilja sig tydligt från varandra om man jämför firmorna i deras helhet. Det ord som i båda firmorna främst drager uppmärksamheten till sig och får dominera i praktisk användning är emellertid ordet Gripen. Vid kollision mellan firmorna få de därför anses alltför lika.

Vid likhetsbedömning i fall som det sistnämnda ha i hittillsvarande praxis förekommit avgöranden enligt vilka större likhet ansetts kunna godtagas inom firmarätten än inom varumärkesrätten.⁷ På firmarättens område bör visserligen enligt utredningens mening tillämpas en mildare bedömning när det gäller traditionellt sammansatta firmor som bestå av beståndsdelar utan framträdande skyddsvärde eller av vanliga släktnamn till vilka firmainnehavarna var för sig äro berättigade. Vid prövningen huruvida en särpräglad

⁴ Jfr NJA 1946 s. 648 = NIR 1947 s. 130 där Stockholms Allmänna Hypoteksförening u. p. a. ansågs förväxlingsbar med Stockholms stadshypoteksförening.

⁵ NJA 1937 s. 504 = NIR 1938 s. 81, där även andra firmor med namnet Bolinder som dominant återopades på kändesidan.

⁶ NJA 1935 s. 467 = NIR 1935 s. 183.

⁷ Jfr NJA 1946 s. 651 = NIR 1947 s. 132 Kerma-Carma och NJA 1949 s. 368 = NIR 1949 s. 266 Silvanders-Silvanders i Göteborg.

firmadominant företer likhet med tidigare registrerade eller eljest skyddade ord bör prövningen på firmarättens område emellertid i stort sett följa samma riktlinjer som tillämpas inom varumärkesrätten. Som framhållits under 4 § äro firmas och varumärkes funktioner numera så inflätade i varandra att det ofta är svårt att i praktiken renodla den ena eller andra funktionen. Det skulle därför leda till ohållbara resultat att förbjuda en firmadominant i användning som varukännetecken utan att samtidigt förbjuda dess bibehållande som beståndsdel av firma.⁸ I fråga om likhetsbedömning som icke hänför sig till ovannämnda traditionellt sammansatta firmor förutsätter förslaget sålunda en skärpning av nuvarande praxis. Ty när det gäller fantasiord som t. ex. Kerma är utvidgat skydd särskilt befogat.

Vid en likhetsbedömning av firmor beaktas för närvarande främst huruvida ordlikhet eller ljudlikhet föreligger mellan firmorna. Ibland får även begreppsmässig likhet betydelse.⁹ Man bör emellertid även taga hänsyn till annan likhet än sådan som framträder på nämnda sätt. Ord som ha samma betydelse på olika språk få sålunda i vissa fall anses svåra att skilja när någon likhet föreligger mellan orden. Så bör t. ex. Crown Aktiebolaget icke tillåtas vid sidan av Kronan Aktiebolag och icke heller Aktiebolaget Lions Pharmaceutical Products Ltd vid sidan av Lejonets Kemiska & Farmaceutiska Fabriker Aktiebolag (avgörande i patentverket 1960).

Den varumärkesrättsliga bedömningsnormen enligt vilken äldre märke icke får intagas i annans yngre märke bör få motsvarande tillämpning på firmarättens område. I allmänhet bör sålunda ord, som icke består av annat än en karakteristisk del av en äldre firma, anses alltför lik denna. Det samma bör gälla ord, som innehåller hela den äldre firman jämte något tillägg (jfr Vmbet. s. 253).¹⁰

Den som slagord mest näraliggande firmabeståndsdel behöves icke vara ett fantasiord eller ett släktnamn utan kan också utgöras av en verksamhetsbeteckning, som på denna grund kan godkännas såsom jämförligt skyddsobjekt. Ordet utsädesaktiebolaget i Allmänna Svenska Utsädesaktiebolaget har sålunda utgjort hinder för registrering av Svenska foder- och utsädesaktiebolaget.¹¹ Och ordet kopieringsbyrån i Allmänna Kopieringsbyrån Aktiebolag har hindrat godkännande av firman Allmänna Kopieringsbyrån i Göteborg Aktiebolag (avgörande i patentverket 1961). När firma bildas av verksamhetsbeteckning av viss originalitet och ett efterföljande, vanligt släktnamn faller namnet lätt bort vid den praktiska användningen. Firmans reala beståndsdel blir därför i dessa fall det verkliga jämförelseobjektet; t. ex. Frukcentrum i Stockholms Frukcentrum, K. I. Bengtsson.¹²

⁸ Jfr NJA 1961 s. 590 = NIR 1961 s. 217 Adam och Eva, särskilt patentverkets yttrande.

⁹ Jfr RÅ 1947 H 99 Svenska Mätapparater Aktiebolag — Aktiebolaget Svenska Mätinstrument.

¹⁰ Jfr det under not 8 ovan anmärkta rättsfallet.

¹¹ RÅ 1946: H 68.

¹² NJA 1946 s. 646 = NIR 1947 s. 130 Aktiebolaget Frukcentralen-Stockholms Frukcentrum, K. I. Bengtsson.

Där det rör sig om mindre företagare, som i sin verksamhet icke ha behov av mera än ett begränsat likhetsskydd, behöva traditionella, flerordiga firmor utan beståndsdelar med framträdande skyddsvärde i regel endast i sin helhet skilja sig åt. Det räcker om innehållet är varierat med hjälp av förnamn, verksamhetsord, Ortsbestämning o. dyl. Exempelvis kunna vid sidan av Axel E. Anderssons Specerier tillåtas firmor som Heléna Anderssons Di-versehandel och Erik Anderssons livsmedel. Å andra sidan kan införande av realfirma ge anledning att skärpa kravet på olikhet mellan firmor som innehålla samma släktnamn. I andra fall åter torde med hänsyn till verksamhetens ändamål firmor bli tillräckligt åtskilda genom att obetydligt varieras. Såsom hittills kunna sålunda firmor för bostadsrättsföreningar och fastighetsbolag i allmänhet sinsemellan skiljas åt genom en siffra som anger kvarters- eller gatunummer.

Förslagets huvudregel talar om verksamhet av samma eller liknande slag. Ordet bransch har undvikits då detta ord kan leda tanken till något som endast bygger på en hävdvunnen indelning. Förslaget räknar i stället med ett elastiskt branschbegrepp varigenom man tager hänsyn till egenarten hos varje särskild verksamhetsgren eller kombination av verksamhetsgrenar. Att lagstiftningsvägen ge anvisning om arten av den verksamhet som skall rymmas inom viss bransch har ej ansetts möjligt. Detta får närmare bestämmas genom praxis.

Någon klar branschavgränsning förekommer icke alltid inom näringslivet. Vad som utgör verksamhet inom viss bransch är underkastat växlingar bl. a. till följd av rationaliseringar i fråga om produktion och försäljning. Försäljning genom varuhus innebär t. ex. en omfattande sortimentsspridning varigenom branscher i traditionell mening gripa in i varandra. Vid firmaanmälan till handelsregister anges för närvarande ändamålet med verksamhet ofta vara något av de olika slags rörelser som uppräknas i bokföringslagen, t. ex. handel, reparationsverksamhet etc. (se 17 och 18 §§ FmL och 1 § bokföringslagen; jfr 6 § första stycket aktiebolagslagen, som talar om att föremålet för bolagets verksamhet skall anges till sin art, samt NJA II 1945 s. 217). En så allmänt utformad branschbeskrivning som i de anförda exemplen skulle ge en alltför omfattande firmarätt. Att området för varje bransch bör vara betydligt snävare är tydligt. Å andra sidan kan branschlikhet vara för handen icke endast när en verksamhet omsätter samma eller liknande slags varor eller tjänster (om varuslagslikhet se Vmbet. s. 254 ff.). En bransch kan genom hävd också omfatta andra slags varor eller tjänster än firmainnehavaren för ögonblicket tillhandahåller.

Tveksamt kan vara om firmarätt bör begränsas till visst distributionsled inom en bransch. Någon allmän regel torde här icke kunna uppställas, då läget är så växlande. Vid användning av liknande firmor inom olika distributionsled kan förväxlingsrisken vara ringa där verksamheten riktar sig till skilda kretsar, exempelvis då en detaljhandlare icke säljer till andra

än konsumenter och en fabrikant eller en grosshandlare enbart till detaljhandlare.¹³ Å andra sidan är det numera vanligt att en producent även riktar sig direkt till allmänheten genom egen reklam eller egen försäljningsorganisation och för sådant fall kan förväxlingsrisk lätt uppkomma distributionsleden emellan. Branschen kan vidare vara i rörelse mot ett nytt område och verksamheten därför utvidgas och förändras till att inrymma även detta. Ensamrätten bör sålunda omfatta icke blott verksamhet som av ålder faller in under branschen utan även verksamhet som ligger inom räckhåll för firmainnehavaren på grund av branschens naturliga rörlighet. Ett på detta sätt elastiskt branschbegrepp gynnar i skyddshänseende särskilt företag med samtidig verksamhet inom ett stort antal branscher, såsom exempelvis varuhusen. Detta torde vara en fördel även för allmänheten. Utnyttjas ett sådant företags firma av annan för verksamhet som ej för ögonblicket ligger inom företagets verksamhetsområde är detta förhållande nämligen ofta ägnat att leda till förväxling.

Andra stycket

I detta stycke ha upptagits två undantag från huvudregeln om branschlighet. Undantagen äro utformade efter förebild av 6 § andra stycket VmL.

Undantaget under *punkt a)* ger uttryck för Kodak-doktrinen. Stadgandet har fått den utformningen, att förväxlingsbarhet oberoende av branschlighet må kunna åberopas »till förmån för kännetecken, som är synnerligen starkt inarbetat och känt inom vida kretsar av allmänheten här i riket, såframt med hänsyn härtill användningen av ett annat liknande kännetecken skulle innebära ett otillbörligt utnyttjande av det förras goodwill».

Det utvidgade skydd för särskilt välkända kännetecken som införts i de nya nordiska varumärkeslagarna kommer enligt gällande rätt även firma tillgodo när den utnyttjas som varukännetecken (Vmbet. s. 139). Det framstår då som naturligt att detta vidsträcktare skydd utsträcker till att gälla även på fimalagens område.

Flera skäl kunna anföras för ett mera omfattande skydd för särskilt välkända kännetecken (Vmbet. s. 134 f.). Då ett sådant utnyttjas av ett utomstående företag, kan allmänheten komma att vilseledas i fråga om detta företags bakgrund eller ursprunget för dess varor. Allmänheten hänför sålunda lätt det utomstående företaget eller dess varor till den som genom in-

¹³ Jfr beträffande nu gällande rätt NJA 1930 s. 236 Standard, där käranden, Färg- och fernissaktiebolaget Standard, tillverkade och försälde »Standards fernissa», under det svaranden, Agenturaktiebolaget Standard, var agent för ett engelskt företag, som under samma beteckning sålde fernissa till svenska grossister. Även om förväxling härvid kunde ifrågakomma, ansågs denna icke lända käranden till »verkligt förfång». Se även NJA 1936 s. 331 = NIR 1936 s. 179 Paraden, under vilket namn båda parterna — i samma hus — bedrevo, käranden biografrörelse, därvid även konfekt-försäljning förekom, och svaranden en frukt- och konfektaffär. Främst med hänsyn till att svaranden bedrev konfekt-försäljning i öppen bod men käranden endast till besökare på biografen ansågs likheten mellan firmorna icke lända käranden till förfång. Jfr *Eberstein*, Individualiteten, s. 60 f. och *v. Zweigbergk* i SvJT 1943 s. 217 f.

arbetningen gjort kännetecknet välkänt. Om annan t. ex. begagnar så kända firmadominanter som Kodak eller Rolls-Royce förledes allmänheten att förbinda verksamheten med de ursprungliga företagen även om användningen sker för verksamhet av helt annat slag än tillverkning av kameror resp. bilar. Eller också kan allmänheten få föreställningen att det föreligger en viss samhörighet mellan företagen. Skydd är i dessa fall motiverat såväl av hänsyn till innehavarens goodwill som av hänsyn till konsumenterna. Är det välkända kännetecknet mycket särpräglat kan även kännetecknets distinktivitet och reklamvärde förminska. Är kännetecknet känt som uttryck för hög kvalitet kan dess anseende lida skada om annan begagnar det för undermåliga varor. I dessa senare fall motiveras ett skydd, som går utanför branschlighet eller varuslagslighet, främst av hänsyn till kännetecknets innehavare.

Då det skydd som Kodak-doktrinen ger endast avser särskilt starkt inarbetade kännetecken, får det undantagskaraktär. I det helt övervägande antalet fall kan det följaktligen icke bli fråga om skydd oberoende av branschlighet.

Redan för att firma över huvud skall anses inarbetad fordras att den är allmänt känd här i riket bland dem till vilka verksamheten riktar sig. Härutöver fordras för stadgandets tillämpning, att kännetecknet skall vara »synnerligen starkt inarbetat», vilket innebär att praktiskt taget varje person inom den krets, till vilken verksamheten riktar sig känner till firman. Dessutom skall firman vara känd »inom vida kretsar av allmänheten här i riket», alltså för en stor del av landets allmänhet. Detta krav är icke uppfyllt i fråga om ett företag med endast lokal inarbetning.

Fastän kravet på branschlighet här släppes, är det dock endast i sällsynta fall, i fråga om de mest inarbetade firmorna, som skyddet bör anses gälla alla branscher. I regel torde det vara tillfyllest med en utvidgning till mer eller mindre närliggande verksamhetsområden. Utvidgningen bör gå så långt att sådan förväxling som förut berörts blir förebyggd. Olika omständigheter kunna inverka på skyddets omfattning. Förutom graden av firmans inarbetning bör även här beaktas om firman har alldeles särskild egenart och om den bransch firman avser tenderar att uppfånga nya verksamhetsområden. På grund av den naturliga rörligheten hos vissa branscher har firmaskyddet lättare att gå över branschgränsen än varumärkesskyddet över gränsen för varuslagsområdet, vilket i sin tur bidrager till att utrymmet för Kodak-doktrinen synes vara större inom firmarätten än inom varumärkesrätten.

Förväxlingsrisk är enligt förslaget ett resultat av firmalighet och branschlighet. Mellan identiska firmor kan förväxling befaras även om branschligheten är ringa medan å andra sidan svagare firmalighet kan medföra fara för förväxling blott inom samma eller närliggande bransch. I överensstämmelse härmed bör skydd inom alla branscher endast komma i fråga när fir-

morna innehålla samma firmadominanter eller dominanter som äro i hög grad lika.

Av stadgandets utformning framgår att den som tidigare förvärvat rätt till viss firma icke äger inskrida mot den som senare inarbetat samma firma i annan bransch med den styrka som förutsättes enligt stadgandet. Av 6 § följer att ej heller inarbetaren kan ingripa mot den som tidigare förvärvat rätt till firman.

Rekvisitet »otillbörligt utnyttjande» behöver icke innefatta uppsåt. Det räcker således att firmaanvändningen objektivt sett framträder såsom ett otillbörligt utnyttjande av den välkända firmans goodwill.

För att markera att stadgandet inom firmarätten kan få en vidare tillämpning än inom varumärkesrätten har det i VmL använda ordet undantagsvis utelämnats i förslaget.

Rörande innebörden av stadgandet hänvisas även till vad som anförts om Kodak-doktrinen i Vmbet. s. 133 ff.

I de finska och norska förslagen har upptagits ett »Kodakskydd» också för firmor med särskilt stark särprägel, främst sådana som bestå av eller innehålla ett uppfunnet fantasiord utan egen språklig innebörd såsom t. ex. ordet Chabeso.¹⁴ Tanken att införa ett nytt slags Kodakfirmor, för vilka skydd oberoende av branschlighet enbart skulle grundas på firmans säregna beskaffenhet, kan emellertid utredningen icke biträda. Grunden för det vidsträcktare rättsskyddet är nämligen kännetecknets starka inarbetning, vilken föranleder att firmans utnyttjande av annan även utanför branschen medför fara för förväxling och intrång i goodwill. Men ett användande inom annan bransch av firma av säregen beskaffenhet kan icke i och för sig antagas få denna effekt. Och en regel som bygger enbart på firmas säregna beskaffenhet skulle ge ett auktorrättsligt inslag i firman en betydelse, som detta endast bör äga i samband med firmans utnyttjande.

Å andra sidan möjliggör Kodakskyddets förut skildrade elasticitet att vid dess tillämpning firmas större eller mindre grad av särprägel kan få betydelse för bedömningen huruvida erforderlig inarbetning föreligger och även inverka på avgörandet huru långt det vidare skyddet skall sträcka sig. På så sätt kunna de mycket säregna firmornas förväxlingsskydd tillgodoses inom Kodakregelns ram vilket torde vara tillfyllest.

Undantaget under *punkt b)* från huvudregeln om branschlighet, faller utanför Kodak-doktrinen. I denna punkt föreslås ett vidsträcktare skydd för firma vars renommé på grund av arten av den verksamhet för vilken firman användes kan sägas vara särskilt ömtålig, t. ex. tillverkning eller försäljning av livsmedel, njutningsmedel, parfymrivaror, skönhetsmedel o. s. v. Enligt det föreslagna stadgandet skall förväxlingsbarhet oberoende

¹⁴ Jfr *Olsen*, Pariskonventionens artikel 8, NIR 1953 s. 109 ff. samt *Olsens* och *Ebersteins* inlägg vid diskussionen härom vid åttonde nordiska mötet för industriellt rättsskydd i Helsingfors 1953, NIR 1954 s. 15 ff.

av branschlighet kunna åberopas »till förmån för kännetecken, som är inarbetat, där med hänsyn till den särskilda arten av den verksamhet, om vilken är fråga, användningen av ett annat liknande kännetecken uppenbarligen skulle förringa det förras goodwill».

För stadgandets tillämpning fordras att kännetecknet är inarbetat på sätt som förutsattes i 2 §. Inarbetning av den styrka som krävs enligt punkt a) är det således icke fråga om.

Den inarbetade firmans renommé kan lida skada genom att en liknande firma användes t. ex. vid tillverkning av rättgift eller medel mot alkoholism eller laxermedel. Den som innehar kännetecken med ömtålig goodwill kan endast åberopa förväxlingsbarhet enligt punkt b) mot den som senare förvärvat rätt till liknande kännetecken. Inarbetningen skall sålunda ha fullbordats innan motpartens anspråk på känneteckensrätt uppkommit.

Detta stadgande blir liksom stadgandet under a) i regel tillämpligt endast när firmadominanterna äro identiska eller i hög grad överensstämmande. Även eljest är det avsett att tillämpas blott i undantagsfall, vilket understrykes genom kravet att det inarbetade kännetecknets goodwill »uppenbarligen» skulle förringas genom användningen av det andra kännetecknet.

Om bestämmelserna i 5 § har, bortsett från det speciella skyddet för firmor med särskilt stark särprägel, uppnåtts full enighet mellan de nordiska kommittéerna.

6 §.

Tidsprioritet

Paragrafen innehåller förslaget huvudregel om den materiella företrädesrätten vid tvist om rätt till firmor, som äro förväxlingsbara.

Gällande svensk rätt

Regeln om tidsprioriteten som avgörande för företrädet vid tvist om rätt till kännetecken, som äro förväxlingsbara, kan sägas ligga i sakens natur. Såsom framgår av motiven till 4 och 5 §§ har frågan om företrädesrätt mellan firmor i nuvarande firmalagstiftning blivit föremål för reglering endast när det gäller registrerad firma. Så stadgas exempelvis i 10 § andra stycket FmL att firma tydligt skall skilja sig från andra för samma kommun *förut* i handelsregistret intagna firmor. Registrering av ny firma skall sålunda vägras när liknande firma redan intagits i samma register. Enligt registreringsföreskrifterna kan företrädet till firma synas tillkomma den som först fått firman intagen i registret. Vid samtidig handläggning av ansökningar som avse samma eller liknande firma tillerkännes emellertid i praxis den rätt till firman som först inkommit med sin ansökning (se angående aktiebolagsfirma uttalanden av lagrådet och departementschefen vid tillkomsten av nuvarande aktiebolagslag, prop. 1944: 5 s. 220 f.).

Införas liknande firmor i samma eller skilda register blir vid kollision i regel tidsprioriteten även avgörande för den materiella företrädesrätten till firmorna. I så fall äger enligt de förut berörda förfångsstadgandena den som först erhållit registrering att vid domstol utverka förbud mot sådan användning av senare registrerad firma som länder honom till förfång, se t. ex. 6 § första stycket FmL. I analogi med den praxis som utbildats i samband med registrering låta också domstolarna prioritet tillkomma den registrering som blivit sökt tidigare även om den beviljats senare än den konkurrerande registreringen.¹

Beträffande kollision mellan oregistrerade kännetecken saknar vår firmalagstiftning generellt tillämpliga regler. Det skydd som föreligger enligt 9 § första stycket IKL gäller emellertid till förmån för *förut* här i riket inarbetat kännetecken och stadgandet ger innehavaren av sådant kännetecken befogenhet att ingripa mot den som använder ett yngre, förväxlingsbart kännetecken, registrerat eller oregistrerat. Och då det användes såsom varukännetecken får innehavaren av inarbetat kännetecken företrädesrätt till varumärkesskydd om han kan åberopa tidigare rättsgrund (2 och 7 §§ VmL).

De ofullständiga lagreglerna om företrädesrätt vid firmakollision ha kompletterats genom rättspraxis. Som huvudregel vid avgörande av kollisionsfall gäller sålunda att företrädesrätt tillkommer den som förvärvat rätt till firma innan annan erhållit rätt till förväxlingsbar firma. Vid tvist om rätt till firmor som äro förväxlingsbara blir följaktligen enligt huvudregeln tidsprioriteten avgörande.²

Vid konflikt mellan lokala firmarättigheter torde företrädesrätt inom det omstridda området tillkomma den firmainnehavare som först använt sin firma inom området eller, där firmarätten bygger på inarbetande enligt 9 § IKL, först genomfört inarbetning inom området.

Enligt VmL gäller, som antytts, såsom huvudregel i kollisionsfall att företräde ges åt den först uppkomna rätten (7 §). Genom vissa undantag från huvudregeln tillåtes i särskilda fall yngre rätt bestå vid sidan av äldre rätt (8 och 9 §§).

Nordisk rätt i övrigt

Även i de övriga nordiska länderna gäller som huvudregel att vid firmakollision den yngre rätten skall vika för den äldre. Som framgår av motiven till 4 § ger finsk rätt icke utrymme för lokala firmarätter medan sådana rättigheter erkännas i dansk och norsk rätt. Vid kollision mellan lokala firmarätter torde rättsläget i Danmark och Norge i huvudsak gestalta sig på samma sätt som i Sverige.

¹ Jfr NJA 1932 s. 463 = NIR 1932 s. 66 Lejonmärket samt SvJT 1938 rf s. 88 Göteborgs fastighetsägareförening.

² Jfr NJA 1933 s. 558 = NIR 1933 s. 142 Savoy, NJA 1941 s. 672 = NIR 1942 s. 91 KF och NJA 1956 s. 664 = NIR 1957 s. 242 A-Bilskolan.

I de andra ländernas varumärkeslagar finnas regler om avgörande av kollisionsfall som i stort sett motsvara bestämmelserna i 7—9 §§ VmL.

Förslaget

För den nya firmalagen är en reglering av företrädesrätten mellan kolliderande firmor en viktig uppgift. Att företrädet som hittills skall tillkomma den tidigare uppkomna rätten måste uppenbarligen vara huvudregel. Från denna har emellertid genom 7 § första stycket gjorts ett undantag enligt vilket yngre rätt i visst fall — vid passivitet av innehavare av äldre rätt — får bestå vid sidan av äldre rätt. I 7 § andra stycket har föreslagits att, när kännetecknen på grund av passivitet få bestå vid sidan av varandra, föreskrifter skola kunna utfärdas att endera firman eller båda få användas endast efter förtydligande.

I förslaget har huvudregeln med utgångspunkt från motsvarande stadgande i VmL utformats så, att »vid avgörande av tvist om rätt till kännetecken, vilka äro förväxlingsbara, skall företräde givas den som kan åberopa tidigaste rättsgrund, där ej annat följer av vad i 7 § sägs».

Bestämmelsen blir tillämplig när det föreligger konkurrens mellan två eller flera bestående firmarätter, rättigheten må grundas på registrering eller inarbetning eller en bakomliggande släktnamnsrätt. Har innehavare av yngre rätt icke någon sådan rättsgrund att åberopa, rör det sig ej om firmakollision i egentlig mening utan enbart om ett intrång i den rätt som enligt 4 § tillkommer innehavare av äldre firma. I praktiken renodlas givetvis fallen sällan i kollisioner och intrångsförfaranden eftersom den mot vilken talan om firmaintrång riktas i allmänhet torde göra gällande en egen rätt till det omstridda kännetecknet.

Enligt förslaget förvärvas firmarätt, om man bortser från näringsidkares rätt att använda sitt släktnamn som firma, genom registrering eller inarbetande. Rätt på grund av registrering skall, där ansökan bifalles, gälla från och med dagen för registreringsansökans ingivande (13 §). Inges samma dag ansökningar om registrering av kolliderande firmor, skall företräde ges den ansökan som inkommit först, där detta kan utrönas. Rätt till firma på grund av inarbetande föreligger i och med att inarbetningen fullbordats. Enligt förslaget skyddas näringsidkares släktnamn mot obehörig användning såsom firma även om bäraren av namnet ej begagnar det på sådant sätt. När två bärare av samma släktnamn använda namnet som firma bör emellertid företrädesrätten i allmänhet tillkomma den av namnbärarna som först tagit namnet i bruk som firma.

Att den som kan åberopa tidigaste rättsgrund har företräde innebär att innehavaren av den äldre rätten kan kräva att den yngre rätten icke utövas, även om den senare rätten bygger på en giltig registrering, en faktisk inarbetning eller en bestående rätt till släktnamn. Också i dessa fall kan sålunda

en utövning av den yngre rätten medföra intrångspåföljd. Som framgår av motiven till 3 och 4 §§ gäller detta redan enligt nuvarande rätt.

Uttrycket förväxlingsbar begagnas i 6 § i den betydelse begreppet erhållit genom bestämmelserna i 4 och 5 §§. Vid tillämpningen av 6 § kunna givetvis även de särskilda bestämmelserna i 5 § andra stycket a) och b) bli aktuella.

Firmarätt kan enligt förslaget vara begränsad till del av landet (se 4 § andra och tredje styckena). Vid kollision mellan lokalt inarbetade eller för samma område i skilda register införda firmor beror företrädesrätten av firmas tidigare användning i rummet. Härom hänvisas till vad som anförts under 4 §.

Frågan om företrädesrätt till firma kan vid domstol uppkomma i olika former. En särskild talan om bättre rätt är sålunda förutsatt (jfr 27 §). Frågan synes vidare kunna aktualiseras i samband med intrångstalan, vare sig den därvid blir föremål för särskild talan eller blott kommer att besvaras i domskälen i intrångsmålet. Företrädesrätten kan också få aktualitet i samband med talan om hävande eller om ändring av registrering (jfr 18 och 19 §§) eller talan om förbud mot användning av vilseledande firma (jfr 16 §).

Om bestämmelsen i 6 § råder enighet mellan de nordiska länderna.

7 §.

Passivitet

Paragrafen innehåller i första stycket en regel om verkan av passivitet i kollisionsfall. Till regeln ansluter sig ett stadgande i andra stycket om möjlighet att i kollisionsfall föreskriva särskilt sätt för användningen av det ena kännetecknet eller båda.

Gällande svensk rätt

Någon allmän grundsats om rättsförlust till följd av passivitet är knappast erkänd i vårt land.¹ På varumärkesrättens och namnrättens områden ha emellertid införts regler om rättsförlust på grund av passivitet. Enligt 9 § VmL gäller sålunda att, om kännetecknen inarbetats, rätt därtill får bestå vid sidan av äldre rätt till förväxlingsbart kännetecken, såframt innehavaren av den äldre rätten icke inom rimlig tid inskridit mot användningen av det yngre kännetecknet. En regel med liknande innehåll finns för namnrättens del i 20 § NL (prop. 1963:37 s. 117 ff.). På firmarättens område föreligger ett färskt avgörande i sista instans, där innehavaren av äldre firma på grund av underlåtenhet att inskrida mot begagnande av förväx-

¹ Jfr *Cervin*, Om passivitet inom civilrätten (1960), s. 77 och *Ljungman*, Om skada och olägenhet av grannfastighet (1943), s. 108 ff. och 234 f.

lingsbar firma fränkants rätten till förbudstalan, med verkan att den yngre firman fått bestå vid sidan av den äldre.²

Nordisk rätt i övrigt

Enligt dansk och norsk rätt följer av allmänna rättsgrundsatser att innehållet i rättigheter av olika slag kan inskränkas om innehavaren förhåller sig passiv mot annans ingrepp (jfr danska betänkandet angående ny lag om varumärke s. 41 och motsvarande norska betänkande s. 18 samt Vmbet. s. 72 not 5 och 6). De allmänna reglerna om verkan av passivitet ha kommit till användning även inom varumärkesrätten och firmarätten. På det förstnämnda området är en passivitetsregel numera lagfäst (§ 9 a/ danska och norska varumärkeslagarna). Även i den nya finska varumärkeslagen har införts en redan tidigare i praxis tillämpad regel om rättsförlust på grund av passivitet (9 §; jfr 1960 års finska kommittébetänkande, s. 17). Regeln har motsvarande innehåll som bestämmelsen i 9 § VmL.

Förslaget

Första stycket

Regeln i detta stycke är ett undantag från huvudregeln i 6 § om tidsprioriteten såsom avgörande vid stridiga anspråk på firmor.

Undantaget är utformat med utgångspunkt från bestämmelsen i 9 § VmL: »Har firma inarbetats, må rätt därtill bestå vid sidan av äldre rätt till förväxlingsbart kännetecken, såframt innehavaren av den äldre rätten icke inom rimlig tid inskridit mot användningen av firman.»

När äldre och yngre rätt till samma eller liknande firma tillåtes bestå och utövas sida vid sida finns visserligen risk för att detta framkallar ett oriktigt intryck av samhörighet mellan konkurrerande företag och att allmänheten på så sätt vilseledes. Stadgandet kan också tänkas motverka firmarättens syfte att bevara företagets goodwill åt firmainnehavaren. Ett visst avsteg från prioritetsregeln är emellertid påkallat på grund av registreringssystemets utformning, som kan leda till att förväxlingsbara firmor registreras för samma område i olika register, och av hänsyn till den rättsförlust som därigenom kan tillfogas den yngre rättens innehavare. Nackdelarna av parallella firmarättigheter bli också minskade genom de föreskrifter om förtydligande tillägg som upptagits i paragrafens andra stycke.

I motiveringen till motsvarande undantagsregel i 9 § VmL har anförts (Vmbet. s. 78 ff. och s. 263 f.), att rätt för det yngre kännetecknet att bestå vid sidan av det äldre bör finnas, om underlåtenheten att inskrida haft till följd att det yngre kännetecknet hunnit bli bärare av en mera betydande goodwill. Har den yngre rätten under lång tid tillåtits växa sig stark och

² NJA 1962 s. 716 = NIR 1963 s. 219 Götatryckeriet; jfr NJA 1964 s. 259 = NIR 1966 s. 64 Ljungs Armaturfabrik.

utveckla sig till en beaktansvärd förmögenhetstillgång, talar billigheten för att den skall få bestå. Någon fix tidsgräns efter vilken dylik passivitetsverkan skall inträda, kan dock icke uppställas, men sådan verkan bör följa, där ingripande ej skett inom rimlig tid.

I Vmbet. har även diskuterats huruvida ond tro hos den yngre rättens innehavare bör utesluta passivitetsverkan men med hänsyn till svårigheten att tillämpa ondtrösbegreppet på inarbetning har bestämmelse härom icke där upptagits. I motiven till VmL har ytterligare framhållits bl. a., att vid bedömande av vad som skall anses som rimlig tid hänsyn bör tagas till omständigheterna i varje särskilt fall. Främst skall beaktas hur situationen tett sig för den äldre rättens innehavare. Å andra sidan har den yngre rättens innehavare ett berättigat anspråk på att den som vill göra honom rätten stridig framställer sina anspråk inom rimlig tid. Vad som ur hans synpunkt är rimlig tid blir i avsevärd grad beroende av den styrka den yngre rätten vunnit men även av hur den vuxit fram. I särskilda fall torde det med hänsyn härtill vara möjligt att vid passivitetsregelns tillämpning beakta mera graverande former av ond tro eller illojalitet hos den yngre rättens innehavare.³ Men icke heller i dylika fall bör den äldre rättens innehavare få dröja hur länge som helst med sitt ingripande.

I Vmbet. har även diskuterats den närmare innebörden av det inskridande som krävs av innehavare av äldre rätt för att passivitetsverkan icke skall inträda. I första hand ifrågakommer intrångstalan. Även andra former av inskridande kan emellertid vara tillräckliga för att bryta passivitetsverkan. Det bör t. ex. vara tillräckligt, att den äldre rättens innehavare protesterat mot det yngre kännetecknets användning eller att förhandlingar eller skriftväxling i frågan förts mellan parterna. Dylika åtgärder kunna dock icke för all framtid avvärja passivitetsverkan, där den yngre rättens innehavare det oaktat fortsätter att använda kännetecknet. I ett dylikt fall måste den äldre rättens innehavare ånyo inskrida med lämpliga medel inom rimlig tid.

Även i övrigt hänvisas till den utförligare framställningen i Vmbet. (s. 70 ff.; jfr prop. 1960: 167 s. 84 ff.).

I förslaget har icke som förutsättning för inträde av passivitetsverkan föreskrivits att innehavaren av den äldre rätten skall ha ägt vetskap om användningen av det yngre kännetecknet. I allmänhet torde denne dock ha kunskap härom då regeln blott gäller till förmån för inarbetat kännetecken och inskridande »inom rimlig tid» förutsätter i viss mån också sådan kunskap. Direkt bestämmelse om vetskap hos innehavaren av den äldre rätten torde dock icke vara förenlig med stadgandets syfte.

Inarbetad firma, som skall bestå enligt passivitetsregeln, torde i allmänhet även samtidigt vara registrerad. I sådant fall kan talan om hävande

³ Jfr NJA 1964 s. 259 = NIR 1966 s. 64 Ljungs Armaturfabrik.

eller ändring av registreringen ej bifallas. Bestämmelse härom återfinns i 18 § första stycket.

Passivitetsregeln gäller liksom bestämmelsen i 6 § lösande av tvist om rätt till firmor. Regeln kan därför utom vid förlikning tillämpas endast av domstol eller skiljemän. Registreringsmyndighet äger icke upptaga fråga om passivitetsverkan.⁴

Andra stycket

För att så långt möjligt förebygga faran för förväxling vid användningen av parallella firmor har, ävenledes i anslutning till VmL (10 §), i andra stycket upptagits stadgande, att »i fall som avses i första stycket må efter vad som finnes skäligt föreskrivas, att något av kännetecknen eller båda må användas endast på särskilt sätt, såsom med tillfogande av en ortsangivelse eller med annat förtydligande».

Föreskrift enligt detta stadgande kan meddelas av domstol eller i skiljedom och är beroende av yrkande av part. Även i förlikning kan självfallet intagas bestämmelse av motsvarande innehåll. Huruvida föreskrift om förtydligande skall utfärdas får avgöras efter vad som finnes skäligt i varje särskilt fall. Tillämpning av paragrafens första stycke medför sålunda icke med nödvändighet att även förevarande stadgande skall komma till användning.

Föreskriften skall avse sättet för användningen av det ena kännetecknet eller båda och dess innehåll blir även beroende av skälighetsprövning. Såsom exempel på vad föreskrivet tillägg kan innehålla har i stadgandet upptagits ortsangivelse eller annat förtydligande. I princip böra endast sådana ändringar föreskrivas som normalt kunna beräknas förebygga omedelbar fara för förväxling.

Tillägg av ortsangivelse är tänkbart där kännetecknen huvudsakligen ha användning på skilda platser eller innehavarens hemvist eljest är ägnat att särskilja företagen. I andra fall kan stadgandets ändamål uppnås genom tillfogande av verksamhetsord eller, i fråga om personfirma, av förnamn. Ibland kan det vara nog att innehavaren ålägges att icke vid användningen utelämna eller dölja sådan firmabeståndsdel, t. ex. Ortsbestämning, varigenom firman skiljer sig från det andra kännetecknet.⁵

Föreskriven förändring får icke ge upphov till ett helt nytt kännetecken. I sådant fall skulle bestämmelsen i paragrafens första stycke bli innehållslös, samtidigt som risk för kollision med andra kännetecken än de i målet aktuella kunde uppkomma. Enligt 28 § skall också domstol innan beslut om ändring av registrerat kännetecken meddelas inhämta yttrande av vederbörande registreringsmyndighet (jfr beträffande förevarande stycke Vmbet. s. 264 ff. och prop. 1960: 167 s. 87).

⁴ Jfr RA 1965: H 49 = NIR 1966 s. 163 PUNCH.

⁵ Jfr NJA 1949 s. 368 = NIR 1949 s. 266 Silvanders-Silvanders i Göteborg.

Utredningen har övervägt att för särskilt fall införa viss begränsning i tidigare firmarätt där denna avser endast en mindre del av landet. En sådan begränsning kunde anses påkallad där annans firmarätt till förväxlingsbart kännetecken brett ut sig över hela eller större delen av landet utan att dock ha prioritet inom det mindre området. I ett sådant läge blir det många gånger svårt för det större företaget att utöva sin firmarätt utan att komma i konflikt med den som har lokal företrädesrätt. Härigenom kan bl. a. riksannonsering av det större företagens firma tänkas bli försvårad eller förhindrad. Ibland torde situationen regleras av passivitetsregeln i 7 §. Det större företaget kan på grund av sin omfattande verksamhet förhållandevis snabbt förvärva sådan goodwill inom området att redan ganska kort tids underlåtenhet att ingripa medför passivitetsverkan. Det synes ej vara möjligt att uppställa en praktiskt användbar regel för fall där 7 § ej blir tillämplig. I praktiken torde ej heller större komplikationer behöva befaras. Firma har ju ända sedan FmL:s tillkomst varit skyddad framför allt som ett lokalt kännetecken, och detta har såvitt känt icke i någon nämnvärd omfattning framkallat olägenheter av det slag som ovan diskuterats (jfr beträffande verkan av lokal inarbetning av varukännetecken prop. 1960: 167, s. 71 f.).

Det danska förslaget skiljer sig från övriga förslag genom att den yngre firman icke behöver vara inarbetad för att passivitetsverkan skall inträda. Anledningen till denna skiljaktighet är det danska förslagets ståndpunkt att firmaskydd inträder redan genom firmas ibruktagande. I verkligheten blir emellertid skillnaden i förhållande till de andra förslagen icke stor eftersom man vid tillämpning av den danska passivitetsregeln kräver att den yngre firman använts i viss omfattning.

I olikhet med det svenska förslaget avses i de andra länderna att domstol även ex officio skall kunna ge föreskrift om förtydligande tillägg.

Förslaget innehåller icke någon bestämmelse som motsvarar regeln i 8 § VmL om prekluderande verkan av registrering (Vmbet. s. 73 ff. och prop. 1960: 167 s. 80 ff.). En sådan regel förutsätter ett uppbuds- och kungörelseförfarande vid registrering av firma liknande det som nu tillämpas vid registrering av varumärke och godkännande av släktnamn. I annat fall skulle firmainnehavare icke kunna utöva den nödvändiga bevakningen av nya ansökningar om registrering av firma. Men för ett uppbuds- och kungörelseförfarande sådant som i VmL och NL finnas icke samma förutsättningar inom firmarätten. För de centralt registrerade aktiebolagen, som redan äro föremål för ett omfattande kungörelseförfarande, vore en preklusionsregel tänkbar men i fråga om de lokalt registrerade kännetecknen skulle en sådan regel få alltför begränsad betydelse. Dessa uppnå sällan så omfattande användning som till förebyggande av missbruk måste krävas för att preklusion skall inträda (jfr prop. 1960: 167 s. 83). Det har därför icke ansetts lämpligt att införa en preklusionsregel för lösande av firmakollisioner.

Om registrering av firma, 8—13 §§

Såsom förut nämnts inrymde FmL ursprungligen samtliga föreskrifter om registrering av firma. Uppdelningen på skilda lagar började, som framgår av den inledande översikten, 1895 genom aktiebolagens utbrytning och centrala registrering samt den nya lagstiftningen om registrerade föreningar för ekonomisk verksamhet, för vilka länet blev registreringsområde. Numera äro endast de i handelsregistren kvarstående firmasubjekten, enskilda näringsidkare och handelsbolag, direkt underkastade FmL:s bestämmelser. Efter 1895 nytillkomna firmasubjekt registreras enligt föreskrifter i särskilda för dem utfärdade lagar. Det system för registrering av firma som blivit resultatet av den antydda utvecklingen har utförligt beskrivits i avsnittet om firmaregister och registreringsmyndigheter.

De lagar som gälla för de olika firmasubjekten — FmL, aktiebolagslagen, lagen om ekonomiska föreningar m. fl. — innehålla bl. a. föreskrifter om obligatoriska beståndsdelar i firma. Firma som registreras för enskild näringsidkare skall innehålla hans släktnamn med eller utan förnamn (9 § första stycket FmL) och i övriga firmor skall intagas ett för associationsformen eller verksamhetsarten utmärkande ord eller uttryck, t. ex. »aktiebolag», »ekonomisk förening» eller »bank» (6 § första stycket aktiebolagslagen, 7 § första stycket lagen om ekonomiska föreningar och 6 § första stycket lagen om bankrörelse). Ofta ges dessutom föreskrifter för att förhindra att firmas innehåll blir vilseledande i visst avseende. I firma för enskild näringsidkare och ekonomisk förening får t. ex. icke intagas något som antyder att firman innehaves av ett bolag (9 § första stycket FmL och 7 § andra stycket lagen om ekonomiska föreningar). Registreringsföreskrifter av allmän natur återfinnas endast i FmL (10 § första stycket).¹

De särskilda föreskrifterna om obligatoriska beståndsdelar i olika slag av firma skola enligt det svenska förslaget kvarstå i speciallagarna. De böra icke ingå i en författning vilken som förut nämnts är avsedd att få karaktären av en allmän firmalag med uppgift att reglera firmaskyddet för alla slag av näringsidkare. Denna för firmalagen av samtliga nordiska länder accepterade princip brytes om specialbestämmelserna för olika slag av firma överflyttas dit. En sådan överflyttning skulle även göra firmalagen alltför otymplig och medföra en omfattande uppräknings av skilda slags firmor för vilka lagens materiella regler endast mera undantagsvis få praktisk betydelse. Någon uttömmande uppräknings skulle icke heller kunna uppnås. Vissa sammanslutningar äro alltför perifera för att komma i fråga² och firma

¹ Det har varit omstritt i vad mån dessa föreskrifter kunna tillämpas vid registrering i annat register än handelsregister, jfr *Eberstein*, Namn och firma, s. 118 not 2 samt *Individualiteten*, s. 141. I nuvarande registreringspraxis ges exempel på att föreskrifterna tillämpats även vid registrering i aktiebolagsregistret; jfr nedan motiven till 10 § angående firma som oriktigt ger sken av samhörighet med statligt företag.

² Så t. ex. vissa företag enligt vattenlagen 3 kap. 13 § och 7 kap. 61 §. Se härom närmare följändringarna och motiven till dessa.

för vissa statliga och därmed jämförliga inrättningar behöver icke registreras.³ Utredningen har därför inskränkt sig till att i förslaget till firmalag endast göra en hänvisning till specialbestämmelserna. Däremot ha samtliga registreringsföreskrifter av allmän natur sammanförts i förslaget till firmalag.

Övriga nordiska länder ha icke ansett sig i stånd att draga här angivna konsekvens av firmalagens allmänna natur. I Danmark och Norge finns i motsats till hos oss endast ett fåtal föreskrifter om firma i lagstiftning vid sidan av de gällande firmalagarna. Man har därför infört specialbestämmelser om firmas innehåll i förslaget till firmalag i de fall då särskilda föreskrifter saknas i annan lagstiftning. Det finska förslaget till firmalag innehåller en fullständig katalog över obligatoriska beståndsdelar i olika slags firmor. Syftet härmed är att förslaget skall ge en uttömmande reglering av allt som rör firma.

De i förevarande avsnitt upptagna bestämmelserna ha som överskriften anger karaktären av registreringsföreskrifter. Bestämmelserna i 9—11 §§ skola i första hand ge registreringsmyndigheterna möjlighet att vägra registrering om den sökta firman icke utformats i överensstämmelse med den materiella firmarättens regler eller om den inkräktar på allmänna intressen eller andras privaträtter. Det praktiska syftet med bestämmelserna i 9—11 §§ är således att såvitt möjligt redan på registreringsstadiet söka förebygga framtida konflikter och rättstvister.

9—11 §§ i de danska och finska förslagen och 10 och 11 §§ i det norska förslaget, som korrespondera med motsvarande svenska bestämmelser, äro icke utformade som registreringsföreskrifter utan i stället såsom allmänna regler och främst som materiella skyddsregler, vilka bestämma innehållet i den rättighet eller de rättigheter bestämmelserna avse. Till en del äro föreskrifterna utformade som firmarättsliga skyddsregler och i övrigt som regler till skydd för andra rättigheter än firma.

Den svenska ståndpunkten är att firmarättens materiella innehåll redan fullständigt angivits i 4 § och att 9—11 §§ till den del de komme att innehålla firmarättsliga skyddsregler skulle innebära en ur firmasynpunkt onödig upprepning. I den mån paragraferna avse att säkerställa andra rättigheter gentemot firmarätten ha de sin plats i härom gällande lagstiftning. Den svenska ståndpunkten är densamma som legat till grund vid utformningen av motsvarande registreringsföreskrifter i VmL (se 13 och 14 §§). Vid behandlingen av de särskilda paragraferna skall utredningen närmare utveckla frågan om det inbördes förhållandet mellan skyddsregler och registreringsföreskrifter.

Skyldigheten att registrera firma, vilken såsom förut berörts uppbäres

³ Innehållet i firma för statlig inrättning bestämmes i den rörande inrättningen utfärdade författningen eller genom särskilt beslut av Kungl. Maj:t, se t. ex. 18 kap. 3 § första stycket lagen om allmän försäkring.

av offentligrättsliga hänsyn, behandlas närmare i förslaget till lag om handelsregister.

I förevarande avsnitt ha som redan antytts upptagits bestämmelser om registrering som bli tillämpliga på alla slags firmor. Föreskrifter av betydelse för registreringen finnas även i avsnittet om registrerings upphörande. I 8 § hänvisas till de regler om registrering av firma som bibehållas i speciallagarna. Allmänna förutsättningar för registrering av firma upptagas i 9 och 10 §§ medan speciella hinder mot registrering finnas angivna i 11 §. En regel om firmas registrering i översättning ges i 12 §. Om tidpunkten för registreringskyddets inträde stadgas i 13 §.

8 §.

Firmaregister

Denna paragraf innehåller en hänvisning till särskild lagstiftning om firmaregister och en föreskrift om vilka bestämmelser som skola tillämpas vid registrering av firma.

Gällande svensk och övrig nordisk rätt

Härom hänvisas till den tidigare redogörelsen angående de nordiska ländernas olika system för registrering av firma.

Förslaget

I *första stycket* av det svenska förslaget hänvisas till den särskilda lagstiftningen »om register, där olika slag av firma registreras».

Som framgår av avsnittet om firmaregister och registreringsmyndigheter komma enligt det svenska förslaget de register att bestå som redan äro hos oss inrättade för olika slag av firmasubjekt. Firma för enskild näringsidkare och handelsbolag skall således registreras i handelsregister, firma för ekonomisk förening i föreningsregister, firma för aktiebolag i aktiebolagsregistret o. s. v. Om firmaregistren, de myndigheter hos vilka registren skola föras och förfarandet i samband med registreringen finns en omfattande lagstiftning för vilken tidigare redogjorts i det ovannämnda avsnittet. Flertalet av FmL:s registreringsföreskrifter ersättes, som förut nämnts, enligt förslaget av bestämmelser i en särskild lag om handelsregister. De föreskrifter som nu finnas utanför FmL skola med erforderliga ändringar tillämpas även enligt förslaget, i vilket avseende hänvisas till de härom föreslagna bestämmelserna.

Att i firmalagen uppräknade de register som föras för olika slag av firma har icke ansetts påkallat. Registreringen av firma är för flertalet juridiska personer ett av de många moment som ingå i det förfarande varigenom personen förvärvar rättssubjektivitet. För övriga firmasubjekt som kunna registreras blir den föreslagna lagen om handelsregister tillämplig. I båda

fallen synes det överflödigt att närmare ange registren i firmalagen. Genom att inskränka sig till en hänvisning till särskild lagstiftning angående firmaregister undgår man också att i firmalagen uppräknas vissa för det materiella firmaskyddet mindre betydelsefulla register.

De finska och norska förslagen utgå från handelsregister såsom enda firmaregister och anknyta direkt till detta register (se 2 § första stycket finska och norska förslagen, jfr motiven till 4 § svenska förslaget). I det danska förslaget, vilket liksom det svenska bygger på flera slags register, nöjer man sig med att i motsvarande paragraf (se § 2 första stycket danska förslaget) hänvisa till särskild lagstiftning.

Det svenska förslaget förutsätter sålunda att vissa specialbestämmelser om innehållet i firma kvarstå i de lagar, som innehålla föreskrifter om firmaregister eller eljest normera subjektens bildande. Stadgandet i *andra stycket* erinrar om att dessa bestämmelser skola iakttagas och föreskriver att därjämte skall »gälla vad nedan i 9—13 §§ sägs».

8 § i de andra ländernas förslag till firmalag upptager som nämnts specialbestämmelser om firma, vilket såsom redan utvecklats ur svensk synpunkt icke överensstämmer med den nya lagens karaktär av allmän firmalag.

9 §.

Särskiljningsförmåga

Förevarande paragraf anger de grundläggande förutsättningarna för att firma skall kunna registreras. I första stycket uttalas det allmänna kravet på särskiljningsförmåga, distinktivitet. Andra stycket innehåller bestämmelser som bl. a. ge möjlighet att taga hänsyn till särskiljningsförmåga som icke är ursprunglig utan förvärvad genom firmas användning. I tredje stycket har upptagits en specialregel om registrerbarheten av firma som enbart består av bokstäver eller siffror.

Gällande svensk rätt

Som redan framhållits i motiven till 1 § är firmas uppgift att *individualisera* innehavaren i hans verksamhet som köpman, d. v. s. i affärlivet. Och firmainnehavarens intresse av ensamrätt till sin firma sammanhänger följaktligen med firmans förmåga att verka individualiserande. Firmas funktion som individualiseringsmedel uppbäres emellertid, som redan utvecklats i avsnittet om firmas betydelse, även av ett offentlighetsrättsligt intresse.

För att firma skall fylla sin funktion som individualiseringsmedel och vara föremål för ensamrätt krävs att firma äger *särskiljningsförmåga* (jfr prop. 1942: 257 s. 17). Detta krav har ej ansetts uppfyllt när firmas huvud-

ord utgjorts av allmän benämning på verksamhetens art eller på en viss vara, exempelvis icke i fråga om ordet »oljeeldning» som huvudbeståndsdel av firman Aktiebolaget Olje-eldning.¹ Det rör sig här om ord som genom sin allmänna innebörd i och för sig icke äro ägnade att tjäna som individualiseringsmedel för viss verksamhet (jfr Vmbet. s. 269 ff.).

Om någon lyckats att såsom sitt särskilda kännetecken inarbeta sådant som från början ej haft särskiljningsförmåga, ha domstolarna emellertid medgivit skydd. På detta sätt har firmarätt kunnat förvärfvas till bokstavskombination² och till geografisk beteckning.³

Principen om särskiljningsförmåga förvärfvad genom inarbetning erkännes direkt i 9 § första stycket IKL och 13 § VmL (se prop. 1942: 257 s. 17 och justitiedepartementets i denna prop. intagna promemoria 1942: 1 s. 20 samt Vmbet. s. 273 f.).⁴

Vid sidan av det krav på distinktivitet som följer av firmas karaktär av namn uppställes icke enligt nuvarande ordning någon uttrycklig regel om särskiljningsförmåga såsom villkor för firmas *registrering*. Firmainnehavaren har sålunda stor frihet att bestämma graden av individualiseringsförmåga hos sin firma. I stort sett torde firma godtagas för registrering när den utformats så att innehavaren eller verksamheten kan identifieras i registret och vissa andra offentliga sammanhang.⁵ Firmor som endast bestå av en uppgift om verksamhetens art ha sålunda registrerats i stor utsträckning, t. ex. den ovannämnda firman Aktiebolaget Olje-eldning. Å andra sidan har registrering av bokstavsfirma vägrats. Aktiebolaget K.F. underkändes med den motiveringen att firman icke kunde anses utgöra något namn.⁶ Bokstavs- och sifferkombinationer som i och för sig sakna erforderlig distinktivitet torde emellertid numera kunna registreras om de inarbetats och på så sätt visat sig äga särskiljningsförmåga.⁷

Nordisk rätt i övrigt

I de övriga nordiska länderna råder i stort sett samma rättsläge som i Sverige i fråga om kravet på särskiljningsförmåga som villkor för rättsskydd. Något uttryckligt krav på distinktivitet som förutsättning för registrering av firma uppställes ej heller i de andra ländernas lagstiftning utan man tillämpar vid registrering lika liberala regler som i Sverige.

¹ NJA 1931 s. 597; jfr NJA 1959 s. 497 = NIR 1960 s. 121 Lättbetonghus.

² NJA 1941 s. 672 = NIR 1942 s. 91 KF.

³ NJA 1945 s. 394 = NIR 1946 s. 210 Porla och NJA 1950 s. 365 = NIR 1950 s. 206 Kosta; jfr *Ebersteins* kommentar till rättsfallet SvJT 1940 ref. s. 5, Ramlösa, i Festskrift för Nils Stjernberg (1940), s. 72.

⁴ Jfr NJA 1956 s. 664 = NIR 1957 s. 242 A-Bilskolan.

⁵ Jfr *Eberstein*, Firma, varumärke och borgerligt namn, s. 95 ff.

⁶ RÅ 1929 s. 308.

⁷ Exempel på firmor där bokstavs- eller sifferkombination ingår som *dominant* äro B.M.C. Sweden Aktiebolag och I.B.K. i Malmö Aktiebolag samt G.S.W., K. Ståhlquist, Café 60, R. Berg och 111 :an, Edward Johnsson.

*Förslaget**Första stycket*

Detta stycke inledes med en regel om särskiljningsförmåga som villkor för registrering. Den följande meningen exemplifierar fall, där detta villkor icke kan anses uppfyllt.

Enligt förslaget förutsättes för firmarätt liksom i gällande rätt att firman äger *särskiljningsförmåga*, distinktivitet. Något uttryckligt stadgande härom erfordras icke i fråga om oregistrerade kännetecken eftersom dessa, bortsett från näringsidkares släktnamn, skola åtnjuta skydd först efter inarbetande och ett fullbordat inarbetande visar att särskiljningsförmåga finns. En registrerad firma är däremot vid registreringen i allmänhet ett i praktiken oprövat kännetecken, vilket motiverar en särskild regel om distinktivitet som villkor för *registrering*.

Kravet på särskiljningsförmåga grundas på två skäl. För det första kan en firma som saknar denna förmåga i regel icke fylla funktionen att individualisera innehavarens rörelse och skilja den från annan näringsidkares verksamhet av samma eller liknande slag. Firman måste vara ägnad att av allmänheten uppfattas som ett individualiseringsmedel för viss verksamhet. För det andra — och detta har särskilt åberopats i domstolspraxis — bör verksamhetsord eller allmän benämning på vara eller tjänst icke genom firmalagen förbehållas en särskild näringsidkare. Vid prövningen av ansökan om registrering bör hänsyn alltid tagas till båda de nu angivna skälen. Registreringsmyndigheten bör sålunda fråga sig om den sökta firman i praktiken är ägnad att individualisera verksamheten och om den utan olägenhet för andra näringsidkare kan förbehållas sökanden. Om ej båda frågorna kunna besvaras jakande äger firman icke i och för sig tillräcklig särskiljningsförmåga.

I VmL är kravet på distinktivitet mera framträdande än i rådande praxis på firmarättens område. För varumärkesrättens del är upprätthållandet av detta krav motiverat av liknande skäl som dem som nyss åberopats för firma men det har befunnits naturligt att uppställa strängare fordringar på särskiljningsförmåga som villkor för registrering av varumärke än för registrering av firma (Vmbet. s. 269 ff.). Vid registrering av firma ställas för närvarande som nämnts små krav på individualiseringsförmågan. Eftersom regelsystemen inom de båda rättsområdena, som framhållits under 2 §, såvitt möjligt böra samordnas, har utredningen haft att överväga i vilken utsträckning fordringarna på firmas distinktivitet böra skärpas.

En lägre grad av särskiljningsförmåga godtages vid registrering av firma därför att den deskriptiva firman tett sig naturlig för flertalet näringsidkare. Ett varumärke får icke ange varans art, beskaffenhet m. m. Rent beskrivande eller generiska ord äro obrukbara som varumärke (13 § första

stycket VmL), men det kan vara ändamålsenligt att firma är på visst sätt beskrivande. För allmänheten kan det nämligen vara värdefullt att firma anger verksamhetens art eller talar om vilka varor eller tjänster innehavaren tillhandahåller. Rådande frihet att registrera firma med skiftande grad av distinktivitet sammanhänger vidare med dels den nuvarande skyldigheten för enskild näringsidkare att framträda under det egna släktnamnet och dels olika släktnamns varierande särskiljningsförmåga. Firmas naturliga sammansättning av släktnamn och beskrivande ord är sålunda främsta orsaken till att krav på längre gående särskiljningsförmåga icke kunnat uppställas som villkor för firmaregistrering.⁹ Av praktiska skäl har det även varit nödvändigt att låta registreringen omfatta firmor, där graden av distinktivitet varierar allt efter det behov av skydd olika näringsidkare anse sig ha med hänsyn till arten och omfattningen av sin verksamhet. När det gäller firma bör därför hänsyn tagas till att skilda typer av firma finnas som inbördes ha mycket olika grad av särskiljningsförmåga.

I fråga om det sätt på vilket firma bildas kan man för närvarande urskilja vissa olika typer av firma som sinsemellan förete skiftande grad av särskiljningsförmåga. Ett stort antal firmor bestå endast av personnamn, ibland med tillägg som anger företagsform, t. ex. Johansson & Co, Aktiebolaget Ernst Nilsson, Aktiebolaget Birger Carlsson & Co och Åkerblom & Johansson. Andra firmor innehålla förutom beteckning för associationsform endast en uppgift om verksamheten, t. ex. Traktorimport-Aktiebolaget, Flyg-resebyrån Aktiebolag, Aktiebolaget Flygspedition, Aktiebolaget Kläder, Aktiebolaget Väfnader, Aktiebolaget Ljuddämpare och Aktiebolaget Heltäckande Mattor. Vanligt är vidare att firma som huvudbeståndsdel har en geografisk beteckning, t. ex. Hasselfors Bruks Aktiebolag, Aktiebolaget Hultsfreds-Industrierna, Bergvik och Ala Aktiebolag, Bandhagens Bilskola Aktiebolag och Aktiebolaget Östermalmsbokhandeln. En fjärde huvudgrupp utgöra firmor bildade av utpräglade fantasiord som icke ange något om företagets innehavare, verksamhet eller lokalisering, t. ex. Aktiebolaget Volvo, Aktiebolaget Reventa, Aktiebolaget Carma och Estrella Aktiebolag. Av de nämnda huvudtyperna förekomma även kombinationer av olika slag, t. ex. Byggnads Aktiebolaget O. Granquist, Göteborgs Kexfabriks Aktiebolag, Libra Husgeråd Aktiebolag och Fastighetsaktiebolaget Aurora. De geografiska beteckningarna uppträda ibland i adjektivform såsom t. ex. i Skandinavisk Clearinghandel Aktiebolag, Nordiska Klichéaktiebolaget, Svenska Skumsläcknings Aktiebolaget och Skånska Banken. Stundom förekomma andra adjektiviska bestämningar såsom t. ex. i Nya Asfalt Aktiebolaget, Stockholms Nya Barnvagnslager G. Ericsson, Allmänna Annonsbyrån Aktiebolag, Allmänna Deklarationsbyrån P. E. Eriksson, Aktiebolaget Förenade Superfosfatfabriker, Förenade Spets och Siden F. o. E. Lundquist och

⁹ Jfr *Eberstein*, Firma, varumärke och borgerligt namn, s. 85 ff.

Centrala Bussbeställningen Aktiebolag. Ibland påträffas mellanformer mellan verksamhetsord och fantasiord, t. ex. Polyfoto⁹ och Snabbköp.¹⁰

Bland de anförda exemplen från nuvarande praxis finnas registrerade firmor som innehålla endast ett verksamhetsord eller endast en allmän benämning på vara eller tjänst, d. v. s. ett ord som i och för sig saknar särskiljningsförmåga.¹¹ Så stor frihet att registrera deskriptiva firmor kan icke medges när registreringen blir rättsgrundande. En registrering omges gärna av något av respekt, den uppfattas ofta både av firmainnehavaren och hans konkurrenter såsom en viss garanti för firmans användbarhet i privaträttsligt avseende. Härigenom skapas också psykologiskt ett visst skydd kring varje registrering och på så sätt kommer den tvivelaktiga firman att faktiskt få ett skydd som den icke förtjänar.

Av hänsyn härtill är firma enligt förevarande stycke icke registrerbar om den *enbart* består av sådan allmän benämning eller sådant ortnamn som där anges. Lagtexten ger dock möjlighet till registrering av firma som är bildad av flera i och för sig icke särpräglade ord. Ofta kan nämligen genom sammansättning av sådana ord erforderlig särskiljningsförmåga för firman som helhet uppstå som en kombinationseffekt. Exempel på registrerbara firmor som bildats på detta sätt äro Svenska Kristallfabriken, Skandinaviska Pälsvvarumagasinet, Uppsala Ättiksfabrik, Nya Cementbolaget, Central-konditoriet, Centrala Bussbeställningen, Östermalms TV-service, Vällingby Cityköp, Södra Kylarservicen, Rostfria Boden och Ateljé Plissé & Märkning.

Den frihet som nu finns att registrera deskriptiva firmor accepteras sålunda fastän med viktiga begränsningar. Det praktiska behovet av firma med framträdande särskiljningsförmåga varierar nämligen från fall till fall. En måttlig skärpning av kravet på distinktivitet torde också vara önskemålet hos den majoritet som vid enkäten förordade vissa krav på särskiljningsförmåga som villkor för registrering. Enligt förslaget skall sålunda näringsidkare i princip äga frihet att inom en vid skala registrera en mer eller mindre distinktiv firma allt efter verksamhetens art eller omfattning. Den som väljer en mindre distinktiv firma får emellertid nöja sig med ett tämligen svagt firmaskydd.

Friheten att inom vissa gränser registrera ett deskriptivt kännetecken saknar som nämnts motsvarighet inom varumärkesrätten. Det har därför ifrågasatts huruvida icke förslaget kunde leda till en icke önskvärd ökning av användningen av deskriptiva firmor som varukännetecken. Den omständigheten att förslaget skärper kravet på firmas distinktivitet och därmed närmar firmalagen till VmL avser emellertid att minska möjligheterna

⁹ NJA 1937 A 143 = NIR 1937 s. 67. Ordet ansågs vara av egenartad beskaffenhet.

¹⁰ RÅ 1951 H 53 = NIR 1951 s. 261. Ordet ansågs »snarare kommit att framstå som en upplösning om butikstypen än som ett för Kooperationen avsett kännetecken».

¹¹ En annan sak är att åtskilliga av de uppräknade firmorna kunna ha fått särskiljningsförmåga genom inarbetande; se härom under andra stycket.

att med hjälp av firmarätten kringgå VmL:s regler om särskiljningsförmåga.

Den inledande allmänna bestämmelsen i förevarande stycke har formulerats så att därav framgår att kravet på särskiljningsförmåga som villkor för registrering ställes lägre i förslaget än i VmL. Utredningen hade ursprungligen valt en formulering som anslöt sig närmare till terminologin i 13 § VmL. För att uppnå nordisk enhetlighet i avfattningen har utredningen emellertid stannat vid den lydelsen att »firma som registreras skall vara ägnad att uppfattas som beteckning för en bestämd verksamhet».

Som exempel på ord som i och för sig saknar distinktivitet och därför icke enbart kan bilda firma nämnes i förevarande styckes andra mening »allmän benämning på verksamhetens art eller däri utbjuden vara eller tjänst» samt »ortnamn som brukas i den allmänna samfärdseln eller förvaltningen eller annat dylikt namn».

Med allmän benämning på verksamhetens art avses verksamhetsord såsom järnhandel, speceriaffär, pälssateljé, tvättinrättning, resebyrå, motorverkstad, betongindustri o. s. v. Under allmänna varubenämningar hänföras generiska ord och appellativ som beteckna viss vara eller varugrupp, t. ex. margarin, livsmedel, oljefärg, kemikalier, kläder och textilier. Allmänna benämningar på tjänster äro ord som skönhetsvård, biltvätt, renskrivning, resetjänst, inkasso o. s. v.

Genom borttagande eller tillägg av bokstäver får ord som utgör allmän benämning ibland i viss mån ny karaktär och förändras till ett distinkt ord, t. ex. *bilex* för *bilexport*. I andra fall medför ändring av ordet icke någon särskiljningsförmåga. Förkortning av t. ex. ordet *vulkaniseringsverkstaden* till *vulkverkstaden* förändrar icke detta ords karaktär av i och för sig oregistrerbart verksamhetsord. Och annan stavning av ordet än den sedvanliga ger i allmänhet icke heller för registrering erforderlig särskiljningsförmåga.

Ett ords särskiljningsförmåga skall främst bedömas efter ordets betydelse i svenska språket. På grund av ordets innebörd i ett främmande språk kan det emellertid också vara att betrakta som en i och för sig oregistrerbar allmän benämning på verksamhet, vara eller tjänst. Hänsyn bör i sistnämnda fall särskilt tagas till de andra nordiska ländernas språk och till de ledande världsspråken. Såsom icke registrerbara få exempelvis anses ord såsom *shop* för butik, *autodepot* för bildepå och *motorproducts* för biltillbehör men sådana ord kunna givetvis ingå såsom del av firma som också innehåller andra beståndsdelar. I särskilda fall bör även hänsyn tagas till ett ords betydelse på annat främmande språk (jfr med hänsyn till det föregående Vmbet. s. 271).

När en ny vara eller tjänst uppträder på marknaden sker ofta en nybildning av verksamhetsord som vid den tidpunkt då ordet bildades kunde förefalla särpräglad, t. ex. de som firma registrerade orden *televisionskompaniet* och *neontjänst* samt ordet *klackbar*. Dessa nybildningar ha emellertid i

regel som förebild ordbildningar inom äldre branscher. Vissa språkelement användas sålunda mer eller mindre inom alla branscher i kombination med benämning på vara eller tjänst. Nybildade verksamhetsord som innehålla något av dessa språkelement och bildats enligt gängse normer för ordbildning kunna i regel icke i och för sig anses tillräckligt distinktiva. Som exempel på ord som — i vissa fall i böjning — vanligen kombineras med varubenämning kunna nämnas: -affär, -artiklar, -ateljé, -butik, -byrå, -central, -centrum, -delar, -depån, -experten, -exporten, -fabriken, -förmedling, -försäljning, -hallen, -handel, -huset, -hörnan, -industri, -importen, -kompagniet, -konsult, -källaren, -lagret, -magasin, -material; -nytt, -products, -produkter, -produktion, -reovering, -reparationer, -salongen, -service, -specialisten, -system, -tillbehör, -tjänst, -upplag, -utensilier, -varor och -verkstad.

För användning som firma skapas inom näringslivet ständigt nya beskrivande ord genom sammansättning av ord eller orddelar till kombinationer utanför det vanliga, t. ex. Vägförbättringar för aktiebolag med väganläggning såsom verksamhetsområde och Industrimetoder för aktiebolag som sysslar med viss export och import. Ibland förekommer som firma mellanformer mellan verksamhetsord och fantasiord som ofta kunna vara suggestiva genom att antyda viss egenskap hos företaget, t. ex. Stjärnfrakt och Ilkopia. Vid bedömningen av dessa nybildningars registrerbarhet böra sammansättningsleden icke prövas var för sig utan som kombination och prövningen bör ske med ledning av de förut angivna grundsatser som motivera distinktivitetskravet.

Med »ortnamn som brukas i den allmänna samfärdseln eller förvaltningen» avses benämning på samhälle, järnvägs- eller poststation och namn på större administrativa områden som kommun och län. Namn på samhälle eller kommun är ofta samtidigt benämning på järnvägsstation, bussstation eller poststation. Till »annat dylikt namn» kan hänföras t. ex. namn på gata, stadsdel och offentlig plats. Dessa namn böra icke förbehållas någon viss näringsidkare utan få begagnas av envar för att ange företagets lokalisering. Fristående äro namnen i regel icke heller ägnade att av allmänheten uppfattas som individualiseringsmedel för näringsverksamhet, och deras användning både som firma och adress skulle kunna medföra praktiska olägenheter. Enligt 9 § NL skola detta slags namn av delvis andra skäl icke godkännas som släktnamn (jfr prop. 1963: 37 s. 87). Stadsgandet i förevarande stycke hindrar i allmänhet icke att rena gårdsnamn registreras som firma. I många fall böra också namn på mindre orter kunna registreras. Namn på floder och berg böra även som regel vara registrerbara.

Kravet på särskiljningsförmåga som villkor för registrering gäller i princip också släktnamn (jfr angående släktnamns användbarhet som firma motiven till 3 §). Av hänsyn till andra bärare av samma namn bör emeller-

tid ett släktnamn, oavsett dess individualiseringsförmåga, i regel icke ensamt registreras för en enstaka bärare av namnet. Registrering bör endast komma i fråga där släktnamn blivit så starkt inarbetat att namnets egenskap av firma blivit primär och släktnamnskaraktären trätt i bakgrunden (jfr Vmbet. s. 231 och 276). Någon uttrycklig regel härom har icke ansetts erforderlig då släktnamn numera i regel registreras som firma endast i förening med förnamn, verksamhetsord o. dyl.

Huruvida släktnamn jämte förnamn eller annat tillägg är registrerbart som firma blir att bedöma enligt bestämmelserna i förevarande paragraf. Släktnamn som saknar särskiljningsförmåga kan i sammansättning med ett ovanligt förnamn bilda en distinktiv firma, t. ex. Alexis Nilsson. Tillräcklig särskiljningsförmåga kan också uppnås genom en kombination av flera släktnamn som i och för sig sakna särprägel, t. ex. Larsson & Pålsson. Sådana släktnamn kunna också ofta registreras som firma i förening med verksamhetsord, geografiska namn o. dyl.

Slagord är icke registrerbart som varumärke (jfr 2 § andra stycket VmL samt Vmbet. s. 108 ff. och 220). Registrering av dylika ord som varumärke har bl. a. ansetts bereda alltför stora svårigheter vid bedömningen av kravet på särprägel och vid likhetsgranskningen (jfr prop. 1960: 167 s. 50).

Ett allmänt förbud mot registrering av slagord som firma bör icke uppställas. Firma är ofta beskrivande och firmor med slagordsmässig karaktär böra därför i viss utsträckning kunna godtagas, t. ex. firmor som den förut omnämnda firman Rostfria Boden. Utpräglade slagord, d. v. s. satser som avse att inpränta något hos allmänheten, äro emellertid icke lämpliga som firma. Av motsvarande skäl som anförts med hänsyn till varumärkesregistrering böra sådana slagord icke kunna registreras som firma. Skydd kan däremot erhållas för inarbetade slagord vilket framgår av 2 § tredje stycket. Firmor som innehålla rena värdeomdömen som t. ex. Billiga Varor och Vackra Mattor böra i allmänhet icke anses ha tillräcklig särskiljningsförmåga.

Enligt de finska och norska förslagen gäller kravet på särprägel icke vid registrering av släktnamn. I fråga om geografiska namn äro de andra nordiska förslagen dessutom något annorlunda formulerade än det svenska. Detta har skett huvudsakligen av språkliga skäl utan att sakliga skillnader åsyftas. Exempelvis det danska förslaget talar om »større geografisk område såsom landsdel, egn, kommune eller lignende».

Om firma med bristande särskiljningsförmåga registrerats eller om firma efter registreringen degenererat till allmän beteckning, som icke kan vara föremål för firmarätt, kan registreringen hävas; se härom 18 §.

Andra stycket

De firmor som i första stycket anges såsom icke distinktiva skola endast anses *i och för sig* vara utan särskiljningsförmåga. I första punkten av före-

varande stycke har i anslutning härtill stadgats, att »vid bedömning av om firma uppfyller villkoret i första stycket skall hänsyn tagas till alla föreliggande omständigheter och särskilt till den tid och omfattning firman varit i bruk».

Bestämmelsen innebär icke något undantag från huvudregeln i första stycket om att firma måste äga särskiljningsförmåga för att kunna registreras. Den är i stället en anvisning som inskräper att vid bedömningen av om en firma äger sådan förmåga hänsyn skall tagas till samtliga föreliggande omständigheter och särskilt om firman i praktisk användning visat sig vara i stånd att fungera som kännetecken. En motsvarande regel finns i 13 § första stycket VmL (jfr Vmbet. s. 273 f.).

Om en näringsidkare som firma begagnar en allmän varubenämning kan denna efterhand av allmänheten bli uppfattad och erkänd såsom näringsidkarens särskilda kännetecken. När ett icke distinkt ord på detta sätt kommer att framstå som ett företags speciella kännetecken säges ordet ha en *sekundärbetydelse* vid sidan av sin ursprungliga innebörd (Vmbet. s. 273).

Erforderlig särskiljningsförmåga uppnås i sådana fall främst genom ett omfattande bruk av en firma. Förslaget anger icke hur mycket en firma skall ha använts för att tillräcklig distinkтивitet skall anses föreligga. Firman behöver sålunda icke alltid ha begagnats i den utsträckning att fullbordad inarbetning uppnåtts. Som regel måste emellertid ett deskriptivt ord vara inarbetat för att få en sekundärbetydelse (jfr Vmbet. s. 103). För att ett vanligt deskriptivt ord skall anses distinkt bör krävas en stark bevisning.

Även släktnamn kan på grund av stark inarbetning ha en sekundärbetydelse.¹² Kraven på bevisning härom måste ställas särskilt höga.

Om bestämmelsen i förevarande punkt råder enighet mellan de nordiska länderna.

I fråga om bedömningen av firmas särskiljningsförmåga ges i *andra punkten* en särskild föreskrift rörande firmabeståndsdel som enbart anger associationsform. Där uttalas, att »vid bedömningen skall bortses från beståndsdel som utgöres av sådan beteckning som aktiebolag, handelsbolag och ekonomisk förening eller förkortning därav». Föreskriften har införts för att få överensstämmelse med de andra nordiska länderna.

Till skillnad från de nämnda beteckningarna kan ord, som förutom associationsform anger verksamhetens art, sammanställt med t. ex. ett geografiskt ord bilda en firma med tillräcklig distinkтивitet, t. ex. ordet stadshypoteksförening i Stockholms stadshypoteksförening.

¹² Jfr NJA 1937 s. 504 = NIR 1938 s. 81 Bolinder.

Tredje stycket

I detta stycke har upptagits en specialregel om registrering av bokstäver och siffror: »Firma som enbart består av bokstäver eller siffror må registreras endast om firman blivit inarbetad.»

Genom förslaget (2 § tredje stycket) erkännes firmarätt till inarbetad bokstavs- och sifferfirma och som konsekvens härav medges i förevarande stycke även registrering av dylik firma.

Innebörden av den föreslagna bestämmelsen är att bokstavs- och sifferfirma i och för sig skall anses sakna för registrering erforderlig särskiljningsförmåga. Endast om firmans användning lett till fullbordad inarbetning blir den registrerbar. Här fordras sålunda alltid ett större mått av användning för att bristande särprägel skall anses botad, vilket innebär att strängare krav uppställas än för icke distinktiva ord. I och för sig äro också bokstäver och siffror mindre önskvärda som firma. Viss försiktighet bör därför iakttagas vid regleringen av skyddet för bokstavs- och sifferfirma. Trots det begränsade rättsskydd som sådan firma åtnjuter användes den i anmärkningsvärd omfattning. Framför allt begagnas bokstavsfirma i form av förkortning, t. ex. ASG för Aktiebolaget Svenska Godscentraler, BGB för Byggmästares i Stockholm Gemensamma Byggnads Aktiebolag och HSB för Hyresgästernas Sparkasse- och Byggnadsförening. Användningen av bokstavsfirma kan påvisas inom alla branscher och även inom andra områden av samhället ha förkortningar, kodbeteckningar o. dyl. fått stor popularitet (jfr Vmbet. s. 275). Allmänheten ställes härigenom inför ett otal bokstavs- och sifferbeteckningar, som det blivit allt svårare att skilja åt. Denna utveckling ger anledning till en viss återhållsamhet vid lagfästandet av firmarätt till bokstavs- och sifferfirma. Intresset för att begagna sådan firma bör på så sätt kunna dämpas. För inarbetad bokstavs- och sifferfirma finns emellertid ett lika befogat anspråk på rättsskydd som för inarbetad firma av annat slag. Eftersom förslaget medger firmarätt till bokstavs- och sifferfirmor när de blivit inarbetade får det anses följdriktigt att i sådana fall också tillåta registrering. Kraven på bevisning om inarbetande måste emellertid även här ställas höga.

I fråga om registrerbarheten av bokstavs- och sifferfirmor skiljer sig det danska förslaget från de andra ländernas. Enligt detta likställas bokstäver och siffror med icke distinktiva ord och kunna sålunda i vissa fall registreras utan att användningen lett till fullbordad inarbetning.

Som förut nämnts är 9 § i de danska och finska förslagen icke utformad som en registreringsföreskrift utan såsom en materiell skyddsregel. Från dansk sida motiveras detta med att oregistrerade firmor, vilka enligt det danska förslaget bli skyddade så snart de tagits i bruk, spela så stor roll att hänsyn bör tagas till dessa firmor på samma sätt som till registrerade. Bestämmelserna i 9—11 §§ ha fördenskull givits naturen av materiella regler som gälla för alla firmor, oregistrerade liksom registrerade.

Som framgår av inledningen till 8—13 §§ är den svenska ståndpunkten att den materiella rättens innehåll redan fullständigt angetts i 4 §. Denna centrala bestämmelse sammanfattar de i föregående paragrafer uppställda förutsättningarna för firmarätt och fastslår innebörden av den rätt som tillkommer innehavare av registrerat eller inarbetat *kännetecken*. Då därigenom redan tidigare i lagtexten såsom förutsättning för firmarätt angetts föremålets natur av särskiljande beteckning, är det enligt svensk uppfattning överflödigt att senare genom en särskild regel upprepa att firma utan särskiljningsförmåga saknar skydd.

Som självständig skyddsregel skulle 9 § dessutom lägga alltför mycket band på domstolarna vid deras bedömning om ett kännetecken äger särskiljningsförmåga. Det ligger i sakens natur och behöver icke särskilt utsägas att även domstol vid ett sådant bedömande skall taga hänsyn »till alla föreliggande omständigheter och särskilt till den tid och omfattning firman varit i bruk». Men det är snarast en olägenhet att därutöver binda domstolen med specialbestämmelser. Fastän ett stadgande som 9 § skulle bli mindre lämpligt som skyddsregel har det däremot — på samma sätt som motsvarande bestämmelse i 13 § VmL — en praktisk funktion att fylla som registreringsregel.

10 §.

Vilseledande firma

Denna paragraf stadgar registreringshinder för vilseledande firma.

Gällande svensk rätt

I FmL finnas utförliga bestämmelser om hur firma för enskild näringsidkare och handelsbolag skall bildas (9 och 10 §§; jfr 12 och 13 §§). Fler-talet föreskrifter ha främst till syfte att förhindra registrering av för allmänheten vilseledande firmor och avse härigenom samtidigt att förverkliga principen om sanning i firma (NJA II 1887 nr 3 s. 28 f. och 33 ff.). Som redan nämnts har denna princip anförts såsom motiv för den skyldighet att använda personfirma vilken enligt 9 § FmL gäller för enskild näringsidkare och handelsbolag. Och vid sidan härav stadgas i 9 § med stöd av samma princip förbud att i enskild näringsidkares firma intaga något, som antyder ett bolag eller en förening, och att i handelsbolags firma införa namnet på annan person än bolagsman. Endast för det fall att kommanditdelägare finnes i handelsbolag får firman innehålla något som antyder begränsning i innehavarens ansvar och då skall ordet kommanditbolag intagas i firman (9 § tredje stycket).

Uttryck för sanningsprincipen äro också de allmänt formulerade föreskrifterna i 10 § första stycket FmL. Här föreskrives att annans namn ej må obehörigen intagas i firma,¹ att firma ej må ange företag som icke står

¹ Denna föreskrift är även uppställd till skydd för privaträtt till släktnamn, se NJA II 1887 nr 3 s. 33; jfr förslaget till firmalag 11 § 3). Angående föreskriftens tillämpning i övrigt jfr NJA 1935 s. 661 = NIR 1934 s. 164 och 1936 s. 69 Kahl samt *Eberstein*, Individualiteten, s. 139 ff.

i förbindelse med rörelsen² och att firma, som anger visst slag av rörelse, ej må bibehållas oförändrad sedan en väsentlig förändring av rörelsen ägt rum.

FmL:s regler om överlåtelse av firma äro också utformade under inflytande av principen om sanning i firma (NJA II 1887 nr 3 s. 36 ff.). Huvudregeln är sålunda att firma endast får överlätas om den förses med ett tillägg som visar att överlåtelse ägt rum (12 §). Sanningsprincipens tillämpning vid firmaöverlåtelse behandlas närmare nedan i motiven till 14 § förslaget till firmalag.

Som nämnts i inledningen till 8—13 §§ innehålla de lagar som gälla övriga firmasubjekt som regel föreskrifter att i firma skall intagas ett för associationsformen eller verksamhetsarten utmärkande ord eller uttryck. Också dessa bestämmelser motiveras av sanningsprincipen liksom de kompletterande föreskrifter varigenom användningen av ifrågavarande ord och uttryck inskränkes till de rättssubjekt för vilka ordet eller uttrycket är obligatoriskt.

I speciallagarna saknas, som förut nämnts, motsvarighet till de allmänna regler om firma som finnas i 10 § första stycket FmL. Som framgår av den inledande översikten ha dessa föreskrifter emellertid tidigare varit direkt tillämpliga även på aktiebolags firma. Och de ha som förut också nämnts på senare tid ibland tillämpats även vid registrering av andra firmor än de som numera omfattas av FmL.

Nordisk rätt i övrigt

I de andra ländernas firmalagar finnas bestämmelser om firmas innehåll som på motsvarande sätt som FmL:s föreskrifter ge uttryck för sanningsprincipen. I den mån regler om firma getts i lagstiftning vid sidan av firmalagarna innehåller denna lagstiftning till förhindrande av vilseledande firmor liknande föreskrifter om obligatoriska firmabeståndsdelar som den svenska lagstiftningen.

Förslaget

Nuvarande lagstiftning är oklar när det gäller registreringsmyndigheternas rätt att hindra registrering av vilseledande firmor.³ När firmor som anmälts till handelsregister varit ägnade att vilseleda i andra fall än de som uttryckligen regleras i FmL har man emellertid i viss utsträckning tillämpat FmL:s registreringshinder extensivt.⁴ Vid registrering i annat register har registreringspraxis, som förut nämnts, visat tvekan att tillämpa FmL:s registreringshinder analogt. I vissa fall torde sålunda registrering ha skett av vilseledande firmor, vilkas användning t. ex. kunnat vara förbjuden enligt bestämmelserna i 1 § IKL om vilseledande reklam.⁵

² Jfr RÅ 1931 s. 168 Stockholms Pantbod Försäljningslokal, S. Lindström.

³ Jfr prop. 1931: 175 s. 21 och *Eberstein*, Individualiteten, s. 141.

⁴ Jfr RÅ 1963 H 45 Tailor Club, Almström & Göranson; överståthållarämbetet åberopade grunderna för 10 § första stycket andra punkten FmL.

⁵ Jfr prop. 1931: 175 s. 21 och 58.

Registreringsmyndigheten bör alltid ha möjlighet att vägra registrering av firma som är vilseledande för allmänheten. Firmas intagande i offentligt register kan lätt av innehavaren uppfattas som ett tillstånd att använda firman och av allmänheten som en garanti för att firman är korrekt.

För att hindra registrering av vilseledande firmor är det icke tillräckligt att komplettera gällande registreringsförbud med ytterligare specialförbud. En uppräknig av olika fall av vilseledande blir alltid ofullständig och genom en regel som utformas på detta sätt utelämnas också oförutsedda former för vilseledande. I sin enkät har utredningen ställt frågan om en generell regel om förbud mot vilseledande firma bör införas. Med några undantag har frågan besvarats jakande. I åtskilliga yttranden har därvid framhållits praktiska fall av vilseledande som icke direkt falla in under nu gällande registreringsförbud i FmL.

I likhet med det stora flertalet av de vid enkäten tillfrågade anser utredningen att en allmän regel om registreringshinder för vilseledande firma bör uppställas. En motsvarande regel finns redan i VmL (14 § första stycket punkt 2; jfr Vmbet. s. 279 ff.). Registreringshindret har i förevarande paragraf fått den utformningen, att firma ej får registreras »om den är ägnad att vilseleda allmänheten». Stadgandet uppbäres av och är det negativa uttrycket för principen om sanning i firma. Denna princip kommer även till uttryck genom de särskilda föreskrifter om firmas innehåll vilka som förut framhållits enligt förslaget skola kvarstå i speciallagarna.

Sanningsprincipen har väsentligt större praktisk betydelse i firmarätten än i varumärkesrätten, varför regeln om vilseledande upptagits i en särskild paragraf och icke såsom i VmL endast som en punkt i katalogen över speciella registreringshinder. I motsats till varumärke anger firma ofta den företagsform under vilken verksamheten bedrivs, verksamhetens art eller omfattning eller kvalifikationer hos innehavaren. Ibland innehåller firma dessutom antydning om samhörighet med annat företag av offentlig eller enskild natur. Fara föreligger alltid att firmas uppgifter i dessa olika hänseenden kunna bli vilseledande.

Som framgår av det nyss anförda avser bestämmelsen i förevarande paragraf icke att i första hand skydda annans privaträtt. Om firma företer sådan likhet med kännetecken som tillkommer annan att allmänheten hänföra verksamheten till denne talas i förslaget om förväxling och icke om vilseledande. Registreringshinder på grund av förväxlingsbarhet med annans kännetecken behandlas i 11 § punkterna 5 och 6.

Den gränsdragning förslaget gör mellan vilseledande och förväxling har redan genomförts i VmL (Vmbet. s. 280 f.). Gränsdragningen beror på att olika intressen utsätts för risken att kränkas. Vid vilseledande åsidosättes främst ett allmänt intresse. Allmänheten löper fara att missledas om den prestation som ställes i utsikt och förfarandet kan därför också te sig bedrägligt. Vid förväxling rör det sig om misstag i fråga om verksamhetens

identitet. Köparen tror att han vänt sig till A medan han i själva verket har att göra med B. För allmänheten är det i och för sig utan betydelse vem som presterar om blott prestationen är den begärda. Vad B presterar kan visserligen vara sämre men också lika bra och t. o. m. bättre än det A tillhandahåller. Vid förväxling är det därför främst innehavarens privaträtt till firman som kränkes. Förslaget följer i stort sett dessa systematiska överväganden. Vid vilseledande komma också andra sanktioner i fråga än vid förväxling. I förra fallet, där det särskilt gäller allmänhetens intresse, äga företrädare för det allmänna föra talan om förbud mot firmans användning enligt 16 § och, där registrering skett, om hävande eller ändring av registreringen enligt 18 §. Rör det sig om förväxling och intrång i enskild rätt är det i första hand målsäganden som har att avgöra om talan skall föras och i detta fall bli reglerna i 21 och följande §§ om straff, ersättningskyldighet och annan påföljd för firmaintrång tillämpliga.

Den skillnad som enligt förslaget föreligger mellan vilseledande och förväxling medför att registreringshindret i förevarande paragraf i regel icke skall åberopas när registrering vägras enbart därför att firma är alltför lik annans skyddade kännetecken. Förväxling med annans firma kan emellertid även medföra att allmänheten vilseledes. Om registrering då sökes efter medgivande av det andra kännetecknets innehavare blir det nu behandlade registreringshindret tillämpligt i stället för hindret i 11 § punkt 5 (se ytterligare härom motiven till 11 § andra stycket).

Bland uppgifter i firma som äro ägnade att vilseleda ha nämnts sådana som hänföra sig till den *associationsform* under vilken verksamheten bedrivs. För att i dylika fall förekomma vilseledande innehålla speciallagarna, som förut framhållits, föreskrifter om obligatoriska beståndsdelar i firma och om förbud att i firma intaga beteckning som utmärker annan associationsform. Härom må hänvisas till de exempel som redan anförts i inledningen till 8—13 §§. Dessa bestämmelser täcka emellertid blott ett fåtal situationer och registreringshindret i förevarande paragraf utgör därför ett viktigt komplement till speciallagarnas föreskrifter om firmas innehåll.

I undantagsfall förekommer att i firma ingående beteckning för annan associationsform icke verkar vilseledande. I aktiebolags firma kan jämte det obligatoriska ordet aktiebolag intagas ordet förening på sådant sätt att fara för vilseledande icke behöver uppstå. Exempel härpå ur aktiebolagsregistret äro firmorna Föreningens för Svensk Hemslöjd förlagsaktiebolag och Aktiebolaget Föreningstjänst. I sådana fall föreligger icke hinder för registrering.⁶

När verksamhet som drivits av handelsbolag ombildas till aktiebolag är det vanligt att det nya bolaget övertager den äldre firman, t. ex. Aktiebolaget Paulsson & Rygh, Aktiebolaget Seelig & Co och Aktiebolaget Olson & Son.

⁶ Jfr 7 § andra stycket lagen om ekonomiska föreningar.

En dylik firma kan emellertid uppkomma även vid nybildning av aktiebolagsfirma och blir knappast missförstådd.

Annorlunda ställer det sig när aktiebolags firma överlåtes till enskild näringsidkare eller till handelsbolag. Här måste ordet aktiebolag såsom vilseledande alltid utgå ur firman. Huruvida i fall där enskild näringsidkares firma överlåtes till handelsbolag eller sådant bolags firma till enskild näringsidkare firman efter överlåtelsen skall anses vilseledande i den nya innehavarens verksamhet behandlas under 14 §.

Det förevarande registreringshindret kan även bli tillämpligt när firma efter överlåtelse sökes registrerad som bifirma. Om t. ex. aktiebolag övertager ekonomisk förenings firma eller sådan förening aktiebolags firma för användning som bifirma måste i förra fallet orden ekonomisk förening och i det senare fallet ordet aktiebolag såsom vilseledande utgå ur bifirman.

Genom föreskrifter i speciallagarna förbjödes i vissa fall användningen av firmor som på ett vilseledande sätt ange *verksamhetens art*. Det kan här vara fråga om förbud för annat företag att i firma intaga något som utmärker verksamhet vilken bedrivs under någon form av statlig kontroll eller med statligt bidrag, som ju ger verksamheten en särställning. Exempel på föreskrifter av detta slag är förbudet mot användning av firma som innehåller ordet bank (2 § lagen om bankrörelse) och förbudet att använda firma som ger sken av att innehavas av allmän försäkringskassa (18 kap. 3 § lagen om allmän försäkring).

I den mån firma är ägnad att vilseleda om verksamhetens art blir hindret i förevarande paragraf tillämpligt.⁷ Huruvida risk för vilseledande föreligger i detta hänseende aktualiseras i regel vid registreringsmyndighetens prövning endast när firmas innehåll strider mot de uppgifter om verksamhetens art som lämnats i ansökan om registrering eller i bolagsordning. I andra fall torde myndigheten normalt kunna utgå ifrån att uppgift om verksamhetsarten är riktig. Någon undersökning eller speciell prövning härav behöver således icke förekomma. Praktisk betydelse torde hindret särskilt få när firma sökes registrerad efter överlåtelse varom hänvisas till 14 §.

Uppgifter om *verksamhetens omfattning* äro ej sällan tilltagna i övertakt för att ge verksamheten sken av att ha en storlek som den i verkligheten icke äger, s. k. pretentiösa firmor. Detta kan ske på olika sätt och bland annat genom att i firma intages ett geografiskt namn eller ett adjektiv med geografisk innebörd som anger ett vidsträcktare verksamhetsområde än det faktiska, t. ex. namn som Sverige och Stockholm eller adjektiv som skandinavisk, nordisk, svensk och sydsvensk. Exempel härpå äro firmor som Sveriges damfrisörskola, Stockholms cigarraffär, Skandinaviska Kristall-

⁷ Jfr RÅ 1931 s. 168 Stockholms Pantbod Försäljningslokal, S. Lindström.

fabriken, Nordiska Klichéanstalten, Svenska plastfabriken och Sydsvenska Bildbyrån.

Genom att användningen av pretentiösa firmor blivit så vanlig ge dessa firmor i stor utsträckning knappast allmänheten intryck av att verksamheten har den omfattning som firmans ordalydelse anger. I utredningens enkät har också i åtskilliga svar understrukits att det är svårt att objektivt fastställa huruvida risk för vilseledande föreligger eller kan tänkas uppkomma. Från några håll har framhållits att en ursprungligen pretentiös firma genom företagets expansion relativt snabbt kan komma att motsvara verkligheten.

Enligt utredningens mening kunna ej heller några allmänna riktlinjer uppställas för fall där pretentiös firma skall anses vilseledande. Registreringshindret bör emellertid i detta fall tillämpas med varsamhet. Registrering bör endast vägras där det är uppenbart att firman måste komma att vilseleda allmänheten. Även då uppgifterna äro så överdrivna, att en särskilt kritisk bedömare icke tager dem på allvar bör hänsyn i första hand tagas till deras inverkan på folk i allmänhet. Som exempel på firmor som avböjts av patentverket såsom alltför pretentiösa må nämnas Aktiebolaget Svenska företagare och Royal Sweden Gift House Aktiebolag.

Hinder för registrering av firma, som i och för sig är vilseledande, kan tänkas upphävt om firman använts i sådan omfattning att dess vilseledande verkan upphört. Om firma åter efter registreringen blivit vilseledande kan innehavaren förbjudas att använda firman enligt 16 § och talan föras om hävande eller ändring av registreringen enligt 18 §.

Exempel på att firma anger vissa *kvalifikationer* eller egenskaper hos ett företag eller dess innehavare utgör uppgift i firman att företaget är ett specialföretag i branschen eller på visst område därav såsom när firma för frisörverksamhet betecknar företaget som hårfärgningsexpert. I firma kan även ingå en yrkestitel som anger högre utbildning eller annan särskild kompetens, t. ex. apotekare, civilingenjör, jurist, läkare, auktoriserad revisor o. s. v. Yrkestitel kan som garanti för viss utbildning vara kombinerad med uppgift om medlemskap i någon organisation, t. ex. arkitekt SAR och optiker SOR.

Huruvida vilseledande i här anförda fall föreligger är beroende av om de kvalifikationer eller egenskaper firman anger äro representerade hos företaget. Dessa frågor kunna uppenbarligen endast i viss utsträckning bli aktuella för registreringsmyndigheterna. Så bör bli fallet där firma antyder särskild kompetens på grund av högre utbildning eller auktorisation av myndighet eller jämförlig inrättning.⁸ Innehåller firma t. ex. uppgift som apotekare, civilingenjör, jurist,⁹ läkare, auktoriserad revisor o. dyl. skall

⁸ Obehörig användning av vissa här avsedda yrkesbeteckningar är även straffbelagd t. ex. användningen av beteckningarna advokat och legitimerad läkare, se brottsbalken 17: 15 och 6 § lagen den 30 juni 1960 om förbud i vissa fall mot verksamhet på hälso- och sjukvårdens område.

⁹ I RÅ 1956 s. 63 har registrering medgivits av firma med ordet »juristbyrå» för rörelse driven av person utan juridisk examen. Enligt förslagets regler om vilseledande firma skulle registrering icke tillåtits i detta fall.

registrering vägras om icke i ärendet visas att firmainnehavaren eller annan som har inflytande i företaget besitter denna kompetens.

Om firma oriktigt ger sken av *samhörighet* med statligt företag är den vilseledande. Motsvarande gäller om firma som oriktigt antyder samhörighet med en betydelsefull organisation, t. ex. med LO. Förekomsten av ordet riks i en firma kan i vissa fall ge firman en officiell prägel. Även användningen av orden svensk, svenska eller Sverige kan ibland medföra sådan prägel. Exempel på av patentverket såsom vilseledande underkända firmor, där något av dessa ord ingår, äro Riksbyrå för kontorsorganisation Aktiebolag, Aktiebolaget Rikspotatis, Riks-Bokhandeln Aktiebolag, Aktiebolaget Riksinredningar, Svenska Geologbyrå Aktiebolag, Institutet för Svensk Aktiebolagsbildning Aktiebolag, Aktiebolaget Svenska premieobligationer, Sveriges Allmänna Marknads- och Organsationsundersökningar Aktiebolag och The Swedish Radio & Television Corporation Aktiebolag;¹⁰ jfr Stockholms läns Fastighetsförmedling Aktiebolag som även underkänts såsom vilseledande.

Registrering av firma som innehåller ordet riks kan ibland vägras även med stöd av hindret i 11 § punkt 1 (jfr Vmbet. s. 379). Om firma som sökes registrerad är alltför lik firma för statlig inrättning som avses i förslagets 29 § kan registreringsansökan avslås på grund av förväxlingsskyddet i 11 § punkt 5.¹¹

När firma oriktigt antyder samhörighet med annat enskilt företag eller med annan enskild person sättes, som förut utvecklats, i regel icke något allmänt intresse i fara. Frågan om registrering blir i stället att bedöma enligt de regler i 11 § som avse att bereda skydd för enskilda rättigheter. Vid medgivande av vederbörande rättsinnehavare kan dock ett allmänt intresse trädas för nära genom att kundkretsen vilseledes. Huruvida medgivande att i firma intaga annans firma, släktnamn eller konstnärsnamn bör godtagas behandlas närmare nedan i motiven till 11 § andra stycket.

Om innehållet i 10 § råder enighet mellan de nordiska länderna. I de andra ländernas förslag är bestämmelsen emellertid som förut nämnts utformad såsom en allmän regel avseende även oregistrerad firma. Användning av oregistrerad firma som är vilseledande är emellertid förbjuden enligt 16 § svenska förslaget.

11 §.

Speciella registreringshinder

Denna paragraf innehåller i första stycket de s. k. speciella registreringshindren samt i andra stycket en bestämmelse om verkan av medgivande till registrering i vissa fall. Registreringshindren upptagas i sex punkter av vilka de två första huvudsakligen äro motiverade av allmänna hänsyn medan de följande främst bereda skydd åt olika privata rättigheter.

Paragrafen har utformats i nära anslutning till 14 § VmL, en anpassning

¹⁰ RÅ 1963 H 42 = NIR 1963 s. 224.

¹¹ Jfr NJA 1946 s. 648 = NIR 1947 s. 130 Stockholms allmänna Hypoteksförening u. p. a.

som också förordats i svaren på enkäten. Vissa olikheter i förhållande till VmL bero på att figurer o. d. som kunna registreras såsom varumärke icke äro registrerbara som firma. Det stadgande som motsvarar bestämmelsen i 14 § första stycket 2 VmL om vilseledande märke har, som förut nämnts, i förslaget fått sin egen paragraf (10 §).

Första stycket

Punkt 1

I denna punkt stadgas registreringshinder för firma som innehåller sådan officiell beteckning, som åtnjuter skydd enligt särskild lagstiftning.

Gällande svensk rätt

Rätten att i varumärke eller firma använda officiell beteckning regleras icke i VmL eller FmL utan genom bestämmelser i särskilda lagar. Enligt dessa bestämmelser är användning i kommersiellt syfte av vissa officiella beteckningar förbjuden utan vederbörligt tillstånd. I lag den 2 december 1960 om skydd för vapen och vissa andra officiella beteckningar stadgas sålunda förbud mot obehörig användning i varumärke eller annat kännetecken för varor eller tjänster bl. a. av vissa på svenska staten hänsyftande beteckningar (se Vmbet. s. 374 ff. och prop. 1960: 167 s. 220 ff.).¹ Genom att uttrycket »annat kännetecken för varor eller tjänster» även inbegriper firma blir lagen jämväl tillämplig på obehörig användning i sådant kännetecken (jfr Vmbet. s. 212). Mot obehörigt bruk i varumärke eller firma skyddas också Förenta Nationernas emblem och namn enligt lagen den 10 juli 1947 (prop. 1947: 306 s. 10). Motsvarande skydd finns för benämningarna »röda korset» och »Genèvekorset» och därmed jämställda benämningar enligt lagen den 30 december 1953 om skydd för vissa internationella sjukvårdsbeteckningar (prop. 1953: 142 s. 43 ff.). I samtliga lagar stadgas straff som påföljd för obehörig användning.²

Som framgår av det sagda avser skyddet enligt ovannämnda lagar officiell betecknings *användande* i varumärke eller firma. I VmL kompletteras detta skydd genom administrativa bestämmelser. Enligt VmL får sålunda varumärke ej registreras om i märket utan tillstånd intagits skyddad officiell beteckning (14 § första stycket punkt 1). Något motsvarande registreringshinder finns icke i FmL. Om officiell beteckning obehörigen intagits i firma torde registrering i vissa fall kunna vägras med stöd av förbudet i 10 § första stycket FmL att i firma ange företag, som icke står i förbindelse med rörelsen (jfr i motiven till föregående paragraf angivna exempel där firmor med ordet »riks» avvisats av patentverket). Även om uttryckligt registre-

¹ Om utredning angående rikets vapen och flagga m. m., se SOU 1966: 62.

² De olika lagarna avse också annan användning än som varumärke och firma. Detta får praktisk betydelse framför allt i fråga om lagen om skydd för vissa internationella sjukvårdsbeteckningar.

ringsförbud icke kan åberopas synes man emellertid i praxis vägra registrering av firma däri utan tillstånd intagits skyddad officiell beteckning.

Nordisk rätt i övrigt

Av övriga nordiska länder har endast Finland lagstiftning liknande den svenska till skydd mot obehörig användning av statliga och internationella beteckningar. I Danmark torde emellertid kommersiellt bruk av officiella beteckningar i viss utsträckning kunna förbjudas enligt lagstiftningen mot illojal konkurrens. I Norge faller otillåten användning av dylika beteckningar under strafflagen. Något utfryckligt registreringsförbud mot firma i vilken obehörigen användes officiell beteckning finns ej heller i de andra ländernas firmalagar. I varumärkeslagarna (14 § första stycket) stadgas däremot registreringshinder i huvudsakligen samma omfattning som i VmL för varumärke som utan tillstånd innehåller officiell beteckning.

Förslaget

Registrering bör icke ske av firma, vars användning är förbjuden enligt bestämmelserna i den särskilda lagstiftningen till skydd för officiella beteckningar. I firmalagen bör sålunda i anslutning till VmL uppställas registreringshinder för firma innehållande skyddad officiell beteckning. Registreringshindret har i förevarande punkt fått den utformningen, att firma ej får registreras »om i firman utan tillstånd intagits sådan statlig eller internationell beteckning, som enligt lag eller författning icke må obehörigen brukas som firma, eller ock något som lätt kan förväxlas därmed».

Vilka beteckningar som omfattas av registreringsförbudet i den föreslagna bestämmelsen framgår av de förut omnämnda lagarna. Flertalet av de beteckningar som avses i 1960 års lag om skydd för vapen och vissa andra officiella beteckningar utgöres av figurer o. d. som oavsett sin officiella karaktär i och för sig icke kunna bli föremål för firmaregistrering (se angående denna lag Vmbet. s. 377 ff.). Hindret i förevarande punkt blir sålunda i fråga om inhemska beteckningar tillämpligt på verbalbeteckning, vilken såsom hänsyftande på svenska staten ger firman en officiell karaktär. Det som lätt kan förväxlas med sådan beteckning omfattas även av hindret. Som redan framhållits i motiven till 10 §, räknas i vissa fall ordet »riks» till beteckning som hänsyftar på svenska staten. Om firma som innehåller officiell beteckning är ägnad att vilseleda allmänheten kan registrering också vägras enligt förslagets 10 §. Härom må hänvisas till de i motiven till denna paragraf anförda exemplen.

Av de två lagarna om skydd för internationella beteckningar avser 1947 års lag Förenta Nationernas emblem och namn, förkortning av namnet eller annat som därmed företer sådan likhet, att förväxling lätt kan äga rum. 1953 års lag gäller förutom rödakorsmärket och vissa därmed jämställda figurmärken benämningarna »röda korset», »Genèvekorset», »röda halvmå-

nen» och »röda lejonet och solen» samt benämning som företer sådan likhet med dem att förväxling lätt kan ske.

För användning i firma av Förenta Nationernas namn eller förkortning därav erfordras medgivande av organisationens generalsekreterare. De internationella sjukvårdsbeteckningarna få i princip icke offentligen brukas annat än som kännetecken för militär sjukvård, för militärpräster samt i viss utsträckning för civil sjukvård.

Registreringshindret blir tillämpligt om skyddad beteckning utan tillstånd intagits i firma. Hindret skall givetvis tillämpas också där firma endast består av den skyddade beteckningen.

Hindret gäller icke blott den officiella beteckningen i oförändrad utformning utan även beteckning som *lätt kan förväxlas därmed*. När likheten icke är fullständig skall sålunda i firma intagen beteckning stå den officiella beteckningen ganska nära innan förväxlingsrisk skall anses vara för handen. Detta överensstämmer med gällande rätt i speciallagarna om skydd för officiella beteckningar. Eftersom risken för förväxling med en officiell beteckning skall vara förhållandevis stor blir likhetsbedömningen mindre sträng än den likhetsprövning som skall företagas enligt punkterna 5 och 6 av förevarande paragraf som handla om annans firma och varumärke som registreringshinder. Här begagnas endast ordet »förväxlingsbar» eftersom vid prövning av likhet firmor emellan eller varumärke och firma emellan registrering bör vägras så snart förväxling objektivt sett *kan ske* (jfr prop. 1960: 167 s. 107 och 112).

Om sökanden i vederbörlig ordning fått tillstånd att använda skyddad beteckning är registreringshindret ej tillämpligt.

Om det sakliga innehållet i förevarande bestämmelse råder enighet mellan de nordiska länderna.

Punkt 2

I denna punkt stadgas registreringshinder för firma som är lagstridig eller kan väcka anstöt.

Gällande svensk rätt

FmL innehåller icke något generellt förbud mot registrering av firma som är av denna natur. Domstol torde emellertid med stöd av allmänna rättsgrundsatser kunna förbjuda en sådan firma.

I VmL (14 § första stycket punkt 3) finns en särskild bestämmelse om registreringshinder för varumärke som strider mot lag eller författning eller allmän ordning eller är ägnad att väcka förargelse (Vmbet. s. 283 f.).

Nordisk rätt i övrigt

Rättsläget i de andra nordiska länderna är detsamma som hos oss såväl i fråga om firma som varumärke.

Förslaget

Registreringshindret har i anslutning till VmL fått den utformningen att firma ej får registreras »om firman eljest strider mot lag eller författning eller allmän ordning eller är ägnad att väcka förargelse».

Hindret har icke som i de finska och norska texterna placerats först i paragrafen utan liksom i det danska förslaget införts efter stadgandet om officiella beteckningar. Detta har skett efter förebild av VmL (se Vmbet. s. 284). Sakligt överensstämma emellertid de olika nordiska förslagen.

Rörande den närmare innebörden av de i förslaget uppställda rekvisiten hänvisas till Vmbet. s. 284. Hindret torde knappast få större praktisk betydelse.

Punkt 3

I denna punkt stadgas registreringshinder för firma som innehåller eller består av annans namn.

Gällande svensk rätt

I FmL finns, som redan nämnts under 3 och 10 §§, en bestämmelse som förbjuder registrering av firma om i firman obehörigen intagits annans namn (10 § första stycket FmL). Syftet med denna bestämmelse var i första hand att bereda skydd för annans släktnamn.³ Släktnamnet har numera sitt primära skydd i NL och med stöd av den allmänna namnrätten kan ingripande även ske mot den som obehörigen använder annans släktnamn som firma. Registreringsförbudet i FmL är därigenom ett uttryck för den allmänna namnrätten. Om namnrättens innehåll hänvisas i övrigt till redogörelsen i motiven till 3 §.

Hindret infördes som nämnts ursprungligen med hänsyn till släktnamn men avfattningen hindrar icke att det tillämpas även på konstnärsnamn och liknande namn som stå släktnamn nära. En sådan tillämpning stämmer väl överens med det alltmer utvecklade skyddet för dessa specialnamn. Något praktiskt fall där hindret åberopats till skydd för konstnärsnamn eller liknande namn har emellertid icke kommit till utredningens kännedom.

I speciallagarna saknas som förut omtalats motsvarighet till FmL:s registreringshinder för firma som innehåller annans namn. Efter NL:s tillkomst torde hindret emellertid i fråga om släktnamn tillämpas även vid registrering av andra firmor än de som omfattas av FmL.

I VmL beröres skyddet för både släktnamn och konstnärsnamn. Enligt 14 § första stycket 4 får sålunda varumärke icke registreras om märket innehåller eller består av något, som är ägnat att uppfattas såsom annans släktnamn, konstnärsnamn eller likartat namn, där namnet uppenbarligen icke åsyftar någon sedan länge avliden (Vmbet. s. 284 f.). I denna bestämmelse nämnes även annans firma. Stadgandet blir tillämpligt om namnet

³ Se NJA II 1887 nr 3 s. 33 och *Eberstein*, Namn och firma, s. 44 ff.

eller firman intagits i varumärke i oförändrat skick eller med obetydliga tillägg (se Vmbet. s. 230 och 284 f.). Såsom jämställd med firma skall anses beteckning för ideell förening och stiftelse (prop. 1960: 167 s. 113).

NL bereder också ett visst skydd åt konstnärsnamn och därmed jämställda namn. Enligt 10 § första stycket 4 får såsom släktnamn icke godkännas namn, som lätt kan förväxlas med annans konstnärsnamn eller likartat namn, som är allmänt känt. Härutöver nämner NL i samma paragraf punkt 5 uttryckligen även beteckning för stiftelse, ideell förening eller därmed jämförlig sammanslutning.

Nordisk rätt i övrigt

De andra ländernas firmalagar innehålla motsvarande registreringshinder som FmL för firma, vari obehörigen intagits annans namn. Hindret bygger liksom den svenska bestämmelsen på den egentliga namnrätten och torde även kunna åberopas till skydd för andra slags namn än släktnamn.

I de andra ländernas varumärkeslagar uppställas liknande registreringshinder som i VmL till skydd för annans släktnamn, konstnärsnamn eller likartat namn. De danska och norska namnlagarna ge också liksom NL ett visst skydd för konstnärsnamn och liknande namn.

Förslaget

Registreringshindret har i nära anslutning till VmL formulerats sålunda att firma ej får registreras »om firman innehåller eller består av något, som är ägnat att uppfattas såsom annans släktnamn, konstnärsnamn eller likartat namn, där namnet uppenbarligen icke åsyftar någon sedan länge avliden, eller ock såsom beteckning för stiftelse, ideell förening eller därmed jämförlig sammanslutning».

Bestämmelsen skyddar *annans* namn som sådant och gäller följaktligen även till förmån för namnbärare som icke är näringsidkare.

I anslutning till 19 § NL har stadgandet uttryckligen gjorts tillämpligt även på beteckning för stiftelse, ideell förening och därmed jämförlig sammanslutning. Sitt primära skydd bör emellertid beteckning för stiftelse och ideell förening få genom särskild lag, som även bör avse obehörig användning av sådan beteckning i näringsverksamhet.

Som regel blir hindret tillämpligt endast där namnet återgetts oförändrat eller med obetydliga tillägg eller förändringar. I bestämmelsen är det sålunda fråga om ett skydd som, med hänsyn till likheten mellan kännetecknen, går mindre långt än ett förväxlingskydd. Ett skydd av det senare slaget för släktnamn är upptaget i punkt 5 av förevarande paragraf men detta blir aktuellt blott om konflikten sker på det kommersiella planet. Namnskyddet i sistnämnda punkt avser nämligen blott näringsidkare och är dessutom begränsat av att förväxlingsbarhet i förslaget normalt förutsätter branschlighet, d. v. s. att parterna äro konkurrenter inom samma bransch.

Vid sidan av släktnamn ha särskilt angetts konstnärnsnamn eftersom dessa mera än andra dylika specialnamn bruka bli kända och få ekonomisk betydelse. Såsom med konstnärnsnamn likartat namn skola anses pseudonymer och signaturer, artistnamn samt sådana speciella namn, under vilka t. ex. idrottsmän gjort sig kända.

I första hand avses inhemska namn. Utländska släktnamn kunna emellertid beaktas om de blivit så kända här att de normalt uppfattas som personnamn.

Om ett namn i visst fall endast åsyftar en fantasiperson, kan ett sådant namn registreras under förutsättning att det icke är ägnat att vilseleda och att intrång ej sker i annans namnrätt.

Hindret skyddar som nämnts blott annans namn. Sökanden äger i princip intaga sitt eget släktnamn i firman även om detta som framgår av 3 § i förslaget icke gäller utan undantag. Bestämmelsen hindrar icke heller att konstnärnsnamn eller liknande namn under vilket sökanden själv framträder intages i firman. Stiftelse och ideell förening kan också utan hinder av förevarande stadgande låta registrera beteckning för sin egen ideella verksamhet som firma. Och för sådan firma åtnjutes förväxlingsskydd enligt punkt 5 nedan.

Registreringshinder föreligger där släktnamn eller konstnärnsnamn uppenbarligen icke åsyftar någon sedan länge avliden. Avses en historisk person finns sålunda i regel icke hinder för namnets intagande i firman, t. ex. »Värdshuset Bellman». Om namnet i detta fall alltjämt bäres av annan person blir avgörande huruvida det är uppenbart att någon nu levande bärare av namnet icke åsyftas.

I vissa fall kan medgivande att i firma intaga annans namn få betydelse i registreringsärendet. Här om hänvisas till bestämmelsen i andra stycket av förevarande paragraf.

De olika nordiska förslagen torde i sak överensstämma såvitt avser nu berörda registreringshinder.

I förslaget har icke upptagits någon motsvarighet till registreringsföreskriften i 10 § första stycket FmL, att *namnet på annans fasta egendom icke obehörigen får intagas i firma*.⁴ I VmL bibehölls icke heller den äldre lagens bestämmelse till skydd för fastighetsnamn. I motiveringen härför (Vmbet. s. 234 f.) framhölls, att det i stor utsträckning förekommer att närbelägna fastigheter ha samma namn, vilka endast skilja sig från varandra genom litterabeteckningar. Härtill kommer att de officiella jordregisterbeteckningarna ingalunda alltid sammanfalla med de namn, varunder fastigheterna äro kända i det dagliga livet, samt att ägaren har full frihet att ge sin fastighet ett annat namn än det officiella eller det vid sidan härav allmänt brukade.

⁴ Jfr *Eberstein*, Immateriellt rättsskydd, s. 149 ff. och Individualiteten, s. 37 ff.

Fastighetsnamn begagnas icke i det praktiska rättslivet i sådan utsträckning som firma att avvikelse bör göras från VmL i fråga om dessa namn. Detta innebär emellertid icke att fastighetsnamn bli utan skydd. Ett fastighetsnamn kan nämligen registreras som firma om det fyller förutsättningarna för registrerbarhet, d. v. s. har särskiljningsförmåga. Skydd kan vidare uppnås genom inarbetning. Eftersom ett fullbordat inarbetande visar att särskiljningsförmåga finns står möjligheten till registrering i princip öppen också då särskiljningsförmåga från början saknats.

De danska och norska förslagen innehålla i motsats till de finska och svenska en bestämmelse till skydd för särpräglad fastighetsnamn (§ 11 punkt 6).

Punkt 4

I denna punkt stadgas registreringshinder då firma innehåller titel på upphovsrättsligt verk eller diktat namn i sådant verk.

Gällande svensk och övrig nordisk rätt

Enligt de nordiska ländernas varumärkeslagar föreligger registreringshinder för varumärke om märket innehåller något som är ägnat att uppfattas såsom egenartad boktitel o. d. eller kränker annans upphovsrätt eller därmed jämförlig rätt m. m. (14 § första stycket punkt 5 VmL; se Vmbet. s. 285 f.). Motsvarighet till detta registreringshinder saknas i de olika ländernas firmalagar.

Förslaget

Registreringshindret har formulerats sålunda att firma icke får registreras »om firman innehåller något, som är ägnat att uppfattas såsom titel på annans skyddade litterära eller konstnärliga verk, där titeln är egenartad, eller ock såsom särskilt skapat namn i sådant verk, där namnet är allmänt känt».

Skyddet för titlar på upphovsrättsliga verk gäller blott i fråga om *egenartad* titel på ett skyddat verk.⁵ Skydd föreligger så länge upphovsrätten består. Verket kan vara en bok, en film o. s. v. Titeln på t. ex. en framgångsrik bok kan ha ett betydande reklamvärde och risk kan finnas att en utomstående via firma obehörigen söker utnyttja detta.

Bestämmelsen om särskilt skapat namn i annans skyddade upphovsrättsliga verk avser icke blott personnamn utan även djurnamn, ortnamn och namn på miljöer, t. ex. namn på fantasifigurer som »Grodan Boll» och »Nalle Puh». Bestämmelsen blir tillämplig också ifall det finns ett verklighetsunderlag för de skildrade personerna eller den beskrivna miljön, t. ex. Hjalmar

⁵ Jfr *Eberstein*, Vad bör skyddas vid en nordisk auktorrättslagstiftning, NIR 1946 s. 12, och En konflikt mellan auktorrätt och namnrätt, NIR 1946 s. 180 ff.; ang. titelskydd se även SOU 1956: 25 s. 399 ff.

Bergmans »Wadköping» med dess innevånare. En förutsättning för skydd är i dessa fall, att namnet är särprägladt och att det blivit allmänt känt. Föreligger medgivande av vederbörande rättsinnehavare kan registrering i regel ske utan hinder av förevarande bestämmelse.

Sakligt överensstämman de olika nordiska förslagen utom i fråga om skyddet för fantasinamn. I det danska förslaget har det icke ansetts påkallat att ge skydd för sådant namn.

Punkt 5

Registreringshindret i denna punkt avser förväxlingsskydd för kännetecken.

Gällande svensk rätt

Såsom redan berörts under 4 § föreskrives i FmL, att firma som registreras tydligt skall skilja sig från andra förut i *samma* register intagna firmor (10 § andra stycket). En motsvarande bestämmelse finns i övriga lagar, som innehålla föreskrifter om firmaregister (se t. ex. 6 § andra stycket aktiebolagslagen och 7 § tredje stycket lagen om ekonomiska föreningar). Det förekommer emellertid att hänsyn vid registreringen även skall tagas till firma som tidigare intagits i annat register än där registrering sökes eller till oregistrerad firma. Aktiebolags firma skall sålunda skilja sig, förutom från firma som införts i aktiebolagsregistret, från firma som förut intagits i filialregistret och från oregistrerad firma, vilken upptagits i stiftelseurkund som blivit godkänd av registreringsmyndigheten (se ovannämnda lagrum i aktiebolagslagen). Enligt lagen om försäkringsrörelse (7 § andra stycket och 171 § andra stycket) skall ny firma skilja sig icke blott från förut registrerat försäkringsbolags firma utan även från benämning på utländsk försäkringsanstalt, som är allmänt känd här i riket. I lagen om bankrörelse (6 § andra stycket) finns ett motsvarande registreringshinder till skydd för annan banks firma och benämning på utländsk bankinrättning.

Det förväxlingsskydd vid registrering som enligt den nämnda lagstiftningen föreligger för tidigare registrerad firma är i princip icke avhängigt av branschlighet. Även vid registrering för olika slag av verksamhet skall ny firma sålunda oberoende av branschtillhörighet skilja sig från äldre firma.

Genom registreringsföreskriften i 10 § första stycket FmL om annans namn beredes näringsidkare även ett visst skydd för sitt släktnamn. Detta skydd går dock mindre långt i fråga om likheten mellan kännetecknen än ett förväxlingsskydd eftersom hindret i huvudsak endast gäller namnet i oförändrat skick.

Enligt VmL får varumärke ej registreras om märket är förväxlingsbart med annan näringsidkares namn eller firma, med annans varumärke, som är registrerat efter tidigare ansökan, eller med annans varukännetecken,

som är inarbetat då ansökan om registrering göres (14 § första stycket punkt 6). NL innehåller även en bestämmelse om förväxlingsskydd för kommersiella kännetecken. I 10 § första stycket 6 stadgas sålunda förbud mot godkännande av släktnamn, som lätt kan förväxlas med annans här i riket skyddade firma eller varumärke eller ock annat kännetecken, som i näringsverksamhet här i riket inarbetats för annan.

Nordisk rätt i övrigt

De andra nordiska firmalagarna innehålla motsvarande registreringshinder som FmL till skydd för annans tidigare registrerade firma. Som framgår av redogörelsen under 4 § omfattar förväxlingsskyddet emellertid på grund av praxis eller registreringssystemets utformning faktiskt ett större antal firmor än enligt FmL.

Vid registrering i handelsregister beaktas enligt dansk praxis även firma som intagits i annat handelsregister inom samma polisdistrikt. När handelsregisterfirma begäres registrerad tages dessutom hänsyn till tidigare i centralt register införda firmor. Samtidigt får förväxlingsskyddet för handelsregisterfirma större effektivitet genom att man vid den centrala registreringen också beaktar förut i handelsregistren intagna firmor.

Den i Finland genomförda centralregistreringen möjliggör ett förväxlingsskydd för alla tidigare registrerade firmor.

I Norge föres för alla slag av firmasubjekt gemensamt handelsregister särskilt för varje kommun. Förväxlingsskyddet enligt den norska firmalagen omfattar sålunda till skillnad från FmL också firma för vissa föreningar och bolag.

Till registreringshindret i 14 § första stycket 6 VmL finns motsvarighet i de andra nordiska varumärkeslagarna. I de danska och norska namnlagen ges dessutom en liknande bestämmelse om förväxlingsskydd för kommersiella kännetecken som i 10 § första stycket 6 NL.

Förslaget

Registreringshindret har efter förebild av VmL utformats så att firma icke får registreras »om firman är förväxlingsbar med annan näringsidkares namn, med annans firma eller varumärke, som registrerats efter tidigare ansökan, eller med annans firma eller varukännetecken, som eljest åtnjuter skydd då ansökan om registrering göres».

Hindret är som förut berörts avsett att bereda *förväxlingsskydd* för olika kännetecken. I FmL föreligger sådant skydd endast för firma som tidigare införts i register där registrering begäres. Enligt förslaget skall skyddet i princip även omfatta firma som intagits i andra register och oregistrerad firma till vilken på grund av inarbetning eller ibruktagande uppkommit firmarätt då ansökan om registrering göres. En viktig nyhet är vidare att skyddet utsträcker till annan näringsidkares namn och varumärke. Att fir-

ma kunnat registreras fastän den varit förväxlingsbar med äldre varumärke har framstått som en påtaglig brist.

Såvitt angår släktnamn gäller förväxlingshindret som antytts endast till förmån för näringsidkare. Huruvida släktnamn som sådant utgör hinder för registrering skall följaktligen icke bedömas efter bestämmelsen i denna punkt utan i stället enligt punkt 3 av förevarande paragraf. Som redan framhållits under sistnämnda punkt går förväxlingsskyddet för näringsidkares släktnamn längre än skyddet för släktnamn som sådant. Hindret i förevarande punkt avser sålunda icke blott firma som kan förväxlas med namnet därför att detta intagits i oförändrat skick eller med obetydliga tillägg eller förändringar utan varje firma som på grund av sitt innehåll objektivt sett bör anses förväxlingsbar med namnet. Bakgrunden till detta vidsträcktare skydd för näringsidkares släktnamn är namnbärarens rätt till namnet som potentiell firma enligt förslagets 3 §.

Utänför området för den föreslagna firmalagen faller, som redan framhållits vid 1 §, namn som användes i utövning av ideell verksamhet, t. ex. beteckning för stiftelse eller ideell förening. Även dessa rättssubjekt kunna emellertid som ett led i den ideella verksamheten driva näring och de åtnjuta då förväxlingsskydd för sin firma enligt förevarande punkt.

Vad som avses med varumärke och varukännetecken framgår av 1—3 §§ VmL.

För registrerat kännetecken gäller förväxlingsskyddet, där registreringen beviljats efter tidigare ansökan. Om två ansökningar avseende samma eller liknande firma samtidigt förekomma till handläggning måste följaktligen den först inkomna ansökningen som regel avgöras innan beslut kan fattas på grund av den senare ansökningen. Denna får därför vila i avvaktan härpå. Detta torde överensstämma med gällande rätt (jfr prop. 1944: 5 s. 220 f.). Firman i den först inkomna ansökningen har emellertid icke alltid företräde framför firma, vars registrering sökes senare. En omkastning av företrädesrätten kan bero på att den senare firman är inarbetad eller i vissa fall tagits i bruk före ansökningen.

Firma och varukännetecken, som inarbetats, omfattas av förväxlingsskyddet om inarbetningen består då förväxlingsbart kännetecken begäres registrerat. Släktnamn som begagnas som firma är på grund av förslagets 3 § skyddat redan från dagen för det första ibruktagandet. För firma som icke utgöres av innehavarens släktnamn har ibruktagandet endast den verkan som framgår av punkt 6 nedan. Vad som menas med inarbetning har angetts i 2 § fjärde stycket och i motiven till detta lagrum.

Såsom framgår av 5 § kunna kännetecken enligt förslaget i allmänhet anses förväxlingsbara endast om de avse verksamhet av samma eller liknande slag. Frågorna om firmalikheter och branschlikheter ha behandlats i motiven till 5 §. När det gäller varumärke får fordran på branschlikheter

anses uppfylld så snart varumärket och firman tillhöra bransch som avser samma eller liknande varor för vilka märket är skyddat.

Vid tillämpningen av förväxlingshindret måste beaktas att skyddet för annans firma kan vara lokalt avgränsat. Det är sålunda, som redan framhållits vid 4 §, enligt förslaget icke tillräckligt för att göra firmarätt gällande mot annan, att denne använder en liknande firma inom samma eller liknande bransch — alltså begagnar en i förslagets mening förväxlingsbar firma — utan härför måste tillkomma att firman användes inom sådant område som avses i 4 § andra och tredje styckena, d. v. s. inom område för vilket registrering gäller eller där inarbetning består. Endast där även denna förutsättning är uppfylld har den som obehörigen använt annans firma gjort sig skyldig till firmaintrång. Ty förväxlingsskyddet gäller blott där användningen av förväxlingsbar firma kan befaras medföra intrång i annans äldre rätt. Iakttages icke denna begränsning skjuter bestämmelsen över målet, som är att såvitt möjligt förebygga framtida konflikter och rättstvister.

Vid registrering i lokalt register, t. ex. handelsregister, utgör sålunda firma som intagits i register för annat län eller oregistrerad firma som inarbetats inom annat område än det för vilket registrering sökes icke registreringshinder. Annans firma som intagits i centralt register, exempelvis aktiebolags firma, utgör däremot i princip alltid hinder vid registrering i lokalt register. På grund av presumptionsregeln i förslagets 4 § andra stycket gäller emellertid att hinder för registrering ej föreligger om sökanden förmår visa att innehavaren av den äldre firman icke kan lida skada eller åsamkas olägenhet genom användningen av det förväxlingsbara kännetecknet. Där annat icke upplyses om ett aktiebolags verksamhet får denna bevisskyldighet anses fullgjord om bolaget enligt uppgift i bolagsordningen skall driva verksamhet inom annan del av landet än där sökanden begär registrering.

Vid registrering i centralt register, t. ex. aktiebolagsregistret, gäller å andra sidan att en lokal registrering eller en lokal inarbetning i princip alltid utgör registreringshinder. Avser bolaget att driva verksamhet i annan del av landet torde registrering emellertid kunna medges utan hinder av den lokala rättigheten om i bolagsordningen intages uppgift om bolagets geografiska verksamhetsområde.

Även för varumärke kan skyddet i vissa fall vara lokalt begränsat. Till oregistrerat varumärke som icke är inarbetat inom hela landet föreligger sålunda enligt 4 § första stycket VmL varumärkesrätt endast där inarbetningen består (se Vmbet. s. 242). Vad ovan sagts om lokalt inarbetad firma som registreringshinder gäller även sådant varumärke. Registrerat varumärke är alltid skyddat i hela landet.

Omfattningen av den granskningsskyldighet som i övrigt åligger registre-

ringsmyndigheten för att klargöra om registreringshinder är för handen behandlas närmare i ett särskilt avsnitt efter 11 §.

De andra nordiska länderna ha icke ansett erforderligt att föreslå ett särskilt stadgande om förväxlingsskydd för näringsidkares namn vid sidan av bestämmelsen i punkt 3. Sakligt överensstämman eljest de olika nordiska förslagen såvitt avser nu berörda registreringshinder.

Punkt 6

I denna punkt stadgas under vissa villkor registreringshinder för firma som är förväxlingsbar med annans ibruktagna kännetecken.

Gällande svensk och övrig nordisk rätt

Som framgår av motiven till 2 § uppkommer i samtliga nordiska länder utom Finland firmarätt redan genom ibruktagande, utan registrering eller inarbetning. I alla de nordiska firmalagarna avser emellertid det administrativa förväxlingsskyddet som nämnts endast registrerad firma.

Enligt de finska, norska och svenska varumärkeslagarna föreligger registreringshinder för varumärke om märket är förväxlingsbart med varukännetecken, som vid tiden för ansöknings användes av annan, samt ansöknings gjorts med vetskap härom och sökanden ej använt sitt märke innan det andra kännetecknet togs i bruk (14 § första stycket punkt 7 VmL; se Vmbet. s. 288 f.). Enligt den danska varumärkeslagen medför ibruktagande inom Danmark fullständig varumärkesrätt varför hindret i denna lag endast avser varumärke som tagits i bruk utomlands.

Förslaget

Registreringshindret har efter förebild av VmL formulerats så att firma icke får registreras »om firman i annat fall än som avses i punkt 5 ovan är förväxlingsbar med firma, varukännetecken eller i 2 § tredje stycket avsett kännetecken, som vid tiden för ansöknings användes av annan, samt ansöknings gjorts med vetskap härom och sökanden ej använt sin firma innan det andra kännetecknet togs i bruk».

Som framgår av 2 och 3 §§ är ett ibruktagande enligt förslaget i stånd att ge upphov till firmarätt endast om den ibruktagna firman består av innehavarens släktnamn. Som förut framhållits tala emellertid billighetsskäl för att ibruktagen firma till vilken icke föreligger firmarätt enligt 3 § erhåller visst rättsskydd.

Hindret avser icke blott firma utan även bifirma och sekundärt kännetecken. Skyddet har också ansetts böra omfatta övriga varukännetecken.

Ätt kännetecknet användes här i riket är icke nödvändigt för skydd. Kännetecken som endast utnyttjas utomlands skall sålunda också kunna beaktas. För bestämmelsens tillämpning fordras emellertid att ansöknings

gjorts med vetskap om användningen och detta krav torde i praktiken få till följd, att huvudsakligen sådant utomlands använt kännetecken blir skyddat som blivit mera allmänt känt där eller som på grund av särskilda omständigheter måste anses ha kommit till sökandens kunskap.

För att ibruktagande skall föreligga måste kännetecknet faktiskt ha begagnats i reklam, affärshandlingar o. d. Det räcker sålunda icke i och för sig med att kännetecknets användning förberetts genom t. ex. beställning av trycksaker e. d. Enbart ingivandet av registreringsansökan eller omnämmande av kännetecknet i annan handling till registreringsmyndigheten kan icke heller anses innebära att kännetecknet tagits i bruk.

Skyddet för ibruktaget kännetecken avser som regel endast kännetecken som efter ibruktagandet erhållit fortsatt användning. Skydd torde emellertid vid avbrott i användningen endast böra vägras där innehavaren stadigvarande upphört med användningen. Ett tillfälligt avbrott bör sålunda icke tillmätas betydelse. Har ibruktagandet skett innan sökanden begärt registrering men först efter det sökanden själv börjat använda firman är hindret icke tillämpligt.

Som förutsättning för hindrets tillämpning gäller också att sökanden vid tiden för ansökningsen haft vetskap om det tidigare ibruktagna kännetecknet. På grund av svårigheten att i registreringsärendet visa sådan vetskap hos den sökande kan hindret på det administrativa planet huvudsakligen komma till användning i uppenbara fall.⁶ I övrigt torde bestämmelsen få sin egentliga betydelse i samband med ogiltighetstalan inför domstol enligt 18 och 19 §§.

I de andra nordiska texterna upptages motsvarighet till förevarande hinder endast i det norska förslaget, vilket ger skydd även mot den som i ond tro tager annans redan använda firma i bruk.

Det har tidigare framhållits att bestämmelserna i första stycket av förevarande paragraf i de andra ländernas förslag icke äga karaktären av registreringsföreskrifter utan äro av allmän natur. Detta kan från svensk synpunkt icke anses befogat. Att firma enligt punkt 2 icke får strida mot lag etc. gäller oberoende av uttryckligt förbud, men som påminnelse för registreringsmyndigheten fyller regeln en funktion. Förbudet i punkt 1 mot registrering av skyddad officiell beteckning äger giltighet redan enligt härom given särskild lagstiftning och regeln har icke sin plats i firmalagen annat än som en erinran att registrering av dylik beteckning ej får ske. Övriga punkter i förevarande stycke äro avsedda att skydda privata rättigheter dels till firma och dels till vissa andra kännetecken. Det firmaskydd som kommer till uttryck genom punkt 5 är givet redan tidigare i förslaget nämligen i 4 § och bestämmelsen får i fråga om firma karaktären av en

⁶ Jfr NJA 1925 s. 340 Salamander och NJA 1939 s. 389 = NIR 1939 s. 117 Ex-Lax.

upprepning, om den icke inskränkes till registreringsföreskrift. Vad beträffar övriga rättigheter, som avses i detta stycke, är flertalet av dem, såsom rätt till släktnamn och titel, skyddade genom annan lagstiftning, varigenom en materiell skyddsföreskrift i firmalagen är överflödig. Där undantagsvis är fråga om kännetecken utan skydd i särskild lagstiftning, såsom fallet är med t. ex. särskilt skapat namn i upphovsrättsligt verk i punkt 4 har ett praktiskt behov gjort ett skydd mot registrering av dylika namn behövt. Men även för dessa rättigheter gäller, att materiella skyddsregler icke ha sin plats i firmalagen utan erfordra speciell lagstiftning som också beaktar andra hänsyn än de firmarättsliga. Skyddet enligt bestämmelsen i punkt 6 för ibruktaget kännetecken är enligt det svenska förslaget enbart ett registreringskydd men bestämmelsen får därmed som nämnts också betydelse som grund för ogiltighetstalan.

Andra stycket

Detta stycke avser verkan av vederbörande rättsägares medgivande till registrering.

Gällande svensk rätt

I FmL finns icke något direkt stadgande om rätten att begagna annans släktnamn i firma men att en sådan rätt kan finnas om medgivande av namnbäraren föreligger framgår indirekt av bestämmelsen i 10 § första stycket FmL att icke någon får »i sin firma obehörigen intaga annans namn» (se NJA II 1887 nr 3 s. 33). I administrativ praxis har i allmänhet medgivande ansetts undanröja detta registreringshinder och namnet tillåtits ingå i firman.

I domstolspraxis förekomma fall då upptagandet av annans släktnamn i firma icke godtagits.⁷ Användningen av firma har sålunda förbjudits när den person, vars namn intagits i firma, icke alls haft något med verksamheten att skaffa. Förbudstalan har bl. a. bifallits när firmainnehavare utnyttjat s. k. »Strohmans», d. v. s. en helt utomstående person som är bärare av ett inom vederbörande näringsgren känt namn och medgett dess intagande i firman. Som motivering för förbud ha domstolarna åberopat att firmainnehavaren icke haft något rättmätigt intresse att använda namnet.⁸

Ett korrektiv mot icke önskvärda konsekvenser av medgivande att använda annans namn i firma utgör bestämmelsen i 10 § andra stycket FmL att firma tydligt skall skilja sig från andra förut i samma register intagna firmor. Denna föreskrift skall också förhindra att likalydande firmor till vilseledande av allmänheten komma till användning sida vid sida (se NJA

⁷ Se *Eberstein*, Individualiteten, s. 138 ff.

⁸ NJA 1935 s. 661 = NIR 1934 s. 164 och 1936 s. 69 Kahl, NJA 1948 B 1148 = NIR 1949 s. 132 Ringius; jfr även NIR 1936 s. 70 Tempo.

II 1887 nr 3 s. 33). Även om den äldre firmans innehavare lämnat medgivande till registreringen kan sålunda undantag icke göras från denna föreskrift.

Enligt 14 § andra stycket VmL får registrering ske utan hinder av de bestämmelser i första stycket av samma paragraf, som avse skydd för privaträttsliga intressen, om den vars rätt är i fråga medger det och hinder enligt första stycket eljest ej möter (se Vmbet. s. 289 f. samt prop. 1960: 167 s. 114 f. och s. 251 f.).

Nordisk rätt i övrigt

I de andra länderna är rättsläget i stort sett detsamma som i Sverige både på firmarättens och varumärkesrättens område.

Förslaget

Stadgandet har utformats så att registrering får ske »i fall som avses under 3, 4, 5 och 6 om den vars rätt är i fråga medgiver det och hinder enligt första stycket eller enligt 10 § eljest ej möter».

Medgivande får enligt förslaget betydelse för sådana hinder, som äro uppställda till skydd för privata rättigheter. Rättsverkan av medgivande blir framför allt beroende av att fara för allmänhetens vilseledande ej uppkommer. Såsom vid 10 § framhållits kan i dylika fall även ett allmänt intresse trädas för nära genom att kundkretsen vilseledes. En hänvisning har därför gjorts till bestämmelsen i 10 § om registreringshinder för vilseledande firma. Men här är även fråga om att tillgodose sådana privata rättigheter som kunna trädas för nära då registrering sker efter medgivande av vederbörande rättsägare. I andra stycket har fördenskull hänvisning också gjorts till paragrafens första stycke.

Där registrering sökes efter medgivande av rättsinnehavaren är från allmän synpunkt särskilt av betydelse att kännetecknen icke äro identiska eller praktiskt taget indentiskt lika.⁹ Om detta är fallet föreligger fara för vilseledande. En ytterligare förutsättning härför är emellertid att firmorna kunna befaras bli använda inom samma geografiska område. Att likalydande firmor registreras inom samma bransch av olika näringsidkare för användning sida vid sida är icke heller godtagbart ur allmän synpunkt. Registrering bör sålunda endast tillåtas om något av kännetecknen förses med sådant förtydligande att vilseledande förebygges.

Upptagandet av annans släktnamn i firma torde ur det allmännas synpunkt kunna godkännas om namnbäraren har särskild anknytning till företaget, t. ex. där han har startat verksamheten eller är skapare av uppfinning som skall exploateras av företaget.¹⁰ Motsvarande gäller om konstnärsnamn och likartat namn.

⁹ Enligt den vid 5 § omtalade ordningsföreskriften få identiska firmor över huvud icke intagas i samma register.

¹⁰ Jfr de i redogörelsen för gällande rätt angivna rättsfallen samt *Eberstein*, Individualiteten, s. 138 ff.

Fara för vilseledande torde sällan behöva befaras då det gäller utnyttjande av upphovsrättsligt verk och liknande rättighet som avses i punkt 4. I dessa fall torde sålunda medgivande i regel utan vidare kunna godtagas.

Med hänsyn till privata rättigheter är i fråga om släktnamn att beakta att flera bärare av namnet i regel finnas och att en enstaka namnbärare icke kan disponera över namnrätten till nackdel för övriga bärare. Medgivande av sådan enstaka bärare får därför i allmänhet betydelse endast om det framgår att just denne avses, t. ex. genom att namnet förenas med förnamn eller titel.

Regeln i förevarande stycke har motsvarighet i de andra ländernas förslag. De finska och norska texterna gå längre och jämställa med medgivande även att vederbörande rättsägare icke inom rimlig tid vidtagit åtgärd för att hindra fortsatt bruk av firman, således att passivitet från rättsinnehavarens sida förekommit. Från svensk synpunkt anses verkan av passivitet enligt förslaget böra begränsas på sätt som skett i 7 § första stycket till förmån för inarbetad firma.

Registreringsmyndigheternas granskningskyldighet enligt 9—11 §§

Som framgår av avsnittet om firmaregister och registreringsmyndigheter räknar utredningen med att firmaregistreringen även i framtiden kommer att vara uppdelad på ett flertal myndigheter. Enligt förslaget skall patentverket liksom hittills vara central registreringsmyndighet för aktiebolagen, medan registreringen av handelsregisterfirmor och firmor för ekonomiska föreningar även i fortsättningen skall ske lokalt ehuru fullständigt sammanförd till länsstyrelserna. Det av utredningen föreslagna registret för registrering av namn på ideella föreningar och stiftelser skall föras hos patentverket. Genom uppdelningen av registreringen på flera myndigheter blir förutsättningarna för den granskning som kan ske före firmas registrering delvis olika, beroende på om det är den centrala myndigheten som skall verkställa registreringen eller denna skall äga rum hos lokal myndighet.

I 9—11 §§ förslaget till firmalag ha upptagits bestämmelser om registreringsförutsättningar och registreringshinder. I det följande skall något beröras vilken omfattning registreringsmyndigheternas granskning enligt utredningens mening bör ha med avseende på firmas överensstämmelse med de nu åsyftade reglerna.

Reglerna i 9—11 §§ äro tillkomna för att tillgodose tre grupper med sinsemellan något olika intressen. Det i 9 § upptagna distinktivitetskravet kan sålunda sägas vara uppställt primärt i firmainnehavarens eget intresse; endast en distinktiv firma kan tillfredsställande fylla firmans känneteckensfunktion, endast för firma som är distinktiv kan rättsordningen ställa det materiella firmaskyddet till förfogande. Bestämmelserna i 10 § och 11 § första stycket 1 och 2 uppbäras av det allmännas intresse av att firma icke

är vilseledande och icke innebär missbruk av offentliga beteckningar m. m. eller strider mot allmän ordning. De återstående registreringshindren i 11 § avse att lämna skydd mot att firma gör intrång i annans känneteckensrätt eller andra intressen av privaträttslig karaktär.

Vad först beträffar myndigheternas prövning med avseende på distinktivitetskravet torde denna i regel icke fordra någon särskild undersökning. Brister i sådant hänseende falla normalt omedelbart i ögonen. Någon speciell granskning eller undersökning blir därför icke erforderlig annat än i undantagsfall. Så kan inträffa då registreringsmyndigheten har särskild anledning antaga, att firma icke utgör annat än en rent deskriptiv eller generisk term med omedelbar anknytning till den tillämnade verksamheten, men icke utan närmare utredning kan fastställa huru härmed förhåller sig.

Vad nu sagts torde i huvudsak gälla också den undersökning som kan tänkas ifrågakomma beträffande förhållandet till de i 10 § och 11 § första stycket 1 och 2 meddelade bestämmelserna. Icke heller beträffande dessa bestämmelser bör sålunda i allmänhet någon särskild undersökning bli erforderlig.

Det är först i fråga om registreringshindren i 11 § första stycket 3—6 som den ovan berörda olikheten i registreringsmyndigheternas förutsättningar kommer till synes. Olikheten hänför sig till det förhållandet att den centrala myndigheten, patentverket, omedelbart har tillgång till aktiebolagsregistret, varumärkesregistret och registret för namn på ideella föreningar och stiftelser samt även är den myndighet som har att handlägga ärenden om godkännande av släktnamn och i denna sin egenskap har tillgång till den grundläggande förteckningen över släktnamn vilka bäras av personer i Sverige. Å andra sidan har patentverket icke någon överblick över de firmor som äro registrerade i de olika hos länsstyrelserna förda registren. De lokala myndigheterna få endast tillgång till de egna handels- och föreningsregistren. Enligt utredningens mening bör lokal registreringsmyndighets granskning med hänsyn till förekomsten av annans firma begränsas till genomgång av de register som myndigheten själv har att föra. Ett ändrat läge inträder dock när det blir möjligt att här i landet liksom i Danmark utge ett årligt samlingsregister över i skilda firmaregister intagna firmor (se härom avsnittet om firmaregister och registreringsmyndigheter).

Endast patentverket har förutsättning att särskilt efterforska om i firma ingående ord är annans registrerade varumärke eller om firma innehåller namn på ideell förening eller stiftelse. Patentverket har vidare som antytts särskilda förutsättningar att undersöka om registreringshindret med hänsyn till annans släktnamn trädes för nära. Utredningen räknar också med att verket skall utföra särskild granskning i detta avseende. Även övriga firmaregistrerande myndigheter ha emellertid möjlighet att med hjälp av förteckningen Sveriges Släktnamn 1965 (SOU 1965: 36) utföra viss granskning beträffande släktnamnshindret.

Övriga i 11 § första stycket 3—6 upptagna registreringshinder torde icke böra föranleda någon särskild efterforskning från registreringsmyndigheternas sida. Skulle det emellertid i ett särskilt fall vara uppenbart för myndigheten, att en anmäld firma t. ex. innehåller skyddat konstnärsnamn eller titeln på upphovsrättsligt verk eller att den står i strid med någon annan av bestämmelserna i 3—6, i fråga om vilken någon granskning normalt icke skall utföras, åligger det självfallet myndigheten att åberopa även sådant registreringshinder.

Över huvud taget bör bestämmelserna i 9—11 §§ ses i sammanhang med 16 och 18 §§ förslaget till firmalag, enligt vilka domstol äger förbjuda fortsatt användning av vilseledande firma resp. häva eller ändra registrering av firma som registrerats i strid med lagen. Om hinder mot registrering som avses i 9—11 §§ blir känt för myndigheten före registreringsärendets avgörande, vare sig detta sker genom myndighetens granskning eller genom mera tillfällig kunskap hos myndigheten eller dess uppmärksamhet fästes vid förhållandet genom invändning av företrädare för det skyddade intresset eller av tredje man, har myndigheten på grund av bestämmelserna i de förevarande paragraferna möjlighet att avslå ansökningen om registrering. Förslaget bryter sålunda här med vad som tett sig som en brist i nu gällande ordning, nämligen att registreringsmyndigheten i viss utsträckning ansetts nödsakad att bevilja registrering av firma om vilken den vet att den i efterhand kan angripas med domstolstalan.¹¹

Vid sidan av den här berörda granskningen skola registreringsmyndigheterna utföra viss granskning enligt bestämmelser i speciallagarna till vilka hänvisas i 8 § andra stycket. Den särskilda prövning som föranledes av bestämmelserna i 12 § beröres i motiven till denna paragraf.

12 §.

Översättning av firma

I denna paragraf stadgas om registrering av firma i översättning.

Gällande svensk rätt

FmL innehåller icke någon föreskrift om det språk som får användas vid avfattningen av firma och icke heller i övriga lagar med bestämmelser om firmaregister ges någon uttrycklig regel härom.¹ Firma kan emellertid enligt praxis registreras på främmande språk under förutsättning att den ut-

¹¹ Jfr NJA 1936 s. 518 = NIR 1936 s. 180 Almquist & Co.

¹ I 8 § 1955 års lag om rätt för utländska bolag och föreningar att idka näring här i riket föreskrives att det utländska företags verksamhet skall bedrivas under firma som upptager företags namn med tillägg av ordet filial och med tydligt angivande av företags nationalitet (prop. 1955: 87 s. 68 f.). Enligt detta stadgande förutsättes sålunda att firma kan registreras på främmande språk.

tryckts med bokstäver som tillhöra svenska alfabetet. Firmor på främmande språk äro förhållandevis vanliga och bland dessa dominera de engelskspråkiga. Det förekommer också att i en firma sammanförts ord på olika språk, t. ex. Ericson Trading Aktiebolag.

Det egentliga problemet med hänsyn till firma på främmande språk uppkommer först, då registrering begäres för samma firmatext på mer än ett språk. Frågan gäller de olika texternas inbördes förhållande och närmare bestämt huruvida det kan anses strida mot principen om firmas enhet att betrakta de skilda texterna såsom i förhållande till varandra självständiga, inbördes likvärdiga varianter av firman. Man har kallat sådana varianter för parallellfirmor.²

Patentverket har, utan att därigenom tagits ståndpunkt till ovannämnda problem, registrerat åtskilliga firmor där samma text varieras på olika språk. I flertalet fall har firman bildats så att en svenskspråkig text kombinerats med en engelskspråkig, t. ex. Aktiebolaget Förenade Handelskompaniet (The United Trading Co. Ltd) och Svenska Kvalitetsutsäden Aktiebolag (Swedish Quality Seeds Ltd). Men även översättning till andra språk förekommer, exempelvis till spanska och estniska, Svensk-Sydamerikanska Handelsaktiebolaget (Compañia Comercial Sueco-Sudamericana) och Aktiebolaget Eesti Maja (Estniska Huset), liksom också översättningar till flera språk, t. ex. Svenska Flyglinjer (Scandinavian Air Express, Swedish Air Lines, Lignes Aériennes Suédoises, Schwedische Luftlinien) Aktiebolag. I regel sättes den utländska varianten inom parentes men ibland ersättes parentesen av ett komma eller ett bindestreck, t. ex. Papper och Ritmaterial Aktiebolag, Paper and Drawing Materials Ltd och Fröken Sverige-Miss Sweden Aktiebolag. Stundom följa varianterna på varandra utan någon förmedling, t. ex. Aktiebolaget Svenska Flygverkstäderna Swedish Airworks Ltd. Undantagsvis placeras den utländska texten före den svenska.

Registrering av firma på mer än ett språk förekommer också i fråga om andra rättssubjekt än aktiebolag. Det hos överståthållarämbetet förda handelsregistret ger sålunda ett flertal exempel på översättningar både av enskild näringsidkares och handelsbolags firma. Även här dominerar det engelska språket, t. ex. Internationell Frimärkstjänst (International Stamp Service), Percy Almén, och Stockholms Fartygsservice (Stockholms Ship-Service), Bergstrand & Co., men översättningar förekomma också exempelvis till franska och spanska, Librairie Française (Franska Bokhandeln), Philippe Mallier, och Spanskt Handarbete i Sverige — Articulos Tipicos Españoles en Suecia, S. E. Ström.

För att översättning av firma skall kunna registreras fordras att översättningen icke är ägnad att vilseleda eller är förväxlingsbar med tidigare registrerad firma.

² Se t. ex. Ant-Wuorinen, Förslag till firmalag, Helsingfors 1945 (Kommittébetänkande 1944:4), s. 33 ff.

Nordisk rätt i övrigt och schweizisk rätt

I de nordiska länderna är det endast Finland som i lagstiftningen uppmärksammat och tagit ståndpunkt till frågan om parallellfirma. Detta hänger nära samman med att landet har två officiella språk. Banker, försäkringsbolag och andelslag³ äga i lag fastslagen befogenhet att använda såväl finsk- som svenskspråkig firma (3 § 2 mom. banklagen, 14 § lagen om försäkringsbolag och 17 a § fjärde stycket förordningen angående handelsregister samt om firma och prokura). Enligt finsk registreringspraxis är det emellertid vanligt att även firma för andra subjekt än de nämnda är uppdelad i en finskspråkig och en svenskspråkig text, exempelvis *Kymin Osakeyhtiö — Kymmene Aktiebolag*.⁴ I stället för hela firman använder innehavare av sådana firmor jämförelsevis ofta än den finska och än den svenska delen ensam för sig. Exportföretagen bruka å andra sidan — utan motsvarande registrering i Finland — i olika länder använda sin firma översatt till det främmande landets språk. I det förut omnämnda förslaget till revision av den finska firmalagen avvisas en legalisering av sistnämnda praxis på grund av det avsteg från principen om firmas enhet som flerspråkigheten utgör men även på grund av svårigheterna för registreringsmyndigheten att bedöma om de olika varianterna språkligt helt täcka varandra.⁵

Schweiz synes vara det land där man går längst i att tillåta flerspråkiga firmor.⁶ I Schweiz medges registrering av samma firma på alla de fyra inhemska språken, tyska, franska, italienska och retoromanska, och även översättning till annat språk godtages. Detta är uttryckligen fastslaget i den schweiziska förordningen om handelsregister den 7 juni 1937.⁷ Användningen av flerspråkiga firmor är allmänt förekommande i Schweiz och det är icke nödvändigt att firman samtidigt begagnas i mer än en version. Att parallellfirman sålunda får användas ensam för sig motiveras med att syftet med flerspråkigheten är att firman bör förstås inom varje språkområde, där företaget är verksamt.

I Danmark ha vissa aktiebolagsfirmor registrerats på engelska med det danska namnet inom parentes. Vid firmornas användning på den engelska marknaden torde emellertid det danska namnet i regel falla bort. Exportföretag begagna också, utan motsvarande registrering i Danmark, i olika länder sin firma översatt till det främmande landets språk. I Norge är läget i stort sett detsamma som i Danmark. För Norges del tillkommer dessutom liknande problem som i Finland därigenom att det officiella språket har

³ Andelslag motsvarar ekonomisk förening i Sverige.

⁴ Ant-Wuorinen, a. a. s. 33.

⁵ Ant-Wuorinen, a. a. s. 34.

⁶ Även fransk rätt och — med vissa modifikationerna — engelsk och holländsk rätt ha accepterat parallellfirma. Däremot anses enligt tysk rätt parallellfirma strida mot principen om firmas enhet.

⁷ Artikel 39 i förordningen lyder: »Wird eine Firma in mehreren Sprachen gefasst, so sind alle Fassungen, die im Geschäftsverkehr verwendet werden, in das Handelsregister einzutragen; sie müssen inhaltlich übereinstimmen.»

två former, numera benämnda »bokmål» (tidigare kallat riksmål) och »nynorsk» (tidigare kallat landsmål).

Förslaget

Firma skall enligt förslaget liksom för närvarande kunna registreras på främmande språk. Och som hittills blir det även möjligt att i firma sammanföra ord på olika språk.

Översättning av firma är som regel icke avsedd att begagnas i det egna landet utan skall användas i firmans ställe inom annat språkområde. Av särskild betydelse blir översättning för exportföretagen, som ha ett påtagligt praktiskt behov av att kunna vända sig till kundkretsen på dennas eget språk. Därvid inträder översättningen i *alla* firmans funktioner. Översättning av firma utnyttjas sålunda icke i rättslivet som ett sekundärt kännetecken, som användes vid sidan av firma (se 2 § tredje stycket), utan begagnas som självständig firma. I denna egenskap bör översättningen också skyddas om den skall kunna fylla sin uppgift. Fastän skyddsbehovet är störst utomlands bör utgångspunkten vara ett skydd i Sverige. Eljest skulle översättningen här kunna utnyttjas som kännetecken för utomstående företag varigenom fara för förväxling kunde inträda och användningen på utländska marknader kunde motverkas.

Med hänsyn till frågan huruvida ett godtagande av parallellfirma kan anses strida mot principen om firmas enhet synes avsteget från denna princip vara mera skenbart än verkligt. I realiteten rör det sig här om samma firma ehuru flerspråkigheten framtvingar skilda uttrycksformer inom de olika länderna. Inom varje land är den där begagnade utländska texten »det namn», varunder, enligt den i 1 § givna firmadefinitionen, verksamheten bedrivs. Principiella betänkligheter behöva sålunda icke hindra ett erkännande av översättning av firma som parallellfirma.

Enligt de överväganden som ovan redovisats har i förevarande paragraf föreslagits ett stadgande, att »firma må registreras i översättning» och att »vad som stadgas om firma skall äga tillämpning även på översättningen».

Bestämmelsen innebär att översättning kan registreras som parallellfirma. Översättningen måste hänföra sig till en tidigare eller samtidigt i registret införd firma. Den tidigare registrerade firman behöver dock icke vara svenskspråkig. Något krav på att översättningen skall vara i minsta detalj överensstämmande med originalfirman kan icke upprätthållas. Registreringsmyndigheten bör sålunda vid sin granskning icke fordra mera än att de olika texterna icke skilja sig från varandra med hänsyn till sitt innehåll.⁸ Är detta fallet bör registrering vägras, jfr t. ex. den förut angivna firman Svenska Flyglinjer etc. där orden Scandinavian och Swedish ha olika innehåll.

⁸ Jfr det i den förut anförda schweiziska lagtexten använda uttrycket »inhaltlich übereinstimmen».

För att utländsk översättning skall kunna registreras måste den av praktiska skäl ha uttryckts med bokstäver som tillhöra svenska alfabetet. En firma som utformats i t. ex. grekisk skrift kan icke godtagas. I fråga om främmande språk torde det praktiska behovet för Sveriges del för närvarande främst avse engelska, franska, spanska och tyska. Då de faktiska förhållandena snabbt ändra sig har någon begränsning till vissa språk icke föreslagits.

Med hänsyn till övriga registreringsförutsättningar gäller att översättning i egenskap av parallellfirma skall behandlas som en självständig firma. Frågorna om särskiljningsförmåga, vilseledande och likhet med annan firma bli sålunda att bedöma enbart med hänsyn till översättningens lydelse. Om den översatta firman är registrerbar får dock kravet på särskiljningsförmåga knappast självständig betydelse i fråga om översättningen. Obligatoriska beteckningar för associationsform skola åtfölja översättningen. I parallellfirma för t. ex. ett aktiebolag kan beteckningen »aktiebolag» eller förkortning därav också vara ägnad att motverka misstag om företagets nationalitet. Vid likhetsbedömning med äldre firmor får beaktas att förväxlingsbar likhet i vissa fall kan föreligga även med firma som utformats på annat språk än översättningen (se härom närmare under 5 § första stycket).

Om översättning av aktiebolags eller ekonomisk förenings firma skall registreras måste översättningen anges i bolagsordningen resp. föreningsstadgarna (se härom följdändringarna).

När en svensk firma i ett främmande land användes på detta lands språk är regeln att den begagnas utan att den svenska texten bifogas. Att såsom i 1964 års danska förslag till aktiebolagslag föreskriva, att översättningen skall åtföljas av »selskabets hovednavn» synes därför icke vara praktiskt. Betraktar man översättningen som parallellfirma står det också i överensstämmelse med dess rättsliga natur, att den användes ensam för sig.

Den prövning som måste åligga registreringsmyndigheten beträffande översättning av firma motiverar att tilläggsavgift uttages vid registrering av översättningen.

Stadgandet i förevarande paragraf har motsvarighet i de finska och norska förslagen. Av hänsyn till att det finnes två officiella språk både i Finland och Norge äro texterna i dessa förslag något annorlunda formulerade än i det svenska. Som redan utvecklats vid 1 § andra stycket inbegriper det danska förslaget översättning under bifirma.

13 §.

Tidpunkten för registreringskyddets inträde

I denna paragraf anges från vilken dag registreringskyddet skall gälla.

Gällande svensk rätt

I FmL liksom i speciallagarna saknas bestämmelse om den dag från vilken rätt på grund av registrering skall gälla. Enligt praxis föreligger emellertid rätt till registrerad firma från och med dagen för ansökningens ingivande (se angående aktiebolagsfirma uttalanden av lagrådet och departementschefen vid tillkomsten av nuvarande aktiebolagslag, NJA II 1945 s. 219 f.).¹

Varumärke har enligt VmL registreringskydd från ansökningdagen (22 § första stycket).

Nordisk rätt i övrigt

Tidpunkten för registreringskyddets inträde sammanfaller även i de övriga nordiska länderna enligt praxis med dagen för ansökningens ingivande. Från denna dag har också varumärke registreringskydd i de olika varumärkeslagarna.

Förslaget

Rätt på grund av registrering bör liksom nu uppkomma från och med ansökningdagen. I enlighet härmed har i förevarande paragraf föreslagits stadgande, att »registrering gäller från dagen för ansökningens ingivande». Där ansökan bifalles åtnjutes följaktligen intrångsskydd redan från sistnämnda dag. Detta gäller även för det fall sökanden efter ansökningens ingivande gör ändring i den sökta firman om ändringen är så oväsentlig att den ej påverkar helhetsintrycket av firman. Göres däremot ändring av den omfattning att det berör den sökta firmans identitet förskjutes ansökningdagen. Om vissa begränsningar av intrångsskyddet under tiden före registreringsdagen är stadgat i 23 §.

Registreringskyddet för firma är i princip icke tidsbegränsat och registreringen behöver i motsats till en varumärkesregistrering ej heller förnyas (22 § VmL). Vid underlåten användning av firma kan registrering emellertid förlora sin giltighet på grund av det användningstvång som avses skola gälla enligt 18 § andra stycket. Och där det kan antagas, att innehavare av handelsregisterfirma upphört med sin verksamhet, äger registreringsmyndigheten på eget initiativ i viss ordning avföra firman ur registret enligt särskilda föreskrifter i 22 § förslaget till lag om handelsregister (jfr 173 a § aktiebolagslagen och 74 § lagen om ekonomiska föreningar).

I fråga om inarbetad firma inträder skyddet som redan utvecklats vid 2 § fjärde stycket så snart inarbetningen fullbordats. Ha två firmor samtidigt uppnått inarbetning torde första ibruktagandet bli avgörande för företrädesrätten (jfr Vmbet. s. 72).

Om innehållet i förevarande stadgande råder enighet mellan de nordiska

¹ Jfr NJA 1932 s. 463. = NIR 1932 s. 66 Lejonmärket samt SvJT 1938 rf s. 88 Göteborgs fastighetsägareförening.

länderna men däremot icke om dess plats i lagen. På finsk och svensk sida har överensstämmelse med VmL tätt sig som ett önskemål. I det danska förslaget har bestämmelsen intagits i firmalagens § 2 stk. 2 medan den i det norska placerats i registreringslagens § 24.

Om överlåtelse, 14 och 15 §§

I detta avsnitt ha upptagits bestämmelser om överlåtelse av firmarätt.

Regler om frivillig överlåtelse av firma ha meddelats i 14 §. Bestämmelser om utmätning och konkurs ges i 15 §.

14 §.

Frivillig överlåtelse av firma

Första stycket av denna paragraf innehåller den allmänna regeln om överlåtelse av firma. I andra stycket har upptagits en presumptionsregel enligt vilken firma när verksamheten övergår innefattas i överlåtelsen, där ej annat avtalats. Personfirma undantages i vissa fall från presumptionsregeln. Tredje stycket innehåller en särbestämmelse om överlåtelse av firmarätt som ingår i dödsbo.

Gällande svensk rätt

Såsom i den inledande översikten utvecklats är FmL:s huvudregel, att firma får överlåtas i samband med själva rörelsen om den förses med ett tillägg som visar att överlåtelse ägt rum (12 §). Överlåtelse av firman oförändrad medges endast i särskilda fall, där kontinuiteten inom företaget kan antagas bli bevarad och det gamla namnets bibehållande fördenskull ansetts berättigat (NJA II 1887 nr 3 s. 37). Detta förutsättes vara händelsen då antingen ett nära personligt förhållande föreligger mellan företagets förutvarande och nye innehavare eller de personer som fortsätta verksamheten till en del äro desamma som förut. På grund av den nära personliga relationen äger sålunda änka som fortsätter sin avlidne mans rörelse och man som fortsätter hustruns före eller under äktenskapet drivna rörelse begagna firman oförändrad (11 § första stycket första punkten). Och motsvarande rätt tillkommer enskild näringsidkares arvinge samt dödsbodelägare som skola i handelsbolag fortsätta rörelsen,¹ under förutsättning att den avlidne medgivit det eller, om han avlidit utan att ha förordnat annorlunda, hans samtliga dödsbodelägare äro ense därom (11 § första stycket andra punkten). Rätt att använda firman oförändrad, när de som fortsätta rörelsen delvis äro desamma som förut, föreligger dels då någon inträder som delägare i enskild näringsidkares eller handelsbolags rörelse och dels

¹ Vid FmL:s tillkomst ansågs handelsbolagets rättssubjektivitet icke ha samma räckvidd som nu, se NJA II 1895 nr 3 s. 3 ff. och s. 11; jfr *Nial*, s. 76 ff.

då delägare utträder ur handelsbolag; den utträdandes släktnamn får dock icke kvarstå i firman med mindre han själv medgett det eller, om han avlidit utan att ha förordnat annorlunda, hans samtliga dödsbodelägare samtyckt därtill (11 § andra stycket).

De anförda bestämmelsernas syfte, att överlåtelse av oförändrad firma endast undantagsvis skall få förekomma, har som redan angetts i den inledande översikten icke kunnat genomföras i praktiken. Överlåtelsereglerna ha kringgåts och övergång av oförändrad firma har i stor utsträckning kunnat uppnås genom tätt på varandra följande inträden i och utträden ur rörelsen. Man har exempelvis i fråga om enskild näringsidkares firma därvid förfarit så, att den nye innehavaren först upptagits som meddelägare i företaget och blivit registrerad som sådan, varefter till registret anmälts att överlåtaren utträtt och att rörelsen fortsattes av den kvarstående delägaren ensam under oförändrad firma.²

I den lagstiftning som finns om firma vid sidan av FmL saknas särskilda bestämmelser om firmaöverlåtelse. Detta har emellertid icke hindrat att t. ex. även aktiebolags firma i det praktiska livet kunnat överföras på ny innehavare.³

Enligt den äldre varumärkeslagen (1884 års lag 8 §) var överlåtelse av varumärke tillåten endast om rörelsen samtidigt övergick. VmL uppställer icke något förbud mot överlåtelse av varumärke fristående från rörelsen utan medger i princip fri överlåtelse av varumärkesrätt (Vmbet. s. 149 ff. och s. 321). Legaliserandet av fri överlåtelse motiverades med att de äldre överlåtelsereglerna varit till betydande olägenhet för näringslivet och att de i praktiken ofta åsidosatts (Vmbet. s. 150).

Nordisk rätt i övrigt

Motsvarande regler om överlåtelse av firma som i FmL återfinnas även i de övriga nordiska ländernas firmalagar. Rättstillämpningen i dessa länder överensstämmer i stort sett med den svenska.

Även enligt de andra nordiska ländernas varumärkeslagar kan varumärke i princip överlåtas utan samband med den rörelse till vilken det hör.

Förslaget

Första stycket

Trots sitt angivna restriktiva syfte ha FmL:s överlåtelseregler i det praktiska rättslivet gett upphov till en ordning som i stort sett innebär att enskild näringsidkares och handelsbolags firma kan övergå oförändrad så snart firman tillmättes värde för rörelsens nye innehavare. Även aktiebolagsfirma har som nämnts kunnat överföras på ny innehavare. På grund av den

² Jfr *Eberstein*, Namn och firma, s. 142 not 3 och NJA 1933 s. 576 Aggerborgs konditori.

³ Jfr *Eberstein* a. a. s. 118 ff. samt Individualiteten, s. 141 f. och 173 f.

utveckling som sålunda faktiskt försiggått får spørgsmålet om firmas överlåtelse annan räckvidd vid den nya firmalagens utformning än det hade vid FmL:s tillkomst. Frågan gäller icke längre huruvida eller i vilka fall överlåtelse av firma för enskild näringsidkare eller handelsbolag bör medges utan om överlåtelse av rörelse under oförändrad firma bör tillåtas generellt. Mycket talar för en sådan regel som synes innebära en naturlig utveckling av det nuvarande rättsläget. Den omfattning i vilken överlåtelse av oförändrad firma faktiskt redan sker visar att ett praktiskt behov av ett dylikt stadgande föreligger såsom det mest effektiva medlet att bevara med firma förenad goodwill och överföra denna på ny innehavare.

De vid FmL:s tillkomst befarade riskerna för vilseledande genom avvikelser från sanningsprincipen vid överlåtelse av firma ha blivit avsevärt reducerade genom den faktiska utvecklingen.⁴ Detta belyses om man skiljer mellan företagets förhållande utåt och dess mera inre sida. I förra fallet riktar sig firman mot den stora allmänheten, konsumenterna, medan den i det senare avseendet vänder sig mot kreditgivare, leverantörer, personalorganisationer och myndigheter. Allmänheten synes numera vara väl införstådd med att personnamn som ingår i firma icke är något pålitligt vittnesbörd om att namnets bärare medverkar i företaget. Och kreditgivare och andra som inlåta sig på närmare förbindelser med företaget torde icke underlåta att anlita tillförlitligare upplysningskällor än firman, såsom firmaregistret och kreditupplysningsbyråer. En annan omständighet som bidragit till att minska faran för vilseledande vid överlåtelse av firma är den inom näringslivet rådande tendensen att alltmera övergå till att använda realfirma, en utveckling som utredningen såsom redan nämnts under 1 § avser att legalisera. En firma som icke genom ett personnamn pekar på en viss innehavare är, när den överlåtes oförändrad, i vida mindre grad än en egentlig personfirma ägnad att verka vilseledande angående företagets ägare.

Med hänsyn till det anförda har i första stycket av förevarande paragraf upptagits en allmän regel att firma »må överlåtas i samband med överlåtelse av näringsverksamhet». Beträffande firma som efter överlåtelse blir vilseledande i den nye innehavarens verksamhet innehåller förslaget särskilda regler, angivna här nedan.

Bestämmelsen i första stycket gäller alla former av överlåtelse och är generell även i så måtto att den är avsedd att bli tillämplig på alla slags firmor. Detta är en nyhet i förhållande till nuvarande lagstiftning som icke känner annan överlåtelse av firma än den i FmL reglerade, avseende enskild näringsidkare och handelsbolag. Då FmL:s bestämmelser om firmaöverlåtelse utgöra undantag från huvudregeln att namn icke kan överlåtas och därför äro att tolka restriktivt har man tidigare i teori och praxis dragit

⁴ Överlåtelsereglernas betydelse som skydd mot vilseledande av allmänhet och kreditgivare diskuteras ingående i FmL:s motiv, se NJA II 1887 nr 3 s. 36 ff.

den slutsatsen att annat rättssubjekt än de i FmL upptagna, exempelvis aktiebolag, varken kan av annan förvärva eller självt överlåta firma.⁵ Denna principiella inställning har som förut nämnts dock icke hindrat att även aktiebolags firma i det praktiska livet kunnat överföras på ny innehavare. Detta har skett på så sätt att beslut om överlåtelse exempelvis till annat för ändamålet nybildat aktiebolag fattats av bolagsstämman, varefter det gamla bolagets firma avregistrerats för att omedelbart därefter på nytt införas i registret för det nya bolagets räkning. De facto har på denna väg en överlåtelse av aktiebolags firma kunnat genomföras i praktiken. Att vid sidan härav aktiebolag övergått på nya händer genom överlåtelse av aktiemajoriteten eller hela aktiestocken innebär icke någon överlåtelse av bolaget och firman, vilka bestå orubbade, utan endast att flera eller färre andelar i företaget övergå på nya ägare.

Som motivering för att firma för aktiebolag — och för övriga särskilt bildade rättssubjekt som icke upptagas i FmL — enligt nuvarande lagstiftning icke kan utan uttryckligt stadgande överlåtas har anförts ett speciellt skäl utöver dem som åberopats mot firmaöverlåtelse i allmänhet. Aktiebolagets firma utgör i motsats till den enskilda näringsidkarens bolagets enda namn. Den är därför, framhålles det, av samma natur som det personliga namnet och kan lika litet som detta bli föremål för överlåtelse i egentlig mening. Samma intresse att bevara firmas goodwill och överföra den på ny innehavare finns emellertid beträffande alla slags firmor. I praxis har också i ett färskt rättsfall framträtt en tendens att söka underlätta övergång av en sedan länge inarbetad goodwill även då fråga är om aktiebolagsfirma genom att för sådant fall tillåta överlåtelse av firman.⁶ Till stöd härför kan även åberopas att det mellan aktiebolagsfirman och det personliga namnet föreligger den olikheten, att den förra är begränsad till visst användningsområde och därigenom ur denna synpunkt mera jämförlig med enskild näringsidkarens firma än med hans personliga namn. Den avser nämligen blott den speciella verksamhet som det är den juridiska personens uppgift — och enda uppgift — att bedriva, medan det personliga namnet allenast när det användes som firma har en motsvarande begränsad innebörd men jämsides härmed kännetecknar en fysisk person även i hans övriga framträdande. Den juridiska personens firma kan därigenom sägas på samma sätt som den enskilde näringsidkarens hänföra sig till viss verksamhet och det framstår då såsom naturligt att såväl den ena som den andra firman skall kunna överlåtas.

I begreppet firmaöverlåtelse ligger att firma principiellt övergår i sin helhet, i oförändrad gestalt, innefattande alla dess väsentliga beståndsdelar.

⁵ Jfr *Eberstein*, Individualiteten, s. 141 f. och s. 153 f. och rådhusrättens dom i NJA 1962 s. 709 = NIR 1963 s. 214 Gahms Väskor Aktiebolag.

⁶ NJA 1962 s. 709 = NIR 1963 s. 214 Gahms Väskor Aktiebolag; med namnet Gahm var i detta fall förknippad en »goodwill som under mer än 50 år inarbetats för rörelsen».

Udengår firman förändringar som påverka dess identitet framträder den som ett nytt kännetecken och fara för förväxling med äldre firma kan uppkomma. Man kan taga det fall att ett handelsbolag har tre delägare vilkas släktnamn ingå i bolagets firma, t. ex. »Hansson, Svensson och Friberg». Om en av delägarna, Friberg, överlåter sin andel till de båda andra med förbehåll att firman icke längre får innehålla hans namn, kan firman icke övergå i sin helhet och de kvarstående bolagsmännen kunna icke under åberopande av firmaöverlåtelse fortsätta verksamheten med blott den ändringen av firman att den tidigare bolagsmannens namn utgår. De återstående namnen, »Hansson och Svensson», godtagas sålunda icke som föremål för överlåtelse. Det kan finnas en äldre firma som består av just dessa två namn och som skilts från den andra firman genom att i denna ingått det tredje namnet, Friberg. Då firmaöverlåtelse i egentlig mening icke föreligger blir vad som återstår av den tidigare firman, »Hansson och Svensson», i stället att betrakta som en ny firma. Detta innebär att firman vid konkurrens med annan firmarätt får räkna prioritet först från den dag då den anmäls för registrering eller blivit inarbetad och icke från tiden för den ursprungliga firmans uppkomst.

Att firmaöverlåtelse förutsätter att firman övergår i oförändrad gestalt medför icke att varje ändring är utesluten. Men en sådan måste inskränka sig till sådana sidoordnade beståndsdelar som ej påverka firmans identitet och icke ha någon betydelse för dess goodwill. Förändringar med denna innebörd bli i själva verket nödvändiga vid vissa fall av överlåtelse, vilket sammanhänger med förvärvarens person. Om firma överlåtes till rättssubjekt med annan associationsform än överlåtarens kan beteckning som utmärker företagsform behöva utgå ur firman resp. införas däri. Om exempelvis aktiebolags firma överlåtes till ekonomisk förening skall vid registrering i föreningsregister »aktiebolag» ersättas av »ekonomisk förening». Övertager enskild näringsidkare aktiebolags firma måste ordet aktiebolag utgå. Detta ord skall däremot intagas i firman om verksamhet som drivits av handelsbolag ombildas till aktiebolag. I sistnämnda fall kan emellertid, som redan nämnts vid 10 §, firman i övrigt bibehållas oförändrad, t. ex. Aktiebolaget Seelig & Co. Ändringar av detta slag kunna icke sägas inkräkta på möjligheten att överlåta firma då det som förut framhållits är den övriga delen av firman som är bärare av goodwillen. Att överlåtelse i visst fall kan ske utan att den ändrade företagsformen kommer till uttryck i firman framgår av 20 § andra stycket i den föreslagna lagen om handelsregister.

Enligt FmL får firma överlåtas endast om rörelsen samtidigt övergår och spørsmålet blir huruvida denna förutsättning skall bibehållas eller om överlåtelse — såsom skett i VmL (Vmbet. s. 149 ff.) — bör medges oberoende av om den tidigare verksamheten fortsättes. Eftersom firma hänför sig till verksamheten i dess helhet (se härom under 4 § första stycket) kommer spørsmålet om rörelsens samtidiga övergång när det gäller firma i ett något

annat läge än i fråga om varumärke. Överlåtelse av varumärke fristående från rörelsen ter sig naturlig därför att varumärke icke alltid av allmänheten förbindes med ett visst bestämt företag utan enbart kan framstå som individualiseringsmedel för den vara för vilken det användes (se Vmbet. s. 153).⁷ Firma däremot förmedlar alltid associationer även till ett bestämt företag och vid firmaöverlåtelse är det fördenskull som regel i båda kontrahenternas intresse att verksamheten fortsättes och att dess förmögenhetsunderlag sålunda i största möjliga omfattning jämte firman övergår på den nye innehavaren. Normalt överlåtes också firma tillsammans med huvuddelen av de förmögenhetsrättigheter som bilda underlaget för rörelsen.

Vad övergång av rörelse innebär i det enskilda fallet är emellertid icke så lätt att ange eftersom förhållandena härvid i hög grad kunna variera. Denna fråga sättes emellertid i realiteten knappast på sin spets annat än för det fall att näringsidkare, samtidigt med att han nedlägger sin verksamhet, överlåter firman och därmed förbunden goodwill åt ett håll men övriga tillgångar på andra personer, och svaret på spørsmålet om rörelsens samtidiga övergång blir sålunda beroende av hur man ställer sig till detta fall.

Förut har understrukits att firma som uttrycksmedel för näringsidkarens verksamhet riktar sig åt två olika håll, både bakåt, mot bl. a. leverantörerna, och framåt, mot kunderna, främst konsumenterna. Förhållandet till leverantörerna påverkas icke i någon större utsträckning av att firman överlåtes fristående från rörelsens övriga tillgångar. Vad som här är det väsentliga är att verksamheten under firman också i fortsättningen bedrivs inom den tidigare branschen på vilken leverantörerna äro inställda. Det är även inom denna bransch som firman har anknytning till en viss bestämd kundkrets. För att bevara och utnyttja det goodwillvärde som denna anknytning ger finns normalt icke heller någon annan möjlighet än att fortsätta verksamheten inom samma bransch. Förändras verksamheten vänder man sig till en kundkrets som icke har något samband med firman i dess tidigare användning. Läget blir då detsamma som när en ny firma antages och någon firmaöverlåtelse föreligger sålunda icke. Användes däremot firman inom samma bransch blir en överlåtelse möjlig genom att den tidigare innehavaren upphör med sin verksamhet. Firman övergår då utan att sambandet med leverantörer och kunder brytes. Detta innebär i själva verket att en övergång av firman även innefattar möjlighet att fortsätta verksamheten och att överlåtelse av firma och rörelse i ett dylikt fall icke kan hållas isär utan överlåtelsen av firman inbegriper rörelsen.

Lagstiftaren synes med hänsyn till det sagda berättigad utgå ifrån att verksamheten vid firmaöverlåtelse övergår till så stor del som krävs för dess fortsättande. Och det är då också naturligt att behålla FmL:s regel

⁷ Varumärke har emellertid enligt VmL karaktären av ett tillbehör till en rörelse och följer in dubio rörelsen, då denna överlåtes, se Vmbet. s. 152 f.

att verksamhetens övergång är förutsättning för firmaöverlåtelse. I överensstämmelse härmed har första stycket utformats så, att firma får överlåtas »i samband med överlåtelse av näringsverksamhet». Under uttrycket näringsverksamhet inbegripes, som antytts, såväl verksamheten i dess helhet som del därav.

En motsvarande regel om överlåtelse av firma har upptagits i de danska och norska förslagen. Enligt den finska regeln som endast gäller vissa firmasubjekt får firma överlåtas fritt.

Regeln i förevarande stycke gäller även bifirma och de i 2 § tredje stycket upptagna sekundära kännetecknen. För giltig överlåtelse av dylikt kännetecken fordras sålunda att verksamheten i dess helhet samtidigt övergår eller att kännetecknet överlåtes i samband med den del av verksamheten för vilken det användes. När ett sekundärt kännetecken övervägande kommit att framstå som varukännetecken torde det i vissa fall vara möjligt att överlåta kännetecknet fristående från verksamheten (jfr Vmbet. s. 153).

Frågan om firma efter överlåtelse är ägnad att vilseleda i den nye innehavarens verksamhet kan enligt förslaget komma under bedömande både av registreringsmyndighet och av domstol. Registrering kan sålunda vägras med stöd av 10 § om användning av den överlåtna firman kan befaras vilseleda allmänheten. Förbud av domstol mot användning av firma som efter överlåtelse är vilseledande kan utfärdas enligt 16 § första stycket. Är registrerad firma vilseledande i den nye innehavarens verksamhet äger domstol vid sidan härav på yrkande därom även häva själva registreringen enligt 18 § andra stycket.

I samband med överlåtelse har utredningen övervägt frågan om upplåtelse av firma på licens.

Enligt VmL har innehavare av varumärke möjlighet att till annan — en eller flera — upplåta rätt att begagna märket, s. k. licens, och där märket är registrerat kan anteckning om sådan upplåtelse göras i varumärkesregistret (34 § första stycket VmL). Legaliserandet av upplåtelse av licens till varumärke motiverades med att dylika avtal i icke obetydlig utsträckning redan förekomma i det praktiska rättslivet (Vmbet. s. 144 och s. 154 ff.). 175 varumärkeslicenser ha registrerats intill december 1964.

Då firma icke som varumärke hänför sig blott till viss yttring av verksamheten utan till företaget i dess helhet kan licensupplåtelse av firma endast ske till en mottagare och måste sålunda ha naturen av ensamlicens; likalydande firmor tillåtas icke att bestå vid sidan av varandra inom samma bransch. Av samma skäl är en licensgivare urståndsatt att under upplåtelse-tiden själv använda firman. En upplåtelse på licens kan därför fylla en praktisk funktion endast i sådana fall där firmainnehavaren under viss tid icke kan eller vill driva rörelsen själv. Gränsen mellan licens och överlåtelse är emellertid flytande och här åsyftade fall torde icke förekomma så ofta, varför man torde kunna överlämna åt kontrahenterna att själva

avtala om firmans användande (jfr vad som anföres om s. k. arrende- och kommissionsavtal under 1 § andra stycket).⁸ Någon regel angående licens har därför icke upptagits i förslaget. Så har icke heller skett i övriga nordiska länder.

Från licensupplåtelse får skiljas medgivande att i firma intaga annans firma eller framträdande beståndsdel därav.⁹ Att sådant medgivande har rättsverkan, om fara för allmänhetens vilseledande ej uppkommer, har redan framhållits vid 11 § andra stycket.

Andra stycket

I detta stycke ges en presumptionsregel om firmarättens övergång vid överlåtelse av näringsverksamhet. Från regeln undantages i vissa fall personfirma.

Överlåtelse av rörelse innefattar enligt FmL:s ståndpunkt icke rätt att begagna firman utan härför fordras uttrycklig överenskommelse. Detta har ansetts följa av firmarättens personliga natur.¹⁰

Utvecklingen har emellertid även på denna punkt medfört en förskjutning som framför allt sammanhänger med den ökade användningen av realfirma. Med hänsyn till sådan firma föreligger icke samma skäl att fordra särskilt medgivande för att firman skall övergå samtidigt med verksamheten. Utredningens förslag om upphävande av skyldigheten att intaga släktnamn i enskild näringsidkares och handelsbolags firma synes sålunda böra leda till en inskränkning av den nuvarande regeln. Man bör skilja mellan personfirma, som innehåller överlåtarens eller, i fråga om handelsbolag, bolagsmans släktnamn, och övriga firmor bland vilka realfirman träder i förgrunden. Ingår överlåtarens eller bolagsmans namn i firman ter sig denna i övertvägande grad såsom personbeteckning och det framstår därför som naturligt att vid överlåtelse av sådan firma bibehålla FmL:s regel att uttryckligt medgivande utgör förutsättning för att firman skall åtfölja verksamheten. Är firman däremot av den andra typen, d. v. s. realfirma, varmed bör jämnställas firma som innehåller annat personnamn än överlåtarens eller bolagsmans, framträder firman mest som sakbeteckning och det ligger då närmast att firman övergår utan att uttryckligt medgivande krävs. Detta senare läge torde i praktiken bli huvudfallet. I överensstämmelse härmed har andra stycket formulerats sålunda: »Överlåtelse av verksamheten innefattar rätt till firman, där ej annat avtalats. Innehåller firman överlåtarens eller, vid överlåtelse av handelsbolags verksamhet, delägares släktnamn skall vad nu sagts icke äga tillämpning.»

⁸ Jfr *Eberstein*, Namn och firma, s. 133 f.

⁹ Jfr NJA 1937 A 143 = NIR 1937 s. 67 Polyfoto.

¹⁰ Jfr *Eberstein*, Namn och firma, s. 135 f. samt NJA 1933 s. 576 Aggerborgs konditori.

Bifirma och sekundärt kännetecken skola behandlas på samma sätt som realfirma.

Regeln i andra stycket är endast en hjälpregel vid avtalstolkning och vad som skall gälla om firman vid överlåtelse av rörelse blir sålunda i första hand beroende av innehållet i kontrahenternas avtal. Har bestämmelse om firman icke influerit i avtalet skall firman anses innefattad i överlåtelsen av rörelsen såvida den icke innehåller säljarens eget släktnamn eller, där handelsbolag är säljare, bolagsmännens släktnamn eller släktnamn som tillkommer någon av dem.

När allenast del av verksamheten överlåtes kunna så olika situationer uppstå, att särskilda regler för detta fall icke ha ansetts kunna uppställas. Hithörande frågor synas sålunda få överlämnas till rättspraxis för lösning.

Om det sakliga innehållet i förevarande stadgande föreligger enighet mellan de nordiska länderna.

Tredje stycket

Detta stycke innehåller en särbestämmelse om överlåtelse av firmarätt som ingår i dödsbo.

Enligt förslaget skall firmarätt vid firmainnehavares död principiellt behandlas såsom en vanlig tillgång av förmögenhetsnatur i hans dödsbo. Under dödsboförvaltningen likställes följaktligen firmarätten, såvitt rör dödsbodelägarnas rätt, med annan egendom som ingår i kvarlåtenskapen.

I ärvdabalken 18:1 föreskrives att dödsbodelägare, om ej särskild dödsboförvaltning är anordnad, ha att för boets utredning gemensamt förvalta den dödes egendom. För överlåtelse av firmarätt som ingår i boet fordras sålunda i princip medgivande av samtliga dödsbodelägare. Avträdes dödsboets egendom till förvaltning av boutredningsman äger denne emellertid, om annat ej föreskrives, på grund av sina allmänna befogenheter överlåta firmarätten så snart detta erfordras för boets utredning och oberoende av dödsbodelägares samtycke (ärvdabalken 19:11). På grund av det personliga inslaget i rätten till sådan firma som innehåller den avlidnes släktnamn bör boutredningsmannen icke äga befogenhet att överlåta denna utan samtycke av samtliga dödsbodelägare. Med hänsyn härtill har i förevarande stycke stadgats: »Avträdes dödsbo, vari ingår rätt till firma som innehåller den avlidnes släktnamn, till förvaltning av boutredningsman må denne icke överlåta firman utan samtycke av dödsbodelägarna.»

Någon motsvarande bestämmelse har ej varit aktuell för Danmarks och Norges del eftersom boutredningsmannainstitutet saknas där. I Finland ha nyligen införts lagbestämmelser om ett sådant institut.

Den rätt att disponera över firma som tillkommer näringsidkare i le-

vande livet ger honom enligt allmänna rättsregler även befogenhet att förfoga över firman genom testamente. Han kan därvid med bindande verkan för testamentstagaren meddela föreskrifter om det sätt på vilket firmarätten skall utövas efter hans död. Efterlevande make och bröstarvinge äger emellertid i princip uppbära sin giftorättsandel resp. sin laglott oförkränkt och äro sålunda i fråga om denna del av egendomen icke bundna av inskränkande föreskrifter. Falla firmarätten på giftorättsandel eller laglott kunna föreskrifter som avse firmarättens utövande följaktligen bli utan verkan.

Om man vill skydda firmainnehavaren mot att firma, som innehåller hans släktnamn, till följd av reglerna om giftorätt och arv utnyttjas i strid mot givna föreskrifter måste särskilt stadgande härom upptagas i firmalagen. Skyddet enligt ett sådant stadgande kan ha olika omfattning. Man kan tänka sig att de efterlevande endast bli bundna av föreskrifter som ha avseende på vidareöverlåtelse till tredje man t. ex. en föreskrift att aktiebolag eller förening som övertager verksamheten icke får använda firman utan väsentliga ändringar. Men skyddet kan också utsträckas till att gälla föreskrifter om firmans innehåll när efterlevande make eller bröstarvinge fortsätter den avlidnes rörelse. Redan enligt FmL (11 § första stycket) får emellertid som nämnts änka, som fortsätter sin avlidne mans rörelse, och man, som fortsätter hustruns före eller under äktenskapet drivna rörelse, begagna firman oförändrad. Och det finns knappast anledning att utgå ifrån att firmainnehavare skulle ha intresse av att hindra make eller bröstarvingar, som i regel också äro bärare av hans släktnamn, att efter hans död fortsätta rörelsen under oförändrad firma. En eventuell skyddsregel som begränsas till föreskrifter med avseende på överlåtelse till tredje man synes ej heller fylla något praktiskt behov. Skyddsregler av ovan angivet slag ha därför icke upptagits i förslaget.

Överlåtelse av firmarätt innebär att nye innehavaren också inträder i alla de rättigheter rörande firman som tillkommit överlåtaren. Äger överlåtaren räkna rätt till firman från tiden för dess uppkomst erhåller sålunda den nye innehavaren genom överlåtelsen motsvarande rätt. Å andra sidan kan nye innehavaren icke genom överlåtelsen förvärva bättre rätt än överlåtaren. Detta följer av allmänna rättsregler och behöver icke särskilt utsägas i lagtexten.

De andra nordiska förslagen innehålla en särskild regel om handelsbolags firma i fall av bolagsmans död. I sådant fall äga de bolagsmän som fortsätta verksamheten behålla den avlidnes namn i firman såvida icke annat avtalats när bolaget slutits. Från svensk synpunkt har icke ansetts föreligga skäl att begränsa arvingarnas rätt att i ett dylikt fall in dubio bestämma angående fortsättandet av både företag och firma.

15 §.

Utmätning och konkurs

I denna paragraf behandlas tvångsöverlåtelse av firma.

Gällande svensk rätt

Då firma icke får överlätas annat än tillsammans med den rörelse för vilken den begagnas följer av allmänna regler att den icke heller kan utmätas (se utsökningslagen 62 §).¹

Huruvida firma vid konkurs ingår i konkursboet är omstritt.² Emot att firma skulle räknas till konkursboet talar emellertid att boet icke äger att tillsammans med rörelsen överlåta firma annat än om gäldenären medgivit detta.

Rätt till varumärke får enligt VmL icke utmätas men kan däremot ingå i konkursbo och utan gäldenärens samtycke överlätas av boet (34 § tredje stycket VmL; Vmbet. s. 153 f.).

Nordisk rätt i övrigt

I fråga om firma och varumärke såsom föremål för exekutiva åtgärder är rättsläget i de andra nordiska länderna detsamma som här utom att varumärkesrätt kan utmätas enligt de danska och finska varumärkeslagarna.

Förslaget

Rätten till firma får enligt förslaget (14 § första stycket) i princip icke överlätas annat än tillsammans med den rörelse för vilken firman begagnas. Härav skulle som nämnts enligt allmänna regler följa att firman icke heller kan vara föremål för utmätning. Men det synes lämpligt att i anslutning till 67 § tredje stycket utsökningslagen i den nya firmalagen införa ett uttryckligt förbud mot utmätning av firma. En bestämmelse härom har upptagits i förevarande paragrafs *första stycke*, vari stadgas att »rätt till firma må ej tagas i mät». Firma kan därigenom enligt förslaget ej heller bli föremål för pantsättning (jfr prop. 1960: 167 s. 170). Motsvarande regler bli tillämpliga även på bifirma och de sekundära kännetecknen.

I motsats till vad som för närvarande gäller är förslagets huvudregel att, där rörelse överlåtes, firman innefattas i överlåtelsen om ej annat avtalats. Denna regel är tillämplig på realfirma och därmed jämställd firma, som sålunda enligt förslaget gjorts överlåtbar utan att särskilt medgivande krävs. Skälet härtill är att det personliga inslaget i en sådan firma icke är så starkt utan att denna övervägande ter sig som en sakbeteckning (se härom

¹ Jfr Vmbet. s. 143 och 154 samt beträffande upphovsrätt NJA II 1961 s. 275.

² Jfr Eberstein, Namn och firma, s. 135 f., Lawski, Konkurs- och ackordslagarna, 13 uppl. 1947, s. 75 ff. och Vmbet. s. 154.

motiven till 14 § andra stycket). Hänsynen till gäldenären bör på denna grund få stå tillbaka för borgenärernas intresse att taga firmarättens förmögenhetsvärde i anspråk och firman bör fördenskull ingå i konkursboet. Då den i 27 § konkurslagen upptagna bestämmelsen om vad som räknas till konkursbo förutsätter att dylik egendom är utmätningsbar, erfordras emellertid härför en särskild regel. En sådan har upptagits i *andra stycket första punkten* av förevarande paragraf, som erhållit följande lydelse: »Avträdes firmainnehavarens egendom till konkurs, ingår dock rätten till firman i konkursboet.»

Från huvudregeln i första punkten bör emellertid undantag göras för firma som övervägande framträder såsom personbeteckning, d. v. s. firma som innehåller firmainnehavarens eller, i fråga om handelsbolag, bolagsmans släktnamn. Vid överlåtelse av rörelsen övergår sådan firma enligt förslaget endast efter särskilt medgivande och dylik firma bör som hittills icke ingå i konkursbo. Härigenom tillvaratages även gäldenärens resp. bolagsmans personliga intresse att själv få fortsätta att driva näringsverksamhet och därvid använda sitt släktnamn som firma. I överensstämmelse härmed har i paragrafens *andra stycke andra punkten* stadgats: »Innehåller firman gäldenärens eller, vid handelsbolags konkurs, delägares släktnamn skall vad nu sagts icke äga tillämpning.»

Enligt 60 § konkurslagen kan rörelsen i den mån det är nödvändigt för en ändamålsenlig utredning av konkursboet fortsättas för boets räkning. I detta fall är enligt gällande rätt icke fullt klart om konkursboet utan vidare får använda firman oförändrad, eventuellt med tillägg varav det ändrade förhållandet framgår (jfr 16 § FmL). Men det torde ligga även i gäldenärens resp. bolagsmans intresse att konkursboet kan använda firman så länge boet fortsätter verksamheten. Även om firma icke ingår i konkursbo, bör konkursboet därför vara oförhindrat att begagna firman, där verksamheten fortsättes för boets räkning. I överensstämmelse härmed har paragrafens *andra stycke andra punkten* försetts med följande tillägg: »dock må konkursboet använda firman under den tid verksamheten fortsättes för konkursboets räkning.»

Enligt det norska förslaget skall domstol (skifteretten) kunna bemyndiga konkursbo att förfoga över firma, som innehåller gäldenärens släktnamn, där gäldenären utan rimlig grund nekat konkursboet förfoganderätt. För Sveriges del är en sådan regel obehövlig. Bestämmelsen har ej heller upptagits i de danska och finska förslagen.

Om åtgärder mot användning av vilseledande firma, 16 och 17 §§

I detta avsnitt ha upptagits bestämmelser om förbud och vissa andra åtgärder för att förekomma fortsatt användning av vilseledande firma. I 16 §

anges förutsättningarna för utfärdande av förbud medan 17 § behandlar övriga åtgärder.

16 §.

Förbud

I första och andra styckena av denna paragraf stadgas om domstols befogenhet att förbjuda användning av firma som vilseleder allmänheten. I tredje stycket har upptagits en regel om talerätt.

Gällande svensk rätt

Vid 10 § har framhållits att FmL och övriga lagar med bestämmelser om firma innehålla vissa föreskrifter som främst ha till syfte att förhindra registrering av för allmänheten vilseledande firmor och härigenom samtidigt avse att förverkliga principen om sanning i firma. I dessa lagar finnas icke några uttryckliga bestämmelser varigenom man kan ingripa mot *användningen* av firma som vilseleder. Lagstiftaren har emellertid förutsatt att firma blir använd först efter registrering och genom registreringsplikten skulle sålunda också åstadkommas en viss kontroll över att vilseledande firmor icke begagnades (se NJA II 1887 nr 3 s. 33). Då registreringsplikten som redan framhållits vid 4 § icke upprätthållits i praktiken har denna kontroll blivit illusorisk. Begagnandet av vilseledande firma kan sålunda enligt FmL endast åtkommas där användningen samtidigt innebär firmaintrång i vilket fall förbud vid vite kan ifrågakomma (jfr härom under 4 §).

Om firma är vilseledande i användning som varukännetecken kunna emellertid olika åtgärder tillgripas mot innehavaren. I 35 § VmL föreskrives sålunda att om varukännetecken efter överlåtelse eller sedan licens därtill upplåtits är vilseledande i den nye innehavarens eller licenstagarens hand, domstol äger i den omfattning som finnes påkallat vid vite förbjuda honom att använda kännetecknet. Vidare stadgas i samma paragraf, att förbud även eljest får meddelas, där varukännetecken är vilseledande eller innehavare av varukännetecken eller annan med hans medgivande använder kännetecknet på sådant sätt, att allmänheten vilseledes. Till förebyggande av fortsatt användning av vilseledande varukännetecken kunna också föreskrivas vissa säkerhetsåtgärder enligt 36 § VmL. Om den närmare innebörden av dessa bestämmelser hänvisas till Vmbet. s. 325 ff. och prop. 1960: 167 s. 173.

Ibland kan användning av vilseledande firma även vara förbjuden i annan lagstiftning. I vissa situationer kan sålunda begagnandet av sådan firma vara straffbart som bedrägeri eller därmed likartat brott enligt 9 kap. brottsbalken. Den som lämnar oriktiga och vilseledande uppgifter i utövning av näringsverksamhet kan dessutom under vissa förutsättningar bli

förfallen till ansvar för illojal reklam enligt 1 § IKL. Även där uppgiften innefattas i firma blir lagrummet tillämpligt (prop. 1931: 175 s. 21). Dessa bestämmelser få emellertid sällan praktisk betydelse i fråga om firma (jfr Vmbet. s. 326).

Nordisk rätt i övrigt

Rättsläget i de andra nordiska länderna torde i stort sett vara detsamma som hos oss såväl i fråga om firma som varumärke.

Förslaget

I motiven till 10 § har framhållits att firma ofta anger den företagsform under vilken verksamheten bedrives, verksamhetens art eller omfattning eller kvalifikationer hos innehavaren och att fara alltid föreligger att firmas uppgifter i dessa och andra hänseenden kunna bli vilseledande. Speciallagarnas föreskrifter om firmas innehåll ha, som nämnts, fördens skull ansetts otillräckliga som skydd mot vilseledande och i 10 § har föreslagits en allmän regel om registreringshinder för vilseledande firma.

Om alla de nu nämnda bestämmelserna gäller att de främst skola tillämpas av registreringsmyndigheterna och endast avse registrerade eller till registrering anmälda firmor. Reglerna få en viss sanktion genom bestämmelserna i 18 §. Enligt denna paragraf kan sålunda registrering av firma som är vilseledande hävas av domstol. Som skydd mot vilseledande av allmänheten skulle emellertid de berörda bestämmelserna uppenbarligen bli illusoriska om den som blivit vägrad registrering av vilseledande firma eller fått en sådan registrering upphävd vore oförhindrad att därefter använda firman. Registreringsbestämmelserna mot vilseledande behöva sålunda i och för sig kompletteras med en regel om förbud mot användningen av vilseledande firma. Men förslaget avser icke blott registrerade utan även oregistrerade kännetecken. Också kännetecken av den senare kategorien kunna på samma sätt som registrerade firmor innehålla uppgifter som kunna bli vilseledande. I fråga om oregistrerade kännetecken kan vilseledande endast förhindras genom bestämmelser om användningen. En regel som förbjuder användningen av vilseledande firma kommer dessutom att när det gäller de oregistrerade kännetecknen ge generellt uttryck för principen om sanning i firma. Med hänsyn till det sagda har i nära anslutning till VmL i förevarande paragraf införts bestämmelser som möjliggör domstolsförbud mot firmaanvändning varigenom allmänheten vilseledes.

Fall av vilseledande som hänför sig till firmaöverlåtelse behandlas i *första stycket* av paragrafen. I detta stycke stadgas att »om firma efter överlåtelse är vilseledande i den nya innehavarens verksamhet, äger domstol i den omfattning som finnes påkallat vid vite förbjuda honom att använda firman».

Av stadgandets utformning framgår att användningen icke behöver helt

förbjudas om genom ett på visst sätt begränsat förbud kan förhindras att firman verkar vilseledande. Det kan t. ex. vara tillräckligt att den som oriktigt använder beteckning för viss associationsform i firman förbjudes att begagna denna beteckning. Ett partiellt förbud får dock icke påverka firmans identitet, då detta kan medföra att firman blir förväxlingsbar med äldre firma (jfr härom motiven till 14 § andra stycket).

En mera generell regel mot vilseledande firmaanvändning har upptagits i *andra stycket*. Här föreskrives att förbud »må ock eljest meddelas, där firma är vilseledande eller innehavare av firma eller annan med hans medgivande använder kännetecknet på sådant sätt, att allmänheten vilseledes».

Bestämmelsen avser både firma som i och för sig är vilseledande och firma som utan att så är fallet blir vilseledande genom sättet på vilket den användes. Det senare kan ske t. ex. genom att innehavaren vid användningen utelämnar eller döljer någon firmabeståndsdel, varigenom återstoden av firman framhäves på ett vilseledande sätt.¹

När företag med firma som anger visst slag av verksamhet övergår till verksamhet av annat slag blir firman i och för sig vilseledande. Men firman kan redan ha blivit inarbetad för själva företaget så att verksamhetens art trätt i bakgrunden. I dessa fall får firman icke någon vilseledande verkan eller också upphör dylik verkan relativt snabbt. Det rör sig här i allmänhet om en successiv omläggning av produktionen allt efter dennas lönsamhet. Och firman blir på så sätt efter hand mer och mer använd för den nya verksamheten för att slutligen endast känneteckna denna, t. ex. Stockholms Superfosfat Fabriks Aktiebolag som numera bedriver kemisk industri i vilken superfosfat icke längre ingår. I dylika fall kommer förbud mot användning av firman icke i fråga.

Förbud kan riktas icke blott mot firmainnehavaren utan även mot annan som använder firman med hans medgivande, exempelvis en agent som utnyttjar huvudmannens firma i sin verksamhet. Även vid tillämpningen av bestämmelsen i detta stycke skall förbud meddelas endast i den omfattning som finns påkallat.

I *tredje stycket* har upptagits en bestämmelse om talerätt. Sådan rätt bör i första hand tillkomma företrädare för det allmänna eftersom förbudet mot vilseledande firma främst motiveras av ett allmänt intresse. Varje näringsidkare som lider förfång genom användning av dylik firma bör emellertid också ha möjlighet till förbudstalan. I vissa fall kan flera näringsidkare inom en bransch ha intresse av sådan talan. Hinder bör då icke föreligga att sammanslutning av näringsidkare uppträder som kärke. I överensstämmelse med det anförda har regeln i förevarande stycke formulerats sålunda att talan enligt denna paragraf »må föras av myndighet som Konungen bestämmer, så ock av envar som lider förfång av firmans användning

¹ Jfr NJA 1949 s. 368 = NIR 1949 s. 266 Silvanders—Silvanders i Göteborg som dock avsåg frågan om förväxlingsbar likhet.

ävensom av sammanslutning av berörda näringsidkare». Angående talarätten och den processuella behandlingen av förbudstalan hänvisas även till motiven till 19 §.

Vite som förelägges enligt bestämmelserna i denna paragraf bör bestämmas i pengar. Blir utdömande av vite aktuellt har den som begärt förbudet att hemställa hos åklagare att föra talan därom (jfr prop. 1960: 167 s. 254).

Även de övriga nordiska förslagen medge förbudstalan vid användning av firma som vilseleder men enighet har icke vunnits om bestämmelsernas placering och närmare utformning, vilket sammanhänger med deras processuella natur. I det danska förslaget innefattas förbudsregeln i det mera vidsträckta stadgandet i § 15 om förbudstalan så snart firman strider mot »bestemmelserne i denne lov». Det finska förslaget innehåller i 19 §, jämte en motsvarande allmän regel om förbudstalan, en särbestämmelse att det samma gäller »om firman användes på sådant sätt, att allmänheten vilseledes». I det norska förslaget § 16 ges under rubriken »Forbud mot bruk av villedende firma» en regel om firma som efter överlåtelse är vilseledande eller eljest användes i strid med firmalagen.

17 §.

Säkerhetsåtgärder

I denna paragraf ha upptagits bestämmelser om vissa särskilda åtgärder till förekommande av fortsatt användning av vilseledande firma.

Gällande svensk rätt

Som redan framhållits vid 16 § finnas icke i FmL några uttryckliga regler om särskilda åtgärder mot användningen av vilseledande firma. Endast om begagnandet av sådan firma samtidigt skulle innebära firmaintrång kan förbud vid vite ifrågakomma (se härom under 4 §). Till förhindrande av fortsatt firmaintrång kunna vid sidan av förbud icke föreskrivas åtgärder för att förebygga missbruk av föremål, vilkas användning inneburit intrång. I brottsbalken finnas visserligen regler om förverkande av egendom och om andra åtgärder till förebyggande av missbruk av viss egendom, men de regler som kunde vara av betydelse vid firmaintrång (36 kap. 2 och 5 §§) ha direkt avseende endast på gärningar som äro belagda med straff i brottsbalken och kunna sålunda icke tillämpas vid sådant intrång (jfr NJA II 1962 s. 575).

Om firma är vilseledande i användning såsom varukännetecken kunna emellertid, som förut nämnts, till förebyggande av firmans fortsatta begagnande föreskrivas vissa säkerhetsåtgärder. I 36 § VmL stadgas sålunda, att domstol i samband med utdömande av vite efter vad som finnes skäligen äger förordna att varukännetecken som i strid mot förbud anbragts på vara, förpackning, reklamtryck, affärshandling eller dylikt skall utplånas eller

så ändras, att det icke längre är vilseledande. Kan sådan åtgärd ej ske annorledes kan, enligt samma lagrum, förordnas att den märkta egendomen skall förstöras eller på visst sätt ändras. I paragrafen avsedd egendom får i avbidan på förordnande som där sägs även tagas i beslag (prop. 1960: 167 s. 173 och s. 254).

I mål om varumärkesintrång kunna till förebyggande av fortsatt intrång föreskrivas motsvarande säkerhetsåtgärder som enligt 36 § VmL (41 §; jfr Vmbet. s. 338 ff. och prop. 1960: 167 s. 181 ff. och 255 f.).

Nordisk rätt i övrigt

Firmalagarna i de andra nordiska länderna innehålla ej heller bestämmelser om särskilda åtgärder mot användningen av vilseledande firma. Liksom hos oss finnas emellertid i varumärkeslagarna regler om säkerhetsföreskrifter beträffande egendom varå anbragts varukännetecken som vilseleder.

Förslaget

Om en förbjuden firma användes skall innehavaren som regel åläggas att utge det enligt 16 § förelagda vitet. I samband härmed bli förnyade åtgärder mot firmans begagnande aktuella. Om firman kan befaras komma till användning även sedan vitet utdömts kan visserligen talan föras om fortsatt förbud vid nytt vite. Sådan talan får emellertid föras fristående från vitesmålet (jfr lagrådets uttalande vid 35 § VmL, prop. 1960: 167 s. 254) och möjligheten av ytterligare vitesföreläggande kan icke alltid antagas avhålla firmainnehavaren från att fortsätta användningen av den vilseledande firman. Och risken härför ökar uppenbarligen om icke någon åtgärd vidtages med de föremål varå firman anbragts. Där redan i vitesmålet kan befaras att missbruket av dessa föremål fortsätter bör fördenskull domstolen äga befogenhet att föreskriva erforderliga säkerhetsåtgärder.

I normalfallet bör åtgärd mot fortsatt användning bestå i att den vilseledande firman utplånas på de olika föremålen. Alternativt bör i stället kunna föreskrivas att firman skall ändras på dessa föremål på sådant sätt att den ej kan missbrukas. Om missbruk icke kan förebyggas genom någon av dessa åtgärder bör domstolen äga förordna att egendom varå firman anbragts skall förstöras eller på visst sätt ändras. I överensstämmelse härmed har stadgandet i *första stycket* av förevarande paragraf formulerats sålunda: »I samband med utdömande av vite äger rätten efter vad som finnes skäligt förordna, att firma som i strid mot förbud enligt 16 § anbragts på skylt, vara, förpackning, reklamtryck, affärshandling eller dylikt skall utplånas eller så ändras, att den icke längre är vilseledande. Kan sådan åtgärd ej ske annorledes, må förordnas, att egendom varå firman anbragts skall förstöras eller på visst sätt ändras.»

Stadgandet blir tillämpligt när försuttet vite utdömes. Och ändamålet med åtgärderna skall vara att förhindra missbruk av föremål vilkas an-

vändning medfört fara för allmänhetens vilseledande eller skulle ha medfört sådan fara om de fått användas. I och för sig är syftet sålunda icke att ålägga svaranden en ekonomisk börda. Denne får emellertid bekosta föreskriven åtgärd och riskerar även att hans egendom minskar i värde genom åtgärdens genomförande.

Då omständigheterna i det enskilda fallet i hög grad kunna variera har det lagts i domstolens hand att efter vad som finnes skäligen avgöra om några skyddsåtgärder över huvud äro påkallade och i så fall vilka åtgärder som skola föreskrivas. Vid detta avgörande skall icke blott beaktas huruvida fortsatt tredska kan befaras utan även hur kostsamma åtgärderna kunna beräknas bli och hur starkt intresset av skydd mot framtida missbruk kan anses vara. Till undvikande av oskäligen värdeförlust bör, som förut antytts, förstörelse av egendom endast föreskrivas om firmaangivelserna icke kunna oskadliggöras på annat sätt.

Åtgärder enligt förevarande stadgande böra icke allenast gälla egendom som är i svarandens besittning eller över vilken han eljest förfogar. Eftersom det är fråga om säkerhetsåtgärder böra de kunna riktas mot envar som använder föremål, varå firman anbragts, på sådant sätt att fara för vilseledande kan befaras, t. ex. mot en agent. Att denne är okunnig om att firman är förbjuden hindrar icke att åtgärd vidtages mot honom. Säkerhetsåtgärd bör däremot icke riktas mot den köpare som förvärvat egendomen för att behålla eller förbruka denna då det ligger i sakens natur att missbruk ej behöver befaras från en sådan köpares sida (jfr Vmbet. s. 339 f. och prop. 1960: 167 s. 254).

Som framhållits vid 16 § bör, om det ifrågakommer att utdöma vite, den som begärt förbudet hemställa hos åklagare att föra talan därom. Sådan talan är enligt 18 § promulgationslagen till rättegångsbalken i princip jämställd med åtal för brott. På åklagaren ankommer att när så erfordras framställa yrkande om säkerhetsåtgärder. Då i förevarande fall är fråga om förfarande som strider mot allmänt intresse böra emellertid åtgärderna här ha karaktär av förverkande och domstolen äger sålunda även ex officio föreskriva säkerhetsåtgärd.

När åtgärd skall riktas mot annan än svaranden i målet om utdömande av vite blir 17 § promulgationslagen till rättegångsbalken tillämplig.

För att trygga genomförandet av säkerhetsåtgärder är av praktisk vikt att egendom kan tagas i beslag. Regler om beslag finnas i 27 kap. 1 § rättegångsbalken. Enligt dessa regler kan beslag läggas bl. a. på föremål som skäligen kan antagas vara genom brott någon avhänt eller på grund av brott förverkat. Då det i här åsyftade fall icke gäller föremål som avhänts någon genom brott och åtgärderna dessutom främst skola bestå i oskadliggörande av föremålen kunna de nämnda beslagsreglerna icke tillämpas. De böra därför kompletteras med en analog bestämmelse för i förslaget avsedda fall. I enlighet härmed har i *andra stycket* upptagits stadgande att »egendom som

avses i första stycket må i avbidan på förordnande som där sägs tagas i beslag; därvid skall vad om beslag i brottmål i allmänhet är stadgat äga motsvarande tillämpning».

Av bestämmelsen följer bl. a. att det i förekommande fall föreligger skyldighet för åklagaren att genomföra beslagsåtgärd.

Även de övriga nordiska ländernas förslag innehålla bestämmelser om säkerhetsåtgärder beträffande egendom varå anbragts firma som vilseleder; stadgandena återfinnas i § 18 resp. § 17 i de danska och norska förslagen och i det finska förslaget 23 §.

Om registrerings upphörande m. m., 18—20 §§

I detta avsnitt ha upptagits regler om hävande och om ändring av registrering. Om grunderna för hävande av registrering eller ändring därav stadgas i 18 §. I 19 § meddelas bestämmelser om talerätt medan 20 § innehåller föreskrifter av i huvudsak administrativ natur.

18 §.

Ogiltighetsgrunder

I denna paragraf ha meddelats regler angående hävande eller ändring av registrering. Talan härom skall enligt 19 § föras vid domstol.

Gällande svensk rätt

Registrering av firma kan ej hävas i administrativ väg.¹ Den som anser att registrering av firma länder honom till förfång kan vid domstol föra talan om förbud mot firmans användning (se härom under 4 §). Meddelas sådant förbud kan på begäran av part anteckning härom ske i registret (se t. ex. 21 § fjärde punkten FmL och 201 § första stycket aktiebolagslagen) och anteckningen har i huvudsak samma verkan som en ogiltigförklaring av registreringen (jfr NJA II 1887 nr 3 s. 52 samt lagberedningens uttalande vid nyssnämnda lagrum i aktiebolagslagen, NJA II 1946 s. 170). Domstol äger däremot icke förordna om hävande av registrering av förbjuden firma.²

Registrering upphör att gälla när anmälan om rörelsens upphörande eller om bolags eller förenings upplösning intagits i registret (om anmälningskyldighet i dessa hänseenden se t. ex. 21 § första och andra punkterna FmL och 166 § aktiebolagslagen). Firman är efter sådan registreringsåtgärd icke längre en rättsligt bestående firma och förväxlingsskydd föreligger då icke heller på grund av registreringen (se t. ex. 10 § andra stycket FmL och 6 § andra stycket aktiebolagslagen). Den materiella rätten kan emellertid

¹ RÅ 1919 s. 14 Svenska Silkkattégelfabriken, Ivar Setterberg & Co.

² Jfr NJA 1920 s. 169 Svenska Pressbyrån och NJA 1950 C 643 = NIR 1950 s. 208 Tällgårdens Turisthotell.

dessförinnan ha utslocknat genom att firmainnehavaren upphört att framträda under firman (se härom under 2 §).³

Som redan antytts vid 13 § kan firmaregistrering i vissa fall även upphöra utan åtgörande från firmainnehavarens sida. Detta gäller t. ex. aktiebolag och ekonomiska föreningar som förklaras upplösta genom beslut av registreringsmyndigheten enligt 173 a § aktiebolagslagen resp. 74 § lagen om ekonomiska föreningar (NJA II 1951 s. 184 ff. och s. 558 ff.).

Om varumärke registrerats i strid mot VmL kan registreringen hävas av domstol, där ej enligt särskilda stadganden rätt till märket likväl får bestå (25 § första stycket; Vmbet. s. 304 f.). Registrering av varumärke kan även hävas, om innehavaren ej längre är näringsidkare eller om märket är vilseledande, förlorat sin särskiljningsförmåga eller blivit stridande mot allmän ordning eller ägnat att väcka förargelse, så ock om märket icke varit i bruk under de fem senaste åren och innehavaren icke visar skäl för sin underlåtenhet att använda märket (25 § andra stycket; Vmbet. s. 305 ff., prop. 1960: 167 s. 146 ff. och första lagutskottets utlåtande 1960: 39 s. 31 och s. 35 f.). Angående övriga fall där varumärkesregistrering kan upphöra att gälla hänvisas till 27 och 31 §§ VmL.

Om någon efter ansökan hos namnmyndigheten erhållit släktnamn som kommer i kollision med annans känneteckensrätt kan domstol enligt 17 § NL förklara den som erhållit namnet detta förlustig. Den som sålunda förlorar namn återförvärvar det släktnamn han förut hade.

Nordisk rätt i övrigt

Enligt de andra nordiska ländernas firmalagar kan registrering som är annan till förfång hävas av domstol. Varumärkeslagarna innehålla regler om hävande av varumärkesregistrering som överensstämmer med de svenska utom att hävande på grund av underlåten användning icke medges i de danska och norska lagarna.

Den som i Finland och Norge av namnmyndighet erhållit släktnamn som kommer i kollision med annans släktnamnsrätt kan av domstol fränkännas rätt till namnet. I Danmark är det däremot i detta fall icke möjligt att utverka dom på förlust av släktnamn.⁴

Förslaget

Första stycket

I samband med registrering av firma är det såsom förut nämnts icke möjligt att företaga någon fullständig administrativ prövning av alla de villkor som måste uppställas för en giltig firmarätt. Vid prövning som skall ske enligt

³ Jfr NJA 1959 s. 497 = NIR 1960 s. 121 Lättbetonghus och Högsta domstolens dom den 16 mars 1967, nr T 15, varigenom talan om förbud mot användning av förväxlingsbar firma ogillades därför att käranden sedan flera år upphört men sin rörelse (Västerbottens Import).

⁴ Betænkning om en ny lovgivning om personnavne (1960), s. 35.

11 § kunna sålunda av praktiska skäl i regel icke beaktas samtliga där angivna förutsättningar för registrering (se härom avsnittet om registreringsmyndigheternas granskningsskyldighet). Man får därför räkna med att firma emellanåt blir registrerad fastän den icke uppfyller alla de förutsättningar som gälla för en giltig firmarätt. Oriktiga registreringar kunna också komma till stånd av förbiseende. Vid tillämpningen av registreringsbestämmelserna kunna även uppkomma svåra avvägningsfrågor och ibland måste osäkerhet fördenskull föreligga huruvida beviljad registrering i det särskilda fallet är uttryck för en riktig tillämpning av lagen. Med hänsyn till dessa förhållanden är det nödvändigt att möjlighet finnes till prövning i efterhand av registrerings giltighet. Denna prövning bör av rättssäkerhetshänsyn förbehållas domstol (jfr Vmbet. s. 305 och prop. 1960: 167 s. 146).

Om firma registrerats i strid mot lagens föreskrifter bör domstol liksom i motsvarande fall enligt VmL kunna häva registreringen. När ogiltighetsgrunden endast hänför sig till viss beståndsdel av firma bör det emellertid vara möjligt att begränsa ogiltighetsförklaringen till denna beståndsdel. Av praktiska skäl bör domstol i vissa nedan berörda fall, där firma skall upphöra, kunna sätta ny firma i stället för den gamla.

I enlighet härmed har första stycket av förevarande paragraf utformats sålunda: »Om firma registrerats i strid mot denna lag och skälet mot registrering alltjämt föreligger, må i den ordning nedan stadgas registreringen hävas eller ändring av registreringen föreskrivas, där ej enligt 7 § rätt till firman likväl må bestå.»

Firma har registrerats i strid mot firmalagen om bestämmelserna i 8—12 §§ icke iakttagits vid registreringen. Som grund för hävande av registrering kan emellertid även åberopas annan brist av materiell natur som funnits vid registreringen, t. ex. att firmainnehavaren icke varit och ej heller avsett att bli näringsidkare.

En förutsättning för bifall till talan om ogiltigförklaring är att skälet mot registrering alltjämt föreligger. Firma vilken t. ex. vid tiden för registreringen i och för sig varit vilseledande kan därefter ha använts på sådant sätt och i sådan omfattning att dess vilseledande verkan i praktiken upphört. Registreringen kan då icke hävas eller ändras på grund av förevarande stadgande. Detta kan ej heller ske om hinder som ursprungligen funnits enligt 11 § första stycket bortfallit medan registreringen varat.

Talan som föres av den som åberopar äldre rätt till förväxlingsbar firma kan icke bifallas om rätten till firma, vars registrering begäres hävd, likväl äger bestå enligt kollisionsregeln i 7 §, d. v. s. i det fall att yngre firma inarbetats utan att innehavaren av den äldre firman inskridit däremot inom rimlig tid (passivitet). Regeln i 7 § går endast ut på att den yngre firman på grund av inarbetning får bestå vid sidan av den äldre. Det har ansetts naturligt att i det fall, där den inarbetade firman samtidigt är registrerad, också registreringen skall få bestå.

Om firma kan ändras så att den ej strider mot lag behöver registrering icke hävas i sin helhet, t. ex. när i föreningsfirma oriktigt intagits beteckning för annan associationsform (jfr härom under 10 §). Det räcker då om firman ändras så att den icke längre verkar vilseledande. Firmainnehavaren åsamkas härigenom mindre olägenhet än genom total ogiltighetsförklaring eftersom firman efter ändringen kan med bibehållen identitet kvarstå i registret. Ändring av samma natur och som alltså icke påverkar identiteten torde ibland också kunna föreskrivas där firma är alltför lik annan firma genom föreskrift om ett tillägg som är ägnat att särskilja företagen (jfr 7 § andra stycket och motiven till detta lagrum). Vid ändring av firma kan risk uppkomma för kollision med annan firma än den i målet aktuella. I denna fråga skall domstolen inhämta yttrande av registreringsmyndigheten innan målet avgöres (se härom 28 §).

Domstol äger även föreskriva sådan ändring av registrering att ny firma träder i stället för den gamla. En föreskrift av domstol om registrering av ny firma får sin egentliga betydelse i fråga om juridiska personer och främst aktiebolag och ekonomiska föreningar. Dessa rättssubjekt äga i olikhet med enskild näringsidkare icke något annat namn än sin firma. Det är därigenom ett viktigt intresse för aktiebolaget och den ekonomiska föreningen själv men även för tredje man att företaget snarast erhåller ny firma. I regel är företaget inställt på att fortast möjligt ersätta ogiltig firma med en ny. Domstol bör också i första hand söka uppnå överenskommelse härom mellan parterna. Lyckas ej detta bör domstolen — i samförstånd med svaranden — förordna att registrationen skall hävas men att med firmans avförande ur registret skall anstå under viss tidsfrist, då det skall åligga svaranden att antaga och låta registrera ny firma som han är beredd att använda i sin verksamhet (jfr 20 § första stycket). För aktiebolag och ekonomisk förening bör tidsfristen vara jämförelsevis lång eftersom antagande av ny firma i den ordning aktiebolagslagen och lagen om ekonomiska föreningar föreskriver förutsätter ändring av bolagsordningen resp. föreningsstadgarna och härför erfordras beslut vid bolags- resp. föreningsstämma. Kan domstol icke vinna svarandens medverkan för dylik åtgärd, återstår såsom sista utväg tvångsföreläggande, varigenom föreskrift ges både om antagande av viss firma och om dennas registrering. Med hänsyn till risken för kollision med annan firma är det nödvändigt att före målets avgörande inhämta yttrande av registreringsmyndigheten. Befogenheten att tvångsvis ingripa torde äga ringa praktisk betydelse. I lagtexten kommer denna befogenhet till uttryck genom domstols rätt att föreskriva ändring av registrationen.

För att stadgandet i förevarande stycke skall bli tillämpligt krävs att den brist, vilken åberopas som grund för registrerings hävande eller ändring, förefunnits då ansökan om registrering gjordes eller i vart fall då registrationen beviljades.

Andra stycket

I detta stycke upptagas fall där registrering får hävas eller ändras på grund av omständighet som inträffat efter registreringens beviljande. Stadgandet har utformats sålunda: »Registrering må ock hävas eller ändring därav föreskrivas, om innehavaren ej längre är näringsidkare eller om firman förlorat sin särskiljningsförmåga eller blivit vilseledande, stridande mot allmän ordning eller ägnad att väcka förargelse, så ock om firman icke varit i bruk under de två senaste åren.»

Förevarande stycke behandlar först det fall att firmainnehavare icke längre är näringsidkare. Enligt förslaget skall firmarättens subjekt vara näringsidkare (se härom under 1 §). När firmainnehavaren förlorar denna egenskap utslocknar sålunda även hans rätt att ha firma och om firman är registrerad bör fördenskull registreringen kunna hävas. Om registreringen fick hållas vid kraft kunde detta också utnyttjas för att mot ersättning lämna medgivande, där registreringen återopades som hinder mot ansökan om registrering av ny firma.⁵

Regeln bör icke tillämpas vid ett mera tillfälligt avbrott i verksamheten utan endast där firmainnehavaren stadigvarande upphört att vara näringsidkare (jfr prop. 1960: 167 s. 146 f.).

I förevarande stycke har vidare upptagits bestämmelse om ogiltigförklaring av registrering där firma förlorat sin särskiljningsförmåga, d. v. s. blivit degenererad. Enligt VmL får registrering hävas om varumärke på grund av degeneration övergått till att bli en allmän benämning för det ifrågavarande varuslaget (Vmbet. s. 160 ff.). Firma är i regel flerordig och en degeneration motsvarande den, varigenom varumärke övergår till allmän varubenämning, är endast tänkbar beträffande visst eller vissa i firman ingående ord, varmed det efterhand blivit vanligt att beteckna rörelse eller verksamhet av viss art. En sådan utvecklingsgång kan i praktiken förekomma i fråga om nybildade verksamhetsord av det fantasibetonade slaget, t. ex. ord av typen snabbköp⁶ (se om verksamhetsord under 9 §). Förvandlas ett dylikt ord i en flerordig firma till en allmän benämning bibehåller firman i sin helhet i regel tillräcklig distinktivitet och andra näringsidkare äro oförhindrade att utnyttja ordet för att beskriva sin verksamhet. De lida sålunda icke någon obehörig inskränkning i sin rörelsefrihet genom registreringen. Om däremot firma enbart består av ett ord som degenererat kan detta vara till hinder för andras rörelsefrihet och för sådant fall har en bestämmelse om degeneration av firma ansetts vara påkallad. I praktiken torde bestämmelsen sällan bli tillämplig.

I andra stycket avses även de fall att firma blivit vilseledande, stridande

⁵ Jfr NJA 1959 s. 497 = NIR 1960 s. 121 Lättbetonghus.

⁶ RÅ 1951 H 53 = NIR 1951 s. 261, där ordet snabbköp ansågs såsom en beteckning för viss butikstyp.

mot allmän ordning eller ägnad att väcka förargelse. Av dessa fall torde endast vilseledande få egentlig praktisk betydelse.

Firma kan efter registreringen ha blivit vilseledande på grund av företagets överlåtelse till ny innehavare eller till följd av väsentlig förändring i fråga om arten av den verksamhet för vilken firman registrerats. I dylikt fall kan sålunda registreringen hävas eller ändras. Som förut nämnts bör emellertid beaktas att firma som i och för sig är vilseledande kan ha använts och inarbetats så att dess vilseledande verkan i praktiken upphört.

Bestämmelsen är — i motsats till stadgandet om vilseledande i 25 § andra stycket VmL — endast tillämplig där kännetecken »blivit» vilseledande. Om firman redan vid registreringen var vilseledande skall i stället första stycket av förevarande paragraf tillämpas eftersom registreringen då skett i strid med förslaget 10 §. Avvikelsen från VmL beror på att 14 § 2 VmL som motsvarar 10 § i förslaget uttryckligen begränsats till fall där varumärke *uppenbarligen* är ägnat att vilseleda allmänheten (prop. 1960:167 s. 148).

Att firma blir stridande mot allmän ordning eller ägnad att väcka förargelse torde som antytts sällan inträffa. Där regeln undantagsvis kan bli tillämplig torde registreringen icke alltid behöva hävas i sin helhet utan ändring kunna föreskrivas.

I förevarande stycke har slutligen upptagits bestämmelse, att registrering får hävas om firma icke varit i bruk under de två senaste åren, vilket innebär att firmainnehavare för bibehållande av sin firmarätt är underkastad s. k. användningstvång.

Att firmarätt för sitt fortbestånd bör vara beroende av att firman användes har också med endast några undantag förordats i svaren på enkäten. Det har därvid framhållits, att firmarätt bör åtnjutas blott om aktuellt behov därav finns, d. v. s. när verksamhet utövas, och att frånvaron av användningstvång leder till att registren belastas med firmor för företag som upphört eller alls icke kommit till stånd.

Utredningen anser i likhet med flertalet av de vid enkäten tillfrågade att rättsskydd genom registrering icke är befogat om firma icke kommer till användning för sitt ändamål. Den utsträckning i vilken särskilt handelsregistren till hinder för näringslivet belastas av firmor för företag som upphört eller aldrig igångsatts bekräftar detta. Ett användningstvång kan bidra till att dessa s. k. döda firmor avlägsnas ur registren.

Enligt den föreslagna bestämmelsen legaliseras liksom i VmL en modifierad form av användningstvång. Underlåtenhet att använda firman under viss tid får utgöra hävningsgrund. Tiden har bestämts till två år. Det finns knappast något legitimt behov av en längre tidsfrist där firma registreras som förberedelse till en blivande rörelse eller för det fall firmaanvändningen upphör vid rörelsens nedläggande eller omorganisation. Fördenskull har icke heller föreslagits någon motsvarighet till stadgandet i 25 § andra styc-

ket VmL att hävande icke sker om varumärkesinnehavaren visar skäl för sin underlåtenhet att använda märket. Denna bestämmelse infördes av riksdagen dels av hänsyn till behovet av s. k. förrådsmärken, främst inom läkemedelsindustrin, och dels för att det skulle bli klart att VmL på denna punkt icke stod i strid med artikel 5 avdelning C 1 i Pariskonventionen (första lagutskottets utlåtande 1960: 39 s. 31 och s. 35 f.).

Om firma icke tagits i bruk inom två år från registreringen eller över huvud taget icke blivit använd under de två senaste åren kan registreringen sålunda hävas. Användningen kan emellertid påbörjas eller återupptagas senare om det blott sker innan rättegången avgöres. De åtgärder som måste vidtagas för att ibruktagande skall föreligga ha redan berörts vid 11 § sjätte punkten.

Registrering upphör även enligt förslaget att gälla när anmälan om rörelsens upphörande eller om bolags eller förenings upplösning intagits i registret. Bestämmelser härom kvarstå i speciallagarna. Det utrensningsförfarande som regleras i 173 a § aktiebolagslagen och 74 § lagen om ekonomiska föreningar föreslås utvidgat till handelsregistren och föreskrifter härom ha intagits i 22 § förslaget till lag om handelsregister.

Enligt de övriga nordiska förslagen kan registrering av firma hävas av domstol under liknande förutsättningar som enligt det svenska. Regeln om användningstvång i det danska förslaget bygger emellertid på andra tidsgränser. Ibruktagande av firma skall sålunda enligt detta ske inom ett år och användning av ibruktagen firma kan underlåtas under tre år.

19 §.

Talerätt

Denna paragraf innehåller regler om vem som äger föra talan om hävande och om ändring av registrering.

Gällande svensk rätt

Såsom redan utvecklats vid 18 § är den som lider förfång genom registrering av firma hänvisad att vid domstol föra talan om förbud mot firmans användning. De härom gällande reglerna bli tillämpliga när registrerad firma är förväxlingsbar med kändans tidigare registrerade firma och avse även yngre firma som tillkommit genom ett formellt riktigt registreringsbeslut (se härom närmare under 4 §). Talerätten är emellertid icke begränsad till de i förfångsstadgandena uppräknade subjekten.¹ Innehavare av utländsk firma² och innehavare av namn³ och varumärke⁴ anses sålunda

¹ Se *Ljungman* i Festskrift tillägnad Gösta Eberstein, s. 139 ff. samt rättsfall och litteratur som åberopats där; jfr även NJA 1946 s. 648 = NIR 1947 s. 130 Stockholms stadshypoteksförening.

² NJA 1925 s. 338 Borsalino.

³ Jfr NJA 1946 s. 767 = NIR 1947 s. 135 Skidfrämjandet och *Ljungman* a. a. s. 148.

⁴ NJA 1931 s. 558 Göta choklad och NJA 1932 s. 463 = NIR 1932 s. 66 Lejonmärket. Jfr be-
träffande förstnämnda rättsfall även *Eberstein* i årsskrift utg. av Svenska föreningen för industri-
ellt rättsskydd 1930, s. 63 ff.

också berättigade att anställa talan. Om firma registrerats trots att den är vilseledande torde talan även kunna föras enligt här åsyftade bestämmelser där registreringen på grund av denna omständighet länder käranden till förfång.⁵

Enligt 26 § VmL kan talan om registrerings hävande föras av envar som lider förfång av registreringen. Talan som grundas på stadgandena i 13 §, 14 § 1—3 eller 25 § andra stycket VmL får enligt samma paragraf även föras av myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer⁶ ävensom av sammanslutning av berörda näringsidkare. Angående den närmare innebörden av dessa bestämmelser hänvisas till Vmbet. s. 307 ff. och prop. 1960: 167 s. 154 och 252 f.

Nordisk rätt i övrigt

I de andra nordiska länderna torde talerätt i fråga om registrerad firma finnas i motsvarande utsträckning som här. Kretsen av taleberättigade i mål om hävande av varumärkesregistrering omfattar enligt de danska och norska varumärkeslagarna icke branschsammanlutning.

Förslaget

Som redan utvecklats vid 18 § skall registrering enligt förslaget kunna hävas eller ändras endast av domstol. Bestämmelse härom har upptagits i förevarande paragraf. Här meddelas även regler om vem som äger föra talan i mål av ifrågavarande slag.

I *första punkten* har upptagits en bestämmelse om talerätt för envar som har intresse därav. Stadgandet har utformats sålunda: »Om hävande och om ändring av registrering må envar som lider förfång av registreringen föra talan vid domstol mot firmainnehavaren.»

För befogenhet att föra talan krävs att käranden företräder intresse som uppbär den grund för hävande eller ändring av registrering som han åberopar enligt 18 §.⁷

I fråga om sådana förutsättningar för registrerings giltighet som kravet att innehavaren är näringsidkare (1 §) och att han utövar verksamhet under sin firma (18 § andra stycket) bör gälla att envar näringsidkare, som genom registreringen får sin rörelsefrihet otillbörligen beskuren, är befogad att kräva dess hävande.

När firma som registrerats är vilseledande (10 §) bör enskild part i vissa fall kunna föra talan om hävande eller ändring av registreringen.⁸ En dylik firma kan nämligen vara till skada icke blott för allmänheten utan även

⁵ Jfr NJA 1935 s. 661 = NIR 1934 s. 164 och 1936 s. 69 Kahl samt *Eberstein*, Individualiteten, s. 139 ff.

⁶ Enligt 26 § tillämpningskungörelsen till VmL föres här avsedd talan av allmän åklagare, där icke Kungl. Maj:t för särskilt fall förordnat annan myndighet.

⁷ Jfr *Hassler*, Svensk civilprocessrätt (1963), s. 92 f.

⁸ Jfr NIR 1938 s. 185 Konsum, P. Berzén.

för konkurrenter eftersom kunder genom den vilseledande firman kunna lockas över till det företag för vilket den användes. Det är icke heller otänkbart att enskild part kan företräda intressen som motivera registreringshindren i 11 § 1 och 2.

I 11 § 3—6 uppställas registreringshinder till skydd för olika intressen av privat natur. Talan om registrerings hävande under åberopande av något av dessa registreringshinder förutsätter att käranden är rätt företrädare för det skyddade intresset. Om exempelvis mot A anställes talan om intrång i rätten till B:s registrerade firma, äger A icke till sitt fredande föra talan om hävande av B:s registrering under åberopande av att den kränker rättighet som tillkommer tredjeman.

Om ett flertal näringsidkare inom ett verksamhetsområde ha intresse av hävande eller ändring av registrering bör hinder ej föreligga för branschorganisation eller annan sammanslutning av näringsidkare att uppträda som käreande. I fall där registrering kan anses strida mot ett allmänt intresse bör talerätt även tillkomma företrädare för det allmänna. I enlighet härmed har *andra punkten* av förevarande paragraf utformats sålunda: »Talan, som grundas på stadgande i 9 eller 10 §, 11 § 1 och 2 eller 18 § andra stycket, må ock föras av myndighet som Konungen bestämmer ävensom av sammanslutning av berörda näringsidkare.»

Talerätten för det allmänna torde huvudsakligen få betydelse i fråga om registrering som strider mot bestämmelserna i 10 § och 11 § 1 och 2.

Beträffande talan som enligt *andra punkten* föres av myndighet blir 20 § promulgationslagen till rättegångsbalken tillämplig. I fråga om rättegångskostnad och ordningen för målets fullföljd i högre rätt skola sålunda bestämmelserna i rättegångsbalken angående allmänt åtal äga motsvarande tillämpning. Talan av enskild person eller sammanslutning torde få handläggas enligt reglerna för indispositiva mål, vilket är av betydelse bl. a. med hänsyn till påföljder för utevaror samt möjligheten och verkan av talans återkallande (jfr prop. 1960: 167 s. 253).

Angående gemensam handläggning av talan om firmaintrång och talan om hävande eller ändring av registrering hänvisas till vad som för motsvarande fall anföres i Vmbet. s. 309 ff. samt prop. 1960: 167 s. 154 och 253.

De andra nordiska förslagen innehålla liknande regler om talerätt som det svenska.

20 §.

Avförande ur registret

I första stycket av denna paragraf ha upptagits bestämmelser om registrerings avförande ur registret och om anstånd härmed. Andra stycket innehåller en regel om registreringsåtgärder vid ändring av firmaregistrering.

Gällande svensk och övrig nordisk rätt

I FmL föreskrives som förut nämnts att anteckning om förbud att använda firma på begäran av part skall göras i vederbörligt register (21 § fjärde punkten). En motsvarande föreskrift finnes i de speciallagar där talan om dylikt förbud är medgiven. Enligt de danska och norska firmalagarna skall under samma förutsättning som i FmL i register verkställas anteckning om registrerings hävande. I Finland skall sådan åtgärd alltid antecknas i handelsregistret och part är därför skyldig att göra anmälan om hävande.

I VmL stadgas att varumärke skall avföras ur registret sedan beslut om registrerings hävande vunnit laga kraft (27 § första stycket). En motsvarande regel gäller även i de andra nordiska länderna.

Förslaget

När registrering blivit hävd bör firman avföras ur registret. För att minska olägenheterna av registrerings ogiltighet bör domstol emellertid i vissa fall kunna medge anstånd med firmans avförande. I enlighet härmed har stadgandet i *första stycket* av förevarande paragraf utformats sålunda: »Sedan dom om registrerings hävande vunnit laga kraft skall firman avföras ur registret. Domstolen må dock i samband med registreringens hävande förordna att med firmans avförande ur registret skall anstå under tid som kan åtgå för antagande och registrering av ny firma.»

När anstånd medgetts avföres firman ur registret först i samband med att den nya firman registreras. Iakttages icke den utsatta tiden skall firman emellertid omedelbart avföras. I fråga om juridisk person förutsättes dock att firma i regel icke avföres utan att ersättas av ny firma (se härom närmare under 18 § första stycket).

I samband med ogiltigförklaring av registrering enligt 18 § kan domstol förordna att ny firma skall träda i stället för den gamla. I stället för att häva registrering äger domstol dessutom i vissa fall föreskriva att firman skall på visst sätt ändras. I *andra stycket* har för här avsedda fall upptagits en särskild registreringsföreskrift: »Sedan dom om ändring av registrering vunnit laga kraft skall den nya eller ändrade firman införas i registret.»

Innan domstol fattar beslut om sådan ändring av registrering att ny firma träder i stället för den gamla skall domstolen, som redan utvecklats vid 18 §, inhämta yttrande av registreringsmyndigheten huruvida hinder möter mot registrering av den nya firman. Ny firma som tillkommit i denna ordning har att räkna företrädesrätt från den dag då domstolens begäran om yttrande inkom till registreringsmyndigheten. Denna dag är sålunda i fråga om registreringsskyddets inträde att likställa med ansökningsdagen (se härom under 13 §).

Registreringsåtgärder som avses i förevarande paragraf skola verkställas utan särskild anmälan och domstol bör därför vara skyldig att ex officio

översända dom i mål om hävande eller ändring av registrering till registreringsmyndigheten. Bestämmelse om sådan skyldighet för domstol har upptagits i 28 §.

För registreringsåtgärder enligt denna paragraf bör icke uttagas särskild avgift. Åtgärderna skola kungöras enligt bestämmelser i speciallagarna. Övriga regler om registrerings upphörande återfinnas i dessa lagar.

I de andra nordiska förslagen finnas liknande registreringsföreskrifter som i förevarande paragraf.

Ansvar och ersättningsskyldighet vid firmaintrång m. m., 21—28 §§

I detta avsnitt regleras påföljderna vid intrång i firmarätt och vissa därmed sammanhängande frågor. Rättens innehåll har angivits i 4—7 §§, varav framgår vad som krävs i objektivt hänseende för att firmaintrång skall föreligga. Bestämmelser om straff och skadestånd vid sådant intrång återfinnas i 21 och 22 §§. 23 § innehåller regler om begränsning av påföljderna för det intrång i rätt till registrerad firma som skett före registreringen. 24 § behandlar preskription av skadeståndsrätt och 25 § åtgärder till förebyggande av fortsatt intrång. I 26 § ges regler om befrielse från intrångspåföljd i fall då registrering häves eller ändras och i 27 § meddelas bestämmelser om fastställsetalan. 28 § innehåller föreskrifter om skyldighet för domstol att inhämta yttrande av registreringsmyndighet och att till sådan myndighet översända dom i mål angående firma.

De objektiva förutsättningarna för firmaintrång framgå som nyss nämnts av 4—7 §§ där ensamrättens innehåll angetts. Enligt 4 § första stycket förutsättes på den objektiva sidan att förväxlingsbart kännetecken användes *såsom firma*. Användning av annat slag, t. ex. som släktnamn,¹ innebär icke enligt förslaget firmaintrång.

Den användning av firma till vilken innehavaren har ensamrätt — och som sålunda åtnjuter skydd mot intrång — enligt städgandet i 4 § första stycket är icke bestämd genom en uppräknning av vissa användningssätt utan får i stället härledas ur firmadefinitionen i 1 §. Eftersom firma enligt denna definition är näringsidkarens namn innefattar firmaanvändning varje användning av firma i innehavarens näringsverksamhet, vare sig det gäller att individualisera honom själv, verksamheten som sådan eller någon yttring därav. Såsom redan utvecklats vid 4 § första stycket inbegriper firmaanvändning i vidsträckt mening därigenom allt användande av firman, även

¹ Enligt 10 § första stycket NL äger namnmyndigheten icke att som släktnamn godkänna namn som lätt kan förväxlas med annans här i riket skyddade firma. Om talan mot namnmyndighetens beslut, se 35 § NL. Har någon efter ansökan förvärvat släktnamn som kommer i kollision med annans firmarätt kan domstol på talan av firmainnehavaren förklara den som erhållit namnet detta förlustig, se 17 § NL.

sådant där firman på en gång kännetecknar såväl företaget som yttringar av dess verksamhet i form av varor eller tjänster.²

Firmaanvändning har sålunda en så vidsträckt innebörd att firmaintrång kan föreligga även där firma olovligen utnyttjas för att känneteckna annat företags varor eller tjänster.³ Mot obehörig användning av sådant slag har emellertid firmainnehavaren i gällande rätt skydd redan enligt stadgandet i 3 § VmL (jfr Vmbet. s. 225 ff.) och om detta lämnas oförändrat kunna VmL:s regler om ansvar och skadestånd i det antydda fallet bli tillämpliga samtidigt som förslagets bestämmelser om firmaintrång (jfr 4, 37 och 38 §§ VmL samt Vmbet. s. 236 ff. och 329). Vid VmL:s tillkomst betonades den — i avvaktan på ny firmalagstiftning — provisoriska karaktären av bestämmelserna i lagens 3 § (jfr Vmbet. s. 229 samt prop. 1960: 167 s. 61 och 248). Det blir därför nödvändigt att upptaga frågan om de båda lagarnas tillämplighet då firma eller därmed enligt förslaget jämställt kännetecken begagnas såsom varukännetecken.

Att en betydande del av firmaskyddet enligt gällande rätt är förlagt till VmL beror av den egentliga firmarättens hittillsvarande ofullständiga tillstånd. Historiskt sett var det praktiska behov som föranledde att VmL:s föregångare, 1884 års varumärkeslag, gav firmas användning som varukännetecken ett förstärkt skydd i förhållande till firmaanvändning i övrigt. Med firmarättens legalisering genom en särskild lag som anger den materiella rättens innehåll, försvinner rådande osäkerhetstillstånd på detta rättsområde och firmaintrång blir liksom varumärkesintrång belagt med straffsanktion. Då skyddet härigenom blir av samma valör oavsett hur firma användes finns icke längre någon anledning att ur firmalagen utmönstra ett visst slag av firmaanvändning utan det framstår som mest naturligt att låta firmaanvändning, så långt detta begrepp sträcker sig, regleras i firmalagen.

Även enligt förslaget blir emellertid firmalagens och VmL:s tillämplighetsområden i viss utsträckning helt åtskilda. Där firma olovligen utnyttjas enbart såsom varukännetecken är det tydligt att VmL ensam blir tillämplig. För det fall åter att en påtalad känneteckensanvändning uteslutande riktar sig mot firmainnehavaren själv eller hans företag som sådant är det lika tydligt att endast firmalagen bör komma till användning. Särskilt för mindre företagare fyller firma ofta den begränsade uppgiften att känneteckna innehavaren själv. Praktiskt framträder firma i dessa fall som namn på företaget och användes enbart i denna egenskap i annonser, på skyltar, brev-papper och emballage samt vid adressangivelser.⁴

En samtidig tillämpning kan komma i fråga i sådana fall där någon olovligen begagnar annans firma eller ett därmed förväxlingsbart känne-

² Rörande förhållandet mellan firma och varumärke jfr *Eberstein*, Firma och varumärke, s. 16 ff.

³ Jfr NJA 1950 s. 365 = NIR 1950 s. 206 Kosta.

⁴ Då firma begagnas som underskrift rör det sig endast om identifiering av firmainnehavaren, se härom under 4 § första stycket.

tecken för att ange att en vara eller en tjänst är en produkt av hans eget företags verksamhet eller på annat sätt har samband därmed. I dylikt fall kan det ofta vara klart att angreppet för firmainnehavaren övervägande har betydelse på varumärkesplanet och han bör då även kunna åberopa VmL. Ibland åter kan det vara vanskligt att avgöra om angreppet, särskilt med hänsyn till skadans omfattning, huvudsakligen ligger på firma- eller varumärkesplanet och firmainnehavaren bör då ha möjlighet att grunda sitt anspråk på bestämmelserna i båda lagarna. En sådan lösning medför praktiska fördelar då den onödiggör prövning av om intrånget företrädesvis riktar sig mot kännetecknet såsom firma eller såsom varumärke. På motsvarande sätt har man löst problemet i skärningen mellan namnrätten å ena sidan samt varumärkes- och firmarätten å den andra.⁵

Utredningen har med hänsyn till det anförda icke funnit anledning föreslå någon ändring av 3 § VmL.

21 §.

Straff och åtal

I första stycket av denna paragraf stadgas om straff vid intrång i firmarätt. Andra stycket innehåller en regel om åtal.

Gällande svensk rätt

I FmL och övriga lagar med firmarättsligt innehåll är intrång i firmarätt icke belagt med straff (jfr NJA II 1887 nr 3 s. 55 f.). Vid firmaintrång finns i stället möjlighet till förbudstalan, varigenom den som begått intrång vid vite kan åläggas att upphöra med intrångshandlingen (se härom närmare under 4 §).

Straffbestämmelser uppställas däremot i 9 § IKL mot användning av kännetecken, som lätt kan förväxlas med annans här i riket inarbetade firma. För att straff skall ådömas fordras att gärningen skett med uppsåt att framkalla förväxling. Straffet är dagsböter eller, där omständigheterna äro synnerligen försvårande, fängelse högst ett år. Brottet är angivelsebrott och får sålunda åtalas av allmän åklagare endast om det av målsägande anges till åtal.

I 37 § VmL stadgas straff för den som uppsåtligen gör intrång i rätt till varukännetecken.¹ På grund av det varumärkesrättsliga skyddet för firma

⁵ Se SOU 1960: 5 s. 213.

¹ Även patentintrång och intrång i mönsterrätt och upphovsrätt kan medföra straffpåföljd. Enligt patentförordningen straffas uppsåtligt patentintrång med böter eller fängelse [19 § 4 mom.; jfr 57 § förslag till patentlag (prop. 1966: 40 s. 201 ff.) där straffskalan jämkats till vad som gäller enligt 37 § VmL]. I lagen om skydd för vissa mönster och modeller stadgas bötesstraff för den som utan tillstånd begagnar mönster som han vet vara här registrerat (16 §, jfr 34 § förslag till lag om mönster, SOU 1965: 61 s. 308 ff.). Intrång i upphovsrätt som sker uppsåtligen eller av grov oaktsamhet straffas enligt upphovsrättslagen med böter eller fängelse i högst sex månader (53 §).

kan även obehörig användning av annans firma som varukännetecken bli straffbar enligt nämnda stadgande (Vmbet. s. 329). Straffet är här dagsböter eller fängelse i högst sex månader. Brottet är angivelsebrott. Rörande VmL:s straff- och åtalsbestämmelser hänvisas i övrigt till Vmbet. s. 329 ff., prop. 1960: 167 s. 173 ff. och prop. 1966: 40 s. 277.

Nordisk rätt i övrigt

I de andra nordiska ländernas firmalagar är intrång i firmarätt ej heller belagt med straff. Enligt allmänna rättsregler finns emellertid möjlighet att vid firmaintrång föra talan om förbud mot fortsatt användning av kännetecknet. För firma och firmaliknande namn föreligger i Norge dessutom intrångsskydd enligt den alltjämt gällande § 26 i 1910 års varumärkeslag (se under 2 §). Obehörig användning som skett med uppsåt att framkalla förväxling kan enligt detta stadgande straffas med böter. Den danska lagstiftningen mot illojal konkurrens innehåller liksom IKL vissa straffbestämmelser mot illojal användning av kännetecken.

Enligt varumärkeslagarna i de övriga nordiska länderna inträder straffpåföljd vid uppsåtligt intrång i varumärkesrätt. I Danmark är straffet endast böter medan även frihetsstraff kan liksom hos oss ådömas i Finland och Norge. Talerätten begränsas i den danska lagen till målsägande under det att de finska och norska lagarna i likhet med den svenska medge allmänt åtal efter angivelse av målsäganden.

Förslaget

Första stycket

Såsom framgår av redogörelsen för gällande rätt kan intrång i rätt till firma medföra straff endast där firman är inarbetad eller i strid med VmL av annan användes som varukännetecken. Vid firmaintrång bör emellertid — av skäl som redan utvecklats under 2 § andra stycket — tillämpas ett enhetligt sanktionssystem. Straff bör inträda vid intrång vare sig firman är registrerad eller endast inarbetad och vare sig den obehörigen användes som varukännetecken eller på annat sätt. Straffpåföljden bör i firmalagen liksom i VmL begränsas till uppsåtlig gärning (Vmbet. s. 329 f.). I enlighet härmed har förevarande stycke utformats sålunda: »Gör någon intrång i rätt till kännetecken enligt 4—7 §§ (*firmaintrång*), och sker det uppsåtligen, straffes med böter eller fängelse i högst sex månader.»

Gärning som kränker annans firmarätt har i förslaget benämnts *firmaintrång*, och härmed avses även intrång i rätten till bifirma, sekundärt kännetecken och släktnamn som potentiell firma (1 § andra stycket, 2 § tredje stycket och 3 § andra stycket).

För straffbarhet krävs att uppsåtet täcker alla objektiva brottsförutsättningar. Den som gjort sig skyldig till intrånget måste sålunda i normal-

fallet ha haft vetskap om den andra firman och om att denna med ensamrätt tillkom annan samt dessutom ha insett att de båda firmorna kunde bli förväxlade med varandra. Vid s. k. eventuellt uppsåt bör även ansvar kunna ådömas (se NJA II 1962 s. 17 f.; jfr Vmbet. s. 330).

Vid delaktighet i firmaintrång bör ansvarsfrågan bedömas enligt de allmänna reglerna om fleras medverkan till brott (jfr prop. 1960: 167 s. 175 f. och NJA II 1962 s. 332 ff.). Den medverkande blir straffad för medverkan till intrång i den mån han handlat med uppsåt och sålunda oberoende av om gärningsmannen på grund av bristande subjektiva förutsättningar blir straffri för vad som objektivt sett utgör firmaintrång.

I FmL (7 §) och ett flertal andra lagar med firmarättsligt innehåll finns som förut nämnts en presumptionsregel enligt vilken registrering av firma skall anses ha kommit till tredje mans kännedom. FmL:s regel har i förslaget överförs till 24 § i den föreslagna lagen om handelsregister. Här antydda regel innebär icke att en presumption uppställs beträffande uppsåtet vid intrång i rätten till registrerad firma. Att presumera uppsåt är nämligen främmande för svensk straffrätt (jfr prop. 1960: 167 s. 176). Som framgår av motiven till 22 § får presumptionsregeln emellertid betydelse för skadeståndsskyldigheten vid bedömningen huruvida oaktsamhet föreligger.

Straffskalan överensstämmer med den i 37 § VmL stadgade. Strafflatituden har sålunda bestämts till böter eller fängelse i högst sex månader, varvid icke särskilt angetts att fängelse är avsett för svårare fall (jfr prop. 1960: 167 s. 176). Straffet avses för normalfallet bli böter, och frihetsstraff bör endast komma i fråga vid försvärande omständigheter.

Enligt svensk rätt kan straff endast drabba fysiska personer. I det danska förslaget — där straffet är maximerat till böter — har emellertid intagits en särskild bestämmelse enligt vilken även juridisk person kan åläggas bötesstraff (§ 16 stk. 2). Det finska förslaget begränsar liksom det danska straffsatsen till böter medan också frihetsstraff, intill tre månader, kan ådömas enligt det norska förslaget.

Andra stycket

I förevarande stycke har upptagits stadgande att brott enligt första stycket »må åtalas av allmän åklagare endast om målsägande angiver det till åtal och åtal av särskilda skäl finnes påkallat ur allmän synpunkt». Bestämmelsen överensstämmer med den åtalsregel som i anslutning till 57 § andra stycket förslaget till patentlag föreslagits i 37 § andra stycket VmL (se prop. 1966: 40 s. 277). Det är här fråga om angivelsebrott och målsägande kan själv väcka åtal endast om han angett brottet och åklagaren beslutat, att åtal ej skall äga rum (jfr 20 kap. 8 § rättegångsbalken och NJA II 1943 s. 263 f.). Målsäganden blir sålunda i ansvarsfrågan beroende av åklagarmyndighetens ställningstagande vilket emellertid icke torde medföra större olägenheter

eftersom allmänt åtal i regel kommer i fråga endast i grövre och mera uppenbara fall (jfr prop. 1966: 40 s. 205 f.).

På grund av bestämmelsen i 35 kap. 1 § brottsbalken får straff ej ådömas om den som begått intrånget icke erhållit del av åtal för brottet inom två år.

Enligt det danska förslaget kan åtal väckas endast av målsägande medan de finska och norska förslagen även medge allmänt åtal efter angivelse av målsäganden.

Enligt de andra nordiska förslagen finns förutom straff för firmaintrång möjlighet att utverka domstols förbud mot att intrånget fortsättes eller upprepas (se under 16 §). Förbudstalan kan väckas vare sig intrånget skett i god tro eller ej. Svensk rätt medger som regel icke att ett till förbud knutet vite förelägges, där straff finns stadgat.² I VmL har det icke ansetts befogat att göra avsteg från denna allmänna regel (jfr uttalanden av departementschefen och lagrådet i prop. 1960: 167 s. 177 och s. 254). Med hänsyn härtill har utredningen icke kunnat ansluta sig till de övriga nordiska ländernas förslag att vid firmaintrång även medge en allmän rätt till förbudstalan. Om intrång skett i god tro torde en fastställsetalan i stort sett fylla samma funktion för firmainnehavaren som en förbudstalan (jfr prop. 1944: 176 s. 51). Regler om fastställsetalan ha upptagits i 27 §. Enskild part har också möjlighet att föra förbudstalan enligt 16 § i förslaget där firmors förväxlingsbarhet kan föranleda att även allmänheten vilseledes (jfr prop. 1960: 167 s. 254).

22 §.

Skadestånd

Denna paragraf innehåller bestämmelser om skadestånd vid firmaintrång.

Gällande svensk rätt

Enligt FmL kan firmaintrång medföra — förutom förbud att använda firman — skyldighet att gälda skadestånd. I 6 § första stycket FmL stadgas sålunda att den som gjort intrånget även kan åläggas »det skadestånd, som prövas skäligt». En motsvarande bestämmelse återfinns i de speciallagar som medge förbudstalan vid firmaintrång (bl. a. i aktiebolagslagen, 200 §,

² Denna ståndpunkt stödes framför allt på att straff och vite i förening kan komma att drabba den tilltalade alltför strängt. Avsteg från den allmänna regeln har dock i särskilda fall kommit till uttryck i lagstiftningen. Emellertid fyller ett vitesbelagt förbud vid sidan av straffet en självständig funktion främst då det gäller att komma till rätta med fortsatt underlåtenhet att fullgöra en viss prestation, varom icke är fråga i firmarätten. Jfr *Ekelöf*, Straffet, skadeståndet och vitet (1942), s. 149 och *Strömberg*, Om kombination av straff och vite, Förvaltningsrättslig tidskrift 1955 s. 197 ff., särskilt s. 197 och s. 211 samt SOU 1964: 27 s. 269 ff.; se även *Petrén*, Anteckningar ang. vitets rättsliga natur, Förvaltningsrättslig tidskrift 1946 s. 238 ff., *Welamson*, Om brottmålsdomens rättskraft (1949), s. 235 ff. och *Godenhjelm*, Sanktionssystemet inom immaterialrätten, Tidskrift utg. av Juridiska föreningen i Finland, 1965, s. 8 ff.

och lagen om ekonomiska föreningar, 102 §).¹ Genom att bestämmelsen om skadestånd utformats såsom en skälighetsregel erbjödes möjlighet att nedsätta eller underlåta att utdöma skadestånd för fall där intrånget skett av ringa oaktsamhet.²

Enligt 9 § första stycket IKL är den som begått straffbelagd handling som där sägs skyldig att ersätta all skada.

I 38 § VmL stadgas skadeståndsansvar för den som uppsåtligen eller av oaktsamhet gör sig skyldig till varumärkesintrång. Föreligger endast ringa oaktsamhet kan ersättningen jämkas. För intrång som begåtts utan uppsåt eller oaktsamhet stadgas icke någon ersättningsskyldighet. Rörande VmL:s skadeståndsbestämmelser hänvisas i övrigt till Vmbet. s. 331 ff. och prop. 1960: 167 s. 177 ff. och s. 255.

Enligt 22 § NL gäller, att om någon gör intrång i annans rätt till egenartat släktnamn, han är, om han insett eller bort inse att hans förfarande länder namnhavaren till förfång, pliktig att till denne utgiva ersättning för lidande och annan skada.

Nordisk rätt i övrigt

De andra nordiska ländernas firmalagar innehålla icke några regler om skadeståndsansvar vid firmaintrång. I Danmark och Finland kan emellertid uppsåtligt eller av oaktsamhet begånget intrång enligt allmänna rättsregler medföra skyldighet att ersätta skada som uppkommit genom intrånget. I Norge torde skadeståndsskyldighet inträda enligt allmänna regler vid uppsåtligt firmaintrång. Den alltjämt gällande § 26 i 1910 års norska varumärkeslag stadgar ersättningsskyldighet endast för skada som orsakats av straffbelagd handling (se under 21 §).

Enligt varumärkeslagarna är den som uppsåtligen eller av oaktsamhet begår intrång skyldig att ersätta skada som föranletts av intrånget. Skada genom intrång i god tro ersättes i den mån det finnes skäligt, dock högst med beloppet av den vinst som uppkommit genom gärningen. I Finland kan ersättningen i sistnämnda fall högst motsvara vinsten under de tre senaste åren. Den finska lagen medger jämkning av skadestånd vid intrång som begåtts av ringa oaktsamhet.

Skadeståndsansvar på grund av intrång i rätt till släktnamn föreligger enligt finsk rätt men icke enligt dansk och norsk rätt. Endast ekonomisk skada torde vara ersättningsgill enligt finsk rätt.

Förslaget

Tillfogas firmainnehavare skada genom uppsåtligt firmaintrång bör i överensstämmelse med allmänna skadeståndsrättsliga principer hela skadan

¹ 200 § aktiebolagslagen motsvarar 128 § i 1910 års aktiebolagslag (NJA II 1946 s. 169). Sistnämnda stadgande var förebild för 6 § FmL, se *Ljungman* i Festskrift tillägnad Gösta Eberstein s. 141 f. samt NJA II 1911 s. 368 ff. jfrt med NJA II 1910 nr 14 s. 27 ff. och s. 151 f.

² Jfr NJA 1930 s. 240 Birgittaskolan, där skadeståndet helt bortföll, samt NJA 1936 s. 518 = NIR 1936 s. 180 Almqvist & Co.

ersättas. Skada som föranletts av oaktsamhet bör även medföra ersättnings-skyldighet, och denna skyldighet bör i enlighet med gällande regler för skadeståndsansvar inom immaterialrätten omfatta all skada.³ I praktiken kan uppsåtligt firmaintrång vara svårt att påvisa och för säkerställande av firmainnehavarens rätt krävs fördenskull främst en allmän regel att vid oaktsamt intrång fullt skadestånd kan utkrävas (jfr Vmbet. s. 330). Till förekommande av obilliga verkningar bör emellertid jämningsmöjligheter finnas vid intrång som skett av ringa oaktsamhet (jfr prop. 1960: 167 s. 179 och s. 255). På grund av det anförda har förevarande paragraf utformats sålunda: »Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet gör sig skyldig till firmaintrång skall ersätta av intrånget föranledd skada. Föreligger endast ringa oaktsamhet, må ersättningen därefter jämkas.»

Någon ersättningsskyldighet vid intrång som begås utan uppsåt eller oaktsamhet föreslås icke. Enligt gällande rätt är skadeståndstalan som nämnts anknuten till förbudstalan, vilken kan föras så snart intrång ägt rum och sålunda vare sig intrånget skett i god tro eller ej. Huruvida också skadeståndsskyldighet kan inträda vid intrång i god tro är oklart. Varken lagmotiven (se NJA II 1910 nr 14 s. 27 ff.) eller det knappa rättsfallsmaterial som finns på området ge emellertid stöd för att sådan skyldighet skulle föreligga. Icke heller VmL erkänner som nämnts skadeståndsansvar vid intrång i god tro (prop. 1960: 167 s. 179 f. och s. 255). Stadgande härom har därför icke upptagits i förslaget.

Uppsåtligt intrång innebär normalt som antytts vid 21 § att den som gjort sig skyldig till intrånget haft faktisk vetskap om den andra firman. Även om vetskap saknats kan emellertid skadeståndsansvar inträda där den som begått intrånget förfarit oaktsamt, d. v. s. med iakttagande av vanlig uppmärksamhet bort äga kännedom om att en ensamrätt fanns.⁴ Kravet på att oaktsamhet styrkes när vetskap om firman saknats bör ställas högre i fråga om oregistrerat kännetecken än beträffande registrerad firma. Sedan firma registrerats och registreringen kungjorts presumeras att firman blivit allmänt känd (se 24 § förslaget till lag om handelsregister; jfr NJA II 1887 nr 3 s. 18 ff.). Detta innebär, som förut utvecklats, icke att den som begår intrång i rätt till registrerad firma under alla förhållanden gör sig skyldig till uppsåtlig gärning och blir skadeståndsskyldig för sådan gärning. Presumptionsregeln betyder endast att den som gjort intrånget i regel icke kan freda sig under hänvisning till bristande vetskap om firman eftersom han varit skyldig att skaffa sig kunskap om det som intagits i registret.⁵ Såsom oaktsamhet bör sålunda normalt anses om näringsidkare tager firma i bruk utan att dessförinnan undersöka om den är registrerad för annan.

³ Angående principerna för skadeståndsskyldighet se t. ex. SOU 1963: 33 s. 31 f. och s. 44. Jfr *Karlgrén*, *Skadeståndsläran*, 2 uppl. 1958, s. 22 f. och s. 101 f.

⁴ Såsom normgivande räknar man en person som befinner sig i motsvarande ställning som den handlande, se *Karlgrén* a. a. s. 54.

⁵ Jfr *Eberstein*, *Firma och varumärke*, s. 17.

När vetskap saknats om oregistrerat kännetecken bör kravet på att oaktsamhet styrkes däremot ställas jämförelsevis högt. Någon allmän skyldighet att hålla reda på andras oregistrerade kännetecken kan icke uppställas. Kan inarbetning styrkas i intrångsmålet torde invändning om bristande kännedom icke böra tillmätas större betydelse.

Vid intrång som skett av uppsåt eller oaktsamhet skall enligt huvudregeln hela skadan ersättas. Bestämmelsen är en ren skadeståndsregel, d. v. s. ersättningen skall täcka skadan även om den skadeståndsskyldiges vinst är lägre men den skall icke tillföra målsäganden gottgörelse som överstiger skadan (jfr Vmbet. s. 331 f.). I tidigare rättspraxis har funnits en tendens att vid intrång bestämma skadeståndet i underkant. För att trygga firmainnehavarens rätt är det av vikt att skadeståndsbelopp utdömas som fullt motsvara den lidna skadan.

Firmaintrång kan medföra skada i olika hänseenden. En verkan av intrång är att den firma som utsättes för intrånget mister goodwillvärde som följd av att det konkurrerande företaget håller en sämre standard eller driver sin verksamhet under förhållanden som kunna nedsätta det andra företaget. Intrånget kan även innebära förlust av goodwillvärde för firman genom att dennas distinktivitet blir försämrad. Från att vara exklusiv kan firman sålunda övergå till att bli mera alldaglig eller s. k. svag firma (jfr Vmbet. s. 333).

Skada genom firmaintrång omfattar vanligen också ett försämrat försäljningsresultat för firmainnehavaren. Detta behöver icke uppkomma genom lägre intäkter utan kan även inträda genom att en förväntad ökning av omsättningen uteblir. Skada i annan form än som nämnts kan även tänkas.

Bestämmandet av skadans storlek kommer vid firmaintrång icke sällan att medföra svårigheter. Bevisregeln i 35 kap. 5 § rättegångsbalken blir av särskild betydelse i dessa fall. Enligt denna regel äger domstol, där fråga är om uppskattning av inträffad skada och full bevisning därom icke alls eller endast med svårighet kan föras, uppskatta skadan till skäligt belopp. Regeln medger en generösare beräkning av skadeståndets storlek än som tidigare varit vanlig.

Förslaget innehåller som nämnts en särskild regel för fall av ringa oaktsamhet. Gränsen mellan intrång av oaktsamhet och ursäktligt intrång kan vara svår att ange, t. ex. där frågan huruvida intrång föreligger är beroende av så pass svårbedömda faktorer som graden av inarbetande eller av förväxlingsbarhet. Om helt skadestånd alltid skulle utgå vid oaktsamhet kunde domstolarna därför till förebyggande av obilliga verkningar bli alltför benägna att konstruera gränsfall som utesluta ersättningsskyldighet. En sådan utveckling kunde undergräva firmarättens värde och domstolarna ha fördenskull enligt förslaget erhållit möjlighet att jämka skadeståndet i fall av ringa oaktsamhet. Härigenom torde ett materiellt sett tillfredsställande re-

sultat kunna uppnås. När skadeståndet bestämmes skall hänsyn tagas till alla föreliggande omständigheter. I undantagsfall bör jämkning även kunna ske så att skadeståndet helt bortfaller.

Den skada som tillfogas firmainnehavaren vid firmaintrång kan bli mera omfattande än om enbart varumärkesintrång skulle föreligga genom att den obehörige brukaren angriper hela den goodwill som för företaget förkroppsligas av dess firma. Som exempel kan tagas den välkända beteckningen NK som är förkortning för Aktiebolaget Nordiska Kompaniet. En vara som hänför sig till detta företags verksamhetsområde torde icke kunna utbjudas i marknaden under varumärket NK utan att allmänheten förknippar erbjudandet med Nordiska Kompaniet. Den som obehörigen begagnar beteckningen NK som varumärke utnyttjar icke endast det anseende som bolagets särskilda varor åtnjuta utan hela företagets genom firman förkroppsligade goodwill. Om intrånget i stället anses enbart ha karaktären av varumärkesintrång skulle detta kunna betyda att firmainnehavaren icke får hela sin skada ersatt.

Uppsåttligt eller av oaktsamhet begånget intrång medför även enligt de andra nordiska förslagen skyldighet att ersätta skada som uppkommit genom intrånget. I de danska och norska förslagen ersättes även firmaintrång i god tro enligt motsvarande regler som i dessa länders varumärkeslagar. Det finska förslaget innehåller en jämningsregel liknande den svenska för fall av intrång som skett av ringa oaktsamhet. I dansk och norsk lagstiftning är begreppet ringa oaktsamhet icke brukligt.

23 §.

Intrång under ansökningstiden

Denna paragraf innehåller regler om begränsning av påföljderna för det fall att talan om intrång i rätt till registrerad firma avser ansökningstiden, d. v. s. tiden efter ansökningens ingivande men före registreringens meddelande.

Gällande svensk rätt

Som redan framhållits vid 13 § åtnjuter firma i princip registreringsskydd från och med dagen för registreringsansökans ingivande. Vid firmaintrång torde emellertid förbuds- och skadeståndstalan enligt de förut berörda bestämmelserna i FmL och speciallagarna (se under 21 och 22 §§) endast kunna grundas på intrångshandlingar som företagits efter det firman blivit registrerad. För att intrång som hänför sig till ansökningstiden skall kunna beivras, fordras sålunda att firman vid denna tid blivit inarbetad och att 9 § IKL kan åberopas till skydd.

Enligt FmL (4 §) och flertalet speciallagar skall registrering ofördröjligen kungöras. Intrång under tiden mellan registreringens beviljande och

kungörande kan i regel icke medföra skadeståndsskyldighet där icke intrånget visas ha skett uppsåtligen. Innan kungörelse ägt rum kan nämligen det förhållande som blivit anmält till registret icke med laga verkan åberopas mot annan än den som visas ha haft vetskap därom. Detta framgår av den tidigare omtalade presumptionsregeln enligt vilken firma anses ha kommit till tredje mans kännedom när registreringen vederbörligen *kungjorts* (se 7 § andra stycket FmL och t. ex. 204 § andra stycket aktiebolagslagen).¹

Enligt VmL har registrerat varumärke i princip skydd från dagen för registreringsansökans ingivande. I 39 § VmL ges emellertid särskilda regler om vissa begränsningar med avseende å påföljderna för varumärkesintrång som skett före registreringen eller innan ansökan varit föremål för uppbud. Då talan om sådant intrång grundas på registrering i varumärkesregistret skall såvitt angår tid före registreringsdagen straffbestämmelsen i 37 § icke äga tillämpning. För tid innan ansökan om registrering kungjorts skall icke heller reglerna om skadestånd i 38 § äga tillämpning, där ej intrånget skett uppsåtligen (Vmbet. s. 334 f.).

Nordisk rätt i övrigt

Icke heller i de andra nordiska länderna har frågan om firmaintrång under ansökningstiden blivit direkt uppmärksammas i lagstiftningen. Enligt dessa länders varumärkeslagar kan straffpåföljd liksom hos oss icke ådömas då användning av annans registrerade varumärke hänför sig till ansökningstiden. I den norska varumärkeslagen (§ 39) äro förutsättningarna för skadeståndsskyldighet vid intrång före registreringsdagen desamma som i 39 § VmL. I de danska och finska varumärkeslagarna ges icke någon särskild bestämmelse för detta fall.

Förslaget

Av bestämmelsen i förslagets 13 § följer att firmainnehavare, där ansökan om registrering bifalles, skall åtnjuta intrångsskydd redan från dagen för ansökningens ingivande. Då en registreringsansökan i allmänhet leder till registrering av den sökta firman i oförändrad form kan nämligen av annan näringsidkare krävas att han avhåller sig från att använda firman under ansökningstiden och viss påföljd bör inträda där icke detta krav iakttages. Om icke något skydd funnes under tiden mellan ansökans ingivande och registrerings beviljande skulle firmaskyddets värde dessutom för innehavaren kunna undergrävas särskilt där prövningen förlänges genom invändning eller efter överklagande fortsättes i högre instans. Det vidsträckta skyd-

¹ I några lagar — som avse subjekt för vilka firmalagens materiella regler få begränsad betydelse — saknas regler om registrerings kungörande och uppställs därför icke heller någon presumtion rörande de förhållanden som registrerats, se 76 § lagen om understödsföreningar och 18 kap. 27 § lagen om allmän försäkring. Förstnämnda stadgande har som förebild 89 § i den numera upphävida lagen den 4 juli 1910 om sjukkassor, se NJA II 1910 nr 13 s. 47 f.; jfr beträffande 18 kap. 27 § lagen om allmän försäkring prop. 1962: 90 s. 380.

det enligt 13 § bör emellertid modifieras i vissa hänseenden. Straffbestämmelsen i 21 § bör ses som ett skydd mot uppsåtligt angrepp på en av rättsordningen *erkänd* rättighet. Det är följaktligen mindre väl förenligt med bestämmelsens syfte att tillämpa den på handlingar som begåtts medan rättigheten ännu är svävande. Skadeståndsskyldighet för intrång begånget av oaktsamhet kan som regel av billighetsskäl icke föreskrivas för tid innan registreringen meddelats. På grund av det anförda har förevarande paragraf utformats sålunda: »Grundas talan om firmaintrång på registrering, skall såvitt angår tid före registreringsdagen 21 § icke äga tillämpning. För tid som nu sagts skall icke heller 22 § äga tillämpning, där ej intrånget skett uppsåtligen.»

Enligt den föreslagna bestämmelsen kan den omständigheten att registreringsansökan ingetts icke grunda någon straffpåföljd för annans användande av firman under ansökningstiden. Om firman är inarbetad vid tiden för intrånget kan emellertid liksom nu straff åläggas oberoende av registrering.

Skadeståndsskyldigheten har för tiden före registreringen gjorts beroende av om intrånget skett uppsåtligen. Vid intrång av uppsåt föreligger ersättningskyldighet för tiden från ansökningens ingivande. Har intrång endast begåtts av oaktsamhet begränsas däremot skadeståndsskyldigheten till intrångshandlingar som företagits från dagen för registreringen. Med avseende å intrång efter sistnämnda dag skola reglerna om skadeståndsskyldighet i 22 § tillämpas utan begränsning. Så blir också fallet om firman är inarbetad då intrånget sker.

Begränsningen av skadeståndsskyldigheten till uppsåtligt intrång, där intrånget skett under ansökningstiden, är som antytts motiverad av billighetsskäl. Den leder dessutom i allmänhet till samma resultat som presumptionsregeln, d. v. s. att vederbörande före registreringen till sitt fredande kan åberopa att han varit okunnig om firman. Den för presumptionsregeln avgörande dagen, kungörelsedagen, har nämligen i fråga om skadeståndsskyldigheten knappast praktisk betydelse eftersom registreringen skall kungöras ofördröjligen, vilket i praktiken innebär att kungörelsen blir publicerad inom någon vecka.

En förutsättning för att skadeståndsanspråk skall kunna göras gällande för intrång under ansökningstiden är att ansökningen leder till registrering. Talan om sådant anspråk kan sålunda icke väckas förrän registrering beviljats.

I de andra nordiska förslagen har någon uttrycklig bestämmelse om intrång under ansökningstiden ej ansetts erforderlig.

24 §.

Preskription av skadestånd

Denna paragraf innehåller bestämmelser om preskription av skadestånd för firmaintrång.

Gällande svensk och övrig nordisk rätt

I FmL saknas särskilt stadgande om preskription av rätt till ersättning vid firmaintrång vilket innebär att den allmänna tioårspreskriptionen även gäller i dylika fall.¹ Skadestånd för gärning som avses i 9 § första stycket IKL preskriberas däremot inom två år (13 §).

De andra nordiska ländernas firmalagar innehålla som nämnts icke några särskilda regler om skadeståndsansvar vid firmaintrång (se under 22 §) och skadeståndsrätt på grund av sådant intrång preskriberas sålunda även där enligt allmänna regler.²

Enligt VmL³ må talan om ersättning vid varumärkesintrång endast avse skada under de fem senaste åren innan talan väcktes. För skada varom talan ej förts inom denna tid är rätten till ersättning förlorad. Talan kan emellertid alltid väckas inom ett år från varumärkets registrering, där intrånget avser tid före registreringsdagen (40 § VmL; Vmbet. s. 335 ff.).

I den danska varumärkeslagen (§ 40) hänvisas i fråga om preskription till allmänna regler. Härigenom blir »Lov nr 274 af 22 december 1908 om Forældelse af visse Fordringer» tillämplig, vilket innebär att för skadestånd på grund av varumärkesintrång i princip kommer att gälla en preskriptionstid av fem år.⁴ Den finska varumärkeslagen (40 §) stadgar att talan om ersättning skall väckas inom tre år från det vederbörande fått kännedom om intrånget och om den, som gjort intrånget, dock icke senare än inom tio år från det intrånget skett. Både enligt den danska och den finska lagen kan dock liksom enligt den svenska talan väckas inom ett år från varumärkets registrering. I den norska varumärkeslagen finns icke någon särskild preskriptionsregel utan bestämmelsen om preskription i 28 § norska strafflagens promulgationslag anses tillämplig beträffande skadeståndskrav på grund av varumärkesintrång. Enligt denna bestämmelse gäller en tre-årig preskriptionstid från den dag »den skadelidende er blitt vitende om skaden og den for samme ansvarlige», dock att där kravet grundas på straffbart intrång preskriptionstiden är tio år.⁵

Förslaget

Vid skadeståndskrav på grund av firmaintrång är det liksom vid ersättningsanspråk som grundas på varumärkesintrång önskvärt med en kortare preskriptionstid än tio år.⁶ Skälet är främst att intrånget i åtskilliga fall sker av oaktsamhet och att skadevällaren därför icke sällan är ovetande om

¹ De allmänna reglerna om preskription återfinnas i förordningen den 4 mars 1862 om tioårig preskription och om kallelse å okända borgenärer. Det i Vmbet. s. 335 omnämnda förslaget till ny lag om preskription (SOU 1957: 11) har ej lett till lagstiftning.

² Dessa regler återges i SOU 1957: 11 s. 27 ff.

³ Rörande talan om skadestånd vid patentintrång föreslås i prop. 1966: 40 liknande preskriptionsregler som iVmL, se 58 § tredje stycket och 60 § andra stycket.

⁴ SOU 1957: 11 s. 28, 40 och 46.

⁵ SOU 1957: 11 s. 40 och 47.

⁶ Angående preskriptionens ändamål, se SOU 1957: 11 s. 25.

att han förorsakat skada. Om skadeståndsfrågor få förbli svävande under en längre tid kan detta dessutom vara ogynnsamt för företagens ekonomi och till hinder för deras expansion. Man får ej heller förbise att kontrahenterna vid firmakollision äro näringsidkare, ofta samtidigt köpmän i köplagens mening, och av köpmän krävs i olika situationer en snabbare reaktion än av andra (jfr Vmbet. s. 336).

Längre preskriptionstid än som stadgas i VmL, d. v. s. en femårstid, kan ej heller anses nödvändig av hänsyn till firmainnehavare som först på ett sent stadium erhåller kännedom om intrånget. Om intrång kunnat fortgå en längre tid utan firmainnehavarens vetskap måste detta ofta bero på att intrånget ej åsamkat honom någon skada.

Det ovan sagda motiverar också att varning eller krav från målsägandens sida icke bör godtagas såsom preskriptionsavbrytande åtgärd. Avbrott i preskriptionen bör sålunda endast kunna ske genom väckande av talan. Preskriptionen avbrytes vare sig talan anhängiggöres i tvistemåls form eller såsom enskilt anspråk i brottmål. Talan kan i sistnämnda fall enligt 45 kap. 5 § andra stycket rättegångsbalken väckas utan stämning.

Preskriptionstiden bör liksom enligt VmL vara beroende av den tidpunkt då skadan inträffade (jfr Vmbet. s. 337 och prop. 1966: 40 s. 347 f.). Skadan skall sålunda ha uppkommit under de fem senaste åren före talans väckande.

Skadeståndsfordran som preskriberats enligt den antydda regeln bör ej heller kunna utnyttjas för kvittning.

I enlighet med det anförda har stadgandet i *första stycket* av förevarande paragraf utformats sålunda: »Talan om ersättning enligt 22 § må endast avse skada under de fem senaste åren innan talan väcktes. För skada, varom talan ej förts inom tid som nu sagts, skall rätten till ersättning vara förlorad.»

Enligt 13 § förslaget till firmalag gäller registrering från dagen för ansökningens ingivande och skadestånd skall kunna utgå redan från sistnämnda dag där intrång skett uppsåtligen (jfr 23 §). För att ersättningsanspråk skall kunna göras gällande fordras emellertid att ansökan leder till registrering. Talan om sådant anspråk kan sålunda icke anhängiggöras förrän registreringsansökningen beviljats.

Ansökningens behandling kan i sällsynta fall draga så länge ut på tiden att skadeståndsanspråket hunnit förfalla enligt preskriptionsregeln i föregående stycke innan registrering beviljats. En undantagsregel erfordras därför i fråga om krav som hänför sig till tiden före registreringen. Denna regel har upptagits i *andra stycket* av förevarande paragraf som utformats sålunda: »Utan hinder av vad i första stycket sägs må, där anspråk grundas på registrering, talan föras om intrång som skett före registreringsdagen, om talan väckes inom ett år från nämnda dag.»

Enligt undantagsregeln har målsäganden alltid en tidsfrist om ett år från

registreringsdagen inom vilken han kan väcka talan. Skadeståndskrav för intrång under ansökningstiden som ligger längre tillbaka än fem år från talans väckande kan sålunda även göras gällande inom den angivna fristen. Anhängiggöres talan efter fristens utgång kan däremot skadestånd endast erhållas för intrång inom den i huvudregeln föreskrivna femårstiden.

Förevarande paragraf gäller endast skadestånd för firmaintrång. Talan om straffansvar för sådant intrång preskriberas enligt de allmänna preskriptionsreglerna för dylikt ansvar. På grund av bestämmelsen i 35 kap. 1 § brottsbalken får sålunda straff ej ådömas om den som begått intrånget ej erhållit del av åtal för brottet inom två år.

Enligt de danska och norska förslagen preskriberas skadeståndsanspråk på grund av firmaintrång i enlighet med allmänna regler. I det finska förslaget preskriberas ersättning för sådant intrång inom tre år.

25 §.

Säkerhetsåtgärder vid firmaintrång

I denna paragraf ha upptagits bestämmelser om vissa särskilda åtgärder till förekommande av fortsatt intrång.

Gällande svensk rätt

Vid firmaintrång finns möjlighet till förbudstalan, varigenom den som gjort intrång vid vite kan åläggas att upphöra med intrångshandlingen (se härom under 4 §). Om intrång kan befaras fortsätta även sedan vitet utdömts kan talan föras om fortsatt förbud vid nytt vite. Vid sidan av förbud kunna som redan framhållits vid 17 § icke föreskrivas åtgärder för att hindra missbruk av de föremål, vilkas användning inneburit firmaintrång.

Om firmaanvändning innebär varumärkesintrång kunna däremot till förebyggande av firmans fortsatta begagnande föreskrivas vissa säkerhetsåtgärder. I 41 § VmL stadgas sålunda, att domstol på yrkande av den som lidit varumärkesintrång efter vad som finns skäligt äger förordna att varukännetecken som obehörigen anbragts på vara, förpackning, reklamtryck, affärshandling eller dylikt skall utplånas eller så ändras, att missbruk därav ej kan ske. Kan sådan åtgärd ej ske annorledes får, enligt samma lagrum, förordnas att den märkta egendomen skall förstöras eller på visst sätt ändras. I sådant fall äger domstolen ock, på yrkande, förordna att egendomen skall mot lösen utlämnas till den som lidit intrånget. I paragrafen avsedd egendom får, om brott som avses i 37 § VmL skäligen kan antagas föreligga, tagas i beslag; därvid skall vad om beslag i brottmål i allmänhet är stadgat äga motsvarande tillämpning (jfr Vmbet. s. 338 ff. och prop. 1960: 167 s. 181 ff. och s. 255 f.).

Nordisk rätt i övrigt

Firmalagarna i de andra nordiska länderna innehålla ej heller bestämmelser om särskilda åtgärder till förebyggande av fortsatt firmaintrång. Liksom hos oss finnas emellertid i varumärkeslagarna regler om säkerhetsföreskrifter beträffande egendom varå varukännetecken obehörigen anbragts.

Förslaget

I den nya firmalagen erfordras liksom i VmL bestämmelser till förebyggande av att föremål utnyttjas för fortsatt intrång. Sådana bestämmelser som uppfattats efter förebild av reglerna om säkerhetsåtgärder i 41 § VmL ha upptagits i förevarande paragraf. Härom stadgas i *första stycket*: »På yrkande av den som lidit firmaintrång äger rätten efter vad som finnes skäligt förordna, att firma som obehörigen anbragts på skylt, vara, förpackning, reklamtryck, affärshandling eller dylikt skall utplånas eller så ändras, att missbruk därav ej kan ske. Kan sådan åtgärd ej ske annorledes, må förordnas, att egendom varå firman anbragts skall förstöras eller på visst sätt ändras. I sådant fall äger rätten ock, på yrkande, förordna, att egendomen skall mot lösen utlämnas till den som lidit intrånget.»

Enligt det föreslagna stadgandet kan domstol vid firmaintrång — även om intrånget icke är straffbart — föreskriva motsvarande säkerhetsåtgärder som enligt 17 § kunna komma i fråga i mål om utdömande av vite som avses i 16 §. Om grunderna för utformningen av bestämmelserna kan också i huvudsak hänvisas till vad som anförts vid förstnämnda lagrum. Vid firmaintrång som i olikhet med i 16 § avsedda fall övervägande riktar sig mot ett privaträttsligt intresse uppställas emellertid nu berörda regler främst av hänsyn till målsäganden. Sakligt avviker sålunda förevarande stadgande från 17 § genom föreskriften att föremål skola kunna utlämnas till målsäganden mot lösen, varjämte avvikelser även förekomma i processuellt hänseende.

Det ligger i båda parternas intresse att målsäganden får övertaga föremålen där denne har användning för dessa i befintligt skick och oskälig förstörelse av egendom samtidigt undvikas genom övertagandet. Då det här icke är fråga om skadeståndsanspråk måste en förutsättning för dylikt övertagande vara att det sker mot lösen. Lösenbeloppet bör av domstolen bestämmas så att icke föreskriften, som är uppställd till målsägandens skydd, medför att svaranden gör en ekonomisk vinst på dennes bekostnad (jfr Vmbet. s. 339). Föreskrift om föremåls utlämnande mot lösen kan själfvallet endast meddelas om målsäganden framställer särskilt yrkande härom.

Vid firmaintrång har målsägandens anspråk på att få säkerhetsåtgärder genomförda privaträttslig karaktär och är därför närmast att hänföra till vad som enligt rättegångsbalkens terminologi benämnes *enskilt anspråk*

(jfr Vmbet. s. 340).¹ Åtgärd enligt förevarande paragraf kan sålunda endast vidtagas på yrkande av målsäganden och yrkandet skall handläggas enligt de för enskilt anspråk gällande reglerna. Härav följer att yrkande om säkerhetsåtgärd kan upptagas i särskild rättegång, vilken därvid skall föras i den för tvistemål stadgade ordningen. Föres talan om ansvar för firmaintrånget kan målsägandens anspråk på säkerhetsåtgärder upptagas och prövas i samband med ansvarstalan. Enligt 22 kap. 2 § rättegångsbalken är åklagaren i detta fall skyldig att i samband med åtalet förbereda och utföra målsägandens talan, om det kan ske utan olägenhet och hans anspråk ej finnes obefogat.

Om beslag av egendom som avses i paragrafen har stadgats i *andra stycket*: »Här avsedd egendom må, där brott som avses i 21 § skäligen kan antagas föreligga, tagas i beslag; därvid skall vad om beslag i brottmål i allmänhet är stadgat äga motsvarande tillämpning.»

Beslagsreglerna kunna endast tillämpas i brottmål, d. v. s. då talan om ansvar föres i intrångsmålet. Är blott fråga om skadeståndstalan bli i stället reglerna i 15 kap. 3 § rättegångsbalken att tillämpa (jfr Vmbet. s. 341 och prop. 1960: 167 s. 256). I detta lagrum föreskrives, att om part i rättegång visat sannolika skäl för sin talan och om det skäligen kan befaras, att motparten genom att utöva viss verksamhet eller företaga eller underlåta viss handling eller genom annat sitt förhållande hindrar eller försvårar domens verkställande eller väsentligt förringar dess värde för parten, rätten äger vid vite meddela motparten förbud eller annat föreläggande eller förordna om egendomens förvaltning av god man eller om annan åtgärd, som finns erforderlig för säkerställande av partens rätt. Föreläggande eller förordnande, som nu sagts, kan även meddelas, om det i annat fall är för parten av synnerlig vikt och det ej länder motparten till väsentligt förfång.

I fråga om verkställighet av dom på säkerhetsåtgärder som avses i förevarande stadgande hänvisas till vad som för motsvarande fall anföres i Vmbet. s. 341.

De övriga nordiska ländernas förslag innehålla liknande bestämmelser om säkerhetsåtgärder som det svenska beträffande egendom varå firma obehörigen anbragts.

26 §.

Bortfall av intrångspåföljd m. m.

Denna paragraf innehåller bestämmelser om befrielse från straff och skadestånd m. m. för intrång i fall då registreringen häves eller ändras.

¹ Jfr *Gärde m. fl.*, Nya rättegångsbalken (1949), s. 274 samt Processlagberedningens förslag till lag om införandet av nya rättegångsbalken m. m., del II, SOU 1944: 10, s. 63 f.

Gällande svensk rätt

Såsom redan utvecklats vid 18 § har anteckning i firmaregister om domstols förbud att använda firma samma verkan som en ogiltigförklaring av registreringen. Detta anses dock icke innebära att registreringen blir att betrakta som en nullitet, d. v. s. att den även saknar rättsverkan med avseende på förfluten tid. Firmarätten antages i princip bestå till dess registrerings verkan upphört genom ogiltigförklaring och obehörig användning av annans registrerade firma blir på så sätt principiellt alltid firmaintrång. I FmL finns emellertid icke någon regel enligt vilken påföljd för intrång bortfaller i händelse firman registrerats i strid mot lagens föreskrifter. Det är sålunda icke fullt klart om svaranden i mål om firmaintrång äger värja sig med invändning om registrerings ogiltighet. I dylikt mål framställd invändning om ogiltighet har för visst fall vid underdomstol lett till ogillande av intrångstalan.¹

VmL utgår även från att registreringen äger giltighet till dess den häves och att ogiltighet i princip har verkan först från den dag domen härom vinner laga kraft. Principiellt ger varumärkesregistrering sålunda skydd oavsett huruvida den skett i strid mot lagen. För att hindra att svarande som följd av nyssnämnda princip dömes till straff och skadestånd samtidigt med att registreringen häves på hans särskilda talan ges i VmL en specialbestämmelse om bortfall av intrångspåföljd. Enligt 42 § första stycket VmL medför lagakraftvunnen dom på hävande av varumärkesregistrering att påföljd ej vidare får ådömas för intrång i rätten till märket. I andra stycket av samma paragraf stadgas vidare att i mål om sådant intrång rätten skall, på yrkande av den mot vilken talan föres, förklara målet vilande i avbidan på att frågan om registrerings hävande slutligen avgöres. Är talan härom icke väckt, skall rätten i samband med vilandeförklaringen förelägga svaranden viss tid inom vilken sådan talan skall väckas. Rörande innebörden av VmL:s bestämmelser om befrielse från intrångspåföljd hänvisas i övrigt till Vmbet. s. 341 f., prop. 1960: 167 s. 188 f., s. 256 ff. och s. 266 f. samt första lagutskottets utlåtande 1960: 39 s. 39 f.

Nordisk rätt i övrigt

I Danmark och Norge har dom på hävande av registrering nullitetsverkan så att registreringen betraktas såsom från början ogiltig. Särskilda regler om bortfall av intrångspåföljd ha därför icke behövts i dessa länders firma- och varumärkeslagar.

I finsk rätt anses däremot liksom hos oss att dom på registrerings hävande i princip endast har verkan för framtiden. Regler om befrielse från

¹ Se underdomstolarnas avgöranden i NJA 1931 s. 82 Tattersall. I målet var fråga om restaurangrörelse som vid denna tidpunkt icke medförde bokföringsskyldighet resp. firmarätt, vilken omständighet måhända orsakat att man betraktat saken såsom »genast uppenbar» — jfr nedan uttryckssättet i den finska varumärkeslagen (44 §) — och registreringen på denna grund som en nullitet.

intrångspåföljd finnas liksom hos oss i den finska varumärkeslagen (44 §). Om svarande i mål om varumärkesintrång gör invändning om registrerings ogiltighet och saken ej genast är uppenbar, hänvisas han till särskild talan om ogiltighet som skall väckas inom viss av rätten förelagd tid. Utslag i intrångsmålet får icke ges förrän frågan om registreringens ogiltighet blivit slutligen avgjord.

Förslaget

Principen att registrering har rättsverkan ända fram till upphävandet bör upprätthållas i så måtto att ogiltigförklaring icke får medföra att förut avgjorda intrångsmål rivs upp. Om en annan ordning finge gälla skulle innehavaren av registreringen utsättas för opåräknade ekonomiska förluster vilket vore obilligt, särskilt då den som tidigare gjort intrång även haft möjlighet att föra talan om registreringens ogiltighet. Har å andra sidan genom lagkraftvunnen dom fastslagits att registreringen är ogiltig, bör straff och skadestånd därefter rimligen icke kunna ådömas för tidigare intrång oavsett vem som begått intrånget.²

Rörande den ordning i vilken den som stämmes för intrång kan fria sig genom invändning om ogiltighet bör inom firmarätten motsvarande regel tillämpas som inom varumärkesrätten. Registreringens giltighet bör sålunda ej få prövas i själva intrångsmålet utan svaranden bör beredas tillfälle att anställa särskild talan om hävande eller ändring av registreringen. Med denna ordning undvikes att skilda domstolar i olika mål om intrång komma till avvikande resultat beträffande registreringens giltighet och skapas samtidigt ökade garantier för att en rättegång härom kommer till stånd, vilken vid bifall medför att firman avföres ur registret eller att registreringen ändras. Man undgår också att i och för sig enkla intrångsmål kompliceras av kanske svårutredda frågor om registreringens bestånd (se prop. 1960: 167 s. 188 f. och 256 ff.; jfr för patenträttens del prop. 1966: 40 s. 227).

Regeln om befrielse från straff m. m. har upptagits i *första stycket* av förevarande paragraf som erhållit följande lydelse: »Har registrering av firma hävts eller ändrats genom dom som vunnit laga kraft, må ej enligt 21—25 §§ dömas till straff, ersättning eller säkerhetsåtgärd.» De processuella bestämmelserna ha upptagits i *andra stycket* som utformats sålunda: »Föres talan om intrång i rätten till registrerad firma och gör den mot vilken talan föres gällande att registreringen är ogiltig, skall rätten på hans yrkande förklara målet vilande i avbidan på att frågan om hävande eller ändring av registreringen slutligen avgöres. Är talan härom icke väckt, skall rätten i samband med vilandeförklaringen förelägga honom viss tid inom vilken sådan talan skall väckas.»

Med hänsyn till den terminologi som begagnas i brottsbalken har ordet

² Detta överensstämmer i stort sett även med förslaget till nordisk patentlag, se NU 1963: 6 s. 320 och 353; jfr prop. 1966: 40 s. 350 ff.

påföljd i 42 § VmL i förslaget utbytt mot orden straff, ersättning och säkerhetsåtgärd. Även i övrigt ha bestämmelserna något omformulerats i förhållande till VmL.

Den föreslagna ordningen innebär att svarande i intrångsmål kan fria sig från straff m. m. om han vinner dom på hävande eller ändring av registreringen. Om intrångsmålet föres som tvistemål bör han kunna väcka talan om hävande eller ändring i detta mål, d. v. s. såsom genkärsmål (jfr Vmbet. s. 310 och prop. 1960: 167 s. 154). Har intrångsmålet anhängiggjorts såsom brottmål kan det däremot ej förenas med mål om hävande eller ändring av registreringen utan talan härom måste föras i särskilt mål (jfr prop. 1960: 167 s. 259). Svaranden kan då enligt bestämmelsen i andra stycket få intrångsmålet vilandeförklarad.

Rörande befogenheten att föra talan om hävande och om ändring av registrering hänvisas till framställningen under 19 §.

Som förut nämnts innebär en ogiltighetsdom enligt dansk och norsk rätt att registreringen anses ogiltig även för förfluten tid. En särskild regel om ogiltighetens verkan vid intrång har på grund härav ansetts överflödigt i de danska och norska förslagen. I fråga om verkan av ogiltighetsförklaring torde dessa förslag emellertid i sak icke skilja sig från det svenska.

Det finska förslaget innehåller bestämmelser om befrielse från straff m. m. som motsvara de svenska.

27 §.

Fastställsetalan

I denna paragraf ha upptagits bestämmelser om fastställsetalan.

Gällande svensk och övrig nordisk rätt

I FmL finnas icke några särskilda regler om fastställsetalan. De andra nordiska ländernas firmalagar innehålla icke heller bestämmelser härom.

Regler om fastställsetalan meddelas däremot i VmL. I 44 § VmL stadgas, att talan om fastställsetala, huruvida rätt till varukännetecken består eller icke består eller om visst förfarande utgör intrång i sådan rätt eller ej, av domstol får upptagas till prövning, där ovisshet råder om förhållandet och denna länder käranden till förfång. Rörande den närmare innebörden av bestämmelserna hänvisas till Vmbet. s. 344 ff.

Den finska varumärkeslagen (46 §) innehåller regler om fastställsetalan som motsvara de svenska medan de danska och norska varumärkeslagarna sakna bestämmelser härom.

I 21 § NL finns en regel om fastställsetalan som utformats efter förebild av 44 § VmL.

Förslaget

I 13 kap. 2 § rättegångsbalken finns en allmän bestämmelse om fastställelsetalan. Sådan talan är tillåten rörande fråga, huruvida visst rättsförhållande består eller icke består, och under förutsättning att angående rättsförhållandet råder ovisshet, som länder käranden till förfång. Det förutsättes att lagstiftningen dessutom i särskilda ämnen kan innehålla specialregler om fastställelsetalan. Sådana regler finnas som nämnts i VmL och NL.¹

Inom firmarätten synes fastställelsetalan kunna bli aktuell dels huruvida rätt till firma består eller ej och dels huruvida visst förfarande utgör intrång i sådan rätt eller icke. Sistnämnda typ av fastställelsetalan omfattas ej av rättegångsbalkens bestämmelse. Det har ansetts erforderligt att i VmL och NL upptaga en specialregel angående motsvarande fall inom dessa lagars tillämpningsområde och därvid har funnits praktiskt att, även om den först angivna typen av fastställelsetalan kunde ske med stöd av rättegångsbalkens stadgande, i VmL och NL omnämna båda typerna.

Då motsvarande måste anses gälla firma har i förevarande paragraf upptagits regler om fastställelsetalan som utformats sålunda: »Talan om fastställelse, huruvida rätt till firma består eller icke består eller om visst förfarande utgör intrång i sådan rätt eller ej, må av domstol upptagas till prövning, där ovisshet råder om förhållandet och denna länder käranden till förfång.»

Stadgandet avser i överensstämmelse med motsvarande paragraf i VmL både positiv och negativ fastställelsetalan och är tillämpligt i fråga om alla slags kännetecken på firmarättens område, registrerade såväl som oregistrerade.

Positiv fastställelsetalan avser fall då firmainnehavaren önskar fastställt om och i vilken utsträckning han åtnjuter skydd gentemot kännetecken, som annan använder eller ämnar taga i bruk. Grundar han sin rätt enbart på inarbetning kan han ha ett betydande intresse att få fastslaget om en giltig firmarätt är för handen. Såvitt avser rätten till registrerad firma kan intresset av fastställelsetalan väntas komma att avse frågan huruvida kännetecken, som användes av annan, är förväxlingsbart med kärandens eller icke. I flertalet fall synes positiv fastställelsetalan utgöra en alternativ möjlighet vid sidan av intrångstalan. Fastställelsetalan torde icke kunna handläggas i samband med ansvarstalan för firmaintrång.

Negativ fastställelsetalan går ut på att annan icke har rätt till viss firma eller att dennes rätt ej innebär hinder för käranden att använda ett liknande kännetecken. Negativ fastställelsetalan kan också gå ut på att få fastslaget att kärandens firma ej är förväxlingsbar med svarandens. Talan kan vidare avse att svaranden på grund av bestämmelsen om passivitet i 7 § icke längre äger påtala kärandens firmaanvändning. Menar käranden

¹ Se även 63 § förslaget till patentlag, prop. 1966: 40 s. 229 ff.

att svaranden tillkommande registrering beviljats i strid mot lag måste han däremot föra ogiltighetstalan enligt 18 §. Sådan talan kan emellertid i ett och samma mål föras alternativt med negativ fastställsetalan.

Det finska förslaget innehåller liknande bestämmelser om fastställsetalan som det svenska. I de danska och norska förslagen ha sådana regler med hänsyn till allmänna processbestämmelser icke ansetts erforderliga.

28 §.

Yttrande av registreringsmyndighet och översändande av dom

I denna paragraf ha upptagits föreskrifter om skyldighet för domstol att i vissa fall inhämta yttrande av registreringsmyndighet och att till sådan myndighet översända dom i mål angående firma.

Gällande svensk och övrig nordisk rätt

Paragrafen saknar motsvarighet i nuvarande nordiska firmalagar.

I 45 § VmL finns en bestämmelse enligt vilken domstol skall översända dom i mål angående varukännetecken till patentverket. Motsvarande föreskrifter ha meddelats i den finska varumärkeslagen (49 §). Enligt den danska lagen skall dom varigenom varumärkesregistrering häves eller ändras översändas till den myndighet som för varumärkesregistret (§ 27). I Norge gälla liknande föreskrifter som i Danmark.

Förslaget

Vid kollisionsfall enligt 7 § äger domstol till förebyggande av fara för förväxling vid användning av liknande firmor föreskriva viss ändring även av registrerad firma. Föreskrift om ändrad firma kan också meddelas i samband med ogiltigförklaring av registrering enligt 18 §. Vid ogiltigförklaring kan dessutom föreskrivas sådan ändring av registreringen att ny firma träder i stället för den gamla. I dessa fall kan risk uppkomma för kollision med andra kännetecken än de i målet aktuella. Huruvida fara föreligger för förväxling med tidigare registrerad firma kan i allmänhet endast bedömas av vederbörande registreringsmyndighet. Det är också som regel nödvändigt att ny eller ändrad firma som kan komma att fastställas av domstolen blir spärrad hos registreringsmyndigheten så att icke förväxlingsbar firma under tiden intages i registret. Domstolen bör sålunda innan målet avgöres vara skyldig att inhämta yttrande av registreringsmyndigheten om den nya eller ändrade firman. Stadgande härom har upptagits i *första stycket* av förevaranda paragraf som erhållit följande lydelse: »Innan beslut om ändring av registrering enligt 7 eller 18 § meddelas, skall domstolen inhämta yttrande av registreringsmyndigheten huruvida hinder möter mot registrering av den nya eller ändrade firman.»

Frågan om företrädesrätt för ny firma som tillkommit efter förordnande av domstol har behandlats vid 20 §.

En liknande föreskrift som i första stycket av förevarande paragraf har införts i det finska förslaget.

Såsom redan utvecklats vid 20 § sker anteckning i firmaregister av dom om förbud att använda firma enligt FmL endast på begäran av part. Det är emellertid av allmänt intresse att oriktiga registreringar icke tillåtas kvarstå i firmaregistren. Domstol bör därför alltid vara skyldig att ex officio översända dom i mål om hävande eller ändring av registrering till vederbörande registreringsmyndighet.

För att bereda patentverket möjlighet att följa domstolarnas praxis på firmarättens område bör verket få del av alla domar rörande firma. Till verket bör sålunda även översändas domar om oregistrerad firma och om firma som intagits i annat register än aktiebolags- och filialregistren.

I enlighet med det anförda har i *andra stycket* av förevarande paragraf upptagits följande stadgande: »Dom i mål om firmaintrång eller i mål, som avses i 16, 19 eller 27 §, skall genom domstolens försorg i avskrift sändas till patent- och registreringsverket. Angår målet firma som registrerats av annan myndighet än patent- och registreringsverket skall avskrift av domen jämväl översändas till sådan myndighet.»

En liknande föreskrift har meddelats i de andra nordiska förslagen.

Särskilda bestämmelser, 29—31 §§

29 §.

Vissa inrättningar och samfälligheter

I första stycket av denna paragraf har upptagits en särskild regel om firmarätt för statliga inrättningar och därmed jämställda institutioner eller sammanslutningar. Andra stycket innehåller en bestämmelse om firmarätt för samfälligheter och andra sammanslutningar som förvärva rättspersonlighet i särskild ordning.

Gällande svensk rätt

Såsom framgår av avsnittet om firmaregister och registreringsmyndigheter intagas näringsdrivande statliga inrättningar och institutioner med undantag för allmänna försäkringskassor icke i något firmaregister.¹ Firma för dylikt rättssubjekt åtnjuter sålunda som regel icke skydd genom registrering och innehavaren har ej heller någon i lag angiven talerätt där registrering av annans firma är honom till förfång (se närmare om förfångsstad-

¹ Allmän försäkringskassa, som är en offentligrättslig korporation, intages i ett hos riksförsäkringsverket fört register men firma för sådan kassa fastställs av Kungl. Maj:t, se lag om allmän försäkring 18 kap. 2 och 3 §§.

gandena under 4 och 19 §§). Lagregler om registrering av firma och om talerätt vid firmaintrång bli direkt tillämpliga endast där statligt näringsföretag drives under formen av aktiebolag.

Frånvaron av föreskrifter om registrering av firma för näringsdrivande statliga inrättningar och institutioner innebär emellertid icke att dessa subjekt sakna firmarätt. Sådan rätt får anses föreligga där firman bildats i enlighet med bestämmelserna i författning som reglerar subjektets bildande och verksamhet. Använder annan obehörigen näringsföretagets firma eller något som kan förväxlas därmed kan användningen sålunda beivras med intrångstalan.²

Vissa lagbestämmelser finnas dessutom som direkt eller indirekt äro av betydelse för statliga företags firmaskydd ehuru de icke i första hand avse att skydda en materiell firmarätt.

I lag den 2 december 1960 om skydd för vapen och vissa andra officiella beteckningar stadgas förbud mot obehörig användning i varumärke eller annat kännetecken för varor eller tjänster bl. a. av vissa på svenska staten hänsyftande beteckningar. Skyddet mot obehörigt bruk av officiell beteckning i varumärke kompletteras i VmL genom bestämmelser om förbud mot registrering av märke vari sådan beteckning utan tillstånd intagits (14 § första stycket punkt 1). Motsvarande registreringsförbud som i VmL torde i vissa fall även gälla beträffande firma enligt 10 § första stycket FmL. Om den närmare innebörden av det skydd som enligt här angivna regler beredes firma för statligt näringsföretag hänvisas till framställningen under 11 § första stycket punkt 1.

Såsom redan utvecklats vid 10 och 16 §§ finnas vissa föreskrifter om firmas innehåll som i första hand ha till syfte att hindra att för allmänheten vilseledande firmor komma till användning. I ett fall är den direkta avsikten att förebygga begagnande av firmor som oriktigt ge sken av att statlig verksamhet bedrivs. Detta gäller bestämmelserna i 18 kap. 3 § andra stycket lagen om allmän försäkring enligt vilka annan än allmän försäkringskassa bl. a. förbjödes att i sin firma eller eljest vid beteckning av rörelsen använda ordet »försäkringskassa» tillsammans med ordet »allmän». Dessa föreskrifter ge även ett visst firmaskydd för försäkringskassorna. Bestämmelser som kunna vara till skydd för statlig inrättning finnas också i 2 § lagen om bankrörelse, där användningen i firma av ordet »bank» förbehålles bankaktiebolag och några andra särskilt uppräknade subjekt, däribland riksbanken och postbanken.

I den mån en mera allmän regel om förbud mot vilseledande firma tillämpas vid sidan av specialföreskrifterna om firmas innehåll utvidgas firmaskyddet för statliga näringsföretag eftersom firma, som oriktigt hännyftar på sådant företag eller eljest oriktigt ger sken av att innehavas av

² Jfr NJA 1946 s. 648 = NIR 1947 s. 130 Stockholms stadshypoteksförening.

statlig inrättning, alltid får anses vara vilseledande. Huruvida en allmän regel av detta slag för närvarande gäller är emellertid som framhållits vid 10 § ej fullt säkert.

För vissa juridiska personer ersättes registrering som konstitutivt moment för förvärv av rättspersonlighet av andra åtgärder.³ Detta gäller exempelvis flertalet tvångssamfälligheter för vilka anmälan om styrelseval till länsstyrelsen i stället utgör förutsättning för erhållande av rättspersonlighet, se t. ex. 3 kap. 14 § och 7 kap. 62 § vattenlagen, 42 § lagen den 2 juni 1933 om ägofred samt 53 § lagen den 3 september 1939 om enskilda vägar.

En tvångssamfällighet skall i regel också antaga stadgar, se exempelvis 3 kap. 12 § vattenlagen och 50 § lagen om enskilda vägar. Där så är fallet föreskrives också att stadgarnas fastställande av myndighet är ett vid sidan av anmälan om styrelsevalet nödvändigt villkor för att samfälligheten skall kunna träda i funktion som sådan, se 3 kap. 14 § vattenlagen och 53 § lagen om enskilda vägar.⁴ Ibland äro stadgar icke obligatoriska, se t. ex. 7 kap. 61 § vattenlagen, och i dylikt fall äro stadgar icke heller någon absolut förutsättning för rättspersonligheten.

I vissa fall ges föreskrifter om vad dessa juridiska personers namn skall innehålla, se t. ex. 51 § lagen om enskilda vägar, vari föreskrives att benämning på samfällighet för handhavande av gemensam väghållning skall innehålla ordet vägsamfällighet och att ordet förening ej får ingå däri.

Nordisk rätt i övrigt

Statligt näringsföretag som icke drives under formen av aktiebolag intages ej heller i firmaregister i de andra nordiska länderna. Sådant rättssubjekt torde emellertid även där åtnjuta firmaskydd oberoende av registrering.

Rörande regler om förbud mot vilseledande firma och bestämmelser till skydd för officiella beteckningar hänvisas till framställningen under 10 § och 11 § första stycket punkt 1.

Förslaget

Vissa näringsdrivande statliga inrättningar och med dessa jämställda institutioner eller sammanslutningar ha bildats enligt särskilda för dem utfärdade författningar som även reglera den fortsatta verksamheten. De erhålla rättskapacitet och bli bärare av firma utan att intagas i något register. Där statlig inrättning eller motsvarande subjekt bildas i enlighet med särskild författning träder Kungl. Maj:ts fastställelse av organisation och firma i stället för registrering. Då registrering enligt förslaget är den primära

³ Jfr lagberedningens förslag till jordabalk m. m. del II (SOU 1960: 25), s. 480.

⁴ I kommunalrättskommitténs betänkande VII om kommunala bolag m. m. föreslås en ny företagsform för kommunal affärsverksamhet, särskilt kommunalföretag. Enligt förslaget skall länsstyrelsen fastställa reglemente för företaget och därefter upptaga det i särskilt register, se SOU 1965: 40 s. 250 f. och 261.

grunden för förvärv av firmarätt (2 § första stycket) bör firma för rätts- subjekt som tillkommit i nyssnämnda ordning i firmarättsligt avseende lik- ställas med registrerad firma. Detta torde också överensstämma med gäl- lande rätt. Det synes lämpligt att direkt i lagtexten ange de mest framträ- dande av de rättssubjekt som här komma i fråga. I enlighet med det anförda har *första stycket* i förevarande paragraf utformats sålunda: »Sveriges riks- bank, Postbanken, Svenska skeppshypotekskassan, Sveriges allmänna hypo- teksbank, Konungariket Sveriges stadshypotekskassa, Svenska bostadskre- ditkassan samt rikets landshypoteksföreningar, stadshypoteksföreningar och bostadskreditföreningar ävensom annan inrättning eller sammanslut- ning för vilken Konungen fastställt firma äger ensamrätt till denna som om firman blivit registrerad enligt denna lag.»⁵

Stadgandets tillämpning är icke inskränkt till de i lagtexten upprä- knade inrättningarna eller sammanslutningarna utan gäller alla närings- drivande subjekt som bildats enligt särskild författning. Hit böra t. ex. också räknas hushållningssällskap som till fullföljande av sitt ändamål utöva näringsverksamhet. Det är icke heller nödvändigt att verksamheten bedrivs med stöd av statsbidrag. Jernkontoret som skall »befrämja den in- ländska järnhanteringen» bl. a. genom försträckningar till delägarna bör hänföras under stadgandet.⁶

Firma som avses med förevarande bestämmelse åtnjuter motsvarande skydd som registrerad firma. Sökes registrering för yngre förväxlingsbar firma kan ansökan sålunda avslås på den grund att äldre firmarätt före- ligger. Vid firmaintrång kan talan föras om ansvar och skadestånd enligt reglerna för registrerad firma.

Rörande firma för näringsdrivande statliga inrättningar och jämställda institutioner hänvisas även till motiven till 10 och 16 §§ och till 11 § första stycket punkt 1.

Stadgandet i förevarande stycke har motsvarighet i de finska och norska förslagen.

I fråga om vissa samfälligheter äro de associationsrättsliga reglerna av relativt enkel utformning och samfälligheterna konstitueras som juridiska personer efter anmälan om styrelseval till offentlig myndighet eller sedan sådan myndighet fastställt stadgar eller reglemente för dem. Anledningen härtill synes vara samfälligheternas begränsade ändamål och de ofta okom- plicerade förhållanden under vilka de äro verksamma.

Även när det gäller förvärv av firmarätt böra dessa rättssubjekt följa

⁵ Se lagen den 30 juni 1930 för Sveriges riksbank, förordningen den 21 juni 1922 angående post- sparbanken, förordningen den 26 maj 1965 om Svenska skeppshypotekskassan och Skeppsfar- tens sekundärlånekassa, förordningen den 4 mars 1955 om Sveriges allmänna hypoteksbank och om landshypoteksföreningar, förordningen den 29 november 1963 om Konungariket Sveriges stadshypotekskassa och om stadshypoteksföreningar samt förordningen den 29 november 1963 om Svenska bostadskreditkassan och om bostadskreditföreningar.

⁶ Jernkontoret är inrättat enligt Kungl. brev den 29 december 1747 och bedriver sin verksam- het enligt Kungl. Maj:ts förnyade reglemente av den 29 december 1929.

enklare regler. De behöva firma främst för att kunna identifieras och det materiella firmaskyddet blir för deras del av mindre betydelse. Av vikt är huvudsakligen att firma uttrycker samfällighetens ändamål och i övrigt är lämplig samt skiljer sig från andra firmor för samma eller liknande verksamhet. En prövning av dessa förutsättningar kan utföras av de myndigheter hos vilka samfälligheterna skola anmälas. Genom anmälan skapas även ett tillräckligt mått av publicitet kring firmorna. I enlighet med det anförda har *andra stycket* av förevarande paragraf utformats sålunda: »Samfällighet eller annan sammanslutning som enligt vad därom är särskilt stadgat gjort anmälan om styrelseval eller erhållit fastställelse på reglemente eller stadgar äger jämväl ensamrätt till sin firma efter vad i första stycket sägs.»

I regel skall anmälan om styrelseval ske till länsstyrelse som även har att fastställa reglemente eller stadgar. Skall fastställelse meddelas av Kungl. Maj:t blir emellertid icke förevarande bestämmelse tillämplig utan i stället stadgandet i paragrafens första stycke. Av Kungl. Maj:t fastställs t. ex. reglemente för vattenregleringsföretag som avses i 4 kap. 13 § vattenlagen, se 3 kap. 13 § fjärde stycket vattenlagen.

Rörande särskilda bestämmelser om firmornas innehåll hänvisas till följdändringarna. Länsstyrelse torde i samband med anmälan om styrelseval och fastställelse av reglemente eller stadgar utan uttrycklig föreskrift ha att verkställa sådan prövning av firmas innehåll som förutsättes enligt förslaget.

30 §.

Firmateckning

I denna paragraf ha upptagits vissa föreskrifter om hur firmateckning bör verkställas.

Gällande svensk rätt

I FmL finnas icke några regler om hur firmateckning av enskild näringsidkare skall ske. Beträffande handelsbolags firma gäller enligt 14 § FmL att om genom avtal är bestämt, att rättighet att teckna bolagets firma endast tillkommer flera bolagsmän i förening, dessa böra verkställa firmateckning så, att de jämte firman underskriva sina namn. Under likvidation eller då rörelse eljest utan samband med konkurs är under avveckling bör firma enligt 15 § FmL tecknas på sådant sätt att det ändrade förhållandet framgår därav. Bestämmelserna i 14 och 15 §§ FmL äro endast ordningsföreskrifter och iakttagandet av bestämmelserna är sålunda icke i och för sig ett villkor för att underskrift skall få bindande verkan (se NJA II 1887 nr 3 s. 40 ff.). Om firmateckning för handelsbolag kan verkställas av *en* bolagsman¹ är den

¹ Detta är huvudregeln, se 16 § första stycket lagen om handelsbolag och enkla bolag.

giltig även där firmatecknaren icke underskriver sitt namn utan endast skriver bolagets firma (NJA II 1887 nr 3 s. 40).²

I 94 § första stycket aktiebolagslagen ges en särskild regel om hur firma för aktiebolag skall tecknas. För att giltig firmateckning skall föreligga fordras enligt detta stadgande att de som teckna firman därvid underskriva sina namn (NJA II 1945 s. 494). Under likvidation skall aktiebolags firma enligt 159 § första stycket aktiebolagslagen tecknas med tillägg av orden »i likvidation». Motsvarighet till dessa bestämmelser finns i flertalet av de andra lagarna på associationsrättens område (se t. ex. 35 och 85 §§ lagen om ekonomiska föreningar samt 86 och 135 §§ lagen om bankrörelse).

Nordisk rätt i övrigt

I de andra nordiska länderna tillämpas i stort sett samma regler som här i fråga om sättet för verkställande av firmateckning.

Förslaget

När ställföreträdare för bolag eller förening ingår skriftligt avtal bör enligt härom gällande regler firmateckning användas (se t. ex. 94 § aktiebolagslagen och 35 § lagen om ekonomiska föreningar). Motsvarande anses i praxis gälla för fysisk person som avser att förplikta sig i sin egenskap av köpman.

Firma tecknas emellertid icke sällan på sådant sätt att det är oklart huruvida underskriften har karaktären av firmateckning. Detta är särskilt framträdande vid firmateckning för enskilda näringsidkare och handelsbolag i sådana fall då firmateckningen och den enskilda namnteckningen sammanfalla.

Det har sedan länge ansetts som en brist i lagstiftningen att den som tecknar firma för handelsbolag icke är skyldig att jämte firman underskriva sitt namn.³ I många fall måste det tydligen vara en vanskelig sak att avgöra om handelsbolags firma tecknats av behörig person när icke något personligt namn skrivits under firman. Motsvarande gäller där enskild näringsidkare använder realfirma vilket blir tillåtet enligt förslaget.

Enligt 1 § andra stycket förslaget till fimalag äger aktiebolag och ekonomisk förening att vid sidan av firma använda bifirma som särskilt namn för del av verksamheten. Såsom redan utvecklats vid sistnämnda paragraf bör bifirma där den användes som underskrift kombineras med huvudfirman och en särskild regel om firmateckning erfordras sålunda även för detta fall.

I enlighet med det anförda har i *första stycket* av förevarande paragraf upptagits en allmän regel om sättet för firmateckning som utformats så-

² Jfr *Nial* s. 198.

³ JO påyrkade i skrivelse redan den 17 december 1918 att firmatecknare skulle vara skyldig att även underteckna sitt namn.

lunda: »Vid underskrift med firma skall firmatecknare underskriva sitt namn. Då bifirma användes såsom underskrift, bör aktiebolagets eller den ekonomiska föreningens firma tillfogas. Firma bör utskrivas i sin helhet och anbringas med stämpel, skrivmaskin eller på liknande sätt.»

För att firmateckning i firmalagens mening skall föreligga fordras enligt bestämmelsen att firmatecknare jämte firman egenhändigt skriver sitt namn. Fysisk person skall sålunda alltid teckna sitt eget namn. Övriga föreskrifter äro endast ordningsföreskrifter och firmateckningen kan alltså bli giltig även när dessa bestämmelser icke iakttagits.

I analogi med de regler som gälla för fysisk person bör bifirma för juridisk person tecknas så, att jämte bifirman tecknas huvudfirman samt firmatecknares eget namn.

Förevarande stadgande gör icke verkställandet av firmateckning på angivet sätt till villkor för dess bindande verkan.

Föreskrifterna i speciallagarna om firmateckning under likvidation böra ersättas av en allmän bestämmelse i den nya firmalagen som även bör avse firmateckning under konkurs (jfr 15 § andra stycket förslaget till firmalag). Bestämmelsen har upptagits i *andra stycket* som utformats sålunda: »Under likvidation eller konkurs skall firma tecknas med tillägg som angiver det ändrade förhållandet.»

Särskilda regler om sättet för firmateckning bli alltjämt tillämpliga vid sidan av föreliggande paragraf vilket understrykes i dennas *tredje stycke* enligt vilket om firmateckning i övrigt skall gälla »vad därom är särskilt stadgat». Särskilda regler om hur firmateckning skall ske finnas i t. ex. 21 § lagen den 9 juni 1950 om rätt för utländsk försäkringsanstalt att driva försäkringsrörelse här i riket, 13 § lagen om rätt för utländska bolag och föreningar att idka näring här i riket samt 4 § förslaget till lag om prokura.

Paragrafen har motsvarighet i de finska och norska förslagen.

31 §.

Samlingsregister

Förevarande paragraf innehåller bemyndigande för Kungl. Maj:t att förordna om upprättande av en för hela riket gemensam förteckning över registrerade firmor samt att meddela närmare föreskrifter angående denna förteckning.

Förslaget

Att man efter hand bör söka nå fram till en fullständig förteckning över samtliga registrerade firmor och för detta ändamål till en början bör upprätta ett hjälpregister eller samlingsregister över registrerade firmor har redan utvecklats i avsnittet om firmaregister och registreringsmyndigheter.

Ett samlingsregister över registrerade firmor bör omfatta firmor i aktie-

bolagsregistret, försäkringsregistret, bankregistret, handelsregistren och föreningsregistren. Förteckningar över andra centralt registrerade firmor än här nämnda torde som framgår av de nyssnämnda motiven icke vara erforderliga.

Åtgärder för uppläggning av samlingsregistret böra vid lämplig tidpunkt vidtagas av patentverket. Verket har omedelbar tillgång till aktiebolagsregistret och avses enligt förslaget skola få tillgång även till förteckningar över bolag som intagits i försäkringsregistret och bankregistret. Såsom underlag för samlingsregistret bör ett kortregister uppläggas. Däri böra till en början införas de cirka 400 firmorna i försäkrings- och bankregistren. Efter hand böra i kortregistret även inflyta inträffade förändringar i aktiebolagsregistret, d. v. s. firma för nyregistrerat bolag och ändringar rörande äldre firma.

Det bör åläggas länsstyrelserna att efter hand till patentverket översända registerkort för varje företag, nytt eller redan registrerat, om vilket anmälan inkommer till handels- eller föreningsregister. De i patentverket insamlade korten böra uppsorteras i ett enda, alfabetiskt kortsystem vars slutmål är att bli en fullständig förteckning över såväl centralt som lokalt registrerade firmor. Genom patentverkets försorg bör denna förteckning komma länsstyrelserna tillhanda och samlingsregistret på så sätt finnas att tillgå hos samtliga firmaregistrerande myndigheter av betydelse.

Den nuvarande publikationen samling av anmälningar till aktiebolagsregistret m. fl. företagsregister saknar numera egentlig betydelse och föreskrifterna rörande denna publikation böra därför upphävas när samlingsregistret trätt i funktion. Det anslag som utgått till publikationen bör patentverket därefter disponera för samlingsregistret.

Närmare föreskrifter om registret och dess utsändande böra meddelas av Kungl. Maj:t.

I enlighet med det anförda har i förevarande paragraf upptagits följande stadgande: »Konungen äger förordna att en förteckning för hela riket över registrerade firmor skall upprättas av myndighet som Konungen bestämmer. Närmare föreskrifter om denna förteckning och dess utgivande och översändande till vissa myndigheter meddelas jämväl av Konungen.»

I fråga om de andra nordiska länderna har en motsvarande bestämmelse som förut nämnts endast varit aktuell för Norges del. Bestämmelsen har upptagits i § 25 norska förslaget till registreringslag.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser, 32—37 §§

Förevarande avsnitt upptager i 32 § bestämmelser om tiden för den nya lagens ikraftträdande m. m. och i 33 § en föreskrift om upphävande av äldre lagstiftning. 34—36 §§ innehålla vissa regler om firma som registrerats eller tagits i bruk innan lagen trätt i kraft. I 34 § meddelas dessutom en

bestämmelse om registreringsansökningar som äro under handläggning vid ikraftträdandet. I 37 § ges regler med avseende å firmaintrång som ägt rum före nya lagens ikraftträdande.

32 §.

Utredningen förutsätter att den nya firmalagen skall kunna träda i kraft den 1 januari 1969. Om det finns lämpligt böra redan dessförinnan åtgärder kunna vidtagas för upprättandet av den i 31 § avsedda förteckningen över registrerade firmor. I förevarande paragraf är uttryckligen stadgat att föreskrifter om denna förteckning få utfärdas före lagens ikraftträdande.

Till firmalagen erfordras icke några särskilda tillämpningsföreskrifter då förfarandet i registreringsärenden liksom firmaregistrens förande regleras genom bestämmelser i speciallagarna och tillämpningsföreskrifter till dessa lagar. Av lagförslagen rörande sistnämnda lagar innehåller förslaget till lag om handelsregister även vissa övergångsbestämmelser om firma. Förslagen avses skola träda i kraft samtidigt med firmalagen.

33 §.

Den nya lagen ersätter vissa bestämmelser om firma i 1 och 2 kap. FmL. Med hänsyn till de omfattande ändringar som måste vidtagas i FmL som konsekvens av den nya firmalagens antagande har utredningen ansett sig böra framlägga förslag till både en ny lag om handelsregister och en ny lag om prokura. Som följd härav föreslås en särskild lag om upphävande av FmL.

I 52 § VmL har upptagits ett övergångsstadgande angående vissa fall, då någon i näringsverksamhet obehörigen använder annans firma som varukännetecken. Eftersom stadgandet avsetts skola gälla endast till dess firmarätten erhållit en tillfredsställande reglering (se Vmbet. s. 353 och prop. 1960: 167 s. 206 ff.) bör det upphävas i samband med den nya firmalagens antagande. Bestämmelse härom har införts i förevarande paragraf.

Förslaget till firmalag förutsätter som nämnts ändringar även i andra lagar än FmL och VmL, bl. a. i IKL, aktiebolagslagen, lagen om försäkringsrörelse, lagen om ekonomiska föreningar, lagen om bankrörelse och lagen om sparbanker. Ändringar av dessa olika lagar upptagas i särskilda lagförslag. I anslutning till dessa förslag anges de nya administrativa författningar eller författningsändringar som bli aktuella.

34 §.

Vid införande av ny lagstiftning på immaterialrättens område har man följt grundsatsen att ny lag principiellt skall tillämpas även på sådana rättigheter som uppkommit före nya lagens ikraftträdande. I VmL kommer

principen till uttryck i 51 § som stadgar att den nya lagen med vissa undantag skall äga tillämpning jämväl på varumärke som registrerats med stöd av förut gällande varumärkeslag (Vmbet. s. 352 f.).¹

I förslaget till ny firmalag uppställas strängare villkor för registrering av firma än i FmL. Enligt allmänna rättsprinciper få de ändrade registreringsförutsättningarna icke föranleda upphävande av rättigheter som grundas på tidigare, i laga ordning meddelade registreringar. Förslaget medför i övrigt icke sådana ändringar av nuvarande lagstiftning att hinder av principiella skäl kunna anses möta mot tillämpning av den nya lagen på rättigheter som uppkommit före dennas ikraftträdande. Äldre rättigheter komma i huvudsak att bestå oförändrade men erhålla ett entydigare innehåll sedan firmarätten blivit reglerad genom förslaget. Samtidigt får firmainnehavaren bättre möjligheter än nu att tillvarata sin rätt. Då förslaget medför en förbättring av tidigare rättsägares ställning kan det icke väcka betänkligheter att göra den nya lagen tillämplig även på dem. Lagen bör sålunda i största möjliga utsträckning tillämpas också med avseende på firmor skyddade enligt äldre rätt. Härigenom befordras en enhetlig rätts-tillämpning vilket är av betydelse både ur allmän och enskild synpunkt. Endast i de fall där ett strängt fasthållande vid den antagna principen skulle leda till obilliga resultat böra särskilda undantag göras. Såvitt avser firmor som registrerats enligt äldre lag har i överensstämmelse med det sagda i *första stycket* av förevarande paragraf upptagits stadgande, att »den nya lagen skall i den mån ej annat följer av vad nedan stadgas äga tillämpning jämväl på firma som registrerats före lagens ikraftträdande».

I fråga om inarbetade kännetecken erfordras icke någon motsvarande bestämmelse. Dessa kännetecken falla utan vidare in under den nya lagen när denna trätt i kraft (jfr Vmbet. s. 352 f.). Stadgandet i 9 § IKL om inarbetade kännetecken föreslås som nämnts bli upphävt genom ett särskilt lagförslag.

Förslaget medger i motsats till FmL registrering av firma för icke bokföringspliktiga näringsidkare. Å andra sidan innebär förslagets krav på särskiljningsförmåga som förutsättning för registrering (9 §) en skärpning av nuvarande regler. Även i andra hänseenden t. ex. beträffande registreringshinder mot firmor som innehålla annans skyddade kännetecken (11 §) är den nya lagen strängare än den gamla. Dessa olikheter ha betydelse för frågan om den nya lagens tillämplighet på registreringsansökningar som äro under handläggning vid ikraftträdandet.

I 54 § VmL stadgas om ansökningar, som äro anhängiga vid lagens ikraftträdande, att vad gäller registreringsförutsättningarna den äldre lagen skall

¹ Jfr 65 § lagen om upphovsrätt (NJA II 1961 s. 378 och 384), punkt 2 i övergångsbestämmelserna till förslaget till patentlag (prop. 1966: 40 s. 259 f.) och 51 § förslaget till lag om mönster (SOU 1965: 61 s. 334 f.).

äga tillämpning, såframt ej sökanden begär att den nya lagen skall tillämpas å ansökningen (jfr Vmbet. s. 354).

Om annat icke stadgas torde registreringsmyndigheterna i princip vara oförhindrade att efter ikraftträdandet tillämpa den nya lagen på dessförinnan ingivna men ännu icke avgjorda ansökningar eftersom ingivandet av en registreringsansökan icke i och för sig konstituerar någon firmarätt.² Sådan rätt förvärras ej förrän genom registreringen.³ Med hänsyn härtill synes det oegentligt att efter nya lagens ikraftträdande vägra registrering t. ex. av firma för icke bokföringspliktig näringsidkare som vid denna tidpunkt är att anse som registrerbar.

Det är å andra sidan icke ändamålsenligt att medge registrering av firma när detta icke längre betraktas som befogat därför att det t. ex. kan befaras ge upphov till framtida konflikter. För den sökande kan det visserligen synas mest förmånligt om ansökan bedömes efter äldre lag där denna är liberalare än den nya i fråga om registreringsvillkoren. Men i praktiken torde en tillämpning av den nya lagen vara fördelaktigare eftersom förprövningen av ansökan i detta fall är ägnad att ge sökanden ett skydd av högre valör än som vinnes enligt äldre lag.

Att tillämpa den nya lagen på äldre ansökningar torde ej heller vålla svårigheter för registreringsmyndigheterna.

Eftersom man beträffande firma endast behöver räkna med ett fåtal ansökningar med lång behandlingstid saknas skäl att i den nya firmalagen upptaga den i VmL tillämpade ordningen. Den i paragrafens första stycke uppställda huvudregeln bör följas även i här avsedda fall och det synes lämpligt att intaga en uttrycklig regel härom. I enlighet med det anförda har i *andra stycket* av förevarande paragraf upptagits stadgande av följande lydelse: »Har ansökan om registrering gjorts före nya lagens ikraftträdande men icke dessförinnan avgjorts genom laga kraft ägande beslut skall ansökningen behandlas och avgöras enligt den nya lagen.»

35 §.

Såsom framgår av motiven till 2 § är registrering enligt gällande rätt icke alltid erforderlig för uppkomsten av firmarätt. Bokföringspliktiga enskilda näringsidkare och handelsbolag kunna sålunda i princip förvärva firmarätt redan genom firmas antagande och användande.

Eftersom nya lagen överflyttar firmaförvärvet från ibruktagandet till registreringen skulle nya lagens ikraftträdande kunna medföra opåräknade rättsförluster. Man bör därför tillse att den nya lagen icke alltför hastigt avskär den företrädesrätt som hittills varit förbunden med firmas ibruk-

² Vid NL:s genomförande har den nya lagstiftningen även utan uttrycklig bestämmelse ansetts tillämplig på namnrenden som anhängiggjorts men ej avgjorts före den nya lagens ikraftträdande, se prop. 1963: 37 s. 155.

³ Beträffande firma som tagits i bruk före ikraftträdandet, se motiven till 35 §.

tagande. Genom en övergångsbestämmelse bör medges en respittid under vilken firmainnehavaren kan registrera eller inarbeta firman med bibehållen företrädesrätt. Tiden kan lämpligen sättas till två år. Regeln skall icke gälla firma som består av innehavarens släktnamn eftersom sådan firma enligt 3 § förslaget till firmalag är skyddad oberoende av registrering eller inarbetande. Den bör icke heller som utvecklas i samband med ändringsförslaget rörande lagen om försäkringsrörelse gälla vissa försäkringsbolag. I enlighet härmed har stadgandet i förevarande paragraf utformats sålunda: »Ensamrätt på grund av ibruktagande före nya lagens ikraftträdande upphör, om firma icke registrerats eller blivit inarbetad inom två år därefter. Vad nu sagts äger icke tillämpning på firma som består av innehavarens släktnamn eller firma för försäkringsbolag som avses i 349 § d) lagen den 17 juni 1948 om försäkringsrörelse.»

Bestämmelsen innebär att firma som blivit registrerad eller inarbetad inom tvåårsperioden även därefter har företrädesrätt från dagen för första ibruktagandet. En förutsättning härför är dock att ensamrätten icke dessförinnan utslocknat på grund av underlåten användning (se härom under 2 §). Om firma användes efter respittiden utan att vara registrerad eller inarbetad har innehavaren endast det skydd som registreringshindret i 11 § punkt 6 kan ge. På ansökan om registrering blir nya lagen att tillämpa.

36 §.

Som nämnts är den nya lagen strängare än äldre lag i fråga om villkoren för registrering. Att bedöma giltigheten av äldre registrering enligt den nya lagen skulle emellertid framstå såsom obilligt mot firmainnehavare vars firma uppfyllt de krav på registrerbarhet som gällt vid registreringsmeddelande. Stadgandet i 18 § första stycket i förslaget om hävande av sådan registrering som skett i strid mot lagen påkallar därför en särskild övergångsbestämmelse (jfr 57 § första stycket VmL och Vmbet. s. 357). Bestämmelsen har upptagits i förevarande paragraf och formulerats sålunda: »Registrering som meddelats enligt äldre lag må hävas eller ändras enligt 18 § första stycket nya lagen endast såframt jämväl förbud jämlikt äldre lag kunnat utfärdas mot firmans användande.»

Paragrafen innebär ett undantag från huvudregeln i 34 § första stycket att den nya lagen skall äga tillämpning även på firma som registrerats enligt äldre lag. För att en sådan registrering skall kunna hävas eller ändras krävs att den står i strid mot såväl den gamla som den nya lagen. Att registreringen tillkommit i strid mot äldre lag är således icke i och för sig tillräckligt för att den skall kunna hävas eller ändras enligt 18 § första stycket i förslaget utan den måste strida även mot den nya lagen.

Stadgandet avser icke hävande av äldre registrering med stöd av 18 § andra stycket. Att där angivna hävningsgrunder skola kunna tillämpas även på äldre registrering synes vara av betydande allmänt intresse.

37 §.

Om skadeståndsrätt som kan föreligga enligt FmL gäller den allmänna tioårspreskriptionen (se härom motiven till 24 §). I 24 § första stycket förslaget till firmalag har stadgats att talan om ersättning för firmaintrång endast får avse skada under de fem senaste åren innan talan väcktes. Denna bestämmelse kan icke oförändrad tillämpas på intrång som skett före nya lagens ikraftträdande, eftersom detta i vissa fall skulle innebära att skadeståndsrätten föll bort redan i och med ikraftträdandet. Å andra sidan skulle om ej annat stadgas, i fall där intrånget pågått både under den äldre och den nya lagens giltighetstid, kunna inträffa att skadeståndsrätten vore preskriberad i fråga om sådant intrång som skett närmast efter ikraftträdandet medan rätten kvarstod beträffande det intrång som ägt rum dessförinnan. En särskild preskriptionsregel är därför nödvändig (jfr 58 § första stycket VmL samt Vmbet. s. 358 f. och prop. 1960: 167 s. 212). Regeln har upptagits i *första stycket* av förevarande paragraf som erhållit följande lydelse: »Beträffande ersättning för firmaintrång som ägt rum innan lagen trätt i kraft skall gälla, utom vad som finnes stadgat om tioårig preskription, att talan är förlorad om den ej väckes senast 1973.»

Bestämmelsen innebär att skadeståndsrätten är preskriberad fem år efter lagens ikraftträdande även om den tioåriga preskriptionen då ännu ej gått till ända. Har däremot före femårsperiodens utgång tioårspreskription inträtt skall denna gälla. Skulle lagen ej träda i kraft vid den tidpunkt som förutsätts i 32 § måste givetvis årtalet i förevarande paragraf ändras.

I 26 § första stycket förslaget till firmalag föreskrives att, om den mot vilken talan föres om intrång i rätten till registrerad firma vinner dom på hävande eller ändring av registreringen, straff, skadestånd eller särskild rättsverkan enligt 21—25 §§ ej skall inträda. Den princip för vilken 26 § ger uttryck bör även gälla då intrånget begåtts före nya lagens ikraftträdande. På dylikt intrång kunna emellertid i enlighet med gällande allmänna principer äldre lags påföljdsregler vara tillämpliga. Då 26 § direkt hänvisar till förslagets bestämmelser om intrång i 21—25 §§ kan frågan om paragrafens tillämplighet i ovannämnda fall ge anledning till tvekan. För att undvika ovisshet har därför i *andra stycket* av förevarande paragraf upptagits stadgande att »vad i 26 § föreskrives skall äga motsvarande tillämpning med avseende å intrång som nu sagts» (jfr 38 § andra stycket VmL samt Vmbet. s. 359 och prop. 1960: 167 s. 212).

Förslag till lag om handelsregister

Det har ålegat utredningen att i anslutning till förslaget till firmalag ange de ändringar i nuvarande lagstiftning som måste vidtagas som en konsekvens av nämnda förslags antagande.¹ Dessa ändringar äro såvitt angår FmL av mera ingripande natur än som är fallet i fråga om övriga av förslaget berörda författningar. Med hänsyn härtill har utredningen som nämnts funnit sig böra framlägga förslag till både en ny lag om handelsregister och en ny lag om prokura.

FmL är indelad i tre kapitel som i tur och ordning behandla de rättsinstitut som lagen enligt sin rubrik avser att reglera. Första kapitlet innehåller sålunda bestämmelser om handelsregister, andra kapitlet regler om firma och tredje kapitlet föreskrifter om prokura. I första kapitlet regleras även förfarandet i samband med registrering. Andra kapitlet handlar endast delvis om firma och i övrigt om andra förhållanden som näringsidkarna äro skyldiga att anmäla för registrering.

Enligt förslaget ersättas vissa regler om firma i FmL:s andra kapitel av bestämmelser i den föreslagna firmalagen som får karaktären av en allmän firmalag. Även föreskrifter i FmL:s första kapitel bli ersatta genom bestämmelser i den allmänna lagen. I första och andra kapitlen komma härefter huvudsakligen att återstå föreskrifter om handelsregister och formella registreringsföreskrifter vilka behöva moderniseras och omarbetas i anslutning till den nya firmalagen. Utredningen har ansett det lämpligt att sammanföra dessa föreskrifter i en särskild *lag om handelsregister* och att dit överföra även sådana bestämmelser i FmL:s tredje kapitel som handla om registrering av prokura. I FmL kvarstår sedan endast materiella regler om prokura som äro av avtalsrättslig natur och dessa regler föreslås som nämnts bli överförda till en särskild lag om prokura.

Registrering i handelsregister får liksom nu en dubbel uppgift. Den skall ge näringsidkaren firmaskydd och samtidigt bereda publicitet åt vissa för allmänheten särskilt viktiga förhållanden rörande hans företag. Vad som införes i handelsregister och kungöres skall anses ha kommit till tredje mans kännedom där ej av omständigheterna framgår, att han varken ägde eller bort äga kännedom därom (jfr 7 § FmL). Med hänsyn till registrering-

¹ Inom handelsdepartementet överbäges förslag om upphävande av förordningen angående utvidgad näringsfrihet, se motiven till 2 § förslaget till lag om handelsregister. Ändringsförslag beträffande denna förordning har därför icke framlagts. Som följd av utredningens förslag torde emellertid ändringar endast krävas i förordningens 10 §.

ens civilrättsliga verkan måste utförliga registreringsföreskrifter upptagas i själva lagen om handelsregister och denna blir följaktligen relativt omfattande.

Eftersom lagförslaget i motsats till FmL i huvudsak innehåller formella föreskrifter har det fått en annan uppställning än sistnämnda lag. Någon indelning i kapitel har icke ansetts erforderlig.

Vid utarbetandet av lagförslaget har även ett visst samarbete förekommit med de andra nordiska länderna. På grund av olikheter i fråga om näringslagstiftningen och vissa privaträttsliga regler samt statsförvaltningens organisation måste emellertid de särskilda lagarna om näringsidkarnas registrering i stor utsträckning bli en nationell angelägenhet. De olika ländernas lagförslag överensstämna dock i betydelsefulla hänseenden.

I förslagets 1 § anges länsstyrelsen såsom den myndighet hos vilken handelsregister skall föras. De olika slag av näringsidkare som registreras i handelsregister uppräknas i 2 §. I denna paragraf bestämmas även vilka näringsidkare som äro pliktiga att söka registrering. 3 § innehåller en regel om registrering av prokura och 4 § föreskrifter om vem som skall göra ansökan om registrering. Härefter följa i 5—7 §§ bestämmelser om registrering av firma och i 8 § en föreskrift om registrering av prokura. 9 § anger vilken länsstyrelse som är rätt registreringsmyndighet. I 10—14 §§ föreskrives vad ansökan om registrering i olika fall skall innehålla medan 15 § ger en föreskrift om firmatecknarens namnteckning. 16 och 17 §§ upptaga bestämmelser om förfarandet i samband med registreringen. Skyldigheten att göra anmälan då ändring inträtt i registret förhållande regleras i 18 och 19 §§. 20—23 §§ handla om vissa registreringsåtgärder och om kunngörande. Efter 24 § som innehåller presumptionsregeln angående det som införts i handelsregister följa i 25 och 26 §§ vissa processuella regler. I 27 § bestämmelser om tillämpningsföreskrifter och i 28 § en regel om ansvar vid underlåten ansökan eller anmälan. I 29 § anges vissa undantag från lagens tillämpningsområde. Förslaget avslutas med övergångsbestämmelser.

I denna paragraf har som förut nämnts länsstyrelsen angetts såsom den myndighet hos vilken handelsregister skall föras.

Enligt den nuvarande ordningen varom bestämmelser ges i 1 § FmL föres hos länsstyrelsen handelsregister för varje kommun om icke Kungl. Maj:t för viss stad förordnat särskild registerförare. Förordnande har meddelats för 15 städer.

Av skal som anförts i avsnittet om firmaregister och registreringsmyndigheter har utredningen ansett att handelsregistren helt böra samman-

föras till länsstyrelserna och att *ett handelsregister* bör finnas för varje län. I enlighet härmed har i *första stycket* av förevarande paragraf upptagits bestämmelse att handelsregister föres hos länsstyrelsen. Genom att föreskriften att handelsregister skall föras kommunvis fått bortfalla kommer registret att omfatta länsstyrelsens förvaltningsområde, d. v. s. länet.

I de fall där näringsidkaren behöver firmaskydd i flera län äger han enligt lagförslaget söka registrering hos alla berörda länsstyrelser (se 9 §). Frekvensen av sådana registreringar torde bli måttlig. Inom vissa områden kan det emellertid väntas relativt stort antal registreringar över länsgränserna, t. ex. inom stockholms- och göteborgsregionerna. Här skulle det vara mera praktiskt att med avseende å registreringen sammanföra två eller flera län och uppdraga registreringen åt en av de berörda länsstyrelserna. Länsindelningen är visserligen föremål för utredning men det är osäkert när nackdelarna ur registreringssynpunkt av den nuvarande indelningen bli helt eliminerade (se om länsindelningsutredningen 1964 års riksdagsberättelse I Ju:24 och om ny länsindelning inom stockholmsregionen prop. 1967:77). I paragrafens *andra stycke* har fördenskull föreslagits bestämmelse att handelsregister efter förordnande av Kungl. Maj:t skall kunna föras gemensamt för två eller flera län. Då kompetensen för vederhörande länsstyrelse lämpligen bör gälla all lokal registrering av näringsidkare inom området, sålunda även den som sker i föreningsregister, har en motsvarande bestämmelse föreslagits i 4 § lagen om ekonomiska föreningar.

Har förordnande meddelats om gemensamt handelsregister bör registrering icke få ske annat än för hela området och icke för visst län inom detta. Vad som enligt lagen skall gälla om län bör således äga motsvarande tillämpning i fråga om område för vilket föres gemensamt handelsregister. Föreskrift härom har intagits i *tredje stycket* av förevarande paragraf.

Såsom framgår av den som bil. 2 vid betänkandet fogade promemorian angående handels- och föreningsregister utgöres handelsregistret i regel av bundna böcker vari införingarna sålunda måste göras för hand. Utredningen förutsätter att länsstyrelserna successivt skola övergå till register med lösbladssystem, vilket möjliggör införingar med maskinskrift. Registreringsarbetet bör också kunna underlättas genom ökad användning av modern kontorsutrustning. Närmare föreskrifter om handelsregister och dess förande torde få meddelas genom en särskild tillämpningskungörelse (se 27 §).

2 §.

Denna paragraf innehåller bestämmelser om vilka näringsidkare som införas i handelsregister och föreskrift om skyldigheten att söka registrering i sådant register. Paragrafen ersätter 8 § första, tredje och fjärde styckena FmL.

Som framgår av den inledande översikten införes nu i handelsregister

i princip endast näringsidkare som är skyldig att anmäla sig för registrering. Annan näringsidkare än den registreringskyldige anses icke kunna ha firma och vara subjekt för firmarätt i egentlig mening. Kretsen av de registreringskyldiga näringsidkarna bestämmes i FmL genom skyldigheten att föra handelsböcker. Envar som vill idka näringsverksamhet som medför sådan skyldighet är enligt 8 § första stycket FmL pliktig att anmäla sin firma till handelsregistret. Från denna anmälningsskyldighet undantagas emellertid i tredje stycket åtskilliga grupper av näringsidkare varigenom kretsen av de till handelsregistret anmälningsskyldiga begränsas till enskilda näringsidkare och handelsbolag.² Bland sistnämnda kategorier näringsidkare göres i tredje stycket undantag även för fartygsredare och rederier (se härom den inledande översikten).

I handelsregister införas sålunda enligt FmL i princip endast bokföringskyldiga enskilda näringsidkare samt handelsbolag, d. v. s. bolag bestående av personer som sammanslutit sig för att under gemensam firma driva bokföringspliktig näringsverksamhet (1 § lagen om handelsbolag och enkla bolag).³ Vilken näringsutövning som medför bokföringskyldighet framgår av bokföringslagen. Enligt 1 § bokföringslagen åligger, med de undantag som nedan sägs, bokföringskyldighet⁴ envar som yrkesmässigt driver någon av följande rörelser: 1) handel med varor, värdepapper eller annan lös egendom eller fastigheter, 2) tillverkning eller bearbetning av varor till avsalu eller på beställning, 3) reparationsverksamhet, 4) framställning eller överföring av elektrisk kraft till avsalu, 5) byggnadsverksamhet, utförande på beting av arbete på annans fastighet, 6) skeppsbyggeri eller varvsrörelse, 7) verksamhet för utvinnande eller tillgodogörande av mineral, stenkol, sten, kalksten, torv eller skogsprodukter, 8) tryckeri- eller förlagsrörelse, 9) apoteksrörelse, 10) hotell- eller pensionatrörelse, till vars utövande fordras tillstånd av myndighet, 11) kafé- eller värdshusrörelse, 12) teater-, varieté-, cirkus-, biograf- eller därmed jämförlig rörelse eller filminspelning, 13) järnvägsdrift, rederirörelse eller kanaldrift, 14) annan verksamhet för befordran mot avgift av personer, gods eller meddelanden, 15) fartygskommission, spedition, bärgning eller magasinering, 16) mäklarerörelse, skeppsklärerarrörelse, handels- eller befraktningsagentur, 17) bank- eller försäkringsrörelse, 18) pantlånerörelse eller annan lånerörelse, 19) advokat- eller likartad verksamhet, verksamhet såsom patentombud, inkasseringrörelse, eller 20) badhus- eller tvättinrättningsrörelse.

² Näringsdrivande juridiska personer som icke äro handelsbolag undantagas sålunda från anmälningsskyldighet enligt FmL:s bestämmelser men bli subjekt för firmarätt genom att de skola driva sin verksamhet under firma enligt särskilda regler inom den associationsrättsliga lagstiftningen. Ideell förening eller stiftelse som idkar bokföringspliktig näring har hittills icke registrerats i handelsregistret. Jfr den inledande översikten not 4.

³ Om begreppet handelsbolag och bildande av handelsbolag, se *Nial*, s. 56 ff.

⁴ För aktiebolag, bolag som blivit införd i handelsregistret, förening som blivit hos länsstyrelse införd i föreningsregister och samlingsförening föreligger alltid bokföringskyldighet oavsett arten och omfattningen av deras verksamhet.

91 För vissa av de uppräknade rörelserna föreligger dock enligt 2 § bokföringslagen icke bokföringsskyldighet om rörelsen är av mindre omfattning. Sålunda gäller om de rörelser som angetts under 2), 3), 5)—8), 11), 14) och 20) att bokföringsplikt icke föreligger om rörelsen vanligen drives utan biträde av flera än make och barn under 16 år samt två andra personer. Undantag har vidare gjorts dels för handel med varor genom kringföring eller från salustånd eller på annat liknande sätt i fall då rörelseidkaren vanligen icke biträdes av flera än make och barn under 16 år eller en annan person, dels för rederirörelse som innehavaren driver endast med eget, av honom själv fört fartyg och dels för rörelse vilken drives såsom binäring till jordbruk allenast för utnyttjande av fastighetens alster eller naturtillgångar.

Enligt 8 § fjärde stycket FmL kan enkelt bolag efter ansökning av bolagsmännen införas i handelsregister. Enkelt bolag är icke juridisk person och har ingen firma.⁵ Genom registreringen övergår emellertid det enkla bolaget till handelsbolag och blir i denna egenskap underkastat FmL:s bestämmelser (45 § andra stycket lagen om handelsbolag och enkla bolag).⁶ För det genom registrering till handelsbolag förvandlade enkla bolaget föreligger som förut nämnts alltid bokföringsskyldighet.

Förslaget till fimalag gör icke som FmL skillnad mellan bokföringsskyldig och annan näringsidkare. Firma skall sålunda enligt förslaget tillkomma icke bara den bokföringspliktige utan varje näringsidkare. Samtidigt utvidgas näringsidkarebegreppet så att med näringsidkare förstås envar som yrkesmässigt driver verksamhet av ekonomisk art. I fråga om förvärvet av firmarätt inför förslaget dessutom en betydelsefull nyhet genom att i princip knyta uppkomsten av sådan rätt till registrering. Rörande de föreslagna ändringarna hänvisas till 1 och 2 §§ förslaget till fimalag och motiven till dessa paragrafer.

Förslaget till ny fimalag vidgar sålunda kretsen av firmasubjekt och ger samtidigt möjlighet till frivillig registrering av firma vilket blir av betydelse framför allt för de icke bokföringsskyldiga enskilda näringsidkarna. De nya reglerna omfatta även stiftelser och ideella föreningar vilka subjekt äro näringsidkare i förslagets mening i den mån som de främja sitt syfte genom näringsverksamhet. Som följd av den vidgade möjligheten att registrera firma krävs i lagen om handelsregister en allmän bestämmelse om vilka näringsidkare som införas i sådant register. En dylik bestämmelse har upptagits i *första stycket* av förevarande paragraf vari föreskrives att i handelsregister införas enskild näringsidkare och handelsbolag samt stiftelse och ideell förening som idka näring.

I handelsregister intages först och främst firman. Men i registret skola även införas åtskilliga andra uppgifter om näringsidkaren som böra kom-

⁵ Om begreppet enkelt bolag och bildande av enkelt bolag, se *Nial*, s. 370 ff.

⁶ Jfr *Nial*, s. 60 f. och s. 71 not 2.

ma till allmänhetens kännedom. Lagtexten har därför formulerats så att därigenom utmärkes att det är näringsidkaren och icke bara firman som är föremål för registrering.

Kommanditbolag är icke särskilt nämnt i lagtexten eftersom det endast är en underform av handelsbolag (jfr NJA II 1945 s. 213). Enkelt bolag behandlas i en särskild bestämmelse i paragrafens tredje stycke.

Som förut berörts är firmaregistrering enligt FmL för vederbörande näringsidkare icke bara en rätt utan även en plikt vars åsidosättande medför ansvarspåföljd. Plikten har ansetts motiverad av näringslivets och allmänhetens krav på att få tillgång till vissa upplysningar om köpmannen och hans verksamhet, som lämnas under viss kontroll från det allmännas sida.⁷ Det gäller framför allt upplysningar om firman, om vem som står bakom företaget och om företagens ansvarighetsförhållanden.

När lagen ålägger köpmannen som en plikt att på egen bekostnad tillhandahålla näringsliv och allmänhet vissa uppgifter, befriar den honom samtidigt från skyldighet att i varje särskilt fall visa att det som registrerats varit känt för hans medkontrahent. Vad som införts i handelsregistret och kungjorts skall sålunda, som tidigare omtalats, anses ha kommit till tredje mans kännedom (7 § FmL).

Bruket att registrera firma har numera fullständigt trängt igenom i de registreringspliktiga näringsidkarnas krets. Det är också mycket vanligt att icke bokföringsskyldig näringsidkare anmäler sig för registrering i handelsregister för att få sin firma publicerad och skyddad.⁸ Denna utveckling innebär en viss garanti för att registrering i en ur allmän synpunkt önskvärd omfattning kommer till stånd utan att registreringsplikt föreskrives i lag. Genom att firmarättens uppkomst enligt förslaget knytes till registreringen torde dessutom intresset för registrering komma att avsevärt öka på grund av de fördelar i skyddshänseende som registreringen ger (se härom närmare motiven till 2 § första och andra styckena förslaget till firmalag). Mot lagstadgad registreringsplikt talar också den omständigheten att pliktens fullgörande i praktiken knappast går att effektivt kontrollera särskilt beträffande den stora gruppen av enskilda näringsidkare. Den i FmL föreskrivna bötespåföljden vid försummelse att anmäla firma synes betecknande nog nästan aldrig ha tillämpats. Utredningen har av anförda skäl funnit att registreringsplikten i princip bör kunna avskaffas.

Undantag bör dock göras för handelsbolag. Lagen om handelsbolag och enkla bolag torde förutsätta att vissa uppgifter om handelsbolag finnas tillgängliga i offentligt register, bl. a. uppgifter om bolagsmans behörighet att företräda bolaget, om vilken eller vilka av bolagsmännen som äro kommanditdelägare och om beloppet av varje kommanditdelägars utfästa

⁷ Jfr NJA II 1887 nr 3 s. 2 f., s. 20 och s. 22 samt *Eberstein*, Firma och varumärke, s. 17 f.

⁸ Intresset för registrering beror också på att näringsidkaren med hjälp av registreringsbeviset på ett enkelt sätt kan visa vem som är innehavare av rörelsen, t. ex. i bank och på postanstalt.

insats. Vissa regler om enkla bolag torde också ha som förutsättning att handelsbolag är intaget i handelsregister (se 45 § andra stycket jfrt med 50 och 51 §§).

Föreskrift om handelsbolags skyldighet att söka registrering har upptagits i *andra stycket* av förevarande paragraf. Registrering är icke nödvändig för att handelsbolag skall vinna rättspersonlighet,⁹ då det anses bli rättssubjekt redan genom bolagsavtalet.¹⁰

Registreringsplikt enligt *andra stycket* gäller även för kommanditbolag såsom en underart av handelsbolag.

Ansvar för att registreringsplikten för handelsbolag fullgöres åligger enligt 4 § samtliga bolagsmän. Angående straff för underlåten ansökan stadgas i 28 §.

I *tredje stycket* har intagits en bestämmelse om enkelt bolag som har motsvarighet i 8 § fjärde stycket FmL. Bestämmelsen återgår som förut nämnts på en regel i 45 § *andra stycket* lagen om handelsbolag och enkla bolag.

Vid registrering i handelsregister sker en prövning om sökanden är behörig att idka näring. Någon uttrycklig bestämmelse att sådan prövning skall ske finns dock icke i FmL. I 3 § FmL föreskrives emellertid bl. a. att registrering i handelsregister skall vägras om den anmälade icke iakttagit de föreskrifter som finnas för varje särskilt fall stadgade och denna bestämmelse har ansetts innebära att registrering skall vägras om den anmälade ej visar sig besitta de allmänna kvalifikationer som enligt *andra författningar* fordras för rätt att idka näring.

I 1 § näringsfrihetsförordningen stadgas att svensk man och kvinna är, med de undantag och inskränkningar samt under de villkor i övrigt som i förordningen upptagas, berättigad att i stad eller på landet idka handels- eller fabriksrörelse, hantverk eller annan hantering, att till utrikes ort utföra eller därifrån införa samt inrikes orter emellan fortskaffa varor ävensom att reda i skepp för såväl inrikes som utrikes fart. Från den allmänna näringsfrihet som sålunda fastslås i 1 § undantagas i 8 § vissa uppräknade näringar för vilka särskilda föreskrifter utfärdats. Anmärkas bör även att näringsfrihetsförordningen över huvud icke äger tillämpning på ett flertal näringar vilka äro av sådan art att de icke kunna inrymmas under uppräknningen i 1 §.

Näringsfrihetsförordningen stadgar som antytts vissa inskränkningar och villkor i fråga om svenska medborgares rätt till sådan näringsutövning som avses i förordningen. Bland annat uppställles såsom villkor att näringsidkare råder över sig och sin egendom när fråga är om grosshandel eller

⁹ Jfr vad som förut anförts om registrerat enkelt bolag.

¹⁰ En förutsättning härför är givetvis att syftet med avtalet är att omedelbart bilda ett handelsbolag. Jfr *Ntal*, s. 71 not 1.

försäljning av varor i bod eller från annat upplagsställe och detsamma gäller den som med biträde av annan än hustru och hemmavarande barn avser att till avsalu tillverka fabriks- eller hantverksarbeten eller såsom yrke utöva annan hantering (2 §). Särskilda regler gälla vidare bl. a. för gift kvinnas näringsutövning (4 §, varmed bör jämföras 7 § lagen om införande av nya giftermålsbalken), om omyndigs näringsutövning (6 §)¹¹ och om viss tillverkning innefattande kemisk behandling (7 §).

I näringsfrihetsförordningen finnas vidare stadganden som beträffande vissa näringar ange i vad mån anmälan till myndighet utgör förutsättning för näringens bedrivande. I 9 § 1 mom. föreskrives att den som vill idka grosshandel eller försälja varor i bod eller från annat upplagsställe eller, med biträde av annan än hustru och hemmavarande barn, till avsalu tillverka fabriks- och hantverksarbeten eller såsom yrke utöva annan hantering, skall göra skriftlig anmälan härom och därvid avlämna betyg som kunna vara erforderliga på grund av stadgandena i 2, 4, 6 och 7 §§, d. v. s. beträffande myndighet och konkursfrihet, makes tillstånd och borgen, förmyndares och överförmyndares tillstånd samt yrkeskunnighet vid viss fabriksrörelse. Anmälan skall göras hos länsstyrelsen eller, om näringen skall utövas i stad för vilken Kungl. Maj:t förordnat särskild registerförare att föra handelsregister, hos denne. Enligt 10 § 1 mom. skall anmälan enligt 9 § anses ha skett om firmaanmälan gjorts enligt FmL och denna anmälan varit åtföljd av de i 9 § 1 mom. omförmälda betygen. Enligt 10 § 2 mom. skall hos vederbörande myndighet föras särskild förteckning över dem som gjort anmälan enligt 9 § men icke upptagits i handelsregister. Denna förteckning brukar som förut nämnts kallas näringsregistret.

Beträffande utlännings rätt till näringsutövning ges särskilda regler i 25—31 §§ näringsfrihetsförordningen. Rätt för utlännning att här i riket idka näring som avses i förordningen är i allmänhet beroende av tillståndsprövning. För övrigt gälla i tillämpliga delar de allmänna stadganden som i förordningen äro meddelade i avseende på näringsutövning.

Om näringsfrihetsförordningen är allmänt tillämplig på svenska juridiska personer är tveksamt. Förordningen gäller emellertid beträffande sådana enskilda personer som äro delägare i handelsbolag och åtminstone sådana bolagsmän i kommanditbolag som deltaga i förvaltningen av bolagets angelägenheter.

Angående ovan berörda bestämmelser om rätten till näringsutövning hänvisas i övrigt till betänkande den 28 mars 1962 med förslag rörande den allmänna näringslagstiftningen (SOU 1962: 15),¹² s. 40 ff. och s. 77 ff.

I nämnda betänkande föreslås att näringsfrihetsförordningen skall upp-

¹¹ Ytterligare bestämmelser om omyndigs rätt att idka näring finnas i föräldrabalken, se 15 kap. 13 §. Jfr härmed 9 kap. 3 och 5 §§, 10 kap. 5 och 6 §§ samt 15 kap. 14 §. Uttrycket näring i föräldrabalken torde icke endast syfta på sådana näringsfång som avses i näringsfrihetsförordningen utan gälla näringsverksamhet över huvud taget.

¹² Avgivet av 1958 års näringsrättssakkunnige, justitierådet Otto Petrán.

håvas och att de allmänna regler som erfordras i stället skola införas i andra författningar. I fråga om omyndigs rätt att idka näring anses de enligt föräldrabalken redan gällande reglerna härom vara tillfyllest och näringsfrihetsförordningens föreskrifter i denna del därför kunna utgå utan att ersättas av ny lagstiftning. Som motsvarighet till ett likartat stadgande i näringsfrihetsförordningen föreslås i konkurslagen bestämmelse att konkursgäldenär icke får idka näring med vars utövande följer bokförings-skyldighet. Beträffande rätten till näringsutövning för gift kvinna föreslås att om äldre giftermålsbalken är tillämplig på makarnas förmögenhetsförhållanden den nu stadgade ordningen övergångsvis skall förbli gällande. Vidare har med hänsyn bl. a. till att enligt FmL uppgifter om bokföringspliktiga rörelser inflyta i handelsregister framlagts förslag att näringsfrihetsförordningens föreskrifter om näringsregister skola upphävas. I samband härmed föreslås dock viss komplettering av FmL.

När det gäller utlänningars och utländska juridiska personers rätt att idka näring har i betänkandet framlagts förslag till ny lag som skall ersätta bestämmelserna härom i näringsfrihetsförordningen och lagen om rätt för utländska bolag och föreningar att idka näring här i riket. Den nya lagen föreslås till skillnad från de nämnda författningarna skola omfatta alla slag av näringsverksamhet. I princip skall tillstånd utgöra förutsättning för rätt till näringsutövning.

I samband med förslaget om upphävande av föreskrifterna om näringsregister föreslås som ovan antytts i betänkandet att till komplettering av FmL:s bestämmelser skola utfärdas föreskrifter om de bevis som böra inges i samband med firmaanmälan till handelsregister. I betänkandet anföres härom bl. a. följande (s. 70 f.).

Med tanke på dem som har att göra anmälan enligt firmalagen torde det vara av värde om klara bestämmelser finns rörande de betyg som bör ingivas. Med nuvarande ordning uppstår knappast några problem, då näringsidkarna i regel torde göra näringsanmälan och firmaanmälan genom en och samma handling och därvid bifoga de betyg som enligt 9 § 1 mom. näringsfrihetsförordningen skall åtfölja näringsanmälan. Efter ett upphävande av stadgandena om näringsanmälan, skulle det bli mera märkbart att firmalagen saknar föreskrifter om de betyg som — redan enligt gällande praxis — är erforderliga för att firmaanmälan skall registreras. Föreskrifter härom torde därför böra införas.

På grund av det anförda föreslås, att näringsfrihetsförordningens stadganden om anmälningsskyldighet och registrering upphävas. Vidare föreslås, att till komplettering av firmalagens bestämmelser införes föreskrifter om de betyg som skall fogas till firmaanmälan. Med hänsyn till den förestående revisionen av firmalagstiftningen torde sistnämnda föreskrifter lämpligen kunna tills vidare utfärdas i administrativ ordning. Rörande föreskrifternas närmare innehåll må anföras följande. Till följd av vad som föreslagits i det föregående bör enskild näringsidkares firmaanmälan åtföljas av bevis att näringsidkaren är myndig eller, om näringsidkaren är omyndig, bevis om förmyndarens och överförmyndarens samtycke; skall rörelse å omyndigs vägnar drivas av förmyndare, bör företets bevis om överförmyndarens samtycke. Göres firmaanmälan av gift kvinna,

vars äktenskap ingåtts före år 1921, bör företes antingen bevis att mannen lämnat tillstånd till näringsutövningen och iklätt sig ansvarighet för de förbindelser hon i och för rörelsen kan komma att ingå, eller bevis att sådana åtgärder från mannens sida icke erfordras; sistnämnda förhållande är för handen, om nya giftermålsbalken gjorts tillämplig i fråga om makarnas förmögenhetsförhållanden eller om hustrun icke sammanlever med mannen. Vad angår konkurs har i det föregående föreslagits, att konkursgäldenär ej skall vara berättigad att idka näring, med vars utövande följer bokföringsskyldighet. Följaktligen bör firmaanmälan vara åtföljd även av bevis att näringsidkaren icke är i konkurstillstånd. — Med hänsyn till att enligt praxis utlänning anses skyldig att vid firmaanmälan styrka, att han är behörig att idka näring här i riket, torde föreskrift även härom böra intagas i författningen.

När det gäller firmaanmälan av handelsbolag bör beträffande envar av bolagsmännen företes bevis av innehåll som nyss angivits.

De avgivna förslagen äro under överbäggande i handelsdepartementet.

Enligt den sakkunniges förslag skall liksom nu kontroll ske från registreringsmyndighets sida, att den som vill idka bokföringspliktig näring uppfyller föreskrivna villkor för rätt till näringsutövning. Om denna fråga löses i överensstämmelse med det avgivna förslaget böra, som den sakkunnige framhållit, klara bestämmelser finnas om de bevis som skola företes i samband med näringsidkarens registrering i handelsregister. Då en registrering av en icke behörig näringsidkare lätt skulle kunna uppfattas såsom en kompetensförklaring böra bevis även avfordras icke bokföringsskyldig enskild näringsidkare. Sådan näringsidkare bör emellertid befrias från skyldighet att förete bevis om konkursfrihet och i stället åläggas att lämna uppgift om eventuellt konkurstillstånd. De av den sakkunnige föreslagna föreskrifterna om bevis angående behörighet att idka näring böra upptagas i den blivande tillämpningskungörelsen till lagen om handelsregister.

Här berörda föreskrifter kräva även viss komplettering eftersom handelsregistren enligt förslaget även öppnas för näringsdrivande stiftelse och ideell förening. Av styrelseledamot och styrelsesuppleant bör sålunda i registreringsansökan fordras uppgift om medborgarskap¹³ samt förklaring att ledamoten eller suppleanten icke är omyndig. Föreskrifter härom böra intagas i tillämpningskungörelsen.

Var ansökan om registrering skall göras framgår av 9 §. Bestämmelser om ansökans innehåll finnas i 10—13 §§. Rörande den civilrättsliga verkan av registrering hänvisas till 24 §.

3 §.

I denna paragraf har intagits en bestämmelse om registrering av prokura som har motsvarighet i 31 § första stycket FmL. Jfr i fråga om sistnämnda paragraf även 8 och 15 §§ i förslaget.

¹³ Uppgift om medborgarskap fordras nu enligt praxis även beträffande enskild näringsidkare och delägare i handelsbolag. Jfr i fråga om delägare i handelsbolag lag den 30 maj 1916 innefattande tillägg till lagen den 28 juni 1895 om handelsbolag och enkla bolag.

Registrering av prokura skall ske i handelsregister vari huvudmannen intagits. Ordalagen hindra givetvis icke att ansökan om registrering av prokura göres samtidigt som huvudmannen själv begär att bli registrerad.

Föreskriften att prokura registreras på anmälan av huvudmannen har överflyttats till förslaget 4 § tredje stycket.

Bestämmelser om ansökans innehåll finnas i 14 §.

4 §.

Förevarande paragraf innehåller bestämmelser om vem som skall göra ansökan om registrering.

Enskild näringsidkare som skall införas i handelsregister har givetvis att själv göra ansökan härom. Någon särskild regel i detta hänseende behövs icke. För handelsbolag, stiftelse och ideell förening, där ställföreträdarskap kan tillkomma flera personer, fordras däremot särskilda föreskrifter om vem som skall göra ansökan och, om fråga är om handelsbolag, ha ansvaret för registreringsskyldighetens fullgörande.

Enligt *första stycket* skall ansökan om registrering av handelsbolag göras av samtliga bolagsmän. Alla bolagsmännen skola sålunda skriva under ansökan för att registreringsmyndigheten skall godtaga de lämnade uppgifterna. Underskrifterna skola framför allt bestyrka uppgifterna om vilka som äro bolagsmän och om deras rätt att teckna firman.

Bestämmelsen i förevarande stycke, som har motsvarighet i 8 § andra stycket och 16 § tredje stycket FmL, innebär att samtliga bolagsmän bli ansvariga för att föreskriven registreringskyldighet fullgöres (jfr förslaget 2 § andra stycket). Föreskriften i 8 § andra stycket FmL om anmälningskyldighet för likvidator som utsetts av rätten har knappast någon praktisk betydelse och har icke upptagits i förslaget.

Första stycket gäller även ansökan om registrering av enkelt bolag. Sådan ansökan, som är frivillig, skall således göras av samtliga bolagsmän.

I *andra stycket* föreskrives att ansökan om registrering av stiftelse och ideell förening skall göras av styrelsen. Det är i och för sig tillräckligt att ansökningen göres av beslutfört antal styrelseledamöter. På grund av bestämmelsen i 15 §, som innebär att firmatecknares namnteckning skall finnas att tillgå hos registreringsmyndigheten, torde det emellertid bli vanligt att ansökningen undertecknas av samtliga styrelseledamöter och styrelse-suppleanter.

Bestämmelser om vad ansökan skall innehålla i varje särskilt fall meddelas i 10—13 §§.

I samband med registrering i handelsregister prövas som förut nämnts även sökandens behörighet att idka näring. Rörande de bevis som i anledning av denna prövning skola fogas vid ansökningen hänvisas till motiven till 2 §.

När stiftelse och ideell förening söka registrering skall registreringsmyn-

digheten pröva om de äga rättspersonlighet. Stiftelse och ideell förening anses ha rättspersonlighet så snart de erhållit en någorlunda fast organisation. Detta krav torde vara uppfyllt för stiftelse om den har styrelse (jfr NJA II 1929 s. 235) och för ideell förening om den antagit stadgar av viss utförlighet och utsett styrelse (jfr SOU 1949: 17 s. 80). Föreskrifter om de handlingar som skola fogas vid ansökningen för att styrka att stiftelse och ideell förening äga rättspersonlighet böra intagas i tillämpningskungörelsen.

Enligt *tredje stycket* registreras prokura på ansökan av huvudmannen. Är huvudmannen handelsbolag skall ansökan göras av samtliga bolagsmän. Första punkten i bestämmelsen har motsvarighet i 31 § första stycket FmL. Föreskriften om prokura för handelsbolag tillämpas redan i praxis på grund av en regel i 18 § lagen om handelsbolag och enkla bolag. Enligt denna gäller om prokura i handelsbolag att prokura må meddelas endast av samtliga bolagsmännen i förening.¹⁴

Ansökan om registrering skall självfallet göras skriftligen.

Om anmälningskyldighet när ändring skett i förhållande som blivit registrerat ges föreskrifter i 18 och 19 §§.

5 §.

I *första punkten* av denna paragraf föreskrives att näringsidkare skall intagas i handelsregister under den firma varunder han ämnar driva sin verksamhet.

Bestämmelsen har närmast motsvarighet i föreskriften i 8 § första stycket FmL om näringsidkarens skyldighet att anmäla sin firma till införande i handelsregistret.

Såsom förut nämnts ha samtliga registreringsbestämmelser om firma som äro av allmän natur sammanförts i förslaget till fimalag. Stadgandet i *andra punkten* erinrar om att dessa bestämmelser skola iakttagas och föreskriver att därjämte skall »gälla vad nedan i 6 och 7 §§ sägs». I 6 § meddelas vissa särskilda bestämmelser om innehållet i handelsbolags firma medan 7 § har naturen av ordningsföreskrift.

Firma kan enligt 12 § förslaget till fimalag registreras i översättning (se härom motiven till nämnda paragraf). Registrering skall i tillämpliga delar ske enligt bestämmelserna om registrering av firma.

6 §.

I denna paragraf upptagna bestämmelser om innehållet i firma för handelsbolag motsvaras av föreskrifter i 9 § FmL som även behandlar enskild näringsidkares firma.

Enligt 9 § FmL skall firma som registreras för enskild näringsidkare innehålla hans släktnamn med eller utan förnamn och firma som registreras för handelsbolag upptaga alla bolagsmännens namn eller innehålla namnet

¹⁴ Jfr *Nial*, s. 201 f.

på en av dem med tillägg som antyder att flera bolagsmän finnas. Motsvarighet till dessa bestämmelser har icke intagits i förslaget då utredningen accepterat bruket av realfirma både för enskilda näringsidkare och handelsbolag. Skälen för godtagandet av realfirma ha redovisats i motiven till 1 § förslaget till firmalag.

Rörande handelsbolags firma föreskrives i *första punkten* att firman skall utvisa att delägarna äro flera. Denna föreskrift motiveras av principen om sanning i firma som här ställer kravet att allmänheten genom firman bör få reda på att den har med ett handelsbolag att göra (se härom motiven till 10 § förslaget till firmalag). Från praktisk synpunkt kan det emellertid ifrågasättas om en sådan föreskrift skall upprätthållas. Hyser tredje man uppfattningen att en rörelse endast har *en* innehavare kan det sålunda ur ekonomisk synpunkt bara vara till hans fördel om ytterligare en eller flera personer äro ansvariga mot honom. Att firman icke anger att rörelsen drives av handelsbolag kan dock medföra den olägenheten att tredje man icke anser sig behöva gå till handelsregistret för att få upplysning om vem som äger företräda bolaget.

Från regeln att firma skall ange om rörelsen drives av enskild näringsidkare eller av handelsbolag göras vissa undantag i 20 § andra stycket som sammanhånga med bestämmelserna om överlåtelse av firma.

I *andra punkten* stadgas att firma för handelsbolag vari finns kommanditdelägare skall innehålla ordet kommanditbolag. Bestämmelsen har motsvarighet i 9 § tredje stycket FmL.¹⁵

Vid sidan av ovannämnda bestämmelser om firmas innehåll meddelas i 9 § FmL vissa föreskrifter med syfte att förhindra registrering av vilseledande firmor.¹⁶ Föreskrifter med detta syfte finnas även i 10 § första stycket FmL. Utredningen har i 10 § förslaget till firmalag upptagit en allmän regel om förbud mot registrering av firma som är ägnad att vilseleda allmänheten. Specialförbud mot vilseledande firma kunna nämligen aldrig göras fullständiga. De särskilda registreringsförbuden mot vilseledande firma i 9 och 10 §§ FmL — liksom i de olika lagarna om firmaregister — ha därför icke upptagits i förslaget utan ersättas av det generella registreringsförbudet i 10 § förslaget till firmalag.

7 §.

Enligt denna paragraf skall firma skilja sig från annan i samma register förut införd firma även om firmorna icke avse verksamhet av samma eller liknande slag. Regeln har närmast motsvarighet i föreskriften i 10 § andra stycket FmL att firma tydligt skall skilja sig från andra för samma kommun

¹⁵ Jfr 38 § andra stycket och 43 § andra stycket lagen om handelsbolag och enkla bolag.

¹⁶ Jfr beträffande enkelt bolag verkan av att delägarna använda kollektivbeteckning som är vilseledande, 50 § lagen om handelsbolag och enkla bolag. Kollektivbeteckning som där avses är icke firma och kan icke intagas i handelsregister.

förut i handelsregistret intagna, ännu bestående firmor (se om betydelsen av denna regel motiven till 4 § förslaget till firmalag).

Bestämmelsen är en ren ordningsföreskrift. Begreppet förväxlingsbar firma som är grundläggande för firmarättens innehåll bestämmes sålunda icke här utan i 5 § förslaget till firmalag. Enligt sistnämnda paragraf skola kännetecken enligt huvudregeln anses förväxlingsbara endast om de avse verksamhet av samma eller liknande slag. Denna regel skall även tillämpas vid firmas registrering (se 11 § punkterna 5 och 6 förslaget till firmalag). Vid registrering av firmor i samma register kan emellertid regeln som förut nämnts icke helt upprätthållas. I samma register böra nämligen identiska firmor icke införas även om de avse olika slag av verksamhet eftersom detta kan medföra att företagen blandas samman vid handhavandet av registret. Enligt förevarande paragraf skall sålunda ny firma oberoende av innehavarens bransch skilja sig från andra förut i samma register införda firmor. Denna föreskrift torde innebära små krav på olikhet mellan firmorna.

Enligt övergångsbestämmelserna får firma som registrerats jämlikt äldre lagen utan hinder av föreskriften i denna paragraf av innehavaren användas i oförändrad form. Om näringsidkare kunna blandas samman vid registrets handhavande äger emellertid registreringsmyndigheten att i registret inom parentes tillägga en särskiljande Ortsbestämning.

8 §.

I denna paragraf har intagits en bestämmelse om registrering av prokura som har motsvarighet i 31 § första stycket FmL. En formell ändring har gjorts då 25 och 26 §§ FmL enligt förslaget överflyttas till en särskild lag om prokura där de ingå som 1 och 2 §§.

9 §.

Denna paragraf innehåller föreskrifter om var ansökan om registrering skall göras. Paragrafen har motsvarighet i 16 § första och andra styckena FmL. Tredje stycket i sistnämnda paragraf är obehövt med hänsyn till den föreslagna lydelsen av 4 § första och andra styckena.

I *första stycket* föreskrives att enskild näringsidkare och handelsbolag skall göra ansökan om registrering hos länsstyrelsen i det län där verksamheten skall drivas eller, om verksamheten skall drivas inom flera län, hos länsstyrelsen i det län där huvudkontor skall inrättas. I förhållande till FmL ha främst vidtagits de ändringar som påkallas av förslaget om inrättande av ett handelsregister för varje län.

I *andra stycket* har efter förebild av 4 § första stycket lagen om ekonomiska föreningar upptagits föreskrift att ansökan om registrering av stiftelse och ideell förening skall göras hos länsstyrelsen i det län där stiftelsens eller föreningens styrelse enligt stadgarna har sitt säte. Det får näm-

ligen antagas att också näring i dessa fall i regel drives inom det län där styrelsen har sitt säte.

Har förordnande enligt 1 § andra stycket meddelats skall ansökan självfallet ske hos den länsstyrelse där det gemensamma handelsregistret föres.

Om avdelningskontor med självständig förvaltning, s. k. filial, inrättas i annan kommun än där huvudkontor är beläget skall enligt 16 § andra stycket FmL anmälan till registret för den kommunen ske innan firman får användas där. Denna föreskrift torde framför allt vara motiverad av två skäl: dels det allmännas intresse att för statistiskt ändamål få uppgift huruvida näringsidkarens verksamhet är uppdelad på flera lokalt avgränsade enheter (verksamhetsställen) och dels näringsidkarens intresse att erhålla skydd för sin firma.

Av hänsyn till den statliga statistiken finns det icke längre anledning att ålägga näringsidkaren anmälningsskyldighet för filial. Uppgifter om företagets verksamhetsställen inhämtas numera genom det hos statistiska centralbyrån upprättade centrala företagsregistret (se härom avsnittet om firmaregister och registreringsmyndigheter). Näringsidkaren bör däremot ha möjlighet att registrera firma även inom län där han icke har huvudkontor om han har behov av firmaskydd utanför det ursprungliga länet. En sådan regel bör gälla redan därför att registrering enligt förslaget är den primära rättsgrunden för firmaskydd.

Registrering inom annat län än där huvudkontor är beläget bör icke vara beroende av att ett avdelningskontor inrättas inom länet. För att hindra onödiga registreringar inom flera län bör emellertid förhöjd avgift uttagas vid registrering utanför ursprungslänet. En spärr mot sådana registreringar utgör dessutom regeln i 18 § andra stycket förslaget till firmalag enligt vilken registrering kan hävas om firma icke tagits i bruk inom två år från registreringen eller över huvud icke blivit använd under de två senaste åren.

I enlighet med det anförda har i *tredje stycket* av förevarande paragraf föreskrivits att näringsidkaren utan hinder av vad i första och andra styckena sägs må söka registrering även i handelsregister för annat län där verksamheten är avsedd att drivas.

Det har icke ansetts påkallat att som i 16 § andra stycket andra punkten FmL meddela särskild föreskrift om rörelse som har huvudkontor utom riket. Tillstånd till näringsutövning har endast undantagsvis beviljats utlänning som icke är bosatt här i landet.¹⁷ Driver utlänning efter tillstånd näringsverksamhet i Sverige blir han för denna verksamhet underkastad samma regler som svenskar.

10 §.

I denna paragraf meddelas bestämmelser om vad enskild näringsidkares ansökan skall innehålla. Paragrafen ersätter 17 § FmL.

¹⁷ Angående utländska rättssubjekts rätt till näringsutövning i Sverige, se SOU 1962: 15 s. 77 ff

Enligt *punkterna 1 och 2* skall, liksom enligt 17 § FmL, ansökan innehålla uppgift om näringsidkarens firma och hans fullständiga namn och hemvist. I registret intages näringsidkaren under firman. Om denna ges närmare bestämmelser i firmalagen och vid sidan härav skall sökanden iakttaga regeln i 7 § att firman oberoende av verksamhetens art skall skilja sig från annan i registret förut införd firma. Syftet med bestämmelsen att hemvist skall uppges är, utom att individualisera näringsidkaren, att ge registreringsmyndigheten möjlighet att sätta sig i förbindelse med honom då så erfordras. En föreskrift om företagets postadress meddelas i punkt 4.

I ansökan skall vidare enligt *punkt 3* anges näringsverksamhetens art och geografiska omfattning. Enligt FmL fordras endast angivande av rörelsens allmänna beskaffenhet. Förslaget innebär att verksamhetens art skall uppges vilket är nödvändigt bl. a. på den grund att rätten till firman i princip är begränsad till den bransch eller de branscher inom vilka verksamheten skall utövas. Vidare krävs uppgift om verksamhetens geografiska omfattning eftersom firmarätten där firman icke skall användas inom hela registreringsområdet kan bli begränsad till del av detta (se i anslutning till det anförda 4 och 5 §§ förslaget till firmalag).

Genom uppgifterna i punkt 3 skall sålunda enligt förslaget även klargöras omfattningen av den firmarätt på vilken sökanden gör anspråk och uppgifterna skola därför samtidigt bilda underlag för registreringsmyndighetens prövning huruvida hinder föreligger mot registrering på grund av annans äldre rätt till firma eller varumärke (se härom 11 § punkterna 5 och 6 förslaget till firmalag samt det i motiven till nämnda förslag upptagna avsnittet om registreringsmyndigheternas granskningskyldighet enligt 9—11 §§).

Verksamhetens art får icke bestämmas så allmänt som nu ofta sker då detta skulle medföra en alltför vidsträckt firmarätt. Hur långt kravet på specificering skall drivas får närmare bestämmas genom praxis (se härom motiven till 5 § första stycket förslaget till firmalag).

I fråga om verksamhet som icke skall drivas inom hela länet bör sökanden ange den kommun eller den ort där verksamheten skall utövas.

Enligt *punkt 4* skall i ansökan uppges, förutom kontorets postadress, den ort där huvudkontor skall inrättas. Orten för huvudkontoret avgör enligt 9 § första stycket var ansökan skall göras om verksamheten skall drivas inom flera län. Föreskriften i FmL att platsen för avdelningskontor och dettas postadress skall anmälas har utgått eftersom avdelningskontor som förut nämnts icke behöver anmälas enligt förslaget.

Om sökandens namnteckning ges en bestämmelse i 15 §. Angående de bevis som skola fogas vid ansökan hänvisas till motiven till 2 §.

Enligt 27 § andra stycket skall vid ansökan om registrering erläggas avgift med belopp som Kungl. Maj:t föreskriver.

11 §.

I denna paragraf ges bestämmelser om vad handelsbolags ansökan skall innehålla. Paragrafen ersätter 18 § FmL.

Enligt *punkterna 1—4* skall ansökan innehålla uppgift om bolagets firma, näringsverksamhetens art och geografiska omfattning, den ort där huvudkontor skall inrättas och kontorets postadress samt bolagsmännen fullständiga namn och hemvist. Rörande dessa föreskrifter och de ändringar som föreslagits i jämförelse med FmL hänvisas till motiven till 10 §.

Enligt *punkt 5* skall, liksom enligt 18 § FmL, i ansökan uppges av vem och huru bolagets firma skall tecknas, där ej denna befogenhet skall utövas av varje bolagsman för sig. Huvudregeln är att varje bolagsman äger teckna firman där ej annat avtalats (se 16 § lagen om handelsbolag och enkla bolag). Och det är endast de inskränkningar i denna rätt vilka anges i punkt 5 som få registreras. I registret får sålunda intagas överenskommelse mellan bolagsmännen att endast någon eller några av dem eller endast några eller alla i förening skola äga teckna firman.¹⁸ I registret får däremot icke införas uppgift om s. k. kvalificerad firmateckning, d. v. s. därom att viss bolagsman väl äger som firmatecknare sluta avtal i allmänhet med tredje man men att han icke äger rätt att ensam utan allenast gemensamt med annan under-teckna t. ex. växlar, checkar o. s. v.

Kommanditdelägare är utesluten från befogenheten att förträda bolaget (se 41 § lagen om handelsbolag och enkla bolag; jfr Nial, s. 356).

Vad angår ansökan av kommanditbolag föreskrives i *andra stycket* att denna förutom uppgifterna i punkterna 1—5 skall innehålla uppgift om vilken eller vilka av bolagsmännen som äro kommanditdelägare och beloppet av varje sådan bolagsmans utfästa insats. Bestämmelsen motsvarar med smärre jämkningar 18 § andra stycket FmL.

Om firmatecknares namnteckning ges en bestämmelse i 15 §. Angående de bevis som beträffande samtliga bolagsmän skola fogas vid ansökan hänvisas till motiven till 2 §. Om avgift som skall erläggas vid ansökan, se 27 § andra stycket.

12 §.

I denna paragraf ges bestämmelser om vad stiftelses ansökan skall innehålla. Paragrafen saknar motsvarighet i FmL.

Enligt *punkterna 1 och 2* skall ansökan innehålla uppgift om den firma under vilken stiftelsen skall driva näring och om stiftelsens eget namn om det ej sammanfaller med firman. Namn på stiftelse och ideell förening faller utanför området för den föreslagna firmalagen om namnet icke användes i utövning av näringsverksamhet (se 1 § första stycket förslaget till firma-

¹⁸ Rörande frågan huruvida bolagsmännen helt kunna avstå från ställföreträdarskapet och uppdraga detta åt utomstående se Nial, s. 185 f.

lag). För stiftelse och ideell förening föreligger enligt förslaget icke heller skyldighet att i firma intaga det egna namnet och dessa juridiska personer kunna sålunda ha firma som icke sammanfaller med deras eget namn. Stiftelser som huvudsakligen tillgodose sitt syfte genom verksamhet av ekonomisk art torde emellertid som regel för denna verksamhet komma att använda firma som består av deras eget namn. En stiftelse av detta slag är exempelvis Stiftelsen Malmö Sjöfartshotell. I övriga fall torde det egna namnet som regel komma att ingå som huvudbeståndsdel av firman så att denna bildas genom att namnet kombineras med någon allmän benämning på verksamhetens art. Så snart firman icke sammanfaller med det egna namnet skall detta namn emellertid särskilt anges i ansökan om registrering.

Enligt *punkt 3* skall i ansökan uppges näringsverksamhetens art och geografiska omfattning. Rörande denna föreskrift hänvisas till motiven till 10 §.

I ansökan skall vidare enligt *punkterna 4 och 5* anges den ort där stiftelsens styrelse har sitt säte samt stiftelsens postadress och styrelseledamöternas och, där suppleanter utsetts, deras fullständiga namn och hemvist. Orten för styrelsens säte avgör enligt 9 § andra stycket var ansökan om registrering skall göras.

Enligt *punkt 6* skall i ansökan uppges av vem och huru stiftelsens eget namn tecknas om ej denna befogenhet tillkommer styrelsen ensam. Ställföreträdare för en stiftelse är i första hand styrelsen. I egenskap av ställföreträdare äger styrelsen att i stiftelsens namn teckna dess firma. Samma befogenhet tillkommer om annat icke föreskrivits den eller dem som i övrigt äga företräda stiftelsen. Om styrelsen bemyndigat annan att teckna stiftelsens eget namn skall fördenskull uppgift härom lämnas i registreringsansökan.

Stiftelses firma tecknas som nämnts i stiftelsens namn. Detta innebär att jämte firman skall skrivas stiftelsens eget namn varefter de som äga företräda stiftelsen skola underskriva sina namn, exempelvis

Solstickeboden

Stiftelsen Solstickan

G. Andersson

E. Pettersson

Företrädes stiftelsen av prokurist sker firmateckningen enligt de härom gällande reglerna (jfr 28 § FmL).

Om firmatecknarens namnteckning ges en bestämmelse i 15 §. Rörande de bevis och de handlingar som skola fogas vid ansökan hänvisas till motiven till 2 och 4 §§. Om avgift som skall erläggas vid ansökan, se 27 § andra stycket.

13 §.

I denna paragraf som även saknar motsvarighet i FmL ges föreskrifter om vad ideell förenings ansökan skall innehålla. Föreskrifterna äro likalydande med bestämmelserna om stiftelses ansökan i 12 §.

14 §.

Denna paragraf upptager bestämmelser om vad ansökan om registrering av prokura skall innehålla. Paragrafen har icke någon direkt motsvarighet i FmL.

Enligt paragrafen skall i ansökan anges den firma för vilken prokuran skall gälla samt prokuristens fullständiga namn och hemvist.

Föreskrift att prokurans innehåll skall uppges har icke upptagits i paragrafen. Prokura är i princip en generell fullmakt som i förhållande till godtroende tredje man ger prokuristen behörighet att i allt vad som hör till huvudmannens rörelse handla på hans vägnar utan att det i regel har någon betydelse om vissa inskränkningar i behörigheten uppställts i prokuran själv (se 25 och 27 §§ FmL).¹⁹ Godtroende tredje man behöver sålunda icke vända sig till handelsregistret för att efterforska hur prokuran lyder (jfr 26 § FmL).

Å andra sidan anger lagen själv att prokuran ej omfattar behörighet att överlåta eller inteckna huvudmannens fasta egendom (25 § FmL). Detta gäller således om intet härom är nämnt i fullmakten eller i ansökan till registret. Vill huvudmannen bemyndiga prokuristen att företräda honom i nyssnämnda hänseenden bör om prokuran är registrerad till handelsregistret anmälas att dessa särskilda befogenheter tillkomma prokuristen. Vidare gäller som allmän regel att om firmainnehavare meddelar flera personer prokura dessa äro behöriga att var för sig självständigt företräda huvudmannen. För att kollektivprokura skall föreligga föreskrives i 26 § FmL att det uttryckligen i fullmakten anges att prokuran endast får användas av prokuristerna gemensamt. Om prokuran är registrerad bör givetvis denna inskränkning anmälas till registret (jfr förslagets 8 § samt 31 § första stycket FmL).

Som framgår av 4 § tredje stycket registreras prokura på ansökan av huvudmannen. Föreskrift att ansökan även skall vara underskriven av prokuristen har icke meddelats. På grund av bestämmelsen i 15 §, som innebär att firmatecknares namnteckning skall finnas att tillgå hos registreringsmyndigheten, torde det emellertid bli vanligt att ansökningen också undertecknas av prokuristen.

De i motiven till 2 § omnämnda föreskrifterna om prövning av behörigheten att idka näring gälla icke prokurist. För utlänning som är prokurist behöver sålunda icke företes bevis om näringstillstånd. Detta skulle kunna

¹⁹ Jfr *Nial*, s. 200 f.

utnyttjas till att kringgå reglerna om utlänningars rätt att idka näring här i riket. Utredningen har ansett sig böra fästa uppmärksamheten på denna fråga ehuru den lär falla utanför utredningens uppdrag.

Enligt 27 § andra stycket skall vid ansökningen erläggas avgift med belopp som föreskrives av Kungl. Maj:t.

15 §.

Denna paragraf innehåller föreskrift enligt vilken namnteckning av firmatecknare skall finnas att tillgå hos registreringsmyndigheten. Paragrafen ersätter 22 § första punkten och 31 § andra stycket FmL.

Enligt FmL skall envar som är berättigad att teckna anmäld firma egenhändigt inskriva *hela* firmateckningen i handelsregistret eller i ett särskilt bihang till detta om icke firmateckningen verkställts på anmälningsskriften och blivit styrkt av vittnen. Syftet härmed är att bereda visst skydd mot namnförfalskningar (se 1884 års förslag s. 30). Genom att jämföra en underskrift med den firmateckning som finns hos registreringsmyndigheten skulle man kunna förvissa sig om att underskriften skett av behörig person. En sådan jämförelse förekommer emellertid sällan varför föreskriften saknar nämnvärd praktisk betydelse. Som framgår av 30 § förslaget till firmalag skall dessutom underskriften i regel bestå av firmastämpel jämte namnteckning. Föreskriften har därför i överensstämmelse med motsvarande bestämmelser i aktiebolagslagen (32 § sjunde stycket) och lagen om ekonomiska föreningar (9 § tredje stycket) ändrats till att avse firmatecknarens egen namnteckning. Bestämmelsen i FmL enligt vilken firmatecknare äger inskriva sin namnteckning i registret eller bihang till detta har icke medtagits i förslaget. I stället har i förevarande paragraf föreskrivits att om firmatecknare ej på ansökan om registrering skrivit sin av vittnen styrkta namnteckning vid ansökningen skall fogas en särskild bilaga därå namnteckningen finns och blivit styrkt av vittnen. Om firmatecknare hos registreringsmyndigheten bekräftar sin namnteckning på ansökningen krävs emellertid icke någon särskild bilaga med namnteckning. Sådan bilaga behöver sålunda som regel icke bifogas om sökanden personligen inger ansökan om registrering.

Bestämmelsen gäller envar som ensam eller gemensamt med annan är berättigad att teckna firman. Även prokurist avses. För stiftelse och ideell förening blir föreskriften exempelvis tillämplig på styrelseledamot och styrelsesuppleant som äger att i stiftelsens eller föreningens namn teckna dess firma.

16 §.

I denna paragraf ges regler om behandlingen av registreringsansökan. Paragrafen ersätter 3 § första stycket FmL.

FmL innehåller icke några föreskrifter om underrättelse till sökanden

angående hinder för bifall till ansökningen i formellt eller materiellt hänseende. I 3 § första stycket FmL föreskrives endast att registrering skall vägras om den anmälade icke iakttagit de föreskrifter som finnas för varje särskilt fall stadgade eller anmälan innehåller annat än som enligt lag får intagas i registret. I praxis har emellertid sedan gammalt tillämpats ett förfarande enligt vilket sökanden under hand underrättats om anmärkningar mot ansökan och uppmanats att vidtaga rättelse. Först sedan sådan underrättelse i föreläggandeform icke iakttagits har beslut om avslag på ansökan meddelats.

Såväl VmL (19 §) som NL (31 §) innehålla uttryckliga bestämmelser om föreläggande då ansökan är ofullständig eller av annat skäl icke kan bifallas utan komplettering (jfr även 15 § första stycket förslaget till patentlag, prop. 1966: 40 s. 113 f.). Sådana bestämmelser böra även intagas i förevarande lag där registreringsansökan främst avser sökandens firma. I enlighet härmed har i första stycket av denna paragraf upptagits bestämmelse att om sökanden icke iakttagit vad som är föreskrivet om ansökan eller registreringsmyndigheten finner annat hinder föreligga för bifall till ansökningen sökanden skall föreläggas att inom viss tid avgiva yttrande eller vidtaga rättelse.

Enligt bestämmelsen skall myndigheten underrätta sökanden om varje slag av registreringshinder. Ibland kan det emellertid vara lämpligt att i första omgången begränsa anmärkningarna till formella brister och uppskjuta den materiella granskningen tills ansökningen uppfyller vissa grundläggande villkor, t. ex. att uppgift lämnats om firman, ansökningsavgiften erlagts o. s. v. Det har överlämnats åt registreringsmyndigheten att avgöra inom vilken tid sökanden enligt föreläggandet skall avhjälpa anmärkt brist. Bestämmelsen i första stycket hindrar givetvis ej att registreringsmyndigheten som hittills söker åstadkomma rättelse genom underhandskontakt med sökanden.

Om sökanden icke följer föreläggandet sker icke någon ytterligare saklig prövning av ansökan. I andra stycket av förevarande paragraf föreskrives sålunda att om sökanden underlåter att inom förelagd tid inkomma med yttrande eller vidtaga åtgärd för att avhjälpa anmärkt brist ansökningen skall avskrivnas. Underrättelse om denna påföljd skall intagas i föreläggandet. Denna bestämmelse som saknar motsvarighet i FmL ansluter sig till vad i VmL och NL stadgas om avskrivning av ansökan (se 19 § VmL och 31 § NL; jfr 15 § andra stycket förslaget till patentlag).

Anordningen med avskrivning är praktisk både för sökanden och registreringsmyndigheten. Sökande som på grund av föreläggandet funnit det utsiktslöst att fullfölja ansökningen eller av andra skäl förlorat intresset härför slipper onödigt merarbete. För myndigheten medför avskrivning den fördelen att beslutet i regel kan fattas som en enkel expeditionsåtgärd utan att mera kvalificerad personal behöver anlitas. Prövningen går endast

ut på att avgöra om förutsättningarna för avskrivning föreligga, d. v. s. i allmänhet om svar på föreläggandet inkommit eller ej.

Om sökanden efterkommit föreläggandet skall ansökan upptagas till fortsatt saklig prövning. Finner myndigheten därvid att hinder mot bifall till ansökningen alltjämt föreligger blir *tredje stycket* av förevarande paragraf tillämpligt. Enligt detta stycke skall ansökningen avslås under förutsättning att hindret tidigare anförts så att sökanden haft tillfälle att yttra sig däröver. Avslagsbeslut bör om detta icke enligt sakens natur är obehövt innehålla de skäl på vilka avgörandet grundas.²⁰ Om beslutet skall sökanden underrättas men särskild bestämmelse härom har icke ansetts nödvändig.

Enligt bestämmelsen i tredje stycket har registreringsmyndigheten möjlighet att ge förnyat föreläggande. Om sådant föreläggande skall utfärdas blir framför allt beroende på myndighetens bedömning av utsikterna att ansökningen skall kunna godkännas efter ytterligare kompletteringar.

Mot slutligt beslut enligt tredje stycket får talan föras genom besvär enligt 25 §.

Om ansvar för bolagsmän som försumma att göra ny ansökan stadgas i 28 §.

17 §.

I denna paragraf ges föreskrifter om de uppgifter som skola intagas i registret när registrering beviljas. Paragrafen har icke någon direkt motsvarighet i FmL.

Enligt FmL är det näringsidkarens anmälan som införes i handelsregistret. Innehåller anmälan annat än som enligt lag får intagas i registret skall registrering vägras (3 § första stycket). FmL ger emellertid utom beträffande inskränkningar i prokura icke någon anvisning om vad som icke får intagas i registret. Med hänsyn till näringsidkarens registrering har det tydligen ansetts självklart att endast de uppgifter skola registreras för vilka näringsidkaren är anmälningsskyldig enligt 17 eller 18 § FmL.

I lagen bör uttryckligen anges vilka uppgifter som skola införas i handelsregister när registrering beviljas. I *första stycket* av förevarande paragraf har sålunda upptagits bestämmelse att om ansökan om näringsidkarens registrering bifallits firman och övriga i 10—13 §§ föreskrivna uppgifter skola införas i registret.

Bifalles ansökan om registrering av prokura skola enligt *andra stycket* prokuran och de i 14 § angivna uppgifterna om prokuristen införas i registret under den firma för vilken prokuran skall gällande bli.

Prokura registreras oftast endast genom att uppgift om uppdraget som

²⁰ Rörande motivering av förvaltningsmyndighets beslut, se besvärssakkunnigas betänkande *Lag om förvaltningsförfarandet* (SOU 1964: 27), s. 438 ff.

prokurist införes i registret. Som framgår av motiven till 14 § böra emellertid i registret i vissa fall även införas uppgifter om prokurans innehåll.

Vad i registret införes skall enligt 23 § kungöras genom registreringsmyndighetens försorg. Och det som blivit vederbörligen kungjort presumeras enligt 24 § ha kommit till tredje mans kännedom.

18 §.

I denna paragraf ges föreskrifter angående anmälan om ändring i förhållande varom inskrivning skett i registret. Paragrafen ersätter bestämmelser i 21 § 1 och 3 mom., 22 § andra punkten samt 32 § FmL.

I *första stycket* som motsvarar 21 § 1 mom. FmL föreskrives att anmälan ofördröjligen skall göras så snart ändring skett i förhållande som blivit registrerat. Bestämmelserna ha något förtydligats i jämförelse med FmL. För att förebygga att upphörda företag kvarstå i registret har det fall att näringsidkaren slutat med sin verksamhet uttryckligen nämnts i lagtexten (jfr 22 § nedan). Som exempel har även upptagits överlåtelse av verksamheten. Samtidigt har det i FmL nämnda fallet att dödsbo fortsätter verksamheten fått utgå.

Enligt FmL föreligger icke skyldighet att anmäla ändring av hemvist. Sådan skyldighet föreskrives däremot i förslaget för att ge registreringsmyndigheten större möjlighet att få förbindelse med näringsidkaren eller med företrädare för honom.

Ändras eller återkallas registrerad prokura föreligger även anmälningskyldighet enligt förevarande stycke.

Bestämmelsen i 21 § 3 mom. FmL att ny fullständig anmälan skall göras om rörelse flyttas från en kommun till en annan eller ändring sker i själva firman har icke upptagits i förslaget. Handelsregister omfattar enligt förslaget hela länet. Flyttas en verksamhet från ett län till ett annat skall självfallet ansökan om registrering göras i det nya länet liksom också anmälan om verksamhetens upphörande skall göras i det gamla. Det torde icke vara nödvändigt att direkt utsäga detta i lagtexten. Ändring i firman behöver icke föranleda annat än anmälan om firmaändringen.

Meddelande om konkurs och om ändring i registrerat förhållande genom domstols beslut behandlas i 21 §.

Enligt *andra stycket* av förevarande paragraf skall vad i 15 § finns föreskrivet om firmatecknares namnteckning äga motsvarande tillämpning då bemyndigande för ny person att teckna näringsidkarens firma anmäles. Stycket motsvarar 22 § andra punkten FmL.

Föreskrifter om vem som är skyldig att göra anmälan ges i 19 §. Om ansvar vid underlåten anmälan stadgas i 28 §.

19 §.

I denna paragraf ges föreskrifter om vem som skall göra anmälan om

ändring enligt 18 §. Paragrafen ersätter föreskrifter i 21 § 1 och 2 mom. FmL.

Enligt *första stycket* i förevarande paragraf skall liksom enligt FmL anmälan i den mån ej annat följer av övriga bestämmelser göras i den ordning som föreskrives för ansökan om registrering. Anmälan skall sålunda ske skriftligen och vara underskriven för handelsbolag av samtliga bolagsmän och för stiftelse och ideell förening av styrelsen (jfr 4 §).

Enskild näringsidkare skall givetvis själv göra alla anmälningar. Om näringsidkaren avlidit skall anmälan enligt FmL göras av hans dödsbodelägare och sålunda vara underskriven av dem alla. Förfarandet är omständligt men motiveras av att firman för dödsboet ofta representerar ett betydande ekonomiskt värde.

Dödsbo betraktas numera som en juridisk person vilken företrädes av dödsbodelägarna om ej särskild dödsboförvaltning är anordnad (se 18 kap. 1 § ärvdabalken). Vid enskild näringsidkares död förvärfvas hans firma och näringsverksamhet följaktligen av dödsboet som har att göra anmälan om förvärvet och övriga ändringar, om rörelsen fortsättes för dödsboets räkning. Om någon av dödsbodelägarna eller annan person har boets egendom i sin vård (jfr 18 kap. 2 § ärvdabalken) bör emellertid anmälningsskyldigheten för dödsfallet åligga honom. Föreskrift härom har upptagits i *andra stycket* av förevarande paragraf.

Upphör handelsbolag som följd av bolagsmans död åligger anmälningsskyldigheten enligt FmL förutom övriga bolagsmän även den avlidnes dödsbodelägare. Enligt förslaget fritages avliden bolagsmans dödsbo från anmälningsskyldighet. I *tredje stycket första punkten* föreskrives sålunda att anmälningsskyldigheten om bolagsman avlidit åligger övriga bolagsmän.

Har handelsbolag trätt i likvidation och likvidator blivit utsedd av rätten åligger anmälningsskyldigheten enligt *tredje stycket andra punkten*, liksom enligt FmL, likvidatorn.

Om bolagsman utträder ur handelsbolag skola enligt 21 § 2 mom. FmL de återstående bolagsmännen anmäla avgången för registrering. Den avgångne själv anses icke ha behörighet att göra anmälan.²¹ Detta framstår såsom en brist i lagen eftersom de övriga bolagsmännen genom att underlåta anmälan kunna föranleda att den avgångne bolagsmannen belastas med bolagets nytillkomna förbindelser. I *tredje stycket tredje punkten* har därför stadgats att bolagsman som avgått ur bolaget har rätt att göra anmälan om avgången.

I *tredje stycket fjärde punkten* ges en föreskrift om återkallelse av prokura som återgår på en bestämmelse i 18 § lagen om handelsbolag och enkla bolag enligt vilken prokura kan återkallas av envar bolagsman som ej är utesluten från rätten att företräda bolaget.

Fjärde stycket innehåller bestämmelser om anmälan för stiftelse och

²¹ Jfr *Nial*, s. 253 f. och s. 275.

ideell förening av ändringar i styrelsens sammansättning och i fråga om rätten att teckna stiftelsens eller föreningens namn samt av ändringar beträffande styrelseledamöters och styrelsesuppleanterns hemvist och stiftelsens eller föreningens postadress. Skyldighet att göra anmälan skall åvila styrelsens ordförande.

Då det ibland kan vara av betydelse för t. ex. en styrelseledamot som avgått att avgången genom registrering får publicitet har i förevarande stycke även föreskrivits att rätt att göra anmälan tillkommer den som beröres av anmälningen.

Överlåtes näringsverksamhet skall enligt *femte stycket* anmälan därom göras av den nye innehavaren. Vid anmälningen skall dennes rätt till firman styrkas. Sistnämnda krav får anses uppfyllt om även överlåtaren skrivit under anmälan och hans namnteckning blivit styrkt av vittnen.

Anmälan enligt förevarande paragraf skall av registreringsmyndigheten behandlas enligt föreskrifterna i 16 §.

20 §.

I denna paragraf ges föreskrifter om registrering av anmälan rörande i registret intagen näringsidkare.

Enligt förslaget skall varje efter näringsidkarens registrering gjord registreringsanmälan anmärkas i registret om registrering beviljas. Föreskrift härom har intagits i *första stycket* av förevarande paragraf.

I *andra stycket* ges vissa särskilda föreskrifter om registrering av anmälan om överlåtelse av firma. Stycket motsvarar närmast 11 § första stycket andra punkten och andra stycket samt 13 § FmL.

I 14 § första stycket förslaget till firmalag har upptagits en allmän regel om överlåtelse av firma. Enligt denna regel får firma överlåtas i samband med överlåtelse av näringsverksamhet. På grund av 10 § förslaget till firmalag skall emellertid registrering av överlåtelse vägras om användning av den överlåtna firman kan befaras vilseleda allmänheten.

Förevarande förslag utgår ifrån att firmaöverlåtelse som sker i samband med att enskild näringsidkares rörelse ombildas till handelsbolag eller delägare utträder ur handelsbolag eller dödsbodelägare i handelsbolag fortsätta den avlidnes rörelse som regel icke är ägnad att vilseleda allmänheten (se om skälen härför motiven till 14 § första stycket förslaget till firmalag). I dessa fall utgör emellertid 6 § i förslaget formellt hinder för registrering av överlåtelsen. I andra stycket av förevarande paragraf har fördens skull upptagits bestämmelse att om någon inträder som delägare i enskild näringsidkares verksamhet eller om delägare utträder ur handelsbolag eller om enskild näringsidkare avlidit och verksamheten fortsättes av hans dödsbodelägare anmälan härom får utan hinder av vad i 6 § är stadgat införas under den i registret för verksamheten registrerade firman. Skall bolagsman i fall som nu sagts vara kommanditdelägare gällas dock

enligt samma stycke vad i 6 § är föreskrivet om kommanditbolags firma. Undantaget för kommanditbolag föranledes av bestämmelsen i 43 § andra stycket lagen om handelsbolag och enkla bolag som gör kommanditdelägare solidariskt ansvarig i förhållande till godtroende tredje man om vid ingående av avtal med delägarens medgivande använts firma vari icke ingått ordet kommanditbolag. Skyldigheten att i firman intaga ordet kommanditbolag torde emellertid i praktiken icke inkräkta på möjligheten att överlåta firma (se härom motiven till 14 § första stycket förslaget till firmalag).

Om firmaöverlåtelsen i särskilt fall kan befaras få vilseledande verkan är registreringsmyndigheten oförhindrad att vägra registrering med stöd av 10 § i den föreslagna firmalagen.

21 §.

I denna paragraf ges föreskrifter om vissa registreringsåtgärder på grund av domstols och konkursdomares beslut. Paragrafens andra och tredje stycken ha motsvarighet i 21 § 4 och 5 mom. FmL.

Om registreringsåtgärder som skola verkställas då firmaregistrering häves eller ändras meddelas bestämmelser i 20 § förslaget till firmalag. Till dessa bestämmelser hänvisas i *första stycket* av förevarande paragraf.

I *andra stycket* ha upptagits föreskrifter om anteckning i registret av domstols beslut rörande annat förhållande än firma. Stycket motsvarar 21 § 4 mom. FmL men vissa jämkningar ha skett. Föreskriften i styckets andra punkt återgår på en bestämmelse i 16 § första stycket lagen om handelsbolag och enkla bolag enligt vilken domstols beslut om bolagsmans skiljande från rätten att företräda bolaget går i verkställighet utan hinder av förd klagan. Då det är ett allmänt intresse att domstolens avgörande alltid kommer till uttryck i registret föreskrives att dom i avskrift skall tillställas registreringsmyndigheten genom domstolens försorg. En liknande föreskrift har föreslagits i 28 § andra stycket förslaget till firmalag.

Enligt 21 § 5 mom. FmL skall konkursdomären för registrering översända meddelande om näringsidkarens konkurs. Anteckning om konkurs skall avföras då gäldenären visar att konkursen är avslutad. I *tredje stycket* i förevarande paragraf har införts motsvarighet till dessa föreskrifter.

Då det är önskvärt att samtliga bestämmelser som avse införelse i handelsregister av uppgifter om näringsidkare upptagas i lagen om handelsregister, ha till tredje stycket från 54 § lagen om ackordsförhandling utan konkurs överförts där meddelade föreskrifter såvitt angår i förevarande förslag avsedda näringsidkare. Enligt förslaget har dessutom konkursdomarens anmälningskyldighet utsträckt till att gälla även det fall att näringsidkarens konkurs avslutats.

Om överrätt upphävt beslut om avträdande av näringsidkarens egendom till konkurs eller om inledande för näringsidkaren av ackordsförhandling

utan konkurs bör anteckning härom på anmälan av konkursdomaren göras i registret. Föreskrift härom har införts i *fjärde stycket* av förevarande paragraf. I detta stycke har också föreskrivits att upphörande av ackordsförhandling skall antecknas på anmälan av konkursdomaren.

Om kungörande av vad i registret införes är stadgat i 23 §.

22 §.

I denna paragraf ges föreskrifter om avförande ur registret av näringsidkare som upphört med sin verksamhet. Paragrafen saknar motsvarighet i FmL.

I de svar som avgetts i samband med firmaenkäten har framhållits att handelsregistren innehålla ett mycket stort antal registreringar för företag som upphört eller aldrig börjat någon verksamhet. Det har understrukits att detta medför olägenheter både för registreringsmyndigheterna och för allmänheten. Registren bli ohanterliga och s. k. döda firmor utgöra icke sällan hinder för registrering av ny firma. Det framhålles som önskvärt att skapa en enkel och effektiv form genom vilken företag som upphört med sin verksamhet kunna avföras ur registret.

I likhet med de vid enkäten tillfrågade anser utredningen att möjlighet bör införas att på ett effektivare sätt än nu är möjligt ur registren avföra näringsidkare som sedan länge icke låtit sig avhöra och med vilka man ej kan få kontakt. De föreskrifter som fordras böra, som flertalet av de tillfrågade förordat, utformas efter förebild av bestämmelserna i 74 § lagen om ekonomiska föreningar (jfr 173 a § aktiebolagslagen).

I enlighet härmed föreskrives i *första stycket* av förevarande paragraf att registreringsmyndigheten efter ett kungörelseförfarande äger avföra näringsidkare som få anses ha upphört med sin näringsverksamhet. Föreliggande tillförlitliga upplysningar om att näringsidkaren upphört med verksamheten och icke ämnar återupptaga denna kan myndigheten enligt *andra stycket* utan föregående kungörelse avföra honom ur registret. Rörande dessa föreskrifter hänvisas även till motiven till 74 § lagen om ekonomiska föreningar (NJA II 1951 s. 185 ff.; jfr i fråga om aktiebolag NJA II 1951 s. 558 ff.).

Avgift bör ej uttagas för registrering eller kungörande som sker enligt förevarande paragraf (jfr 8 § andra stycket kungörelsen om förande av register för ekonomiska föreningar m. m.).

23 §.

I denna paragraf ges föreskrifter om kungörande av vad som införes i handelsregister. Första stycket i denna paragraf motsvarar 4 § första stycket FmL. Bestämmelsen i andra stycket av sistnämnda paragraf om samling av anmälningar till handelsregistren har icke upptagits i förslaget.

Den bör emellertid under en övergångstid intagas i tillämpningskungörelsen (se motiven till 31 § förslaget till firmalag).

Enligt FmL skall kungörelse införas — förutom i Post- och Inrikes Tidningar — om anmälan avser rörelse i stad i tidning som utges i den staden eller, om flera tidningar utges där, i den av dessa där allmänna påbud för staden vanligen meddelas. Om tidning ej utges i staden eller om anmälan avser rörelse på landet, skall kungörelsen införas i den tidning i länets residensstad, där allmänna påbud för denna stad vanligen meddelas.

Domstolskommittén, vars förslag låg till grund för avvecklingen av magistrats- och kommunalborgmästarinstitutionerna, föreslog att — oavsett om registrering i handelsregister på grund av Kungl. Maj:ts förordnande skedde genom lokal myndighet — kungörelse alltid skulle införas i den tidning i länets residensstad där allmänna påbud för denna stad vanligen meddelas (se prop. 1964:163 s. 80 f.). Kommitténs förslag föranledde vid remissbehandlingen skilda meningar. Från några håll ifrågasattes även om icke annonseringen borde kunna inskränkas till Post- och Inrikes Tidningar.

I anledning av förslag om avveckling av magistrats- och kommunalborgmästarinstitutionerna remitterades till lagrådet bl. a. förslag till lag om ändring i FmL. Med hänsyn till kungörande enligt 4 § FmL uttalade departementschefen därvid, att offentliggörandet i första hand syntes böra riktas till dem som finnas på den ort där rörelsen bedrevs och att kungörelserna därför borde införas i samma tidningar som dittills (se prop. 1964:163 s. 85).

Utredningen anser att kungörelsen i ortspressen har betydelse för allmänhetens möjligheter att erhålla kännedom om nystartade företag och om förändringar beträffande äldre sådana. Ändamålet med kungörelseförfarandet tillgodoses sålunda bäst om kungörelsen införes i ortstidning. Valet av tidning bör anpassas efter näringsverksamhetens geografiska belägenhet och förekommande tidningars spridningsområde. På grund av den omfattande tidningsnedläggelse som pågår böra emellertid icke i lagen upp- tagas detaljerade föreskrifter om kungörelse i dagstidning.

Kungörande i ortstidning torde i och för sig vara tillräckligt när det gäller registrering av firma i handelsregister. I fråga om andra förhållanden som registreras torde emellertid kungörande i allmänna tidningarna alltjämt ha betydelse. Då kungörande enligt övriga lagar om firmaregister dessutom alltid skall ske i allmänna tidningarna har sådant kungörande bibehållits i förevarande förslag.

I enlighet med det anförda har i *första stycket* av denna paragraf föreskrivits att vad i registret införes med undantag för meddelande om konkurs och ackordsförhandling utan konkurs skall genom registreringsmyndighetens försorg ofördröjligen kungöras i allmänna tidningarna och i tidning med allmän spridning inom den ort där näringsverksamheten utövas eller är avsedd att utövas.

Kungörelse bör ske i den tidning i vilken allmänna påbud för den aktuella orten vanligen meddelas. Särskild föreskrift härom synes icke erforderlig.

Såväl kungörelse angående beslut om egendomsavträde som om inledande av ackordsförhandling utan konkurs sker genom konkursdomarens försorg. Dessa uppgifter åligga således enligt första stycket icke registreringsmyndigheten.

I de fall där i lagen föreskrivits, att anteckning skall ske att tidigare anteckning avföres ur registret, bör kungörelse jämväl ske om den senare anteckningen. Detta gäller även anteckning på grund av dom som ännu icke vunnit laga kraft. Kungörelse om överrätts beslut om upphävande av beslut om konkurs eller av beslut om inledande av ackordsförhandling utan konkurs sker genom konkursdomarens försorg och ankommer icke på registreringsmyndigheten. Bestämmelsen i *andra stycket* har avfattats i överensstämmelse härmed.

Om kungörelses innehåll och om avgifter för kungörande böra föreskrifter meddelas i tillämpningskungörelsen.

24 §.

Denna paragraf innehåller presumptionsregeln angående verkan av publiceringen genom registrering och kungörande. Paragrafen motsvarar 7 § FmL.

Om publiceringens betydelse vid firmaintrång hänvisas till motiven till 21—23 §§ förslaget till firmalag.

25 §.

I denna paragraf meddelas föreskrifter om talan mot slutligt beslut i registreringsärende. Paragrafen har motsvarighet i 3 § tredje stycket FmL.

Enligt FmL får registreringsmyndighetens slutliga beslut endast överklagas av sökanden. Enligt VmL (47 §) får talan mot sådant beslut föras hos patentverkets besvärsavdelning även av den som i behörig ordning gjort invändning mot ansökan (jfr 35 § NL och 24 § förslaget till patentlag, prop. 1966: 40, s. 131 ff.). Mot besvärsavdelningens beslut får talan emellertid blott föras av sökanden (jfr 25 § förslaget till patentlag).²²

Invändning av utomstående mot anmälan för registrering enligt FmL förekommer nästan aldrig i praktiken. Uppbudsförfarande i samband med ansökan såsom i VmL har icke heller anordnats enligt förslaget. En regel om talerätt för invändare mot ansökan om näringsidkares registrering skulle sålunda få ringa praktisk betydelse och har därför icke upptagits i förslaget.

²² I namnären den är talerätten även för sökanden begränsad till patentverkets besvärsavdelning (se 35 § NL).

26 §.

Denna paragraf innehåller i första stycket en hänvisning till firmalagens bestämmelser om hävande eller ändring av registrering och i andra stycket en föreskrift om talan vid domstol angående hävande av registrering i annat fall än som avses i firmalagen.

Registrering av firma kan enligt förslaget till firmalag icke hävas i administrativ väg. Den som lider förfång av firmaregistrering är i stället hänvisad att vid domstol föra talan om registreringens hävande eller ändring. Om grunderna för sådan talan och om talerätt ges bestämmelser i 18 och 19 §§ förslaget till firmalag. I *första stycket* av förevarande paragraf hänvisas till dessa bestämmelser.

Föreskriften i paragrafens *andra stycke* har överförts från 6 § andra stycket FmL.

27 §.

Denna paragraf innehåller fullmakt för Kungl. Maj:t att meddela tillämpningsföreskrifter till lagen och att fastställa de avgifter som skola erläggas vid ansökan och anmälan. Paragrafen har motsvarighet i 5 § FmL.

Ansökan om näringsidkares registrering samt anmälan för registrering skola ske skriftligen och närmare föreskrifter om ansökan och anmälan böra som nämnts intagas i tillämpningskungörelsen. Bestämmelsen i 2 § FmL att om anmälan avlämnas genom ombud eller insändes med posten underskriften skall vara av vittnen styrkt kan emellertid utgå.

Förutom i förslaget förut anmärkta bestämmelser bör tillämpningskungörelsen även innehålla erforderliga föreskrifter om skyldigheten för registreringsmyndighet att till patentverket expediera sådana uppgifter om varje näringsidkare som förutsättes enligt 31 § förslaget till firmalag (se motiven till denna paragraf).

Avgifterna torde liksom hittills böra bestämmas på grundval av en kostnadstäckningsprincip. Utredningen förordar emellertid att avgift icke uttages vid registrering enligt 20 § förslaget till firmalag och 22 § förevarande förslag och att kostnaden för kungörelse i dessa fall skall bestridas av allmänna medel.

Vid registrering i flera län och vid registrering av översättning av firma bör som förut nämnts förhöjd avgift uttagas.

28 §.

Denna paragraf innehåller vissa straffbestämmelser. Paragrafen har motsvarighet i 23 § FmL.

Till böter dömes enligt *första stycket* bolagsman som försummar föreskriven ansökan eller, om sådan ansökan avskrivits eller avslagits eller föreskriven registrering av firma hävts, försummar att göra ny ansökan.

Den som försummar att göra anmälan om ändring enligt 18 § dömes även enligt detta stycke till böter.

Till samma straff dömes enligt *andra stycket* den som uppsåtligen eller av grov vårdslöshet meddelar oriktig eller vilseledande uppgift i ansökan eller anmälan till registreringsmyndigheten eller handling som fogas därvid.

I de fall som avses i *andra stycket* kan det röra sig om förseelser av relativt grov beskaffenhet. Det har dock icke ansetts erforderligt att föreskriva strängare straff än böter. I lagen om ekonomiska föreningar stadgas även bötespåföljd för motsvarande fall (110 §; jfr NJA II 1951 s. 229).

29 §.

Denna paragraf anger vissa undantag från lagens tillämpningsområde. Paragrafen saknar motsvarighet i FmL.

Näringsdrivande stiftelser och ideella föreningar som registreras eller äro registrerade i annan ordning böra icke införas i handelsregister.

I *första punkten* undantagas stiftelser som skola intagas i aktiebolagsregistret, försäkringsregistret eller bankregistret. Här avses aktiebolags pensions- och andra personalstiftelser som registreras enligt den särskilda lagen om sådana stiftelser.²³

Näringsdrivande ideell förening kan icke registreras enligt 1951 års lag om ekonomiska föreningar (se NJA II 1951 s. 6 ff.). Om sådan förening intagits i föreningsregister före lagens ikraftträdande äger den emellertid enligt 4 § 1 mom. lagen angående införande av nya lagen om ekonomiska föreningar m. m. bestå som registrerad förening med oförändrad firma. Så länge föreningen består som registrerad förening enligt 1951 års lag bör den icke få införas i handelsregister. I *andra punkten* av förevarande paragraf ha därför från lagens tillämpningsområde undantagits föreningar som enligt ovannämnda stadgande äga bestå såsom registrerade föreningar.

Föreskrifter i FmL som ersättas av bestämmelser i lagen om handelsregister föreslås bli upphävda genom en särskild lag.

Enligt övergångsbestämmelserna får som nämnts firma som registrerats jämlikt äldre lagen utan hinder av föreskriften i 7 § av innehavaren användas i oförändrad form. Om näringsidkare kunna blandas samman vid registrets handhavande äger emellertid registreringsmyndigheten att i registret inom parentes tillägga en särskiljande Ortsbestämning. Innan myndigheten gör sådant tillägg bör firmainnehavaren höras.

²³ Vissa personalstiftelser föreslås bli avskaffade, se pensionsstiftelseutredningens betänkande »Pensionsstiftelser II» (SOU 1965: 41), s. 9 f.

Förslag till lag om prokura

FmL:s tredje kapitel innehåller i 25—32 §§ bestämmelser om den särskilda handelsrättsliga fullmakt som kallas prokura. Som förut nämnts är prokura enligt FmL i princip en generell fullmakt som ger prokuristen rätt att i allt vad som hör till fullmaktsgivarens rörelse handla på hans vägnar och teckna hans firma. I fråga om fullmaktsgivarens person fordras att han skall vara innehavare av en i handelsregister införd firma. FmL:s bestämmelser om prokura avse sålunda prokura som meddelats av näringsidkare som är skyldig att genom anmälan till handelsregister ge näringsliv och allmänhet tillgång till vissa upplysningar om sin näringsverksamhet. Om sådan näringsidkare utställer prokura har det ansetts följdriktigt att handelsregistret även ger upplysning om prokuran eftersom denna är en generalfullmakt och medför rätt att teckna firman. Publicitetsprincipen har dock icke tillämpats fullt ut när det gäller prokura. En konsekvent tillämpning skulle ha inneburit obligatorisk anmälan av prokura medan anmälan nu i stället är frivillig. Lagstiftaren har emellertid utgått från att prokura på grund av registreringens verkan som regel blir anmäld till handelsregistret (se NJA II 1887 nr 3 s. 59 f. och s. 62 f.). Bestämmelserna om prokura utgöra komplement till de allmänna fullmaksreglerna i avtalslagen den 11 juni 1915. I den mån sistnämnda regler icke strida mot FmL:s bli de emellertid även tillämpliga på registrerad prokura. I fråga om prokura som icke registrerats gälla däremot avtalslagens regler i sin helhet (se NJA II 1915 s. 231).

Av FmL:s bestämmelser om prokura överföras enligt förslaget föreskrifterna om anmälan till handelsregister i 31 och 32 §§ till den nya lagen om handelsregister. Flertalet av de kvarstående bestämmelserna om prokura hör som förut nämnts samman med avtalslagens regler om fullmakt. FmL:s bestämmelser om prokura kunna emellertid icke utan vidare överflyttas till avtalslagen. Vissa av bestämmelserna överensstämna med de allmänna fullmaksreglerna och i vilken omfattning särskilda regler om prokura böra ges i avtalslagen kan icke avgöras utan särskild utredning. En sådan uppgift faller uppenbarligen utanför firmautredningens uppdrag.

Liksom förslagets regler om firma och om registrering i handelsregister böra även bestämmelserna om prokura sammanföras i en ny lag, lagen om prokura. De regler som skola flyttas över till denna lag behöva i viss utsträckning arbetas om i anslutning till de föreslagna lagarna om firma och om handelsregister. Självfallet har utredningen emellertid vid utformningen av förslaget till lag om prokura icke ingått på frågor som röra själva

fullmaktsinstitutet. Förslaget får betraktas som ett provisorium i avbidan på en revision av avtalslagen.

1 §.

Första och andra styckena i denna paragraf motsvara 25 § FmL. Tredje stycket som är nytt innehåller i fråga om registrering av prokura en hänvisning till lagen om handelsregister.

Enligt 25 § FmL skall fullmaktsgivaren vara sådan näringsidkare som har i handelsregister införd firma. Detta krav har i första stycket uttryckts sålunda att fullmaktsgivaren skall vara näringsidkare som blivit införd i handelsregister. Enligt förslaget till lag om handelsregister (2 §) är det nämligen näringsidkaren och icke bara firman som är föremål för registrering. För att få överensstämmelse med terminologien i nya firmalagen har dessutom i första stycket »rörelse» utbytt mot »näringsverksamhet». Bestämmelsen i andra stycket har kortats ner då det icke behöver särskilt sägas ut att prokuristens behörighet innefattar rätt att ingå förlikning. I första och andra styckena ha dessutom vidtagits språkliga jämkningar.

Hänvisningen i tredje stycket avser bl. a. bestämmelserna i 3 och 8 §§ förslaget till lag om handelsregister. Enligt dessa bestämmelser får prokura införas i handelsregister vari huvudmannen intagits om prokuran icke innehåller annan begränsning eller annat förbehåll än som medgivits i 1 eller 2 § lagen om prokura. Ytterligare föreskrifter, som enbart avse registrering av prokura, ges i 4, 14 och 17 §§ lagen om handelsregister.

Förevarande paragraf anger, i överensstämmelse med vad hittills ansetts gälla, den behörighet som prokuristen har i förhållande till godtroende tredje man när prokuran är registrerad (jfr 3 § i förslaget). Att registrerad prokura avses torde framgå av första stycket i förevarande paragraf jämfört med 3 § lagen om handelsregister till vilken tredje stycket hänvisar.

2 §.

Paragrafen motsvarar helt 26 § FmL. Att en ändring av prokura till kollektiv liksom från kollektiv till vanlig skall anmälas till handelsregistret framgår av 18 § lagen om handelsregister.

3 §.

Denna paragraf motsvarar 27 § FmL. I överensstämmelse med terminologien i avtalslagen har ordet behörighet utbytt mot ordet befogenhet (jfr NJA II 1915 s. 185).

4 §.

Paragrafen har motsvarighet i 28 § FmL. Föreskriften att prokurist vid firmateckning skall underskriva sitt namn har i förslaget ersatts med en hänvisning till firmalagen. Hänvisningen avser 30 § förslaget till firmalag

vari ges en allmän bestämmelse om hur firmateckning skall verkställas. För att firmateckning i firmalagens mening skall föreligga fordras bl. a. att firmatecknare jämte firman skriver sitt namn. Föreskriften i 28 § andra punkten FmL har utgått såsom obehövlig.

5 och 6 §§.

Paragraferna motsvara 29 och 30 §§ FmL.

Återkallelse av prokura skall anmälas till handelsregistret enligt 18 § lagen om handelsregister. Av 24 § samma lag följer att återkallelse som införts i handelsregistret och kungjorts i ortstidningen anses ha kommit till tredje mans kännedom. Firmainnehavaren är sedan icke skyldig att på annat sätt återkalla fullmakten (se 27 § avtalslagen; jfr NJA II 1915 s. 230).

25—30 §§ FmL föreslås bli upphävda genom en särskild lag om upphävande av FmL.

**Förslag till lag om upphävande av lagen den 13 juli 1887 angående
handelsregister, firma och prokura**

Vissa bestämmelser om firma i 1 och 2 kap. FmL ersättas enligt förslaget av en ny firmalag. Övriga i dessa kapitel givna regler och föreskrifterna om registrering av prokura i 3 kap. avses bli ersatta genom en särskild lag om handelsregister. Slutligen skall en ny lag om prokura träda i stället för prokurabestämmelserna i 3 kap. FmL. I denna lag återstå härfter endast ikraftträdande- och övergångsbestämmelser som äro upptagna i 3 kap.

FmL kan sålunda i sin helhet upphävas och detta bör ske genom en särskild lag. Då övriga lagförslag föreslås skola träda i kraft den 1 januari 1969 bör FmL upphöra att gälla med utgången av 1968.

I samband med upphävandet av FmL bör föreskrivas att om i annan lag eller författning förekommer hänvisning till sådant stadgande i lagen som ersättes genom bestämmelse i den nya firmalagen eller de nya lagarna om handelsregister eller om prokura, hänvisningen i stället skall anses gälla stadgande i de nya lagarna.

Hänvisning till FmL finns bl. a. i 27 § avtalslagen samt i 2, 18 och 54 §§ lagen om handelsbolag och enkla bolag.

Förslag till Lag om skydd för ideell förenings och stiftelses namn

Gällande svensk rätt. I svensk rätt saknas i det stora hela lagstiftning om *ideella föreningar*.¹ Det finns sålunda ej några direkta lagregler om privaträttsligt skydd för ideell förenings namn.

I VmL och NL ges vissa bestämmelser till skydd för ideell förenings namn men ideell förening har icke enligt dessa bestämmelser någon befogenhet att vid domstol angripa annans obehöriga användning av föreningens namn. Reglerna i VmL och NL avse sålunda endast ett administrativt ingripande för att hindra kollisioner mellan ideell förenings namn och registrerat varumärke resp. släktnamn (se 14 § 4 VmL och prop. 1960: 167 s. 113 samt 10 § 5 NL).²

Ideell förening som främjar sitt syfte genom att idka näringsverksamhet och som sålunda även är näringsidkare³ kan få ett visst namnskydd enligt reglerna om skydd för kommersiella kännetecken. Enligt 9 § första stycket IKL (eller grunderna för denna bestämmelse) skyddas ideell förenings namn om namnet här i riket inarbetats för föreningen i utövning av näringsverksamhet. Skyddet gäller i detta fall bara i förhållande till andra näringsidkare som driva samma eller liknande näringsverksamhet som föreningen (se om bestämmelsen i 9 § första stycket IKL även motiven till 2 och 4 §§ förslaget till firmalag).⁴ Näringsdrivande ideell förening kan vidare förvärva varumärkesrätt genom registrering eller inarbetande enligt Vmbet. s. 213 och s. 219). På grund av det förväxlingsskydd som tillkommer varukännetecken kan föreningsnamn som ingår såsom beståndsdel av sådant kännetecken indirekt även få ett visst rättsskydd (jfr Vmbet. s. 252 f. och s. 276 f.).

Bristen på lagstiftning om ideella föreningar torde ej innebära att ideell förening i andra fall än de ovan nämnda helt saknar skydd mot annans obehöriga användning av föreningens namn. I praxis får sålunda ett privaträttsligt skydd för ideell förenings namn i princip anses ha godtagits.⁵ Hur långt

¹ Vissa specialbestämmelser finnas. Se förutom de i det följande nämnda bestämmelserna t. ex. 13 och 14 §§ förordningen angående utvidgad näringsfrihet och 1 § kollektivmärkeslagen den 2 december 1960.

² Jfr förslaget till firmalag 11 § 3 och förslag till lag om mönster 4 § andra stycket, 2 SOU 1965: 61 s. 13 och s. 241.

³ Om begreppet näringsidkare se motiven till 1 § förslaget till firmalag.

⁴ Huruvida ideell förening kan ha firma och få sitt namn skyddat såsom firma är som förut nämnts en öppen fråga, se den inledande översikten not 4.

⁵ Se NJA 1946 s. 767 Skidfrämjandet; jfr NJA 1938 s. 232 Malmö byggmästarförening u.p.a. och *Eberstein* i Festskrift för Birger Ekeberg (1950), s. 138 ff.

detta skydd sträcker sig är emellertid oklart.⁶ I den mån ideell föreningsnamn skyddas kan även förkortning av namnet vara föremål för skydd.

Enligt lagen den 24 maj 1929 om tillsyn över *stiftelser* skall s. k. självständig stiftelse⁷ anmälas hos länsstyrelsen i det län där stiftelsens förvaltning huvudsakligen skall utövas (1 §). Från anmälningsplikten föreliggande omfattande undantag (2 §). Över anmälda stiftelser skall hos länsstyrelsen föras särskild förteckning (21 §). Förteckningen föres i två serier, en för stiftelser som stå under tillsyn och en för stiftelser som äro undantagna från tillsyn (2 § kungörelsen den 6 juni 1930 med vissa bestämmelser i anledning av lagen om tillsyn över stiftelser den 24 maj 1929). Som redan framhållits i avsnittet om firmaregister och registreringsmyndigheter saknar förteckningen betydelse i fråga om stiftelses förvärv av rättspersonlighet och namnskydd. Förteckningens uppgift är sålunda endast att underlätta kontrollen över att anmälningsskyldigheten blivit fullgjord och att ligga till grund för den fortsatta tillsynen, vari i första hand ingår övervakning att föreskrivna årsredovisningar insändas.

Liksom när det gäller ideell förening saknas sålunda i svensk rätt direkta lagregler om privaträttsligt skydd för stiftelses namn. Rörande vissa regler i IKL, VmL och NL som ge ett visst namnskydd för stiftelser hänvisas till vad som tidigare anförts om ideella föreningar.

Något avgörande i sista instans angående privaträttsligt skydd för stiftelses namn föreligger ännu ej i svensk praxis. Eftersom stiftelser och ideella föreningar ytterst fullfölja likartade eller besläktade syften med sin verksamhet får det emellertid antagas att stiftelses namn i princip har motsvarande skydd som namn på ideell förening.

Tidigare lagförslag m. m. Bristen på lagregler om skydd för ideella förenings och stiftelses namn beror främst på att frågan om namnskydd betraktats såsom ett detaljspörsmål i en allmän lagstiftning rörande dessa subjekt. Särskilt frågan om legal reglering av de ideella föreningarna har vid upprepade tillfällen varit föremål för statsmakternas uppmärksamhet.

Ett betänkande med lagförslag rörande ideella föreningar och stiftelser lades fram redan 1903.⁸ På detta betänkande byggde lagförslag om ideella föreningar som förelades 1910 och 1911 års riksdagar.⁹ Frågan om lagstiftning förföll bägge gångerna på grund av kamrarnas skiljaktiga beslut.

1919 avlämnade hovrättsrådet Arsell såsom särskild utredningsman ett betänkande med förslag till lag om ideella föreningar. Betänkandet föranledde emellertid ej någon åtgärd från regeringens sida.

1937 igångsattes inom justitiedepartementet en utredning om förenings-

⁶ Jfr *Ljungman* i Festskrift tillägnad Gösta Eberstein (1950), s. 151 f.

⁷ Med »självständig» stiftelse avses en stiftelse som har rättspersonlighet, se prop. 1929: 83 s. 20 f. I motsats till »självständig» ställes »osjälvständig» stiftelse.

⁸ Betänkandet avgavs av 1901 års föreningskommitté.

⁹ Förslaget till 1910 års riksdag omfattade även ekonomiska föreningar.

väsendet och som resultat härav föreligger en av hovrättspresidenten Romberg i februari 1938 avgiven promemoria om grunderna för en lagstiftning angående ideella föreningar (justitiedepartementets promemorior 1938: 1). Den parlamentariska utredning till vilken promemorian skulle utgöra en förberedelse kom aldrig till stånd.

Det senaste förslaget på området är justitierådet Hagberghs 1949 avgivna betänkande med förslag till lag om registrerade föreningar (SOU 1949: 17). Detta förslag som låg till grund för 1951 års lag om ekonomiska föreningar upptog även vissa bestämmelser om ideella föreningar. Dessa bestämmelser blevo emellertid ej genomförda.

En fullständigare redogörelse för tidigare lagförslag m. m. finns i justitiedepartementets promemoria 1938: 1 s. 3 ff. och i SOU 1949: 17 s. 80 ff. Om 1949 års förslag se även prop. 1951: 34 s. 71 f. och s. 282.

1903 och 1919 års sakkunnigförslag om ideella föreningar innebar ett visst namnskydd anknutet till registrering av föreningarna. Dessa skulle enligt 1903 års förslag registreras hos länsstyrelserna och som villkor för registrering skulle gälla bl. a. att förenings »benämning» var så avfattad att föreningen tydligt skilde sig från andra kända föreningar. Enligt 1919 års förslag skulle ideell förening införas i ett hos socialstyrelsen fört register. Föreningens »firma» skulle tydligt skilja sig från andra i registret för ideella föreningar intagna, ännu bestående firmor. Registrering var enligt bägge förslagen en förutsättning för förvärv av rättspersonlighet, en omständighet som torde ha bidragit till att förslagen ej ledde till lagstiftning.

I 1949 års betänkande föreslogs att ideella föreningar frivilligt skulle få registrera sig i samma ordning som ekonomiska föreningar. På det sättet skulle ideella föreningar kunna få namnskydd enligt samma regler som ekonomiska föreningar, d. v. s. ett lokalt skydd på administrativ väg. Utredningsuppdraget omfattade ej frågan om namnskydd för icke registrerade ideella föreningar.

I *Danmark* finns lagstiftning om namnskydd för sammanslutningar motsvarande de ideella föreningarna i Sverige. Enligt en särskild lag av den 31 mars 1926¹⁰ kan sådan sammanslutning införas i föreningsregistret som föres för hela landet hos den myndighet som för aktiebolagsregistret. Genom registreringen får sammanslutningen ensamrätt till sitt namn. Sammanslutning som använder emblem eller annat särskilt kännetecken för sin verksamhet kan få registreringsskydd även för sådant kännetecken. Registrering måste regelbundet förnyas. Varje registreringsperiod omfattar tio år. I föreningsregistret kunna intagas uppgifter även om föreningens styrelse och om vad som skall gälla om rätten att teckna dess namn. Även i *Finland* finns möjlighet att registrera ideell förening.¹¹ Registrering sker i ett centralre-

¹⁰ Lov af 31. marts 1926 om forenings-registeret.

¹¹ Lag den 4 januari 1919 om ideella föreningar.

gister som föres hos justitiedepartementets föreningsregisterbyrå. Genom registreringen får den ideella föreningen ett administrativt skydd för sitt namn eftersom förening med förväxlingsbart namn ej får införas i registret. Norge har ett register för ideella föreningar som även föres centralt hos justitiedepartementet. Registreringen är frivillig. Registret är föga utnyttjat och anses sakna praktisk betydelse. Liksom enligt svensk rätt gäller i de andra nordiska länderna att ideella föreningar och stiftelser ha ett visst namnskydd enligt lagstiftningen om kommersiella kännetecken.

Utredningens uppdrag har i fråga om ideella föreningar och stiftelser ursprungligen varit begränsat till frågan om firmaskydd för sådana föreningar och stiftelser som driva ekonomisk verksamhet. Detta uppdrag har som nämnts för de ideella föreningarnas del utvidgats till att avse frågan om ett allmänt namnskydd. Vid en legalisering av namnskyddet för ideella föreningar kan man emellertid ej bortse från namn på stiftelser eftersom dessa inrättningar fullfölja liknande eller jämförbara ändamål med sin verksamhet som de ideella föreningarna. Utredningens uppdrag får därför anses omfatta även frågan om namnskydd för stiftelser.

I skrivelser till justitieministern den 11 december 1953 och den 15 juni 1955, som överlämnats till utredningen, har Folketshusföreningarnas Riksorganisation hemställt om sådan ändring av lagen om ekonomiska föreningar att folketshusföreningar kunna vinna registrering enligt denna lag. Framställningarna avse ett föreningsrättsligt spörsmål som faller utanför utredningens kompetens. De praktiska olägenheter som föranlett framställningarna och som sammanhånga med bristen på lagregler om ideella föreningar torde emellertid bli eliminerade genom förevarande lagförslag och utredningens förslag rörande fimalagstiftningen. Utredningen återkommer härtill i motiven till 6 §.

Skäl för lagstiftning. En privaträtt till släktnamn har legaliserats genom NL. Sedan VmL följts av den nya fimalagen blir skyddet för näringsidkarens namn och för hans särskilda kännetecken fullständigt reglerat i lag. Vad som härefter återstår oreglerat av lag inom känneteckensrätten är väsentligen ideella föreningars och stiftelsers namn.¹² Ett privaträttsligt skydd för dessa namn får visserligen anses erkänt i praxis men skyddets omfattning är som nämnts oklart. Det rör sig här om ett rättsområde mellan den egentliga namnrätten och firmarätten och rättstillämpningen ställes därför i brist på lagstiftning inför betydande svårigheter. Uttryckliga lagregler äro fördensskull önskvärda.

Behovet av namnskydd torde vara störst i fråga om de ideella förening-

¹² Brukare av pseudonym, signatur, artistnamn och liknande kunna även tänkas som subjekt för namnrätt (jfr SOU 1960: 5 s. 33). Den som är näringsidkare får skydd för sådant kännetecken enligt förslaget till fimalag, se 2 § samt 11 § 3 och 5; jfr 2 § samt 14 § 4 och 6 VmL.

arna. Denna grupp av föreningar omfattar en mängd sammanslutningar av de mest skilda slag i fråga om ändamål, storlek och organisation. Dit hänför man i första hand flertalet föreningar för religiös uppbyggelse, politisk verksamhet, välgörenhet och annat socialt arbete, vetenskaplig forskning, konst, sällskapsliv, idrott och skytte, försvarsföreningar, kamratföreningar, djurskyddsföreningar o. s. v. vilkas syfte är av mer eller mindre utpräglat ideell natur. Men som ideella föreningar räknas också arbetsmarknadens intresseorganisationer, t. ex. Svenska Arbetsgivareföreningen (SAF) med sina underorganisationer och Landsorganisationen (LO) med sina underföreningar, fackföreningarna. Som ideella föreningar anses vidare branschsammanlutningar, t. ex. Sveriges Köpmannaförbund (jfr SOU 1949: 17 s. 86).

De framställningar rörande lagstiftning om namnskydd som under senare år gjorts av olika slags ideella föreningar visa att bristen på lagregler medför betydande olägenheter för föreningarna i deras verksamhet.

I fråga om stiftelser i allmänhet torde behovet av namnskydd ej vara lika framträdande som för ideella föreningar. Många stiftelser driva ej någon egen verksamhet utan synas bara utåt i samband med att utdelning av stiftelsens tillgångar sker, oftast genom någon institution som har hand om förvaltningen av stiftelsens angelägenheter. Stiftelsernas namn bestå dessutom i flertalet fall endast av ord såsom stiftelse, pensionsstiftelse, fond, understödsfond, minnesfond eller donationsfond med stiftarens personnamn eller firma som genitivattribut. Det skydd som kan tillkomma personnamnet eller firman kommer även indirekt stiftelsens namn till godo. I åtskilliga fall kan emellertid behov föreligga av ett direkt skydd för stiftelses namn och övriga kännetecken särskilt som stiftelseformen alltmera användes för att bära upp ekonomisk verksamhet som kan vara mycket omfattande fastän den drives utan vinstsyfte från initiativtagarnas sida, t. ex. Stiftelsen Ekronan i Stockholm och Stiftelsen Malmö Sjöfartshotell.

Enligt utredningens förslag till firmalag äro ideella föreningar och stiftelser näringsidkare i den mån de främja sitt syfte genom att driva näringsverksamhet (se motiven till 1 § förslaget till firmalag). Sådana föreningar och stiftelser kunna enligt förslaget förvärva firmarätt genom registrering i handelsregister (jfr 2 § förslaget till lag om handelsregister). Ideella föreningar och stiftelser som driva näringsverksamhet och använda sitt namn såsom firma få härigenom ett bättre namnskydd än de hittills haft. Skyddet gäller emellertid i detta fall bara i förhållande till andra näringsidkare. Och möjligheten till ett begränsat namnskydd via firmaregistren står ej heller öppen för flertalet ideella föreningar och stiftelser.

Frågan om namnskydd för ideella föreningar och stiftelser blir sålunda icke löst i och med genomförandet av den nya firmalagen. Som framgår av det förut anförda tala starka skäl av principiell och praktisk natur för att frågan om *namnskydd* nu löses genom särskild lagstiftning. En förutsättning

härför är givetvis att en allmän lagstiftning om ideella föreningar och stiftelser icke kan anses aktuell i Sverige.

Lagens utformning. De intressen som skola tillvaratagas genom den särskilda namnskyddslagen ha släktskap med dem som motiverat bestämmelserna om namnskydd i NL. Den föreslagna lagen har därför kunnat förklas genom hänvisningar till NL. Lagförslaget innehåller i huvudsak de regler som behövas för att ge ideella föreningar och stiftelser en materiell namnrätt. De bestämmelser som i övrigt erfordras kunna meddelas i form av kungörelse. Föreskrifter i kungörelsen för registreringsökande (jfr 1 § första stycket) böra göras tillgängliga genom praktiskt utformade ansökningsblanketter.

1 § i förslaget anger vad som är föremål för namnskydd och olika sätt för skyddets uppkomst. 2 § behandlar namnskyddets innebörd. I 3 § anges registreringsmyndigheten och i 4 § vissa villkor för registrering. 5 och 6 §§ handla om förfarandet vid ansökan om registrering och om vissa registreringsåtgärder. Bestämmelser rörande tiden för registrerings giltighet och förnyelse finnas i 7 och 8 §§ medan 9 § anger när registrering kan hävas. I 10 § slutligen följer en bestämmelse om tillämpningsföreskrifter.

1 §.

Denna paragraf behandlar i första och andra styckena olika sätt för förvärv av skydd för ideell förenings och stiftelses namn. Tredje stycket innehåller bestämmelser om skydd för emblem eller annat särskilt kännetecken som ideell förening eller stiftelse använder för sin verksamhet.

Enligt *första stycket* kan ideell förening eller stiftelse förvärva skydd för sitt namn genom registrering.

Registrering som grund för namnskydd ger praktiska fördelar (jfr härom motiven till 2 § första stycket förslaget till firmalag). Genom registreringen som föregås av registreringsmyndighetens prövning bestämmas sålunda vad som är föremål för skydd, skyddets omfattning och tidpunkten för dess uppkomst. Vid konflikt kan föreningen eller stiftelsen på ett enkelt sätt styrka att den har ett skyddat namn genom att förete ett av myndigheten utfärdat registreringsbevis varigenom annan bevisning härom blir överflödigt.

En annan fördel med registreringen är den att registreringsmyndigheten i viss utsträckning kan hindra intrång i skyddet för registrerat namn. Detta blir möjligt genom den likhetsgranskning som myndigheten skall göra vid varje ny ansökan om registrering. Härigenom kunna framtida konflikter förebyggas. Till namn som tidigare fått skydd på annat sätt än genom registrering (se paragrafens andra stycke) kan hänsyn tagas vid granskningen i den mån namnen äro kända för registreringsmyndigheten. Likhetsgranskningens omfattning behandlas närmare i anslutning till 4 §.

Ansökningsförfarandet vid registrering bör vara så enkelt som möjligt.

Ansökan bör göras på särskild blankett som tillhandahålles av registreringsmyndigheten. De uppgifter och handlingar som krävas för registrering böra tydligt anges på blanketten.

Huruvida en sammanslutning skall betraktas som ideell förening får bedömas enligt gängse uppfattning.¹³ Begreppet ideell förening fick en vidsträcktare innebörd som följd av 1951 års lag om ekonomiska föreningar. Enligt äldre lagstiftning jämfördes ideell förening som drev bokföringspliktig verksamhet med egentlig ekonomisk förening och åtskilliga ideella föreningar infördes på denna grund som ekonomiska föreningar i föreningsregister. På denna punkt gjordes ändring genom 1951 års lag (jfr prop. 1951: 34 s. 71 f.). Under begreppet ideella föreningar hänföres sålunda numera alla föreningar med ideellt ändamål, även de som främja detta genom bokföringspliktig verksamhet.

Rörande stiftelsebegreppet hänvisas till 1 § lagen om tillsyn över stiftelser. Endast s. k. självständiga stiftelser avses med förslaget (se not 7 ovan).

Ideell förening eller stiftelse som idkar näring kan som nämnts enligt förslaget till lag om handelsregister (se 2, 5, 12 och 13 §§) förvärva firmaskydd genom registrering i sådant register. Använder föreningen eller stiftelsen sitt namn som firma kan den på så sätt få ett visst namnskydd. Detta namnskydd gäller emellertid bara i förhållande till andra näringsidkare och begränsas dessutom bl. a. genom kravet på branschlikhet (4 och 5 §§ förslaget till firmalag). I handelsregister intagen ideell förening eller stiftelse får sålunda genom firmaregistrering bara ett ofullständigt namnskydd och skall därför även kunna få namnregistrering enligt förevarande lagförslag. Motsvarande bör gälla i fråga om sådan ideell förening som före den 1 januari 1953 intagits i föreningsregister och enligt 4 § 1 mom. lagen angående införande av nya lagen om ekonomiska föreningar m. m. äger bestå såsom registrerad förening.¹⁴ Enligt förslaget till lag om handelsregister (29 §) kan i register för ekonomiska föreningar intagen ideell förening ej samtidigt vara införd i handelsregister.

När ideell förening eller stiftelse begär registrering skall registreringsmyndigheten pröva om föreningen eller stiftelsen har rättspersonlighet. Rörande de krav som böra ställas för att rättspersonlighet skall anses föreligga se motiven till 4 § andra stycket förslaget till lag om handelsregister.

Föremål för registrering är ideell förenings eller stiftelses *namn*. Ett namns uppgift är att individualisera sin innehavare och genom ordet namn i lagtexten anges sålunda även att vad som registreras skall äga viss förmåga att individualisera.

Namn på ideella föreningar bildas i regel efter ett relativt enhetligt mönster. Förutom föreningsformen anger namnet sålunda i allmänhet förening-

¹³ Jfr härom 1949 års förslag till lag om registrerade föreningar, SOU 1949: 17 s. 7 och s. 84 ff.; jfr även prop. 1951: 34 s. 71 f.

¹⁴ I NJA 1938 s. 232 betraktades Malmö byggmästarförening u.p.a. som ideell förening fastän föreningen registrerats såsom ekonomisk förening; jfr NJA II 1951 s. 6 ff.

ens ändamål och dess verksamhetsområde eller dess lokalisering, t. ex. Sveriges Barnens Dagsledares förening, Svenska Turistföreningen, Sveriges Riksidrottsförbund, Sveriges Akademikers Centralorganisation, Sveriges Köpmannaförbund, Kulturhistoriska föreningen för södra Sverige, Skånes Naturskyddsförening, Djurgårdens Idrottsförening, Lunds Skyttegille och Örtofta Folkets Hus förening. Ibland anknyter namnet samtidigt till en viss grupp medborgare, ett visst företag o. s. v. t. ex. Lunds Kristliga Studentförbund, Arbetarrörelsens Kulturhistoriska förening i Skåne och Televerkets i Malmö Idrotts- och Fritidsförening. Det är också vanligt att namnet i stället för en geografisk beteckning innehåller ett ord som skall symbolisera eller särskilt understryka föreningens ändamål, t. ex. Sångföreningen Lyran, Idrottsföreningen Kamraterna, Idrottsklubben Sparta, Brottarklubben Envig, Simklubben Ran och Gymnastikföreningen Tigrarna. Namn på ideella föreningar bildas även på annat sätt men namnen ha i stort sett gemensamt att de beskriva föreningens ändamål på sådant sätt som i de anförda exemplen.

Namn på stiftelser bildas som förut antytts på ett enklare sätt än ideella föreningars namn. Stiftelsers namn bestå sålunda som nämnts ofta endast av ord såsom stiftelse, pensionsstiftelse, fond, understödsfond, minnesfond eller donationsfond med stiftarens personnamn eller firma som genitivattribut.

En beskrivande beteckning ter sig naturlig som namn på en ideell förening eller en stiftelse. En sådan beteckning ger bättre möjligheter till kontakt med allmänheten och för denna är det av värde att ändamålet med föreningen eller stiftelsen kommer till uttryck redan i namnet. Namnen synas som regel även bildas på sådant sätt att de äro ägnade som individualiseringsmedel med hänsyn till föreningarnas och stiftelsernas ändamål och verksamhet. Att som villkor för registrering skärpa kravet på namns individualiseringsförmåga skulle därför innebära ett olämpligt tvång och någon skärpning åsyftas ej heller med förslaget. Som namn skall emellertid ej få registreras enbart ord som på grund av sin allmänna innebörd icke äro ägnade som individualiseringsmedel, t. ex. allmänna benämningar såsom idrottsförening, bilkår, nykterhetsförbund, husmodersförening o. s. v. En bokstavs-beteckning ensam bör i regel ej heller få registreras men en sådan kan givetvis ingå som del av namn som även innehåller andra beståndsdelar. Har en bokstavs-beteckning använts i sådan utsträckning att den blivit allmänt känd och av allmänheten uppfattad som föreningens eller stiftelsens särskilda namn har den uppnått tillräcklig förmåga att individualisera (jfr paragrafens andra stycke). Beteckningen kan då också registreras som namn.

Rörande frågan om individualiseringsförmåga som villkor för namns registrering jämför ytterligare vad som anförts angående firma i motiven till 9 § förslaget till firmalag.

Enligt *andra stycket* äger ideell förening eller stiftelse även utan registrering skydd för sitt namn, då namnet blivit allmänt känt. Ett privaträttsligt skydd för ideell förenings och stiftelses namn torde som nämnts i princip ha godtagits på denna grund i praxis (se not 5 ovan).

Ett kännetecken som genom användning kommit att uppfattas som uttryck för en viss person anses ha ett naturligt anspråk på rättsskydd.¹⁵ Kännetecknet representerar i detta fall både personliga och ekonomiska intressen och annans användning av förväxlingsbart namn kan ej sägas ha stöd av något rättmätigt intresse. Det blir därför en rättslig uppgift att skydda det som namn uppfattade och erkända kännetecknet.¹⁶

Skydd föreligger endast om namnet är allmänt känt. Är ett namn känt bara lokalt eller bara inom begränsade kretsar bör i regel för skydd fordras att användningen, av namnet fått en större omfattning.

I *tredje stycket* föreskrives att ideell förening eller stiftelse har skydd även för emblem eller annat särskilt kännetecken för sin verksamhet, när kännetecknet registrerats eller utan registrering blivit allmänt känt. Bestämmelserna om ideell förenings eller stiftelses namn äga motsvarande tillämpning i fråga om sådant kännetecken.

Enligt gällande svensk rätt finns som nämnts visst skydd för kännetecken som ideell förening använder vid sidan av sitt namn. Allmänt känd förkortning av föreningens namn torde sålunda ha samma skydd som namnet självt.

Den danska lagen om föreningsregistret (§ 1 *andra stycket*) ger ideell förening möjlighet att registrera icke bara sitt namn utan även andra kännetecken av olika slag som föreningen använder för sin verksamhet.

Ett skydd för allmänt känd förkortning av ideell förenings eller stiftelses namn uppbäres av motsvarande intressen som skyddet för själva namnet. När skydd funnits motiverat för ideell förenings namn har man sålunda i praxis gett skydd även för förkortning av namnet (se not 5 ovan). Vad som sagts om förkortning av namn gäller emellertid även andra kännetecken som ha till uppgift att helt eller delvis ersätta namnet i dess funktioner som individualiseringsmedel för en förening eller en stiftelse. Namnskydd bör därför finnas för alla vid sidan av namnet använda, skyddsvärdiga kännetecken (jfr i fråga om firmaskyddet motiven till 2 § förslaget till firmalag).

Det är framför allt ideella föreningar som begagna särskilda kännetecken vid sidan av det egentliga namnet. Mest använda förutom förkortningar av namnet äro emblem eller föreningsmärken.

Förkortningarnas popularitet har praktiska orsaker. Ideella föreningars namn äro ofta alltför otypliga redan för internt bruk inom en förening. Sådana namn eller namn med intetsägande utformning äro ej heller ända-

¹⁵ Jfr *Eberstein* i Festskrift för Birger Ekeberg (1950), s. 136 och s. 142 f.

¹⁶ Som skäl för ingripande mot annans användning av förväxlingsbart namn kan även åbe-ropas offentligrättsliga hänsyn då det allmänna har intresse av att olika rättssubjekt kan individualiseras på ett säkert sätt.

målsenliga när en förening skall engagera allmänheten t. ex. vid medlemsvärkning eller insamlingsaktioner. I sin propagandaverksamhet ha föreningarna därför i stället använt förkortning av sitt namn som genom intensiv användning fått avsevärd genomslagskraft hos allmänheten.

Förkortningarna äro av varierande slag. Mycket vanliga äro kombinationer av begynnelsebokstäver som bilda bokstavsbeteckningar eller ord utan egentlig innebörd, t. ex. LO för Landsorganisationen i Sverige, K.A.K. för Kungliga automobil klubben, STF för Svenska Turistföreningen, AIK för Allmänna Idrottsklubben, Saco för Sveriges akademikers centralorganisation och Lugi för Lunds Universitets Gymnastik- och Idrottsförening. En förkortning av annat slag är t. ex. Skidfrämjandet för Föreningen för Skidlöpnings och Friluftslivets främjande i Sverige.

Emblemet användes liksom en namnförkortning som kännetecken för själva föreningen eller stiftelsen. Emblemet utgöres ofta av en kombination av figur, ord eller bokstäver. Vanligt är att namnets begynnelsebokstäver komponeras in i en geometrisk figur, t. ex. Svenska Turistföreningens emblem som inom en av linjer skuren cirkel upptager bokstäverna STF jämte en sköld. Ibland ger emblemet en mer eller mindre konkret bild av verksamhetens ändamål såsom t. ex. Skidfrämjandets emblem som upptager bl. a. en skidlöpande same.

Emblem användes på flaggor, brevpapper, tidskrifter, kläder o. s. v. Emblem begagnas även fristående och då mest såsom föreningsmärke eller klubb nål som bäres av medlemmarna. Olika organisationer framför allt inom idrottsrörelsen använda dessutom särskilt komponerade utmärkelsetecken som bestå av eller upptaga organisationens emblem.

Föreningar och stiftelser som skaffa pengar för sin verksamhet genom insamlingar eller viss försäljning använda härvid ibland ett särskilt kännetecken. Barnens Dags-föreningarna företa t. ex. insamlingsaktioner under beteckningen »Mitt Sommarbarn» och med hjälp av ett särskilt märke, ritat av en konstnär och upptagande bl. a. en flicka med en blomma i handen. Försäljningen av exempelvis den s. k. solstickan för Stiftelsen Solstickan sker även under ett särskilt av konstnär ritat märke.

Enligt bestämmelserna i förevarande stycke har en ideell förening eller en stiftelse skydd för särskilt kännetecken för sin verksamhet när kännetecknet registrerats eller utan registrering blivit allmänt känt.

Som villkor för registrering gäller liksom i fråga om namn att det särskilda kännetecknet skall ha viss individualiseringsförmåga (jfr motiven till första stycket). Vid bedömningen huruvida sådan förmåga föreligger torde ungefär samma principer få tillämpas som vid registrering av varumärke (jfr Vmbet. s. 269 ff.).

Rörande uttrycket »allmänt känt» hänvisas till vad som anförts under andra stycket.

Om ett särskilt kännetecken huvudsakligen användes för yrkesmässigt

bedriven ekonomisk verksamhet och härigenom företrädesvis framträder som firma eller varumärke kan frågan om skydd även vara att bedöma enligt reglerna i firmalagen resp. VmL.

2 §.

Denna paragraf anger innebörden av namnskyddet.

Enligt *första stycket* innebär det skydd förslaget ger ideell förenings och stiftelses namn att annan ej obehörigen, till förfång för föreningen eller stiftelsen, får använda kännetecken som lätt kan förväxlas med namnet.

Bestämmelsen avser icke bara det egentliga namnet utan även särskilt kännetecken för föreningen eller stiftelsen. Detta framgår av 1 § tredje stycket andra punkten enligt vilken särskilt kännetecken följer samma regler som namnet.

Enligt den danska lagen om föreningsregistret (§ 1 andra stycket) har registrerad ideell förening eller sammanslutning ensamrätt till användningen av sitt namn och sina i registret införda särskilda kännetecken samt sådana i registret intagna beteckningar under vilka föreningen eller sammanslutningen eljest är verksam eller dess avdelningar äro kända.

Ett relativt vidsträckt skydd är motiverat för ideell förenings namn eftersom en sådan förening även om den har ett huvudändamål ofta genom sin verksamhet samtidigt främjar flera olika ideella syften. Exempelvis en intresseorganisation har i regel som främsta ändamål att tillvarataga medlemmarnas intressen i löne- och anställningsfrågor. Men verksamhet för ett sådant ändamål främjar även ett socialt syfte och organisationen kan samtidigt genom bildningsverksamhet tillgodose ett kulturellt ändamål och dessutom genom andra former av verksamhet främja politiska och idrottsliga syften. Som exempel kan även nämnas att Godtemplarorden förutom sitt sociala syfte att främja avhållsamhet från rusdrycker även tillgodoser kulturella och idrottsliga ändamål och att Skidfrämjandet verkar både för sociala och idrottsliga syften och i viss mån också för ett kulturellt ändamål.

De olika ändamål som de ideella föreningarna avse att tillgodose genom sin verksamhet gå ofta i varandra. Verksamhet för religiöst eller politiskt syfte kan sålunda även tillgodose ett socialt ändamål och ett sådant ändamål främjas i regel samtidigt genom verksamhet i välgörande syfte o. s. v.

De ideella föreningarna driva emellertid icke bara en rikt nyanserad ideell verksamhet. För att främja sitt syfte idka de ofta någon form av ekonomisk verksamhet som ibland ligger på gränsen till näringsverksamhet och i andra fall klart är att betrakta som sådan verksamhet.

En ideell förening kan sålunda bedriva sin verksamhet efter flera olika linjer och härigenom förekomma i mycket skiftande sammanhang. Allmänheten som icke alltid känner så noga till föreningarnas ändamål skiljer ej heller strängt mellan föreningarna efter det egentliga ändamålet utan mera efter den yttre verksamhet med vilken den kommer i kontakt. Även namn-

likhet mellan ideella föreningar med skilda ändamål eller mellan en ideell förening och en näringsidkare kan sålunda vara ägnad att leda till förväxling. Men även om risk för direkt förväxling ej föreligger mellan namnens innehavare kan namnlikheten oriktigt ge sken av samhörighet mellan föreningarna eller mellan föreningen och näringsföretaget. I båda fallen kunna föreningens ideella strävanden hindras genom att den obehöriga namnanvändningen gör intrång i den goodwill som föreningen åtnjuter för sin verksamhet. Det torde över huvud vara av intresse för en ideell förening att icke opåkallat få sitt namn förbundet med viss näringsverksamhet. Det är inte bara intresset för föreningen att själv ekonomiskt kunna utnyttja namnet som här spelar in utan även risken att verksamhetens ideella ändamål kan komma att ifrågasättas av allmänheten om verksamheten sammankopplas med utomstående intressen.

De synpunkter som anförts i fråga om namnskyddet för ideella föreningar ha i viss mån även betydelse för namnskydd åt stiftelser. En stiftelse kan också verka för skilda ändamål och stiftelser uppträda i allt större utsträckning som näringsidkare.

Ideell verksamhet är sålunda ofta mångskiftande och verksamheten kan samtidigt tillgodose flera olika ändamål. Verksamhetens särskilda karaktär gör dessutom att annans användning av liknande namn kan medföra hinder för verksamhetens genomförande även om namnbärarna ej själva förväxlas. Namnskyddet bör av dessa skäl icke begränsas till ideell verksamhet eller viss sådan verksamhet (jfr 4 och 5 §§ förslaget till firmalag) utan i stället i analogi med 19 § NL i princip vara generellt. För att skyddet emellertid icke skall gå utöver det praktiska behovet har genom bestämmelsen i förevarande stycke liksom i 19 § andra stycket NL uppställts ett krav att den obehöriga namnanvändningen innebär förfång för föreningen eller stiftelsen. Genom detta krav begränsas bestämmelsens räckvidd till sådan användning som kan orsaka föreningen eller stiftelsen någon form av skada eller olägenhet. Användning för rent privat bruk omfattas sålunda icke av bestämmelsen. Innebörden av uttrycket förfång behandlas närmare nedan.

Reglerna om skydd i 2 § gälla som förut nämnts även särskilda kännetecknen för ideell verksamhet. Med hänsyn till utformning och användning är det mycket som förenar sådana kännetecken och varumärken. Det kunde därför i och för sig varit motiverat att i viss utsträckning anpassa bestämmelserna om skydd för särskilda kännetecken till motsvarande regler i VmL. I enkelhetens intresse ha emellertid de särskilda kännetecknen enligt förslaget även i skyddshänseende fått följa samma regler som namnen.

Ideell förenings eller stiftelses namn är skyddat mot att annan *obehörigen* använder kännetecken som lätt kan förväxlas med namnet. Efter medgivande kan sålunda annan använda föreningens eller stiftelsens namn eller något som liknar detta.

I detta sammanhang får beaktas att vid kollision mellan olika kännetec-

kensrätter i princip gäller företrädesrätt från tiden för deras uppkomst (jfr 7 § VmL och 6 § förslaget till firmalag samt i fråga om släktnamn 20 § första stycket NL och prop. 1963: 37 s. 200 f.). Om innehavaren av det kännetecken som konkurrerar med föreningens eller stiftelsens namn kan åberopa tidigare rättsgrund får föreningen eller stiftelsen sålunda i princip vika.

Otillåten enligt bestämmelsen i förevarande stycke är användningen av kännetecken som *lätt kan förväxlas* med föreningens eller stiftelsens namn. Om likheten ej är fullständig skall sålunda det andra kännetecknet stå namnet ganska nära innan förväxlingsrisk skall anses föreligga.

Förväxlingsregeln i förevarande förslag avviker från motsvarande bestämmelse i förslaget till firmalag. Enligt sistnämnda förslag skall vid prövningen av likhet mellan firmor förväxlingsrisk anses föreligga så snart förväxling *kan* ske. Inom firmarätten räknar man emellertid i princip ej med förväxlingsbarhet om icke förutom firmalikheter även branschlikhet finns (se 5 § förslaget till firmalag). Vid likhetsbedömningen tager man sålunda även hänsyn till andra omständigheter än sådana som hänföra sig till firmornas utformning. I fråga om ideella föreningars och stiftelsers namn blir det emellertid i första hand endast aktuellt att jämföra själva namnen eftersom redan namnlighet kan göra användningen otillåten. Till följd härav böra de konkurrerande namnen kunna tillåtas stå varandra ganska nära (jfr prop. 1963: 37 s. 88 ff.). För en mildare bedömning vid jämförelse mellan ideella föreningars eller stiftelsers namn talar också den omständigheten att dessa namn i regel äro beskrivande och därför sammansatta av ord utan framträdande skyddsvärde. En strängare regel skulle dessutom när enbart namnlighet är avgörande alltför mycket begränsa rörelsefriheten vid valet av namn. Vid likhetsbedömning kan man emellertid i vissa fall ej helt bortse från arten av den verksamhet för vilken namnen användas. Om två ideella föreningar för olika ändamål t. ex. bedriva verksamhet som saknar allt praktiskt samband kan risk för konkret förväxling vara ringa även om deras namn liknar varandra.

Några allmängiltiga regler som ge klara anvisningar för bedömningen av likhetsfrågan kunna ej uppställas. Viss ledning torde emellertid kunna hämtas av vad som anförts om firmalikheter i motiven till 5 § förslaget till firmalag.

Som förut nämnts har ideell förening eller stiftelse skydd mot annans användande av samma eller liknande namn endast om den obehöriga användningen är till *förfång* för föreningen eller stiftelsen. När frågan om förfång skall bedömas får man beakta att det här rör sig om mycket olika och ibland särpräglade förhållanden. Om vid en konflikt visas att namnanvändningen medfört att de tvistande förväxlats med varandra kan detta vara tillräckligt bevis för att förfång uppstått. Så kan vara fallet t. ex. när två intresseorganisationer konkurrera om medlemmar under liknande namn eller när två välgörenhetsföreningar göra insamlingar bland allmänheten med hjälp av

alltför lika beteckningar. I andra fall kan direkt avbräck i den ideella verksamheten på grund av namnanvändningen behöva påvisas för att kravet på förfång skall anses uppfyllt. Detta kan bli nödvändigt t. ex. vid påstående att en förenings verksamhet misskrediteras genom arten av den verksamhet som en annan förening driver under liknande namn. Avbräck kan uppkomma genom att viljan till frivilliga, personliga insatser minskar, inkomster bortfalla o. s. v. Bedriver en förening en mera omfattande ekonomisk verksamhet har bevisning rörande de ekonomiska förhållandena givetvis särskild betydelse. Hänsyn bör emellertid tagas även till andra än rent ekonomiska intressen.¹⁷ Exempelvis kan det som förut antytts för många ideella föreningar med hänsyn till deras ändamål vara av vitalt intresse att namnet ej blir sammankopplat med någon viss näringsverksamhet även om det icke innebär någon ekonomisk olägenhet för föreningen (jfr SOU 1960: 5 s. 204). Obehörig användning av namnet i näringsverksamhet bör då ej vara tillåten.

Med stöd av bestämmelsen i förevarande stycke kan ideell förening eller stiftelse vid domstol utverka *förbud* mot svaranden att använda föreningens eller stiftelsens namn (jfr 19 § andra stycket NL och SOU 1960: 5 s. 215).¹⁸ Om svaranden ej rättar sig efter förbudet skall överexekutor på föreningens eller stiftelsens begäran förelägga den tredskande vite samt fälla honom till sådant vite på sätt i 38 § andra stycket utsökningslagen föreskrives.

Om ideell förenings och stiftelses namn skall enligt *andra stycket* av förevarande paragraf i tillämpliga delar gälla även bestämmelserna rörande särskilt skydd för egenartat släktnamn i 20—22 §§ NL.

20 § NL innehåller en regel om verkan av passivitet när kännetecken kollidera. Genom att regeln blir tillämplig även när ideell förenings eller stiftelses namn kolliderar med annat kännetecken kan sådan förening eller stiftelse få tåla vissa namnintrång om den ej ingriper mot dem inom rimlig tid. Med bestämmelsen avses namn på ideell förening eller stiftelse och konstnärnamn eller likartat namn som blivit allmänt känt samt kommersiellt kännetecken som inarbetats. Rörande den närmare innebörden av 20 § NL som utformats i nära anslutning till 9 och 10 §§ VmL hänvisas till prop. 1963: 37 s. 119 ff. och s. 200 f. samt motiven till 7 § förslaget till firmalag.

21 § NL ger regler om fastställsetalan (jfr 44 § VmL och 27 § förslaget till firmalag). På grund av dessa bestämmelser har ideell förening eller stiftelse möjlighet att vid domstol föra talan om fastställelse huruvida rätt till namnet består eller icke består eller huruvida visst förfarande innebär intrång i sådan rätt eller ej. Om bestämmelserna se i övrigt prop. 1963: 37 s. 121 f.

22 § NL upptager regler om skadestånd på grund av intrång i namnrätt.

¹⁷ I Arsells förut omnämnda förslag fanns ett förfångsstadgande liknande det som finns i 6 § FmL. Enligt förslaget (s. 464) skulle med förfång avses icke bara ekonomisk utan även annan skada.

¹⁸ Jfr även Bomgren-Gehlin, Namnlagen (1966), s. 128 f.

Med stöd av dessa regler kan ideell förening eller stiftelse av den som i ond tro gjort intrång i dess namnrätt fordra ersättning för av intrånget uppkomna skada (jfr SOU 1960: 5 s. 216 och prop. 1963: 37 s. 122 ff.).¹⁹

3 §.

Enligt denna paragraf registreras ideell förenings och stiftelses namn i särskilt register som föres för hela riket i Stockholm av patent- och registreringsverket.

Många ideella föreningar och stiftelser ha en begränsad verksamhet och uppmärksammas knappast utanför den ort där de finnas. De föreningar eller stiftelser som framför allt behöva skydd för sina namn driva däremot i regel själva eller genom underföreningar eller kommittéer verksamhet som avser hela eller större delen av landet. För att ett registreringskydd skall få praktisk betydelse för dem bör det därför gälla i hela landet.

För ideella föreningar som huvudsakligen rekrytera sina medlemmar rent lokalt kan emellertid skyddsbehovet ofta gälla även hela landet eller en stor del därav. Detta beror på att behov av skydd i praktiken som regel uppstår först när föreningarnas verksamhet fortlöpande blir uppmärksammas utanför hemorten genom press, radio och television, t. ex. i fråga om en idrottsförening på grund av medlemmarnas idrottsprestationer. Då kunskapen om verksamheten i betydande utsträckning förmedlas och vidmakthålles genom press och övriga massmedia är namnskydd i detta fall även aktuellt inom större delen av landet.

Med hänsyn till skyddsbehovet böra sålunda namn på ideella föreningar och stiftelser registreras i ett för hela landet fört register.

Tendensen är numera också att ordna registrering på olika områden centralt. Som framgår av avsnittet om firmaregister och registreringsmyndigheter räknar utredningen även med att all firmaregistrering på grund av utvecklingen på det registreringstekniska området inom överskådlig tid kan komma att sammanföras till ett centralt register.

Det centrala registret för ideella föreningars och stiftelsers namn bör inrättas hos patentverket. Inom patentverket handläggas för närvarande ärenden angående registrering av varumärken och aktiebolags- och filialfirmor. Verket är även den myndighet som har att handlägga ärenden om godkännande av släktnamn. Namnskyddet för ideella föreningar och stiftelser har såsom en del av känneteckensrätten nära släktskap med såväl namnrätten som firma- och varumärkesrätten. Den samlade sakkunskap på dessa rättsområden som finns att tillgå hos patentverket saknar motsvarighet hos annan myndighet. I detta sammanhang bör särskilt observeras att vid tillämpning av förslagets 4 § förutsättes viss granskning av de hos patentverket förda registren över firmor och varumärken.

¹⁹ Jfr även Bomgren-Gehlin, a. a. s. 128 ff.

4 §.

I första och andra styckena av denna paragraf upptages förbud mot registrering av namn som innebär missbruk av offentlig beteckning eller är vilseledande eller gör intrång i annans känneteckensrätt eller andra intressen av privaträttslig karaktär. Enligt bestämmelser i tredje stycket äro förbud som uppställas till skydd för privata rättigheter i vissa fall ej hinder för registrering.

Första stycket

I *punkt 1* förbjudes registrering av namn vari utan tillstånd intagits sådan internationell beteckning som enligt särskild lagstiftning ej obehörigen får offentligen brukas såsom benämning.

Bestämmelsen åsyftar beteckningar som äro skyddade enligt lagen den 10 juli 1947 om skydd för Förenta Nationernas emblem och namn samt lagen den 30 december 1953 om skydd för vissa internationella sjukvårdsbeteckningar. Förenta Nationernas emblem eller namn får icke utan medgivande av organisationens generalsekreterare offentligen brukas såsom märke eller benämning. I fråga om de internationella sjukvårdsbeteckningarna gäller i princip att de ej få offentligen användas annat än som kännetecken för militär sjukvård, för militärpräster samt i viss utsträckning för civil sjukvård.

Förbudet i *punkt 1* blir endast tillämpligt på verbalbeteckning. Att Förenta Nationernas emblem, Rödakorsmärket och Internationella atomenergiorganets emblem, som är skyddat enligt lag den 26 maj 1961, ej få registreras som märke för ideell förening eller stiftelse framgår av paragrafens andra stycke.

Rörande de olika beteckningar som omfattas av registreringsförbudet hänvisas till de särskilda lagarna om skydd för officiella beteckningar. Förbudet gäller icke bara den officiella beteckningen i oförändrad utformning utan även beteckning som lätt kan förväxlas därmed. När likheten ej är fullständig skall sålunda namnet eller däri intagen beteckning stå den officiella beteckningen ganska nära innan förväxlingsrisk skall anses föreligga. Detta överensstämmer med gällande rätt i de nämnda lagarna om skydd för officiella beteckningar.

Ett förbud av motsvarande innehåll som i *punkt 1* aktualiseras vid registrering av firma, se härom motiven till 11 § *punkt 1* förslaget till firmalag där även lagarna om skydd för officiella beteckningar närmare behandlas.

Försök att missbruka internationella beteckningar bli i regel lätta att konstatera. Förbudet i *punkt 1* bör därför normalt ej ge registreringsmyndigheten anledning till särskild undersökning.

Enligt *punkt 2* får namn ej registreras om namnet är ägnat att vilseleda allmänheten.

Registreringsmyndigheten bör alltid ha möjlighet att vägra registrering av namn som vilseleder. En regel som uppräknar olika fall av vilseledande

är opraktisk och en generell regel om förbud mot vilseledande namn har därför uppställts. En motsvarande lösning har valts i fråga om registrering av firma, se motiven till 10 § förslaget till firmalag.

Ideell förening eller stiftelses namn kan tänkas få vilseledande användning om det framträder som namn på en enskild näringsidkare, en ekonomisk förening eller ett bolag. Namnet kan även tänkas vilseleda med hänsyn till föreningens eller stiftelsens ändamål eller den verksamhet varigenom ändamålet fullföljes. Det är också tänkbart att namnet oriktigt ger sken av samhörighet med staten eller med en betydelsefull enskild organisation eller ett känt enskilt företag. Andra former av vilseledande kunna även tänkas.

Att namnet vilseleder genom att utpeka innehavaren som något annat än ideell förening eller stiftelse torde främst ha praktiskt intresse. För att i motsvarande fall förekomma vilseledande uppgifter i firma innehåller firmalagstiftningen föreskrifter om obligatoriska beståndsdelar i firma (se inledningen till 8—13 §§ i motiven till förslaget till firmalag). Att efter förebild härav kräva att i registrerat namn skall intagas uttrycket ideell förening eller ordet stiftelse synes ej nödvändigt och skulle vara ett olämpligt tvång. Ideella föreningar uppträda för närvarande under många olika benämningar, såsom förening, sällskap, samfund, församling, förbund, societet, gille, klubb, orden, loge o. s. v. Flera av dessa och liknande ord anses sedan länge vid användning i namn utmärka att namnets innehavare är ideell förening. I andra fall kan en kombination med ord som uttrycker föreningens ändamål klart ange att namnet avser en ideell förening, t. ex. kombinationer som idrottsförening och konstförening.

En förenings karaktär av ideell behöver icke nödvändigtvis utmärkas genom ord eller uttryck av den typ som ovan exemplifierats. Detta kan ske på många andra sätt, exempelvis namn som Akvarievännerna i Malmö och Sångarbröderna torde tillräckligt tydligt ange att innehavaren är ideell förening.

Som framgår av de exempel som nämnts i motiven till 1 § första stycket kan en inrättnings karaktär av stiftelse även anges genom att ordet fond intages i namnet. Stiftelseformen kommer dessutom ofta till uttryck genom olika ordkombinationer vari något av orden stiftelse eller fond ingår.

Namn kan som nämnts tänkas vilseleda genom att oriktigt ge sken av samhörighet med staten. Enligt lag den 2 december 1960 om skydd för vapen och vissa andra officiella beteckningar är obehörig användning av bl. a. vissa på svenska staten hänsyftande beteckningar förbjuden om användningen sker i näringsverksamhet. I den nya firmalagen föreslås detta skydd liksom i VmL bli kompletterat med bestämmelser av administrativ innebörd (se motiven till 11 § punkt 1 förslaget till firmalag). Detta slags officiella beteckningar bör ej heller utan särskilt tillstånd få registreras för ideell verksamhet. Ett registreringsförbud torde emellertid i detta fall huvudsak-

ligen ha praktisk betydelse i fråga om statsvapen, statseblem och andra beteckningar som utgöres av figur o. d. I paragrafens andra stycke förbjudes sålunda registrering av särskilt kännetecken vari statsvapen utan tillstånd intagits.

Om ett namn genom någon verbalbeteckning oriktigt getts officiell prägel kan registrering vägras med stöd av bestämmelsen i förevarande punkt. I motiven till 10 § förslaget till firmalag har framhållits att förekomsten av ordet riks i en firma kan ge firman officiell prägel. Om ordet användes i namn på ideell förening torde namnet däremot sällan få sådan prägel. Vid ideell verksamhet är det vanligt att använda ordet riks i namnet bl. a. för att ange att en förening eller organisation är en huvudförening eller en huvudorganisation. Vid bedömning huruvida ord av detta slag kan ge ideell förenings namn officiell prägel bör man därför iakttaga försiktighet.

Registreringsmyndigheten torde i regel icke behöva göra någon särskild granskning eller undersökning om kännetecken är vilseledande. Normalt ser man nämligen omedelbart detta.

I *punkt 3* förbjudes registrering av namn som innehåller något som är ägnat att uppfattas såsom annans släktnamn, konstnärsnamn eller likartat namn.

Förbudet har utformats i anslutning till liknande bestämmelser i NL (10 § 1 och 4), VmL (14 § 4) och den föreslagna firmalagen (11 § 3). Det skydd som här ges för annans namn går ej så långt som ett förväxlingsskydd utan avser i regel namn som återgetts oförändrat eller med obetydliga tillägg eller förändringar.

För ideell verksamhet användes namn som innehåller annans släktnamn huvudsakligen av stiftelser. I detta fall åsyftas som regel en viss person som genom gåva eller testamente tillskapat stiftelsen under villkor att hans eget namn ingår i stiftelsens namn. Då medgivande här finns att använda namn som utpekar en viss person utgör föreskriften i punkt 3 i regel ej hinder för registrering. Detta kommer till uttryck genom en särskild bestämmelse som upptagits i paragrafens tredje stycke.

Ibland tillkommer en ideell förening eller en stiftelse för att hugfästa en författares eller annan kulturpersonlighets liv och verk och dennes namn intages då i föreningens eller stiftelsens namn. Avses en historisk person bör detta utan vidare vara tillåtet, t. ex. Bellmanssällskapet och Viktor Rydberg-Samfundet i Jönköping. Men även om släktnamnet eller konstnärsnamnet ej åsyftar någon sedan länge avliden bör det i detta fall få användas för stiftelsens eller föreningens verksamhet, t. ex. Selma Lagerlöf-sällskapet och Vilhelm Ekelund-samfundet. I paragrafens tredje stycke har därför föreskrivits att om ideell förenings eller stiftelses namn innehåller namn som åsyftar avliden registrering får ske om särskilda skäl föreligga. Motsvarande skall gälla om avliden persons porträtt återgetts i särskilt kännetecken för föreningen eller stiftelsen.

Huruvida otillåten användning av annans släktnamn föreligger torde i regel framgå av registreringsärendet. Någon särskild granskning av släktnamnsförteckningen torde sålunda registreringsmyndigheten icke behöva utföra. Ej heller finns skyldighet i detta fall att forska efter annans konstnärnsnamn. Skyddet blir således i praktiken effektivt bara för sådana konstnärnsnamn som äro kända för registreringsmyndigheten. När det gäller konstnärnsnamn har bestämmelsen därför sin huvudsakliga betydelse som underlag för talan vid domstol enligt 9 § i förslaget.

Rörande registreringsförbudet i punkt 3 hänvisas även till motiven till 11 § punkt 3 förslaget till firmalag.

Bestämmelserna i förevarande punkt och i punkt 4 avse att ge skydd mot att ideell förenings eller stiftelses namn gör intrång i annans känneteckensrätt. Bortsett från namn på ideella föreningar och stiftelser, som även upptagas i punkt 4, ha de kännetecken som avses med bestämmelserna i regel skydd genom särskild lagstiftning, t. ex. NL, VmL och den blivande firmalagen. Skyddet för varumärke och firma är emellertid enligt denna lagstiftning begränsat till kännetecknets användande i dess egentliga funktion, d. v. s. till användande som varumärke resp. firma och sträcker sig icke till annan användning, t. ex. som huvudbeståndsdel i namn för ideell förening eller stiftelse. För släktnamn finns enligt NL (19 §) visst skydd mot användande på sistnämnda sätt. Som förut framhållits är det praktiska syftet med bestämmelserna om registrering att om möjligt redan på registreringsstadiet söka förebygga framtida konflikter och rättstvister. Registrering bör därför icke ske av namn som utan tillstånd innehåller kännetecken som är skyddat för annan.

Enligt *punkt 4* får namn ej registreras om namnet lätt kan förväxlas med annan ideell förenings eller stiftelses skyddande namn eller annans här i riket skyddade firma eller varumärke eller ock annat kännetecken, som i näringsverksamhet här i riket inarbetats för annan.

Förbudet har utformats i anslutning till liknande bestämmelser i NL (10 § 5 och 6), VmL (14 § 6) och den blivande firmalagen (11 § 5). Genom förbudet ges förväxlingsskydd för olika kännetecken. Om motiven härför se vad som anförts under punkt 3 ovan.

För registrerat kännetecken gäller skyddet om registreringen beviljats efter tidigare ansökan. Namn eller annat kännetecken för ideell förening eller stiftelse som är oregistrerat har skydd om kännetecknet är allmänt känt när det konkurrerande kännetecknet begäres registrerat. Firma och varumärke som inarbetats omfattas av skyddet om inarbetningen består vid sistnämnda tidpunkt. Frågan när ett kännetecken skall anses inarbetat får bedömas enligt bestämmelserna i den lag som reglerar kännetecknet i fråga.

Rätten till kommersiellt kännetecken är knuten till näringsidkare. Rörande detta begrepp och uttrycket näringsverksamhet hänvisas till motiven till 1 § första stycket förslaget till firmalag.

Enligt VmL och den föreslagna firmalagen är skydd för varumärke och firma i princip begränsat till visst eller vissa varuslag resp. visst slags näringsverksamhet. I skyddet enligt förevarande bestämmelse föreligger ej någon motsvarande begränsning. Så snart varumärke eller firma har skydd enligt den för kännetecknet gällande lagstiftningen utgör detta hinder för registrering av namn som lätt kan förväxlas med kännetecknet. Rörande förväxlingskriteriet hänvisas till motiven till förslaget 2 § första stycket.

I vissa fall kan medgivande att i namn intaga annans kännetecken få betydelse. En bestämmelse härom ges i paragrafens tredje stycke.

Registreringsmyndigheten har möjlighet att undersöka om namn gör intrång i namn, som registrerats för annan ideell förening eller stiftelse, eller registrerat varumärke eller firma för aktiebolag eller filial. Det förutsättes att myndigheten skall utföra särskild granskning i dessa avseenden. Registrerat kännetecken eller i lokalt register införd firma skall beaktas om kännetecknet för särskilt fall är känt för myndigheten. I fråga om dessa kännetecken har bestämmelsen sålunda främst betydelse som underlag för talan enligt förslaget 9 §.

Andra stycket

I detta stycke ges speciella föreskrifter i fråga om registrering av särskilt kännetecken för ideell förening eller stiftelse (jfr 1 § tredje stycket). Då sådant kännetecken som nämnts kan utgöras av figur eller kombination av figur, ord eller bokstäver äro bestämmelserna i första stycket som avse verbalbeteckningar icke uttömmande.

Enligt förevarande stycke får särskilt kännetecken ej registreras om i kännetecknet utan tillstånd intagits sådan internationell beteckning, som enligt lag ej obehörigen får offentligen brukas såsom märke, eller statsvapen eller något som lätt kan förväxlas med beteckningen eller vapnet.²⁰ Dessa registreringsföreskrifter ha redan behandlats under punkterna 1 och 2 i första stycket.

I andra stycket föreskrives vidare att särskilt kännetecken ej får registreras om kännetecknet innehåller annans porträtt eller något, som kränker annans upphovsrätt till konstnärligt verk eller annans rätt till fotografisk bild eller mönster.

Något i lag fastslaget allmänt skydd för porträtt finns ej i Sverige. VmL ger emellertid skydd mot registrering av varumärke vari annans porträtt ingår (se 14 § 4 VmL och Vmbet. s. 285).²¹ Av samma skäl som gälla i fråga om varumärke bör porträtt som regel icke få ingå i kännetecken som registreras för ideell förening eller stiftelse. Om porträttet emellertid åsyftar någon sedan länge avliden eller medgivande erhållits av vederbörande att i

²⁰ Rörande statsvapen jfr SOU 1966: 62 s. 37.

²¹ Jfr förslag till lag om mönster 4 § andra stycket 2, SOU 1965: 61 s. 13.

kännetecknet intaga hans porträtt kan enligt paragrafens tredje stycke registrering ske utan hinder av förevarande bestämmelse.

I fråga om annans upphovsrätt till konstnärligt verk eller annans rätt till fotografisk bild eller mönster överensstämmer förslaget med VmL (se 14 § 5 VmL och Vmbet. s. 285). Föreligger medgivande av vederbörande rättsinnehavare kan registrering i regel ske utan hinder av förevarande bestämmelse.

Registreringsförbudet med hänsyn till porträtt eller upphovsrättsligt verk eller mönster avser liksom förbuden i första stycket punkterna 3 och 4 att lämna skydd mot att namn gör intrång i intressen av privaträttslig karaktär. Rörande motiven för skydd enligt förevarande förslag hänvisas till vad som anförts under första stycket punkt 3.

Tredje stycket

I tredje stycket ges som redan nämnts en bestämmelse om verkan av vederbörande rättsägares medgivande. Enligt detta stycke kan dessutom registrering ske av namn eller porträtt som åsyftar avliden om särskilda skäl föreligga. Bestämmelsen har behandlats under första stycket punkt 3 och andra stycket. Jfr även motiven till 11 § andra stycket förslaget till firmalag.

5 §.

Enligt denna paragraf skall vid ansökan om registrering av ideell förening eller stiftelses namn i tillämpliga delar gälla bestämmelserna i 30, 31, 34 och 35 §§ NL.

Hänvisningen till 30 § NL innebär att ansökan om registrering skall göras skriftligen och innehålla uppgift om sökandens postadress. Det bör räcka att ansökan undertecknas av styrelsens ordförande. Föreskrift härom kan ges i tillämpningskungörelsen.

Vid ansökan av ideell förening bör alltid fogas bestyrkt exemplar av föreningens stadgar. Har stadgar upprättats för stiftelse bör stadgarna även fogas vid stiftelses ansökan. Ansökan bör även åtföljas av avskrift av handlingar som visa att styrelse utsetts. I fråga om stiftelse bör avskrift av stiftarens förordnande inges, t. ex. avskrift av testamente. Föreskrifter om de handlingar som skola fogas vid ansökningen böra upptagas i tillämpningskungörelsen.

Om sökanden enligt förslagets 6 § andra stycket begär registrering av uppgifter om styrelsens sammansättning och om vad som skall gälla i fråga om rätten att teckna föreningens eller stiftelses namn bör ansökningen även innehålla uppgifter i dessa hänseenden. I tillämpningskungörelsen bör för detta fall föreskrivas att ansökningen skall upptaga styrelseledamöternas och suppleanternas fullständiga namn och hemvist samt ange av vilka och hur föreningens eller stiftelses namn skall tecknas där ej denna befogenhet skall utövas endast av styrelsen. Skall namnet tecknas av annan person

än styrelseledamot bör även i fråga om denne uppges hans fullständiga namn och hemvist.

Rörande ansökan som avser kännetecken som består av figur eller dylikt bör föreskrivas att ansökningen skall åtföljas av avbildning av kännetecknet.

I samband med ansökningen skall erläggas en avgift till belopp som Kungl. Maj:t bestämmer (30 § tredje stycket NL). Om avgiftens storlek bör stadgas i tillämpningskungörelsen. Som lämplig registreringsavgift föreslås 200 kronor.

Om ansökan är ofullständig kan registreringsmyndigheten med stöd av 31 § NL förelägga sökanden att inom viss tid avge yttrande eller vidtaga rättelse. Underlåter sökanden att inom förelagd tid inkomma med yttrande eller vidtaga åtgärd för att avhjälpa anmärkt brist skall ansökan avskrivras.

På grund av bestämmelserna i 34 § NL åligger det registreringsmyndigheten att underrätta sökanden om slutligt beslut i registreringsärendet. Får sökanden föra talan mot beslutet skall underrättelsen innehålla uppgift om skälen för beslutet samt vad som skall iakttagas vid fullföljd av talan.

Hänvisningen till 35 § NL innebär att sökanden får föra talan mot registreringsmyndighetens slutliga beslut om det gått honom emot. Talan skall föras genom besvär hos patentverkets besvärsavdelning inom två månader från beslutets dag. Mot besvärsavdelningens beslut får talan icke föras.

6 §.

När ansökan om registrering bifalles skola enligt *första stycket* föreningens eller stiftelsens namn och ändamål samt dess postadress införas i registret. Avser ansökningen särskilt kännetecken för föreningen eller stiftelsen införas detta i registret (jfr 1 § tredje stycket). Registrering av namn och annat kännetecken skall dessutom kungöras.

Eftersom talan ej får föras mot beslut varigenom ansökan bifalles skall namnet eller det särskilda kännetecknet införas i registret i anslutning till beslutet.

Av registret bör direkt framgå huruvida registreringen avser ideell förening eller stiftelse. Uppgift härom bör nämligen inflyta i bevis som utfärdas om registreringen. Av figurmärke som registreras bör finnas en avbildning i registret. Om registret och de närmare uppgifter som skola intagas däri böra föreskrifter meddelas i tillämpningskungörelsen.

Kungörande bör ske i någon av de periodiska skrifter som registreringsmyndigheten utger. Närmare föreskrifter om kungörande böra ges i tillämpningskungörelsen.

Enligt *andra stycket* kunna på sökandens begäran i registret införas uppgifter även om föreningens eller stiftelsens styrelse och om vad som skall gälla i fråga om rätten att teckna föreningens eller stiftelsens namn.

En liknande bestämmelse finns i den danska lagen om föreningsregistret (§ 1 tredje stycket).

Genom registreringsmyndighetens bevis att ideell förening eller stiftelses namn blivit registrerat kan föreningen eller stiftelsen på ett enkelt sätt styrka sin rättssubjektivitet, t. ex. vid kontakter med myndigheter och bankinrättningar. För att beviset skall få praktisk betydelse i dessa sammanhang bör det även innehålla uppgifter om styrelsens sammansättning och om rätten att teckna föreningens eller stiftelsens namn.

Det är framför allt ideella föreningar som ha olägenheter av att icke genom myndighets bevis kunna styrka sin rättssubjektivitet och rätten att teckna namnet. I de förut nämnda framställningarna av Folketshusföreningarnas Riksorganisation framhållas särskilt svårigheter när lån skall anskaffas. Då uppgifter i registreringsbeviset om styrelsen och rätten att teckna föreningens eller stiftelsens namn fylla ett påtagligt praktiskt behov böra uppgifter i dessa hänseenden kunna införas i registret även om detta i första hand är ett namnskyddsregister.

Av riksorganisationens skrivelser till justitieministern framgår att de lokala folketshusföreningarna driva ekonomisk verksamhet bl. a. i form av uthyrning av lokaler för olika ändamål. Den ekonomiska verksamheten synes i regel ha sådan karaktär att folketshusföreningarna enligt förslaget till firmalag äro att betrakta som näringsidkare. Enligt förslaget kunna föreningarna därför även registrera sig i handelsregister och på denna väg av offentlig myndighet få bevis som eliminerar de olägenheter som påtalats av riksorganisationen.

I anslutning till bestämmelserna i andra stycket bör föreskrivas i tillämpningskungörelsen att ändring av styrelsens sammansättning eller i fråga om rätten att teckna föreningens eller stiftelsens namn bör anmälas för registrering av styrelsens ordförande. Att sådan ändring blir registrerad kan ha betydelse i förhållande till tredje man (jfr 18 kap. 27 § andra stycket lagen om allmän försäkring).

7 §.

Denna paragraf innehåller bestämmelser om den tid under vilken registrering gäller och om förnyelse av registrering.

Enligt tillämpningskungörelse till den förut nämnda danska lagen²² gäller registreringsskyddet under tio år från registreringsdagen. Registrering kan förnyas varje gång för tio år räknat från dagen för förnyelsen.

I förslaget till lag om handelsregister (22 §) ha införts bestämmelser om ett utrensningförfarande som innebär att firmaregistrering kan upphöra utan åtgärd från firmainnehavarens sida om anmälan icke gjorts till registret under en tioårsperiod och det kan antagas att firmainnehavaren upphört med sin verksamhet. Detta förfarande har föreslagits för att förebygga att re-

²² 11 § Bekendtgørelse nr. 115 af 14. april 1926 angående forenings-registeret.

gistren belastas av firmor som icke längre användas och som kunna hindra ny registrering.

Även ur registret för skydd av ideell förenings och stiftelses namn böra efter hand rensas ut sådana kännetecken som icke längre ha betydelse för innehavarna. I den mån det här gäller föreningens eller stiftelsens eget namn, som i princip icke är tidsbegränsat, kunde ligga närmast att gå samma väg som i fråga om släktnamn och firma och i första hand lagfästa ett till tiden obegränsat skydd. Emellertid synes den metod som redan kommit till användning när det gäller registrerat varumärke, för vilket skyddet i princip är till tiden obegränsat, och som även tillämpas i den danska lagstiftningen om ideell förenings namn, på ett enklare sätt leda till målet. Enligt förslaget har därför registreringsskyddet för ideell förenings och stiftelses namn begränsats genom bestämmelser om förnyelse av registrering.

I *första stycket* föreskrives att registrering gäller från dagen för ansökningens ingivande till dess tio år förflutit från registreringsdagen.

Ansökningdagen är även utgångspunkt för registreringsskyddet för firma (se om skälen härför motiven till 13 och 23 §§ förslaget till firmalag).

Enligt *andra stycket* förnyas registrering varje gång för tio år från utgången av föregående registreringsperiod.

En registreringsperiod om tio år tillämpas i motsvarande danska lagstiftning och det i lagen om handelsregister föreslagna utrensingsförfarandet skall även ske i anslutning till en tioårsperiod. Samma tidsperiod bör vara lämplig för registreringsskydd enligt förevarande lag (jfr 22 § VmL).

Av praktiska skäl räknas den första tioårsperioden från registreringsdagen och ny registreringsperiod från utgången av föregående period (jfr Vmbet. s. 301 f.).

8 §.

Denna paragraf innehåller bestämmelser om förfarandet vid förnyelse av registrering.

Den nya registreringsperioden räknas enligt 7 § från utgången av föregående period och icke som i motsvarande danska författning från dagen för förnyelsen. Registreringsmyndigheten skulle därför om annat ej stadgas kunna belastas med ansökningar om förnyelse många år i förväg. I *första stycket* av förevarande paragraf har fördenskull föreskrivits att ansökan om förnyelse får göras hos registreringsmyndigheten tidigast ett år före registreringsperiodens utgång. Sedan perioden utgått har föreningen eller stiftelsen sex månader på sig att begära förnyelse.

Enligt praxis erinrar patentverket innehavare av registrerat varumärke om behovet av förnyelse. Erinran skickas ut omedelbart efter registreringsperiodens utgång. Motsvarande förfarande bör tillämpas i fråga om förnyelse av registrering enligt denna lag.

Enligt *andra stycket* skall om förfarandet vid ansökan om förnyelse bestämmelserna i 5 § äga motsvarande tillämpning.

Ansökan skall således göras skriftligen och vara åtföljd av avgift till belopp som Kungl. Maj:t föreskriver.

I ärende om förnyelse kan även utfärdas föreläggande och ansökan kan avskrivast eller avslås. Om ansökan avslås kan talan föras mot beslutet.

Kungörande torde ej erfordras.

9 §.

Denna paragraf behandlar i första stycket frågan om hävande av registrering. I andra stycket ges en särskild bestämmelse om talerätt.

I NL motsvaras paragrafen närmast av bestämmelserna i 17 §. Enligt dessa kan domstol om någon efter ansökan hos namnmyndigheten erhållit släktnamn som kolliderar med annans känneteckensrätt förklara den som erhållit namnet detta förlustig.

Regler om hävande av firmaregistrering och om talerätt ha upptagits i 18 och 19 §§ förslaget till firmalag.

En oriktig registrering av namn kan ske därför att registreringsmyndigheten av praktiska skäl ej kunnat taga hänsyn till alla de i 4 § angivna registreringsförutsättningarna. En sådan registrering kan även ha tillkommit av förbiseende. För att rätta till felaktiga registreringar bör möjlighet finnas att i efterhand pröva registrerings giltighet. Prövningen bör av hänsyn till rättssäkerheten göras av domstol (jfr motiven till 18 § förslaget till firmalag).

Om ideell förenings eller stiftelses namn registrerats i strid mot lagen och annan lider förfång av registreringen, kan denne enligt 9 § *första stycket* genom talan vid domstol som regel få registreringen hävd.

För att paragrafen skall tillämpas till skydd för intresse av privat natur är det i regel en förutsättning att det registrerade namnet är så likt kännetecken som avses i 4 § första stycket 4 att det lätt kan förväxlas med detta eller att namnet innehåller något som kränker annan i 4 § angiven privat rättighet.

På grund av reglerna i 20 § NL om verkan av passivitet vartill hänvisas i 2 § andra stycket kan yngre kännetecken i vissa fall få bestå vid sidan av ett äldre. Är det yngre kännetecknet registrerat bör även registreringen få bestå. I 9 § första stycket har därför gjorts det undantaget att registrering ej kan hävas om rätt till det registrerade namnet får bestå enligt ovannämnda regler.

Talan enligt 9 § första stycket får föras av den som har kännetecken eller företräder annan rättighet som i och för sig borde varit hinder mot registrering (jfr motiven till 19 § förslaget till firmalag).

Föreskrifterna i 4 § första stycket 1 och 2 och föreskrifterna i 4 § andra stycket om offentliga beteckningar uppbäras av det allmännas intresse av

att namn icke är vilseledande och icke innebär missbruk av offentliga beteckningar. Om ideell förenings eller stiftelses namn registrerats i strid mot dessa föreskrifter bör registreringen kunna hävas på talan av myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer. I *andra stycket* har upptagits en bestämmelse härom (jfr motiven till 19 § förslaget till firmalag).

10 §.

Denna paragraf innehåller fullmakt för Kungl. Maj:t att meddela tillämpningsföreskrifter till lagen.

Det förutsättes att lagen träder i kraft samtidigt med den nya firmalagen, d. v. s. den 1 januari 1969.

Följändringar

Förslag till lag om ändring i lagen den 29 maj 1931 med vissa bestämmelser mot illojal konkurrens

Firma och andra för näringsverksamhet använda kännetecken ha enligt 9 § första stycket IKL eller grunderna för detta stadgande skydd på grund av inarbetning (se härom närmare motiven till 2 § förslaget till firmalag). Om det inarbetade kännetecknet är skyddat såsom varukännetecken enligt VmL skall emellertid enligt bestämmelse i paragrafens andra stycke denna lag i stället tillämpas. Denna inskränkning infördes då skyddet för varukännetecken blev reglerat genom VmL (jfr Vmbet. s. 225 och inledningen till avsnittet om ansvar och ersättningskyldighet, 21—28 §§, i motiven till förslaget till firmalag).

Det i 9 § IKL kvarstående firmaskyddet överflyttas enligt förslaget till den nya firmalagen och utvidgas samtidigt på motsvarande sätt som redan skett i fråga om skyddet för varukännetecken enligt VmL (se 2 § förslaget till firmalag och motiven till denna paragraf). Skydd kommer att finnas så snart intrång göres av oaktsamhet och straff skall kunna inträda vid uppsåtligt intrång även om intrånget icke skett i uppsåt att framkalla förväxling (se 21 och 22 §§ förslaget till firmalag). 9 § IKL och därtill hörande bestämmelser om talerätt i 11 § första stycket 4) och andra stycket böra sålunda upphävas.¹ Föreskrifter därom ha upptagits i förevarande lagförslag.

Förslag till lag angående ändring i lagen den 14 september 1944 om aktiebolag

6 §.

I 6 § andra stycket stadgas nu bl. a. registreringshinder för aktiebolags firma om den icke tydligt skiljer sig från annan förut i aktiebolagsregistret eller filialregistret införd firma eller från oregistrerad firma som blivit upptagen i stiftelseurkund som godkänts av registreringsmyndigheten. Hindret är avsett att bereda förväxlingsskydd för firma som registrerats efter tidigare ansökan.

Enligt förslaget skola bestämmelserna om förväxlingsskydd i andra stycket av förevarande paragraf — och deras motsvarighet i övriga lagar om

¹ I betänkande av utredningen om illojal konkurrens föreslås att IKL med undantag av vad däri är stadgat om illojal användning av kännetecken skall upphävas, se SOU 1966: 71 s. 315.

firmaregister — ersättas av en generell regel i den nya firmalagen varigenom registreringshinder stadgas bl. a. för firma som är förväxlingsbar med annans firma som registrerats efter tidigare ansökan (se 11 § punkt 5 förslaget till firmalag). Eftersom förväxlingsskyddet skall gälla för firma som registrerats efter tidigare ansökan blir aktiebolags firma liksom nu skyddad från den dag ansökan om stiftelsehandlingarnas godkännande inlämnats till registreringsmyndigheten.¹ En förutsättning härför är emellertid att bolaget icke registrerats under annan firma än den i stiftelseurkunden upptagna. Detta överensstämmer med gällande rätt.

Det förväxlingsskydd vid registrering som enligt förslaget föreligger för äldre firma är enligt huvudregeln avhängigt av branschlikhet (se 5 § förslaget till firmalag). Registreringsföreskriften i 11 § punkt 5 hindrar sålunda icke att identiska firmor intagas i aktiebolagsregistret om de avse olika slag av verksamhet.² Det är emellertid olämpligt att införa identiska firmor i samma register då företagen härigenom kunna blandas samman vid registrets handhavande. I *andra stycket andra punkten* av förevarande paragraf har därför föreskrivits att ny firma oberoende av innehavarens branschtillhörighet skall skilja sig från annan förut i aktiebolagsregistret införd firma och från oregistrerad firma som upptagits i stiftelseurkund som blivit godkänd för registrering. Med »införd firma» avses sådan firma som är rättsligen bestående. Detta torde icke behöva särskilt utsägas i lagtexten. Föreskriften är en ren ordningsföreskrift och torde innebära små krav på olikhet mellan firmorna. En liknande föreskrift har föreslagits i övriga lagar om firmaregister.

I andra stycket har även tillagts en *tredje punkt* vari intagits en erinran om den nya firmalagens bestämmelser rörande registrering av firma.

Förslaget till firmalag (1 § andra stycket) ger aktiebolag och ekonomisk förening firmarätt också till särskilt namn som användes för del av den juridiska personens verksamhet. Sådant särskilt namn benämnes i förslaget bifirma. Reglerna om egentlig firma bli tillämpliga även på bifirma och firmarätt till bifirma skall följaktligen kunna förvärvas både genom registrering och inarbetande. Användande av bifirma blir en frivillig sak och någon skyldighet att registrera namn som begagnas som bifirma skall icke finnas. Rörande bifirma hänvisas i övrigt till motiven till 1 § andra stycket förslaget till firmalag.

Då användningen av bifirma skall vara frivillig och ofta blir beroende av överväganden i samband med förvaltningen av bolagets angelägenheter bör krav på att bifirma skall antagas av bolagsstämma och anges i bolagsordningen icke uppställas. I stället bör bolagets styrelse ha befogenhet att antaga bifirma och anmäla den för registrering.

¹ Rörande förfarandet då två ansökningar avseende samma firma samtidigt förekomma till handläggning, se motiven till 11 § punkt 5 förslaget till firmalag.

² Registreringsföreskriften hindrar däremot att identiska firmor intagas t. ex. i försäkringsregistret eftersom där införda firmor alltid avse verksamhet av samma slag.

Att aktiebolag vid sidan av den egentliga firman kan ha bifirma bör komma till uttryck i anslutning till aktiebolagslagens bestämmelser om firma. I förevarande paragraf har därför föreslagits ett nytt *tredje stycke* i vars första punkt styrelsens befogenhet att antaga bifirma angetts. Denna befogenhet får utövas innan bolaget blivit registrerat. Ansökan om registrering av bifirma kan på så sätt ske samtidigt med ansökan om bolagets registrering.

I andra punkten av tredje stycket har i fråga om registrering av bifirma intagits en hänvisning till vad i andra stycket är föreskrivet om aktiebolags firma. Bifirma skall sålunda skilja sig från firma och bifirma som tidigare införts i aktiebolagsregistret och från oregistrerad firma som upptagits i stiftelseurkund som godkänts av registreringsmyndigheten. I övrigt följer bifirma firmalagens regler om registrering av firma.

I samband med hänvisningen till andra stycket sägs uttryckligen att ordet aktiebolag icke får intagas i bifirma. En bifirma som innehåller detta ord blir vilseledande eftersom den ger sken av att ett självständigt företag drives under bifirman (jfr 10 § förslaget till firmalag).

8 §.

I punkt 2 av förevarande paragraf föreskrives nu att bolagsordningen skall ange föremålet för bolagets verksamhet. På grund av en bestämmelse i 6 § första stycket aktiebolagslagen skall föremålet för verksamheten anges till sin art (NJA II 1945 s. 217 och s. 225). Att verksamhetens art uppges är enligt förslaget nödvändigt även därför att rätten till firman enligt den nya firmalagen som regel blir begränsad till den bransch eller de branscher inom vilka bolaget skall utöva sin verksamhet. Uppgift krävs emellertid också om det geografiska område inom vilket verksamheten skall drivas eftersom firmarätten om firman icke skall användas inom hela registreringsområdet kan bli begränsad till del av detta. I anledning härav har i 8 § *punkt 2* föreslagits ett tillägg av innebörd att bolagsordningen även skall ange verksamhetens geografiska omfattning. Om firmarättens innehåll se i anslutning till det anförda motiven till 4 och 5 §§ förslaget till firmalag.

Genom uppgifterna i punkt 2 skall sålunda enligt förslaget även klarläggas omfattningen av den firmarätt på vilken bolaget gör anspråk och uppgifterna skola därför samtidigt bilda underlag för registreringsmyndighetens prövning huruvida hinder föreligger mot registrering på grund av annans äldre rätt till firma eller varumärke (se härom motiven till 11 § punkterna 5 och 6 förslaget till firmalag samt det i anslutning till 11 § införda avsnittet om registreringsmyndigheternas granskningsskyldighet enligt 9—11 §§).

Rörande spörsmålet hur långt kravet på specificering skall drivas i fråga

om verksamhetens art hänvisas till motiven till 5 § första stycket förslaget till firmalag.³

Om bolaget icke skall driva verksamhet i hela landet bör i bolagsordningen anges det län eller den kommun eller den ort där verksamheten skall utövas.

Firma kan enligt 12 § förslaget till firmalag registreras i översättning. Översättning av firma betraktas som parallellfirma men näringsidkare som använder översättning blir icke skyldig att registrera denna. Översättning är nämligen som regel icke avsedd att begagnas här i landet utan skall användas i firmans ställe inom annat språkområde. Begagnar aktiebolag översättning torde den emellertid i allmänhet bli registrerad i Sverige även om skyddsbehovet är störst utomlands. Risk kan annars föreligga för att översättningen här blir utnyttjad för utomstående företag varigenom fara för förväxling kan uppkomma och användningen på den utländska marknaden kan motverkas. Rörande översättning av firma hänvisas i övrigt till motiven till 12 § förslaget till firmalag.

Eftersom översättning av firma betraktas som parallellfirma bör översättning som skall registreras för aktiebolag anges i bolagsordningen. En bestämmelse härom har upptagits som ett *andra stycke* i förevarande paragraf. Nuvarande andra stycket motsvaras i förslaget av tredje stycket.

Vid registrering av översättning bör förhöjd avgift uttagas.

11 §.

Enligt 11 § första stycket skall stiftelsekungörelsen bl. a. innehålla de bestämmelser som äro intagna i stiftelseurkunden enligt 6 och 7 §§ och i förslaget till bolagsordning enligt 8 § första stycket 3 och 4. På grund av hänvisningen till de bestämmelser som skola intagas i stiftelseurkunden enligt 6 § komma uppgifter om bolagets firma och föremålet för dess verksamhet att inflyta i kungörelsen. Denna bör emellertid även ge upplysning om översättning av firma och om det geografiska område inom vilket verksamheten skall utövas. I 11 § första stycket föreslås därför ändring av innebörd att stiftelsekungörelsen även skall innehålla de bestämmelser som äro intagna i förslaget till bolagsordning enligt 8 § första stycket punkt 2 och andra stycket.

19 §.

Enligt 19 § andra stycket skall aktieteckning icke vara bindande då frågan om bolagets registrering förklarats förfallen eller ansökan om bolagets registrering avslagits. Upphörandet av aktieteckningens bindande verkan är således en följd av att bolagets möjlighet att bli registrerat definitivt upphört. Enligt förslaget är registrering av bolaget också utesluten sedan registre-

³ Jfr beträffande denna fråga även uttalanden vid tillkomsten av lagen om ekonomiska föreningar NJA II 1951 s. 33.

ringsansökan avskrivits. Bestämmelsen i andra stycket har därför ändrats så att aktieteckningens bindande verkan upphör även i detta fall.

29 §.

29 § andra stycket innehåller bestämmelser om rätt att frånträda avtal som någon ingått med ställföreträdare för aktiebolag innan bolaget blivit registrerat. Den som slutit avtal med vetskap om att bolaget var oregistrerat äger frånträda avtalet bl. a. i det fall att ansökan om registrering avlagits av registreringsmyndigheten. Enligt förslaget skall rätt att frånträda avtalet även finnas då ansökan avskrivits av registreringsmyndigheten.

32 a §.

Denna paragraf som är ny innehåller bestämmelser om vem som skall söka registrering av bifirma.

Enligt förevarande förslag (6 § tredje stycket) äger aktiebolags styrelse antaga bifirma för bolaget. Registrering av bifirma är som förut nämnts frivillig. Registrering bör kunna sökas såväl av styrelsen som av verkställande direktören. Bestämmelsen i *första punkten* har avfattats i överensstämmelse härmed.

Har bifirma antagits innan bolaget blivit registrerat bör bifirman kunna anmälas för registrering i samband med ansökan om bolagets registrering. Föreskrift härom har intagits i *andra punkten*. Ansökan om aktiebolags registrering skall enligt 32 § aktiebolagslagen göras av styrelsen och verkställande direktören.

Enligt föreskrift i *tredje punkten* skall vid anmälan i två exemplar fogas avskrift av styrelseprotokoll vari beslutet om antagande av bifirma upptagits. Den ena protokollsavskriften skall enligt 193 § andra stycket förses med bevis om registreringen och återställas till bolaget.

94 §.

94 § första stycket innehåller bestämmelse att skriftlig handling som utfärdas för aktiebolag bör undertecknas med bolagets firma och att de som teckna firman därvid skola underskriva sina namn. I förevarande förslag har föreskriften om hur firmateckning skall ske ersatts med en hänvisning till fimalagen. Hänvisningen avser 30 § förslaget till fimalag vari ges en allmän bestämmelse om hur firmateckning skall verkställas. För att firmateckning i fimalagens mening skall föreligga fordras enligt bestämmelsen att firmatecknare jämte firman skriver sitt namn.

159 §.

Enligt 159 § första stycket skall aktiebolags firma under likvidation tecknas med tillägg av orden »i likvidation». I fråga om undertecknande av handling som utfärdas för aktiebolag under bolagets likvidation skall i

övrigt gälla vad i 94 § första stycket finns föreskrivet. I förevarande förslag har föreskriften om hur firmateckning skall ske under likvidation fått utgå. Enligt förslaget innehåller nämligen 94 § första stycket i fråga om hur firmateckning skall verkställas en hänvisning till firmalagen. Hänvisningen avser som förut nämnts 30 § förslaget till firmalag vari bl. a. föreskrives att firma under likvidation skall tecknas med tillägg som ovan angetts.

190 § 1 mom.

Sedan stiftelsehandlingar upprättats skola stiftarna enligt 14 § aktiebolagslagen hos registreringsmyndigheten göra ansökning om handlingarnas godkännande för registrering av bolaget. Om stiftelsehandlingarnas innehåll innefattar hinder mot registrering eller föreskrifterna i 14 § icke iakttagits eller stadgad avgift ej erlagts skall enligt 190 § 1 mom. första stycket godkännande av handlingarna vägras. Lagen innehåller icke någon uttrycklig föreskrift att stiftarna innan slutligt beslut meddelas skola ges tillfälle att rätta eller komplettera ansökningen. Enligt lagmotiven förutsattes emellertid att förhandlingar kunna ske mellan myndigheten och stiftarna rörande rättelser i de ingivna handlingarna m. m. För att underlätta sådana förhandlingar skall i ansökningen uppges namn och postadress för ombud som äger att på stiftarnas vägnar mottaga handlingar och meddelanden från myndigheten, s. k. stiftarombud (14 § första stycket aktiebolagslagen och NJA II 1945 s. 249). I praktiken tillämpas ett förfarande enligt vilket stiftarna under hand underrättas om anmärkningar mot ansökan och uppmanas att vidtaga rättelse. Först sedan sådan underrättelse i föreläggandeform icke iakttagits har avslagsbeslut meddelats. När ansökan eller anmälan rörande aktiebolag eljest göres hos registreringsmyndigheten behandlas den på motsvarande sätt.

I förslaget till lag om handelsregister ha upptagits uttryckliga bestämmelser om föreläggande då ansökan är ofullständig eller av annat skäl icke kan bifallas utan komplettering (se 16 § förslaget till lag om handelsregister och motiven till denna paragraf). Sådana bestämmelser böra även finnas i aktiebolagslagen där förfarandet i samband med registrering även kan avse aktiebolags firma.

I förevarande förslag föreskrives sålunda i *första stycket* av 190 § 1 mom. att om hinder för godkännande av stiftelsehandlingarna föreligger stiftarna skola föreläggas att inom viss tid avgiva yttrande eller vidtaga rättelse. Föreläggandet skall tillställas stiftarombudet.

Enligt bestämmelsen åligger det registreringsmyndigheten att underrätta stiftarna om varje slag av hinder mot handlingarnas godkännande. Det har överlämnats åt myndigheten att avgöra inom vilken tid stiftarna enligt föreläggandet skola avhjälpa anmärkt brist. Bestämmelsen hindrar ej att

registreringsmyndigheten som hittills söker åstadkomma rättelse genom underhandskontakt med stiftarna.

Om stiftarna icke följa föreläggandet sker icke någon ytterligare saklig prövning av stiftelsehandlingarna. I *andra stycket* av 190 § 1 mom. som tillagts i förevarande förslag föreskrives sålunda att om stiftarna underlåta att inom förelagd tid inkomma med yttrande eller vidtaga åtgärd för att avhjälpa anmärkt brist ansökningen om stiftelsehandlingarnas godkännande skall avskrivas. Underrättelse om denna påföljd skall intagas i föreläggandet.

Möjligheten att avskriva ansökan ger praktiska fördelar. Stiftare som på grund av föreläggandet funnit det utsiktslöst att fullfölja ansökningen eller av andra skäl förlorat intresset härför slippa onödigt merarbete. För registreringsmyndigheten medför avskrivning den fördelen att beslutet som regel kan fattas som en enkel expeditionsåtgärd utan att mera kvalificerad personal behöver användas.

Om stiftarna efterkommit föreläggandet skall ansökan upptagas till fortsatt saklig prövning. Finner myndigheten därvid att hinder mot bifall till ansökningen alltjämt föreligger blir bestämmelsen i *tredje stycket* av 190 § 1 mom. tillämplig. Enligt denna bestämmelse som även införts genom förevarande förslag skall godkännande av stiftelsehandlingarna vägras under förutsättning att hindret tidigare anförts så att stiftarna haft tillfälle att yttra sig däröver.

Registreringsmyndigheten har enligt bestämmelsen möjlighet att ge förnyat föreläggande. Om sådant föreläggande skall utfärdas blir framför allt beroende på myndighetens bedömning av utsikterna att stiftelsehandlingarna skola kunna godkännas efter ytterligare kompletteringar.

Enligt 190 § 1 mom. *fjärde stycket* som motsvarar sista punkten i nuvarande första stycket skall beslut varigenom godkännande vägras med angivande av skälen ofördröjligen med posten tillställas stiftarombudet.

Mot slutligt beslut kan talan föras genom besvär enligt 206 §.

Femte stycket i förevarande förslag motsvarar nuvarande andra stycket.

190 § 2 mom.

Teckningslista och kungörelse som upprättats sedan bolagsstämma fattat beslut om aktiekapitalets ökning skall godkännas av registreringsmyndigheten (53 §). I *andra stycket* av 190 § 2 mom. ges en bestämmelse om registreringsmyndighetens behandling av ansökan om godkännande. Enligt denna bestämmelse skall godkännande av handlingarna vägras om vissa i lagen angivna brister föreligga. Enligt förevarande förslag skall vid behandlingen av ansökan som avses i 190 § 2 mom. tillämpas regler motsvarande dem som föreslagits i föregående mom. rörande ansökan om stiftelsehandlingars godkännande. Bestämmelsen i *andra stycket* av förevarande mom. har ändrats i överensstämmelse härmed.

191 §.

Enligt 191 § andra stycket förfaller godkännande av stiftelsehandlingarna om frågan om bolagets registrering förklaras förfallen eller ansökan om registrering avslås. Godkännandets förfallande är således en legal följd av att bolagets möjlighet att bli registrerat definitivt upphört. Enligt förslaget är registrering av bolaget också utesluten sedan registreringsansökan avskrivits. Bestämmelsen i andra stycket har därför ändrats så att godkännandet förfaller även i detta fall.

192 § 1 mom.

192 § 1 mom. innehåller regler om behandlingen av ansökan om aktiebolags registrering. I första punkten uppräknas olika grunder på vilka registrering skall vägras. Någon skyldighet för registreringsmyndigheten att underrätta sökanden om hinder för bifall till ansökningen har icke föreskrivits. Som nämnts vid 190 § 1 mom. tillämpas emellertid i praktiken ett förfarande enligt vilket registreringsmyndigheten under hand söker åstadkomma rättelse av ofullständigheter och andra brister i ansökan.

Enligt förslaget skall ansökan om registrering behandlas enligt regler motsvarande dem som föreslagits i 190 § 1 mom. rörande ansökan om godkännande av stiftelsehandlingar. I första punkten av förevarande mom. som utgör *första stycket* i förslaget har sålunda gjorts ett tillägg av innebörd att sökanden skall föreläggas att inom viss tid avgiva yttrande eller vidtaga rättelse. I ett nytt *andra stycke* har sedan upptagits föreskrifter om avskrivning av ansökan om sökanden ej följer föreläggandet. *Tredje stycket* som även är nytt innehåller regler om avslagsbeslut för det fall hinder mot bifall föreligger även efter det yttrande avgivits. Rörande de föreslagna bestämmelserna hänvisas till vad som anförts vid 190 § 1 mom.

192 § 1 mom. i dess nuvarande lydelse upptager i andra punkten bestämmelser som föranletts av lagens stadganden angående registreringsmyndighetens förberedande granskning av stiftelsehandlingarna samt stiftarberättelse och granskningsberättelse. Har godkännande meddelats av registreringsmyndigheten skall med visst undantag förnyad granskning ej ske av stiftelsehandlingarna och berättelserna om bolagsbildningen ägt rum på grundval av dessa. Denna huvudregel synes böra modifieras även i fråga om firma så att myndigheten icke blir bunden av sitt tidigare godkännande av firman. Om vid stiftelsehandlingarnas godkännande t. ex. förbisetts att firma är förväxlingsbar med äldre kännetecken bör registreringsmyndigheten utan hinder av godkännandet kunna vägra registrering. Detta skall givetvis även gälla om hindret påpekats av någon utomstående. Andra punkten i förevarande mom. som utgör *fjärde stycket* i förslaget har ändrats i överensstämmelse härmed.

192 § 2 mom.

Om vissa förhållanden rörande aktiebolag som inträffat efter registreringen skall bolaget enligt aktiebolagslagen göra anmälan till registret. 192 § 2 mom. innehåller bestämmelser om behandlingen av sådan anmälan. I första punkten anges olika grunder på vilka registrering av anmälan skall vägras. Ingen föreskrift finns angående underrättelse till bolaget om hinder för registrering. Som förut nämnts tillämpas emellertid i praxis ett förfarande med underrättelse om anmärkningar mot anmälan eller handlingar som fogats vid denna.

Enligt förslaget skall anmälan för registrering — som bl. a. kan avse ändring av aktiebolags firma — behandlas enligt regler motsvarande dem som föreslagits i paragrafens föregående mom. rörande ansökan om bolagets registrering. 192 § 2 mom. har därför ändrats så att föreskrifterna om registreringsmyndighetens behandling av registreringsansökan även bli tillämpliga vid behandlingen av anmälan. Samtidigt har en mindre jämkning av redaktionell art gjorts i andra punkten av förevarande mom.

193 §.

193 § innehåller bestämmelser om de anteckningar som skola införas i aktiebolagsregistret när aktiebolag beviljas registrering.

Med hänsyn till de ändringar som föreslagits i 8 § aktiebolagslagen ha tillägg gjorts i punkterna 2 och 3 av förevarande paragraf. Framför nuvarande andra stycket har dessutom intagits ett nytt stycke som innehåller föreskrifter i anslutning till de regler som föreslagits om bifirma i 32 a §.

Tillägget i *punkt 2* avser översättning av aktiebolags firma. Har översättningen angetts i bolagsordningen skall den införas i aktiebolagsregistret. I *punkt 3* har tillagts en föreskrift enligt vilken verksamhetens geografiska omfattning skall antecknas i registret.

Det nya *andra stycket* innehåller i första punkten bestämmelse att om ansökningen upptager anmälan om antagande av bifirma även bifirman skall införas i registret och den rörelsegren anges för vilken den skall användas. I styckets andra punkt ges en föreskrift om de protokollsavskrifter som enligt 32 a § skola fogas vid anmälan.

194 §.

Enligt 194 § första stycket första punkten skall endast sådan anmälan antecknas i aktiebolagsregistret som avser förhållande varom anmälningskyldighet föreligger enligt aktiebolagslagen. Förslaget inför möjlighet till frivillig registrering av bifirma. I förevarande förslag föreskrives därför att varje anmälan som enligt aktiebolagslagen göres efter bolagets registrering skall anmärkas i registret om registrering beviljas.

Bestämmelsen i första stycket andra punkten att om anmälan avser änd-

ring av aktiebolags firma ny fullständig inskrivning rörande bolaget skall göras i registret, synes olämplig och har utgått i förevarande förslag (jfr i fråga om ekonomisk förening NJA II 1951 s. 221). I den mån särskilda föreskrifter om registreringsåtgärder behövas i detta fall böra dessa meddelas i administrativ ordning.

200 §.

200 § innehåller i första stycket bestämmelser om förbuds- och skadeståndstalan vid firmaintrång.

I FmL och övriga lagar med firmarättsligt innehåll är intrång i firmarätt som förut nämnts icke belagt med straff. Den som anser att användningen av aktiebolags firma kränker hans firmarätt är enligt ovannämnda bestämmelser hänvisad att vid domstol föra talan om förbud för bolaget att använda sin firma (se härom motiven till 4 § förslaget till firmalag). Domstolen kan vid vite ålägga bolaget att upphöra med användningen av firman men äger icke förordna om hävande av firmaregistreringen. Denna kan ej heller hävas i administrativ väg. Av domstol meddelat förbud kan emellertid på parts begäran antecknas i aktiebolagsregistret (se 201 § första stycket aktiebolagslagen och motiven till 18 § förslaget till firmalag).

Förslaget till firmalag straffbelägger intrång i firmarätt och stadgar ersättningskyldighet för den som gör sådant intrång (21 och 22 §§). Enligt förslaget blir dessutom envar som lider förfång av firmaregistrering berättigad att vid domstol föra talan om registreringens hävande eller ändring (18 och 19 §§). Förbud av domstol blir korrektiv mot firmaanvändning varigenom allmänheten vilseledes (16 §).

Genom att regler om firmaintrång och ogiltigförklaring av firmaregistrering införas i den allmänna firmalagen behövas icke särskilda regler härom i aktiebolagslagen och övriga lagar om firmaregister. Dessa lagar böra emellertid för fullständighetens skull innehålla en hänvisning till firmalagens bestämmelser om hävande eller ändring av firmaregistrering. En sådan hänvisning har i förevarande förslag upptagits i *första stycket* av 200 §.

Som följd av ändringen i första stycket har en redaktionell jämkning gjorts i paragrafens *andra stycke*.

201 §.

201 § innehåller bestämmelser om vissa registreringsåtgärder på grund av domstols beslut. Paragrafens första stycke är tillämpligt även när aktiebolag av domstol förbjudits att använda sin firma (NJA II 1946 s. 170).

Enligt förslaget ersättas som nämnts aktiebolagslagens regler om förbudstalan i 200 § av allmänna bestämmelser i firmalagen varigenom domstol får möjlighet att döma till ansvar vid firmaintrång och häva eller ändra firmaregistrering. Föreskrifter om de registreringsåtgärder som skola verk-

ställas i sistnämnda fall meddelas även i firmalagen (20 §). En hänvisning till dessa föreskrifter har i förevarande förslag upptagits i ett nytt *första stycke* av 201 §.

Dom i mål om hävande eller ändring av firmaregistrering skall enligt 28 § andra stycket förslaget till firmalag genom domstolens försorg sändas till registreringsmyndigheten. Även i sådana mål rörande firma där beslutet icke föranleder anteckning i aktiebolagsregistret skall dom enligt bestämmelsen sändas till registreringsmyndigheten. Denna får således alltid del av dom i mål om firmaintrång och dom i mål om förbud att använda vilseledande firma (se motiven till 28 § andra stycket förslaget till firmalag).

I *andra stycket* av 201 § har i förevarande förslag upptagits en bestämmelse om anteckning i aktiebolagsregistret av domstols beslut rörande annat förhållande än firma. Stycket motsvarar i huvudsak paragrafens nuvarande första stycke. En redaktionell jämkning har emellertid gjorts för att ange att annat förhållande än firma avses. Då det är ett allmänt intresse att domstolens avgörande alltid kommer till uttryck i registret har i en ny andra punkt föreskrivits att domstolen ex officio skall översända sin dom till registreringsmyndigheten.

Om överrätt upphävt beslut om avträdande av aktiebolags egendom till konkurs eller om inledande för aktiebolag av ackordsförhandling utan konkurs skall enligt nuvarande andra stycket i 201 § anteckning härom på anmälan göras i registret. Anteckning i registret skall enligt samma stycke även ske när anmälan göres att ackordsförhandlingen upphört. Föreskrifterna ha i förevarande förslag upptagits i *tredje stycket* av 201 §. Enligt förslaget skall konkursdomaren i dessa fall vara skyldig att göra anmälan till registreringsmyndigheten.

201 § tredje stycket i paragrafens gällande lydelse har utgått i förslaget.

202 §.

202 § andra stycket ger en föreskrift om kungörande av vissa registreringsåtgärder. I förslaget har hänvisningen till 201 § andra stycket ändrats till att avse 201 § tredje stycket.

202 § tredje stycket innehåller en bestämmelse om samling av anmälningar till aktiebolagsregistret. Bestämmelsen har utgått i förslaget. Den bör emellertid överföras till tillämpningskungörelsen och behållas under en övergångstid (se motiven till 31 § förslaget till firmalag).

203 §.

Vad denna paragraf innehåller om samling av anmälningar till aktiebolagsregistret har utgått i förslaget. Om skälet härför se vad som anförts under 202 §.

205 §.

205 § innehåller i första punkten en bestämmelse om styrkande inför vissa myndigheter av behörighet att företräda aktiebolag. Enligt paragrafens andra punkt skall vad samling av anmälningar utvisar om behörigheten äga vitsord för myndigheten om ej annat förhållande visas vara för handen.

I förevarande förslag har endast upptagits en föreskrift som återger innehållet i andra punkten. Bestämmelsen i första punkten har däremot utgått i förslaget. Den bör såsom skett i lagstiftningen om ekonomiska föreningar överflyttas till tillämpningskungörelsen (jfr 9 § kungörelsen om förande av register för ekonomiska föreningar m. m. och NJA II 1951 s. 224).

206 §.

206 § innehåller bestämmelser om fullföljd av talan mot registreringsmyndighetens beslut.

Enligt nuvarande ordning skall talan mot beslut av registreringsmyndigheten föras hos Kungl. Maj:t genom besvär inom två månader från beslutets dag. Besvären prövas i regeringsrätten.

I varumärkesärenden, namnärenden och ärenden angående patent är patentverkets besvärsavdelning överinstans (47 § VmL, 35 § NL och 8 § förordningen angående patent; jfr 25 § förslaget till patentlag, prop. 1966: 40 s. 134 ff.).⁴ Mönsterskyddsutredningen har i sitt år 1965 avgivna betänkande med förslag till lag om mönster m. m. (SOU 1965: 61 s. 282 f.) föreslagit samma ordning för ärenden angående mönsterregistrering. Sedan detta förslag genomförts komma endast ärenden angående aktiebolags- och filialregistren att falla utanför besvärsavdelningens kompetens. Då det är önskvärt att alla inom patentverket handlagda ärenden få en likartad behandling bör besvärsavdelningen vara överinstans även i fråga om dessa ärenden. En sådan ordning är också ägnad att minska regeringsrättens arbetsbörda.⁵ Enligt förevarande förslag skall sålunda talan mot registreringsmyndighetens beslut föras hos patentverkets besvärsavdelning. Föreskrift härom har upptagits i *första stycket* av 206 §. Detta stycke har samtidigt ändrats så att det även kommer att omfatta avskrivningsbeslut.

Med hänsyn till besvärstiden föreslås icke någon ändring utan denna blir som hittills två månader från beslutets dag.

Besvärsavdelningen bör vara beslutför med tre ledamöter av vilka minst två böra vara rättskunniga (jfr 2 § förslaget till lag om patent- och registreringsverkets besvärsavdelning, prop. 1966: 40, s. 272 ff.).

⁴ Frågan om en särskild besvärsavdelning inom patentverket för varumärkesärenden och namnärenden har ingående behandlats vid tillkomsten av VmL och NL, se prop. 1960: 167 s. 196 ff. och prop. 1963: 37 s. 146 ff. Reglerna om besvärsavdelningens sammansättning och verksamhet föreslås sammanförda i en särskild lag om patent- och registreringsverkets besvärsavdelning, se prop. 1966: 40 s. 266 ff.

⁵ Om förslag rörande den framtida organisationen av förvaltningsrättskipningen se SOU 1966: 70.

I namnärenden är talerätten begränsad till en instans. Klagan får sålunda icke föras över besvärsavdelningens beslut (35 § NL). I varumärkesärenden får talan mot besvärsavdelningens beslut föras av sökanden men icke av invändare (47 § VmL). Enligt förslaget till patentlag (25 §) skall samma ordning gälla som i VmL.

I ärenden angående aktiebolags- och filialregistren bör talan liksom nu kunna föras hos Kungl. Maj:t. Särskilt i fråga om aktiebolags firma är det angeläget att samma ordning tillämpas som för varumärke. En bestämmelse om talan mot besvärsavdelningens beslut har i förevarande förslag upptagits i ett nytt *andra stycke* av 206 §. Besvärstiden har i överensstämmelse med vad som gäller enligt VmL (47 §) satts till två månader från beslutets dag.

Besvär över beslut av besvärsavdelningen prövas av regeringsrätten. Besvärslaga skall vara ställd till Kungl. Maj:t och inges till handelsdepartementet.

Tredje stycket i förslaget motsvarar nuvarande *andra stycket* i 206 §. I förslaget har hänvisning i detta stycke även gjorts till paragrafens nya *andra stycke*.

Förslag till lag angående ändring i lagen den 1 juni 1951 om ekonomiska föreningar

4 §.

I 4 § föreskrives att föreningsregister skall föras hos länsstyrelsen.

Enligt förslaget till lag om handelsregister skall även sådant register föras hos länsstyrelsen. Efter förordnande av Kungl. Maj:t skall emellertid handelsregister kunna föras gemensamt för två eller flera län. Möjligheten att förordna om gemensamt handelsregister har införts särskilt med tanke på stockholms- och göteborgsregionerna där länsindelningen ur näringsgeografisk synpunkt framför allt framstår som föråldrad (om ny länsindelning inom stockholmsregionen se prop. 1967: 77).

Ger näringslivets utveckling inom vissa län anledning att inrätta gemensamt handelsregister för länen kan man som regel utgå ifrån att även föreningsregistret bör vara gemensamt. Om endast gemensamt handelsregister inrättades skulle firmagranskningen dessutom bli ofullständig i de län som omfattades av förordnandet. I ett nytt *tredje stycke* av förevarande paragraf har därför föreslagits bestämmelse att föreningsregister efter förordnande av Kungl. Maj:t skall kunna föras gemensamt för två eller flera län. Vad som i föreningslagen sägs om län skall äga motsvarande tillämpning i fråga om område för vilket föres gemensamt föreningsregister.

6 §.

I 6 § föreskrives vad stadgarna måste innehålla för att en förening skall bli registrerad.

Enligt *punkt 2* skola stadgarna ange ändamålet med föreningens verksamhet och verksamhetens art. I denna punkt har föreslagits ett tillägg som innebär att även verksamhetens geografiska omfattning skall anges. Om betydelsen i firmarättsligt hänseende av uppgifterna om verksamhetens art och geografiska omfattning se vad som anförts under 8 § punkt 2 förslaget till lag om ändring i aktiebolagslagen.

Om föreningen icke skall driva verksamhet i hela länet bör i stadgarna anges den kommun eller den ort där verksamheten skall utövas.

Firma kan enligt 12 § förslaget till firmalag registreras i översättning. I ett nytt *andra stycke* av förevarande paragraf har föreslagits bestämmelse att om förenings firma skall registreras i översättning denna skall anges i stadgarna. Om översättning av firma se i övrigt vad som anförts under 8 § andra stycket lagförslaget rörande aktiebolagslagen.

Vid registrering av översättning bör förhöjd avgift uttagas.

7 §.

7 § innehåller bestämmelser om förenings firma.

Föreskrifterna i andra och fjärde styckena som ha till syfte att hindra registrering och användning av vilseledande firma ha utgått i förevarande förslag. De ersätts av de allmänna reglerna i 10 och 16 §§ förslaget till firmalag. Jfr vad som anförts om föreskrifter mot vilseledande firma i motiven till 6 § förslaget till lag om handelsregister.

Bestämmelsen i 7 § tredje stycket om förväxlingsskydd för tidigare i samma föreningsregister införd firma ersättes av en generell regel i 11 § punkt 5 förslaget till firmalag. I stället för bestämmelsen om förväxlingsskydd har i 7 § *andra stycket* föreslagits föreskrift att firman skall skilja sig från annan i samma register förut införd firma även om firmorna icke avse verksamhet av samma eller liknande slag. Bestämmelsen är en ren ordningsföreskrift.

Andra stycket innehåller även en erinran om firmalagens regler om registrering av firma.

Rörande bestämmelserna i nuvarande tredje stycket och det nya andra stycket i 7 § se även vad som anförts under 6 § andra stycket lagförslaget angående aktiebolagslagen.

Enligt 1 § andra stycket förslaget till firmalag får aktiebolag och ekonomisk förening firmarätt även till särskilt namn som användes för del av den juridiska personens verksamhet, s. k. bifirma. I förevarande förslag har i 7 § *tredje stycket* upptagits bestämmelse att föreningens styrelse äger antaga bifirma. För registrering av bifirma gäller vad i andra stycket är föreskrivet om förenings firma. En motsvarande bestämmelse har föreslagits i aktiebolagslagen, se lagförslaget rörande denna lag under 6 § tredje stycket.

9 a §.

Denna paragraf som är ny innehåller bestämmelser om vem som skall söka registrering av bifirma.

Registrering av bifirma för ekonomisk förening är frivillig. Registrering bör kunna sökas såväl av styrelsen som av dess ordförande. Bestämmelsen i *första punkten* har avfattats i överensstämmelse härmed.

Har bifirma antagits innan föreningen blivit registrerad bör bifirman kunna anmälas för registrering i samband med ansökan om föreningens registrering. Föreskrift härom har intagits i *andra punkten*. Ansökan om förenings registrering skall enligt 8 § lagen om ekonomiska föreningar göras av styrelsen.

Enligt bestämmelse i *tredje punkten* skall vid anmälan i två exemplar fogas avskrift av styrelseprotokoll vari beslutet om antagande av bifirma upptagits.

35 §.

I 35 § första stycket föreskrives att skriftlig handling som utfärdas för förening bör undertecknas med föreningens firma och att de som teckna firman därvid skola underskriva sina namn. I förevarande förslag har föreskriften om hur firmateckning skall ske ersatts med en hänvisning till firmalagen. Hänvisningen gäller 30 § förslaget till firmalag vari ges en allmän bestämmelse om hur firmateckning skall verkställas. För att firmateckning i firmalagens mening skall föreligga fordras enligt bestämmelsen att firmatecknare jämte firman skriver sitt namn.

85 §.

I 85 § första stycket föreskrives att föreningens firma under likvidation skall tecknas med tillägg av orden »i likvidation» och att de som teckna firman därvid skola underskriva sina namn. I förevarande förslag har denna föreskrift ersatts med en hänvisning till 35 § första stycket. Enligt bestämmelse i detta stycke bör skriftlig handling som utfärdas för förening undertecknas med föreningens firma. I fråga om hur firmateckning skall verkställas hänvisar 35 § första stycket till firmalagen. Hänvisningen gäller 30 § förslaget till firmalag vari bl. a. föreskrives att firma under likvidation skall tecknas med tillägg som ovan angetts och att firmatecknare jämte firman skall skriva sitt namn.

100 §.

100 § innehåller bestämmelser om behandlingen av ansökan om förenings registrering och av anmälan för registrering.

I första stycket första punkten anges olika grunder på vilka registrering skall vägras. Lagen innehåller icke någon föreskrift att sökanden innan slutligt beslut meddelas skall ges tillfälle att rätta eller komplettera ansökan

eller anmälan. I praxis tillämpas emellertid ett förfarande enligt vilket sökanden under hand underrättas om anmärkningar mot ansökan eller anmälan och uppmanas att vidtaga rättelse. Först sedan sådan underrättelse i föreläggandeform icke iakttagits har registrering vägrats.

I aktiebolagslagen där även närmare föreskrifter saknas om registreringsärendenas behandling har utredningen föreslagit uttryckliga bestämmelser om föreläggande då ansökan eller anmälan är ofullständig eller av annat skäl icke kan föranleda registrering utan komplettering (se 190 och 192 §§ förslaget till lag om ändring av aktiebolagslagen). Sådana bestämmelser böra även införas i lagen om ekonomiska föreningar där förfarandet i samband med registrering även avser förenings firma.

För att paragrafen skall bli mera överskådlig har den i förevarande förslag uppdelats på fyra moment.

1 mom. första stycket har upptagits första punkten i nuvarande första stycket vari gjorts en ändring som innebär att sökanden om hinder för registrering föreligger skall föreläggas att inom viss tid avge yttrande eller vidtaga rättelse. I 1 mom. har samtidigt föreslagits två nya stycken. Enligt *1 mom. andra stycket* skall ansökan eller anmälan avskrivas om sökanden underlåter att inom förelagd tid inkomma med yttrande eller vidtaga åtgärd för att avhjälpa anmärkt brist. Underrättelse rörande sådan påföljd som avses i detta stycke skall intagas i föreläggandet. Föreligger även efter det yttrande avgetts hinder för registrering och har sökanden haft tillfälle att yttra sig över hindret skall enligt *1 mom. tredje stycket* registrering vägras om anledning ej föreligger att ge sökanden nytt föreläggande. Motsvarande bestämmelser ha föreslagits i aktiebolagslagen. Rörande bestämmelserna i förevarande mom. hänvisas till vad som anförts under 190 och 192 §§ förslaget till lag om ändring i aktiebolagslagen.

Till *2 mom.* har överförts bestämmelsen i andra punkten av nuvarande första stycket. I bestämmelsen har gjorts en formell ändring.

3 mom. motsvarar nuvarande andra stycket. Hänvisningen till 7 § tredje stycket har ändrats så att den i stället gäller 7 § andra stycket. Ytterligare en redaktionell ändring har vidtagits.

Föreskriften i 3 mom. blir enligt förslaget tillämplig även då hinder för registrering av firman föreligger på grund av stadgandet i 11 § punkt 5 firmalagen.

4 mom. motsvarar nuvarande tredje stycket som i förslaget uppdelats på två stycken. I bestämmelsen i andra stycket om talan mot registreringsmyndighetens beslut har även upptagits avskrivningsbeslut.

101 § 1 mom.

101 § 1 mom. innehåller bestämmelser om de anteckningar som skola införas i föreningsregistret när förening beviljas registrering.

Med hänsyn till de ändringar som föreslagits i 6 § ha tillägg gjorts i

1 och 2 punkterna av 1 mom. i förevarande paragraf. I detta mom. har dessutom upptagits ett nytt stycke som innehåller en bestämmelse om registrering av bifirma (jfr 9 a § i förslaget).

Tillägget i *punkt 1* avser översättning av firma. Har översättningen angetts i stadgarna skall den införas i föreningsregistret. I *punkt 2* har tillagts en föreskrift enligt vilken verksamhetens geografiska omfattning skall antecknas i registret.

Det nya *andra stycket* innehåller bestämmelse att om ansökningen upp-tager anmälan om antagande av bifirma även denna skall införas i registret och den rörelsegren anges för vilken bifirman skall användas.

I 5 § kungörelsen om förande av register för ekonomiska föreningar m. m. bör föreskrivas att det ena exemplaret av det protokoll som innehåller beslutet om antagande av bifirma — och som skall inges i registreringsärendet — skall försees med bevis om registreringen och återställas till föreningen.

102 §.

102 § innehåller i *första stycket* bestämmelser om förbuds- och skadeståndstalan vid firmaintrång. Dessa bestämmelser ha i förevarande förslag ersatts av en hänvisning till fimalagens regler om hävande eller ändring av firmaregistrering. En motsvarande ändring har föreslagits i aktiebolagslagen. Om skälen för ändringen se vad som anförts under 200 § i lagförslaget rörande aktiebolagslagen.

Som följd av ändringen i första stycket har en redaktionell jämkning gjorts i paragrafens *andra stycke*.

103 § 1 mom.

103 § 1 mom. innehåller bestämmelser om vissa registreringsåtgärder på grund av domstols beslut. Bestämmelsen i första stycket är tillämplig även när förening av domstol förbjudits att använda sin firma (NJA II 1951 s. 222).

Enligt förslaget ersättas reglerna om förbudstalan i 102 § första stycket av allmänna bestämmelser i fimalagen varigenom domstol får möjlighet att döma till ansvar vid firmaintrång och häva eller ändra firmaregistrering. Föreskrifter om de registreringsåtgärder som skola verkställas i sistnämnda fall meddelas även i fimalagen (20 §). En hänvisning till dessa föreskrifter har i förevarande förslag upptagits i ett nytt *första stycke* av 103 § 1 mom.

Dom i mål om hävande eller ändring av firmaregistrering skall enligt 28 § andra stycket förslaget till fimalag genom domstolens försorg sändas till registreringsmyndigheten. Även i sådana mål rörande föreningsfirma där beslutet icke föranleder anteckning i föreningsregistret skall dom enligt bestämmelsen sändas till registreringsmyndigheten. Vederbörande registre-

ringsmyndighet får således alltid del av dom om firmaintrång som avser föreningsfirma och dom om förbud att använda vilseledande sådan firma.

I *andra stycket* av 103 § 1 mom. har i förevarande förslag upptagits en bestämmelse om anteckning i föreningsregistret av domstols beslut rörande annat förhållande än firma. Stycket motsvarar i huvudsak nuvarande första stycket. En redaktionell jämkning har emellertid gjorts för att ange att annat förhållande än firma avses. Då det är ett allmänt intresse att domstolens avgörande alltid kommer till uttryck i registret har i en ny andra punkt föreskrivits att domstolen *ex officio* skall översända sin dom till registreringsmyndigheten.

Om överrätt upphävt beslut om avträdande av förenings egendom till konkurs eller om inledande för förening av ackordsförhandling utan konkurs skall enligt nuvarande *andra stycket* i 103 § 1 mom. anteckning härom efter anmälan göras i registret. Anteckning i registret skall enligt samma stycke även ske när anmälan göres att ackordsförhandlingen upphört. Föreskrifterna ha i förevarande förslag upptagits i *tredje stycket* av 103 § 1 mom. Enligt förslaget skall konkursdomaren i dessa fall vara skyldig att göra anmälan till registreringsmyndigheten.

103 § 1 mom. *tredje stycket* i mom.:s gällande lydelse har utgått i förslaget.

104 §.

104 § *andra stycket* ger en föreskrift om kungörande av vissa registreringsåtgärder. I förslaget har hänvisningen till 103 § 1 mom. *andra stycket* ändrats så att den i stället gäller 103 § 1 mom. *tredje stycket*.

110 §.

110 § innehåller vissa straffbestämmelser.

Enligt *punkt 7* i paragrafen inträder straff för den som bryter mot förbudet i 7 § *sista stycket* att i firma använda uttrycket ekonomisk förening eller förkortning därav. Straffet är dagsböter.

7 § *sista stycket* ersättes i förevarande förslag bl. a. av bestämmelsen i 16 § förslaget till firmalag enligt vilken domstol vid vite äger förbjuda användningen av firma som är ägnad att vilseleda allmänheten. 110 § *punkt 7* har därför utgått i förslaget.

I kungörelsen om förande av register för ekonomiska föreningar m. m. böra förutom i förslaget förut anmärkta bestämmelser införas erforderliga föreskrifter om skyldigheten för registreringsmyndighet att till patentverket expediera sådana uppgifter om varje förening som förutsätts enligt 31 § förslaget till firmalag (se motiven till denna paragraf).

*Förslag till lag angående ändrad lydelse av 3 § lagen den 22 juni 1911 om
järnvägsaktiebolag*

För järnvägsaktiebolag gälla i princip aktiebolagslagens föreskrifter. Lagen om järnvägsaktiebolag innehåller emellertid i 3 § vissa särregler om godkännande av bolagsordning. Enligt aktiebolagslagens system för bolagsbildning förutsattes att stiftelsehandlingarna, inklusive förslag till bolagsordning, granskas av registreringsmyndigheten, d. v. s. patentverket, redan innan aktieteckning verkställes och aktietecknarna på konstituerande bolagsstämma besluta om antagande av förslaget till bolagsordning och om bildande av aktiebolag. Patentverket har emellertid ansetts icke böra bifalla en ansökan om godkännande av stiftelsehandlingarna för järnvägsbolag förrän Kungl. Maj:t prövat förslaget till bolagsordning från de synpunkter som avses med lagen om järnvägsaktiebolag. Därför stadgas i 3 § första stycket att patentverket innan godkännande meddelas skall med eget yttrande underställa förslaget till bolagsordning Kungl. Maj:ts prövning. Denna skall bl. a. avse bolagsordningens överensstämmelse med lag och författning. Eftersom bolagsordningen skall ange bolagets firma omfattar prövningen även frågan om firman bildats i överensstämmelse med lag.

I 3 § andra stycket föreskrives att bolagsordning som godkänts av Kungl. Maj:t icke får ändras utan att Kungl. Maj:ts godkännande av ändringen erhållits.

Vid nya firmalagens ikraftträdande böra frågor om järnvägsaktiebolags firma undantagas från prövning av Kungl. Maj:t i statsrådet. Sådana frågor böra i första instans prövas endast av patentverket. Mot patentverkets beslut bör talan kunna föras hos patentverkets besvärsavdelning och mot besvärsavdelningens beslut hos regeringsrätten (se 206 § lagförslaget rörande aktiebolagslagen). Enligt förevarande förslag skall sålunda Kungl. Maj:t vid prövningen av förslaget till bolagsordning icke pröva firman. Som följd härav skall icke heller krävas Kungl. Maj:ts godkännande av ändringsbeslut som endast avser bolagets firma. I fråga om skälen för ändringarna hänvisas till motiven till den ändring som föreslagits i 4 § 1 mom. lagen om försäkringsrörelse.

*Förslag till lag angående ändrad lydelse av 9 och 64 §§ lagen den 25 april 1930 om
bostadsrättsföreningar*

Enligt 9 § andra stycket lagen om bostadsrättsföreningar får annan än bostadsrättsförening icke i sin firma eller eljest vid beteckning av rörelsen använda ordet bostadsrätt. Bryter någon mot detta förbud dömes han enligt 64 § andra stycket till dagsböter.

Använder annan än bostadsrättsförening ordet bostadsrätt i sin firma är den ågnad att vilseleda allmänheten. Föreskrifterna i 9 § andra stycket och

64 § andra stycket ha därför utgått i förevarande förslag. De ersätts av de allmänna reglerna i 10 och 16 §§ förslaget till fimalag. Enligt 16 § kan domstol vid vite förbjuda användningen av firma som är ägnad att vilseleda allmänheten.

Förslag till lag angående ändring i lagen den 18 juni 1937 om aktiebolags pensions- och andra personalsstiftelser

Stiftelse som avses i lagen om aktiebolags pensions- och andra personalsstiftelser¹ är enligt förslaget till fimalag att betrakta som näringsidkare och dess namn såsom firma (se om förslagets näringsbegrepp motiven till 1 § första stycket). I förevarande förslag har därför ordet benämning eller böjningsform av detta ord i pensionsstiftelselagens 2, 11, 15, 16, 24 och 25 §§ utbytt mot ordet firma eller motsvarande form härav. I 2 § andra stycket har intagits en erinran om fimalagens regler om registrering av firma. I 32 § första stycket har dessutom hänvisningen till 2 § fjärde stycket ändrats till att avse 2 § femte stycket.

Förslag till lag angående ändring i lagen den 24 mars 1938 om understödsföreningar

8 §.

I 8 § föreskrives vad stadgarna måste innehålla för att en understödsförening skall bli registrerad.

Enligt *punkt 2* skola stadgarna ange föremålet för föreningens verksamhet. Av 1 § följer att föremålet skall vara försäkringsverksamhet på personförsäkringens område. I fråga om understödsförening som antagits till erkänd arbetslöshetskassa har i särskild ordning föreskrivits att i stadgarna även skall anges kassans verksamhetsområde i geografiskt hänseende (se 8 § förordningen den 14 december 1956 om erkända arbetslöshetskassor).²

I punkt 2 har föreslagits ett tillägg som innebär att verksamhetens geografiska omfattning alltid skall anges i stadgarna. Rörande betydelsen i firmarättsligt hänseende av uppgifterna om verksamhetens art och geografiska omfattning hänvisas till vad som anförts i motiven till 8 § punkt 2 förslaget till lag om ändring i aktiebolagslagen.

Firma kan enligt 12 § förslaget till fimalag registreras i översättning. För att översättning av firma för juridisk person som förvärvar rättsper-

¹ Vissa pensionsstiftelser föreslås bli avskaffade, se pensionsstiftelseutredningens betänkande »Pensionsstiftelser II» (SOU 1965: 41), s. 9 f.

² Jfr i fråga om föreskriften i 8 § även förordningens 4 § andra stycket. Förordningen är efter ändringen genom förordningen den 4 juni 1964 omtryckt i SFS 1964: 495.

sonlighet genom registrering skall kunna införas i register förutsättes att översättningen upptagits i bolagsordning eller stadgar (jfr 6 § andra stycket förslaget till lag angående ändring i lagen om ekonomiska föreningar). Då understödsförening icke har praktiskt behov av att använda översättning av sin firma har någon föreskrift om översättning icke föreslagits i förevarande paragraf.

9 §.

9 § innehåller bestämmelser om understödsförenings firma.³

Föreskrifterna i andra stycket som ha till syfte att hindra registrering och användning av vilseledande firma ha utgått i förslaget. De ersätts av de allmänna reglerna i 10 och 16 §§ förslaget till firmalag.

Bestämmelsen i 9 § tredje stycket om förväxlingsskydd för tidigare registrerad understödsförenings firma ersättes av en generell regel i 11 § punkt 5 förslaget till firmalag. I stället för bestämmelsen om förväxlingsskydd har i 9 § *andra stycket* upptagits en erinran om firmalagens regler om registrering av firma.

Rörande bestämmelserna i nuvarande tredje stycket och det nya andra stycket i 9 § se även vad som anförts under 6 § andra stycket i motiven till lagförslaget angående aktiebolagslagen.

Enligt 1 § andra stycket förslaget till firmalag får aktiebolag och ekonomisk förening firmarätt även till särskilt namn som användes för del av den juridiska personens verksamhet, s. k. bifirma (jfr 7 § tredje stycket förslaget till lag angående ändring i lagen om ekonomiska föreningar). Några bestämmelser om rätt för understödsförening att antaga bifirma ha ej föreslagits då sådan förening ej torde ha behov av bifirma.

25 §.

25 § innehåller vissa bestämmelser om firmateckning. I förslaget har föreskriften om hur firmateckning skall ske ersatts av en hänvisning till firmalagen. Hänvisningen avser 30 § förslaget till firmalag vari ges en allmän regel om hur firmateckning skall verkställas.

57 §.

I 57 § första stycket första och tredje punkterna föreskrives att skriftlig handling som utfärdas för understödsförening i likvidation bör undertecknas med föreningens firma med tillägg av orden »i likvidation» och att de som teckna firman därvid skola underskriva sina namn. I förevarande förslag ha dessa föreskrifter ersatts av en hänvisning till 25 § första stycket. Enligt bestämmelse i detta stycke bör skriftlig handling som utfärdas för under-

³ En föreskrift om sådan förenings firma finns även i 1 § tredje stycket förordningen om erkända arbetslöshetskassor. Enligt denna föreskrift skall dylik kassas firma innehålla orden »erkänd arbetslöshetskassa».

stödsförening undertecknas med föreningens firma. I fråga om hur firmateckning skall verkställas hänvisar 25 § första stycket till firmalagen. Hänvisningen gäller som nämnts 30 § förslaget till firmalag vari bl. a. föreskrives att firma under likvidation skall tecknas med tillägg som ovan angivits och att firmatecknare jämte firman skall skriva sitt namn.

69 §.

69 § innehåller bestämmelser om vad sökanden skall iakttaga vid anmälan för registrering.

I lagen ges icke några närmare föreskrifter om hur tillsynsmyndigheten skall behandla anmälan om denna är bristfällig eller om ärendet av annan orsak ej kan avgöras utan komplettering. I 70 § uppräknas emellertid vissa grunder på vilka myndigheten skall vägra registrering.

I aktiebolagslagen och lagen om ekonomiska föreningar där även närmare föreskrifter saknas om registreringsärendenas behandling har utredningen föreslagit uttryckliga bestämmelser om föreläggande då ansökan eller anmälan är ofullständig eller av annat skäl icke kan föranleda registrering utan komplettering (se 190 och 192 §§ förslaget till lag om ändring i aktiebolagslagen och 100 § förslaget till lag angående ändring i lagen om ekonomiska föreningar). Sådana bestämmelser böra även införas i lagen om understödsföreningar. Med hänsyn till uppläggningsav 70 § ha bestämmelserna i förslaget införts i tredje, fjärde och femte styckena av förevarande paragraf. Då motsvarande regler som nämnts föreslagits i aktiebolagslagen hänvisas i fråga reglernas innehåll till vad som anförts under 190 och 192 §§ i ändringsförslaget rörande aktiebolagslagen.

Vid registrering i understödsföreningsregister torde bestämmelserna icke få samma betydelse som vid registrering i aktiebolagsregistret eller i föreningsregister eftersom det enligt förevarande lag åligger tillsynsmyndigheten att meddela råd och vägledning i fråga om understödsförenings bildande och i fråga om åtgärder som erfordras för registrering (se 78 §).

71 §.

71 § innehåller bestämmelser om de anteckningar som skola införas i registret när registrering av understödsförening beviljas.

Med hänsyn till den ändring som föreslagits i 8 § har ett tillägg gjorts i *punkt 3* av förevarande paragraf. Enligt tillägget skall verksamhetens geografiska omfattning även antecknas i registret.

72 §.

Enligt 72 § tredje stycket skall ny, fullständig inskrivning i registret göras om anmälan avser ändring i förenings firma. Bestämmelsen synes olämplig och har icke upptagits i förslaget (jfr i fråga om ekonomisk förening NJA II 1951 s. 221).

74 §.

74 § innehåller i *första stycket* bestämmelser om förbuds- och skadeståndstalan vid firmaintrång. Dessa bestämmelser ha i förevarande förslag ersatts av en hänvisning till firmalagens regler om hävande eller ändring av firmaregistrering. En motsvarande ändring har föreslagits i aktiebolagslagen. Om skälen för ändringen se vad som anförts under 200 § lagförslaget rörande aktiebolagslagen.

Som följd av ändringen i första stycket har en redaktionell jämkning gjorts i paragrafens *andra stycke*.

75 §.

I 75 § ges föreskrifter om vissa registreringsåtgärder på grund av domstols beslut.

Enligt förslaget ersättas reglerna om förbudstalan i 74 § första stycket av allmänna bestämmelser i firmalagen varigenom domstol får möjlighet att döma till ansvar vid firmaintrång och häva eller ändra firmaregistrering. Föreskrifter om de registreringsåtgärder som skola verkställas i sistnämnda fall meddelas även i firmalagen (20 §). En hänvisning till dessa föreskrifter har i förevarande förslag upptagits i ett nytt *första stycke* av 75 §.

Dom i mål om hävande eller ändring av firmaregistrering skall enligt 28 § andra stycket förslaget till firmalag genom domstolens försorg sändas till tillsynsmyndigheten.

I *andra stycket* av 75 § har i förevarande förslag upptagits en bestämmelse om anteckning i registret av domstols beslut rörande annat förhållande än firma. Stycket motsvarar i huvudsak nuvarande första stycket. En redaktionell jämkning har emellertid gjorts för att ange att annat förhållande än firma avses. Då det är ett allmänt intresse att domstolens avgörande alltid kommer till uttryck i registret har i en ny andra punkt föreskrivits att domstolen ex officio skall översända sin dom till tillsynsmyndigheten.

Om överrätt upphävt beslut om avträdande av förenings egendom till konkurs skall anteckning om konkursen enligt nuvarande andra stycket på särskild ansökan avföras ur registret. Föreskriften har i förevarande förslag upptagits i *tredje stycket* av 75 §. Enligt förslaget skall konkursdomaren i detta fall vara skyldig att göra anmälan till tillsynsmyndigheten.

Förslag till lag angående ändring i lagen den 30 april 1948 om sambruksföreningar

5 §.

I 5 § föreskrives vad stadgarna måste innehålla för att en sambruksförening skall bli registrerad.

Enligt *punkt 1* skola stadgarna ange »det namn under vilket föreningen skall driva sin verksamhet (föreningens firma)». En definition av firma ges enligt förslaget i 1 § i den nya firmalagen och det finns knappast något praktiskt skäl att upprepa definitionen i förevarande lag. I punkt 1 har därför endast föreskrivits att stadgarna skola ange föreningens firma.

Enligt *punkt 2* skola stadgarna innehålla uppgift om föremålet för föreningens verksamhet. Vad föremålet skall vara framgår av 1 § där den verksamhet som sambruksförening äger bedriva närmare beskrives och sammanfattas under benämningen föreningsjordbruk.

I punkt 2 har föreslagits ett tillägg som innebär att stadgarna skola ange inom vilken del av landet som verksamheten skall drivas. Eftersom det i detta fall rör sig om verksamhet inom ett begränsat geografiskt område skall uppgiften avse den kommun eller de kommuner där verksamhet skall utövas.

Rörande betydelsen i firmarättsligt hänseende av uppgifterna om verksamhetens art och geografiska omfattning se vad som anförts i motiven till 8 § punkt 2 förslaget till lag om ändring i aktiebolagslagen.

I fråga om sambruksförening har icke meddelats någon bestämmelse om översättning av firma. Se härom närmare vad som anförts under 8 § lagförslaget rörande understödsföreningar.

6 §.

6 § innehåller bestämmelser om sambruksförenings firma.

Föreskrifterna i andra stycket första punkten och tredje stycket som ha till syfte att hindra registrering och användning av vilseledande firma ha utgått i förslaget. De ersättas av de allmänna reglerna i 10 och 16 §§ förslaget till firmalag.

Bestämmelsen i andra stycket andra punkten om förväxlingsskydd för tidigare registrerad sambruksförenings firma ersättes av en generell regel i 11 § punkt 5 förslaget till firmalag. I stället för bestämmelsen om förväxlingsskydd har i 6 § *andra stycket* upptagits en erinran om firmalagens regler om registrering av firma.

Rörande bestämmelserna i nuvarande andra stycket andra punkten och det nya andra stycket i 6 § se även vad som anförts under 6 § andra stycket i motiven till lagförslaget angående aktiebolagslagen.

Enligt 1 § andra stycket förslaget till firmalag får aktiebolag och ekonomisk förening firmarätt även till särskilt namn som användes för del av den juridiska personens verksamhet, s. k. bifirma (jfr 7 § tredje stycket förslaget till lag angående ändring i lagen om ekonomiska föreningar). Några bestämmelser om rätt för sambruksförening att antaga bifirma ha icke föreslagits då sådan förening ej torde ha behov av bifirma.

30 §.

30 § innehåller vissa bestämmelser om firmateckning. I förslaget har föreskriften om hur firmateckning skall ske ersatts med en hänvisning till firmalagen. Hänvisningen avser 30 § förslaget till firmalag vari ges en allmän regel om hur firmateckning skall verkställas.

55 §.

55 § innehåller föreskrifter om de anteckningar som skola införas i registret när sambruksförening beviljas registrering.

Med hänsyn till den ändring som föreslagits i 5 § punkt 2 har ett tillägg gjorts i punkt 3 av förevarande paragraf. Enligt tillägget skall den kommun eller de kommuner där verksamheten skall utövas även antecknas i registret.

56 §.

56 § innehåller i *första stycket* bestämmelser om förbuds- och skadeståndstalan vid firmaintrång. Dessa bestämmelser ha i förevarande förslag ersatts av en hänvisning till firmalagens regler om hävande eller ändring av firmaregistrering. En motsvarande ändring har föreslagits i aktiebolagslagen. Om skälen för ändringen se vad som anförts under 200 § lagförslaget rörande aktiebolagslagen.

Som följd av ändringen i första stycket har en redaktionell jämkning gjorts i paragrafens *andra stycke*.

Vissa föreskrifter rörande registrering av sambruksförening ha utfärdats i administrativ ordning och upptagits i kungörelsen den 30 april 1948 om registrering av sambruksföreningar.

Kungörelsens 5 § första stycket innehåller bestämmelser om behandlingen av ansökan om förenings registrering och av anmälan för registrering. I samband med firmalagens ikraftträdande böra i detta stycke göras ändringar motsvarande dem som upptagits i 100 § 1 mom. förslaget till lag om ändring i lagen om ekonomiska föreningar.

I bestämmelsen i 5 § andra stycket andra punkten om talan mot registreringsmyndighetens beslut bör införas ändring motsvarande den som upptagits i 100 § 4 mom. andra stycket ändringsförslaget rörande lagen om ekonomiska föreningar.

8 § som innehåller föreskrifter om vissa registreringsåtgärder på grund av domstols beslut bör ändras på sätt som föreslagits i fråga om bestämmelserna i 103 § 1 mom. lagen om ekonomiska föreningar.

Förslag till lag angående ändring i lagen den 17 juni 1948 om försäkringsrörelse

4 § 1 mom.

Enligt lagen om försäkringsrörelse får sådan rörelse som regel drivas endast av försäkringsaktiebolag eller ömsesidigt försäkringsbolag vilka erhållit koncession av Kungl. Maj:t (se 1 och 349 §§). Registrerings- och tillsynsmyndighet för försäkringsbolag är försäkringsinspektionen (3 §). Mot inspektionens beslut på grund av tillsyn över försäkringsbolag liksom mot dess beslut varigenom registrering vägrats får talan föras genom besvär hos Kungl. Maj:t (318 §).

Enligt 2 § 14 lagen den 26 maj 1909 om Kungl. Maj:ts regeringsrätt är regeringsrätten behörig att upptaga mål om anteckning i försäkringsregistret. Besvär över andra beslut av försäkringsinspektionen rörande tillämpningen av lagen om försäkringsrörelse avgöras av Kungl. Maj:t i statsrådet.

Med hänsyn till koncessionstvånget för försäkringsaktiebolag föreskrives i 4 § 1 mom. att bolagsordning för sådant bolag skall stadfästas av Kungl. Maj:t. Ansökan om stadfästelse skall inlämnas till försäkringsinspektionen (4 § 3 mom.) som med eget yttrande överlämnar ansökningsen till finansdepartementet varefter ärendet avgöres av Kungl. Maj:t i statsrådet. I ärendet om stadfästelse prövar Kungl. Maj:t bolagsordningens överensstämmelse med lagen om försäkringsrörelse samt lag och författning i övrigt. Eftersom bolagsordningen skall ange bolagets firma (6 §) innefattar prövningen även frågan om firman överensstämmer med lag.

Om koncession beviljas och bolaget kommer till stånd kan sedan styrelse och revisorer utsetts (24 §) registrering sökas i försäkringsregistret. Om försäkringsinspektionen i registreringsärendet skulle finna att det nya bolagets firma är alltför lik firman för ett äldre försäkringsbolag skall registrering vägras (7 § och 304 § 1 mom.). Är sökanden missnöjd med beslutet kommer frågan om bolagets firma till slut att avgöras av regeringsrätten. Firman kan sålunda på grund av bestämmelserna i 4 § 1 mom. — teoretiskt sett — komma att prövas både av Kungl. Maj:t i statsrådet och av regeringsrätten.

Firma för försäkringsaktiebolag kan även i annan ordning bli prövad av Kungl. Maj:t i statsrådet. Enligt 4 § 2 mom. skall Kungl. Maj:ts stadfästelse sökas på beslut om ändring av stadfäst bolagsordning. I Kungl. Maj:ts ställe äger emellertid försäkringsinspektionen besluta i sådant ärende om det icke är av principiell betydelse eller eljest av synnerlig vikt. Ändringsbeslut som endast avser bolagets firma torde räknas till det slags ärenden som icke behöva underställas Kungl. Maj:ts prövning. Om inspektionen vägrar stadfästelse på ändringsbeslutet blir detta efter besvär prövat av Kungl. Maj:t i statsrådet.

Den prövning av firma som nu skall ske enligt lagen om försäkrings-

rörelse grundas på reglerna i lagens 7 §. Denna paragraf ger i första stycket en formell föreskrift om firmas innehåll. Andra stycket upptager en bestämmelse som avser att lämna skydd mot att ny firma gör intrång i annat försäkringsbolags firmarätt. Med hänsyn till sitt syfte synes bestämmelsen innefatta ett ämne i vilket det icke bör tillkomma Kungl. Maj:t i statsrådet att besluta.¹ Frågan om bolagets firma borde därför ha undantagits från den prövning som skall ske vid stadfästelse av bolagsordning. Man torde emellertid ha ansett frågan om firman vara av underordnad beskaffenhet och därför funnit det opraktiskt att göra undantag enbart för firman. I praktiken torde detta medföra att firmafrågor som angå försäkringsbolag undandragas regeringsrättens prövning.

Enligt förslaget skola vid registrering av firma för försäkringsbolag förutom särskilda föreskrifter i lagen om försäkringsrörelse de allmänna regler tillämpas som upptagas i firmalagen. För registrering av firma fordras enligt dessa regler att firman äger distinktivitet, att den ej är vilseledande och att den ej gör intrång i olika intressen av privaträttslig karaktär (se avsnittet om registreringsmyndigheternas granskningsskyldighet enligt 9—11 §§ i förslaget till firmalag). Den prövning som skall ske på grundval av firmalagens bestämmelser innebär rättstillämpning av sådan art att regeringsrättens medverkan är påkallad. Frågan om firman förutsättes därför enligt förevarande förslag bli prövad av registreringsmyndigheten och om registrering vägras i sista instans av regeringsrätten. Formellt gäller denna ordning redan nu men den tillämpas som förut nämnts knappast i praktiken därför att frågan om försäkringsbolags firma i första eller sista instans kan upptagas och avgöras av Kungl. Maj:t i statsrådet.

I 4 § 1 mom. har med hänsyn till det anförda föreslagits ett tillägg av innebörd att frågan huruvida bolagets firma överensstämmer med lag icke skall prövas i ärendet om stadfästelse av bolagsordningen.

Innan försäkringsinspektionen yttrar sig till Kungl. Maj:t i ärendet om stadfästelse bör inspektionen liksom hittills preliminärt pröva frågan om bolagets firma.

4 § 2 mom.

I 4 § 2 mom. föreskrives som förut nämnts att Kungl. Maj:ts stadfästelse även skall sökas på beslut om ändring av stadfäst bolagsordning. Denna föreskrift föreslås ändrad så att stadfästelse ej skall krävas på ändringsbeslut som endast avser bolagets firma. Rörande skälen för den föreslagna ändringen se vad som anförts under 4 § 1 mom.

6 §.

I 6 § regleras bolagsordningens obligatoriska innehåll.

¹ Rörande kompetensfördelningen mellan Kungl. Maj:t i statsrådet och regeringsrätten, se SOU 1959: 4 s. 43 ff.

Enligt *punkt 3* skall verksamhetsområdet anges i bolagsordningen om verksamheten avser direkt försäkring här i riket. Med verksamhetsområde torde här avses det geografiska område där de försäkrade »riskerna» äro belägna, d. v. s. det område inom vilket försäkringsobjekten finnas. För verksamhet som avser återförsäkring anses verksamhetsområdet icke kunna bestämmas (se prop. 1948:50 s. 286). Vid återförsäkring torde sålunda icke anges var riskerna äro belägna utan försäkring meddelas t. ex. för viss kvotdel av ett annat bolags försäkringar.

Försäkringsbolag vars verksamhet endast avser direkt försäkring inom del av landet torde bara behöva firmaskydd inom sitt verksamhetsområde. Omfattar bolagets verksamhet dessutom återförsäkring knyter bolaget som regel affärsförbindelser även utanför verksamhetsområdet och använder då sin firma inom ett vidsträcktare område än verksamhetsområdet. Hela det område inom vilket bolaget skall använda sin firma och till vilket det firmarättsliga skyddet sålunda skall hänföra sig bör anges i bolagsordningen (om skyddsområde för firma se motiven till 4 § förslaget till firmalag). Då registreringsområdet för firman icke alltid kommer att sammanfalla med området för direkt försäkring, d. v. s. verksamhetsområdet enligt paragrafens nuvarande lydelse, har sistnämnda område i förslaget be-tecknats som koncessionsområdet.

I enlighet med det anförda har i punkt 3 föreslagits ändring av innebörd att bolagsordningen skall ange verksamhetens geografiska omfattning och i fråga om direkt försäkring koncessionsområdet för sådan försäkring.

Rörande betydelsen i firmarättsligt hänseende av uppgiften om verksamhetens geografiska omfattning hänvisas i övrigt till vad som anförts under 8 § punkt 2 förslaget till lag om ändring i aktiebolagslagen.

Firma kan enligt 12 § förslaget till firmalag registreras i översättning. I ett nytt *andra stycke* av förevarande paragraf har föreslagits bestämmelse att om försäkringsaktiebolags firma skall registreras i översättning denna skall upptagas i bolagsordningen. Om översättning av firma se i övrigt vad som anförts under 8 § andra stycket lagförslaget rörande aktiebolagslagen.

Vid registrering av översättning bör förhöjd avgift uttagas.

Tredje stycket i förslaget motsvarar nuvarande *andra stycket*.

7 §.

7 § innehåller bestämmelser om försäkringsaktiebolags firma.

Bestämmelsen i 7 § *andra stycket* om förväxlingsskydd för tidigare registrerat försäkringsbolags firma och för utländsk försäkringsanstalts firma ersättes av en generell regel i 11 § punkt 5 förslaget till firmalag. I stället för bestämmelsen om förväxlingsskydd har i 7 § *andra stycket* upptagits en erinran om firmalagens regler om registrering av firma.

Rörande bestämmelserna i nuvarande *andra stycket* och det nya *andra*

stycket i 7 § se även vad som anförts under 6 § andra stycket i motiven till lagförslaget angående aktiebolagslagen.

Enligt 1 § andra stycket förslaget till firmalag får aktiebolag och ekonomisk förening firmarätt även till särskilt namn som användes för del av den juridiska personens verksamhet, s. k. bifirma (jfr 6 § tredje stycket förslaget till lag om ändring i aktiebolagslagen).

Försäkringsbolag får enligt 2 § 1 mom. lagen om försäkringsrörelse i princip icke driva annan rörelse än försäkringsrörelse. För dispens från det principiella förbudet krävas särskilda skäl (se prop. 1961:171 s. 64 ff. och s. 80 ff.). Då försäkringsbolag endast undantagsvis får driva främmande rörelse och sådan rörelse dessutom skall ha särskilt samband med försäkringsverksamheten synes försäkringsbolag ej ha behov av bifirma. Några bestämmelser om rätt för försäkringsbolag att antaga bifirma ha därför ej föreslagits.

16 §.

Enligt 16 § andra stycket skall aktieteckning icke vara bindande då frågan om bolagets registrering förklarats förfallen eller ansökan om registrering avslagits. Upphörandet av aktieteckningens bindande verkan är således en följd av att bolagets möjlighet att bli registrerat definitivt upphört. Enligt förslaget är registrering av bolaget också utesluten sedan registreringsansökan avskrivits. Bestämmelsen i andra stycket har därför ändrats så att aktieteckningens bindande verkan upphör även i detta fall.

26 §.

26 § andra stycket innehåller bestämmelser om rätt att frånträda avtal som någon ingått med ställföreträdare för försäkringsaktiebolag innan bolaget blivit registrerat. Den som slutit avtal med vetskap om att bolaget var oregistrerat äger frånträda avtalet bl. a. i det fall att ansökan om registrering avslagits av registreringsmyndigheten. Enligt förslaget skall rätt att frånträda avtalet även finnas då ansökan avskrivits av registreringsmyndigheten.

87 §.

87 § första stycket innehåller bestämmelse att skriftlig handling som utfärdas för försäkringsaktiebolag bör undertecknas med bolagets firma och att de som teckna firman därvid skola underskriva sina namn. I förevarande förslag har föreskriften om hur firmateckning skall ske ersatts av en hänvisning till firmalagen. Hänvisningen avser 30 § förslaget till firmalag vari ges en allmän bestämmelse om hur firmateckning skall verkställas. För att firmateckning i firmalagens mening skall föreligga fordras enligt bestämmelsen att firmatecknare jämte firman skriver sitt namn.

100 § 1 mom.

Enligt 100 § 1 mom. andra stycket skall i försäkringsaktiebolag vars verksamhetsområde omfattar hela riket eller vars verksamhet eljest är av stor omfattning minst en av revisorerna vara auktoriserad revisor eller godkänd granskningsman. Det område som avses med »verksamhetsområde» benämnes i förslaget koncessionsområde (se 6 § punkt 3; jfr prop. 1948: 50 s. 324). Bestämmelsen i andra stycket av förevarande mom. har ändrats i överensstämmelse härmed.

151 §.

Enligt 151 § första stycket skall försäkringsaktiebolags firma under likvidation tecknas med tillägg av orden »i likvidation». I fråga om under-tecknande av handling som utfärdas för försäkringsaktiebolag under bolagets likvidation skall i övrigt gälla vad i 87 § första stycket finns föreskrivet. I förevarande förslag har föreskriften om hur firmateckning skall ske under likvidation fått utgå. Enligt förslaget innehåller nämligen 87 § första stycket i fråga om hur firmateckning skall verkställas en hänvisning till firmalagen. Hänvisningen avser som förut nämnts 30 § förslaget till firmalagen vari bl. a. föreskrives att firma under likvidation skall tecknas med tillägg som ovan angetts.

166 § 1 och 2 mom.

166 § 1 och 2 mom. innehålla bl. a. bestämmelser om stadfästelse av bolagsordning för ömsesidigt försäkringsbolag. Bestämmelserna äro likalydande med reglerna i 4 § 1 och 2 mom.

170 §.

170 § anger de ämnen som ovillkorligen skola regleras i bolagsordning för ömsesidigt försäkringsbolag. Paragrafen motsvarar 6 § i fråga om försäkringsaktiebolagen.

171 §.

171 § innehåller regler om ömsesidigt försäkringsbolags firma. Bestämmelsen i andra stycket ansluter sig till motsvarande föreskrift för försäkringsaktiebolag i 7 § andra stycket.

178 §.

Denna paragraf ansluter sig till motsvarande bestämmelser för försäkringsaktiebolag i 16 §.

188 §.

Denna paragraf ansluter sig till motsvarande bestämmelser för försäkringsaktiebolag i 26 §.

246 §.

Denna paragraf ansluter sig till motsvarande bestämmelser för försäkringsaktiebolag i 151 §.

288 § 4 mom.

288 § 4 mom. innehåller bestämmelser om förverkande av koncession. Enligt förslaget skall koncession även förverkas om ansökan om bolagets registrering blivit avskriven.

304 § 1 och 2 mom.

304 § 1 och 2 mom. innehålla bestämmelser om behandlingen av ansökan om försäkringsbolags registrering och av anmälan för registrering.

I lagen ges icke några närmare föreskrifter om hur försäkringsinspektionen skall behandla ansökan eller anmälan om denna är bristfällig eller om ärendet av annan orsak ej kan avgöras utan komplettering. I förevarande mom. uppräknas emellertid vissa grunder på vilka inspektionen skall vägra registrering.

I aktiebolagslagen och lagen om ekonomiska föreningar där även närmare föreskrifter saknas om registreringsärendenas behandling har utredningen föreslagit uttryckliga bestämmelser om föreläggande då ansökan eller anmälan är ofullständig eller av annat skäl icke kan föranleda registrering utan komplettering (se 190 och 192 §§ förslaget till lag om ändring i aktiebolagslagen och 100 § förslaget till lag angående ändring i lagen om ekonomiska föreningar). Sådana bestämmelser böra även införas i lagen om försäkringsrörelse. Bestämmelserna ha upptagits i 1 och 2 mom. av förevarande paragraf. Då motsvarande regler som nämnts föreslagits i aktiebolagslagen hänvisas i fråga om reglernas innehåll till vad som anförts under 190 och 192 §§ i ändringsförslaget rörande aktiebolagslagen.

305 §.

305 § innehåller bestämmelser om de anteckningar som skola införas i försäkringsregistret när försäkringsaktiebolag beviljas registrering.

Med hänsyn till de ändringar som föreslagits i 6 § lagen om försäkringsrörelse ha ändringar gjorts i punkterna 2 och 4 av förevarande paragraf. I *punkt 2* har införts ett tillägg som avser översättning av försäkringsaktiebolags firma. Har översättningen angetts i bolagsordningen skall den intagas i försäkringsregistret. I *punkt 4* har föreskrivits att anteckning om verksamhetens geografiska omfattning och om koncessionsområdet för direkt försäkring skall införas i registret.

306 §.

306 § innehåller bestämmelser om de anteckningar som skola införas i försäkringsregistret när ömsesidigt försäkringsbolag beviljas registrering.

Paragrafen ansluter sig till motsvarande bestämmelser för försäkringsaktiebolag i 305 §.

307 §.

307 § innehåller föreskrifter om registrering av anmälan som göres efter det försäkringsbolag registrerats.

Bestämmelsen i första stycket andra punkten att om anmälan avser ändring av försäkringsbolags firma ny fullständig inskrivning rörande bolaget skall göras i registret, synes olämplig och har utgått i förevarande förslag (jfr i fråga om ekonomisk förening NJA II 1951 s. 221). I den mån särskilda föreskrifter om registreringsåtgärder behövas i detta fall böra dessa meddelas i administrativ ordning.

308 § 2 mom.

Beslut om ökning av aktiekapitalet som innehåller bestämmelse om miniteckning skall enligt 56 § anmälas för registrering. Har registreringsanmälan icke gjorts inom föreskriven tid skall försäkringsinspektionen enligt 308 § 2 mom. till bolaget avlåta skrivelse med anmaning att inom en månad därefter inkomma med sådan anmälan. Efterkommes ej anmaningen eller har genom lagakraftätagande beslut registrering vägrats skall inspektionen förklara ökningsbeslutet förfallet. Sådan förklaring skall enligt förslaget även meddelas om registreringsanmälan genom lagakraftätagande beslut avskrivits.

312 §.

312 § innehåller i *första stycket* bestämmelser om förbuds- och skadeståndstalan vid firmaintrång. Dessa bestämmelser ha i förevarande förslag ersatts av en hänvisning till fimalagens regler om hävande eller ändring av firmaregistring. En motsvarande ändring har föreslagits i aktiebolagslagen. Om skälen för ändringen se vad som anförts under 200 § i lagförslaget rörande aktiebolagslagen.

Som följd av ändringen i första stycket har en redaktionell jämkning gjorts i paragrafens *andra stycke*.

313 §.

313 § innehåller bestämmelser om vissa registreringsåtgärder på grund av domstols beslut.

Enligt förslaget ersättas reglerna om förbudstalan i 312 § första stycket av allmänna bestämmelser i fimalagen varigenom domstol får möjlighet att döma till ansvar vid firmaintrång och häva eller ändra firmaregistring. Föreskrifter om de registreringsåtgärder som skola verkställas i sistnämnda fall meddelas även i fimalagen (20 §). En hänvisning till dessa

föreskrifter har i förevarande förslag upptagits i ett nytt *första stycke* av 313 §.

Dom i mål om hävande eller ändring av firmaregistrering skall enligt 28 § andra stycket förslaget till firmalag genom domstolens försorg sändas till försäkringsinspektionen. Även i sådana mål rörande försäkringsbolags firma där beslutet icke föranleder anteckning i försäkringsregistret skall dom enligt bestämmelsen sändas till försäkringsinspektionen. Inspektionen får således alltid del av dom om firmaintrång som avser försäkringsbolags firma och dom om förbud att använda vilseledande sådan firma.

I *andra stycket* av 313 § har i förslaget upptagits en bestämmelse om anteckning i försäkringsregistret av domstols beslut rörande annat förhållande än firma. Stycket motsvarar i huvudsak nuvarande första stycket. En redaktionell jämkning har emellertid gjorts för att ange att annat förhållande än firma avses. Då det är ett allmänt intresse att domstolens avgörande alltid kommer till uttryck i registret har i en ny andra punkt föreskrivits att domstolen ex officio skall översända sin dom till försäkringsinspektionen.

Om överrätt upphävt beslut om avträdande av försäkringsbolags egendom till konkurs skall enligt nuvarande andra stycket i 313 § anteckning härom efter anmälan göras i registret. Föreskriften har i förevarande förslag upptagits i *tredje stycket* av 313 §. Enligt förslaget skall konkursdomaren i detta fall vara skyldig att göra anmälan till försäkringsinspektionen.

313 § tredje stycket i paragrafens gällande lydelse har utgått i förslaget.

314 §.

314 § andra stycket ger en föreskrift om kungörande av vissa registreringsåtgärder. I förslaget har hänvisningen till 313 § andra stycket ändrats så att den i stället gäller 313 § tredje stycket.

314 § tredje stycket innehåller en bestämmelse om samling av anmälningar till försäkringsregistret. Bestämmelsen har utgått i förslaget. Den bör emellertid överföras till tillämpningskungörelsen och behållas under en övergångstid (se motiven till 31 § förslaget till firmalag).

315 §.

Vad denna paragraf innehåller om samling av anmälningar till försäkringsregistret har utgått i förslaget. Om skälet härför se vad som anförts under 314 §.

317 §.

317 § innehåller i första punkten en bestämmelse om styrkande inför vissa myndigheter av behörighet att företräda försäkringsbolag. Enligt paragrafens andra punkt skall vad samling av anmälningar utvisar om behörig-

heten äga vitsord för myndigheten om ej annat förhållande visas vara för handen.

I förevarande förslag har endast upptagits en föreskrift som återger innehållet i andra punkten. Bestämmelsen i första punkten har däremot utgått i förslaget. Den bör såsom skett i lagstiftningen om ekonomiska föreningar överflyttas till tillämpningskungörelsen (jfr 9 § kungörelsen om förande av register för ekonomiska föreningar m. m. och NJA II 1951 s. 224).

318 §.

318 § innehåller bestämmelser om fullföljd av talan mot försäkringsinspektionens beslut.

Enligt andra stycket skall talan mot beslut varigenom registrering vägrats föras hos Kungl. Maj:t genom besvär inom två månader från beslutets dag. Enligt förslaget skall motsvarande gälla i fråga om beslut varigenom ansökan eller anmälan avskrivits. Besvären prövas i regeringsrätten.

Sockenbolag som enbart meddela husdjursförsäkring äro icke underkastade bestämmelserna i den allmänna försäkringslagen (se 349 § d) lagen om försäkringsrörelse). Sockenbolag är emellertid skyldigt att angående sin verksamhet göra anmälan och lämna uppgifter enligt de föreskrifter Kungl. Maj:t meddelar. Sådana föreskrifter ha senast meddelats i en kungörelse den 17 december 1948 (nr 805). I denna kungörelse föreskrivs bl. a. att sockenbolag en månad efter det bolaget trätt i verksamhet skall göra anmälan därom till försäkringsinspektionen och vid anmälningen foga avskrift av stadgarna för bolaget. Antalet sockenbolag som äro verksamma inom husdjursförsäkringen har under tiden 1957—1964 nedgått med omkring 300 och uppgick vid utgången av 1964 till 608.

Sockenbolag torde erhålla rättspersonlighet och bli bärare av firma så snart stadgar antagits för bolaget och styrelse blivit utsedd. Sockenbolag förvärvar således firmarätt redan genom firmans antagande och användande (se härom närmare motiven till 2 § förslaget till firmalag). Enligt en övergångsbestämmelse till den föreslagna firmalagen (35 §) skall firmarätt på grund av ibruktagande före nya lagens ikraftträdande i princip upphöra om firman icke registrerats eller blivit inarbetad inom två år därefter. Med hänsyn till sockenbolagens i allmänhet okomplicerade förhållanden bör icke anordnas särskilt registreringsförfarande enbart för att bereda dem firmaskydd (jfr beträffande utvidgad tillsyn prop. 1950: 220 s. 59). De behöva firma främst för att kunna identifieras och det materiella firmaskyddet blir för deras del av mindre betydelse. Allt flera sockenbolag uppgå dessutom i större företagsenheter eller bli upplösta. Sockenbolag som äro verksamma inom husdjursförsäkringen böra därför oberoende av registrering bibehållas vid den firmarätt de förvärvat före nya firmalagens ikraftträdande. En bestämmelse härom har föreslagits i 35 § förslaget till firmalag.

I kungörelsen den 17 december 1948 om försäkringsregistrets förande m. m. böra förutom i förslaget förut anmärkta bestämmelser införas erforderliga föreskrifter om skyldigheten för försäkringsinspektionen att till patentverket expediera sådana uppgifter om varje försäkringsbolag som förutsättes enligt 31 § förslaget till firmalag (se motiven till denna paragraf).

Förslag till lag angående ändring i lagen den 31 mars 1955 om bankrörelse

2 §.

2 § stadgar förbud mot att annan än riksbanken, bankaktiebolag, postbanken, sparbank och Sveriges allmänna hypoteksbank i sin firma eller eljest vid beteckning av affärsrörelsen använder ordet bank. I fråga om användningen av ordet bank i registrerad understödsförenings firma hänvisar paragrafen till vad därom är särskilt stadgat (9 § andra stycket lagen om understödsföreningar). Den som bryter mot bestämmelsen i 2 § skall enligt 182 § andra stycket straffas med dagsböter.

Enligt 8 § lagen den 31 mars 1955 angående införande av nya lagen om bankrörelse skall bestämmelsen i 2 § nya lagen om förbud att använda ordet bank i firma ej tillämpas på aktiebolag som före den 1 januari 1912 erhållit av Kungl. Maj:t stadfast bolagsordning.

Om annan näringsidkare än som avses i 2 § lagen om bankrörelse använder ordet bank i firma eller firmaliknande kännetecken är kännetecknet som regel ägnat att vilseleda allmänheten. Vilseledande firma får enligt 10 § förslaget till firmalag icke registreras. Användning av vilseledande kännetecken kan dessutom enligt förslagets 16 § vid vite förbjudas av domstol.¹ Det allmännas intresse att hindra registrering och användning av firma vari ordet bank intagits på ett vilseledande sätt blir sålunda tillgodosett genom de generella reglerna i 10 och 16 §§ nya firmalagen. Bestämmelserna i 2 § och 182 § andra stycket lagen om bankrörelse ha därför utgått i förevarande förslag (jfr 9 § ändringsförslaget angående lagen om understödsföreningar).

Övergångsstadgandet i 8 § lagen angående införande av nya lagen om bankrörelse avser Aktiebolaget Sundsvalls pantbank (prop. 1955:3 s. 241) vars firma ej heller enligt förslaget till firmalag är att anse som vilseledande (se motiven till 10 och 16 §§; jfr 34 och 36 §§ förslaget till firmalag).

4 § 1 och 2 mom.

Vid tillkomsten av bankaktiebolag tillämpas beträffande bolagsbildningen liksom i fråga om bildande av försäkringsbolag ett oktroj- eller koncessionssystem. I likhet med bolagsordning för försäkringsbolag skall

¹ Rörande förväxlingskydd för riksbanken, postbanken och Sveriges allmänna hypoteksbank, se 29 § förslaget till firmalag.

sålunda bolagsordning för bankbolag enligt 4 § 1 mom. lagen om bankrörelse stadfästas av Kungl. Maj:t. Stadfästes bolagsordningen meddelar Kungl. Maj:t samtidigt oktroj för viss tid. Stadfästelseprövningen tager bl. a. sikte på huruvida bolagsordningen överensstämmer med lagen om bankrörelse samt lag och författning i övrigt. Eftersom bolagsordningen skall ange bolagets firma innefattar prövningen även frågan om firman överensstämmer med lag.

Enligt 4 § 2 mom. skall Kungl. Maj:ts stadfästelse även sökas på beslut om ändring av stadfäst bolagsordning, t. ex. i fråga om bolagets firma. Kungl. Maj:t kan emellertid uppdraga åt tillsynsmyndigheten att i stället meddela stadfästelse på ändringsbeslut.

Registrerings- och tillsynsmyndighet för bankbolag är bankinspektionen (162 och 174 §§). Besvär över bankinspektionens beslut på grund av tillsyn över bankbolag upptagas och avgöras av Kungl. Maj:t i statsrådet. Besvär över beslut varigenom inspektionen vägrat registrering, t. ex. därför att firma är alltför lik annan banks firma, upptagas och avgöras däremot av regeringsrätten (175 §; jfr 2 § 14 lagen om Kungl. Maj:ts regeringsrätt).

Reglerna om stadfästelse av bolagsordningen i 4 § 1 och 2 mom. lagen om bankrörelse ansluta sig i huvudsak till motsvarande bestämmelser i 4 § 1 och 2 mom. lagen om försäkringsrörelse. Vid 4 § 1 mom. i ändringsförslaget rörande sistnämnda lag har framhållits att frågan om försäkringsbolags firma på grund av stadfästelseprövningens omfattning kan komma att upptagas både av Kungl. Maj:t i statsrådet och av regeringsrätten. Då försäkringsbolags firma vid nya firmalagens ikraftträdande i sista instans endast bör prövas av regeringsrätten har i bestämmelserna rörande bolagsordning för försäkringsbolag föreslagits sådana ändringar att frågan om firman blir undantagen från stadfästelseprövningen. Med hänsyn till bolagsordning för bankbolag ha motsvarande ändringar upptagits i 4 § 1 och 2 mom. av förevarande förslag. Beträffande den närmare motiveringen för ändringarna hänvisas till vad som anförts under 4 § 1 och 2 mom. ändringsförslaget rörande lagen om försäkringsrörelse.

5 §.

I 5 § föreskrives vad bolagsordningen måste innehålla för att bli stadfäst.

Enligt *punkt 2* skall bolagsordningen ange de rörelsegrenar bolaget får utöva. Bankrörelse som får idkas av affärsbank omfattar enligt 53 § in- och utlåning av pengar och annan verksamhet som har samband därmed.

I *punkt 2* har föreslagits ett tillägg som innebär att även verksamhetens geografiska omfattning skall anges i bolagsordningen. Rörande betydelsen i firmarättsligt hänseende av uppgifterna om verksamhetens art och geografiska omfattning hänvisas till vad som anförts i motiven till 8 § *punkt 2* förslaget till lag om ändring i aktiebolagslagen.

Firma kan enligt 12 § förslaget till firmalag registreras i översättning. I ett nytt *andra stycke* av förevarande paragraf har föreslagits bestämmelse att om bankbolags firma skall registreras i översättning denna skall anges i bolagsordningen. Om översättning av firma se i övrigt vad som anförts under 8 § andra stycket lagförslaget rörande aktiebolagslagen.

Vid registrering av översättning bör förhöjd avgift uttagas.

Tredje stycket i förslaget motsvarar nuvarande *andra stycket*.

6 §.

6 § innehåller bestämmelser om bankbolags firma.

Bestämmelsen i 6 § andra stycket om förväxlingsskydd för tidigare registrerat bankbolags firma och för utländsk bankinrättnings firma ersättes av en generell regel i 11 § punkt 5 förslaget till firmalag. I stället för bestämmelsen om förväxlingsskydd har i 6 § *andra stycket* upptagits en erinran om firmalagens regler om registrering av firma.

Rörande bestämmelserna i nuvarande *andra stycket* och det nya *andra stycket* i 6 § se även vad som anförts under 6 § *andra stycket* i motiven till lagförslaget angående aktiebolagslagen.

Enligt 1 § andra stycket förslaget till firmalag får aktiebolag och ekonomisk förening firmarätt även till särskilt namn som användes för del av den juridiska personens verksamhet, s. k. bifirma (jfr 6 § tredje stycket förslaget till lag om ändring i aktiebolagslagen).

Bankbolag får som nämnts enligt 53 § lagen om bankrörelse icke driva annan verksamhet än sådan som omfattar in- och utlåning av pengar och vad därmed har samband. Då bankbolag icke får driva främmande rörelse synes bankbolag ej heller ha behov av bifirma. Några bestämmelser om rätt för bankbolag att antaga bifirma ha därför ej föreslagits.

13 §.

Enligt 13 § andra stycket skall aktieteckning icke vara bindande om ansökan om bolagets registrering icke gjorts inom ett år efter det oktroj beviljats eller genom lagakraftgående beslut ansökan om registrering avslagits. Upphörandet av aktieteckningens bindande verkan är således en följd av att bolagets möjlighet att bli registrerat definitivt upphört. Enligt förslaget är registrering av bolaget också utesluten sedan registreringsansökan avskrivits. Bestämmelsen i andra stycket har därför ändrats så att aktieteckningens bindande verkan upphör även i detta fall.

86 §.

86 § första stycket innehåller bestämmelse att skriftlig handling som utfärdas för bankbolag bör undertecknas med bolagets firma och att de som teckna firman därvid skola underskriva sina namn. I förevarande förslag har föreskriften om hur firmateckning skall ske ersatts med en hän-

visning till firmalagen. Hänvisningen avser 30 § förslaget till firmalag vari ges en allmän bestämmelse om hur firmateckning skall verkställas. För att firmateckning i firmalagens mening skall föreligga fordras enligt bestämmelsen att firmatecknare jämte firman skriver sitt namn.

135 §.

Enligt 135 § första stycket skall bankbolags firma under likvidation tecknas med tillägg av orden »i likvidation». I fråga om undertecknande av handling som utfärdas för bankbolag under bolagets likvidation skall i övrigt gälla vad i 86 § första stycket finns föreskrivet. I förevarande förslag har föreskriften om hur firmateckning skall ske under likvidation fått utgå. Enligt förslaget innehåller nämligen 86 § första stycket i fråga om hur firmateckning skall verkställas en hänvisning till firmalagen. Hänvisningen avser som förut nämnts 30 § förslaget till firmalag vari bl. a. föreskrives att firma under likvidation skall tecknas med tillägg som ovan angetts.

155 §.

I 155 § regleras olika fall av förverkande av oktroj. Oktroj skall bl. a. förverkas om genom lagakraftgående beslut ansökan om bolags registrering blivit avslagen. Enligt förslaget skall detsamma gälla om ansökan genom lagakraftgående beslut blivit avskriven.

164 § 1 och 2 mom.

164 § 1 och 2 mom. innehålla bestämmelser om behandlingen av ansökan om bankbolags registrering och av anmälan för registrering.

I lagen ges icke några närmare föreskrifter om hur bankinspektionen skall behandla ansökan eller anmälan om denna är bristfällig eller om ärendet av annan orsak ej kan avgöras utan komplettering. I förevarande mom. uppräknas emellertid vissa grunder på vilka inspektionen skall vägra registrering.

I aktiebolagslagen och lagen om ekonomiska föreningar där även närmare föreskrifter saknas om registreringsärendenas behandling har utredningen föreslagit uttryckliga bestämmelser om föreläggande då ansökan eller anmälan är ofullständig eller av annat skäl icke kan föranleda registrering utan komplettering (se 190 och 192 §§ förslaget till lag om ändring i aktiebolagslagen och 100 § förslaget till lag angående ändring i lagen om ekonomiska föreningar). Sådana bestämmelser böra även införas i lagen om bankrörelse. Bestämmelserna ha upptagits i 1 och 2 mom. av förevarande paragraf. Då motsvarande regler som nämnts föreslagits i aktiebolagslagen hänvisas i fråga om reglernas innehåll till vad som anförts under 190 och 192 §§ i ändringsförslaget rörande aktiebolagslagen.

165 §.

165 § innehåller bestämmelser om de anteckningar som skola införas i bankregistret när bankbolag beviljas registrering.

Med hänsyn till de ändringar som föreslagits i 5 § lagen om bankrörelse ha ändringar gjorts i punkterna 2 och 3 av förevarande paragraf. I *punkt 2* har införts ett tillägg som avser översättning av bankbolags firma. Har översättningen angetts i bolagsordningen skall den intagas i bankregistret. I *punkt 3* har föreskrivits att anteckning om verksamhetens geografiska omfattning även skall införas i registret.

170 §.

170 § innehåller i *första stycket* bestämmelser om förbuds- och skadeståndstalan vid firmaintrång. Dessa bestämmelser ha i förevarande förslag ersatts av en hänvisning till firmalagens regler om hävande eller ändring av firmaregistrering. En motsvarande ändring har föreslagits i aktiebolagslagen. Om skälen för ändringen se vad som anförts under 200 § i lagförslaget rörande aktiebolagslagen.

Som följd av ändringen i första stycket har en redaktionell jämkning gjorts i paragrafens *andra stycke*.

171 §.

171 § innehåller bestämmelser om vissa registreringsåtgärder på grund av domstols beslut.

Enligt förslaget ersättas reglerna om förbudstalan i 170 § första stycket av allmänna bestämmelser i firmalagen varigenom domstol får möjlighet att döma till ansvar vid firmaintrång och häva eller ändra firmaregistrering. Föreskrifter om de registreringsåtgärder som skola verkställas i sistnämnda fall meddelas även i firmalagen (20 §). En hänvisning till dessa föreskrifter har i förevarande förslag upptagits i ett nytt *första stycke* av 171 §.

Dom i mål om hävande eller ändring av firmaregistrering skall enligt 28 § andra stycket förslaget till firmalag genom domstolens försorg sändas till bankinspektionen. Även i sådana mål rörande bankbolags firma där beslutet icke föranleder anteckning i bankregistret skall dom enligt bestämmelsen sändas till bankinspektionen. Inspektionen får således alltid del av dom om firmaintrång som avser bankbolags firma och dom om förbud att använda vilseledande sådan firma.

I *andra stycket* av 171 § har i förslaget upptagits en bestämmelse om anteckning i bankregistret av domstols beslut rörande annat förhållande än firma. Stycket motsvarar i huvudsak nuvarande första stycket. En redaktionell jämkning har emellertid gjorts för att ange att annat förhållande än firma avses. Då det är ett allmänt intresse att domstolens avgörande alltid

kommer till uttryck i registret har i en ny andra punkt föreskrivits att domstolen ex officio skall översända sin dom till bankinspektionen.

Om överrätt upphävt beslut om avträdande av bankbolags egendom till konkurs skall enligt nuvarande andra stycket i 171 § anteckning härom efter anmälan göras i registret. Föreskriften har i förevarande förslag upptagits i *tredje stycket* av 171 §. Enligt förslaget skall konkursdomaren i detta fall vara skyldig att göra anmälan till bankinspektionen.

171 § tredje stycket i paragrafens gällande lydelse har utgått i förslaget.

172 §.

172 § andra stycket ger en föreskrift om kungörande av vissa registreringsåtgärder. I förslaget har hänvisningen till 171 § andra stycket ändrats så att den i stället gäller 171 § tredje stycket.

175 §.

175 § innehåller bestämmelser om fullföljd av talan mot bankinspektionens beslut.

Enligt andra stycket skall talan mot beslut varigenom registrering vägrats föras hos Kungl. Maj:t genom besvär inom två månader från beslutets dag. Enligt förslaget skall motsvarande gälla i fråga om beslut varigenom ansökan eller anmälan avskrivits. Besvären prövas i regeringsrätten.

182 §.

Denna paragraf innehåller ansvarsbestämmelser. I förslaget har paragrafens andra stycke utgått. Om skälen härför se vad som anförts under 2 §.

I kungörelsen den 31 mars 1955 om bankregistrets förande m. m. böra införas erforderliga föreskrifter om skyldigheten för bankinspektionen att till patentverket expediera sådana uppgifter om varje bankbolag som förutsetts enligt 31 § förslaget till firmalag (se motiven till denna paragraf).

Förslag till lag angående ändring i lagen den 3 juni 1955 om rätt för utländska bolag och föreningar att idka näring här i riket

8 §.

8 § första stycket innehåller bestämmelser om firma för filial genom vilken utländskt företag idkar näring här i riket (jfr 1 §). Rörande den ändring som föreslagits i detta stycke hänvisas till vad som anförts under 6 § andra stycket förslaget till lag om ändring i aktiebolagslagen.

9 §.

I 9 § föreskrives bl. a. att filial innan den börjar sin verksamhet skall anmälas för registrering hos registreringsmyndighet som i 15 § sägs. Enligt bestämmelse i 15 § första stycket första punkten är patentverket registreringsmyndighet för filialer. Eftersom förslaget i 10 § inför en regel om talan mot registreringsmyndighets beslut hos patentverkets besvärsavdelning bör verkets egenskap av registreringsmyndighet anges redan i förevarande paragraf. Bestämmelsen i 15 § första stycket första punkten har därför överförs till ett nytt tredje stycke i 9 §. En redaktionell jämkning har samtidigt gjorts i paragrafens första stycke.

10 §.

10 § första stycket innehåller bestämmelser om registreringsmyndighetens behandling av anmälan för registrering. Enligt förslaget skall anmälan behandlas enligt regler motsvarande dem som föreslagits i 192 § 1 mom. aktiebolagslagen rörande ansökan om aktiebolags registrering. De nya bestämmelserna ha i förevarande förslag upptagits i 10 § första, andra och tredje styckena. Till tredje stycket har även överflyttats föreskriften i första punkten av nuvarande andra stycket. Rörande de föreslagna bestämmelserna hänvisas till vad som anförts vid 192 § 1 mom. lagförslaget angående aktiebolagslagen.

10 § andra stycket andra punkten som i förslaget motsvaras av fjärde stycket innehåller föreskrifter om fullföljd av talan mot registreringsmyndighetens beslut. Enligt nuvarande ordning skall talan mot sådant beslut föras hos Kungl. Maj:t. Enligt förslaget skall patentverkets besvärsavdelning vara överinstans i ärenden angående filialregistret. Mot beslut på besvärsavdelningen skall talan kunna föras hos Kungl. Maj:t. Motsvarande bestämmelser ha föreslagits i aktiebolagslagen i fråga om ärenden angående aktiebolagsregistret. Rörande de nya fullföljdsreglerna hänvisas till vad som anförts under 206 § förslaget till lag om ändring i aktiebolagslagen.

14 §.

En redaktionell jämkning har gjorts i paragrafens andra stycke. Jämkningsen beror på de ändringar som föreslagits i 10 §.

15 §.

I 15 § första stycket första punkten föreskrives att patentverket skall vara registreringsmyndighet för filialer. Föreskriften har överförs till 9 §. Om skälet härför se vad som anförts under sistnämnda paragraf.

17 §.

17 § innehåller i första stycket bestämmelser om förbuds- och skadeståndstalan vid firmaintrång. Dessa bestämmelser ha i förslaget ersatts av en hänvisning till fimalagens regler om hävande eller ändring av firma-

registrering. En motsvarande ändring har föreslagits i aktiebolagslagen. Om skälen för ändringen se vad som anförts under 200 § lagförslaget rörande aktiebolagslagen.

Som följd av ändringen i första stycket har en redaktionell jämkning gjorts i paragrafens andra stycke.

Vissa föreskrifter om registrering i filialregister som äro av betydelse i firmarättsligt hänseende ha upptagits i tillämpningskungörelsen till 1955 års lag, d. v. s. kungörelsen den 21 oktober 1955 om anmälningar till filialregistret och om filialregistrets förande m. m.

I kungörelsens 2 § 1 mom. meddelas bestämmelser om vad anmälan för registrering av filial skall innehålla. I anmälan skall uppgift lämnas bl. a. om det utländska företagets och filialens firma och verksamhet samt den ort där filialkontoret skall vara beläget. Enligt förslaget skall det utländska företaget genom anmälan även ange omfattningen av den firmarätt på vilken företaget gör anspråk i Sverige. Företagets firmarätt kan emellertid icke bestämmas endast med hjälp av ovannämnda uppgifter. Härför fordras att filialens verksamhet anges till sin art och att det geografiska område uppges inom vilket företaget avser att driva verksamhet i Sverige. Föreskrift att uppgifter skola lämnas i dessa hänseenden bör införas i 2 § 1 mom. i samband med firmalagens ikraftträdande. Rörande den firmarättsliga betydelsen av uppgifterna om verksamhetens art och geografiska omfattning hänvisas till vad som anförts vid 8 § punkt 2 förslaget till lag om ändring i aktiebolagslagen.

Kungörelsens 6 § innehåller bestämmelser om vissa registreringsåtgärder på grund av domstols beslut. I paragrafen böra upptagas föreskrifter motsvarande dem som föreslagits i 201 § första och andra styckena aktiebolagslagen. Angående dessa föreskrifter hänvisas till motiven till nyssnämnda lagrum i ändringsförslaget rörande aktiebolagslagen.

Som förut nämnts överväges inom handelsdepartementet ett sakkunnigförslag (SOU 1962: 15) enligt vilket bestämmelser om utlänningars och utländska juridiska personers näringsutövning i Sverige skola sammanföras i en gemensam författning (se härom motiven till 2 § förslaget till lag om handelsregister). I den nya författningen ha regler motsvarande dem som behandlats i förevarande lagförslag upptagits i 18—20, 23, 24 och 26 §§ (se SOU 1962: 15 s. 13 ff.).

Förslag till lag angående ändring i lagen den 3 juni 1955 om sparbanker

2 §.

2 § stadgar förbud för annan penninginrättning än sparbank och postsparbank att i sin firma eller eljest vid beteckning av verksamheten använda

ordet sparbank eller att som beteckning på inlåningsräkning begagna ordet sparbanksräkning. Den som bryter mot bestämmelserna i 2 § skall enligt 96 § punkt 4 straffas med dagsböter.

Om annan penninginrättning än sparbank eller postbanken använder ordet sparbank i firma eller fimaliknande kännetecken är kännetecknet ägnat att vilseleda allmänheten. Bestämmelsen om förbud att begagna ordet sparbank i firma eller annat kännetecken för näringsverksamhet har därför utgått i förslaget. Den ersättes av de allmänna reglerna i 10 och 16 §§ förslaget till fimalag. Enligt 16 § kan domstol vid vite förbjuda användningen av kännetecken som är ägnat att vilseleda allmänheten (jfr angående användningen av ordet bank i firma vad som anförts under 2 § ändringsförslaget rörande lagen om bankrörelse).

5 §.

5 § innehåller föreskrifter om sparbanks firma.

I första stycket föreskrives i första punkten att sparbanks firma skall innehålla ordet sparbank och i andra punkten att för utmärkande av rörelsens beskaffenhet annan beteckning än sparbank ej får användas. Första punkten kvarstår i förslaget oförändrad. Om sparbank använder firma eller annat kännetecken som oriktigt anger verksamhetens art blir kännetecknet vilseledande. Bestämmelsen i *första stycket andra punkten* om förbud att använda annan beteckning än sparbank har därför utgått i förslaget. Den ersättes av 16 § förslaget till fimalag. Enligt 16 § kan domstol vid vite förbjuda sparbank att använda kännetecken som är ägnat att vilseleda allmänheten.

Bestämmelsen i 5 § andra stycket om förväxlingsskydd för tidigare registrerad sparbanks firma ersättes av en generell regel i 11 § punkt 5 förslaget till fimalag. I stället för bestämmelsen om förväxlingsskydd har i 5 § *andra stycket* upptagits en erinran om fimalagens regler om registrering av firma.

Rörande bestämmelserna i nuvarande andra stycket och det nya andra stycket i 5 § se även vad som anförts under 6 § andra stycket i motiven till lagförslaget angående aktiebolagslagen.

Enligt 1 § andra stycket förslaget till fimalag får aktiebolag och ekonomisk förening firmarätt även till särskilt namn som användes för del av den juridiska personens verksamhet, s. k. bifirma (jfr 6 § tredje stycket förslaget till lag om ändring i aktiebolagslagen).

Då sparbank ej får driva främmande rörelse synes sparbank ej ha behov av bifirma. Några bestämmelser om rätt för sparbank att antaga bifirma ha därför ej föreslagits.

7 §.

Stiftare av sparbank skola upprätta reglemente för sparbanken och söka stadfästelse på reglementet hos tillsynsmyndigheten (4 och 5 §§). Tillsynsmyndighet är bankinspektionen (85 §).

Enligt 7 § får stadfästelse på reglemente ej meddelas om ej sparbanken prövas vara nyttig för det allmänna samt reglementet finnes överensstämma med lagen om sparbanker ävensom med lag och författning i övrigt. Efter som reglementet skall ange sparbankens firma innefattar stadfästelseprövningen även frågan om firman överensstämmer med lag. Efter besvär över tillsynsmyndighetens beslut i ärendet om stadfästelse kan frågan om firman komma att upptagas och avgöras av Kungl. Maj:t i statsrådet (91 § första stycket). Då sparbanks firma vid nya firmalagens ikraftträdande i sista instans endast bör prövas av regeringsrätten (91 § andra stycket och 2 § 14 lagen om Kungl. Maj:ts regeringsrätt) har i förevarande paragraf gjorts ett tillägg enligt vilket stadfästelse på reglementet icke innebär godkännande av sparbankens firma. Frågan om firman förutsättes sålunda enligt förslaget bli prövad av bankinspektionen i dess egenskap av registreringsmyndighet (90 §) och om registrering vägras i sista instans av regeringsrätten. Beträffande den närmare motiveringen för ändringen se vad som anförts om stadfästelseprövning av bolagsordning för försäkringsbolag under 4 § 1 mom. ändringsförslaget rörande lagen om försäkringsrörelse.

10 §.

10 § andra stycket innehåller bestämmelser om rätt att frånträda avtal som någon slutit med styrelsen eller annan ställföreträdare för sparbank innan sparbanken registrerats. Den som slutit avtal med vetskap om att sparbanken var oregistrerad äger frånträda avtalet bl. a. i det fall att ansökan om registrering avslagits av registreringsmyndigheten. Enligt förslaget skall rätt att frånträda avtalet även finnas om ansökan avskrivits av registreringsmyndigheten.

86 § 1 och 2 mom.

86 § 1 och 2 mom. innehålla bestämmelser om behandlingen av ansökan om sparbanks registrering och av anmälan för registrering.

I lagen ges icke några närmare föreskrifter om hur bankinspektionen skall behandla ansökan eller anmälan om denna är bristfällig eller om ärendet av annan orsak ej kan avgöras utan komplettering. I förevarande mom. uppräknas emellertid vissa grunder på vilka inspektionen skall vägra registrering.

I aktiebolagslagen och lagen om ekonomiska föreningar där även närmare föreskrifter saknas om registreringsärendenas behandling har utredningen föreslagit uttryckliga bestämmelser om föreläggande då ansökan eller anmälan är ofullständig eller av annat skäl icke kan föranleda registrering utan komplettering (se 190 och 192 §§ förslaget till lag om ändring i aktiebolagslagen och 100 § förslaget till lag angående ändring i lagen om ekonomiska föreningar). Sådana bestämmelser böra även införas i lagen om sparbanker. Bestämmelserna ha upptagits i 1 och 2 mom. av förevarande

paragraf. Då motsvarande regler som nämnts föreslagits i aktiebolagslagen hänvisas i fråga reglernas innehåll till vad som anförts under 190 och 192 §§ i ändringsförslaget rörande aktiebolagslagen.

87 §.

87 § innehåller i *första stycket* bestämmelser om förbuds- och skadeståndstalan vid firmaintrång. Dessa bestämmelser ha i förevarande förslag ersatts av en hänvisning till firmalagens regler om hävande eller ändring av firmaregistrering. En motsvarande ändring har föreslagits i aktiebolagslagen. Om skälen för ändringen se vad som anförts under 200 § i lagförslaget rörande aktiebolagslagen.

Som följd av ändringen i första stycket har en redaktionell jämkning gjorts i paragrafens *andra stycke*.

88 §.

88 § innehåller bestämmelser om vissa registreringsåtgärder på grund av domstols beslut.

Enligt förslaget ersättas reglerna om förbudstalan i 87 § första stycket av allmänna bestämmelser i firmalagen varigenom domstol får möjlighet att döma till ansvar vid firmaintrång och häva eller ändra firmaregistrering. Föreskrifter om de registreringsåtgärder som skola verkställas i sistnämnda fall meddelas även i firmalagen (20 §). En hänvisning till dessa föreskrifter har i förevarande förslag upptagits i ett nytt *första stycke* av 88 §.

Dom i mål om hävande eller ändring av firmaregistrering skall enligt 28 § andra stycket förslaget till firmalag genom domstolens försorg sändas till bankinspektionen. Även i sådana mål rörande sparbanks firma där beslutet icke föranleder anteckning i sparbanksregistret skall dom enligt bestämmelsen sändas till bankinspektionen. Inspektionen får således alltid del av dom om firmaintrång som avser sparbanks firma och dom om förbud att använda vilseledande sådan firma.

I *andra stycket* av 88 § har i förslaget upptagits en bestämmelse om anteckning i sparbanksregistret av domstols beslut rörande annat förhållande än firma. Stycket motsvarar i huvudsak nuvarande första stycket. En redaktionell jämkning har emellertid gjorts för att ange att annat förhållande än firma avses. Då det är ett allmänt intresse att domstolens avgörande alltid kommer till uttryck i registret har i en ny andra punkt föreskrivits att domstolen ex officio skall översända sin dom till bankinspektionen.

Om överrätt upphävt beslut om avträdande av sparbanks egendom till konkurs skall enligt nuvarande andra stycket i 88 § anteckning härom efter anmälan göras i registret. Föreskriften har i förevarande förslag upptagits i

tredje stycket av 88 §. Enligt förslaget skall konkursdomaren i detta fall vara skyldig att göra anmälan till bankinspektionen.

89 §.

I 89 § första stycket ges föreskrifter om kungörande av registreringsåtgärder. I förslaget har hänvisningen till 88 § andra stycket ändrats så att den i stället gäller 88 § tredje stycket.

91 §.

91 § innehåller bestämmelser om fullföljd av talan mot bankinspektionens beslut.

Enligt andra stycket skall talan mot beslut varigenom registrering vägrats föras hos Kungl. Maj:t genom besvär inom två månader från beslutets dag. Enligt förslaget skall motsvarande gälla i fråga om beslut varigenom ansökan eller anmälan avskrivits. Besvären prövas i regeringsrätten.

Föreskrifter om vad reglemente för sparbank måste ange för att bli stadfäst ha upptagits i 1 § kungörelsen den 3 juni 1955 om sparbanker. Då sparbank icke har praktiskt behov av att använda översättning av sin firma behöver någon bestämmelse om översättning icke införas i denna paragraf (jfr vad som anförts under 8 § lagförslaget rörande understödsföreningar).

16 och 39 §§ i kungörelsen ge föreskrifter om undertecknande av skriftlig handling som utfärdas för sparbank. I samband med firmalagens ikraftträdande böra i dessa paragrafer göras ändringar motsvarande dem som upptagits i 86 resp. 135 § förslaget till lag om ändring i lagen om bankrörelse.

57 § i kungörelsen som innehåller en bestämmelse om handlingar som skola fogas vid anmälan enligt 88 § lagen om sparbanker bör upphävas.

Förslag till lag angående ändring i lagen den 25 maj 1956 om jordbrukskasserörelsen

I jordbrukskasserörelsen ingå dels jordbrukets kreditkassor, vilka utgöras av jordbrukskassor och centralkassor för jordbrukskredit, dels en riksorganisation. Kreditkassorna och riksorganisationen äro registrerade såsom ekonomiska föreningar. Vad som är stadgat om ekonomiska föreningar skall även gälla i fråga om kreditkassorna och riksorganisationen om ej annat följer av lagen om jordbrukskasserörelsen (1 §). Jordbrukskasserörelsen står under tillsyn av bankinspektionen (5 §).

4 §.

4 § innehåller föreskrifter om kreditkassas firma.

Kreditkassas firma behöver icke innehålla de beståndsdelar som äro

obligatoriska för föreningsfirma enligt lagen om ekonomiska föreningar (7 § första stycket). I jordbrukskassas firma skall i stället intagas ordet jordbrukskassa och i centralkassas firma uttrycket centralkassa för jordbrukskredit. Föreskrifter härom upptagas i 4 § första stycket lagen om jordbrukskasserörelsen. I centralkassas firma torde dessutom utöver vad däri obligatoriskt skall ingå kunna intagas ord eller uttryck som utmärker att centralkassan även fullgör på jordbrukskassa ankommande uppgifter (23 §; jfr prop. 1956: 122 s. 92).

4 § andra stycket stadgar förbud för annan än förening som avses i lagen om jordbrukskasserörelsen att i sin firma eller eljest vid utövning av rörelsen använda ord eller uttryck som obligatoriskt skall ingå i kreditkassas firma. Den som bryter mot föreskriften i 4 § andra stycket straffas enligt 85 § punkt 1 med dagsböter. Bestämmelserna i 4 § andra stycket och 85 § punkt 1 ha utgått i förevarande förslag. Rörande skälen härför hänvisas till vad som anförts vid 2 § i ändringsförslaget angående lagen om bankrörelse.

Enligt 1 § andra stycket förslaget till fimalag får aktiebolag och ekonomisk förening firmarätt även till särskilt namn som användes för del av den juridiska personens verksamhet. En bestämmelse om rätt för ekonomisk förening att antaga bifirma har föreslagits i 7 § tredje stycket lagen om ekonomiska föreningar.

Då kreditkassa endast får driva bankmässig verksamhet (30 §) böra bestämmelserna om bifirma icke gälla kreditkassorna. En föreskrift som undantager bestämmelserna om bifirma från tillämpning på kreditkassa har i förevarande förslag upptagits i 4 § *andra stycket*.

7 §.

Jordbrukskassas stadgar skola enligt 7 § första stycket stadfästas av länsstyrelsen. Stadfästelse skall även sökas på beslut om ändring av stadgarna. Behörig länsstyrelse är länsstyrelsen i det län där kassans styrelse har sitt säte, d. v. s. den länsstyrelse som är registreringsmyndighet enligt 4 § lagen om ekonomiska föreningar.

Föreskrifter om prövningens omfattning ges i 7 § andra stycket. Enligt dessa föreskrifter skall länsstyrelsen bl. a. pröva om stadgarna överensstämmer med lagen om jordbrukskasserörelsen samt lag och författning i övrigt. Eftersom kassans firma skall anges i stadgarna omfattar prövningen även frågan om firman överensstämmer med lag.

Stadfästelse av stadgar och ändringsbeslut sker genom en särskild förvaltningsakt som är skild från registreringen vilken äger rum enligt de allmänna reglerna i lagen om ekonomiska föreningar (jfr prop. 1956: 122 s. 96). Efter besvär över länsstyrelsens beslut i ärendet om stadfästelse kan sålunda frågan om jordbrukskassans firma komma att upptagas och avgöras av Kungl. Maj:t i statsrådet (jfr SOU 1959: 4 s. 349 f.). Då firma

vid nya firmalagens ikraftträdande i sista instans endast bör prövas av regeringsrätten (se 100 § tredje stycket lagen om ekonomiska föreningar och 2 § 14 lagen om Kungl. Maj:ts regeringsrätt) har i 7 § *andra stycket* föreslagits ett tillägg enligt vilket stadfästelse på stadgarna icke innebär godkännande av kassans firma. Frågan om firman förutsättes sålunda, enligt förslaget bli prövad av länsstyrelsen i dess egenskap av registreringsmyndighet och om registrering vägras i sista instans av regeringsrätten. Som följd härav skall föreskriften om stadfästelse på beslut om ändring i jordbrukskassas stadgar icke gälla ändringsbeslut som endast avser kassans firma. Sistnämnda föreskrift har i förslaget upptagits i *tredje stycket* av 7 §. I fråga om den närmare motiveringen för ändringarna hänvisas till vad som anförts om stadfästelseprövning av bolagsordning för försäkringsbolag under 4 § 1 mom. ändringsförslaget rörande lagen om försäkringsrörelse.

Föreskrifter om jordbrukskassas verksamhetsområde i geografiskt hänseende ges i 10 §. Enligt dessa föreskrifter skall verksamhetsområdet fastställas av riksorganisationen och vara skilt från andra jordbrukskassors. Föreskrift att uppgift om verksamhetsområdet skall intagas i stadgarna har icke lämnats. Av 6 § första stycket förslaget till ändring i lagen om ekonomiska föreningar följer emellertid att jordbrukskassas verksamhetsområde skall anges i dess stadgar (jfr beträffande centralkassa 20 § lagen om jordbrukskasserörelsen).

8 §.

Enligt 8 § får jordbrukskassa icke registreras förrän kassan godkänts och stadfästelse meddelats på dess stadgar. Ändring av stadgarna får ej heller registreras innan stadfästelse meddelats på ändringsbeslutet. Enligt förslaget skall stadfästelse icke sökas på ändringsbeslut som endast avser jordbrukskassas firma (se 7 §). Andra punkten i 8 § har ändrats i överensstämmelse härmed.

18 §.

Centralkassas stadgar skola enligt 18 § första stycket stadfästas av Kungl. Maj:t. Centralkassa kan enligt 18 § tredje stycket icke registreras såsom ekonomisk förening förrän stadfästelse meddelats på stadgarna.

Enligt 18 § andra stycket får centralkassas stadgar icke heller ändras utan att Kungl. Maj:t stadfäst ändringen. Registrering av ändring får enligt 18 § tredje stycket ej ske förrän ändringsbeslutet blivit stadfäst.

I 18 § första och andra styckena ha upptagits ändringar motsvarande dem som föreslagits i 4 § 1 och 2 mom. förslaget till ändring i lagen om bankrörelse. 18 § tredje stycket har ändrats på motsvarande sätt som 8 § i förevarande lag.

28 §.

Enligt 28 § *tredje stycket* får riksorganisationen icke registreras såsom ekonomisk förening förrän dess stadgar blivit stadfästa av Kungl. Maj:t. Till denna bestämmelse har föreslagits ett tillägg enligt vilket för stadfästelseprövningen skall gälla i tillämpliga delar vad som stadgas i 18 §.

I 28 § *tredje stycket* föreskrives att registrering ej heller får ske av ändring i stadgarna förrän ändringsbeslutet blivit stadfäst. Denna föreskrift som i förslaget upptagits i *fjärde stycket* har ändrats på motsvarande sätt som 8 § i förevarande lag.

85 §.

Denna paragraf innehåller ansvarsbestämmelser.

I förslaget har bestämmelsen i paragrafens första punkt utgått. Se härom vad som anförts under 4 §.

Förslag till lag angående ändrad lydelse av 18 kap. 3 § lagen den 25 maj 1962 om allmän försäkring

18 kap. 3 § *andra stycket* lagen om allmän försäkring stadgar förbud för annan än allmän försäkringskassa att i sin firma eller eljest vid be-teckning av rörelsen använda ordet försäkringskassa tillsammans med ordet allmän eller eljest i firman intaga något, varigenom kan ges sken av att firman innehaves av en allmän försäkringskassa. Bestämmelsen har utgått i förevarande förslag.¹ Rörande skälen härför hänvisas till vad som anförts vid 2 § i ändringsförslaget angående lagen om bankrörelse.

Allmän försäkringskassa som är en offentligrettslig korporation skall enligt förslaget till firmalag åtnjuta motsvarande firmaskydd som en privatrettslig förening (se härom 29 § förslaget till firmalag). I 18 kap. 3 § *andra stycket* lagen om allmän försäkring har därför i förevarande förslag upptagits en hänvisning till firmalagens bestämmelser.

Förslag till lag angående ändring i lagen den 26 april 1963 om kreditaktiebolag

I fråga om kreditaktiebolag gälla aktiebolagslagens regler i den mån ej annat följer av bestämmelserna i lagen om kreditaktiebolag (1 §). Enligt förslaget till ändring i aktiebolagslagen (6 § *tredje stycket*) skall aktiebolag äga antaga särskilt namn för del av verksamheten, s. k. bifirma. Med hänsyn till det speciella ändamål kreditaktiebolagen ha böra bestämmelserna om bifirma icke gälla sådana bolag (jfr vad som anförts under 6 § änd-

¹ 30 § *andra stycket* lagen den 25 maj 1962 angående införande av lagen om allmän försäkring innehåller en bestämmelse om förbud att i firma använda ordet sjuk-kassa tillsammans med något av orden allmän eller central (jfr prop. 1962:90 s. 402). Denna bestämmelse kommer även att sakna betydelse sedan nya firmalagen trätt i kraft.

ringsförslaget rörande lagen om bankrörelse). Föreskrift härom har i förevarande förslag upptagits i en ny paragraf, betecknad 1 a §.

2 § lagen om kreditaktiebolag innehåller vissa bolagsrättsliga särbestämmelser. Sålunda skall bolagsordning för kreditaktiebolag godkännas av Kungl. Maj:t. Även för ändring av bolagsordningen krävs Kungl. Maj:ts godkännande.

I 2 § ha föreslagits ändringar motsvarande dem som upptagits i förslaget till ändring i 3 § lagen om järnvägsaktiebolag. Härom hänvisas till sistnämnda förslag.

Förslag till lag om ändring i vattenlagen den 28 juni 1918

Vissa samfälligheter förvärva som förut nämnts rättspersonlighet efter anmälan av styrelseval till länsstyrelsen eller sedan denna dessutom fastställt stadgar för samfälligheten. Dessa juridiska personers namn falla icke in under det nuvarande firmabegreppet men behandlas enligt förslaget som firma (se härom motiven till 1 och 29 §§ förslaget till firmalag).

Om samfälligheter av detta slag finnas bestämmelser i 3, 7 och 8 kap. vattenlagen. I 3 kap. behandlas vattenregleringsföretag, i 7 kap. torrläggningsföretag och i 8 kap. företag rörande avloppsvatten. Vid firmalagens ikraftträdande erfordras vissa föreskrifter om firma för sådana företag. Enligt förevarande förslag skola deltagare i företaget när stadgar antagas eller styrelse första gången utses bestämma den firma under vilken verksamheten skall bedrivas. Firman skall uttrycka företagets ändamål. Upprättas stadgar skall firman anges i stadgarna. Om icke stadgar äro obligatoriska skall firman anmälas till länsstyrelsen i samband med anmälan om styrelseval. De föreslagna ändringarna ha upptagits i 3 kap. 12 och 13 §§, 7 kap. 61 och 62 §§ samt 8 kap. 48 och 49 §§ vattenlagen.

Länsstyrelsen skall pröva om firman har föreskrivet innehåll. Några mera vidlyftiga beskrivningar i firma av verksamhetens beskaffenhet skola icke fordras. Rörande länsstyrelsens prövning hänvisas i övrigt till vad som anförts i motiven till 29 § förslaget till firmalag.

Förslag till lag angående ändring i lagen den 19 juni 1919 om flottning i allmän flottled

Enligt 34 § lagen om flottning i allmän flottled skall för flottningsförening finnas reglemente som skall fastställas av länsstyrelsen. Reglementet skall enligt förevarande förslag ange föreningens firma. I en ny paragraf, betecknad 34 a §, har dessutom föreskrivits att firman skall uttrycka ändamålet med föreningens verksamhet. Se i övrigt vad som anförts i motiven till ändringsförslaget rörande vattenlagen.

*Förslag till lag angående ändrad lydelse av 41 och 42 §§ lagen den
2 juni 1933 om ägofred*

Enligt 41 § lagen om ägofred skall för stängsel- eller betessamfällighet finnas en särskilt utsedd styrelse. Det står samfälligheten fritt att antaga stadgar. För att bli gällande måste emellertid stadgarna fastställas av länsstyrelsen. Anmälan om val av styrelse skall enligt 42 § göras hos länsstyrelsen inom tid som i laga ordning bestämts.

I 41 och 42 §§ ha föreslagits ändringar motsvarande dem som upptagits i förslaget till ändring i vattenlagen.

Förslag till lag angående ändring i lagen den 3 september 1939 om enskilda vägar

Enligt 50 § lagen om enskilda vägar skola stadgar antagas för vägsamfällighet. I 51 § föreskrives att stadgarna för att bli gällande skola granskas och fastställas av länsstyrelsen. Motsvarande gäller för vägförening enligt 88 §.

Stadgar för vägsamfällighet eller vägförening skola enligt förevarande förslag ange samfällighetens eller föreningens firma. Firman skall innehålla ordet vägsamfällighet resp. vägförening. Föreskriften i 51 § angående förbud att intaga ordet förening i firma för vägsamfällighet har utgått (jfr 2 § ändringsförslaget rörande lagen om bankrörelse). Se i övrigt vad som anförts i motiven till ändringsförslaget rörande vattenlagen.

*Förslag till lag angående ändrad lydelse av 4 § lagen den 5 maj 1960
om fiskevårdsområden*

Enligt 4 § lagen om fiskevårdsområden meddelas beslut om bildande av fiskevårdsområden av länsstyrelsen som i samband därmed har att fastställa stadgar för området.¹

Enligt förevarande förslag skola stadgarna ange den firma under vilken verksamheten skall bedrivas. Firman skall innehålla ordet fiskevårdsområde. Se i övrigt vad som anförts i motiven till förslaget till ändring i vattenlagen.

*Förslag till lag angående ändrad lydelse av 22 § lagen den 16 december 1966 om
vissa gemensamhetsanläggningar*

De fastigheter för vilka gemensamhetsanläggning inrättas enligt lagen om vissa gemensamhetsanläggningar utgöra en samfällighet för anläggningens

¹ Fiskevårdsområdet är i motsats till jaktvårdsområdet en juridisk person, jfr NJA II 1960 s. 12 f. och s. 61 f.

utförande, underhåll och drift. När fastighetsägare begär det skola fastighetsägarna på samfällighetsstämma bl. a. utse styrelse och antaga firma under vilken verksamheten skall bedrivas. Enligt 22 § andra stycket skall firman uttrycka samfällighetens ändamål och vara lämplig i övrigt samt tydligt skilja sig från andra förut anmälda eller registrerade firmor. Samfällighetsstämmans beslut skall anmälas till länsstyrelsen i det län där samfällighetens styrelse skall ha sitt säte.

Enligt förevarande förslag skall firman liksom nu uttrycka samfällighetens ändamål. I övrigt skall firman följa firmalagens bestämmelser. Se även vad som anförts i motiven till ändringsförslaget rörande vattenlagen.

Det förutsättes att de föreslagna följdändringarna träda i kraft samtidigt med den nya firmalagen, d. v. s. den 1 januari 1969.

Sammanfattning av utredningens förslag

Utredningens huvuduppgift har varit att reformera firmalagstiftningen där den redan 1887 tillkomna lagen om handelsregister, firma och prokura (firmalagen) är den centrala författningen. Under den tid som gått sedan firmalagen började tillämpas ha revolutionära förändringar skett i fråga om produktion och varudistribution och de kommersiella kännetecknen, firman såväl som varumärket, ha därigenom fått en långt större betydelse än de tidigare haft. I den moderna ekonomien ha de blivit ett oundgängligt hjälpmedel vid produktion och distribution.

Firma användes för att individualisera olika företagare och deras produkter. För den reklam som dagens konkurrens framtvingar är det nödvändigt att företag och produkter kunna effektivt individualiseras, särskiljas från andra företag inom branschen och deras produkter. Detta sker såväl genom firman som varumärket. För flertalet mindre och medelstora företag är firma det enda individualiseringsmedlet.

För allmänheten, konsumenterna, ge firmorna ledning vid valet mellan olika konkurrerande företag och deras produkter. Genom att firman kan vägleda köparen till det inköp han ur olika synpunkter anser mest förmånligt har firman även förmåga att stimulera en verksam konkurrens mellan olika näringsidkare.

Liksom varumärkesskyddet uppbäres skyddet för firma av både enskilda och allmänna intressen, som kunna sägas i allt väsentligt väl harmoniera med varandra. Utredningens på denna grunduppfattning baserade förslag innebär ett i olika hänseenden förstärkt firmarättsligt skydd och reglerna härom upptagas i en allmän firmalag med uppgift att reglera firmaskyddet för alla slag av näringsidkare.

Under utredningsarbetet ha frågor som namnskydd utanför den egentliga firmalagstiftningen aktualiserats genom att olika ideella organisationer begärt ökat skydd åt namn på ideella föreningar och åt särskilda kännetecken för sådana föreningar. Utredningen har därför även framlagt förslag till lagstiftning om skydd för ideell förenings och stiftelses namn.

Utredningsarbetet om firmalagstiftningen har bedrivits i samverkan med kommittéer i Danmark, Finland och Norge. Som ett resultat av det nordiska

samarbetet föreligga nu lagförslag — för de övriga kommittéernas del dock icke till alla delar slutgiltiga — som i sina mest väsentliga delar överensstämma. Vid utarbetandet av förslagen har man eftersträvat en anpassning till övrig immaterialrättslig lagstiftning, som tillkommit efter nordiskt samarbete. För Sveriges del har hänsyn främst tagits till 1960 års varumärkeslag.

Den nuvarande firmalagen, 1887 års lag om handelsregister, firma och prokura, skall enligt utredningens förslag ersättas av tre särskilda lagar. Firmadelen får sin motsvarighet i en allmän firmalag som i åtta avsnitt reglerar firmaskyddet för alla slags näringsidkare. Den del av 1887 års lag som handlar om handelsregister och registrering i sådant register motsvaras i förslaget av lagen om handelsregister. Vad som härefter återstår av den nuvarande firmalagen är materiella regler om den särskilda handelsrättsliga fullmakten prokura och dessa föreslås bli sammanförda i en ny lag om prokura. I anslutning till den nya firmalagen upptager förslaget åtskilliga ändringar i ett stort antal författningar som vid sidan av nu gällande firmalag ge föreskrifter om firma, bl. a. lagen om aktiebolag, lagen om ekonomiska föreningar, lagen om försäkringsrörelse och lagen om bankrörelse. I fråga om kännetecken som användas i ideell verksamhet föreslås som nämnts bestämmelser i en särskild lag om skydd för ideell förenings och stiftelses namn.

Förslaget till firmalag innefattar i motsats till gällande lagstiftning en fullständig reglering av firmaskyddet. Den nuvarande svenska firmalagstiftningen är knapphändig. De direkta lagbestämmelserna om firmaskydd avse huvudsakligen det administrativa skydd som uppnås genom registrering. Visst skydd för såväl registrerade som oregistrerade firmor kan erhållas genom varumärkeslagen och lagen mot illojal konkurrens, men de materiella reglerna om firmaskydd ha i Sverige i huvudsak utbildats genom rättspraxis. Förslaget utgår från denna praxis som byggts ut till en fullständig firmalag.

Förslaget till firmalag omfattar både registrerade och oregistrerade kännetecken (2 och 3 §§). En annan viktig utvidgning är att firmaskydd skall kunna förvärvas icke bara, som för närvarande, av bokföringsskyldiga näringsidkare (köpmän) utan av alla slag av näringsidkare (1 § första stycket), vilket får betydelse särskilt med hänsyn till enskilda näringsidkare. Även statliga inrättningar och därmed jämställda institutioner eller sammanslutningar tillerkännas uttryckligen firmaskydd genom förslaget (29 §).

Såsom primär form för förvärv av firmarätt uppställs registrering (2 § första stycket). Med skydd på grund av registrering har likställts skydd genom inarbetning (2 § andra stycket). Men i praktiken blir registreringskyddet i flera avseenden fördelaktigare än inarbetningsskyddet, särskilt därför att den som registrerat sin firma redan genom registreringsbeviset

kan styrka sin rätt medan den som åberopar inarbetning måste förebringa särskild utredning om inarbetningen.

För firma som är i bruk men varken registrerats eller inarbetats föreslås ett begränsat skydd bestående i att annan än brukaren ej skall kunna för sin räkning registrera firman om han känner till att den redan tagits i bruk (11 § punkt 6). I motsats till gällande rätt uppnås sålunda enligt förslaget ej något firmaskydd i egentlig mening genom ibruktagande. Undantag härifrån göres i fråga om firma som består av näringsidkarens eget släktnamn. Släktnamn som firma skyddas liksom för närvarande utan registrering eller inarbetning (3 §).

Med firma skall enligt förslaget förstås namn varunder näringsidkare driver sin verksamhet och som han vid därvid förekommande underskrifter tecknar (1 § första stycket). Firma är alltså enligt förslaget liksom nu sådant särskilt namn som användes i näringsverksamhet. En betydelsefull nyhet i förslaget är att detta ej föreskriver någon skyldighet för vare sig enskild näringsidkare eller delägare i handelsbolag att intaga släktnamn i firma.

En utvidgning i förhållande till gällande rätt är att aktiebolag och ekonomisk förening får firmarätt till bifirma, d. v. s. särskilt namn under vilket bolaget eller föreningen driver del eller gren av verksamheten (1 § andra stycket). Förslaget ger bifirma samma skydd som firma och bifirma kan sålunda även registreras. I firmaregister skall däremot ej få intagas andra kännetecken än firma och bifirma, såsom firmaförkortning, slagord och andra s. k. sekundära kännetecken. Sådana kännetecken kunna vinna skydd men bara genom inarbetning (2 § tredje stycket). En mellanställning intaga enligt förslaget bokstavs- och sifferfirmor. Dessa firmor äro i princip registrerbara men enligt en specialregel få de ej registreras innan de inarbetats (9 § tredje stycket).

Firma får liksom nu avfattas på främmande språk och översättning av firma kan enligt uttrycklig föreskrift registreras (12 §).

Särskiljningsförmåga är enligt förslaget ett allmänt villkor för skydd. Firma skall sålunda vara ägnad att uppfattas som beteckning för en bestämd verksamhet (9 § första stycket). Firma som enbart består av allmän benämning på verksamhetens art eller däri utbjuden vara eller tjänst eller enbart utgöres av ortnamn som användes i den allmänna samfärdseln eller annat sådant namn anses icke i och för sig äga särskiljningsförmåga. Vid bedömandet härav skall emellertid enligt uttrycklig bestämmelse hänsyn tagas till alla föreliggande omständigheter och särskilt till den tid och omfattning firman varit i bruk (9 § andra stycket).

En viss skärpning av nuvarande praxis vid bedömningen av särskiljningsförmåga förordas av utredningen. Detta gäller främst s. k. deskriptiva firmor.

Rätten till kännetecken innebär enligt förslaget att annan än innehavaren ej får använda förväxlingsbart kännetecken såsom firma, d. v. s. för att

känneteckna näringsföretag och yttringar av dess verksamhet i form av varor eller tjänster (4 § första stycket). Rätten avser alla slag av användning och även sådan som sker muntligen. För registrerad firma skall skydd i första hand gälla inom hela det område för vilket firman registrerats. Endast om firmainnehavarens rätt icke därav lider intrång kan den begränsas till del av registreringsområdet (4 § andra stycket). Liksom nu skall firmaskyddet i princip bara gälla firmans användning för verksamhet av samma eller liknande slag som den vilken omfattas av registreringen eller täckes av inarbetningen (5 §). För firma som är synnerligen starkt inarbetad och känd inom vida kretsar av allmänheten skall skyddet emellertid kunna avse begagnande även för verksamhet av annat slag. Motsvarande skall gälla även i vissa andra fall om firmans renommé särskilt lätt skulle kunna skadas.

Särskilda bestämmelser ha meddelats om grunderna för lösande av tvist om rätt till kännetecknen som äro förväxlingsbara. I princip är det tidigare rättsgrund som avgör (6 §) men utrymme har getts för en passivitetsregel (7 §).

Enligt förslaget får firma överlätas i samband med överlåtelse av näringsverksamhet (14 §). Bestämmelsen är avsedd att tillämpas på alla slags firmor. Detta är en nyhet i förhållande till nuvarande lagstiftning.

Någon genomgripande omläggning av systemet för registrering av firma föreslås icke då firmaregistreringen inom en överskådlig framtid kan tänkas bli helt överflyttad till automatisk databehandling. Enligt förslaget kommer sålunda firma att registreras i de register som redan äro inrättade för olika slag av firmasubjekt (8 §). Firma för enskild näringsidkare och handelsbolag skall således registreras i handelsregister, firma för ekonomisk förening i föreningsregister, firma för aktiebolag i aktiebolagsregistret o. s. v. Registreringen i handelsregister, som nu i vissa län är uppdelad mellan länsstyrelsen och särskilda registerförare, skall enligt förslaget fullständigt sammanföras till länsstyrelserna.

Den nuvarande prövningen av ansökan av om registrering av firma har utvidgats enligt förslaget och registreringen kan på så sätt bygga på ett säkrare underlag än den nu gör (11 §).

Registrering som skett i strid mot lagen skall kunna hävas vilket är en nyhet i förhållande till gällande lagstiftning (18 §). Fråga om hävande av registrering skall bara kunna prövas av domstol. Det allmännas intresse i förevarande sammanhang tillgodoses genom en bestämmelse om talerätt för myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer (19 §). Bland hävningsgrunderna har bl. a. upptagits att firma icke varit i bruk under de två senaste åren. Detta innebär att innehavare av registrerad firma för behållande av sin firmarätt är underkastad s. k. användningstvång. Härigenom hindras sådana missförhållanden som att personer i affärssyfte registrera firmor utan att

använda dem och sedan mot ersättning lämna medgivande till registrering av liknande firmor.

En betydelsefull nyhet i förslaget är att i lagen upptagits ett flertal regler avsedda att skydda allmänheten mot vilseledande genom firma. Firma får alltså ej registreras om den är ägnad att vilseleda allmänheten (10 §). Registrering av vilseledande firma skall vidare kunna hävas av domstol (18 §), och dessutom skall domstol äga meddela förbud mot användningen av firma som vilseleder och detta vare sig firman är registrerad eller ej (16 §).

Vid firmaintrång skall enligt förslaget tillämpas samma sanktionssystem som vid varumärkesintrång enligt varumärkeslagen. Uppsåttligt intrång skall kunna straffas med böter eller fängelse i högst sex månader (21 §). Vid intrång av uppsåt eller oaktsamhet skall ersättning kunna utgå till firmainnehavaren (22 §). Straffsanktion är en nyhet i förhållande till nuvarande firmalagstiftning.

I *förslaget till lag om handelsregister* ha upptagits bestämmelser om handelsregister och registrering i sådant register. Handelsregister skall ej längre föras kommunvis utan enligt förslaget skall bara ett handelsregister finnas för varje län. Detta medför att nuvarande system med särskilda registerförare i vissa kommuner avskaffas och att länsstyrelsen ensam blir registreringsmyndighet. I handelsregister skall liksom nu kunna införas enskilda näringsidkare och handelsbolag. Ideella föreningar och stiftelser som idka näring ha hittills icke intagits i handelsregister. Enligt förslaget skola dessa slags näringsidkare även kunna registreras i sådant register. Enskilda näringsidkare och handelsbolag äro för närvarande skyldiga att söka registrering i handelsregister. I förslaget begränsas registreringsskyldigheten till handelsbolag. Förslaget innebär i övrigt att nuvarande föreskrifter om registrering i handelsregister moderniseras och anpassas till den nya firmalagen.

I *förslaget till ny lag om prokura* ha sammanförts den gällande firmalagens materiella regler om prokura. Reglerna ha i viss utsträckning arbetats om i anslutning till de föreslagna lagarna om firma och om handelsregister. Förslaget till lag om prokura får ses som ett provisorium i avbidan på en revision av avtalslagen.

Förslaget till lag om skydd för ideell förenings och stiftelses namn är en betydelsefull nyhet då direkta lagregler om privaträttsligt skydd för sådana namn saknas i gällande rätt. I praxis torde visserligen ett privaträttsligt skydd i princip ha godtagits för kännetecken som användas i ideell verksamhet men hur långt skyddet sträcker sig är oklart.

Såväl ideell förening som stiftelse skall enligt förslaget kunna registrera sitt namn och därigenom få skydd för namnet. Registreringen är helt

frivillig och endast avsedd för sådana organisationer som anse sig ha särskilt behov av namnskydd. Registrering föreslås ske i särskilt register som för hela riket skall föras hos patent- och registreringsverket. Har ideell förenings eller stiftelses namn blivit allmänt känt får föreningen eller stiftelsen enligt förslaget skydd för namnet oberoende av registrering.

Även emblem och annat kännetecken som föreningen eller stiftelsen använder vid sidan av namnet skyddas enligt förslaget. Skydd förvärfvas på samma sätt som för namnet.

Det skydd förslaget ger ideell förenings och stiftelses namn innebär, att annan ej obehörigen, till förfång för föreningen eller stiftelsen, får använda kännetecken som lätt kan förväxlas med namnet. Kravet att den obehöriga namnanvändningen skall innebära förfång har uppställts för att skyddet ej skall gå utöver det praktiska behovet. Genom detta krav begränsas skyddet så att bara sådan användning kan angripas som kan orsaka föreningen eller stiftelsen någon form av skada eller olägenhet. Användning för t. ex. rent privat bruk kan ej förhindras.

I fråga om skyddet för ideell förenings och stiftelses namn skola i vissa delar även tillämpas föreskrifter i namnlagen till skydd för egenartat släktnamn.

Särskiljningsförmåga uppställs som villkor för registrering av ideell förenings och stiftelses namn. För sådan registrering komma även i övrigt att gälla liknande förutsättningar som vid registrering av firma enligt förslaget till firmalag. Namn får t. ex. ej vara vilseledande eller göra intrång i annans känneteckensrätt eller andra intressen av privaträttslig karaktär.

Registrering av ideell förenings eller stiftelses namn skall enligt förslaget gälla från dagen för registreringsansökningens ingivande till dess tio år förflutit från registreringsdagen. Registrering förnyas varje gång för tio år från utgången av föregående registreringsperiod.

Om ideell förenings eller stiftelses namn registrerats i strid mot lagen skall registreringen kunna hävas. Frågan om hävande skall endast kunna prövas av domstol.

Den nya lagstiftningen föreslås träda i kraft den 1 januari 1969.

BILAGOR

Parallella nordiska tex

Sverige

Förslag till Firmalag¹

Allmänna bestämmelser

1 §.

Med firma förstås i denna lag det namn varunder näringsidkare driver sin verksamhet och som han vid därvid förekommande underskrifter tecknar.

Vad som sägs om firma skall även gälla särskilt namn under vilket aktiebolag eller ekonomisk förening driver del av verksamheten (*bi-firma*).

2 §.

Ensamrätt till firma vinnes genom att firman registreras enligt vad där- om i denna lag föreskrives och eljest för olika slag av firma särskilt stad- gas.

(Jfr nedan 13 §.)

(Jfr nedan 18 § andra stycket.)

Danmark

Udkast til Firmalov

§ 1.

Ved firma forstås det navn, under hvilket erhvervsdrivende udøver deres virksomhed, og som de anvender ved underskrift for denne.

Lovens regler finder tilsvarende anvendelse på de aktieselskaber og andre selskaber med begrænset ansvar, stiftelser og andre selvejende institutioner tilkommende binavne, der anvendes som firma for virksomheden eller en del af denne.

§ 2.

Eneret til firma opnås ved, at firmaet registreres i overensstemmelse med de derom gældende regler, eller ved, at firmaet tages i brug.

Den ved registrering opnåede eneret gælder fra den dag, da firmaet anmeldes til registrering.

Eneretten til registrerede firmaer består, indtil firmaet udslettes af vedkommende register eller har været ude af brug i 3 år, og for uregi-

¹ Vissa bestämmelser i det svenska förslaget motsvaras av föreskrifter i de danska och norska utkastet till lagar om registrering av firma m. m. I dessa fall ha föreskrifterna i registreringslagarna anmärkts i uppställningen. Ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna ha utelämnats i parallelltexterna.

ter till Fimalagen

Finland

Förslag till Fimalag

Allmänna bestämmelser

1 §.

Med firma förstås i denna lag det namn varunder näringsidkare driver sin verksamhet och vid därvid förekommande underskrifter tecknar.

Såframt ej i denna lag eller i lagen om handelsregister annorlunda stadgas, skall vad som sägs om firma gälla även

a) särskilt namn under vilket aktiebolag eller andelslag driver del av verksamheten, samt

b) andra benämningar som användes såsom kännetecken för verksamheten eller del därav.

2 §.

Ensamrätt till firma vinnes genom att firman registreras enligt vad där- om i lagen om handelsregister före- skrives.

(Jfr nedan 13 §.)

Norge

Utkast til Fimalov

Kap. I. Almannelige bestemmelser

§ 1.

Med firma forstås i denne lov det navn som en næringsdrivende bruker for sin virksomhet og i un- derskrift for denne.

Når en næringsdrivende driver en del av sin virksomhet under særskilt navn (bifirma), jfr. § 13, får lovens regler tilsvarende anvendelse på det- te.

§ 2.

Enerett til firma oppnås ved at firmaet registreres i firmaregisteret.

(§ 24 utkast till lov om registre- ring av firma m.v.)

(§ 26 andra stycket utkast til lov om registrering av firma m.v.)

Sverige

Har firma blivit inarbetad äger innehavaren ensamrätt även utan registrering.

Genom inarbetning förvärfvas ensamrätt jämväl till annat för näringsverksamhet använt kännetecken. Vad i denna lag sägs om inarbetad firma skall äga motsvarande tillämpning på kännetecken som nu sagts.

Firma anses inarbetad, om den här i riket är allmänt känd bland dem till vilka verksamheten riktar sig.

3 §.

Envar må i näringsverksamhet använda sitt släktnamn som firma, där det ej är ägnat att framkalla förväxling med annans skyddade kännetecken.

Näringsidkare har ock skydd enligt denna lag mot att hans släktnamn, även om han icke använder det som firma, av annan obehörigen användes som sådant kännetecken.

4 §.

Rätt till kännetecken enligt 1—3 §§ innebär, att annan än innehavaren icke må använda ett därmed förväxlingsbart kännetecken såsom firma.

Rätt till registrerad firma gäller inom område för vilket firman registrerats, med mindre det visas att innehavaren icke kan lida skada eller åsamkas olägenhet genom att annan inom området använder förväxlingsbart kännetecken.

Danmark

strerede firmaers vedkommende, så længe firmaet er i brug.

Lovens regler om beskyttelse for firma finder tilsvarende anvendelse på andre benævnelser, der benyttes som kendetegn for virksomheden eller en del af denne.

§ 3.

Enhver må som firma anvende sit slægtsnavn, hvis det ikke sker på en måde, der er egnet til at fremkalde forveksling med en andens beskyttede kendetegn.

§ 4.

Eneret til firma udelukker andre fra uhjemlet at anvende et med firmaet forveksleligt kendetegn som firma.

Et registreret firma nyder beskyttelse inden for registreringsområdet og det yderligere område, hvor det er taget i brug.

Finland

Har firma blivit inarbetad äger innehavaren ensamrätt även utan registrering.

Ensamrätt till i 1 § 2 mom. punkt b) avsedd benämning vinnes endast genom inarbetning.

En firma anses inarbetad, om den här i landet är allmänt känd bland dem till vilka verksamheten riktar sig.

3 §.

Envar må använda sitt släktnamn som firma, där det ej är ägnat att framkalla förväxling med annans skyddade firma.

4 §.

Ensamrätt till firma innebär att annan än innehavaren icke må använda en därmed förväxlingsbar firma.

Rätt till registrerad firma gäller inom hela landet, med mindre det visas, att innehavaren av firman icke kan lida skada eller åsamkas olägenhet genom att annan inom viss del därav använder förväxlingsbar firma.

Norge

Er firmaet innarbeidet, har innehaveren enerett uten registrering.

Ved innarbeidelse oppnås også enerett til andre benevnelser som brukes som kjennetegn for virksomheten eller del av den. Reglene i denne lov om innarbeidet firma, får tilsvarende anvendelse på slike benevnelser.

Et firma betraktes som innarbeidet når det her i riket må anses alminnelig kjent blant dem som virksomheten retter seg til.

§ 3.

Enhver har rett til å bruke sitt slektsnavn som firma, når det ikke skjer på en slik måte at det blir egnet til å forveksles med kjennetegn som er vernet for en annen.

§ 4.

Enerett til kjennetegn etter §§ 1—3 utelukker andre fra å nytte et forvekslingsbart kjennetegn som firma.

Retten gjelder innenfor det område der innehaveren kan antas å lide skade eller ulempe ved at en annen bruker et forvekslingsbart firma. For et registrert firma gjelder retten alltid innenfor registreringsområdet, hvis det ikke godtgjøres at

På grund av inarbetning gäller rätt till firma inom område där inarbetningen består.

5 §.

Kännetecken anses förväxlingsbara enligt denna lag endast om de avse verksamhet av samma eller liknande slag.

Dock må även eljest förväxlingsbarhet kunna åberopas:

a) till förmån för kännetecken, som är synnerligen starkt inarbetat och känt inom vida kretsar av allmänheten här i riket, såframt med hänsyn härtill användningen av ett annat liknande kännetecken skulle innebära ett otillbörligt utnyttjande av det förras goodwill; eller

b) till förmån för kännetecken, som är inarbetat, där med hänsyn till den särskilda arten av den verksamhet, om vilken är fråga, användningen av ett annat liknande kännetecken uppenbarligen skulle förringa det förras goodwill.

6 §.

Vid avgörande av tvist om rätt till kännetecken, vilka äro förväxlingsbara, skall företråde givas den som kan åberopa tidigaste rättsgrund, där ej annat följer av vad nedan i 7 § sägs.

Et uregistreret firma nyder beskyttelse inden for det område, hvor det er taget i brug.

§ 5.

Firmaer anses kun som forvekslelige i henhold til denne lov, såfremt de anvendes i virksomhed af samme eller beslægtet art.

Forvekslelighed kan dog anses at foreligge,

a) når et firma er særlig stærkt indarbejdet og er så kendt i vide kredse her i landet, at en andens brug af et lignende firma selv inden for en anden art af virksomhed ville indebære en utilbørlig udnyttelse af det første firmas værdi (good-will), eller

b) når et firma er indarbejdet, og en andens brug af et lignende firma for en anden art af virksomhed under hensyn til dennes særlige karakter åbenbart er egnet til væsentligt at forringe det indarbejdede firmas goodwill.

§ 6.

Kræver to eller flere hver for sig ret til firmaer, der er forvekslelige, har den først opståede ret fortrin.

Finland

På grund av inarbetning gäller rätt till firma inom område där inarbetning består.

5 §.

Firmor anses förväxlingsbara enligt denna lag endast om de avse verksamhet av samma eller liknande slag.

Dock må även eljest förväxlingsbarhet kunna åberopas:

a) om firma är ovanligt egenarbetad,

b) om firma är synnerligen starkt inarbetad och känd inom vida kretsar av allmänheten här i landet, såframt med hänsyn härtill användningen av en annan liknande firma skulle innebära ett otillbörligt utnyttjande av den förras goodwill, eller

c) om firma är inarbetad och med hänsyn till den särskilda arten av firmainnehavarens verksamhet användningen av en annan liknande firma uppenbarligen skulle i väsentlig mån skada den förras goodwill.

6 §.

Vid avgörande av tvist om rätt till firmor, vilka äro förväxlingsbara, skall företråde givas den som kan åberopa tidigaste rättsgrund, där ej annat följer av vad nedan i 7 § sägs.

Norge

innehaveren ikke kan lide skade eller ulempe ved at en annen bruker et forvekslingsbart firma der.

(Jfr ovan andra stycket.)

§ 5.

Eneretten etter § 4 gjelder bare hvis kjennetegnene anvendes i virksomhet av samme eller lignende slag.

Betingelsen i første ledd gjelder ikke

a) når et firma er uvanlig særpreget eller originalt,

b) når et firma er særlig sterkt innarbeidet og så kjent i vide kretser her i riket, at det ville bety en utilbørlig utnyttning eller forringing av den anseelse («goodwill») firmaet hadde oppnådd, om lignende firma i det foreliggende tilfelle ble brukt av en annen,

c) når et firma er innarbeidet, og det på grunn av virksomhetens særlige karakter åpenbart ville skade dens anseelse vesentlig om lignende firma ble brukt i annen virksomhet.

§ 6.

Gjør flere hver for seg krav på enerett til firmaer som er egnet til forveksling, skal den ha fortrinnsrett som har eldst hjemmel for sitt krav, hvis ikke annet følger av bestemmelsene i § 7.

Sverige

7 §.

Har firma inarbetats, må rätt därtill bestå vid sidan av äldre rätt till förväxlingsbart kännetecken, såframt innehavaren av den äldre rätten icke inom rimlig tid inskridit mot användningen av firman.

I fall som avses i första stycket må efter vad som finnes skäligt föreskrivas, att något av kännetecknen eller båda må användas endast på särskilt sätt, såsom med tillfogande av en ortsangivelse eller med annat förtydligande.

Om registrering av firma

8 §.

Om register där olika slag av firma registreras är särskilt stadgat.

För registrering av firma skall, utom vad sålunda är för olika fall föreskrivet, gälla vad nedan i 9—13 §§ sägs.

Danmark

§ 7.

Et yngre firma kan dog bestå ved siden af et dermed forveksleligt ældre firma, hvis indehaveren af det ældre firma ikke inden rimelig tid har taget de nødvendige skridt til at hindre brugen af det yngre firma.

Domstolene kan, hvis det findes rimeligt, bestemme, at et af firmaerne eller begge kun må anvendes på særlig måde såsom med tilføjelse af en stedsangivelse eller anden tydeliggørelse.

§ 8.

Firma for en enkeltmandsvirksomhed må ikke indeholde noget, som antyder et selskabsforhold, eller at ansvaret er begrænset.

Firma for et ansvarligt interessentskab skal tydeligt angive et selskabsforhold. Såfremt firmaet ikke indeholder navnene på samtlige deltagere, eller såfremt intet personnavn er optaget i firmaet, skal dette indeholde en tilføjelse, der angiver et selskabsforhold, f.eks. interessentskab eller en deraf dannet forkortelse. Firmaet må ikke indeholde navn på andre end fuldt ansvarlige deltagere.

Firma for et kommanditselskab skal indeholde ordet »kommanditselskab» eller en deraf dannet forkortelse. Firmaet må ikke indeholde navn på andre end fuldt ansvarlige deltagere.

Firma for selskaber med begræn-

Finland

7 §.

Har firma inarbetats, må rätt därtill bestå vid sidan av äldre rätt till förväxlingsbar firma, såframt innehavaren av den äldre firman icke inom rimlig tid inskridit mot användningen av den yngre firman.

Till undvikande av fara för förväxling i fall som avses i första momentet, må domstol efter vad som finnes skäligt föreskriva, att endera firman eller båda må användas endast på särskilt sätt, såsom med tillfogande av en ortsangivelse eller med annat förtydligande.

8 §.

Enskild näringsidkares firma må icke innehålla namn på annan person än innehavaren, ej heller något, som antyder ett bolagsförhållande eller att ansvaret är begränsat.

Firma för öppet bolag skall utvisa, att delägarna äro flera. Firman må ej innehålla namn på person, som icke är bolagsman, ej heller något, som antyder att ansvaret är begränsat.

Kommanditbolags firma skall innehålla ordet kommanditbolag. Firman må ej innehålla namn på person, som icke är personligen ansvarig bolagsman.

Aktiebolags firma skall vara likalydande med bolagets i bolagsordningen fastställda namn.

Andelslags firma skall innehålla ordet andelslag eller i sammansättning antingen ordet andels eller ordet -lag. I firman må ej medlemmarnas tillskottsplikt omnämnas.

Norge

§ 7.

Et innarbeidet, yngre firma, kan bestå ved siden av et eldre firma som det kan forveksles med, hvis innehaveren av den eldre rett ikke innen rimelig tid har tatt skritt for å hindre bruk av det yngre firma.

For å unngå forvekslingsfare i tilfelle som nevnt i første ledd, kan retten, om den finner det rimelig, bestemme at ett eller begge firmaer i fremtiden bare må brukes på særlig måte, såsom med tilføyelse av stedsangivelse eller med annet klagjørende tillegg.

§ 8.

A. For firma som tas i bruk eller registreres for en enkelt næringsdrivende, et ansvarlig selskap, eller kommandittselskap gjelder følgende regler:

a) Enkeltmanns firma må ikke inneholde noe som antyder et selskapsforhold. Dog kan virksomheter som drives av en forening, inneholde foreningens navn.

b) Et ansvarlig selskaps firma må vise at det er flere deltagere.

c) Et kommandittselskaps firma skal enten inneholde ordet kommandittselskap eller et annet ord som angir et selskapsforhold.

Firmaer som er nevnt i første ledd, må ikke inneholde noe som antyder at ansvaret er begrenset. Andre personnavn enn innehaverens eller fullt ansvarlige deltageres må ikke opptas i firmaet.

B. Et aksjeselskaps firma skal in-

Sverige

9 §.

Firma som registreras skall vara ägnad att uppfattas som beteckning för en bestämd verksamhet. Detta villkor skall icke i och för sig anses vara uppfyllt om firma enbart består av allmän benämning på verksamhetens art eller däri utbjuden vara eller tjänst eller enbart utgöres av ortnamn som brukas i den allmänna samfärdseln eller förvaltningen eller annat dylikt namn.

Danmark

set ansvar skal indeholde udtryk, der angiver den særlige organisationsform.

Firma for en selvejende institution skal indeholde ord som stiftelse, fond, legat eller lignende betegnelse, der angiver den særlige organisationsform.

Træder en virksomhed i likvidation, eller kommer den under konkurs eller administration, skal firmaet bibeholdes med en tilføjelse, hvoraf det ændrede forhold fremgår.

De i lovgivningen (i øvrigt) indeholdte bestemmelser om beskaffenheden af firma for visse arter af virksomhed forbliver uændret.

§ 9.

For at et firma skal kunne opnå beskyttelse, må det være egnet til at opfattes som navn for en bestemt virksomhed.

Et firma, som udelukkende består af en almindelig betegnelse for arten af den pågældende virksomhed eller for de af denne udbudte varer eller tjenesteydelser eller alene af navn på større geografisk område såsom landsdel, egn, kommune eller lignende, skal normalt anses ikke at

Finland

Firma för i vederbörande register registrerad stiftelse och ideell förening skall innehålla det namn som införts i registret.

Firma för ekonomisk förening skall tydligt utvisa att fråga är om en sådan sammanslutning.

Firma för ömsesidigt försäkringsbolag, ömsesidiga skadeförsäkringsföreningar och hypoteksföreningar skall vara likalydande med det namn som intagits i deras stadgar.

De bestämmelser om firma i övrigt, som finnas i andra lagar, skola fortfarande gälla.

Har näringsidkare enligt vad som i lag stadgas trätt i likvidation eller försatts i konkurs, skall till firman fogas ett tillägg, som anger det förändrade förhållandet.

9 §.

Firma skall äga förmåga att individualisera innehavarens verksamhet. Detta villkor anses i och för sig icke vara uppfyllt om firman enbart består av allmän benämning på verksamhetens art eller däri utbjuden vara eller tjänst eller enbart utgöres av namn på större geografiskt område såsom landskap, kommun eller dylikt.

Norge

neholde ordet aksjeselskap (lutlag) eller forkortelsen A/S (L/L).

Et kommandittaksjeselskaps firma skal inneholde ordet kommandittaksjeselskap.

C. Firma for samvirkelag skal inneholde ordet samvirkelag, salgslag, andelslag, eller forkortelsene S/L eller A/L eller et annet uttrykk som angir organisasjonsformen. (Kongen kan bestemme hvilke uttrykk som skal anses å tilfredstille dette krav.)

D. Statsbedrifter som er organisert etter lov 25. juni 1965 om visse statsbedrifter m.m., og interkommunale selskaper, skal i sitt firma ha et uttrykk som betegner virksomheten. Det samme gjelder kredittforeninger.

E. De bestemmelser som er gitt i andre lover om hva et firma skal eller ikke kan inneholde, gjelder fortsatt.

Kongen kan gi nærmere regler om firma for foretak som ikke måtte gå inn under foranstående bestemmelser.

§ 9.

For at annet firma enn som nevnt i § 3 skal kunne registreres, må det være egnet til å bli oppfattet som navn for et bestemt foretak.

Når et firma bare består av ord som er en alminnelig betegnelse for virksomhetens art eller de varer eller tjenester som utbys, eller bare består av navn på område som fylke, kommune eller lignende, skal det i alminnelighet ikke anses å fylle dette krav.

Sverige

Vid bedömmande av om firma uppfyller villkoret i första stycket skall hänsyn tagas till alla föreliggande omständigheter och särskilt till den tid och omfattning firman varit i bruk. Vid bedömningen skall bortses från beståndsdel som utgöres av sådan beteckning som aktiebolag, handelsbolag och ekonomisk förening eller förkortning därav.

Firma som enbart består av bokstäver eller siffror må registreras endast om firman blivit inarbetad.

10 §.

Firma må ej registreras om den är ägnad att vilseleda allmänheten.

11 §.

Firma må ej registreras:

1. om i firman utan tillstånd inlagts sådan statlig eller internationell beteckning, som enligt lag eller författning icke må obehörigen brukas som firma, eller ock något som lätt kan förväxlas därmed;

2. om firman eljest strider mot lag eller författning eller allmän ordning eller är ägnad att väcka förargelse;

Danmark

fyldestgøre det i stk. 1 anførte krav. Det samme gælder et firma, som alene består af tal eller af bogstaver, der ikke opfattes som ord.

Ved skønnet over, om et firma opfylder det opstillede krav, skal der tages hensyn til alle foreliggende forhold, herunder særlig til den tid og det omfang, hvori firmaet har været anvendt. Den del af firmaet, som angiver virksomhedens organisationsform, er dog i denne henseende uden betydning.

§ 10.

Et firma må ikke være egnet til at vildlede.

§ 11.

I et firma må ikke uden hjemmel optages benævnelser for statskendetegn, officielle internationale kendetegn eller noget, der kan forveksles dermed.

Et firma må ikke stride mod lov eller offentlig orden eller være egnet til at vække forargelse.

Finland

Vid frågans bedömande skall hänsyn tagas till alla föreliggande omständigheter, särskilt till den tid och omfattning firman varit i bruk. Vid bedömningen skall bortses från sådan beståndsdel som utgöres av någon av beteckningarna öppet bolag, kommanditbolag, aktiebolag och andelslag.

Firma som enbart består av siffror eller av bokstäver, vilka icke kunna uppfattas såsom ett ord, anses ha va individualiseringsförmåga endast om firman har blivit inarbetad.

10 §.

Firma må ej vara vilseledande.

11 §.

Firma må ej strida mot lag eller allmän ordning eller vara ägnad att väcka förargelse.

Firma må ej utan vederbörligt tillstånd innehålla sådan statlig eller internationell benämning, som enligt lag icke må brukas i näringsverksamhet, eller något som lätt kan förväxlas därmed.

Norge

Ved avgjørelsen av om et firma fylder kravet etter første ledd, skal det tas hensyn til alle de faktiske omstendigheter, særlig til hvor lenge og i hvilken utstrekning firmaet har vært i bruk. Den del av firmaet som viser virksomhetens organisasjonsform, får ikke betydning ved denne avgjørelse.

Firma som alene består av tall eller bokstaver som ikke kan oppfattes som ord, kan bare registreres når det er blitt innarbeidet.

§ 10.

Firma må ikke være egnet til å villedede.

§ 11.

Firma må ikke

1) stride mot lov eller den offentlige orden eller være egnet til å vekke forargelse,

2) uten hjemmel inneholde benevnelse for et statssymbol, eller en anerkjent eller i innland eller utland alminnelig brukt benevnelse på en internasjonal organisasjon, eller andre kjente benevnelser som brukes av en slik organisasjon, eller benevnelser som lett kan forveksles med disse,

Sverige

3. om firman innehåller eller består av något, som är ägnat att uppfattas såsom annans släktnamn, konstnärnsnamn eller likartat namn, där namnet uppenbarligen icke åsyftar någon sedan länge avliden, eller ock såsom beteckning för stiftelse, ideell förening eller därmed jämför- lig sammanslutning;

4. om firman innehåller något, som är ägnat att uppfattas såsom titel på annans skyddade litterära eller konstnärliga verk, där titeln är egenartad, eller ock såsom särskilt skapat namn i sådant verk, där namnet är allmänt känt;

5. om firman är förväxlingsbar med annan näringsidkares namn, med annans firma eller varumärke, som registrerats efter tidigare ansökan, eller med annans firma eller varukännetecken, som eljest åtnju- ter skydd då ansökan om registre- ring göres; eller

6. om firman i annat fall än som avses i punkt 5 ovan är förväxlings- bar med firma, varukännetecken el- ler i 2 § tredje stycket avsett känne- tecken, som vid tiden för ansök- ningen användes av annan, samt an- sökningen gjorts med vetskap här- om och sökanden ej använt sin fir- ma innan det andra kännetecknet togs i bruk.

I fall som avses under 3, 4, 5 och 6 må registrering ske, om den vars rätt är i fråga medgiver det och hinder enligt första stycket eller enligt 10 § eljest ej möter.

Danmark

Et firma må ikke indeholde noget, der er egnet til at opfattes som andenmands navn, medmindre der der- ved åbenbart sigtes til forlængst af- døde personer.

Et firma må ikke indeholde noget, der er egnet til at opfattes som sær- egen titel for en andens beskyttede litterære eller kunstneriske værk.

Et firma må ikke være forveksle- ligt med andenmands firma, vare- mærke eller andet forretningskende- tegn.

I et firma må ikke optages sær- egent navn på andenmands faste ejendom eller noget, der kan for- veksles dermed.

Et firma, der strider mod bestem- melserne i stk. 3—6, kan dog an- vendes, når den, hvis ret ville kunne krænkes, giver sit samtykke til an- vendelsen.

Finland

Firma må ej innehålla något, som är ägnat att uppfattas såsom annans släktnamn, konstnärsnamn eller annat likartat namn, med mindre namnet uppenbarligen åsyftar någon sedan länge avliden.

Firma må ej innehålla något, som är ägnat att uppfattas som titel på annans skyddade litterära eller konstnärliga verk, där titeln är egenartad, eller ock såsom särskilt skapat namn i dylikt verk, där namnet är allmänt känt.

Firma må ej vara förväxlingsbar med annans skyddade firma eller varukännetecken.

Norge

3) inneholde noe som er egnet til å oppfattes som annens navn, kunstnernavn eller lignende, med mindre det åpenbart siktes til en forlenget avdød person,

4) inneholde noe som er egnet til å oppfattes som den særpregede tittel på en annens vernede litterære eller kunstneriske verk, eller som særskilt laget navn i slikt verk, hvis navnet er blitt alminnelig kjent,

5) være egnet til forveksling med firma eller varemerke som er vernet for en annen,

6) inneholde særegent navn på annens faste eiendom, eller noe som kan forveksles med det.

Den som har tatt et firma i bruk eller begjært det registrert med kjennskap til at et forvekslingsbart firma allerede var tatt i bruk av en annen og måtte forstå at det kunne oppstå fare for forveksling, må vike for det annet firma selv om dette ikke har oppnådd vern etter § 2.

Bestämmelserna i 3—5 mom. skola dock ej gälla, om den, vars rätt är i fråga, giver sitt tillstånd till firm användningen eller icke inom skäligh tid vidtagit åtgärd för att hindra

Bestemmelsene i første ledd nr. 3—6 og i annet ledd, får ikke anvendelse når den hvis rett er krenket, samtykker eller ikke innen rimelig tid tar skritt for å hindre den

12 §.

Firma må registreras i översättning. Vad som stadgas om firma skall äga tillämpning även på översättningen.

13 §.

Registrering gäller från dagen för ansökningens ingivande.

(Jfr ovan § 2 andra stycket.)

Om överlåtelse

14 §.

Firma må överlätas i samband med överlåtelse av näringsverksamhet.

Överlåtelse av verksamheten innefattar rätt till firman, där ej annat avtalats. Innehåller firman överlåtarens eller, vid överlåtelse av handelsbolags verksamhet, delägares släktnamn skall vad nu sagts icke äga tillämpning.

Avträdes dödsbo, vari ingår rätt till firma som innehåller den avlidnes släktnamn, till förvaltning av

12 §.

Firma kan överdrages eller i forbindelse med indehaverens dødsfald overgå til ny indehaver sammen med virksomhed, for hvilken det anvendes.

Ved overdragelse af en virksomhed anses retten til det herfor benyttede firma omfattet af overdragelsen, medmindre andet måtte være aftalt. Dette gælder dog ikke, hvis firmae alene indeholder overdragerens navn.

Overgår virksomheden ved indehaverens dødsfald til en arving eller til den efterlevende ægtefælle, med-

Finland

fortsatt bruk av firman och hinder enligt denna lag eljest ej möter.

12 §.

Firma må avfattas på två eller flera språk under förutsättning att lydelserna överensstämma till sitt innehåll (parallellfirma). Vad som stadgas om firma skall i sådant fall gälla för envar av de olika lydelserna.

13 §.

Registrering gäller från dagen för anmälan ingivande.

Om överlåtelse av firma m. m.

14 §.

Enskild näringsidkares, öppet bolags och kommanditbolags firma må överlätas till annan näringsidkare.

Vid överlåtelse av verksamheten innefattas rätten till firman i överlåtelsen, där ej annat avtalats. Innehåller firman innehavarens eller bolagsmans släktnamn, skall vad nu sagts icke äga tillämpning.

Norge

fortsatte bruk. § 7 annet ledd får i så fall tilsvarende anvendelse på vedkommende firma.

§ 12.

Et firma kan registreres i tekster på to eller flere språk eller målformer (parallellfirma). Tekstene skal i innhold stemme overens.

Det som i denne lov er bestemt om firma, skal gjelde for hver enkelt av tekstene.

§ 13.

Bifirma kan antas når flere virksomheter som tidligere har vært drevet under forskjellig firma er sluttet sammen, eller når en bedrift har utvidet sin virksomhet til å omfatte nye grener. Bifirma kan også antas for egne utsalgssteder etter handelslovgivningen.

Kap. II. Overdragelse, innehavers død, utlegg og konkurs

§ 14.

Et firma kan overdras sammen med virksomhet som det brukes for.

Ved overdragelse av hele virksomheten går retten til firmaet over til den nye eier, hvis ikke annet er avtalt. Når virksomheten drives under firma som inneholder overdragerens eller en av overdragerens slektsnavn, gjelder dette ikke.

Blir en virksomhet som drives av et ansvarlig selskap eller kommandittselskap ved et medlems død over-

Sverige

boutredningsman må denne icke överlåta firman utan samtycke av dödsbodelägarna.

Danmark

følger retten til firmaet, medmindre afdøde måtte have bestemt andet.

Overdrages eller overgår et firma til en anden, regnes den nye indehavers beskyttelse fra det tidspunkt, da overdrageren eller den, fra hvem hans ret hidrører, opnåede sin ret til firmaet. Det samme gælder selv om firmaet ændres i sin angivelse af indehaverforholdet, ved tilføjelse af noget, som antyder et efterfølgerforhold, eller for så vidt angår virksomhedens organisationsform.

(Jfr oven § 12 tredje stycket.)

(Jfr nedan § 13 andra stycket.)

§ 13.

Indtræder nogen som deltager i en virksomhed, der hidtil har været drevet af enkeltmand, et ansvarligt interessentskab eller et kommanditselskab, kan firmaet bibeholdes uforandret. Det samme gælder, hvis en deltager udtræder af et ansvarligt

Finland

I ovannämnda fall äger den nya innehavaren räkna sin rätt från tiden för firmans uppkomst även om firman ändrats i enlighet med vad som i lagen om handelsregister stadgas.

15 §.

Övergår verksamhet vid dödsfall till den avlidnes make eller arvinge, må firman användas oförändrad.

16 §.

Dör bolagsman i öppet bolag eller personligen ansvarig bolagsman i kommanditbolag och fortsätter någon eller några av de övriga personligen ansvariga bolagsmännen verksamheten, må firman användas oförändrad. Detta gäller även om den avlidnes namn ingår i firman, med mindre annat avtalats mellan bolagsmännen.

17 §.

Inträder någon som delägare i verksamhet, vilken drives av enskild näringsidkare, öppet bolag eller kommanditbolag, må firman bibehållas oförändrad. Detsamma gäller om bolagsman utträder ur öppet bolag eller kommanditbolag; dock må

Norge

tatt av de andre medlemmer, kan firmaet beholdes uforandret selv om det inneholder hans slektsnavn, dersom det ikke i avtale er tatt forbehold mot dette.

(Jfr ovan § 14 tredje stycket.)

Sverige

15 §.

Rätt till firma må ej tagas i mät.

Avträdes firmainnehavarens egendom till konkurs, ingår dock rätten till firman i konkursboet. Innehåller firman gäldenärens eller, vid handelsbolags konkurs, delägares släktnamn skall vad nu sagts icke äga tillämpning; dock må konkursboet använda firman under den tid verksamheten fortsättes för konkursboets räkning.

Danmark

interessentskab eller et kommanditselskab; dog må hans navn ikke bibeholdes i firmaet, medmindre han har tilladt dette. Har han tilladt dette, anses han samtidig at have givet samtykke til, at den eller de tilbageværende deltagere kan overdrage firmaet videre i overensstemmelse med reglerne i § 12.

Dør en deltager i et ansvarligt interessentskab eller en ansvarlig deltager i et kommanditselskab, og fortsættes virksomheden af den eller de øvrige ansvarlige deltagere, kan afdødes navn bibeholdes i firmaet, medmindre han kontraktmæssigt har taget forbehold herimod. Har han ikke taget sådant forbehold, anses han at have givet den eller de tilbageværende deltagere tilladelse til at overdrage firmaet videre i overensstemmelse med reglerne i § 12.

§ 14.

I retten til et firma eller anden benævnelse som i § 2, stk. 4, nævnt, kan der ikke gøres udlæg.

Ved konkurs indgår retten til firmaet eller anden benævnelse som i § 2, stk. 4, nævnt, som et aktiv i konkursboet; hvis firmaet indeholder fallentens slægtsnavn, gælder dette dog kun den øvrige del af firmaet.

Finland

hans namn icke bibehållas i firman,
med mindre han tillåter detta.

Norge

(Jfr ovan 16 §.)

(Jfr ovan § 14 tredje stycket.)

18 §.

Rätt till firma må ej tagas i mät.

Försättes enskild näringsidkare, öppet bolag eller kommanditbolag i konkurs, ingår rätten till firman i konkursboet. Innehåller firman gäldenärens eller personligen ansvarig bolagsmans namn, fordras dock här till hans samtycke.

§ 15.

Rett til firma kan ikke være gjenstand for utlegg eller annen separat tvangsforfølgning fra innehaverens kreditorer.

Ved konkurs går retten til firmaet inn i konkursboet; men inneholder det skyldnerens slektsnavn, gjelder dette bare for den øvrige del av firmaet. Nektet skyldneren i et slikt tilfelle å samtykke i at boet skal få bestemme over hele firmaet, kan boet bringe spørsmålet inn for skifteretten, som kan gi samtykke dersom den finner at skyldneren ikke har rimelig grunn for sin nektelse.

*Sverige**Om förbud mot användning av vilseledande firma*

16 §.

Om firma efter överlåtelse är vilseledande i den nye innehavarens verksamhet, äger domstol i den omfattning som finnes påkallat vid vite förbjuda honom att använda firman.

Sådant förbud må ock eljest meddelas, där firma är vilseledande eller innehavare av firma eller annan med hans medgivande använder kännetecknet på sådant sätt, att allmänheten vilseledes.

(Jfr nedan 18 §.)

Talan enligt denna paragraf må föras av myndighet som Konungen bestämmer, så ock av envar som lider förfång av firmans användning ävensom av sammanslutning av berörda näringsidkare.

17 §.

I samband med utdömande av vite äger rätten efter vad som finnes skäligt förordna, att firma som i strid mot förbud enligt 16 § anbragts på skylt, vara, förpackning, reklamtryck, affärshandling eller dylikt skall utplånas eller så ändras, att den icke längre är vilseledande. Kan sådan åtgärd ej ske annorledes, må förordnas, att egendom varå firman anbragts skall förstöras eller på visst sätt ändras.

Danmark

§ 15.

Strider et firma mod bestemmelserne i denne lov, kan det ved dom forbydes at anvende firmaet.

(§ 22 udkast til lov om firma-registre.)

Sag kan anlægges af handelsministeren eller de myndigheder eller erhvervsorganisationer, som ministeren dertil bemyndiger, samt i øvrigt af enhver, der har interesse deri.

(Jfr nedan § 18.)

Finland

Om förbud mot användande av firma

19 §.

Användes firma som strider mot bestämmelserna i denna lag eller i lagen om handelsregister må innehavaren förbjudas att fortfara med användandet. Detsamma gäller om firman användes på sådant sätt, att allmänheten vilseledes.

Om förbud som i 1 mom. sägs må envar, som lider förfång av firmans användande, vid domstol föra talan mot firmainnehavaren. Talan, som grundas på stadgandena i 8 §, 10 § eller 11 § 1 och 2 mom., må ock föras av allmän åklagare ävensom utav sammanslutning av berörda näringsidkare, som därtill bemyndigats av handels- och industriministeriet.

(Jfr nedan 23 §.)

Norge

Kap. III. Forbud mot bruk av villledende firma, tvungen slettelse av firma m. v.

§ 16.

Går et firma over til ny innehaver, og er det på dennes hånd egnet til å villede, eller brukes ellers et firma i strid med denne lov, kan det ved dom forbys innehaveren å bruke firmaet i uforandret form, og ellers gis de pålegg som retten finner påkrevd.

Er firmaet registrert, kan det påbys slettet av registret etter reglene i lov om firmaregister.

Söksmål kan reises av vedkommende departement og for övrig av enhver som har rettslig interesse i det.

§ 17.

Når bruken av et firma blir forbudt etter § 16, kan retten påby at der treffes slike forholdsregler at fortsatt bruk av firmaet hindres. Således kan det bestemmes at skilter, reklamemateriell o. 1. skal endres på en nærmere angitt måte, ödelegges, eller etter påstand fra en krenket, overleveres ham uten eller mot vederlag etter rettens skjönn.

Egendom som avses i första stycket må i avbidan på förordnande som där sägs tagas i beslag; därvid skall vad om beslag i brottmål i allmänhet är stadgat äga motsvarande tillämpning.

Om registrerings upphörande m. m.

18 §.

Om firma registrerats i strid mot denna lag och skälet mot registrering alltjämt föreligger, må i den ordning nedan stadgas registreringen hävas eller ändring av registreringen föreskrivas, där ej enligt 7 § rätt till firman likväl må bestå.

Registrering må ock hävas eller ändring därav föreskrivas, om innehavaren ej längre är näringsidkare eller om firman förlorat sin särskiljningsförmåga eller blivit vilseledande, stridande mot allmän ordning eller ägnad att väcka förargelse, så ock om firman icke varit i bruk under de två senaste åren.

19 §.

Om hävande och om ändring av registrering må envar som lider förfång av registreringen föra talan vid domstol mot firmainnehavaren. Talan, som grundas på stadgande i 9 eller 10 §, 11 § 1 och 2 eller 18 § andra stycket, må ock föras av myndighet som Konungen bestämmer ävensom av sammanslutning av berörda näringsidkare.

20 §.

Sedan dom om registrerings hävande vunnit laga kraft skall firman avföras ur registret. Domstolen må

(§ 22 första stycket udkast til lov om firmaregistre.)

(§ 22 andra stycket udkast til lov om firmaregistre.)

(§ 22 tredje stycket udkast til lov om firmaregistre.)

*Finland**Norge*

(§ 26 utkast til lov om registrering
av firma m. v.)

(§ 28 andra stycket utkast til lov
om registrering av firma m. v.)

Sverige

dock i samband med registreringens hävande förordna att med firmans avförande ur registret skall anstå under tid som kan åtgå för antagande och registrering av ny firma.

Sedan dom om ändring av registrering vunnit laga kraft skall den nya eller ändrade firman införas i registret.

*Ansvar och ersättningskyldighet
m. m.*

21 §.

Gör någon intrång i rätt till kännetecken enligt 4—7 §§ (*firmaintrång*), och sker det uppsåtligen, straffes med böter eller fängelse i högst sex månader.

Brottet må åtalas av allmän åklagare endast om målsägande angiver det till åtal och åtal av särskilda skäl finnes påkallat ur allmän synpunkt.

22 §.

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet gör sig skyldig till firmaintrång skall ersätta av intrånget föranledd skada. Föreligger endast ringa oaktsamhet, må ersättningen därefter jämkas.

Danmark

§ 16.

Forsætlig krænkelser af en andens firmaret påtales af den krænkede og straffes med bøde. Sagerne behandles som handelssager i den borgerlige retsplejes former.

Er en overtrædelse af denne lov begået til fordel for et aktieselskab eller lignende, kan bødeansvar pålægges virksomheden som sådan.

§ 17.

Den, som forsætligt eller uagtsomt krænker en andens firmaret, er pligtig at erstatte den derved forvoldte skade.

Krænker nogen en andens firmaret, uden at det sker forsætligt eller uagtsomt, er han, om og i det omfang det skønnes rimeligt, pligtig at erstatte den forvoldte skade, dog ikke ud over den vinding, han må antages at have indvundet ved krænkelsen.

Straff och ersättningsskyldighet
m. m.

20 §.

Den som uppsåtligen gör intrång i annans rätt till firma enligt 4—7 §§, straffes med böter.

Den som efter meddelat förbud mot användande av firma fortfar med användandet, straffes med böter eller fängelse högst sex månader.

Åtal må väckas av allmän åklagare endast om det av målsägare angives till åtal.

21 §.

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet gör sig skyldig till intrång i annans rätt till firma, skall ersätta av intrånget föranledd skada. Föreligger endast ringa oaktsamhet, må skadeståndet enligt prövning nedsättas.

Kap. IV. Straff, erstatning m. v.

§ 18.

Den som forsettlig krenker en annens firmarett, jfr. §§ 4—7, straffes med böter eller fengsel inntil 3 månader. Offentlig påtale finner bare sted etter begjæring av fornærmede.

§ 17 gjelder tilsvarende.

§ 19.

Den som forsettlig eller uaktsomt har brukt firma i strid med annens rett, plikter å erstatte skaden.

Er bruken skjedd i god tro, kan retten i den utstrekning som finnes rimelig tilplikte brukeren å erstatte skaden, dog ikke ut over den vinning som må antas å være oppnådd ved inngrepet.

§ 17 gjelder tilsvarende.

Sverige

23 §.

Grundas talan om firmaintrång på registrering, skall såvitt angår tid före registreringsdagen 21 § icke äga tillämpning. För tid som nu sagts skall icke heller 22 § äga tillämpning, där ej intrånget skett uppsåtligt.

24 §.

Talan om ersättning enligt 22 § må endast avse skada under de fem senaste åren innan talan väcktes. För skada, varom talan ej förts inom tid som nu sagts, skall rätten till ersättning vara förlorad.

Utan hinder av vad i första stycket sägs må, där anspråk grundas på registrering, talan föras om intrång som skett före registreringsdagen, om talan väckes inom ett år från nämnda dag.

25 §.

På yrkande av den som lidit firmaintrång äger rätten efter vad som finnes skäligt förordna, att firma som obehörigen anbragts på skylt, vara, förpackning, reklamtryck, affärshandling eller dylikt skall utplånas eller så ändras, att missbruk därav ej kan ske. Kan sådan åtgärd ej ske annorledes, må förordnas, att egendom varå firman anbragts skall förstöras eller på visst sätt ändras. I sådant fall äger rätten ock, på yrkande, förordna, att egendomen skall mot lösen utlämnas till den som lidit intrånget.

Danmark

§ 18.

Strider et firma mod bestemmelserne i denne lov, kan retten bestemme, at der skal træffes foranstaltninger til forhindring af brug af reklamemateriale eller andre genstande, hvis fortsatte anvendelse ville være lovstridig. Det kan således bestemmes, at vedkommende genstande skal ændres på nærmere angivet måde, tilintetgøres eller efter påstand af den krænkede udleveres til denne enten uden eller mod et af retten fastsat vederlag.

*Finland**Norge*

22 §.

Talan om skadestånd enligt 21 § må endast gälla skada, som inträffat under de tre senaste åren innan talan väcktes. För tidigare skedd skada vare rätten till skadestånd förlorad.

23 §.

I samband med talan om förbud mot användande av firma, om intrång i annans rätt till firma eller om hävande av registrering äger rätten på därom gjort yrkande efter vad som finnes skäligen förordna, att firma som obehörigen anbragts på skylt, reklamtryck, affärshandling eller dylikt skall utplånas eller så ändras, att missbruk därav ej kan ske. Kan sådan åtgärd ej ske annorledes, må förordnas, att egendom varå firman anbragts skall förstöras eller på visst sätt ändras. I sådant fall äger rätten jämväl på yrkande av den som lidit intrånget förordna, att egendomen skall mot av rätten fastställd lösen utlämnas till honom.

(Jfr ovan § 18 andra stycket.)

Här avsedd egendom må, där brott som avses i 21 § skäligen kan antagas föreligga, tagas i beslag; därvid skall vad om beslag i brottmål i allmänhet är stadgat äga motsvarande tillämpning.

26 §.

Har registrering av firma hävts eller ändrats genom dom som vunnit laga kraft, må ej enligt 21—25 §§ dömas till straff, ersättning eller säkerhetsåtgärd.

Föres talan om intrång i rätten till registrerad firma och gör den mot vilken talan föres gällande att registreringen är ogiltig, skall rätten på hans yrkande förklara målet vilande i avbidan på att frågan om hävande eller ändring av registreringen slutligen avgöres. Är talan härom icke väckt, skall rätten i samband med vilandeförklaringen förelägga honom viss tid inom vilken sådan talan skall väckas.

27 §.

Talan om fastställelse, huruvida rätt till firma består eller icke består eller om visst förfarande utgör intrång i sådan rätt eller ej, må av domstol upptagas till prövning, där ovisshet råder om förhållandet och denna länder käranden till förfång.

28 §.

Innan beslut om ändring av registrering enligt 7 eller 18 § meddelas, skall domstolen inhämta yttrande av registreringsmyndigheten huruvida hinder möter mot registrering av den nya eller ändrade firman.

Finland

Här avsedd egendom må, där brott som avses i 20 § skäligen kan antagas föreligga, tagas i beslag; därvid skall vad om beslag i brottmål i allmänhet är stadgat äga motsvarande tillämpning.

24 §.

Gör i mål om intrång i rätt till registrerad firma svaranden gällande, att registreringen icke lagligen hade bort ske, skall rätten på svarandens yrkande uppskjuta målets avgörande tills frågan om registreringens hävande avgjorts. Är talan härom icke väckt, skall rätten förelägga honom viss tid inom vilken sådan talan skall väckas.

Häves registreringen må, sedan domen därom vunnit laga kraft, påföljd för intrång i rätten till firman ej ådömas.

25 §.

Talan om fastställelse, huruvida rätt till firma består eller icke består eller om visst förfarande utgör intrång i sådan rätt eller ej, må av domstol upptagas till prövning, där ovisshet råder om förhållandet och detta länder käranden till förfång.

26 §.

Innan beslut enligt 7 § 2 mom. meddelas, skall domstolen inhämta yttrande av patent- och registerstyrelsen.

Norge

Dom i mål om firmaintrång eller i mål, som avses i 16, 19 eller 27 §, skall genom domstolens försorg i avskrift sändas till patent- och registreringsverket. Angår målet firma som registrerats av annan myndighet än patent- och registreringsverket skall avskrift av domen jämväl översändas till sådan myndighet.

Särskilda bestämmelser

29 §.

Sveriges riksbank, Postbanken, Svenska skeppshypotekskassan, Sveriges allmänna hypoteksbank, Konungariket Sveriges stadshypotekskassa, Svenska bostadskreditkassan samt rikets landshypoteksföreningar, stadshypoteksföreningar och bostadskreditföreningar ävensom annan inrättning eller sammanlutning för vilken Konungen fastställt firma äger ensamrätt till denna som om firman blivit registrerad enligt denna lag.

Samfällighet eller annan sammanlutning som enligt vad därom är särskilt stadgat gjort anmälan om styrelseval eller erhållit fastställelse på reglemente eller stadgar äger jämväl ensamrätt till sin firma efter vad i första stycket sägs.

30 §.

Vid underskrift med firma skall firmatecknare underskriva sitt namn. Då bifirma användes såsom underskrift, bör aktiebolagets eller den ekonomiska föreningens firma till-

(§ 22 tredje stycket udkast til lov om firmaregistret.)

Finland

27 §.

Dom i mål om intrång i annans rätt till firma och i mål, som avses i 19 eller 25 §, skall genom domstolens försorg i avskrift sändas till patent- och registerstyrelsen.

Särskilda bestämmelser

28 §.

Statliga och kommunala inrättningar äga ensamrätt till sitt namn som om namnet varit registrerat som firma enligt denna lag.

Detsamma gäller understöds- och arbetslöshetskassor samt pensionsstiftelser och andra dylika inrättningar eller sammanslutningar, vilkas stadgar fastställas av statsrådet eller något av dess ministerier och vilka införts i vederbörande register ävensom flottningsföreningar, vilka införts i vattendomstolens register.

29 §.

Vid firmateckning bör hela firman utskrivs och firmatecknare egenhändigt underskriva sitt namn. Då sådant särskilt namn, som avses i 1 § 2 mom., användes såsom

Norge

(§ 28 första stycket utkast til lov om registrering av firma m. v.)

Kap. V. Forskjellige bestemmelser.

§ 20.

Statsforetak som drives under eget navn uten å være registreringspliktig, har vern for navnet etter reglene i denne lov som om det var registrert.

§ 21.

Et firma tegnes ved at det fulle firma først skrives med tydelig leselige bokstaver, stemples e. l., og at den eller de berettigede deretter skriver sin signatur.

Sverige

fogas. Firma bör utskrivas i sin helhet och anbringas med stämpel, skrivmaskin eller på liknande sätt.

Under likvidation eller konkurs skall firma tecknas med tillägg som angiver det ändrade förhållandet.

Om firmateckning gäller i övrigt vad därom är särskilt stadgat.

31 §.

Konungen äger förordna att en förteckning för hela riket över registrerade firmor skall upprättas av myndighet som Konungen bestämmer. Närmare föreskrifter om denna förteckning och dess utgivande och översändande till vissa myndigheter meddelas jämväl av Konungen.

Danmark

§ 19.

Ved »ansvarligt interessentskab» forstås i denne lov et selskab, der består af to eller flere deltagere, som hæfter med hele deres formue (personligt), en for alle og alle for en, for selskabets forpligtelser.

Ved »kommanditselskab» forstås i denne lov et selskab, der består af en eller flere deltagere, som hæfter med hele deres formue (komplementarer), og af en eller flere deltagere (kommanditister), som kun hæfter med et begrænset beløb for selskabets forpligtelser.

Ved »selskab med begrænset ansvar» forstås i denne lov et selskab, i hvilket ingen af deltagerne hæfter

Finland

underskrift, bör företagens firma tillfogas.

Om firmateckning gälla i övrigt vad därom är särskilt stadgat.

Norge

Ved tegning av bifirma skal hovedfirmaet tilføyes i parantes.

Når en prokurist tegner firmaet skal han til dette gjøre en tilføyelse som viser prokuraforholdet (pr. procura, p. p. eller lignende). Det samme gjelder ved kollektivprokura.

Trer en virksomhet i likvidasjon, erklæres den konkurs eller kommer den under offentlig akkordforhandling, må firmaet gis en tilføyelse som angir det endrede forhold.

(§ 25 utkast til lov om registrering av firma m. v.)

§ 22.

Med ansvarlig selskap forstås i denne lov selskap hvor to eller flere medlemmer har udelt personlig ansvar for selskapets forpliktelser.

Med kommandittselskap forstås selskap som består av ett eller flere medlemmer med udelt personlig ansvar for selskapets forpliktelser (komplementarer) og dessuten av ett eller flere medlemmer (kommanditister) som bare hefter med et begrenset belöp for selskapets forpliktelser.

Med aksjeselskap forstås selskap som går inn under lov om aksjeselskaper.

Med kommandittaksjeselskap for-

*Sverige**Danmark*

personligt for selskabets forpligtelser. Lovens regler om selskaber med begrænset ansvar finder også anvendelse på selskaber med vekslende medlemstal eller vekslende kapital, selv om deltagerne er fuldt ansvarlige.

32—37 §§ Ikrafttrådende- og
övergångsbestämmelser.

*Finland**Norge*

stås selskap som går inn under lov om kommandittaksjeselskaper.

Med samvirkelag menes selskaper som har til formål å fremme medlemmenes forbruksmessige eller yrkesmessige interesser, forutsatt at de er stiftet som selskaper med vekslende medlemstall og vekslende kapital.

Med interkommunale selskaper menes selskaper dannet av kommuner til fremme av økonomiske fellesinteresser.

§ 23 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser.

PM

ang. handels- och föreningsregister

Handelsregistret

Kungl. kungörelsen den 4 november 1887 om handelsregistrens förande m. m. (SFS nr 79) innehåller föreskrifter om handelsregisters utseende och förande, om vissa förteckningar till registren, m. m. i förevarande sammanhang torde följande vara av intresse och böra återges av dessa föreskrifters innehåll.

Handelsregisters blad skola numreras; vart blad omfattar två vid registrets öppnande i dagen liggande sidor. (1 § första stycket.)

Handelsregistren skola föras i överensstämmelse med de vid kungörelsen fogade formulären¹ och på dem befintliga anvisningarna. Varje ny firma eller firma, varom eljest fullständig firmaanmälan göres, införes på första lediga blad. Efter införandet av en anmälan skall en linje dragas genom uppläggets alla kolumner för att skilja denna anmälan från en följande, avseende samma firma. När ett blad icke vidare lämnar utrymme för inskrivning av anmälningar rörande firman, fortsättes inskrivningen på nästa lediga blad, varvid hänvisningar från det ena bladet till det andra skola göras. (2 §.)

Godkännes anmälan till införande i handelsregistret, skall anteckning därom ske på anmälningsskriften med uppgift om det blad, där anmälan registreras, och om inskrivningens nummer (d. v. s. »rummets» nummer) på samma blad. De anmälningsskrifter, vilka föranlett registrering, jämte därtill hörande bilagor skola förvaras som bihang till handelsregistret. De förra förses med nummer i fortlöpande följd för varje år, så att de under ett år inskrivna anmälningarna bilda en särskild samling. (3 §.)

Till handelsregistret skall föras en förteckning, vari firmorna och namnen på deras innehavare upptagas i alfabetisk ordning med uppgift om det eller de blad där de förekomma. (1 § andra stycket.)

¹ Ett handelsregisters blad kan i korthet beskrivas sålunda: Överst i vänstra hörnet står bladets nummer. Därefter är plats att — såsom en rubrik över bladet — införa firma och kommunnamn. Därunder äro tryckta kolumner, numrerade från 1 till 7 och enligt sina rubriker avsedda för anteckning om, kol. 1: nr (d. v. s. numret å det »rum» på upplägget där en anmälan registrerats); kol. 2: dag då anmälan intagits i registret samt dagar då kungörelsen (om anmälan) blivit införd i ortstidningen och allmänna tidningarna; kol. 3: anmälan innehåll; kol. 4: firmans innehavare; kol. 5: prokurist och anteckningar enl. 15 § FmL samt om inskränkning i bolagsmännens befogenhet att teckna firman; kol. 6: anmärkningar; kol. 7: aktens nr.

Hos länsstyrelsen skall dessutom föras en alfabetiskt ordnad längd över kommunerna på landet, upptagande de för varje kommun i handelsregistret intagna firmorna. (1 § tredje stycket.)

På grundval av inhämtade upplysningar från överståthållarämbetet och samtliga länsstyrelser lämnas här en redogörelse i stora drag för hur handelsregistren och därtill hörande förteckningar föras, m. m. Vad därvid sägs om länsstyrelse gäller även överståthållarämbetet, där ej annat anmärkes eller framgår av sammanhanget. Det må erinras om att alla städer före den 1 januari 1965 fört och vissa av dem alltjämt föra egna handelsregister. Den förändring härvidlag som inträtt från och med nämnda dag beröres närmare i ett senare avsnitt av framställningen.

Inledningsvis bör nämnas att ärenden rörande anteckning i handelsregistret — liksom i förenings- och näringsregistren — handläggas på landskansliets (inom överståthållarämbetet första kansliavdelningens) allmänna sektion. Ärendena äro normalt s. k. enmansärenden, vilket innebär att den tjänsteman som i länsstyrelsens arbetsordning ålagts föredragningskyldigheten äger att ensam avgöra ärendena. I de flesta länsstyrelser är detta numera en landskanslist. I överståthållarämbetet och sju länsstyrelser är dock befattningshavare i högre tjänsteställning än landskanslist föredragande, därav i några länsstyrelser jurist. I tveksamma fall och särskilt om det ifrågasättes att vägra registrering föredrages ärendet för sektionschefen, eventuellt avdelningschefen, som då beslutar i ärendet. Beträffande handelsregisterärenden torde detta dock mera sällan behöva ske. Den förbredande granskningen av ärendena, bl. a. jämförelsen med tidigare registrerade firmor, och införandet i registret m. m. utföres vanligen av biträdespersonal.

Anmälningar till handelsregistret diarieföras i regel icke. Så sker dock hos överståthållarämbetet, och hos några länsstyrelser förekommer att anmälan diarieföres om den synes kräva komplettering eller eljest särskild anledning föreligger därtill. Däremot anbringas alltid på anmälningshandlingarna datumstämpel utvisande den dag då handlingen inkom till registreringsmyndigheten.

Sedan anmälningarna granskats och efter eventuellt erforderlig komplettering befunnits klara för registrering samlas de för *kungörande* viss dag med bestämda tids mellanrum, vanligen en vecka, tio dagar eller två veckor. Föredraganden justerar kungörelsekonceptet och signerar det samma — en åtgärd som kan sägas innebära det formella »beslutet» om registrering — varefter kungörelsen sändes för intagande i ortstidningen och Post- och Inrikes Tidningar. Den dag kungörelsen är dagtecknad räknas som den då anmälningen registrerades.

Då handelsregisteranmälningarna inkomma till länsstyrelsen eller, vilket torde vara vanligare, i samband med att kungörelsen upprättas åsätts anmälningarna nummer i löpande följd för år (»aktens nummer»). Dylig

numrering synes dock icke ske hos alla länsstyrelser. På anmälningshandlingarna antecknas (stämplas och ifylles) vidare uppgift om att, och i regel även när, anmälningen intagits i handelsregistret, om bladets och »införingsrummets» nummer samt eventuellt ytterligare andra uppgifter.

Vanligen läggas de till ett vart kungörelsetillfälle hörande anmälningshandlingarna i aktnummerordning i en bunt för sig och arkiveras efter hand, årsvis. Även andra system för akternas ordnande och arkivering förekomma.

Godkända anmälningar införas i *handelsregistret* som hos alla länsstyrelser föres enligt det fastställda formuläret. I allmänhet utgöres registret av bundna böcker, vari följaktligen införingarna måste göras för hand. Två länsstyrelser ha dock lösbladssystem, vilket möjliggör införingar med maskinskrift.

Till handelsregistret föres ett kommunvis ordnat *sökregister*, vanligen i form av kortregister eller registerremсор av papp, vilka fastsättas i vertikala metallramar på ett vridbart stativ. Även register av tekniskt annorlunda beskaffad typ förekomma.

Som regel är sökregistret upplagt efter firmorna. Registerkort eller motsvarande upptar sålunda som första uppgift den i handelsregistret införda firman. Vidare antecknas på kortet eller motsvarande numret på det blad i handelsregistret där firman är införd ävensom uppgift om den kommun vari rörelsen drives. På sina håll förekomma ytterligare anteckningar, såsom om firmainnehavarens namn m. fl. uppgifter, vilka den med handelsregistret sysselsatta personalen funnit det vara lämpligt att ha lätt tillgängliga vid besvarandet av telefonförfrågningar o. likn.

För varje kommun äro registerkorten eller motsvarande ordnade alfabetiskt efter firmorna. Förutom att registret fungerar som sökregister till handelsregistret utgör det ett hjälpmedel att vid anmälan av ny firma konstatera huruvida någon med denna förväxlingsbar firma redan finns i samma kommun.

Sökregistret torde fylla samma ändamål som den förteckning och den längd om vilkas förande stadgas i 1 § andra och tredje styckena ovan nämnda kungörelse. Många länsstyrelser föra icke någon annan »förteckning» eller »längd» till handelsregistret än detta sökregister. Andra åter ha vid sidan därav ytterligare något kortregister, t. ex. över firmainnehavarna efter deras namn, eller en eller flera liggare vari firmorna och/eller firmainnehavarnas namn införas enligt ett visst system. Vanligast är liggare med alfabetiskt kortregister; firma (firmainnehavares namn) införes däri under den bokstav varmed firman (namnet) börjar och på detta upplägg på första lediga rad. Under varje bokstav komma sålunda införingarna i kronologisk ordning. I här ifrågavarande kortregister och liggare göres vid varje däri införd firma (firmainnehavares namn) anteckning om numret på det blad i handelsregistret där firman återfinnes.

Den ovan lämnade redogörelsen har för länsstyrelsernas del närnast haft avseende på det handelsregister och de olika därtill hörande hjälprester vilka föras för ett läns landsbygdskommuner. Som ovan antytts ha länsstyrelserna intill den 1 januari 1965 endast haft befattning med handelsregistret för sådana kommuner, medan olika stadsmyndigheter (magistrat, kommunalborgmästare) utövat motsvarande funktion var inom sin stads område. I samband med magistrats- och kommunalborgmästarinstitutionernas avveckling från och med nämnda datum har det emellertid varit nödvändigt att för städernas vidkommande till annan myndighet överflytta handhavandet av ärendena rörande firmaanmälningar och förandet av handelsregister m. m. enligt FmL. Arbetsuppgifterna i fråga ha överförts till länsstyrelsen som sålunda nu i princip är registreringsmyndighet för alla kommuner i länet. Kungl. Maj:t äger emellertid för stad förordna särskild handelsregisterförare. Särskilt förordnad registerförare skall föra handelsregistret såvitt gäller stadens område.

Till följd av de ändrade bestämmelser som fr. o. m. den 1 januari 1965 gälla i nu ifrågavarande hänseenden ha handelsregisterärendena i 81 städer övergått till att handläggas av vederbörande länsstyrelse. I 51 städer har Kungl. Maj:t förordnat särskild registerförare. Vilka dessa äro framgår av bifogade förteckning (*Bilaga A*).

I de städer som överlämnat bestyret med handelsregistret till länsstyrelsen synes detta register ha förts i allt väsentligt på samma sätt som hos länsstyrelserna för landsbygden, i de flesta fall i bundna liggare, i några få fall på lösblad. I någon eller några städer som använt sistnämnda system ha de lösa bladen insatts i pärmar, icke i tidsordning efter anmälan om ny firma utan så att firmorna kommit i bokstavsordning, vilket i och för sig gjort särskilt sökregister överflödigt. I övrigt har i allmänhet förts sökregister, upplagt efter firmorna eller firmainnehavarnas namn eller kombinerat, efter både firmorna och innehavarnas namn. Kontorstekniskt sett ha sökregistren varit av typer liknande dem som förekomma hos länsstyrelserna. I en del mindre städer har man kunnat nöja sig med att föra den i författningen föreskrivna »förteckningen» över firmorna i alfabetisk ordning.

Länsstyrelserna förfara i huvudsak efter två i princip olika metoder när det gäller förandet av de handelsregister som överflyttats till dem. Den ena metoden innebär att alla efter den 1 januari 1965 anmälda *nya firmor* införas i samma handelsregister, d. v. s. det av länsstyrelsen redan dessförinnan förda registret. Någon åtskillnad göres sålunda icke mellan firmor från stad, vars handelsregister länsstyrelsen numera för, och andra firmor. I de från städerna överlämnade registren införas då endast *ändringsanmälningar* m. m. rörande firmor som införts däri före den 1 januari 1965. Flertalet länsstyrelser förfara på detta sätt.

Den andra metoden som kommit till användning är att länsstyrelsen i

alla avseenden fortsätter att föra det från stad överlämnade handelsregistret. Även nya firmor införs således däri, och något successivt sammanförande av stadens handelsregister och länsstyrelsens till en enhet äger ej rum såsom enligt den förra metoden.

Övertagna sökregister av olika slag, motsvarande sådana som även länsstyrelsen själv för ordnade kommunvis, fortsätter länsstyrelsen givetvis att föra för varje stad för sig. I en del fall, där staden saknat sökregister eller detta är av annan teknisk typ än det länsstyrelsen har, kommer länsstyrelsen att upprätta (nytt) sökregister.

Antalet i handelsregistren införda nya firmor i medeltal under åren 1939—1941 och 1949—1951 samt under år 1965 redovisas länsvis i härvid fogad *Bilaga B*. Uppgifterna för de båda treårsperioderna äro hämtade från tidigare sammanställt och inom firmautredningen tillgängligt statistiskt material.

Föreningsregistret

I Kungl. kungörelsen den 30 juni 1952 om förande av register för ekonomiska föreningar m. m. (SFS nr 495) föreskrives att föreningsregister skall vara inrättat enligt lösbladssystem. Till registerblad skola användas blanketter enligt vid kungörelsen fogat formulär. (1 §.)

Varje förening som registreras skall upptagas på särskilt upplägg. Varje till ett upplägg hörande blad skall förses med rubrik innehållande föreningens firma. Inskrivning på föreningens upplägg skall ske i tidsföljd med angivande av dagen för uppgifts intagande i registret och för dess kungörande i allmänna tidningarna och ortstidning. (2 §.)

Ansökningar och anmälningar jämte därvid fogade handlingar skola, särskilt för varje förening, förvaras i akter, ordnade i bokstavsföljd efter föreningarnas namn. (3 §.)

Föreningsregistrets upplägg skola sammanföras i samlingspärm, därvid de ordnas i bokstavsföljd efter föreningarnas namn, eller förvaras i akterna. (4 §.)

Om förening beslutar att styrelsens säte skall flyttas från ett län till ett annat — och följaktligen föreningen skall registreras i det senare länet — har länsstyrelsen att efter beslutets registrering översända utdrag av registret jämte den för föreningen inrättade akten till länsstyrelsen i det andra länet. (6 §.)

De upplägg i föreningsregistret som avse bostadsrättsföreningar skola enligt föreskrift i lagen om bostadsrättsföreningar hållas samlade i en avdelning för sig av registret.

I enlighet med texten på den föreskrivna blanketten till registerblad antecknas därå i huvudet dagarna för föreningens registrering och kungörandet därom i ortstidning och allmänna tidningarna samt föreningens firma.

Därunder finnas utrymmen anvisade för följande uppgifter, vilka enligt lagen om ekonomiska föreningar skola intagas i registret, nämligen orten där styrelsen har sitt säte, föreningens postadress, ändamålet med föreningens verksamhet och verksamhetens art, föreningens räkenskapsår, firma-tecknare och styrelsens sammansättning. Plats finns även för anteckning beträffande bostadsrättsförening om dagen då ekonomisk plan mottagits. Enligt lagen om ekonomiska föreningar skola i registret jämväl antecknas anmälda ändringar i vad däri införts samt anmälningar om bl. a. vissa föreningsbeslut, konkurs, fusion och likvidation.

Beträffande föreningsregistrets förande hos överståthållarämbetet och de olika länsstyrelserna samt förfarandet i övrigt i föreningsärendena må här följande redovisas efter inhämtade upplysningar.

Om handläggningen m. m. av ärenden rörande anteckning i föreningsregistret gäller i huvudsak vad härutinnan anförts ovan i fråga om handelsregisterärenden i länsstyrelsen. När ärende avser registrering av ny förening eller ändring av stadgar för redan registrerad förening sker en granskning av föreningens stadgar (stadgeändring). I fråga om ny förening — liksom då ändringen avser föreningens ändamål — skall bl. a. konstateras huruvida föreningen är att anse som ekonomisk förening och i övrigt stadgarnas (stadgeändringens) lagenliga innehåll kontrolleras. Med hänsyn härtill är föredragningskyldigheten i föreningsregisterärendena i något större utsträckning anförtrodd befattningshavare med juridisk utbildning och kan eljest anledning till föredragning av ärende för sektionschefen eller avdelningschefen föreligga oftare än i handelsregisterärenden.

Ansökningar och anmälningar till föreningsregistret diarieföras vanligen ej men förses givetvis alltid med anteckning (stämpel) utvisande den dag handlingen inkom till registreringsmyndigheten. Endast överståthållarämbetet och två länsstyrelser föra dessa ärenden i diarium, främst för att underlätta kontrollen av anmälningsavgifterna. Vid flera länsstyrelser föras dock sådana föreningsärenden in i diarium eller något slag av enkel liggare vilka erfordra komplettering eller vari avgiften dröjer. I övrigt torde tillämpas att handlingarna i de i något avseende ofullständiga registreringsärendena — om de ej återsändas till sökanden — helt enkelt samlas i ett omslag i avvaktan på komplettering.

Liksom fallet är i handelsregisterärenden upprättas koncept till *kungörelse* i klara föreningsregisterärenden till viss, med bestämda mellanrum återkommande dag. Sedan föredraganden justerat och signerat konceptet sändes kungörelsen för intagande i Post- och Inrikes Tidningar och i tidning i residensstaden. Den dag kungörelsen är daterad anses som registreringsdag.

Föreningsregistret föres hos alla registreringsmyndigheterna i överensstämmelse med det fastställda formuläret (tryckta blanketter). De flesta

länsstyrelser förvara registeruppläggen i akterna; hos sju länsstyrelser insätts uppläggen i stället i särskild pärm.

Med något undantag förvaras de till föreningsregistret hörande akterna i hängmappar på vilkas ena uppåtvända kant föreningens firma står att läsa. Samlingen av akter eller i pärm insatta registerupplägg, ordnade i bokstavsordning efter firmorna, bildar i sig själv ett överskådligt register då det gäller att söka rätt på en viss förenings akt eller upplägg eller att jämföra firman för en ny förening, som ansöker om registrering, med tidigare i länet registrerade föreningars firmor. Hos överståthållarämbetet och en länsstyrelse föres dock även ett särskilt kortregister eller annat motsvarande register över föreningarna.

Vid anmälan om ändring av förhållande varom uppgift skall vara införd i föreningsregistret antecknas alltid att och när sådan ändring registrerats och kungjorts. Utförligheten av dylika anteckningar i registret varierar dock något de olika registreringsmyndigheterna emellan. Medan några i registret fullständigt anteckna vari ändringen består, nöja sig de flesta med att kort ange i vilket hänseende ändring skett. Där man förfar på det senare sättet kompletteras den föreskrivna registeranteckningen hos vissa länsstyrelser med strykningar och tillägg (med maskin eller blyerts) i den ursprungligen intagna uppgiften, t. ex. om styrelsens sammansättning eller om firmatecknare, så att aktuell uppgift är tillgänglig vid förfrågningar och utfärdande av registreringsbevis utan att man skall behöva gå till ansöknings- och anmälningshandlingarna i akten. Vid några länsstyrelser förfar man i stället så, att man ser till att den senaste anmälan om ändring av styrelse eller firmatecknare (i enlighet med vad tryckt formulär till ändringsanmälan ger anvisning om) kompletteras med en fullständig uppgift om alla styrelseledamöter och suppleanter, resp. firmatecknare, så att uppgift om aktuella förhållanden i dessa avseenden, då sådan erfordras för något ändamål, ej skall behöva sammanställas från flera olika handlingar i akten.

Antalet i länsstyrelsernas föreningsregister införda nya ekonomiska föreningar i medeltal under åren 1939—1941 och 1949—1951 samt under år 1965 redovisas länsvis i härvid fogad *Bilaga C*. Uppgifterna för de båda treårsperioderna äro hämtade från tidigare sammanställt och inom firmautredningen tillgängligt statistiskt material.

Stockholm i mars 1966.

Bengt Svanström

Förteckning över städer i vilka Kungl. Maj:t förordnat särskild handelsregisterförare fr. o. m. den 1 januari 1965 tills vidare.

Stockholms län: Lidingö, Nacka, Norrtälje, Södertälje och Öregrund,

Södermanlands län: Eskilstuna, Flen, Katrineholm, Strängnäs, Torshälla och Trosa,

Östergötlands län: Norrköping, Mjölby, Skänninge, Söderköping och Vadstena,

Jönköpings län: Eksjö, Huskvarna, Nässjö, Sävsjö, Tranås, Vetlanda och Värnamo,

Kalmar län: Nybro,

Blekinge län: Sölvesborg,

Kristianstads län: Simrishamn,

Malmöhus län: Hälsingborg, Höganäs, Eslöv, Skanör med Falsterbo och Trelleborg,

Älvsborgs län: Alingsås, Borås och Ulricehamn,

Skaraborgs län: Falköping, Hjo, Lidköping och Skara,

Värmlands län: Arvika, Filipstad, Hagfors och Säffle,

Västmanlands län: Sala,

Kopparbergs län: Ludvika och Säter,

Gävleborgs län: Bollnäs, Hudiksvall och Sandviken,

Västernorrlands län: Kramfors,

Norrbottnens län: Boden och Kiruna.

Antalet i handelsregistren införda nya firmor

Län	i medeltal		År 1965
	åren 1939—41	åren 1949—51	
Stockholms stad.....	1 748	3 062	1 812
Stockholms län.....	445	942	1 122
Uppsala ».....	159	305	319
Södermanlands ».....	246	322	438
Östergötlands ».....	473	761	531
Jönköpings ».....	452	729	572
Kronobergs ».....	230	426	281
Kalmar ».....	311	476	349
Gotlands ».....	63	109	90
Blekinge ».....	186	293	295
Kristianstads ».....	357	612	480
Malmöhus ».....	1 048	1 774	1 551
Hallands ».....	263	413	391
Göteborgs och Bohus ».....	825	1 785	1 738
Älvsborgs ».....	586	1 104	780
Skaraborgs ».....	290	540	433
Värmlands ».....	396	643	527
Örebro ».....	383	617	468
Västmanlands ».....	195	453	365
Kopparbergs ».....	310	583	364
Gävleborgs ».....	284	519	422
Västernorrlands ».....	364	619	395
Jämtlands ».....	163	317	220
Västerbottens ».....	250	504	389
Norrbottnens ».....	243	463	354
Summa	10 270	18 371	14 686

Bilaga C till bilaga 2

Antalet i länsstyrelsernas föreningsregister införda nya ekonomiska föreningar

Län	i medeltal		År 1965
	åren 1939—41	åren 1949—51	
Stockholms stad.....	262	64	61
Stockholms län.....	42	42	63
Uppsala ».....	26	16	39
Södermanlands ».....	29	20	35
Östergötlands ».....	49	19	52
Jönköpings ».....	18	33	21
Kronobergs ».....	19	19	8
Kalmar ».....	33	29	17
Gotlands ».....	2	8	2
Blekinge ».....	19	19	16
Kristianstads ».....	25	27	12
Malmöhus ».....	62	75	25
Hallands ».....	25	17	15
Göteborgs och Bohus ».....	202	94	97
Älvsborgs ».....	50	41	38
Skaraborgs ».....	35	19	56
Värmlands ».....	29	27	76
Örebro ».....	30	21	18
Västmanlands ».....	20	25	75
Kopparbergs ».....	49	46	21
Gävleborgs ».....	28	26	33
Västernorrlands ».....	20	30	42
Jämtlands ».....	17	29	17
Västerbottens ».....	50	42	15
Norrbottnens ».....	22	27	12
Summa	1 163	815	866

PM

ang. aktiebolagsregistret m. m.

Enligt nu gällande aktiebolagslag har registreringsmyndigheten, patentverket, att handlägga bildandet av aktiebolag i två inbördes självständiga etapper. Först sker på ansökan av bolagets stiftare godkännande av stiftelsehandlingarna, varvid det tilltänkta bolagets firma prövas och godkännes. Efter godkännandet av stiftelsehandlingarna ha stiftarna att i allmänna tidningarna (Post- och Inrikes Tidningar) och en ortstidning kungöra bolagsbildningen. Sedan aktieteckning skett och bolaget härefter på konstituerande stämma bildats, prövar patentverket den av bolagsledningen gjorda ansökningen om bolagets registrering. I mycket stor omfattning avse ansökningar om godkännande av stiftelsehandlingar numera s. k. skrivbordsbolag med firma, som vid registreringstillfället erhåller ändrad lydelse. För övriga bolag blir firman i regel densamma som tidigare godkänts. Sökandena ha emellertid möjlighet att i samband med registreringen jämka eller helt ändra firman. I enstaka fall kan sådan ändring ha föranletts av att invändning gjorts mot den kungjorda firman.

Utöver firma för nybildade aktiebolag har patentverket att i ej ringa omfattning pröva ändring av firma för bestående aktiebolag. Ändring av firma beslutas på bolagstämma och kommer till uttryck i ändring av bolagsordningens bestämmelse om bolagets firma. Rörande sådan ändring skall anmälan göras för registrering.

År 1966 inkommo 6 200 ansökningar om godkännande av stiftelsehandlingar och över 2 300 anmälningar avseende ändring av registrerade bolagsfirmor. Beträffande antalet registrerade och bestående aktiebolag under senaste tioårsperiod meddelas följande, till jämnt hundratal avrundade siffror:

	under året registrerade	vid årets ut- gång bestående
1957	1 800	36 100
1958	1 900	37 400
1959	2 600	39 300
1960	5 500	44 300
1961	5 200	48 900
1962	4 400	52 600
1963	5 000	56 900
1964	5 200	61 300
1965	5 700	66 200
1966	6 100	71 300

Diarieföring samt förteckning över firmor som äro under behandling

Till patentverket inkomma bolagsärenden emottagas av verkets registrator, som förser de inkomna handlingarna med datumstämpel. Anteckning om tiden på dagen då ärende inkommit göres ej.

På verkets bolagsbyrå införas ansökningar om godkännande av stiftelsehandlingar i ett diarium avseende bolagsbildningar och förses med löpande nummer för året. Detta diarium utgör samtidigt en liggare beträffande åtgärder vid underlåten ansökan om bolags registrering (191 § aktiebolagslagen). Inkommen ansökan om bolags registrering införes i det nu nämnda diariet under samma nummer som ansökningen om godkännande av stiftelsehandlingar.

Beträffande inkomna ansökningar om bolagsbildning och anmälningar rörande ändring av firma föres kortregister med firmorna ordnade i bokstavsföljd. I firma ingående dominant och andra beståndsdelar av betydelse för firmagranskningen erhålla som regel särskilda kort. Göres under ärendes handläggning ändring av firman skall i kortregistret insättas nytt eller nya kort upptagande den ändrade firman och däri ingående väsentliga beståndsdelar. Sedan ärende slutbehandlats uttagas korten — vid avslag avvaktas dock att beslutet vunnit laga kraft. Kort rörande firmor som föranlett avslag bevaras i en särskild kortlåda.

Aktiebolagsärendenas prövning och avgörande m. m.

Inkomna bolagsärenden fördelas på rotlar. För de mera kvalificerade ärendena finnas f. n. 14 rotlar, vilka förestås av byrådirektör eller i viss omfattning av förste byråsekreterare.

Rotelinnehavaren granskar firmor i förhållande till förut registrerade aktiebolagsfirmor och inkomna ansökningar och anmälningar rörande firmor med ledning av den nedan nämnda förteckningen över de i aktiebolagsregistret införda firmorna och kortregistret över de firmor som äro under behandling. Vidare granskas i firma ingående fantasiord gentemot registrerade varumärken. Även annan prövning förekommer, exempelvis med hänsyn till i firman ingående släktnamn och beteckning som kan tänkas verka vilseledande.

Rotelinnehavare har ensam beslutanderätt då det gäller bifall till ansökningar och anmälningar. I tveksamma fall ävensom i frågor av principiell betydelse sker föredragning för bolagsbyråns chef med beslutanderätt för denne. Ifrågasättes avslag i firmaärendet föredrages ärendet för ämbetsverkets chef.

De ärenden som rotelinnehavare successivt avgör sammanföras som regel en gång i veckan till s. k. session. I godkända registreringsärenden uppställas koncept, bl. a. innehållande de uppgifter som enligt aktiebolagslagen skola införas i registret. På konceptet antecknas bl. a. dagen för registreringen, vilken sammanfaller med dagen för sessionens hållande.

Nyregistrerade aktiebolag erhålla registernummer i löpande följd.

Handlingarna i registreringsärenden förvaras i påsar, akter, en för varje bolag, varå antecknas bolagets firma och registernummer ävensom senare inkomna registreringsanmälningar och data för avgörandena i dessa ärenden.

Aktiebolagsregistret

Ursprungligen utgjordes aktiebolagsregistret av bundna böcker. Bestämmelserna om detta registers förande sakna numera praktiskt intresse. Enligt den nu gällande kungörelsen den 19 december 1947 om aktiebolagsregistrets förande m. m. (SFS nr 971) skall aktiebolagsregistret utgöras av bundna böcker eller efter registreringsmyndighetens bestämmande bestå av lösbladssystem.

Under år 1948 påbörjades systemet med lösblad. För nybildat bolag upplägges ett blad med de uppgifter som enligt aktiebolagslagen skola införas i registret. På samma eller följande blad införas de ändringar varom sedermera registrering sker. Införingarna göras med maskinskrift. Bladen samlas i pärmar. Patentverket har sedermera successivt övergått till att föra registeruppgifter även för äldre bolag på lösblad.

I februari 1966 har en väsentlig rationalisering av kansliarbetet genomförts. Vad som tidigare krävde tre olika skrivetapper, nämligen upprättande av koncept — med maskin eller för hand — vidare iordningställande av manuskript till kungörelse i Posttidningen och slutligen införandet i registret, göres numera i en enda skrivning med maskin, varvid tre genomslag tagas. Härigenom vinnes även att införandet i registret kan ske samma dag som session hålles.

Den som är intresserad av att erhålla kännedom om vad som gäller för ett aktiebolag kan i viss omfattning telefonledes erhålla upplysning härom från bolagsbyrån. Därvid meddelas ur aktiebolagsregistret bolagets firma, föremålet för bolagets verksamhet, styrelsens säte och sammansättning, rätten att teckna bolagets firma, bolagets aktiekapital m. m. Vid personligt besök kan den intresserade genom studium av bolagsakten erhålla närmare upplysningar ur de handlingar, varpå registreringarna grunda sig.

Förteckning över de i aktiebolagsregistret införda firmorna

Denna förteckning, varom bestämmelser givas i den nämnda kungörelsen den 19 december 1947 om aktiebolagsregistrets förande m. m., skall upptaga aktiebolagen i alfabetisk ordning med uppgift på det nummer under vilket varje bolag införts i registret. Anteckning skall vidare göras om ändring av bolags firma ävensom rörande bolags likvidation och upplösning.

Patentverket låter jämväl i förteckningen på särskild plats införa dominant och andra i firma ingående beståndsdelar av intresse vid firmagransk-

ningen, varvid hänvisning lämnas till bolagets gällande firma. Detta har dock hittills skett med viss begränsning med hänsyn till bl. a. att förteckningen eljest skulle bli alltför omfattande och svåröverskådlig.

Förteckningen skrevs ursprungligen för hand i en bunden bok, sedermera i flera böcker. Sedan 40 år tillbaka föres förteckningen på lösblad, ordnade i pärmar. Med hänsyn till det växande antalet firmor får efter hand ett blad ersättas av två eller flera, varvid överföringarna ske med maskinskrift.

Förteckningen, vilken f. n. omfattar 20 band, användes huvudsakligen för två olika ändamål, nämligen dels för efterforskning av visst bolags registernummer och dels för den löpande firmagranskningen. Åtminstone när det gäller det sistnämnda ändamålet är förteckningen behäftad med vissa brister. Inom patentverket undersökes för närvarande möjligheterna att ersätta förteckningen med maskinella anordningar, radregister e. d.

Kungörelseförfarande

Vad i aktiebolagsregistret införes skall enligt 202 § aktiebolagslagen ofördröjligen kungöras i allmänna tidningarna. Enligt praxis sänder patentverket manuskript till kungörelse av vad i aktiebolagsregistret införts för en vecka till Posttidningen så att införande kan ske i den närmast följande fredag utkommande tidningen.

Posttidningen inför dessa kungörelser i en särskild bilaga, vari även intagas uppgifter rörande i vissa andra register gjorda införingar. Bilagan i fråga benämnes *Samling av anmälningar till aktiebolagsregistret och andra företagsregister*, varom ytterligare uppgifter lämnas här nedan.

Samling av anmälningar

Enligt 202 § aktiebolagslagen skall en samling för hela riket av vad som kungjorts enligt nämnda lag genom det allmännas försorg efter hand befordras till trycket samt förses med register. Motsvarande föreskrift lämnas i övriga författningar rörande andra associationer ävensom i FmL. Vad därvid är att iakttaga anges i kungörelsen den 21 november 1924 om införande i allmänna tidningarna av uppgifter ur aktiebolagsregistret m. fl. register samt om utgivande av samlingar omfattande dessa uppgifter (SFS nr 504), vilken kungörelse erhållit ändrad lydelse genom kungörelse den 21 oktober 1955 (SFS nr 574).

Sedan tidigare föreskrifter om årliga firmaregister och personregister till vad som kungjorts under året upphävts, upprättas sedan 1925 månatligt register rörande de företag som förekomma i de under månaden utkomna, i det föregående omnämnda bilagorna till Posttidningen.

Manuskript till månadsregister iordningställes hos patentverket och översändes till Posttidningen för tryckning. Genom Posttidningens försorg hopfästes det tryckta registret med de därtill hörande bilagorna, vilka

för förevarande ändamål tryckas på bättre papper än som användes i tidningsbilagorna. Det sålunda åstadkomna månadshäftet betitlas liksom veckohäftena Samling av anmälningar till aktiebolagsregistret och andra företagsregister.

Enligt Kungl. skrivelse den 21 december 1917 åligger det patentverket att översända varje häfte av samlingen av anmälningar till samtliga domstolar, länsstyrelser och överexekutorer. Antalet sålunda månatligen utsända exemplar utgör f. n. 225. Därutöver sänder patentverket 15 exemplar till prenumeranter.

Filialregistret

Genom lagen den 3 juni 1955 om rätt för utländska bolag och föreningar att idka näring här i riket ha sådana företag beretts tillfälle att, efter tillstånd av Kungl. Maj:t, i Sverige idka näring genom filial. Filial skall anmälas till patentverket för införande i det hos verket förda filialregistret.

Då anmälan om filial inkommer till bolagsbyrån, upprättas kort med filialens fullständiga firma och däri ingående beståndsdelar av betydelse för firmagranskning. Dessa kort inplaceras bland korten som utgöra förteckningen över aktiebolagsfirmor under behandling. Sedan filialen blivit införd i filialregistret utsorteras ej dessa kort utan de kvarstå för att utgöra ledning vid granskning av kommande ansökningar och anmälningar rörande aktiebolagsfirmor och filialfirmor.

Filialregistret föres på lösblad och förvaras särskilt.

Vid utgången av år 1966 voro 33 filialer införda i registret, varav 27 ägde bestånd.

Stockholm i mars 1967.

Erik Sandegren

Rättsfall

Hänvisningarna avse sida och not där rättsfallet återopats

<i>A-Bilskolan:</i> NJA 1956 s. 664, NIR 1957 s. 242	156: 2
	157: 5
	174: 5
	184: 1
	193: 2
	204: 4
<i>Adam och Eva:</i> NJA 1961 s. 590, NIR 1961 s. 217	161: 12
	184: 1
	187: 8
<i>Adamssons sjukvårdsaffär:</i> NJA 1935 s. 467, NIR 1935 s. 183	169: 1
	186: 6
<i>Aggerborgs konditori:</i> NJA 1933 s. 576	244: 2
	250: 10
<i>Almqvist & Co:</i> NJA 1936 s. 518, NIR 1936 s. 180	169: 3
	237: 11
	277: 2
<i>Birgittaskolan:</i> NJA 1930 s. 240	277: 2
<i>Bolinder:</i> NJA 1937 s. 504, NIR 1938 s. 81	169: 2
	186: 5
	211: 12
<i>Borsalino:</i> NJA 1925 s. 338	157: 8
	267: 2
<i>Ex-Lax:</i> NJA 1939 s. 389, NIR 1939 s. 117	157: 8
	167: 13
	232: 6
<i>Fläkta Örn:</i> NJA 1936 s. 311, NIR 1936 s. 180	156: 2
<i>Fruktcentralen:</i> NJA 1945 s. 269, NIR 1945 s. 76	174: 5
<i>Fruktcentrum:</i> NJA 1946 s. 646, NIR 1947 s. 130	174: 5
	184: 1
	187: 12

<i>Fyffes: NIR 1941 s. 85</i>	184:2
<i>Gahms Väskor: NJA 1962 s. 709, NIR 1963 s. 214</i>	246:5
	246:6
<i>Göta choklad: NJA 1931 s. 558</i>	267:4
<i>Götatryckeriet: NJA 1962 s. 716, NIR 1963 s. 219</i>	196:2
<i>Göteborgs fastighetsägareförening: SvJT 1938 rf s. 88</i>	156:2
	193:1
	242:1
 <i>Hückel: NIR 1961 s. 220</i>	 157:8
 <i>Juristbyrå: RÅ 1956 s. 63</i>	 218:9
 <i>Kahl: NJA 1935 s. 661, NIR 1934 s. 164 och 1936 s. 69</i>	 213:1
	233:8
	268:5
<i>Kerma-Carma: NJA 1946 s. 651, NIR 1947 s. 132</i>	186:7
<i>KF: RÅ 1929 s. 308</i>	204:6
<i>KF: NJA 1941 s. 672, NIR 1942 s. 91</i>	156:3
	157:6
	193:2
	204:2
<i>Konsum, P. Berzén: NIR 1938 s. 185</i>	268:8
<i>Kosta: NJA 1950 s. 365, NIR 1950 s. 206</i>	204:3
	272:3
 <i>Lejonmärket: NJA 1932 s. 463, NIR 1932 s. 66</i>	 193:1
	242:1
	267:4
<i>Liberty: RÅ 1940 s. 33, NIR 1940 s. 83</i>	157:8
<i>Ljungs Armaturfabrik: NJA 1964 s. 259, NIR 1966 s. 64</i>	156:3
	196:2
	197:3
<i>Lättbetonghus: NJA 1959 s. 497, NIR 1960 s. 121</i>	156:2
	184:1
	204:1
	262:3
	265:5
 <i>Mätapparater-Mätinstrument: RÅ 1947 H 99</i>	 187:9
 <i>Oljeeldning: NJA 1931 s. 597</i>	 204:1

<i>Pantbod</i> : RÅ 1931 s. 168	214: 2 217: 7
<i>Paraden</i> : NJA 1936 s. 331, NIR 1936 s. 179	189: 13
<i>Polyfoto</i> : NJA 1937 A 143, NIR 1937 s. 67	206: 9 250: 9
<i>Porla</i> : NJA 1945 s. 394, NIR 1946 s. 210	204: 3
<i>Punch</i> : RÅ 1965 H 49, NIR 1966 s. 163	198: 4
<i>Ramlösa</i> : SvJT 1940 rf s. 5	204: 3
<i>Ringius</i> : NJA 1948 B 1148, NIR 1949 s. 132	233: 8
<i>Salamander</i> : NJA 1925 s. 340	157: 8 232: 6
<i>Savoy</i> : NJA 1933 s. 558, NIR 1933 s. 142	146: 3 156: 2 174: 3 193: 2
<i>Silvanders</i> : NJA 1949 s. 368, NIR 1949 s. 266	186: 7 198: 5 257: 1
<i>Skidfrämjandet</i> : NJA 1946 s. 767, NIR 1947 s. 135	267: 3
<i>Snabbköp</i> : RÅ 1951 H 53, NIR 1951 s. 261	206: 10 265: 6
<i>Standard</i> : NJA 1930 s. 236	189: 13
<i>Stockholms Allmänna Hypoteksförening</i> : NJA 1946 s. 648, NIR 1947 s. 130	186: 4 219: 11 267: 1 294: 2
<i>Svenska pressbyrån</i> : NJA 1920 s. 169	261: 2
<i>Svenska silikatteglfabriken</i> : RÅ 1919 s. 14	261: 1
<i>Tailor Club</i> : RÅ 1963 H 45	214: 4
<i>Tattersall</i> : NJA 1931 s. 82	156: 2 174: 3 288: 1
<i>Tempo</i> : NIR 1936 s. 70	233: 8
<i>The Swedish Radio</i> : RÅ 1963 H 42, NIR 1963 s. 224	219: 10
<i>Tällgårdens Turisthotell</i> : NJA 1950 C 643, NIR 1950 s. 208	156: 2 261: 2
<i>Törsleffco</i> : NJA 1944 s. 298, NIR 1943/44 s. 204	174: 4
<i>Utsädesaktiebolaget</i> : RÅ 1946 H 68	187: 11
<i>Västerbottens Import</i> : Högsta domstolens dom 16/3 1967	262: 3

1867

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

NORDISK UDREDNINGSSERIE (NU) 1967

1. Nordiskt institut för samhällsplanering.
2. Nordiskt samarbete inom forskningens och den högre undervisningens område.
3. Mellanriksväg Kiruna—Nordnorge.
4. Internordisk verkställighet med anledning av beslut rörande vårdnad om barn m. m.
5. Nordisk Institut for videreuddannelse i havekunst og landskabsplanlægning.
6. Dansk, norsk og svensk presses indhold af nordisk stof
7. Nordisk radio- och TV-konferens på Biskops Arnö.
8. Nordiska bestämmelser för skeppsapotek.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1967

Systematisk förteckning

(Siffrorna inom klammer beteckna utredningarnas nummer i den kronologiska förteckningen)

Justitiedepartementet

Allmänna arvsfonden. [2]
Utsökningsrätt VI. [3]
Ny domkretsindelning för underrätterna. [4]
Partiell författningsreform. [26]
Förtidsröstning och gemensamma tvådagarsval. [27]
Tryckfrihet och upphovsrätt. [28]
Firmaskydd. [35]

Försvarsdepartementet

Tjänsteställning inom krigsmakten. Esselte. [15]

Socialdepartementet

Barnstugor. Barnavårdsmannaskap. Barnolycksfall. [8]
Narkotikaproblemet. Del I. [25]

Kommunikationsdepartementet

Länsförvaltningsutredningen. 1. Den statliga länsförvaltningen. I. [20] 2. Den statliga länsförvaltningen. II. Bilagor. [21]
Skatteförvaltningen. [22]
Länsindelningsutredningen. [23]
Transportkostnaderna i Gotlandstrafiken. [29]
Kanaltrafikutredningen. 1. Vänerns och Vätterns förbindelse med västerhavet. [32] 2. Vänerns och Vätterns förbindelse med västerhavet. Bilagor. [33]

Finansdepartementet

Statlig publicering. [5]
Finansiella långtidsperspektiv. [6]
Statskontorets programbudgetutredning. 1. Programbudgetering. Del I. [11] 2. Programbudgetering. Del II — Studier och försök. [12] 3. Programbudgetering. Del III — En sammanfattning. [13]
Lag om Skatterätt. [24]
Kompensation i vissa fall för bensinskatt som utgår till användande av motorsåg och anöskoter. [34]

Ecklesiastikdepartementet

Rikskonserter. [9]
Linköpings högskola. Del I. [10]
Skolans arbetstider. [14]
1958 års utredning kyrka—stat: VII. Folkbokföringen. [16] VIII. De teologiska fakulteterna. [17]
1962 års ungdomsutredning. Statens stöd till ungdomsverksamhet V. [19]
Filmens inflytande på sin publik. [31]

Jordbruksdepartementet

Den framtida jordbrukspolitiken. [7]

Inrikesdepartementet

Kommunal bostadsförmedling. [1]
Invandringen. [18]
Höga eller låga hus? [30]

